JACK LONDON

ALS DE NATUUR ROEPT
PIT-TAH
DE GRIJZE WOLF
MARTIN EDEN

ALS DE NATUUR ROEPT

PIT-TAH, DE GRIJZE WOLF

MARTIN EDEN

JACK LONDON

ALS DE NATUUR ROEPT
PIT-TAH, DE GRIJZE WOLF
MARTIN EDEN

VERTAALD DOOR
S. J. BARENTZ-SCHÖNBERG

N.V. DE ARBEIDERSPERS - AMSTERDAM - 1939

ALS DE NATUUR ROEPT

„Oude verlangens komen soms boven,
Rukkend aan de keten der sleur;
Dikwijls ontwaakt uit haar winterslaap
De stem van het ongetemde dier."

NAAR DE WILDERNIS

Buck las geen kranten, anders zou hij geweten hebben, dat er onraad broeide, niet alleen voor hem zelf, maar voor iedere hond, sterk van spieren en met warm, lang haar, van Puget Sound tot San Diego.

Omdat mannen, tastend in de duisternis van het noorden, een geel metaal hadden gevonden en omdat stoomboot- en transportmaatschappijen de vondst opbliezen, stroomden duizenden mannen naar dit noorden. Die mannen hadden honden nodig en de honden, die zij nodig hadden, waren zware honden met sterke spieren om te trekken en dichtbehaarde huid om hen tegen de koude te beschermen. Buck woonde in een groot huis in het zonnige Santa Clara Dal. Het werd rechter Miller's landgoed genoemd.

Het stond een eind van de weg af, half verborgen tussen de bomen, waardoor men een blik kon werpen op de brede, koele veranda, die aan de vier zijden er omheen liep. Men bereikte het huis langs grintpaden tussen brede grasvelden en onder ineengestrengelde takken van grote populieren. Achter het huis waren grote stallen, waar een dozijn knechts en jongens verblijf hielden, rijen met wingerd begroeide huisjes voor het personeel, oranjerieën, groene weilanden, boomgaarden en moestuinen. Dan was er de Artesische put en het grote cementen bassin, waar rechter Miller's jongens hun ochtendbad namen en zich verfristen, als het 's middags warm was.

En over dat grote domein heerste Buck. Hier was hij geboren en hier had hij de vier jaren van zijn leven doorgebracht.

Wel is waar waren er nog andere honden. Er moesten wel andere honden zijn op zo'n uitgestrekt landgoed; maar zij telden niet mee. Zij kwamen en gingen, woonden in de hondenverblijven of in het huis zelf, zoals Toots, de Japanse puck, of Ysabel, het Mexicaanse haarloze hondje — vreemde schepseltjes, die zelden hun neus buiten de deur staken of een poot op de grond zetten. Dan waren er de fox-terriers, zeker wel twintig, die vreselijk blaften wanneer Toots en Ysabel uit het raam keken.

Maar Buck woonde noch in het huis noch in het hondenverblijf. Het hele domein was zijn woonplaats. Hij baadde in het zwembassin of ging op jacht met de zoons van den rechter. Hij begeleidde Mollie en Alice, de dochters van den rechter, op lange zwerftochten; 's wintersavonds lag hij aan de voeten van den rechter voor het lekkere vuur in de bibliotheek; hij droeg de kleinzoons van den rechter op zijn rug of rolde ze in het gras heen en weer en bewaakte ieder hunner voetstappen, als zij op expeditie uitgingen.

Als een vorst liep hij tussen de terriers door en Toots en Ysabel *zag* hij helemaal niet, want hij was de koning — koning over alle kruipende, lopende, vliegende wezens op rechter Miller's landgoed, de mensen inbegrepen.

Zijn vader, Elino, een reusachtige St.-Bernard, was rechter Miller's onafscheidelijke metgezel geweest en Buck was flink op weg het voetspoor van zijn vader te volgen. Hij was niet zo groot — hij woog maar 140 pond — want zijn moeder, Shep, was een Schotse herdershond geweest. Niettemin stelden die honderd veertig pond, gevoegd bij de waardigheid, welke het gevolg was van een goed leven en algemene eerbied, hem in staat een koninklijke houding aan te nemen. Gedurende de vier jaar van zijn leven was hij een aristocraat geworden; hij was trots, zelfs enigszins egoïstisch.

Maar toch was hij geen verwende huishond geworden. Jacht en allerlei andere flinke beweging in de open lucht hadden belet dat hij vet werd en zijn spieren gehard. Zijn voorliefde voor koud water had zijn gezondheid en zijn vrolijkheid bewaard.

En zulk een hond was Buck in de herfst van 1897, toen de vondst van goud in Klondike mannen van alle gedeelten der wereld naar het noorden lokte.

Doch Buck las geen kranten en hij wist niet dat Manuel, een der tuinmansknechts, een lelijke ondeugd had. Hij speelde graag in de loterij. Bovendien had hij bij zijn dobbelen een noodlottige zwakheid — hij geloofde in een systeem. En dat bracht hem ten val.

Want om volgens een bepaald systeem te spelen moet men geld hebben, terwijl het loon van een tuinmansknecht niet meer bedraagt dan nodig is om een vrouw en een troep kinderen te onderhouden.

De rechter was naar een vergadering en de jongens waren bezig een gymnastiekclub op te richten op de gedenkwaardige avond van Manuel's verraad. Niemand zag hem met Buck wegwandelen door de boomgaard. En met uitzondering van een eenzamen man zag niemand hem aankomen bij de treinhalte van College Park. Deze man sprak met Manuel en er klonk een geluid van geldstukken.

„Je mag de goederen wel eerst inpakken voor je ze aflevert", zei de vreemde ruw.

En Manuel bond een dik touw om Buck's hals, onder de halsband.

„Draai het maar aan, dan stikt hij wel", zei Manuel.

En de vreemde bromde toestemmend.

Buck had met kalme waardigheid toegelaten, dat het touw om zijn hals werd gedaan. Wel is waar was dit iets buiten-

gewoons, maar hij had geleerd de mensen die hij kende te vertrouwen en ze als wijzer te beschouwen dan hij zelf was. Doch toen de uiteinden van het touw in de handen van den vreemde werden gegeven, begon hij dreigend te grommen. Hij had alleen maar zijn misnoegen te kennen gegeven, in zijn trots gelovend, dat te kennen geven hetzelfde was als bevelen. Maar tot zijn verbazing werd het touw om zijn hals dichter aangehaald, zodat zijn adem beklemd werd. In plotselinge woede sprong hij op den man toe, die hem halverwege tegemoet kwam, hem bij de keel greep en met een handige zwaai op zijn rug wierp. Toen trok hij het touw onbarmhartig aan, terwijl Buck in woede worstelde, met zijn tong uit de bek hangend en met hijgende borst. Nooit in zijn leven was hij zo laag behandeld en nooit in zijn leven was hij zo woedend geweest. Maar zijn krachten namen af, zijn ogen werden dof, en de twee mannen wierpen hem in de goederenwagen.

Het eerste dat hij weer voelde was, dat zijn tong pijn deed en dat hij in een soort van wagen door elkaar werd geschud. Het hese gegil van een locomotief, fluitend bij een overweg, vertelde hem waar hij was. Hij had te vaak met den rechter gereisd, om niet het gevoel te kennen van het rijden in een goederenwagen. Hij opende zijn ogen en daarin kwam de ongebreidelde toorn van een gevangen koning.

De man sprong op om hem bij de keel te grijpen, maar Buck was hem te vlug af. Zijn kaken sloten zich om de hand, die hij niet losliet, voor hij weer half geworgd neerviel.

„Hm, lijdt aan toevallen", zei de man, zijn gekwetste hand verbergend voor den goederenconducteur, die op het geraas was komen aanlopen. „Ik moet hem voor den baas naar Frisco [1])

---

[1]) San Francisco

brengen. Een dokter daar denkt dat hij hem kan genezen."
Omtrent die nachtelijke rit wist die man veel te vertellen, toen hij in een kroeg in San Francisco zat.
„Vijftig is alles wat ik voor hem krijg", bromde hij, „en ik zou het voor geen duizend contant nog eens doen."
Zijn hand was gewikkeld in een bloedige zakdoek en zijn rechterbroekspijp was van boven tot beneden opengescheurd.
„Hoeveel heeft die andere knul gekregen?" vroeg de waard.
„Honderd", was het antwoord. „Wou het voor geen sou minder doen, op m'n woord."
„Dat maakt honderd vijftig", berekende de kroeghouder, „en hij is het waard of ik laat me hangen."
De dief maakte de bloedige zakdoek los en keek naar zijn gescheurde hand.
„Als ik geen watervrees krijg. . ."
„Is het alleen maar omdat je geboren bent om te hangen", zei de waard lachend. „Hier, allo, help mij eens een handje."
Versuft, met ondraaglijke pijn in keel en tong, half geworgd, trachtte Buck zich tegen zijn kwelgeesten te verzetten. Maar hij werd neergegooid en zijn keel werd weer dichtgeknepen, tot zij er in slaagden de zware koperen halsband van zijn nek door te vijlen. Toen werd het touw losgemaakt en wierpen zij hem in een getralied hok.
Daar lag hij het overige deel van de afschuwelijke nacht, met zijn toorn en gekwetste trots. Hij begreep nog niet wat dit alles betekende. Wat wilden die vreemde mannen van hem? Waarom hielden zij hem opgesloten in dit nauwe hok? Hij wist niet waarom, maar hij voelde dat hem een groot ongeluk boven het hoofd hing. Gedurende die nacht sprong hij verscheidene malen overeind, als de deur openging. Hij verwachtte den rechter of ten minste de jongens te zien. Maar telkens was het het opgeblazen gezicht van den

kroegbaas, die bij het flauwe licht van een vetkaars naar hem loerde. En telkens veranderde het vrolijke geblaf, dat in Buck's keel trilde, in een woest gegrom.

Maar de waard liet hem met rust en 's morgens kwamen vier mannen binnen om het hok weg te dragen.

„Nieuwe kwelgeesten", dacht Buck.

Want zij waren woest uitziende kerels, haveloos en vuil. En door de tralies heen raasde en tierde hij tegen hen. Zij lachten en staken met stokken naar hem, waarop hij dadelijk met zijn tanden aanviel, tot hij begreep dat dit juist was wat zij verlangden. Waarop hij somber ging liggen en toeliet dat het hok in een wagen werd getild. Het was de goederenwagen van een expres-trein.

Twee dagen en nachten werd die goederenwagen achter gillende locomotieven voortgetrokken. En twee dagen en nachten dronk noch at Buck. In zijn woede had hij de eerste toenaderingen der treinconducteurs met gegrom afgewezen en zij namen daarvoor wraak door hem te plagen.

Als hij rillend en schuimbekkend zich tegen de tralies wierp, lachten zij hem uit en bespotten zij hem. Zij gromden en blaften als afschuwelijke honden, miauwden, sloegen met hun armen en kraaiden.

Hij wist dat dit alles zeer dwaas was, maar daardoor des te beledigender voor zijn waardigheid, en zijn toorn groeide en groeide....

De honger hinderde hem niet zo erg, maar het gebrek aan water veroorzaakte hem vreselijke martelingen en bracht zijn woede ten top. De slechte behandeling had hem trouwens — fijnbesnaard, gevoelig dier als hij was — koortsig gemaakt en die koorts nam nog toe door zijn verdroogde en gezwollen tong en keel.

Eén ding deed hem genoegen: het touw was van zijn hals

genomen. Dat had hun een oneerlijk voordeel gegeven: nu het er af was, zou hij hun dit wel eens tonen! Nooit weer zouden zij een touw om zijn hals krijgen! Dat had hij zich vast voorgenomen.

Twee dagen en nachten at en dronk hij niet en gedurende die twee dagen en nachten van aanhoudende marteling verzamelde zich in hem een onbeschrijfelijke woede, die weinig goeds voorspelde voor den eerste die hem kwaad wilde doen.

Zijn ogen waren met bloed doorlopen en hij was veranderd in een razenden duivel. Zó veranderd was hij, dat zelfs de rechter hem niet herkend zou hebben, en de treinconducteurs haalden verlicht adem, toen zij hem te Seattle uit de trein zetten.

Vier mannen droegen uiterst voorzichtig het hok naar een kleine, ommuurde binnenplaats.

Een dikke man met een rode trui aan kwam naar buiten en tekende het boek voor den koetsier. Buck raadde dadelijk dat die man zijn nieuwe kwelgeest was en woest wierp hij zich tegen het latwerk. De man glimlachte wreed en haalde een bijl en een knuppel.

„Je gaat hem toch nu niet er uit laten?" vroeg de koetsier.

„Werachtig wel", antwoordde de man, zijn bijl in het hout van het hok slaande.

Onmiddellijk namen de vier mannen, die hem gebracht hadden, de vlucht en op een veilige plaats op de muur gezeten, maakten zij zich gereed van de voorstelling te genieten.

Buck vloog naar het splinterende hout, zette zijn tanden er in, worstelde en vocht er mee. Waar de bijl aan de buitenzijde viel, was hij aan de binnenzijde, grommend en brommend, even woest-begerig er uit te komen als de

man in de rode trui kalm probeerde hem er uit te laten. „Nou, jij roodogige duivel!" zei hij, toen hij een opening had gemaakt, groot genoeg om Buck's lichaam door te laten. Op hetzelfde ogenblik liet hij zijn bijl vallen en nam zijn knuppel in de rechterhand.

En Buck was echt een roodogige duivel, toen hij zich gereed maakte tot de sprong, met overeind staande haren, schuimende bek, een krankzinnige gloed in zijn met bloed belopen ogen. Recht op den man wierp hij zijn honderd veertig pond woede, tot barstens toe geladen met de kracht van twee dagen en twee nachten wachten.

Midden in de sprong, juist toen zijn kaken zich om den man zouden klemmen, kreeg hij een schok, die zijn lichaam tegenhield en zijn tanden met een pijnlijke slag op elkaar deed komen.

Hij viel ondersteboven, op zijn rug, op zijn zijde.

Nooit te voren was hij met een knuppel geslagen en hij begreep het niet. Met een gegrom, dat half geblaf maar nog meer gegil was, sprong hij weer overeind en op den man toe.

En weer kwam de schok en viel hij met een smak op de grond. Deze keer begreep hij, dat het de knuppel was, maar zijn razernij kende geen voorzichtigheid. Een dozijn keren sprong hij toe en even vaak viel de knuppel en sloeg hem neer. Na een bijzonder woeste slag kroop hij overeind, te versuft om toe te springen. Halfverlamd waggelde hij rond, het bloed stromend uit neus en mond en oren, zijn prachtig vel bedekt met bloedig schuim.

Toen trad de man op hem toe en gaf hem kalm een vreselijke slag op de neus. Al de pijn, die hij had verdragen, was niets, vergeleken bij deze uitgezochte marteling. Met een gebrul, dat in zijn kracht bijna geleek op leeuwengebrul, wierp hij

zich weer op den man. Maar deze nam zijn knuppel van de rechter- in de linkerhand, greep hem kalm bij de onderkaak, tegelijk naar boven en naar achteren wringend. Buck beschreef een gehele cirkel in de lucht en nog een halve en viel toen op zijn kop en zijn borst tegen de grond.

Voor de laatste maal vloog hij toe. De man bracht de vreselijke slag toe, die hij met opzet zo lang had uitgesteld, en Buck zakte volkomen bewusteloos ineen.

„Die hèt er slag van honden te temmen, dat zeg ik!" riep een van de mannen op de muur vol geestdrift.

„Druther temt elke dag honden en op Zondag tweemaal", was het antwoord van den koetsier, terwijl hij op de bok klom en de paarden aanzette.

Buck's bewustzijn keerde terug, maar zijn kracht niet. Hij bleef liggen waar hij was neergevallen en vandaar bespiedde hij den man in de rode trui.

„Luistert naar de naam van Buck", zei de man, lezend in de brief, die de waard hem had geschreven.

En met opgewekte stem vervolgde hij:

„Wel, Buck, mijn jongen, wij hebben onze kleine schermutseling gehad en het beste, dat wij kunnen doen, is het daarbij te laten blijven. Je hebt geleerd waar jouw plaats is en ik ken de mijne. Wees een goede hond en alles gaat goed. Wees een kwade hond en ik zal het kwade er wel uitranselen. Begrepen?"

Terwijl hij sprak, streelde hij onbevreesd de kop, die hij zo ongenadig had mishandeld, en ofschoon Buck's haar bij die aanraking onwillekeurig overeind ging staan, verdroeg hij ze zonder tegenstribbelen. Toen de man hem water bracht, dronk hij gretig en verslond daarna een grote massa rauw vlees, stuk voor stuk, uit de hand van den man.

Hij was overwonnen — dat wist hij — maar hij was niet

getemd. Hij begreep voorgoed, dat hij niets kon uitvoeren tegen een man met een knuppel. Hij had die les geleerd en vergat ze nooit weer. Die knuppel was hem een openbaring. Het was zijn kennismaking met de wet van het recht van den sterkste. De omstandigheden van het leven hadden voor hem een woester voorkomen gekregen en terwijl hij dit voorkomen ongetemd gadesloeg, deed hij dit met al de tot nu toe sluimerende sluwheid van zijn natuur.

De tijd verliep, andere honden kwamen, in hokken en aan touwen, sommige heel mak en sommige brullend en grommend, zoals hij zelf was gekomen. En alle zag hij ze, bedwongen door den man in de rode trui. Telkens en telkens weer, terwijl hij naar het woeste toneel keek, drong de les tot hem door: een man met een knuppel was een wetgever, een meester, die gehoorzaamd moest worden, ofschoon niet altijd van harte. En aan dit laatste maakte Buck zich nooit schuldig, ofschoon hij geslagen honden zag, die de hand van den man likten en met hun staart kwispelden. Hij zag ook een hond, die niet wilde toegeven of gehoorzamen en die eindelijk gedood werd in de strijd om de heerschappij.

Nu en dan kwamen mannen, vreemden, die opgewonden of smekend of vleiend spraken tot den man in de rode trui. En bij dergelijke gelegenheden, als er geld werd betaald, namen de vreemden één of meer van de honden mee.

Buck vroeg zich af waar zij heengingen, want zij kwamen nooit terug, maar zijn vrees voor de toekomst was groot en hij was blij, telkens wanneer hij niet gekozen was.

Toch kwam ten slotte ook zijn noodlot, in de vorm van een klein, verschrompeld mannetje, dat gebroken Engels sprak en allerlei uitroepen deed horen, die Buck niet kon verstaan.

„Sacredam!" riep hij, toen zijn oog op Buck viel. „Dat is een prachtige hond. Wat? Hoeveel?"

„Driehonderd en een fooi op de koop toe", antwoordde de man in de rode trui onmiddellijk. „En daar het gouvernementsgeld is, zal je wel niet proberen te pingelen, hè Perrault?"
Perrault grinnikte. Rekening houdend met de omstandigheid, dat de prijs van honden onzinnig was gestegen door de grote vraag, was dit geen al te hoge eis voor zo'n mooie hond. De Canadese regering zou er niet bij verliezen en de brieven en telegrammen zouden er niet langzamer door gaan.
Perrault had verstand van honden en toen hij naar Buck keek, wist hij dat de hond een „puikje" was.
„Een puikje", dacht hij.
Buck zag, dat er geld werd betaald en het verbaasde hem niet, toen Curly, een goedhartige Newfoundlander, en hij door het kleine verschrompelde mannetje werden weggeleid. Dat was het laatste, dat hij zag van den man in de rode trui, en toen Curly en hij van het dek van de „Narwhal" keken naar het verdwijnende Seattle, was dit ook het laatste, dat hij van het warme zuiden zag. Curly en hij werden door Perrault mee naar beneden genomen en overgegeven aan een zwarten reus, François genaamd.
Perrault was een Frans-Canadees en donker van tint; maar François was een Frans-Canadese halfbloed en tweemaal zo donker.
Voor Buck waren zij een heel nieuw mensensoort en hoewel hij niet van hen ging houden, begon hij gaandeweg eerbied voor hen te gevoelen.
Hij leerde spoedig inzien, dat Perrault en François eerlijke mannen waren, kalm en onpartijdig, rechtvaardig en te veel op de hoogte van hondenmanieren, om zich door honden te laten beetnemen.
In het tussendek van de „Narwhal" vonden Buck en Curly nog twee andere honden. Een hunner was een grote, sneeuw-

witte baas van Spitsbergen, die door een kapitein van een walvisvaarder was meegebracht en die later met een gezelschap natuuronderzoekers op reis was gegaan. Hij was vriendelijk maar verraderlijk, glimlachend in iemands gelaat, terwijl hij op de een of andere gemene streek zon. Zoals bijv. toen hij bij de eerste maaltijd van Buck's eten stal. Toen Buck toesprong om hem er voor te straffen, suisde François' zweep door de lucht en trof den schuldige het eerst en Buck had niets anders te doen dan het been weer weg te nemen. Hij vond, dat dit eerlijk was van François en de mulat steeg in Buck's achting.

De andere hond deed geen pogingen tot toenadering en ontving ze ook niet. Evenmin trachtte hij van de nieuw aangekomenen te stelen. Hij was een somber, neerslachtig dier en toonde Curly duidelijk, dat hij alleen maar verlangde aan zichzelf te worden overgelaten en tevens dat er ruzie zou komen, als men hem niet met rust liet.

Hij heette Dave en hij at en sliep of geeuwde, stelde in niets belang, zelfs niet toen de „Narwhal" Queen Charlotte Sound doorvoer en rolde en zwaaide en op en neer ging als een bezetene.

Toen Buck en Curly opgewonden, halfgek van angst waren, hief hij slechts zijn kop op, alsof zij hem verveelden, wierp een onverschillige blik op hen, geeuwde en ging weer slapen.

Dag en nacht deed de schroef het schip trillen en ofschoon de ene dag precies gelijk was aan de andere, scheen het Buck toe, dat het weer voortdurend kouder werd. Eindelijk, op een ochtend, stond de schroef stil en heerste op de „Narwhal" grote opwinding. Buck en de andere honden voelden het en begrepen, dat er een verandering op til was. François koppelde hen en bracht hen op het dek. Bij de eerste

stap op de koude oppervlakte zonken Buck's poten in een witte massa, precies gelijk aan modder.
Grommend sprong hij achteruit. Nog meer van dat witte goedje viel uit de lucht naar beneden. Hij schudde het af, maar er viel nog meer op hem. Nieuwsgierig rook hij er aan, toen likte hij er aan. Het brandde als vuur en was dadelijk verdwenen. Dat bracht hem in de war. Hij probeerde het weer, met hetzelfde resultaat. De toeschouwers brulden van het lachen en hij schaamde zich, hij wist zelf niet waarom, want het was de eerste keer dat hij sneeuw zag.

DE WET VAN KNUPPEL EN TANDEN

Buck's eerste dag aan het Dycastrand was als een nachtmerrie. Elk uur er van was vol schokken en verrassingen. Hij was plotseling gerukt uit het hart der beschaving en even plotseling geworpen in het hart der primitieve wildernis. Dat was geen lui, door de zon gekoesterd leventje, zonder iets anders te doen dan rond te slenteren en zich te vervelen. Hier was vrede noch rust noch een ogenblik van veiligheid. Alles was verwarring en beweging en elk ogenblik waren het leven en de ledematen in gevaar. Er was dringende behoefte aan aanhoudende waakzaamheid, want deze honden en deze mannen waren geen stadshonden en -mannen. Zij waren wilden, allen, en kenden geen andere wet dan de wet van knuppel en tanden.
Hij had nooit honden zien vechten, zoals deze wolfachtige dieren vochten, en zijn eerste ervaring leerde hem een onvergetelijke les. Het is waar, het was een ervaring uit de tweede hand, anders zou hij niet zijn blijven leven om er van te profiteren.
Curly was het slachtoffer.

Zij waren gekampeerd bij het blokhuis, waar zij op haar vriendelijke manier poging tot toenadering deed tegen een ruw uitziende hond, zo groot als een volwassen wolf, ofschoon niet half zo groot als zij zelf. Er was geen waarschuwing, alleen een bliksemsnelle sprong, een metalen klank van opeenslaande tanden en een even snelle terugsprong, en Curly's gezicht was van boven tot beneden opengescheurd. Het was de wolfsmanier van vechten — bijten en achteruitspringen. Maar het was nog niet uit. Dertig of veertig woeste honden kwamen aanlopen en omgaven de vechtenden in een stille, begerige cirkel.

Buck begreep die stille begerigheid niet, ook niet de gretige wijze waarop zij hun lippen aflikten.

Curly rende op haar vijand toe, die weer beet en achteruitsprong. Haar volgende aanval ving hij op met zijn borst, op een bijzondere wijze, die haar ondersteboven deed vallen. Zij kwam nooit weer overeind. Daarop hadden de wilde honden gewacht. Grommend en jankend drongen zij op haar aan en zij was, in doodsangst gillend, weldra begraven onder de woeste massa lichamen.

Zo plotseling was dit alles en zo onverwacht, dat Buck verbluft was. Hij zag Spitz zijn rode tong uitsteken, alsof hij lachte, en hij zag François met een bijl zwaaiend op de verwarde massa honden toespringen. Drie mannen met knuppels hielpen hem ze uiteenjagen. Dat duurde niet lang. Twee minuten na Curly's val was de laatste aanvaller met de knuppels verjaagd.

Doch zij lag daar, slap en levenloos, in de bloedige, vertrapte sneeuw, bijna letterlijk in stukken gescheurd, terwijl de zwarte mulat over haar heen gebogen stond en vreselijk vloekte. Dat toneel plaagde Buck vaak in zijn slaap. Dat was dus de manier. Geen eerlijk spel. Eenmaal van de been — en

uit was het met je. Wel, hij zou oppassen, dat hij nooit van de been raakte. Spitz stak zijn tong uit en lachte weer en van dat ogenblik af haatte Buck hem met bittere, onoverwinnelijke haat.
Voor hij bekomen was van de schok, veroorzaakt door de tragische dood van Curly, kreeg hij weer een nieuwe gewaarwording. François bond op hem vast een toestel van riemen en gespen. Het was een gareel, zoals hij thuis de stalknechts vaak op de paarden had zien leggen. En zoals hij de paarden had zien werken, zo werd ook hij thans aan het werk gezet door François, om een slee door het bos langs de vallei te trekken en terug te keren met een lading brandhout. Ofschoon zijn waardigheid diep werd gekwetst door aldus tot een trekdier verlaagd te worden, was hij te verstandig om in opstand te komen. Hij deed zijn best, ofschoon dat alles nieuw en vreemd voor hem was.
François was streng, eiste ogenblikkelijke gehoorzaamheid en werd — door de kracht van zijn zweep — ook onmiddellijk gehoorzaamd, terwijl Dave, die een ervaren trekhond was, telkens in Buck's achterpoot beet, zo vaak deze zich vergiste. Spitz was de leider, evenzeer vol ondervinding, en omdat hij Buck niet altijd kon bereiken, gromde hij nu en dan een scherpe terechtwijzing of wierp vol sluwheid zijn volle gewicht op de leidsels, om Buck te trekken in de richting, waarin hij moest gaan. Buck leerde gemakkelijk en onder de gecombineerde leiding van zijn twee kameraden en van François maakte hij snelle vorderingen.
Voor zij naar 't kamp terugkeerden, wist hij al genoeg om stil te staan bij „ho" en vooruit te gaan bij „mush", bij bochten een grote zwaai te nemen en buiten het bereik te blijven van de achterste hond, wanneer de hooggeladen slee achter hen naar beneden gleed.

„Drie heel goeie honden", vertelde François Perrault. „Dat Buck, hij trek als hel. Ik leer hem snel als wat."

In de namiddag keerde Perrault, die haast had met zijn brieven weer op stap te gaan, met nog twee honden terug. Billee en Joe noemde hij hen, twee broers en beide echte wilde honden. Zoons van dezelfde moeder, ofschoon zij zo verschillend waren als dag en nacht. Billee's enig gebrek was zijn buitengewone goedhartigheid, terwijl Joe net het tegenovergestelde was, zuur en eenzelvig, met een voortdurend gegrom en een kwaadaardige blik.

Buck ontving hen kameraadschappelijk, Dave deed alsof ze er niet waren, terwijl Spitz eerst den een en toen den ander aanvloog. Billee kwispelde vleiend met zijn staart, wilde weglopen toen hij zag dat het niet hielp en schreeuwde (ook weer klagend) toen Spitz' scherpe tanden zijn zij openhaalden. Maar hoe Spitz ook ronddraaide, Joe draaide mee, met overeind staande haren, achteroverliggende oren, opgetrokken lippen, op elkaar slaande tanden, kwaadaardig gloeiende ogen — de incarnatie van nijdige vrees. Zo vreselijk was zijn voorkomen, dat Spitz gedwongen was zijn afstraffing uit te stellen, maar om zijn eigen nederlaag te verbergen wierp hij zich weer op den jankenden, weerlozen Billee en joeg hem tot aan de grenzen van het kamp.

's Avonds kreeg Perrault nog een hond, een oude wilde hond, lang en mager en dor, met een gezicht vol littekens en een enkel oog, dat echter zo woest gloeide, dat men eerbied kreeg voor zijn kracht. Hij heette Sol-leks, wat betekent de Woedende. Evenals Dave vroeg hij niets, gaf hij niets, verwachtte hij niets, en als hij langzaam en kalm in hun midden liep, liet zelfs Spitz hem met rust.

Hij had echter één eigenaardigheid, die Buck tot zijn ongeluk ontdekte. Hij hield er niet van, dat men hem van zijn blinde

kant naderde. Aan die belediging maakte Buck zich onbewust schuldig en het eerste begrip, dat hij had van zijn onvoorzichtigheid, was toen Sol-leks zich plotseling op hem wierp en zijn schouder tot op het been openscheurde. Buck vermeed sedert altijd zijn blinde kant en had tot het laatst van hun kameraadschap geen last meer met hem. Zijn enig verlangen was blijkbaar, evenals bij Dave, dat men hem met rust liet, ofschoon beide, zoals Buck later leerde, een zelfde grote eerzucht hadden.

Die nacht stond Buck voor het grote raadsel van het vinden van een slaapplaats. De tent, verlicht door een kaars, scheen warm te midden van de grote, witte vlakte. En toen hij, als iets dat vanzelf sprak, daar binnentrad, wierpen Perrault en François hem vloeken en keukengereedschap naar het hoofd, tot hij van zijn verbazing bekwam en schandelijk de vlucht nam naar de kou daarbuiten. Er woei een kille wind, die hem scherp beet, voornamelijk heel pijnlijk in zijn gewonde schouder. Hij ging in de sneeuw liggen en trachtte te slapen, maar de vorst joeg hem weer rillend overeind. Ellendig en troosteloos liep hij tussen de verschillende tenten door, maar de ene plaats was al even koud als de andere. Hier en daar schoten wilde honden op hem toe, maar hij zette zijn nekharen overeind en gromde (want hij leerde snel) en zij lieten hem ongehinderd zijn weg vervolgen. Eindelijk kreeg hij een idee. Hij zou terugkeren en zien hoe zijn eigen kameraden het vraagstuk hadden opgelost. Tot zijn verbazing waren zij verdwenen. Nogmaals dwaalde hij door het grote kamp, zoekend naar hen, en keerde weer terug. Waren zij in de tent? Neen, dat kon niet, anders zou hij er niet uitgejaagd zijn. Waar konden zij dan met mogelijkheid zijn?

Met neerhangende staart en rillend lichaam, heel, heel eenzaam, sloop hij doelloos om de tent heen.

Eensklaps zakte hij met zijn voorpoten diep in de sneeuw. Onder hem bewoog zich iets. Hij sprong achteruit, grommend, met overeind staande haren, angstig voor het ongeziene en onbekende.
Maar een vriendelijk gejank stelde hem gerust en hij keerde terug om te onderzoeken wat er was.
Een stroom van warme lucht drong in zijn neus en daar, onder de sneeuw, tot een warme bal ineengerold, lag Billee. Hij jankte verzoenend, wrong zich in allerlei bochten om zijn goede wil te tonen en waagde het zelfs, als bewijs van zijn vredelievendheid, Buck's gezicht te likken.
Een nieuwe les. Zo deden zij het dus, hè?
Vol vertrouwen zocht Buck een plek uit en met veel moeite lukte het hem voor zich een gat te graven. In een ogenblik vulde de warmte van zijn lichaam de besloten ruimte en was hij in slaap. De dag was lang geweest en vermoeiend en hij sliep vast en kalm, ofschoon hij in zijn dromen gromde en blafte.
Hij opende zijn ogen pas, toen de geluiden van het ontwakende kamp zijn oor troffen. In het eerst wist hij niet waar hij was. Het had gedurende de nacht gesneeuwd en hij was volkomen begraven. De sneeuwmuren omsloten hem aan alle kanten en een grote vrees overviel hem — de vrees van het wilde dier voor de val. Het was een bewijs, dat hij door zijn eigen leven heen het leven van zijn voorouders voelde, want hij was een beschaafde hond, een zeer ontwikkelde hond en uit eigen ervaring kende hij geen val en dus ook niet de vrees voor de val. De spieren van zijn hele lichaam krompen krampachtig en instinctmatig samen, het haar van zijn nek en zijn schouders stond overeind en met een woest gegrom sprong hij recht omhoog in het verblindende daglicht, terwijl de sneeuw als een schitterende wolk om hem heen stoof.

Voor hij weer neerkwam, zag hij het witte kamp voor zich liggen en wist hij waar hij was en herinnerde hij zich alles wat er gebeurd was, van de tijd, dat hij met Manuel een wandeling maakte, tot de kuil, die hij de nacht te voren voor zich had gegraven.

Een geschreeuw van François begroette zijn verschijning. „Wat ik zeg?" riep de sleedrijver tot Perrault. „Dat Buck stellig leert vlug als wat."

Perrault knikte ernstig. Als koerier voor de Canadese regering, met belangrijke berichten bij zich, deed hij altijd zijn best puike honden te krijgen en was hij erg in zijn schik met het bezit van Buck.

Nog drie honden werden bij het span gevoegd, zodat er negen in totaal waren, en voor een kwartier was verlopen, waren zij in het gareel en op weg naar de Deya Cañon. Buck was blij dat hij weer lopen mocht en ofschoon het werk zwaar was, vond hij het niet beneden zich. Hij was verrast door de opgewondenheid, die het hele span bezielde en die zich ook aan hem mededeelde: maar nog verbazender was de verandering in Dave en Sol-leks. Zij waren door het gareel als herschapen. Alle onverschilligheid en sufheid was verdwenen. Zij waren vlug en levendig, vol lust in hun werk en woedend, wanneer dat werk door wat dan ook werd afgebroken. Het werken in de leidsels scheen de heerlijkste uiting van hun wezen, het enige waarvoor zij leefden, het enige dat hen in verrukking bracht.

Dave was disselhond of achterste hond, vóór hem trok Buck, dan kwam Sol-leks; de rest van het span was voor elkaar geplaatst, met Spitz aan het hoofd.

Buck was opzettelijk geplaatst tussen Dave en Sol-leks, opdat hij zou leren. Knappe leerling als hij was, waren zijn leermeesters even knap, lieten hem omtrent een fout niet

lang in het onzekere en zetten hun lessen met hun scherpe tanden kracht bij.

Dave was eerlijk en verstandig. Nooit beet hij Buck zonder reden en nooit verzuimde hij hem te bijten, wanneer er reden voor was.

Daar de zweep van François hem hielp, vond Buck het beter zijn fouten te verbeteren dan terug te bijten.

Eens, gedurende een korte rustpoos, toen hij in de leidsels verward raakte en achterbleef bij het aanzetten, vlogen Dave en Sol-leks beide hem aan en gaven hem van de bovenste plank. De daardoor veroorzaakte verwarring was nog groter, maar Buck zorgde wel, dat de teugels daarna vrij bleven en vóór de dag om was, wist hij zijn werk zo goed, dat zijn kameraden ophielden hem aan te vallen. François' zweep klapte minder dikwijls en Perrault deed Buck zelfs de eer aan, zijn poten op te tillen en ze nauwkeurig te onderzoeken. Het was een moeilijke weg de Cañon op, door Sheep Camp, langs de Scales, over gletschers en sneeuwvelden, honderden voeten diep, en over de grote Chilcoot Divide, die een afscheiding vormt tussen het zoute en het zoete water en het eenzame en sombere noorden bewaakt. Zij liepen langs de meren, welke de kraters der uitgedoofde vulkanen vullen, en laat op die avond trokken zij het reusachtige kamp aan het meer Bennett binnen, waar duizenden goudzoekers boten bouwden, tegen de tijd dat het ijs in de lente zou smelten. Buck maakte zijn kuil in de sneeuw en sliep de slaap der uitgeputte rechtvaardigen, maar werd reeds veel te vroeg naar zijn zin geroepen in de koude duisternis en met zijn makkers voor de slee gespannen.

Die dag legden zij veertig mijlen af, daar de weg in de sneeuw gebaand was; maar de volgende dag en vele dagen daarna moesten zij hun eigen pad maken, harder werken,

en toch kwamen zij langzamer vooruit. Als regel liep Perrault voor het span uit, de sneeuw met zijn sneeuwschoenen vaststampend, om de weg voor de honden gemakkelijker te maken. François mende de slee en wisselde soms met Perrault van plaats, maar niet dikwijls. Perrault had haast en hij was trots op zijn kennis van het ijs, welke kennis onmisbaar was, want het herfstijs was erg dun, en waar snelstromend water was had je soms helemaal geen ijs.

Dag aan dag, in eindeloze reeks, werkte Buck in het gareel. Zij braken hun kamp op, wanneer het nog donker was en de eerste ochtendschemering vond hen al op weg met heel wat nieuw afgelegde mijlen. En altijd sloegen zij pas hun kamp op, nadat het donker was geworden, aten hun stuk vis en rolden zich in de sneeuw om te slapen.

Buck was uitgehongerd. De anderhalf pond in de zon gedroogde zalm, die zijn dagelijks rantsoen was, scheen maar een kleinigheid. Hij had nooit genoeg en leed aanhoudend honger. Doch de andere honden, die minder wogen en aan dit leven gewend waren, kregen maar één pond vis en bleven toch best in orde.

Hij verloor spoedig de kieskeurigheid, die hem in zijn vroeger leven had gekenmerkt. Als langzaam eter zag hij, dat zijn kameraden, die eerder klaar waren, hem zijn voedsel wegnamen. Hij kon zich daartegen niet verdedigen. Terwijl hij er twee of drie verjoeg, verdween het eten in de magen der anderen. Om dit nu te voorkomen, at hij even snel als zij en zó groot was zijn honger, dat hij het niet beneden zich vond ook weg te nemen wat niet van hem was. Hij waakte en leerde.

Toen hij zag hoe Pike, een van de nieuwe honden, een sluwe huichelaar en dief, listig een stuk spek stal, zodra Perrault's rug er heen was gekeerd, herhaalde hij de volgende

dag het toneel en liep weg met het hele stuk. Een groot rumoer ontstond, maar hij werd niet verdacht, terwijl Dub, een onhandige domkop, die altijd gepakt werd, gestraft werd voor Buck's misdaad.

Deze eerste diefstal deed zien, dat Buck geschikt was te blijven leven in de vijandige noordelijke omgeving. Hij bewees zijn aanpassingsvermogen, zijn geschiktheid zich te voegen naar veranderde omstandigheden, waarvan het ontbreken een onmiddellijke en vreselijke dood betekende. Hij bewees tevens de achteruitgang van zijn moreel karakter, een nutteloos ding en een rem in de meedogenloze strijd om het bestaan. Het was heel goed, in het zuiden, onder de wet van liefde en kameraadschap, rekening te houden met persoonlijk eigendom en persoonlijke gevoelens; maar in het noorden, onder de wet van knuppel en tanden, was hij, die op al deze dingen lette, een dwaas die nooit vooruitkwam als hij ze betrachtte. Niet dat Buck dit zo beredeneerde. Hij was geschikt, dat was alles, en onbewust paste hij zich aan bij zijn nieuwe levenswijze.

Nooit in zijn hele leven was hij op de vlucht gegaan, wanneer hij vechten moest, hoe sterk zijn tegenstander ook was geweest. Maar de knuppel van den man in de rode trui had hem een oorspronkelijker, meer betrouwbare wet geleerd.

En hij stal niet uit lust tot stelen, maar omdat zijn maag om eten riep. Hij stal niet openlijk, maar sluw en in het geheim, uit respect voor knuppel en tanden. Kortom, hij deed deze dingen, omdat het gemakkelijker was ze te doen dan te laten.

Zijn ontwikkeling (of achteruitgang) was snel. Zijn spieren werden hard als staal en hij werd ongevoelig voor alle gewone pijn. Hij kon alles eten, hoe walgelijk of onverteerbaar het ook was; en eenmaal gegeten, haalden de sappen van zijn

maag het laatste atoompje voedsel er uit en zijn bloed bracht dat tot in de uiterste einden van zijn lichaam, het vormend tot het taaiste, sterkste spierweefsel.
Zijn gezicht en reuk werden merkwaardig scherp, terwijl zijn gehoor zich zo in de hoogste mate ontwikkelde, dat hij in zijn slaap het minste geluid hoorde en wist of het vrede of gevaar verkondigde.
Hij leerde het ijs, dat zich tussen zijn tenen had verzameld, met zijn tanden er uit bijten; en als hij dorst had en er een dikke laag ijs op het drinkgat lag, kon hij die stukslaan met zijn stijfgehouden voorpoten. Zijn meest opmerkelijke gave was de kunst, te ruiken hoe de wind was en dit reeds een nacht te voren te weten. Hoe stil de lucht ook was, wanneer hij zijn nest groef bij oever of boom — de wind, die later blies, vond hem onveranderlijk lijwaarts, beschermd en warm.
En niet alleen door ervaring leerde hij, maar lang gestorven natuurdriften werden weer levend. De getemde geslachten vielen van hem af. Op vage wijze herinnerde hij zich de jeugd van zijn soort, tot de tijd dat de wilde honden in troepen door de maagdelijke wouden zwierven en hun prooi doodden en opaten. Het viel hem niet moeilijk te leren vechten met bliksemsnelle sprongen en beten, zoals de wolven doen. Op deze wijze hadden lang vergeten voorouders gevochten. Zij wekten het oude leven in hem weer op en de oude listen, die zij hun nakomelingen als erfelijke gave hadden meegegeven, waren ook zijn listen geworden. Zij kwamen tot hem, alsof zij altijd bij hem waren geweest. En wanneer hij in de stille, koude nachten zijn neus naar een ster ophief en lang en als een wolf huilde, waren het zijn voorouders, reeds lang tot stof vergaan, die door de eeuwen en door hem huilden. En hun toonvallen waren

zijn toonvallen, de toonvallen, die uiting gaven aan hun smart en aan alles wat voor hen de stilte en de koude en de duisternis betekenden.
Zo, als bewijs wat een marionettenspel het leven eigenlijk is, welde de overoude zang uit hem op en herkreeg hij hetgeen bij hem behoorde. En dat kreeg hij, omdat mensen een geel metaal in het noorden hadden gevonden, en omdat Manuel een tuinmansknecht was, wiens loon niet meer bedroeg dan nodig was om zijn vrouw en kinderen te onderhouden.

HET INSTINCT DER WILDERNIS

Het woest-dierlijke instinct was sterk in Buck en onder de gegeven omstandigheden groeide het steeds meer aan. Doch het was een stille groei. Zijn pasgeboren sluwheid gaf hem evenwicht en zelfbeheersing. Hij was zo bezig zich voor het nieuwe leven geschikt te maken, dat hij niet alleen geen twist zocht, maar die ook zoveel mogelijk vermeed.
Een zekere kalmte kenmerkte zijn houding. Hij was nooit te snel of te overijld, en in de bittere haat tussen hem en Spitz verraadde hij geen ongeduld, vermeed hij alles wat kwetsend kon zijn.
Daarentegen liet Spitz — waarschijnlijk omdat hij in Buck een gevaarlijk mededinger vermoedde — geen gelegenheid voorbijgaan om hem zijn tanden te laten zien. Hij tergde Buck en trachtte voortdurend de strijd uit te lokken, die alleen met de dood van een van beiden kon eindigen.
Op een dag kampeerden zij aan de oever van het meer Le Barge.
Sneeuwjacht, snijdende, ijskoude wind en duisternis hadden hen gedwongen te tasten naar een kamp. Het ging hun zo

ellendig mogelijk. Perrault en François waren genoodzaakt hun vuur aan te leggen op het ijs van het meer. De tent hadden zij te Deya achtergelaten, om gemakkelijker te kunnen reizen. Het ijs ontdooide echter onder het vuur en zij aten hun avondmaal in het duister.
Buck had zijn nest gemaakt onder de beschermende rotsmuur. Zo lekker warm was het, dat het hem speet het te verlaten, toen François de vis ronddeelde, die hij eerst boven het vuur had ontdooid. Maar toen Buck zijn portie ophad en terugkeerde, vond hij zijn nest ingenomen. Een waarschuwend gegrom vertelde hem, dat de indringer Spitz was. Tot nu toe had Buck een gevecht met zijn vijand vermeden, maar dit was te erg. Het wilde dier in hem brulde. Hij sprong op Spitz toe, met een woede, die beide verraste en Spitz voornamelijk, want zijn hele ervaring met Buck had hem geleerd, dat zijn tegenstander een buitengewoon bedeesde hond was, die alleen zijn plaats behield door zijn zwaarte en grootte. Ook François was verrast, toen zij in een kluwen uit het nest schoten, en hij raadde de oorzaak van het gevecht. „A-a-ah!" riep hij tot Buck. „Geef hem er van langs! Bij God! Geef hem wat hij verdient, die dief."
Ook Spitz wilde vechten. Hij gilde van woede en opgewondenheid, terwijl hij in een kring om Buck heen liep en een gelegenheid zocht om toe te springen.
Buck was even opgewonden en niet minder voorzichtig, terwijl ook hij in een kring heen en weer liep.
Maar toen gebeurde eensklaps het onverwachte, datgene wat hun strijd om de heerschappij tot in de verre toekomst uitstelde, tot zij nog heel wat moeilijke mijlen hadden afgelegd. Een vloek van Perrault, het klinken van een knuppel op een beenderig lichaam en een schrille kreet van pijn gingen het losbreken van een pandemonium vooraf. Men zag eensklaps

in het kamp een zwerm sluipende, harige gestalten — uitgehongerde wolfshonden, tachtig of honderd, die in het een of andere Indiaanse dorp het kamp hadden geroken. Zij waren binnengeslopen, terwijl Buck en Spitz aan het vechten waren, en toen de twee mannen met knuppels gewapend tussen hen in sprongen, lieten zij hun tanden zien en vielen zij hen aan. Zij waren razend geworden door de reuk van het eten. Perrault zag er een met zijn kop in de etenskist. Zijn knuppel viel zwaar neer op de uitgeteerde ribben en de etenskist rolde om op de grond. Ogenblikkelijk vochten wel twintig uitgehongerde dieren om het brood en het spek. Zij gaven niet om de knuppelslagen, die op hen vielen. Zij gilden en huilden onder de regen van slagen, maar vochten niettemin als razend, tot het laatste kruimeltje verslonden was. Intussen kwamen de verbaasde trekhonden uit hun nesten gekropen, doch werden dadelijk door de indringers aangevallen. Buck had nog nooit zulke honden gezien. Zij waren niets dan geraamten, losjes gehuld in hun slap neerhangende huid, met gloeiende ogen en schuimende tanden. Doch de hongerrazernij maakte hen vreselijk onweerstaanbaar. Er hielp geen vechten tegen hen. De sleehonden werden tegen de rots gedrongen. Buck werd aangevallen door drie wilde honden en in een oogwenk waren zijn kop en schouders opengehaald. Het geraas was vreselijk.

Billee jankte, zoals gewoonlijk. Dave en Sol-leks, bloedend uit verscheidene wonden, vochten dapper naast elkaar. Joe beet als een duivel. Eenmaal sloten zich zijn tanden om de voorpoot van een wilde hond en hij beet door tot op het been. Pike, de huichelaar, sprong op het gewonde dier toe en brak het de nek met een snelle ruk en een beet.

Buck greep een schuimbekkenden vijand bij de keel en werd bespat met bloed, toen zijn tanden door de halsader gingen.

De warme smaak in zijn bek maakte hem nog woester. Hij wierp zich op den anderen hond en voelde tegelijkertijd tanden in zijn eigen keel. Het was Spitz, die hem van ter zijde verraderlijk aanviel.
Perrault en François, die hun gedeelte van het kamp hadden schoongeveegd, haastten zich hun trekhonden te hulp te komen. De wilde golf van uitgehongerde dieren rolde voor hen uit en Buck rukte zich los. Maar slechts voor een ogenblik. De twee mannen waren genoodzaakt terug te keren om het eten te redden, waarna de wilde honden terugkwamen om het span opnieuw aan te vallen.
Billee, van angst moedig geworden, sprong door de woeste kring heen en vluchtte over het ijs. Pike en Dub volgden hem, met de rest van het span achter zich. Terwijl Buck zich gereedmaakte hen na te rennen, zag hij van ter zijde Spitz toesnellen, om hem omver te gooien. Eenmaal gevallen onder die massa wilde dieren, was er geen hoop voor hem. Maar hij ving de schok van Spitz' aanval op en vluchtte over het meer.
Later kwamen de negen trekhonden bij elkaar en zochten een schuilplaats in het bos. Zij zagen er allererbarmelijkst uit. Er was er niet één, die niet minstens op vier of vijf plaatsen gewond was, terwijl sommige wonden heel ernstig waren. Dub's ene achterpoot was lelijk gekneusd; Dolly's hals was opengescheurd; Joe had een oog verloren en Billee, met een in reepjes gescheurd oor, huilde en jankte de hele nacht. Bij het aanbreken van de dag hinkten zij voorzichtig naar het kamp terug, waar de indringers verdwenen waren en de twee mannen in een nijdig humeur. De helft van hun etensvoorraad was verdwenen. De wilde honden hadden de sleeriemen en de linnen dekkleden doorgeknaagd. Niets dat maar enigszins eetbaar was, hadden zij gespaard. Zij hadden

een paar van Perrault's schoenen van rendierhuid opgegeten, stukken uit de leren riemen en zelfs twee voet van François' zweep. Hij was juist treurig aan het beschouwen daarvan, toen hij zijn gewonde honden zag aankomen.

„O, mijn vrienden," zei hij zacht, „misschien maken die beten je wel dol. Misschien allemaal dolle honden, sacredam! Wat dunkt je, Perrault?"

De koerier schudde weifelend het hoofd. Met vierhonderd mijlen tussen hem en Dawson, kon hij moeilijk hebben, dat er dolheid onder zijn honden uitbrak.

Twee uren van inspannende arbeid en vloeken brachten de garelen weer in orde en de gewonde dieren zwoegden pijnlijk over het moeilijkste gedeelte van de weg, dat zij tot nu toe hadden bestreden.

De Thirty Mile River was open. De woeste golven boden de vorst het hoofd en slechts op de kalmste plekken was enig ijs. Zes dagen van onvermoeid zwoegen waren nodig om die vreselijke dertig mijlen af te leggen. En vreselijk waren zij, want elke voet er van werd bestreden met levensgevaar voor hond en man. Een dozijn malen zakte Perrault, die de weg verkende, door het ijs, alleen gered door de lange stok, die hij droeg en die hij zo hield, dat hij telkens dwars over het gat viel, door zijn lichaam gemaakt. Maar het was scherp koud, de thermometer stond op 50° onder nul en telkens als hij er door zakte, was hij — wilde hij niet ziek worden — genoodzaakt een vuur aan te leggen en zijn kleren te drogen.

Niets schrikte hem af. Het was doordat niets hem afschrikte, dat hij tot koerier der regering was gekozen. Hij liep allerlei gevaren, stelde resoluut zijn klein, verschrompeld gezicht bloot aan de felle vorst en zwoegde voort van de vale ochtendschemering tot zonsondergang. Hij trok langs de

grijze oevers over het ijs aan de kant, dat boog en kraakte onder de voet en waarop zij niet durfden stilstaan. Eens zakte de slee er doorheen, met Dave en Buck, en zij waren half bevroren en bijna verdronken op het ogenblik, dat zij er uit gehaald werden. Een vuur was nodig om hen te redden. Zij waren met een ijskorst bedekt en de twee mannen lieten hen voortdurend om het vuur heen draven, zwetend en ontdooiend, zo dicht er bij dat zij door de vlammen geschroeid werden.

Een andere keer zakte Spitz er door, het hele span achter zich aan slepend tot Buck, die met al zijn kracht achteruittrok, zijn voorpoten op de glibberige rand, terwijl het ijs aan alle kanten knapte en trilde. Maar achter hem was Dave, eveneens achteruittrekkend, en achter de slee was François, trekkend tot zijn pezen kraakten.

Weer brak het ijs voor en achter en er was geen uitweg behalve op de klip. Door een wonder bereikte Perrault die, terwijl François om dit wonder bad; en één voor één werden de honden met riemen en touwen naar boven gehesen. François kwam het laatst boven, na de slee en de lading. Toen kwam het zoeken naar een plaats om weer naar beneden te komen, iets dat ten slotte gelukte, en 's avonds waren zij weer op de rivier, met een kwartmijl vooruitgang op die dag. Toen zij eindelijk de Hootalinqua en goed ijs bereikten, kon Buck niet meer. De rest van de honden verkeerde in dezelfde toestand, maar Perrault, die de verloren tijd moest inhalen, joeg hen vroeg en laat voort. De eerste dag legden zij vijf en dertig mijlen af, tot de Big Salmon; de volgende dag nog vijf en dertig, tot de Little Salmon; de derde dag veertig mijlen, die hen zowat bij de Five Fingers brachten.

Buck's voeten waren niet zo compact en hard als de voeten der anderen. De zijne waren zachter geworden gedurende

de verschillende geslachten, sedert de dag, dat zijn laatste wilde voorvader getemd was door een holbewoner of een paalbewoner. De hele dag hinkte hij in vreselijke pijn voort en als het kamp eenmaal gemaakt was, viel hij neer als een dode. Hoe hongerig hij ook was, hij bewoog zich niet om zijn portie vis te ontvangen, die François hem nu moest brengen. En iedere avond wreef de man Buck's voeten meer dan een halfuur na het avondeten en hij offerde de punten van zijn eigen mocassins [1]) op, om vier mocassins voor Buck te maken. Dat was een grote verlichting en Buck deed zelfs het verschrompelde gezicht van Perrault glimlachen, toen François de mocassins vergat en Buck op zijn rug lag, met zijn vier poten smekend in de lucht uitgestrekt, en weigerde zich zonder deze te bewegen. Later werden zijn voeten hard door de weg en werd het versleten schoeisel weggegooid. Aan de Pelly werd Dolly bij het aanspannen plotseling dol. Zij vertelde haar toestand door een lang, hartverscheurend wolfsgehuil, dat de haren van al de honden van angst overeind deed staan, en sprong recht op Buck toe.

Hij had nooit een hond dol zien worden en had evenmin reden om bang te zijn voor een dolle hond. Maar toch wist hij, dat daar iets vreselijks was en hij ontvluchtte het in panische schrik. Hij rende recht voor zich uit, met Dolly, hijgend en schuimbekkend, één sprong achter zich. Zij kon geen voorsprong op hem krijgen, zo groot was zijn angst, en hij kon niet van haar afkomen, zo groot was haar razernij. Hij rende door het bosje van het eiland, over een kanaaltje, gevuld met ijsschotsen, naar een ander eiland, bereikte een derde eiland, boog terug naar de rivier en begon deze wanhopig over te steken. En al die tijd kon hij, ofschoon hij niet

---

[1]) Mocassins = Indiaanse schoenen van ongelooide dierenhuid.

omkeek, horen hoe zij één sprong achter hem hijgde. Hij hoorde hoe François hem riep en hij keerde om, nog steeds één sprong vooruit, pijnlijk hijgend naar lucht en al zijn vertrouwen stellend in François, die hem zou redden.
De mulat hield een opgeheven bijl in zijn hand en toen Buck langs hem schoot, viel de bijl met een slag neer op Dolly's kop.
Buck viel hijgend tegen de slee, uitgeput, snakkend naar lucht, hulpeloos. Dat was een kolfje naar Spitz' hand. Hij sprong op Buck toe en tweemaal zette hij zijn tanden in zijn machtelozen vijand en rukte en trok het vlees tot op het been open. Toen daalde de zweep van François neer en Buck had de voldoening te zien hoe Spitz het hevigste pak slaag kreeg, dat ooit door één van het span was gevoeld.
„Een duivel, dat Spitz", merkte Perrault op. „Op een dag hij doodt dat Buck."
„Dat Buck twee duivels", was het antwoord van François. „Al de tijd ik zie dat Buck, ik weet zeker. Luister; op een mooie dag hij wordt woest als duivel en dan hij vermoordt dat Spitz en gooit hem op de sneeuw. Zeker. Ik weet."
Van toen af was er oorlog tussen hen. Spitz, als leider en erkend meester van het span, voelde zijn opperheerschappij bedreigd door die vreemde hond uit het zuiden. En vreemd was Buck hem, want al de honden uit het zuiden, die hij had gekend, waren niets waard geweest in het kamp en op de weg. Zij waren alle te slap, stierven door het werk, de kou, de honger. Buck was de uitzondering. Hij alleen verdroeg alles, stond in kracht, woestheid en slimheid gelijk met de wilde hond. Hij was een machtige hond en wat hem zo gevaarlijk maakte, was het feit, dat de knuppel van den man met de rode trui alle onberaden moed en vermetelheid uit zijn wens naar de heerschappij had geslagen. Hij was uiterst

sluw en kon zijn tijd afwachten met een geduld, dat niet kleiner was dan dat der dieren in de wildernis.
Het was onvermijdelijk dat de strijd om de eerste plaats moest komen. Buck wilde ze hebben. Hij wilde ze hebben, omdat het in zijn natuur lag, omdat hij aangegrepen was door die nameloze, onbegrijpelijke trots van de trekhond — de trots, die honden in het gareel houdt tot hun laatste ademtocht; die hen vol vreugde in het gareel doet sterven en die hun harten breekt, als zij werkeloos worden gemaakt. Dat was de trots van Dave als disselhond, van Sol-leks, terwijl hij met alle kracht trok; de trots, die hen aangreep bij het opbreken van het kamp en hen veranderde van zure, kwaadaardige dieren in arbeidzame, eerzuchtige wezens; de trots, die hen de hele dag aanspoorde en hen 's avonds ontevreden en onrustig in het kamp deed neervallen. Dat was de trots, die Spitz staande hield en die hem de trekhonden deed bestraffen, welke in het gareel fouten maakten of luierden of zich 's morgens verborgen, wanneer het tijd van aanspannen was. Het was ook de trots, welke hem Buck deed vrezen als mogelijken aanvoerder. En dat was ook Buck's trots.
Openlijk bedreigde hij thans de macht van den ander. Hij trad tussen hem en de luiaards, die Spitz wilde straffen. En hij deed het in het oog vallend. Op een avond was er een hevige sneeuwbui en 's morgens verscheen Pike, de huichelaar, niet. Hij was veilig verborgen in zijn nest, een voet onder de sneeuw. François riep hem en zocht hem vergeefs. Spitz was wild van woede. Hij rende door het kamp, rook en groef op iedere mogelijke plaats, zo vreselijk grommend, dat Pike het hoorde en in zijn schuilplaats sidderde.
Doch toen hij ten laatste te voorschijn was gehaald en Spitz toevloog om hem te straffen, vloog Buck even woedend tussenbeide. Zo onverwacht was dit en zo handig aangelegd, dat

Spitz achterover op de grond viel, met zijn poten in de lucht. Pike, die van angst had staan beven, kreeg moed bij de openlijke opstand en sprong op zijn omgeworpen leider toe. Buck, voor wien eerlijk spel een vergeten wet was, viel eveneens Spitz aan.

Maar François, hoewel inwendig grinnikend om het voorgevallene, bleef rechtvaardig en liet met alle kracht zijn zweep op Buck neerkomen. Dat verjoeg Buck echter niet van zijn gevallen vijand en het handvat van de zweep kwam er bij te pas. Half verdoofd door de slag werd Buck achteruitgetrokken en telkens en telkens kwam de zweep op hem neer, terwijl Spitz den ondeugenden Pike duchtig bestrafte.

In de volgende dagen, toen Dawson steeds dichterbij kwam, trad Buck aanhoudend tussen Spitz en de schuldigen; maar hij deed het sluw, als François niet in de nabijheid was. Met de heimelijke muiterij van Buck ontstond een algemene ongehoorzaamheid, die steeds toenam. Dave en Sol-leks bleven onaangetast, maar de rest van het span verviel van kwaad tot erger. De dingen gingen niet langer goed. Er was voortdurend vechten en twisten. Er was altijd herrie en Buck was de aanleidende oorzaak. Hij hield François steeds op zijn hoede, want de sleedrijver wachtte voortdurend op de strijd op leven en dood, die — dat wist hij — tussen Buck en Spitz zou plaats hebben. En meer dan één nacht maakte het geluid van het vechten der andere honden hem wakker, in zijn vrees dat Buck en Spitz aan de gang waren.

Maar daartoe kwam het niet en op een sombere middag trokken zij Dawson binnen, terwijl het grote gevecht nog moest komen.

Hier waren vele mannen en ontelbare honden en Buck vond hen allen druk bezig. Het scheen de loop der dingen te zijn, dat honden moesten werken. De hele dag liepen zij

in lange spannen de hoofdstraat op en neer en 's avonds werden hun klinkende belletjes nog gehoord. Zij sleepten timmerhout en brandhout aan en deden al het werk, dat in het Santa Clara Dal de paarden verrichtten. Nu en dan ontmoette Buck honden uit het zuiden, maar voor het grootste deel waren het echte noordse wolfshonden. Elke nacht om negen uur, om twaalf en om drie begonnen zij hun nachtelijk gezang, een spookachtig, onheilspellend gehuil, waaraan Buck vol verrukking deelnam.

Met het koud schitterende noorderlicht boven hun hoofden of de koude, schitterende, dansende sterren, en het land bevroren onder zijn lijkwade van sneeuw, was die klagende zang met langgerekte huiltonen en snikkende geluiden als de smekingen van het leven zelf. Het was een oud lied, zo oud als de soort zelf — een van de eerste zangen der jongere wereld in een tijd, toen zangen treurig waren. Het lied was vol van de smarten van ontelbare geslachten, een klaagzang, die Buck diep ontroerde.

Als hij klaagde en snikte, was dit door de smarten des levens, die de oude smarten der wilde voorouders waren; en de vrees en het geheimzinnige van de koude en de duisternis was ook hun vrees en angst geweest. En dat die zang hem ontroerde, deed zien hoezeer hij door de jaren van vuur en beschutting heen luisterde naar de oorspronkelijke tijden in de natuur, toen de honden nog huilden.

Een week nadat zij Dawson waren binnengetrokken, daalden zij af langs de steile oever bij de Barracks naar de Yukonweg, en zetten koers naar Deya en Salt Water. Perrault had brieven bij zich, die nog belangrijker waren dan die, welke hij had gebracht.

De reistrots had hem aangegrepen en hij stelde zich voor de recordreis van het jaar te maken.

Verscheidene dingen werkten hiertoe mee. De week rust had de honden opgefrist en in goede toestand gebracht. Het pad, dat zij hadden gemaakt, was door latere reizigers hard gestampt. En voorts had de politie op twee of drie plaatsen voor eten voor honden en mensen gezorgd en dan had hij niet veel bagage. Zij legden die eerste dag vijftig mijlen af en de tweede dag liepen zij de Yukon op in de richting van Pelly. Maar die voorspoedige reis werd niet afgelegd zonder grote moeilijkheden en ergernis aan de zijde van François. De aanhoudende muiterij van Buck had de solidariteit van het span vernietigd. Het was niet langer, alsof één hond in het gareel liep. De aanmoediging, die Buck den opstandelingen gaf, was aanleiding tot allerlei kleine wandaden. Spitz was niet meer de gevreesde leider. De vroegere angst verdween en zij lachten om zijn heerschappij. Pike ontstal hem op een avond een halve vis en vrat hem op onder bescherming van Buck. Op een andere avond vochten Dub en Joe met Spitz en zorgden, dat zij aldus de straf ontliepen, die zij verdienden. Zelfs Billee, de goedhartige, was minder goedhartig en jankte niet half zo smekend als vroeger. Buck kwam nooit in de nabijheid van Spitz zonder te grommen, met overeind staande haren. Zijn gedrag naderde dat van een ruziemaker en hij begon plagend op en neer te lopen voor de neus van Spitz. Het verdwijnen van de tucht werkte ook op de verhouding van de honden onderling. Zij vochten en twistten meer dan ooit, tot somtijds het kamp een dolhuis leek. Dave en Sol-leks alleen waren onveranderd, ofschoon zij prikkelbaar waren door het eindeloze ruziemaken.

François vloekte, stampte in machteloze woede op de sneeuw en rukte zich de haren uit het hoofd. Zijn zweep zwaaide altijd tussen de honden, maar dit hielp niet. Zodra hij hun de rug had toegekeerd, begon het opnieuw. Hij steunde Spitz

met zijn zweep, terwijl Buck de rest van het span hielp. François wist zeer goed, dat Buck de oorzaak was van de onenigheid in het span en Buck wist, dat hij het wist. Maar Buck was veel te slim, om zich ooit op heterdaad te laten betrappen.

Hij werkte trouw in het gareel, want het werken was hem een lust geworden; maar nog groter genot was het hem, stilletjes een gevecht te veroorzaken tussen zijn kameraden en de leidsels in verwarring te brengen.

Op een avond na het eten joeg Dub aan de mond van de Tahkeena een sneeuwhaas op, maar hij miste hem. In een seconde was het hele span op de been. Honderd meter verder was een kamp van de Noordwest Politie met vijftig wolfshonden, die ook aan de jacht deelnamen. De haas rende de rivier af, sloeg een kleine bevroren kreek in, rende over de besneeuwde oppervlakte. Buck leidde de troep, zestig honden sterk, springend, dravend in het zilveren maanlicht. En springend liep de sneeuwhaas voort, als een bleek spook. Al het oude instinct, de bloeddorst, de lust om te doden, greep Buck aan. Hij liep aan het hoofd van de troep, jagend op levend wild, om het te doden met zijn eigen tanden en zijn kop tot aan de ogen in warm bloed te steken.

Er is een extase, die het toppunt van het leven is en waarboven het leven niet gaan kan. En het is de paradox van het leven, dat die extase komt, wanneer dit leven op zijn hoogst is en men tegelijkertijd volkomen vergeet dat men leeft. Deze extase, dit vergeten van het leven, komt tot den kunstenaar, buiten zichzelf, in een kleed van vlammen: zij komt tot den soldaat, dol van krijgslust in de slag, geen kwartier gevend; en zij kwam tot Buck, de troep leidend, de oude wolfskreet uitend, jagend op voedsel, dat levend was en snel voor hem uit vluchtte in het maanlicht.

Hij was getroffen tot in het diepst van zijn natuur en in delen van zijn natuur, die dieper waren dan hij zelf en teruggingen tot in de schoot van de Tijd. Hij werd overweldigd door de branding des levens, de eb en vloed van het Zijn, de volmaakte vreugde van iedere afzonderlijke spier, gewricht en zenuw, dat zij leefden, gloeiend en sterk, zich uitend in beweging, opgewonden voortrennend onder de sterren en over dode stof heen, die niet bewoog.

Maar Spitz, koud en berekenend, zelfs in zijn grootste opgewondenheid, verliet de troep en sneed de weg af bij een bocht van de kreek. Dat wist Buck niet en toen hij de bocht maakte, met het bleke spookdier voor zich uit rennend, zag hij een ander, groter spookdier van de tegenovergestelde oever op de sneeuwhaas toespringen.

De haas kon niet omkeren en toen de witte tanden zijn nek braken, gilde hij als een mens, die een dodelijke wonde heeft ontvangen. Bij dit geluid, de kreet van het Leven, neervallend van zijn toppunt in de greep des Doods, begon de troep, achter Buck aanrennend, een hels gehuil van verrukking aan te heffen. Maar Buck huilde niet. Hij rende op Spitz toe, schouder aan schouder, zo hard, dat hij de keel miste. Zij rolden om en om op de losse sneeuw. Spitz vloog overeind, alsof hij niet gevallen was, beet Buck in de schouder en sprong achteruit. Tweemaal sloegen zijn tanden op elkaar als de stalen helften van een knip, terwijl hij met opgetrokken, grommende lippen een houvast op de besneeuwde grond zocht.

Bliksemsnel begreep Buck het. D e t i j d w a s g e k o m e n. Het was op leven en dood. Terwijl zij om elkaar heen draaiden, grommend, met achteroverliggende oren, waakzaam elke gunstige gelegenheid afwachtend, scheen het Buck toe, alsof hij een dergelijk tafereel al meer had meegemaakt.

Hij scheen zich alles te herinneren — de witte wouden en

de aarde en het maanlicht en de opwinding van het gevecht. Over de witheid en de stilte zweefde een spookachtige rust. Er was niet het minste windje — niets bewoog, geen blad trilde; de zichtbare adem der honden steeg langzaam omhoog en bleef in de koude lucht hangen. Zij hadden korte metten met de sneeuwhaas gemaakt, die honden, die slecht getemde wolven waren; en zij zaten nu in een begerig wachtende cirkel. Ook zij waren stil, alleen hun ogen glommen en hun adem steeg langzaam omhoog. Voor Buck was dit toneel van voorheen niet vreemd. Het was, alsof het altijd zo was geweest, de gewone loop der dingen.
De wilde honden vormden een begerige kring om hen heen. Zij waren doodstil, hun ogen gloeiden en hun adem zweefde zachtjes naar omhoog.
Spitz was een ervaren vechter. Van Spitsbergen door de Poolstreek en over Canada had hij zich verdedigd tegen alle mogelijke soorten van honden en was hun de baas gebleven. Bittere woede vervulde hem, maar nooit blinde woede. In zijn zucht om te verscheuren en te vernietigen vergat hij nooit, dat zijn vijand dezelfde lust gevoelde om te verscheuren en te vernietigen. Nooit snelde hij toe zonder er op voorbereid te zijn, zelf aangevallen te worden; nooit viel hij aan, voor hij de aanval van den ander had afgeweerd.
Vergeefs trachtte Buck zijn tanden te zetten in de hals van de grote, witte hond. Waar zijn tanden hapten naar het weke vlees, vond hij de tanden van Spitz. Tanden tikten tegen tanden en lippen waren gescheurd en bloedend, maar Buck kon zijn vijand niet meester worden. Toen werd hij warmer en omgaf Spitz met een dwarrelwind van aanvallende sprongen. Telkens weer trachtte hij de witte keel te bereiken, waar het leven vlak aan de oppervlakte zat en telkens beet Spitz hem en sprong achteruit.

Toen deed Buck alsof hij hem naar de keel wilde vliegen, maar boog plotseling zijn kop op zij en drong zijn schouder tegen de schouder van Spitz, als een stormram waarmee hij hem ondersteboven wilde gooien. Doch in plaats daarvan werd Buck's schouder telkens opengehaald en sprong Spitz vlug op zij.

Spitz was ongekwetst, terwijl Buck's bloed stroomde en hij hevig hijgde. Het gevecht werd wanhopig. En al die tijd wachtte de kring van zwijgende, wolfachtige dieren, welke van de twee honden vallen zou.

Toen Buck buiten adem raakte, begon Spitz hem te stoten en duwde hem tot hij wankelde. Eenmaal viel Buck om en de hele kring van zestig honden sprong overeind; maar met een ruk was Buck weer op de been en de kring zakte weer neer en wachtte.

Toen bedacht Buck een list. Hij snelde toe, alsof hij de oude schoudertruc wilde herhalen, maar op het laatste ogenblik sloten zich zijn tanden om Spitz' linkervoorpoot. Er was een geluid van krakende beenderen en de witte hond stond op drie poten tegenover hem. Driemaal trachtte hij hem om te gooien, toen herhaalde hij zijn truc en brak de rechtervoorpoot.

Niettegenstaande de pijn en hulpeloosheid trachtte Spitz wanhopig zich staande te houden. Hij zag de zwijgende kring — met gloeiende ogen, uit de bek hangende tongen, opstijgende zilveren adem — om hem heen sluiten, zoals hij vroeger gelijksoortige kringen had zien samentrekken om verslagen vijanden. Maar deze keer was *hij* het, die overwonnen was. Er was geen hoop meer voor hem. Buck was onverbiddelijk. Barmhartigheid was iets dat goed was voor een warmer klimaat.

Hij maakte aanstalten voor de laatste aanval. De kring was

zo nauw geworden, dat hij de adem der honden op zijn zijde voelde. Hij zag hen over Spitz heen aan alle kanten ineengedoken, voor de sprong gereed.
Een pauze scheen te ontstaan. Elk dier was onbeweeglijk, alsof het uit steen was gehouwen. Alleen Spitz trilde en gromde, terwijl hij, afschuwelijke bedreigingen uitstotend, de Dood op een afstand trachtte te houden. Toen sprong Buck toe en weer weg, maar terwijl hij hem aanraakte, had zijn schouder die van Spitz een hevige stoot gegeven. De donkere kring werd een stip op de sneeuw en Spitz was niet meer zichtbaar.
Buck stond daar en keek er naar: de overwinnende kampioen, het dier uit de Wildernis, dat zijn prooi had gedood en vond dat het goed was.

WIE IS DE LEIDER?

„Hé! Wat ik zeg? Ik spreek waar, als ik zei dat Buck twee duivels...."
Dat zei François de volgende morgen, toen hij zag dat Spitz weg was en dat Buck met wonden was overdekt. Hij trok hem bij het vuur en wees ze Perrault aan.
„Dat Spitz vechten als duivel", zei Perrault, terwijl hij de gapende wonden en scheuren bekeek.
„En dat Buck vechten als twee duivels", was het antwoord van François. „Nu, wij schieten goed op. Niet meer Spitz, niet meer last, zeker."
Terwijl Perrault de kampuitrusting en de bagage oplaadde, bracht de sleedrijver de honden in het gareel. Buck liep naar de plaats, die Spitz als leider zou hebben ingenomen; maar François, niet op hem lettend, bracht Sol-leks op de begeerde

plek. Volgens zijn oordeel was thans Sol-leks de meest geschikte leider. Buck sprong woedend op Sol-leks toe, joeg hem achteruit en ging op zijn plaats staan.

„Hé, hé!" riep François uit, grinnikend op zijn knieën slaande. „Kijk naar dat Buck. Hij doodt dat Spitz, hij gelooft hij nu zijn plaats krijgt."

„Allo! Ga op zij!" riep hij, maar Buck weigerde zich te bewegen.

Hij greep Buck bij zijn nekvel en ofschoon de hond dreigend gromde, sleepte hij hem op zij en bracht Sol-leks weer aan het hoofd van het span. De oude hond vond het niet prettig en liet duidelijk blijken, dat hij bang was voor Buck. François was koppig, maar toen hij zich had omgedraaid, verjoeg Buck Sol-leks weer, die helemaal niet ongeneigd was weg te gaan.

François was woedend.

„Nu, bij God, zal ik je leren!"

Hij keerde terug, met een zware knuppel in de hand.

Buck herinnerde zich den man in de rode trui en ging langzaam achteruit en deed ook geen pogingen om Sol-leks te verjagen, toen deze weer vooraan werd geplaatst. Maar hij bleef ronddraaien juist buiten het bereik van de knuppel, grommend van bitterheid en woede, en hij lette op iedere beweging van François, voor het geval deze de knuppel naar hem toe wilde gooien, want hij had verstand gekregen van knuppels.

De sleedrijver ging met zijn werk voort en hij riep Buck, toen hij klaar was, om hem te zetten op zijn oude plaatsje vóór Dave.

Buck ging twee of drie stappen achteruit. François volgde hem, waarop hij weer achteruitging. François wierp zijn knuppel neer, denkend dat Buck daar bang voor was.

Maar Buck was openlijk in opstand. Hij wilde niet een pak slaag ontlopen, maar hij wilde de leider zijn. Dat kwam hem te recht toe. Hij had het verdiend en hij wilde zich niet met minder tevredenstellen.
Perrault hielp een handje. Met hun tweeën liepen zij hem wel een uur na. Zij wierpen met knuppels naar hem. Hij ontweek ze. Zij vervloekten hem en zijn voorouders en alle afstammelingen, die na hem zouden komen, tot in het verste geslacht, en iedere haar op zijn lichaam, iedere droppel bloed in zijn aderen, en hij beantwoordde de vloeken met gegrom en bleef buiten hun bereik. Hij trachtte niet te ontsnappen, maar bleef om het kamp lopen, duidelijk te kennen gevend dat hij — zodra aan zijn verlangen was voldaan — terug zou komen en gehoorzaam zijn.
François ging zitten en krabde zijn hoofd, Perrault keek op zijn horloge en vloekte. De tijd verliep snel en zij hadden al meer dan een uur onderweg moeten zijn.
François krabde zijn hoofd nogmaals. Hij schudde het en grijnsde schaapachtig naar den koerier, die zijn schouders ophaalde, ten teken dat zij overwonnen waren. Toen ging François naar de plaats waar Sol-leks stond en riep Buck. Buck lachte, maar bleef op een afstand. François maakte Sol-leks' leidsels los en bracht hem naar zijn vroegere plaats. Het span stond achter elkaar in het gareel, gereed om te vertrekken. Er was voor Buck geen andere plaats dan aan het hoofd. Nogmaals riep François en nogmaals lachte Buck en bleef weg.
„Gooi de knuppel neer”, beval Perrault.
François gehoorzaamde, waarop Buck kwam aandraven, zegevierend lachend, en de plaats aan het hoofd van het span innam. Zijn leidsels werden vastgemaakt, de slee werd losgebroken en voort renden zij over het pad langs de rivier.

Hoe hoog de sleedrijver Buck ook had geschat met zijn „twee duivels”, hij bemerkte al bij het begin van de dag, dat hij hem nog had onderschat. Onmiddellijk nam Buck al de plichten van den leider op zich en waar een flink oordeel nodig was en snel denken en snel handelen, daar toonde hij zich zelfs de meerdere van Spitz, wiens gelijke François in dat opzicht te voren nooit had gezien.
Doch voornamelijk muntte Buck uit in het stellen van wetten en het zorgen, dat zijn makkers ze opvolgden.
Dave en Sol-leks trokken zich niet veel aan van de verandering van leider. Dat was hun zaak niet. Hun zaak was te werken, te zwoegen in het gareel. Zolang dat hun niet werd belet, kon het hun niet schelen wat er gebeurde. Billee, de goedhartige, had, wat hun aanging, best de leider kunnen zijn, zolang hij maar orde in de troep hield.
Doch de rest van het span was gedurende de laatste dagen van Spitz ongehoorzaam geworden en hun verrassing was groot, nu Buck begon hun weer manieren te leren.
Pike, die achter Buck trok en die nooit meer krachtsinspanning gebruikte dan hoog nodig was, werd herhaaldelijk en snel door elkaar geschud, omdat hij luierde; en voor de eerste dag om was, trok hij harder dan ooit te voren. De eerste avond in het kamp werd Joe, de kwaadaardige, flink bestraft — iets waarin Spitz nooit was geslaagd. Buck verpletterde hem half onder zijn eigen groot gewicht en drukte hem, tot hij ophield met bijten en begon te janken om genade.
Onmiddellijk werd de hele stemming in het span beter. Het werd weer even solidair als vroeger en het was weer, alsof één hond in het gareel liep. Bij de Rink Rapids werden twee wolfshonden, Teek en Koona, bij het span gevoegd en de snelheid waarmee Buck ze dresseerde, verbaasde François ten hoogste.

„Nooit zulk een hond als dat Buck!" riep hij uit. „Neen, nooit! Hij waard een duizend dollar, bij God! Hé? Wat zei ik, Perrault?"
En Perrault knikte.
Hij was het record vooruit en won iedere dag. De weg was in uitstekende toestand, flink vastgestampt en hard en er was geen vers gevallen sneeuw om mee te worstelen. Het was niet te koud. De temperatuur daalde tot 50° onder nul en bleef zo de hele reis. De mannen reden en liepen om beurten en de honden werden gaande gehouden, met enkele tijden van rust.
De Dertig Mijlen Rivier was betrekkelijk geheel bedekt met ijs en zij deden bij het terugkomen op één dag, wat ze vroeger in tien dagen hadden gedaan. In één loop legden zij de zestig mijlen af van de oever van het meer Le Barge tot de White Horse Rapids.
Over Marsh, Tagish en Bennett (zeventig mijlen meren) vlogen zij zo snel, dat de man wiens beurt het was te lopen aan het eind van een touw achter de slee werd voortgetrokken. Op de laatste avond van de tweede week trokken zij White Pass over en in die veertien dagen hadden zij gemiddeld veertig mijlen per dag afgelegd. Het was een record-reis. Drie dagen lang werden Perrault en François door Jan en alleman in Skaguay uitgenodigd mee te gaan „een glaasje drinken", terwijl het span eerbiedig werd bewonderd door het publiek. Toen kwamen bevelen van regeringswege. François riep Buck tot zich, sloeg zijn armen om hem heen en schreide. En dat was het laatste, dat Buck zag van François en Perrault. Evenals alle andere mannen verdwenen zij voor goed uit Buck's leven.
Een Schotse halfbloed nam de zorg voor hem en zijn kameraden op zich en in gezelschap van een dozijn andere

hondenspannen namen zij de moeilijke terugweg naar Dawson aan.
Een uur voor zonsopgang waren zij iedere dag al op weg en 's avonds werd het kamp opgeslagen. Dan werd er brandhout gehakt, werden frisse takken gesneden om op te slapen en water of ijs voor de koks gehaald. Dan werden de honden gevoed en nadat de vis op was, zwierven zij met de andere honden, meer dan honderd, een uur of wat rond. Er waren woeste vechtersbazen bij, maar drie gevechten gaven Buck de oppermacht, zodat zij hem uit de weg gingen, wanneer hij zijn haren overeind zette of zijn tanden liet zien.
Het liefst van alles lag hij bij het vuur, zijn achterpoten onder zijn lichaam getrokken, zijn voorpoten recht vooruitgestoken, met opgeheven kop en in de vlammen starende ogen. Soms dacht hij aan rechter Miller's grote huis in het warme Santa Clara Dal en aan het zwembassin, aan Ysabel en aan Toots; maar nog vaker aan den man in de rode trui, aan de dood van Curly, aan het grote gevecht met Spitz en aan de lekkere dingen, die hij had gegeten of die hij zou willen eten.
Hij had geen heimwee. Het zuiden was heel, heel ver weg, en zulke herinneringen hadden geen macht over hem. Veel machtiger waren zijn hereditaire herinneringen, die hem dingen vertelden, welke hij nooit te voren had gezien en die hem toch niet vreemd waren. Het gestorven instinct in hem werd dan weer levend.
Soms, als hij daar zo ineengedoken in de vlammen lag te staren, scheen het hem toe, dat die vlammen van een ander vuur waren en bij dat andere vuur zag hij een heel anderen man dan den halfbloed-kok van de troep. Die andere man had kortere benen en langere armen, met spieren die taai en pezig waren. Het haar van dien man was lang en verward

en zijn voorhoofd helde sterk achterover. Hij uitte vreemde geluiden en scheen heel bevreesd voor de duisternis, waarin hij voortdurend staarde. In zijn hand had hij een knoestige stok, met een zware steen aan het einde gebonden. Hij was bijna geheel naakt; een haveloze, verschroeide dierenhuid hing over zijn rug, maar zijn lichaam was dicht met haar begroeid. Op sommige plaatsen, op borst en schouders, leek het wel een pels. Hij stond niet overeind, maar met voorovergebogen bovenlichaam, op benen, die bij de knieën doorgebogen waren. Het hele lichaam was veerkrachtig als van een kat en met de vlugge lenigheid van iemand, die in voortdurende vrees leeft voor zichtbare en onzichtbare dingen. Andere keren weer hurkte die behaarde man bij het vuur, met zijn hoofd tussen zijn knieën, en sliep. Dan steunden zijn ellebogen op zijn knieën, waren zijn handen boven zijn hoofd ineengesloten, alsof hij de regen met zijn behaarde armen wilde tegenhouden.
En voorbij dat vuur, in de omringende duisternis, kon Buck vele gloeiende kolen zien, twee aan twee, altijd twee aan twee, waarvan hij wist dat het ogen van verscheurende dieren waren. En hij kon hun lichamen door het kreupelhout horen kraken en de geluiden, die zij maakten in de stille nacht. En daar, dromend bij de oever van de Yukon, met niets ziende ogen knippend tegen het vuur, deden die klanken en visioenen uit een andere wereld Buck's haren overeind staan, tot hij zacht en onderdrukt huilde of zacht gromde en de halfbloed hem toeriep:
„Hé! Jij Buck, word wakker!"
Waarop de andere wereld verdween en de werkelijkheid in zijn blik kwam. Dan stond hij op, rekte zich uit en geeuwde, alsof hij had geslapen.
Het was een zware reis en het harde werk putte hun krachten

uit. Zij verloren aan gewicht en waren in een ellendige toestand, toen zij Dawson bereikten, en hadden minstens een dag of tien rust moeten hebben. Maar binnen twee dagen vertrokken zij weer, beladen met brieven voor de buitenwereld. De honden waren vermoeid, de mannen mopperden en om de kroon op alles te zetten sneeuwde het iedere dag. Dat betekende een zachtere weg, grotere wrijving op de lopers en zwaarder trekken voor de honden. Maar toch deden de mannen hun best voor de dieren.
Iedere avond werd het eerst voor de honden gezorgd. Zij aten vóór de sleedrijvers en geen der mannen zocht zijn slaapzak op, voor hij de voeten van zijn honden had verzorgd. En toch namen hun krachten af. Sedert het begin van de winter hadden zij achttienhonderd mijlen afgelegd, de hele lange afstand sleden achter zich aantrekkend. En achttienhonderd mijlen putten zelfs den taaiste uit. Buck kon het verdragen, hield zijn kameraden aan het werk en zorgde voor de tucht, ofschoon ook hij zeer vermoeid was. Billee schreeuwde en jankte iedere nacht in zijn slaap. Joe was nijdiger dan ooit en Sol-leks was ongenaakbaar aan zijn blinde en aan zijn andere kant.
Maar het was Dave, die het meest van allen leed. Er was iets met hem niet in orde. Hij werd somber en prikkelbaar en zodra het kamp werd opgeslagen, maakte hij zijn nest waar zijn sleedrijver hem eten bracht. Eenmaal uit het gareel, kwam hij niet op de been vóór het 's morgens tijd van aanspannen was. Soms, tussen de leidsels, als de slee plotseling stilstond, of bij het aanzetten om voort te gaan, schreeuwde hij van pijn. De sleedrijver onderzocht hem, maar kon niets vinden. Al de sleedrijvers begonnen belang te stellen in het geval.
Zij spraken er over tijdens het eten en bij hun laatste pijp

voor ze naar bed gingen. Hij werd uit zijn nest naar het vuur gebracht en gedrukt en geduwd, tot hij telkens schreeuwde. Er was iets inwendig niet in orde, maar zij konden geen gebroken beenderen vinden en begrepen er niets van.
Toen Cassisar Bar werd bereikt, was hij zo zwak, dat hij vaak in het gareel niet verder kon. De Schotse halfbloed liet halt houden, spande hem uit en maakte de volgende hond, Sol-leks, vast aan de slee. Zijn bedoeling was Dave rust te geven, door hem vrij achter de slee te laten lopen.
Hoe ziek hij ook was, verzette Dave zich tegen die maatregel en hartverscheurend huilde hij, toen hij Sol-leks zag op de plaats, die hij zo lang en zo trouw had ingenomen. Want hij bezat de Trots van de Weg en hoe ziek ook, kon hij niet verdragen dat een andere hond zijn werk deed.
Toen de slee voortging, waggelde hij in de zachte sneeuw naast het vaste pad, viel Sol-leks met zijn tanden aan, sprong op hem toe en trachtte hem in de losse sneeuw aan de andere kant te duwen, al die tijd jankend en huilend en gillend van verdriet en pijn. De halfbloed trachtte hem met de zweep te verjagen, maar hij sloeg geen acht op het striemende touw en de man wilde hem niet harder slaan.
Dave weigerde rustig achter de slee te lopen, waar het pad gemakkelijker was, maar waggelde voort in de zachte sneeuw, waar hij bijna niet vooruitkwam. Tot hij uitgeput neerviel. Hij bleef liggen waar hij lag en huilde somber, terwijl de lange reeks van sleden langs hem ging.
Met de laatste overblijfselen van zijn krachten gelukte het hem voort te waggelen, tot de sleden weer halt hielden. Hij liep door de zachte sneeuw, tot hij naast Sol-leks stond. Zijn sleedrijver bleef een ogenblik staan om zijn pijp op te steken bij den man van de slee achter de zijne. Toen keerde hij terug en zette zijn honden aan. Zij trokken, maar bleven verbaasd weer stilstaan.

Ook de sleedrijver was verbaasd: de slee had zich niet bewogen. Hij riep zijn kameraden om te zien wat er gebeurd was. Dave had Sol-leks' beide leidsels doorgebeten en stond nu onmiddellijk voor de slee op zijn oude plaats.
Hij smeekte met zijn ogen daar te mogen blijven. De sleedrijver was verbluft. Zijn kameraden spraken er over hoe een hond zijn hart kon breken, wanneer hem het werk geweigerd werd, dat hem doodde, en zij vertelden van gevallen, die zij hadden meegemaakt, waarin honden, te oud voor de Weg of gewond, gestorven waren doordat men hen uit het gareel had genomen. Zij vonden het dus barmhartig, Dave, daar hij in ieder geval moest sterven, tevreden en gelukkig in de leidsels zijn adem te laten uitblazen.
Hij werd dus weer ingespannen en trok trots, zoals vroeger, ofschoon hij meer dan eens het uitschreeuwde van inwendige pijn. Verscheidene malen viel hij neer en werd tussen de leidsels meegesleept en eenmaal reed de slee over hem heen, zodat hij daarna met een van zijn achterpoten hinkte.
Maar hij hield het uit tot het kamp was bereikt, waar zijn sleedrijver een plaatsje voor hem maakte bij het vuur. 's Morgens was hij te zwak om te lopen. Op aanspanningstijd trachtte hij naar zijn sleedrijver te kruipen. Door krampachtige pogingen gelukte het hem overeind te komen, maar hij wankelde en viel. Toen kroop hij langzaam op zijn buik tot de plek waar zijn kameraden in het gareel werden geplaatst. Hij wilde zijn voorpoten uitstrekken en zijn lichaam met een ophijsende beweging opslepen. Maar zijn kracht verliet hem en het laatste dat zijn kameraden van hem zagen was, toen hij hijgend in de sneeuw lag, vol verlangen naar hen. Maar zij konden hem treurig horen huilen, tot zij hem achter het kreupelhout uit het oog verloren.

Hier bleef de slede stilstaan. Langzaam liep de Schotse halfbloed naar het pas verlaten kamp terug. De mannen zwegen. Een revolverschot weerklonk. De man kwam haastig terug. De zwepen knalden, de schelletjes klonken vrolijk, de sleden gleden over de weg. Maar Buck wist, en iedere hond wist, wat er was gebeurd in het kamp achter de bomen bij de rivier.

DE LANGE, LANGE WEG

Dertig dagen nadat ze Dawson hadden verlaten, kwam de Salt Water Mail met Buck en zijn kameraden te Skaguay aan. Zij waren in een ellendige toestand, vermagerd en uitgeput. Buck's honderd veertig pond waren verminderd tot honderd vijftien. De rest van zijn kameraden, hoewel lichter, had naar verhouding meer aan gewicht verloren dan hij. Pike, de huichelaar, die in zijn hele leven vol bedrog vaak geveinsd had zijn poot bezeerd te hebben, hinkte nu in ernst. Sol-leks hinkte en Dub had een ontwrichte schouder.
Hun voeten waren vreselijk doorgelopen. Er zat geen elasticiteit meer in. Zij sleepten zich voort over de weg — er scheelde hun niets anders dan dat zij door en door uitgeput waren. Het was niet de uitputting, die het gevolg was van korte, overgrote inspanning, waarvan men in enige uren herstelt; maar het was de dodelijke vermoeidheid, die het gevolg is van de langzame en voortgezette aftapping van krachten door maanden van hard zwoegen. En door het aanhoudende zwoegen hadden zij ook geen reservekrachten overgehouden. Alles was verbruikt. Iedere spier, iedere vezel, iedere cel was vermoeid, dodelijk vermoeid. En er was reden voor. In nog geen vijf maanden hadden zij vijf-en-twintighonderd

mijlen afgelegd en gedurende de laatste achttienhonderd mijlen hadden zij slechts vijf dagen rust gehad. Toen zij te Skaguay aankwamen, liepen zij schijnbaar op hun laatste benen. Zij konden nauwelijks de leidsels gespannen houden en bij het aflopen van hellingen bleven zij met moeite buiten het bereik der slede.

„Vooruit, arme dieren", moedigde de sleedrijver hen aan, toen zij de hoofdstraat van Skaguay inwaggelden. „Dit is het laatste. Dan krijgen wij een lange rust. Hè? Zeker. Een lange, lange rust."

De sleedrijvers verwachtten thans zelf een poos rust te kunnen nemen. Zij hadden twaalfhonderd mijlen afgelegd, met twee dagen rust, en de rechtvaardigheid eiste, dat zij een tijd van nietsdoen kregen. Maar er waren in Klondike zoveel mannen wier liefjes, vrouwen en familie niet waren meegekomen, dat de mail als een berg was opgestapeld.

Toen kwam het officiële bevel, dat nieuwe spannen Hudson Bay honden die moesten vervangen, welke niet meer voort konden en dat de oude moesten worden verkocht, daar honden niet veel in tel zijn waar men overvloed van dollars heeft. Drie dagen verliepen, waarin Buck en zijn makkers pas goed voelden hoe vermoeid en zwak zij eigenlijk waren. Toen, op de morgen van de vierde dag, kwamen twee Amerikanen, die hem kochten voor een prikje, met gareel en al. De mannen noemden elkaar Hal en Charles.

Charles was een man van middelbare leeftijd, met zwakke, waterige ogen en een snor die, woest omhooggedraaid, in lijnrechte tegenspraak was met de slap neerhangende lippen. Hal was een jonkman van negentien à twintig jaar, met een zware Colt-revolver en een jachtmes in een gordel vol patronen. Die gordel was het meest in het oog vallende aan hem. Hij sprak van zijn „groenheid" — zijn onuitsprekelijke

„groenheid". Beide mannen waren klaarblijkelijk niet op hun plaats en hoe zij er toe gekomen waren zich naar het noorden te wagen, was een van die dingen, die boven het menselijk begrip gaan.
Buck hoorde de onderhandelingen en zag dat de mannen den regeringsagent geld gaven en hij wist, dat de Schotse halfbloed uit zijn leven verdween achter Perrault en François en al de anderen aan.
Toen hij en zijn makkers in het kamp van hun nieuwe meesters kwamen, zag Buck een slordig, haveloos boeltje. De tent was half opgezet, de borden waren vuil, alles was in wanorde. Hij zag ook een vrouw. De mannen noemden haar Mercedes. Zij was de vrouw van Charles en de zuster van Hal.
Buck bekeek hen wantrouwend, toen zij de tent afbraken en de slee oplaadden. Er was heel wat drukte bij hun pogingen, maar geen methode. De tent werd in een lompe bundel gerold, driemaal zo groot als hij had kunnen zijn. De tinnen borden werden ongewassen meegepakt.
Mercedes liep de mannen voortdurend in de weg en babbelde aanhoudend tegenwerpingen en raadgevingen. Toen zij een klerenzak vóór op de slee hadden gelegd, stelde zij voor hem achteraan te plaatsen, en toen zij hem achteraan hadden gelegd en hem bedekt hadden met andere pakken, ontdekte zij allerlei vergeten dingen, die nergens anders gestopt konden worden dan in diezelfde zak, en zij moesten alles weer uitpakken.
Drie mannen kwamen uit een naburige tent en keken er naar, grinnikend en elkander knipoogjes gevend.
„Jelui hebt daar een heel vrachtje", zei een hunner, „en het gaat me wel niet aan, maar ik zou die tent niet meeslepen als ik jullie was."
„Ongehoord!" riep Mercedes vol minachting uit. „Hoe ter wereld zou ik het zonder tent kunnen stellen?"

„De lente komt en de kou gaat langzamerhand uit de lucht . ."
Zij schudde zeer beslist het hoofd en Charles en Hal legden de laatste dingen op de hoog geladen slee.
„Denk je, dat je ze voortkrijgt!" vroeg een der mannen.
„Waarom niet?" zei Charles kortaf.
„O, dan is het goed, dan heb ik niks gezegd", haastte de man zich te zeggen. „Ik was alleen maar nieuwsgierig, dat is alles. Ze scheen mij heel topzwaar."
Charles keerde hem de rug toe, maakte de riemen vast zo goed hij kon — en dat was al heel slecht.
„En de honden kunnen de hele dag trekken, met dat gevaarte achter zich", bevestigde een tweede man.
„Zeker", zei Hal met ijskoude beleefdheid en nam zijn zweep in de hand.
„Mush!" riep hij uit. „Mush! Allo, vooruit!"
De honden sprongen tegen de borstriemen, trokken uit alle macht, maar zij konden de slee niet van haar plaats krijgen.
„Die luie beesten! Ik zal ze wel leren!" riep hij uit, zich gereedmakend zijn zweep uit te halen.
Maar met de kreet: „O, Hal! dat moet je niet doen!" greep Mercedes de zweep en rukte ze hem uit de hand.
„Die arme lievelingen! Je moet mij beloven, dat je op de weg niet te streng voor hen zult zijn, anders weiger ik een voet te verzetten."
„Je weet nogal wat van honden", gromde haar broer, „en ik raad je aan mij met rust te laten. Ze zijn lui, zeg ik je, en men moet ze ranselen om iets van hen gedaan te krijgen. Zo zijn ze. Vraag het wien je wilt. Vraag het een van die mannen."
Mercedes keek hen smekend aan, met afschuw van het zien van pijn op haar mooi gezichtje.
„Ze zijn zo slap als water, als je het dan weten wilt",

antwoordde een van de mannen. „Ze zijn doodop, dat mankeert ze. Ze hebben rust nodig."
„Loop naar de bliksem met je rust", zei Hal met zijn baardeloze lippen.
En Mercedes riep verwijtend:
„O! Hal!"
Maar zij was erg familieziek en begon dadelijk haar broer te verdedigen.
„Let niet op dien man", sprak zij scherp. „Jij leidt onze honden en doet wat je denkt dat het beste is."
Weer viel Hal's zweep neer op de honden. Zij trokken en rukten uit alle macht. Na twee pogingen stonden zij hijgend stil. De zweep werd heftig gebruikt en nogmaals kwam Mercedes tussenbeide. Zij viel op haar knieën voor Buck, met tranen in de ogen, en sloeg haar armen om zijn hals. „Ach arme, arme lieve dieren", riep zij medelijdend, „waarom trek jelui niet harder? Dan zou je niet afgeranseld worden."
Buck hield niet van haar, maar hij voelde zich te ellendig om tegenstand te bieden. Hij verdroeg haar als een onderdeel van zijn verfoeilijke taak.
Een van de toeschouwers, die met opeengeklemde tanden zijn drift had trachten te bedwingen, sprak nu:
„Niet dat ik een cent om jullie geef, maar ter wille van de honden wou ik jelui maar zeggen, dat jelui ze een handje kon helpen, door die slee los te breken. De lopers zijn vastgevroren. Druk links en rechts tegen de slee en breek ze los."
Een derde poging werd nu gedaan, maar deze keer had Hal de lopers losgemaakt. De overladen en torenhoge slee gleed vooruit. Buck en zijn kameraden worstelden krampachtig onder de regen van slagen. Honderd meter verder draaide de weg en helde steil naar de hoofdstraat.
Er zou een man van ervaring nodig geweest zijn om de

topzware slee in evenwicht te houden, en zo een man was Hal niet.
Terwijl zij hun draai namen, viel de slee ondersteboven en de helft van de lading viel er uit door de slechte pakking. De honden bleven niet stilstaan. De lichter geworden slee huppelde op haar kant achter hen aan. Zij waren woedend door de mishandelingen, die zij hadden ondergaan, en de overgrote lasten. Buck was nijdig. Hij begon te rennen en het span volgde zijn voorbeeld. Hal schreeuwde: „Hé, hé!", maar zij sloegen er geen acht op. Hij struikelde en viel om. De omgevallen slee ging over hem heen en de honden renden de straat op, bijdragend tot de vrolijkheid van Skaguay, terwijl zij de rest van de uitrusting door de hele hoofdstraat rondstrooiden.
Goedhartige burgers vingen de honden op en raapten de verspreide voorwerpen bijeen. Zij gaven ook raad. De helft van de lading en tweemaal zoveel honden, als ze ooit hoopten Dawson te bereiken, zeiden zij. Hal en zijn zuster en zwager luisterden onwillig, sloegen de tent op en hielden inspectie over hun bagage. Blikjes met voedsel kwamen voor de dag, die de mannen deden lachen, want ingemaakte groenten op de Grote Weg zijn gewoon bespottelijk.
„Dekens voor een hotel!" riep er een en hielp lachend. „Meer dan de helft te veel; doe ze weg. Gooi die tent weg en al die borden — wie zou ze trouwens omwassen? Goeie God, denk jelui, dat je met een luxe-trein reist?"
En zo ging het voort; al het overbodige werd achtergelaten. Mercedes schreide. Ze schreide trouwens bijna altijd en in het bijzonder bij ieder voorwerp, dat achter moest blijven. Zij klaagde hartverscheurend en beweerde, dat zij geen voet zou verzetten, nog voor geen dozijn Charlessen!
Zij smeekte iedereen en alles om medelijden, veegde ten slotte

haar ogen af en begon zelfs dingen weg te gooien, die beslist onmisbaar waren. En toen zij met haar eigen boeltje klaar was, begon zij in haar ijver de bagage van de mannen ondersteboven te keren als een wervelwind.

Maar toen de bagage met meer dan de helft was verminderd en zij toch nog groot was, kochten Charles en Hal 's avonds nog zes honden. Deze, gevoegd bij het oorspronkelijke span en Teek en Koona, de honden bij de Rink Rapids gekocht, brachten het aantal op veertien. Doch de nieuwe honden waren niet veel waard. Drie waren kortharige pointers, een was een Newfoundlander en de twee andere waren bastaards. Buck en zijn makkers beschouwden hen vol minachting en hoewel hij hun spoedig hun plicht leerde, bracht hij het daarmee niet ver. Zij hadden niet veel lust in werken. Behalve de twee bastaards waren zij versuft en gebroken door de vreemde omgeving en de mishandelingen, die zij hadden ondergaan. Met de hopeloze nieuwe en de uitgeputte oude honden van het span was het vooruitzicht allesbehalve bemoedigend. De twee mannen waren echter heel opgewekt. Zij waren ook trots. Ze deden het zaakje in stijl, met veertien honden! Ze hadden andere sleden over de Pass naar Dawson zien gaan en van Dawson zien terugkomen, maar zij hadden nooit een slee met veertien honden gezien. Er was een reden, waarom veertien honden niet één slee moesten voorttrekken en die was, dat één slee geen voedsel voor veertien honden kon dragen. Maar Charles en Hal wisten dit niet. Zij hadden alles op het papier uitgewerkt: zoveel voor een hond, zoveel honden, zoveel dagen. Mercedes had over hun schouders gekeken en begrijpend geknikt — alles was zo uiterst eenvoudig!

De volgende morgen leidde Buck het span de straat op. Er was geen ziertje energie meer in hen. Ze gingen uitgeput

op weg. Vier keer had Buck nu al de afstand afgelegd tussen Salt Water en Dawson, en de wetenschap dat hij, afgejakkerd en afgebeuld, diezelfde weg nog eens moest afleggen, maakte hem verbitterd. Zijn hart was niet bij zijn werk; evenmin was dit het geval bij de andere honden. De nieuwe dieren waren schuw en angstig, de oude zonder enig vertrouwen in hun meesters.

Buck voelde vaag, dat er op die twee mannen en die vrouw niet te rekenen viel. Zij wisten niet hoe zij moesten handelen en de tijd deed zien, dat zij ook niet konden leren. Zij waren laks in alle opzichten, zonder orde of tucht. Ze hadden de halve avond nodig om een slordig kamp op te slaan en een halve ochtend om dit kamp weer op te breken en de slee weer zo slordig op te laden, dat zij de rest van de dag doorbrachten met stilstaan en de bagage opnieuw laden. Sommige dagen legden zij geen tien mijlen af. Andere dagen gingen zij helemaal niet op weg. En geen enkele dag slaagden zij er in, meer dan de halve afstand af te leggen, die zij als basis voor hun hondenvoer hadden genomen.

Het was onvermijdelijk, dat zij hondenvoer te kort zouden komen. Maar zij verhaastten dit door overvoeding, waardoor de dag van gebrek aan voedsel steeds nader kwam. De nieuwe honden, wier digestie niet was geoefend door chronische hongersnood, om zoveel mogelijk uit alles voedsel te halen, hadden woeste honger. En daar bovendien de honden zwakjes trokken, concludeerde Hal dat de porties te klein waren. Hij verdubbelde de porties en om op alles de kroon te zetten, stal Mercedes, wanneer zij met tranen in de ogen en trillende stem Hal vergeefs smeekte den honden nog meer te geven, vis uit de zakken en gaf ze hun.

Maar Buck en de honden hadden niet zoveel eten nodig, zij snakten naar rust. De zware last, die zij moesten trekken, putte hun krachten uit.

Toen kwam de tijd van te weinig voedsel. Hal zag op een dag dat zijn hondenvoer al half was verdwenen en van de afstand pas een kwart was afgelegd; en voorts dat voor geld of goede woorden geen ander hondenvoer was te krijgen. Hij verminderde dus zelfs het gewone rantsoen en trachtte iedere dag meer mijlen af te leggen. Zijn zuster en zwager hielpen hem daarbij.

Het was heel eenvoudig de honden minder voedsel te geven, maar het was totaal onmogelijk hen sneller te doen lopen. Niet alleen dat zij niet wisten hoe ze de honden moesten voortkrijgen, maar ze wisten zelf niet hoe ze moesten werken. De eerste die ten onder ging was Dub. Die arme, onhandige dief, die altijd werd betrapt en gestraft, was niettemin een trouw trekdier geweest. Zijn ontwricht schouderblad, dat niet was verzorgd en geen rust had gehad, werd steeds erger, tot Hal hem ten slotte met zijn grote Colt-revolver doodschoot. Men zegt, dat een niet getrainde hond verhongert bij het rantsoen van de wolfshond, zodat de zes nieuwe honden onder Buck niet minder konden doen dan van honger sterven bij de helft van dit rantsoen. De Newfoundlander ging het eerst, toen volgden de drie kortharige pointers. De twee bastaards bleven nog wat hangen, tot ook zij het moesten afleggen.

Tegen die tijd hadden de drie mensen al hun vriendelijkheid en zuidelijke zachtzinnigheid verloren. Ontbloot van alle romantiek, werd het reizen aan de Pool voor hen een schrille werkelijkheid, die hun te sterk was. Mercedes schreide niet meer van medelijden met de honden, ze had het te druk met schreien over haar eigen leed en het kijven met haar man en haar broer.

Kijven was het enige, dat hen nooit verveelde. Hun prikkelbaarheid steeg met hun ellende en overtrof ze ten slotte. Het

wonderbaarlijke geduld, dat komt tot mensen, die hard zwoegen en veel lijden, en hen vriendelijk en verdraagzaam doet zijn, kwam niet tot die mannen en die vrouw. Zij hadden geen begrip van dat geduld. Zij waren verstijfd en hadden pijn; hun beenderen deden zeer, hun harten zelfs deden pijn. En daardoor werden hun woorden scherp en die scherpe woorden zweefden 's morgens vroeg op hun lippen en 's avonds laat.

Charles en Hal twistten zo vaak Mercedes hun een kansje gaf. Elk hunner geloofde vast, dat hij meer dan zijn aandeel in het werk deed en geen hunner vergat dit bij elke gelegenheid ter sprake te brengen. Somtijds koos Mercedes de partij van haar man, somtijds die van haar broer. Het resultaat was een mooie, oneindige familietwist. Beginnend bij de kwestie wie wat brandhout zou hakken voor het vuur, een zaak die alleen Charles en Hal aanging, werd ze weldra overgebracht naar de rest van de familie, vaders, moeders, ooms, nevenmensen die duizenden mijlen ver waren, sommigen zelfs al dood. Dat Hal's meningen omtrent kunst of de soort van toneelstukken, die zijn moeders broer schreef, iets te maken zouden hebben met het hakken van wat brandhout, gaat alle begrip te boven. Niettemin ging de twist altijd in die richting en in die van Charles' politieke vooroordelen.

En dat de babbelende tong van Charles' zuster iets uit te staan had met het aanleggen van een Yukonvuur, was alleen logisch in Mercedes' ogen; zij uitte heel wat meningen aangaande dit onderwerp en omtrent andere onaangename eigenschappen van de familie van haar man. Intussen bleef het vuur onaangelegd, het kamp half opgeslagen, bleven de honden ongevoed.

Mercedes had een speciale klacht — de klacht van haar sekse. Ze was mooi en teer en was haar hele leven met

ridderlijkheid bejegend. Maar de tegenwoordige behandeling van haar man en haar broer was allesbehalve ridderlijk. Het was haar gewoonte hulpeloos te zijn. Zij klaagde en maakte hun het leven ondraaglijk. Zij dacht niet langer aan de honden, en omdat zij vermoeid was en pijnlijke voeten had, bleef zij op de slee meerijden. Zij was mooi en teer, maar zij woog 120 pond, een mooie laatste droppel, die de beker deed overlopen voor de zwakke, uitgeputte honden. Zij reed dagenlang, tot zij neervielen tussen de leidsels en de slee stilstond. Charles en Hal smeekten haar af te stappen en te lopen; zij deed niets dan schreien en de hemel tot getuige roepen van hun wreedheid tegen haar.

Op een keer tilden zij haar met kracht van de slee. Zij deden het echter nooit weer. Zij ging kalm op de weg zitten, als een bedorven kind. Zij gingen voort, maar zij bewoog zich niet. Nadat zij drie mijlen hadden afgelegd, laadden zij de bagage van de slee, kwamen terug om haar te halen en sleurden haar met kracht weer op de slede.

In hun eigen grote ellende waren zij totaal ongevoelig voor het lijden hunner dieren. Hal's theorie, die hij op anderen toepaste, was dat men zich moest harden. Hij was begonnen met dit te preken voor zijn zuster en zwager. Toen het bij hen niet lukte, hamerde hij het zijn honden met een knuppel in. Bij de Five Fingers was het hondenvoer op en een tandeloze oude squaw [1]) bood hun enige ponden bevroren paardenvel aan in ruil voor de Colt-revolver, die het grote jachtmes in Hal's gordel gezelschap hield.

Dat vel was een armzalig surrogaat voor voedsel. In de bevroren toestand leek het meer op gegalvaniseerd ijzer en als het een hond gelukt was het in zijn maag te wringen,

---

[1]) Squaw = vrouw.

ontdooide het tot dunne, niet voedzame, harige vezels, die onverteerbaar en pijnlijk waren.

En Buck waggelde bij dit alles voort aan het hoofd van het span. Hij was als in een nachtmerrie. Hij trok wanneer hij kon. Als hij niet langer kon trekken, viel hij neer en bleef liggen tot de slagen van zweep of knuppel hem weer overeind joegen. Al de glans en vastheid was van zijn mooie, wollige huid verdwenen. De haren hingen neer, slap en vuil of vol geronnen bloed, waar Hal's knuppel hem had gewond. Zijn spieren waren knoestige touwen geworden en iedere rib en ieder been was duidelijk zichtbaar in het slappe, loshangende vel. Het was om iemand het hart te breken, maar Buck's hart was onbreekbaar. De man in de rode trui had dit bewezen.

Zoals het met Buck ging, ging het ook met zijn makkers. Zij waren wandelende geraamten. Er waren er, met Buck mee, nog zeven. In hun grote ellende waren zij ongevoelig geworden voor de striem van de zweep of de kneuzing van de knuppel. De pijn van de slagen was dof en verwijderd, evenals zij met hun ogen de dingen zagen en met hun oren hoorden. Zij leefden eigenlijk maar voor een deel. Zij waren eenvoudig huiden met beenderen, waarin flauwe levensvonkjes flikkerden. Als er halt werd gehouden, vielen zij als lijken tussen de teugels neer en de vonk werd dof en flauw en scheen voorgoed uit te gaan. En als de zweep of de knuppel op hen vielen, laaide het vonkje zwakjes op en zij waggelden omhoog en verder.

Toen kwam de dag dat Billee, de goedhartige, viel en niet meer kon opstaan. Hal had zijn revolver verruild, hij nam dus zijn bijl en sloeg er Billee mee op de kop, in het gareel, sneed het lijk uit de leidsels en sleepte het op zij van de weg. Buck zag het en zijn makkers zagen het en zij wisten, dat zo iets ook heel dicht bij hen zelf was.

De volgende dag ging Koona en zij bleven nog maar met hun vijven over: Joe, te ver heen om kwaadaardig te zijn; Pike, mank en kreupel, met niet genoeg bewustzijn om nog te huichelen; Sol-leks, de éénogige, nog steeds trouw zwoegend en alleen vol spijt, dat hem zo weinig kracht om te trekken was overgebleven; Teek, die deze winter nog niet zoveel had gelopen en nu meer dan de anderen werd geslagen, omdat hij frisser was; en Buck, nog steeds aan het hoofd van het span, maar niet langer de orde handhavend, de helft van de tijd blind van zwakte en zich voortslepend op lome voeten.
Het was heerlijk lenteweer, maar dat drong niet door tot de mensen of de dieren. Elke dag ging de zon vroeger op en later onder. Om drie uur brak de dag aan en 's avonds om negen uur begon het pas te schemeren. De hele lange dag scheen de felle zon. De doodse winterstilte was geweken voor het lentegemurmel van het opnieuw ontwakende leven. Dat gemurmel weerklonk door het hele land, vol levensvreugde. Het kwam van dingen, die leefden en zich weer bewogen, van dingen die als dood geweest waren en zich in die lange maanden van koude niet hadden bewogen. Het sap steeg in de pijnbomen. De wilgen en espen botten uit met jonge knoppen. Struiken en planten trokken een nieuw kleed van jong groen aan. Krekels zongen 's nachts en overdag kropen allerlei dieren naar het heerlijke zonlicht. Patrijzen en spechten tikten in het woud. Eekhoorntjes snaterden, vogels zongen en hoog in de lucht kwamen de trekvogels in grote wigvormige vluchten uit het zuiden.
Van iedere berghelling kwam het ruisen van stromend water, de muziek van ongeziene fonteinen. De Yukon rekte zich om het ijs te breken, dat haar tegenhield. Zij dunde het van onderen, de zon smolt het van boven. Luchtgaten werden gevormd, spleten ontstonden en werden groter, dunne stukken

ijs vielen in hun geheel in de rivier. En te midden van al dit barsten, scheuren en kloppen van nieuw ontwakend leven, onder de brandende zon en bij de zacht zuchtende windjes, wankelden, als pelgrims naar de dood, de twee mannen, de vrouw en de honden.

Terwijl de honden telkens neervielen, Mercedes schreide, Hal onophoudelijk vloekte en Charles' waterige ogen traanden, wankelden zij John Thornton's kamp binnen, aan de mond van de White River. Toen zij stilhielden, vielen de honden neer alsof ze dood waren. Mercedes droogde haar ogen en keek naar John Thornton. Charles ging op een blok hout zitten rusten, zeer langzaam en moeilijk door zijn grote stijfheid.

Hal voerde het gesprek.

John Thornton was bezig een steel voor zijn bijl te snijden van een stuk berkenhout. Hij sneed en luisterde, gaf eenlettergrepige antwoorden en als hem er om gevraagd werd een kort aangebonden raad. Hij kende dat soort en hij gaf zijn raad, ten volle overtuigd dat hij niet zou worden opgevolgd.

„Ze hebben ons hogerop verteld, dat de ijsweg verzakken zou en dat het beste voor ons was niet verder te gaan", zei Hal, als antwoord op Thornton's waarschuwing, zich niet meer op het broze ijs te wagen. „Ze zeiden ons, dat wij niet tot White River konden komen en toch zijn wij hier."

Dit laatste werd op spottend-triomfantelijke toon gezegd.

„En men heeft u de waarheid gezegd", antwoordde John Thornton. „De boel kan elk ogenblik inzakken. Alleen dwazen konden het doen. Ik zeg je eerlijk, dat ik mijn lichaam niet voor al het goud in Alaska op dat ijs zou wagen."

„Dat is zeker, omdat u geen dwaas is", zei Hal. „Maar wij zullen toch verder gaan tot Dawson."

Hij ontrolde zijn zweep.

„Allo, op Buck! Hé! Sta op! Mush!"
Thornton bleef zijn stok snijden. Hij wist, dat het vergeefs was zich te plaatsen tussen een dwaas en zijn dwaasheid, terwijl twee of drie dwazen meer of minder op de wereld de loop der dingen niet zouden tegenhouden.
Maar het span stond niet op bij dat bevel. Het was reeds lang in het stadium waarop slagen nodig waren om het op te jagen. De zweep schoot neer, onbarmhartig, raak. John Thornton klemde de lippen op elkaar.
Sol-leks was de eerste om op de been te krabbelen. Teek volgde, daarna Joe, jankend van pijn. Pike deed alle mogelijke moeite. Tweemaal viel hij om, toen hij half overeind was en bij de derde poging gelukte het hem op te staan.
Buck deed geen poging. Hij bleef rustig liggen waar hij was neergevallen. Telkens en telkens weer striemde de zweep zijn huid, maar hij bewoog zich niet, hij jankte niet. Verscheidene malen deed Thornton alsof hij wilde spreken, maar hij deed het niet. Er kwam water in zijn ogen en terwijl de zweepslagen neervielen, liep hij weifelend op en neer. Dit was de eerste keer dat Buck weigerde, een voldoende reden om Hal woedend te maken. Hij verwisselde de zweep voor de gewone knuppel. Buck weigerde zich te bewegen onder de regen van zware slagen, die thans op hem vielen. Evenals zijn makkers was hij nauwelijks in staat zich te bewegen, maar ongelijk aan zijn makkers had hij zich voorgenomen niet op te staan.
Hij had een voorgevoel van een naderend onheil. Dat had hij al gevoeld, toen hij de slee op de rivier voorttrok en dit gevoel had hem niet verlaten. Hij had de hele dag het dunne, halfvergane ijs onder zijn voeten gevoeld en het scheen, dat hij een voorgevoel had van een ongeluk op het ijs, waar zijn meester trachtte hem heen te jagen. Hij weigerde zich te

bewegen. Zoveel had hij al geleden en zo ver was hij al heen, dat de slagen niet veel pijn meer deden. En terwijl zij bleven neervallen, begon de levensvonk steeds doffer te gloeien en was bijna uitgedoofd. Hij voelde een vreemde dofheid. Als op een grote afstand voelde hij de slagen neervallen. De laatste gewaarwordingen van pijn verlieten hem. Hij voelde niets meer, ofschoon hij flauwtjes het geluid van de knuppel op zijn lichaam hoorde. Maar het was niet langer zijn lichaam; het scheen zo ver weg.

En toen, plotseling, zonder enige waarschuwing, een kreet uitend, die meer op het geluid van een wild dier leek, sprong John Thornton op den man toe, die de knuppel zwaaide. Hal werd achteruitgeworpen, alsof hij door een vallende boom werd getroffen. Mercedes gilde. Charles keek treurig toe, veegde zijn waterige ogen af, maar stond niet op, doordat hij zo stijf was.

John Thornton stond over Buck heengebogen, trachtend zijn zelfbeheersing te herkrijgen, te woedend om te spreken.

„Als je die hond nog eens slaat, vermoord ik je", bracht hij eindelijk uit met verstikte stem.

„Het is mijn hond", antwoordde Hal, het bloed van zijn mond vegend. „Uit de weg, of ik zal je leren. Ik ga naar Dawson."

Thornton stond tussen hem en Buck en maakte geen aanstalten uit de weg te gaan. Hal trok zijn lange jachtmes. Mercedes gilde, schreeuwde, lachte en maakte aanstalten een zenuwtoeval te krijgen. Thornton sloeg Hal met de bijlsteel op de vingers, zodat het mes op de grond viel. Hij tikte hem nogmaals op de vingers, toen Hal pogingen deed om het mes op te rapen. Toen bukte hij zich, raapte het zelf op en sneed Buck's leidsels door.

Hal's strijdlust was verdwenen. Bovendien had hij zijn handen,

of liever zijn armen, vol met zijn zuster. En dan was Buck al te ver heen om nog te kunnen helpen bij het trekken van de slee.

Enige minuten later verdwenen zij langs de oever en gingen de rivier op. Buck hoorde hen heengaan en hief de kop op om te zien. Pike was leider. Sol-leks was disselhond en tussen hen in liepen Joe en Teek. Zij hinkten en waggelden. Mercedes zat op de beladen slede. Hal mende en Charles hinkte achteraan.

Terwijl Buck naar hen keek, knielde Thornton naast hem en zocht met ruwe maar vriendelijke handen naar gebroken beenderen. Doch hij vond alleen vele kneuzingen en een toestand van vreselijke verhongering.

De slede was al een kwartmijl verwijderd. Hond en man zagen haar over het ijs verder kruipen. Eensklaps zagen zij het achtergedeelte zinken, met Hal aan het einde. Mercedes' gegil klonk hun in de oren. Zij zagen Charles omkeren en een stap terugdoen en toen zonk een groot deel van het ijs weg, zodat honden en mensen verdwenen. Een gapende ruimte was alles wat er te zien was. De weg was verdwenen.

John Thornton en Buck keken elkander aan.

„Jij, arme bliksem!" zei John Thornton.

En Buck likte hem de hand.

UIT LIEFDE VOOR EEN MENS

Toen de vorige December John Thornton's voeten bevroren waren, hadden zijn kameraden een tent voor hem opgeslagen en hem achtergelaten om te genezen. Zij zelf waren per vlot naar Dawson gegaan. Hij hinkte nog enigszins op het tijdstip dat hij Buck redde, maar met het aanhoudende warme weer

verbeterde ook dit. En hier, gedurende de lange lentedagen bij de oever der rivier liggend, luisterend naar het stromende water, luisterend naar het gezang der vogels en het gemurmel der Natuur, herkreeg Buck langzamerhand zijn krachten. Een rusttijd doet iemand veel goed, nadat men drie duizend mijlen heeft afgelegd, en het moet erkend worden, dat Buck lui werd, terwijl zijn wonden genazen, zijn spieren sterker werden en het vlees weer begon zijn beenderen te bedekken. Trouwens, zij luierden allemaal — Buck, John Thornton en Skeet en Nig — wachtend op het vlot, dat zou komen om hen naar Dawson te brengen.

Skeet was een kleine Ierse setter, die dadelijk met Buck vriendschap had aangeknoopt. Hij was toen stervende en niet in staat haar eerste toenadering af te wijzen. Zij had die zin om voor dokter te spelen, welke sommige honden bezitten. En zoals een moederpoes haar jongen wast, zo waste en reinigde zij Buck's wonden. Regelmatig volbracht zij iedere morgen na het ontbijt haar zelfgekozen taak, tot hij evenzeer uitkeek naar haar als naar Thornton's verzorging. Nig, even vriendelijk, maar minder uitbundig, was een grote, zwarte hond, half bloedhond, half jachthond, met ogen die lachten en een grenzenloze goedhartigheid.

Tot Buck's verbazing waren die honden niet jaloers op hem. Zij schenen even vriendelijk en edel als John Thornton zelf. Terwijl Buck sterker werd, verlokten zij hem tot allerlei dwaze spelletjes, waaraan John Thornton zelf vaak deelnam, en op die manier kwam Buck spelend door zijn genezing in een heel nieuw leven.

Voor de eerste keer voelde hij liefde, echte, hartstochtelijke liefde. Die had hij nooit gekend bij rechter Miller, in het zonnige Santa Clara Dal. Met de zoons van den rechter was het bij jagen en wandelen slechts kameraadschap geweest,

met de kleinkinderen van den rechter een soort van deftige bescherming, en met den rechter zelf statige, deftige vriendschap. Maar liefde, die koortsig en gloeiend, die aanbidding, die krankzinnigheid was, die had alleen John Thornton kunnen opwekken.

De man had hem het leven gered — dat was iets; maar voorts was hij het ideaal van een meester. Andere mannen zorgden voor het welzijn van hun honden uit een gevoel van plicht en egoïsme; hij zorgde voor het welzijn van de zijne, alsof zij zijn eigen kinderen waren. Nooit vergat hij een vriendelijke begroeting of een opwekkend woord en een lang praatje met hen was een even groot genot voor hem zelf als voor hen. Hij had een eigenaardige manier om Buck's kop tussen zijn handen te nemen en zijn eigen hoofd op Buck's kop te laten rusten of hem heen en weer te schudden en hem scheldnamen te geven, die voor Buck liefdenaampjes waren. Buck kende geen groter vreugde dan die ruwe omhelzing en de klank van de gefluisterde vloeken en bij iedere ruk voor- of achteruit scheen het, alsof zijn hart uit zijn lichaam zou springen, zo groot was zijn verrukking. En wanneer hij, losgelaten, overeind sprong met lachende mond, welsprekende ogen en op deze wijze onbeweeglijk bleef, zijn keel trillend van onuitgebrachte geluiden, dan riep John Thornton uit:

„Goede God, er mankeert alleen maar aan dat je spreekt."

Buck had een manier van zijn liefde uit te drukken, die heel veel leek op pijn doen. Hij greep vaak Thornton's hand in zijn bek en drukte ze zo woest, dat de indruk van zijn tanden nog lange tijd in het vlees achterbleef. Maar zoals Buck begreep, dat de verwensingen liefdesbetuigingen waren, zo begreep de man ook, dat dit bijna bijten een liefkozing was. Voor het grootste gedeelte echter werd Buck's liefde in

aanbidding uitgedrukt. Terwijl hij woest werd van geluk, wanneer Thornton hem aanraakte of tot hem sprak, zocht hij deze dingen niet. Skeet was gewoon haar neus onder Thornton's hand te schuiven en net zolang te duwen tot zij gestreeld werd. Nig liet zijn grote kop op Thornton's knie rusten, maar Buck was tevreden met aanbidding op een afstand. Hij kon urenlang vol spanning aan Thornton's voeten liggen, opziend naar diens gezicht, het bestuderend, met de grootste belangstelling iedere voorbijgaande uitdrukking, iedere beweging volgend. Of hij lag verder af, op zij of achter Thornton en bekeek de omtrekken van den man en de toevallige bewegingen van zijn lichaam. En vaak gebeurde het — zo groot was de gemeenschap waarin zij leefden — dat de kracht van Buck's blik John Thornton het hoofd deed omdraaien en hij de blik beantwoordde zonder te spreken, terwijl zijn hart uit zijn ogen scheen, zoals Buck's hart uit diens blik sprak.

Lange tijd na zijn redding kon Buck niet goed hebben, dat hij Thornton uit het oog verloor. Van het ogenblik, dat hij de tent verliet, tot het ogenblik, dat hij ze weer binnenging, volgde Buck hem op de hielen. Zijn tijdelijke meesters sedert hij in het noorden was gekomen, hadden in hem de vrees doen ontstaan, dat geen enkele meester blijvend kon zijn. Hij was bang dat Thornton uit zijn leven zou verdwijnen, zoals Perrault en François en de Schotse halfbloed verdwenen waren. Zelfs 's nachts in zijn dromen bezielde deze angst hem. Dan vergat hij zijn slaap, kroop door de koude naar de ingang van de tent, waar hij bleef staan en luisterde naar het geluid van zijns meesters ademhaling.

Doch trots zijn grote liefde voor John Thornton, welke scheen te wijzen op de verzachtende invloed der beschaving, bleef het primitieve instinct, dat het noorden in hem had wakker

geroepen, levend en werkzaam. Trouw en toewijding, dingen uit de beschaving geboren, kenmerkten hem; toch behield hij zijn woestheid en sluwheid. Hij was meer een kind der Wildernis, uit die Wildernis gekomen om bij John Thornton voor te zitten, dan een hond uit het zonnige zuiden, met al de eigenschappen van vele geslachten tamme honden. Door die zeer grote liefde kon hij van dien man niet stelen, maar hij aarzelde geen ogenblik dit te doen van elken anderen man, in elk ander kamp, terwijl de sluwheid waarmee hij stal, hem in staat stelde ontdekking te voorkomen.

Zijn gezicht en lichaam werden getekend door de tanden van vele honden en hij vocht woester en slimmer dan ooit. Skeet en Nig waren te goedhartig om mee te vechten — bovendien behoorden zij bij John Thornton. Maar iedere vreemde hond, van welk ras of soort, erkende snel Buck's meerderheid of vond zichzelf in een strijd op leven en dood met zijn vreselijken tegenstander.

En Buck kende geen genade. Hij had te goed de Wet van Knuppel en Tanden geleerd en hij miste nooit een voordeel of trok zich terug van een vijand, wanneer hij dien op weg naar den Dood had gebracht. Hij had van Spitz geleerd en van de voornaamste vechtersbazen van zijn soort en wist, dat er geen middenweg bestond. Hij moest meester zijn of overmeesterd worden, terwijl genade tonen een zwakheid was. Genade bestond niet in de Wildernis. Het werd ten onrechte voor vrees aangezien en dergelijke verkeerde begrippen brachten de dood. Vermoord of word vermoord; eet of word gegeten, was de wet. En deze Wet, door de Tijd gegeven, gehoorzaamde hij.

Hij was ouder dan de dagen, die hij had geleefd. Hij verbond het Verleden met het Tegenwoordige, en de Eeuwigheid achter hem leefde door hem in een machtig rhythmus.

Hij zat bij John Thornton's vuur, een breedgeschouderde hond met witte tanden en lang haar; maar achter hem waren de schaduwen van allerlei honden, halfwolven en wilde wolven, proevend de smaak van het vlees dat hij at, dorstend naar het water dat hij dronk, luisterend met hem en hem vertellend van de geluiden, gemaakt door het wilde leven in het woud, zijn daden leidend, naast hem liggend om te slapen, wanneer hij sliep, dromend met hem en zelf de stof voor zijn dromen vormend.
Zo machtig wenkten die schaduwen hem, dat iedere dag de mensheid en de eisen der mensheid van hem afvielen. Diep in het woud klonk de roepstem en zo vaak hij deze roepstem hoorde, geheimzinnig trillend en lokkend, voelde hij zich gedwongen het vuur en de gebaande wegen de rug toe te keren, het woud in te snellen en voort te lopen, hij wist niet waarheen en waarom. Hij vroeg ook niet waarheen of waarom; de roepstem klonk bevelend, diep in het woud. Maar even dikwijls als hij de groene schaduwen opzocht, haalde ook zijn liefde voor John Thornton hem weer naar het vuur terug.
Thornton alleen hield hem tegen. De rest van het mensdom was niets. Toevallig voorbijkomende reizigers mochten hem prijzen en strelen, hij bleef er koud onder en als ze al te uitbundig werden, liep hij weg. Toen Thornton's kameraden, Hans en Pete, op het lang verwachte vlot aankwamen, weigerde Buck nota van hen te nemen, tot hij geleerd had dat zij op Thornton leken; daarna verdroeg hij hen op passieve wijze, nam gunsten van hen aan, alsof hij hun een gunst deed door ze aan te nemen. Zij waren van dezelfde soort als Thornton, eenvoudig denkend en helder ziende. En eer het vlot op weg naar Dawson was, begrepen zij Buck en zijn manieren en drongen niet aan op intimiteit, zoals met Skeet en Nig.

Doch zijn liefde voor Thornton scheen steeds toe te nemen. Hij was de enige man, die op de zomerreis een pak op Buck's rug kon leggen. Niets was Buck te zwaar, als Thornton het beval.

Op een dag zaten de mannen en honden — zij hadden Dawson verlaten en trokken naar de bronnen van de Tanana — op een klip bij een afgrond die, driehonderd voet diep, loodrecht neerliep.

John Thornton zat vlak bij de rand, met Buck bij zich. Een gedachteloze gril greep Thornton aan en hij richtte de aandacht van Hans en Pete op de proefneming, die hij in de zin had.

„Spring, Buck!" beval hij, zijn arm boven de afgrond zwaaiend.

Het volgende ogenblik worstelde hij met Buck op het uiterste randje, terwijl Hans en Pete beiden in veiligheid brachten.

„Het is haast spookachtig", zei Pete, nadat het voorbij was en zij weer spreken konden.

Thornton schudde het hoofd.

„Neen, het is heerlijk en het is ook vreselijk. Soms kan het mij werkelijk bang maken."

„Ik zou niet graag de man willen zijn, die zijn handen naar je uitsteekt waar hij bij is," besloot Pete, knikkend in de richting van Buck.

„Bij God!" zei Hans, „ik zelf ook niet."

Het was in Circle City, dat Pete's voorspelling uitkwam, vóór het jaar om was. Black Burton, een kwaadaardige, valse kerel, had ruzie gezocht met een nieuweling in de kroeg, toen Thornton goedhartig tussenbeide kwam. Buck lag als gewoonlijk in een hoek van het lokaal, met zijn kop op zijn poten, iedere beweging van zijn meester gadeslaande. Zonder enige waarschuwing sloeg Burton zijn vuist uit. Thornton

wankelde en zou gevallen zijn, als hij niet de stang voor de toonbank had gegrepen.

De toeschouwers hoorden een geluid, dat geen geblaf en geen gehuil was, maar een gebrul, en zij zagen Buck's lichaam door de lucht vliegen naar Burton's keel. De man redde zijn leven door instinctmatig zijn arm uit te steken, maar werd achterovergegooid op de grond, met Buck op zich. Buck maakte zijn tanden los van het vlees van de arm en hapte naar de keel. Deze keer kon de man zich niet helemaal beschermen en werd de keel opengescheurd.

Toen viel de menigte op Buck aan en werd hij weggewerkt, maar terwijl een dokter het bloeden stelpte, liep hij woest grommend heen en weer, deed pogingen om weer aan te vallen en werd teruggehouden door vijandige knuppels. Een „rechtbank" werd op de plaats zelf bijeengeroepen en daar er uitspraak gedaan werd, dat de hond voldoende reden voor zijn aanval had gehad, werd hij vrijgesproken. Doch zijn reputatie was gevestigd en van die dag af was zijn naam bekend in ieder kamp van Alaska.

Later, in de herfst, redde hij John Thornton's leven op een heel andere wijze.

De drie compagnons trokken een lange, smalle boot voort over een lelijk gedeelte, vol watervallen, van Forty-Mile Creek. Hans en Pete liepen langs de oever, een dun Manillatouw inhalend van boom tot boom, terwijl Thornton in de boot bleef, door middel van een lange stok duwend en bevelen naar het strand roepend.

Buck, op de oever, vol angstige spanning, liep voor de boot uit, zijn blik voortdurend op zijn meester gericht.

Op een bijzonder gevaarlijke plaats, waar een rand van rotspunten ver in de rivier uitstak, wierp Hans het touw los en terwijl Thornton de boot in de stroom boomde, liep

hij de oever af, met het eind van het touw in zijn hand, om de boot op te vangen, wanneer ze de rotsen voorbij was. Dat deed ze en vloog stroomaf met de snelheid van de bliksem, toen Hans haar met het touw tegenhield — en hij haar te snel tegenhield. De boot kantelde, terwijl Thornton door de snelle stroming werd meegesleurd naar het gevaarlijkste gedeelte der watervallen, een woeste watervloed, waarin geen enkele zwemmer kon leven.

Buck was ogenblikkelijk toegesprongen en na driehonderd meter in een woeste, draaiende watermassa, haalde hij Thornton in. Toen hij voelde, dat zijn meester zijn staart greep, zwom Buck naar de oever, zwemmend met al zijn heerlijke kracht.

Doch hij vorderde slechts langzaam. Van beneden kwam het vreselijke brullen van de woeste maalstroom, die door de rotsen in stroken werd gescheurd, als door de tanden van een enorme kam. De zuiging van het water was vreselijk en Thornton wist, dat het onmogelijk was de oever te bereiken. Hij werd over een rotspunt gesleurd, kneusde zich aan een tweede en sloeg met verpletterende kracht tegen een derde. Hij greep de glibberige top met beide handen, Buck loslatend, en boven het geloei van het schuimende water uit schreeuwde hij: „Ga, Buck, ga!"

Buck werd stroomaf meegesleurd, wanhopig worstelend, maar niet in staat weer vooruit te komen. Toen hij Thornton zijn bevel hoorde herhalen, verhief hij zich half uit het water, wierp de kop omhoog, alsof hij een laatste blik op zijn meester wilde werpen en wendde zich toen gehoorzaam naar de oever. Hij zwom met alle kracht en werd door Pete en Hans aan land gesleurd, juist op het punt waar zwemmen ophield mogelijk te zijn en de Dood begon.

Zij wisten dat de tijd gedurende welke een man een glibberige

rots kon vasthouden, bij zulk een zuigende stroom een kwestie van minuten was en zij renden zo snel zij konden de oever op, tot een punt ver boven de plek waar Thornton hing. Zij bonden het touw waarmee zij de boot getrokken hadden om Buck's hals en schouders en wierpen hem in de rivier. Hij begon moedig te zwemmen, maar niet recht genoeg op de stroom aan. Te laat bemerkte hij zijn vergissing, toen Thornton vlak tegenover hem was en hij hulpeloos door de stroom snel langs hem werd gesleept.

Hans trok den half verdronken hond snel aan land en samen met Pete stompten zij de adem in hem en het water uit hem. Hij waggelde op zijn poten en viel om. Het zwakke geluid van Thornton's stem bereikte hen en ofschoon zij geen woord konden verstaan, wisten zij dat het weldra met hem gedaan was.

Zijn meesters stem werkte op Buck als een electrische schok. Hij sprong overeind en snelde de oever langs tot hetzelfde punt waar hij het eerst in het water was gesprongen.

Weer werd het touw vastgemaakt en werd hij in de rivier geworpen en weer sloeg hij uit, maar deze keer recht in de stroming. Hij had zich één keer vergist, maar een tweede maal zou het niet gebeuren. Hans vierde het touw, terwijl Pete zorgde, dat er geen kronkels in kwamen. Buck zwom tot hij in de rechte lijn boven Thornton was; toen keerde hij om en kwam met de snelheid van een spoortrein op hem toeschieten. Thornton zag hem aankomen en toen Buck hem als een stormram raakte, met de hele kracht van de stroom achter zich, stak hij beide armen uit en sloeg ze vast om de ruige hals. Hans wond het touw om een boom en Buck en Thornton werden onder water meegesleept. Stikkend, worstelend, nu weer de een en dan weer de ander boven, over de puntige bodem voortgesleurd, geslagen tegen rotsen en spitsen, bereikten zij eindelijk de oever.

Thornton kwam aan, op zijn buik liggend, en werd flink gewreven door Hans en Pete. Zijn eerste blik was voor Buck, bij wiens slap en schijnbaar levenloos lichaam Nig stond te huilen, terwijl Skeet het natte gezicht en de gesloten ogen likte. Thornton zelf was gekneusd en geradbraakt, maar hij onderzocht zorgvuldig Buck's lichaam, zodra hij weer was bijgekomen en vond, dat het dier drie ribben had gebroken.
„Dat beslist de zaak", sprak hij. „Wij zullen hier ons kamp opslaan."
En zij bleven er kamperen tot Buck's ribben geheeld waren en hij weer in staat was te reizen.
Die winter volbracht Buck te Dawson een andere daad, niet zo heldhaftig misschien, maar een die zijn Alaskase roem weer vele graden hoger deed stijgen. Die daad was van zeer groot belang voor de drie mannen, want zij bezorgde hun de uitrusting, die zij hoognodig hadden en waren daardoor in staat gesteld de langgewenste reis te maken naar het onbekende oosten, waar zich nog geen goudzoekers hadden vertoond. Het idee ontstond door een gesprek in het Eldorado Café, waar de mannen begonnen te pochen op hun lievelingshonden.
Buck was door zijn reputatie het mikpunt voor de opmerkingen van die mannen en Thornton verdedigde hem moedig. Na een halfuur beweerde een man, dat zijn hond een slee met 500 pond kon bewegen en voorttrekken; een tweede snoefde op 600 voor zijn hond; een derde op 700.
„Och!" zei John Thornton, „Buck trekt wel 1000 pond."
„En de slee loswerken? En er honderd meter ver mee lopen?" vroeg Matthewson, de man die op 700 had gepocht.
„En de slee loswerken en er honderd meter ver mee lopen", zei John Thornton kalm.
„Welnu", zei Matthewson langzaam en duidelijk, zodat allen

het konden horen. „Ik heb hier duizend dollar, die zeggen dat hij het niet kan. En hier zijn zij."
Dit zeggend wierp hij een zak met goudstof zo dik als een worst op de toonbank.
Niemand sprak. Thornton voelde hoe het warme bloed hem naar de wangen steeg. Zijn tong had hem parten gespeeld. Hij wist niet of Buck duizend pond kon voorttrekken. Een halve ton. De grootte er van schrikte hem af. Hij had het volle vertrouwen in Buck's kracht en had hem vaak in staat geacht zulk een last te trekken; maar nooit had hij, zoals nu, tegenover de mogelijkheid er van gestaan, met de ogen van een dozijn mannen zwijgend, vol verwachting, op hem gericht. Voorts had hij geen duizend dollars; Hans en Pete ook niet.
„Ik heb een slee buiten staan met twintig vijftigponds zakken meel er op," vervolgde Matthewson, zodat je dadelijk je bewijs kunt leveren.
Thornton antwoordde niet. Hij wist niet wat hij moest zeggen. Hij keek met nietsziende ogen om zich heen, tot zijn blik viel op het gezicht van Jim O'Brien, een Mastodon Vorst en een vroegere kameraad.
„Kan je mij duizend lenen?" fluisterde hij hem toe.
„Zeker", antwoordde O'Brien, een volgepropte zak naast die van Matthewson neerwerpend. Ofschoon ik weinig vertrouwen heb, John, dat het dier zal winnen."
Het Eldorado liep leeg, al de bezoekers gingen de straat op om de proefneming te zien. De tafels waren verlaten en de toeschouwers begonnen te wedden. Verscheidene honderden mannen gingen op enige afstand om de slee staan.
Matthewson's slede, met duizend pond meel beladen, had daar al enige uren gestaan en in de intense kou (het was 60 graden onder nul) waren de lopers vastgevroren aan de harde sneeuw.

Er werd twee tegen één gewed, dat Buck de slee niet kon bewegen. Een kwestie ontstond omtrent de bedoeling van „loswerken".

O'Brien beweerde, dat het Thornton's voorrecht was, de lopers los te maken, terwijl Buck ze moest „loswerken" van het stilstaan.

Matthewson beweerde, dat „loswerken" betekende het lostrekken van de lopers uit de ijskoude greep van de sneeuw. Een meerderheid van de mannen, die bij het sluiten van de weddenschap tegenwoordig geweest waren, besliste in zijn voordeel, waarna men drie tegen één tegen Buck begon te wedden.

Niemand durfde er aan. Niemand geloofde, dat Buck er toe in staat was. Thornton, die tot de weddenschap gedwongen was, keek thans naar de slee, het concrete bewijsstuk, met een span van tien honden er voor. En toen scheen hem het proefstuk onmogelijk. Matthewson keek zegevierend rond. „Drie tegen één!" riep hij uit. „Ik wed nogmaals duizend op die manier, Thornton. Wat zeg je daarop?"

Thornton's gezicht drukte de twijfel uit die hij voelde, maar zijn vechtlust was opgewekt, de vechtlust, die niets onmogelijk doet schijnen en doof is voor alles, behalve de klank van het gevecht. Hij riep Hans en Pete tot zich. Hun geldzakken waren plat en met zijn geld er bij hadden ze samen ongeveer tweehonderd dollar. Dat was hun hele kapitaal en toch plaatsten zij het zonder aarzelen tegen Matthewson's zeshonderd. Het span van tien honden werd uit de leidsels genomen en Buck met zijn eigen gareel voor de slee gespannen. Ook hij was opgewonden en voelde instinctmatig, dat hij iets belangrijks voor John Thornton moest doen.

Een gemompel van bewondering steeg op, toen het publiek zijn prachtige verschijning zag. Hij was in volmaakte toestand,

zonder een ons overbodig vlees, en de 150 pond die hij woog, waren 150 pond kracht en vastberadenheid. Zijn heerlijke vacht glom als zijde. De haren van nek en schouders, zijn manen, waren in rust en stonden toch half overeind, alsof overmaat van levenskracht ieder afzonderlijk haartje bezielde. De grote borst en zware voorpoten waren geheel in verhouding tot de rest van het lichaam, waar de spieren in dikke bundels onder de huid zichtbaar waren.

De mannen bevoelden de spieren en zeiden, dat ze zo hard als ijzer waren en de weddenschap daalde tot twee tegen één.

„Mijn God, meneer", zei een goudzoeker, een Vorst van de Skookum Benches, „ik bied je achthonderd voor hem, meneer, vóór de proefneming; achthonderd zoals hij daar staat."

Thornton schudde het hoofd en ging naast Buck staan.

„Je moet op een afstand van hem blijven", zei Matthewson. „Eerlijk spel en veel ruimte."

Het publiek werd stil; men kon alleen de stemmen horen van de wedders, die twee tegen één boden. Elkeen erkende, dat Buck een prachtig dier was, maar twintig vijftigponds zakken meel schenen hun te machtig om ze hun goudbeurzen te doen losmaken.

Thornton knielde naast Buck neer. Hij nam zijn kop tussen beide handen en liet zijn wang tegen Buck's wang rusten. Hij schudde hem niet als gewoonlijk spelend heen en weer of fluisterde liefkozende vloeken. Maar hij zei heel zacht: „Als je mij liefhebt, Buck, als je mij liefhebt."

Buck jankte met bedwongen opgewondenheid.

Het publiek keek nieuwsgierig toe. De zaak werd geheimzinnig. Het leek wel een bezwering. Toen Thornton opstond, greep Buck diens gehandschoende hand tussen zijn kaken, drukte ze tussen zijn tanden en liet ze langzaam, half aarzelend weer los. Het was het antwoord, niet in

woorden, maar in liefde. Thornton stapte een eind achteruit.
„Nu, Buck!" zei hij.
Buck zette de leidsels aan en liet ze toen weer enige duimen schieten. Zo had hij het geleerd.
„Vooruit!" klonk Thornton's stem scherp in de drukkende stilte.
Buck zwaaide naar rechts, de beweging met een ruk eindigend, en bleef plotseling stilstaan. De lading trilde en onder de lopers werd een scherp kraken gehoord.
„Hu!" beval Thornton.
Buck herhaalde de beweging, maar nu links. Het kraken werd breken, de slee draaide en de lopers gleden knarsend enige duimen naar op zij.
De slee was losgebroken.
De mannen hielden hun adem in, onbewust dat zij dit deden.
„Nu, mush!"
Thornton's bevel klonk als een pistoolschot, Buck wierp zich met alle kracht vooruit, de leidsels spannend met een ruk. Zijn hele lichaam was een compacte massa, samengetrokken in de uiterste krachtsinspanning: de spieren wrongen en trokken als levende wezens onder de zijdeachtige vacht. Zijn brede borst was laag bij de grond, zijn kop naar voren en omlaag, terwijl zijn voeten als razend vlogen en de nagels groeven in de stijfgepakte sneeuw maakten. De slee zwaaide en beefde, ging half vooruit. Een van Buck's voeten slipte en een man kreunde luid.
Toen gleed de slee met kleine, heel kleine rukjes vooruit — een halve duim, een duim.... twee duim.... De rukjes werden gaandeweg zwakker, tot de slee gang had en voortgleed. De mannen hijgden en begonnen weer adem te halen, onbewust dat zij dit een ogenblik vergeten hadden.
Thornton liep achter de slee aan, Buck aanmoedigend met

korte, opwekkende woordjes. De afstand was afgemeten en toen hij de stapel brandhout naderde, die het einde van de honderd meter aanwees, begon een gejubel te groeien en te groeien, tot het een gebrul werd, zodra Buck de houtstapel passeerde en op bevel stilstond.

Alle mannen waren dol van opwinding, zelfs Matthewson. Mutsen en wanten vlogen in de lucht. Mannen drukten elkaar de hand, en er ontstond een algemeen geschreeuw en gepraat. Maar Thornton viel op de knieën naast Buck. Hoofd leunde tegen hoofd en hij schudde hem heen en weer. Zij, die langs gingen, hoorden hem vloeken tegen Buck en hij vloekte lang en heftig en zacht en teer.

„Bij God, meneer! Bij God, meneer!" zei de Skookum Benchman. „Ik geef je duizend voor hem, duizend meneer — twaalfhonderd, meneer."

Thornton stond op. Zijn ogen waren vochtig. De tranen stroomden over zijn gezicht.

„Meneer", sprak hij tot den man uit Skookum Bench, „neen, meneer. U kunt naar de hel lopen, meneer. Dat is alles wat ik je kan zeggen, meneer."

Buck greep Thornton's hand tussen zijn tanden. Thornton schudde Buck heen en weer.

En als door eenzelfde ingeving bezield, trokken de toeschouwers zich terug op eerbiedige afstand en waren niet onbescheiden genoeg man en dier verder te bespieden.

DE ROEPSTEM DER NATUUR

Toen Buck in vijf minuten zestienhonderd dollar voor John Thornton verdiende, stelde hij zijn meester in staat enkele schulden af te betalen en met zijn partners naar het oosten

te trekken, om te zoeken naar een fabelachtige verloren mijn, waarvan de legende even oud was als de geschiedenis van het land zelf. Vele mannen hadden haar gezocht, weinigen hadden haar gevonden, en er waren velen, die nooit van hun reis waren teruggekeerd.
Deze verloren mijn was gehuld in heilloze geheimzinnigheid. Niemand wist wie haar het eerst had ontdekt. De oudste overlevering had haar zelfs niet kunnen vinden. En er was altijd een oude, bouwvallige hut geweest. Stervende mannen hadden dit bezworen en ook, dat de mijn daar vlak bij was, hun getuigenis bewijzend met goudklompen, die niet leken op het goud van het noorden.
Maar geen levend mens had deze schatkamer geplunderd en de doden waren dood. En daarom trokken John Thornton en Pete en Hans met Buck en nog een half dozijn honden naar het oosten, langs onbekende wegen, om te slagen waar mannen en honden, even goed als zij zelf, de nederlaag hadden geleden. Zij trokken met hun sleden zeventig mijlen de Yukon op, sloegen links af naar de Stewart Rivier, passeerden de Mayo en de Mc. Question en volgden de Stewart tot zij slechts een bergstroompje was, golvend over steile bergpunten, die de ruggegraat van het vasteland vormden.
John Thornton eiste heel weinig van de mensen of van de Natuur. Met een handvol zout en een geweer kon hij de wildernis intrekken en reizen waarheen hij wilde en zolang hij wilde. Daar hij, op Indiaanse wijze, geen haast had, maakte hij op zijn dagreis jacht op zijn voedsel en vond hij dat niet, dan trok hij als de Indianen verder, vast overtuigd dat hij later wel iets zou schieten. Op die grote reis naar het oosten was vers vlees dus het menu, ammunitie en gereedschappen vormden de bagage op de slee en de tijd voor het einddoel van de reis was onbeperkt.

Voor Buck was dit jagen en vissen en rondzwerven door onbekende streken een onbegrensd genot. Weken achtereen trokken zij dag aan dag verder; en weken achtereen kampeerden zij nu hier, dan daar, terwijl de honden rondzwierven en de mannen gaten brandden in bevroren mest en kiezel en ontelbare pannen met vuil wasten bij de warmte van het vuur.
Soms leden zij honger, soms weer smulden zij overvloedig, naarmate van hun geluk op de jacht. De zomer kwam, en honden en mannen, hun ruggen zwaar beladen, dreven op vlotten op de bergmeren en trokken over onbekende rivieren in slanke bootjes, gezaagd van boomstammen uit het woud. De maanden verliepen en zij trokken door maagdelijke streken waar geen mensen waren geweest, als de legende van de Verloren Hut waar was.
In zomerstormen trokken zij over bergpassen en rilden onder de middernachtzon op kale bergen, tussen de grens der bossen en de eeuwige sneeuw. Zij kwamen in zomerdalen tussen zwermende muggen en vliegen en plukten in de schaduw der ijsbergen rijpe aardbeziën en bloeiende bloemen, heerlijker dan het zuiden ze opleverde.
In de herfst van het jaar trokken zij door een geheimzinnige merenstreek, treurig en zwijgend, waar waterwild was geweest, maar waar toen geen teken van leven meer werd gezien — alleen het blazen der gure winden, het vormen van ijs op beschutte plaatsen en het melancholieke kabbelen van het water langs eenzame oevers.
En in de volgende winter trokken zij langs de verlaten paden van de mannen, die er vóór hen waren geweest. Eens kwamen zij op een pad, uitgehouwen in het bos, en de Verloren Hut scheen heel dichtbij. Maar het pad begon nergens en eindigde nergens en het bleef een geheim, wie de man was geweest, die

het pad gemaakt had en ook de reden waarom hij het had gedaan. Op een andere keer vonden zij de vervallen overblijfselen van een blokhuis en tussen de lompen van verrotte dekens zag John Thornton een geweer met een vuursteenslot. Hij herkende het als een geweer van de Hudson Baai-Compagnie uit de eerste dagen van het noordwesten, toen zulk een geweer zijn eigen hoogte in beverhuiden waard was. En dat was alles — geen enkele aanwijzing, wie de man was geweest, die in vroegere tijden het blokhuis had opgetrokken en het geweer tussen de dekens had gelegd.

Weer kwam de lente, en aan het einde van hun zwerftocht vonden zij niet de Verloren Hut, maar een ondiepe goudgroeve in een breed dal, waar het goud als gele boter in de waspannen schitterde.

Zij zochten niet verder. Elke dag dat zij werkten bracht hun duizenden dollars in zuiver stofgoud en goudklompen, en zij werkten elke dag. Het goud werd in zakken van rendierhuid gepakt, vijftig pond per zak, en als brandhout buiten de takkenbossen hut opgestapeld. Zij werkten als reuzen; de dagen vlogen om, terwijl zij de schatten ophoopten. De honden hadden niets te doen behalve nu en dan het wild thuis halen, dat John Thornton had geschoten. Buck bracht lange uren door, dromend bij het vuur.

Het visioen van den kortbenigen, behaarden man kwam meermalen terug, nu er minder werk te doen was. En vaak trok Buck, dromend bij het vuur, met hem naar die andere wereld, welke hij zich herinnerde.

Het meest in het oog vallende ding uit die andere wereld scheen Vrees te zijn. Als hij dien behaarden man bespiedde, slapend bij het vuur, met zijn hoofd tussen zijn knieën en zijn handen er boven samengevouwen, dan zag Buck, dat hij rusteloos sliep, telkens opschrikkend en wakker wordend;

dat hij vaak vreesachtig in het duister staarde en meer hout op het vuur wierp. Als zij samen liepen langs de oever van een meer, waar de behaarde man schelpdieren zocht en ze onder het zoeken opat, dan keek de man met spiedende blikken overal om zich heen naar verborgen gevaar en zijn benen waren gereed om te vluchten als de wind, wanneer dat gevaar zich vertoonde.

Geruisloos slopen zij door het woud. Buck achter den behaarden man aan; en ze waren beiden waakzaam en op hun hoede, met bewegende oren en trillende neusgaten, want de man hoorde en rook even scherp als Buck. De behaarde man kon op de bomen klimmen en daar even snel voortkomen als op de vaste grond, met de armen van tak tot tak zwaaiend, nooit vallend, nooit zijn greep missend.

Hij scheen tussen de bomen evenzeer thuis als op de grond en Buck herinnerde zich nachten, die hij wakend had doorgebracht onder bomen, waarin de behaarde man zat, zich stevig vasthoudend terwijl hij sliep.

En nauw verwant aan de visioenen van den behaarden man was de Roepstem, die nog steeds klonk in het diepst van het woud. Zij vervulde hem met hevige onrust en vreemde verlangens. Zij deed hem een vage, heerlijke vrolijkheid gevoelen en hij werd zich bewust van wilde wensen en prikkels naar het onbekende. Soms volgde hij de Roepstem naar het bos, zocht er naar, alsof het een tastbaar iets was, zacht of uitdagend blaffend, al naar zijn stemming was. Hij kon zijn neus in het koele mos steken of in de grond waar het lange gras groeide en hij kon brommen van genot bij de reuk der vette aarde. Hij kon urenlang ineengedoken zitten, alsof hij zich verschool achter de met zwammen begroeide stammen van omgevallen bomen, met wijd opengesperde ogen en oren, alles opmerkend wat om hem heen bewoog of geluid gaf.

Misschien hoopte hij, zo liggend, de Roepstem te verrassen, die hij niet kon begrijpen. Maar hij wist niet waarom hij al die dingen deed. Hij was gedwongen ze te doen en beredeneerde ze niet.
Onweerstaanbare opwellingen grepen hem aan. Hij kon in het kamp liggen, lui slapend in de hitte van de dag, en dan plotseling de kop opheffen — met opgestoken oren gespannen luisterend — opspringen, wegsnellen en urenlang aanhoudend door het bos rennen, tussen de bomen en over de vlakten waar de bloemen dicht opeen groeien. Hij liep gaarne over droge rivierbeddingen en bespiedde het vogelleven in het bos. Hij kon een hele dag liggen in het kreupelhout, waar de patrijzen woonden en op en neer liepen. Maar het meest hield hij er van te lopen in de schemering van de zomernachten, luisterend naar het onderdrukte, slaperige gemurmel van het woud, klanken en geluiden lezend, zoals de mensen boeken lezen en zoekend naar het geheimzinnige Iets, dat riep — riep, wakend of slapend, altijd, dat riep om zijn komst.
Op een nacht sprong hij met een schok uit zijn slaap overeind, met schitterende ogen, snuffelende, trillende neusgaten, golvende manen. Uit het bos klonk de Roepstem — of liever één toon dier stem, want de Roepstem had vele tonen — duidelijk en bepaald als nooit te voren — een langgerekt gehuil, gelijk en toch ongelijk aan het geluid, gemaakt door de wilde hond. En hij kende het op de oude wijze, als een gehuil, dat hij vroeger al had gehoord.
Hij sprong door het slapende kamp en rende in stille snelheid door de bossen. Terwijl hij dichter bij de Roepstem kwam, liep hij langzamer, met omzichtigheid in iedere beweging, tot hij kwam aan een open plek tussen de bomen en, om zich heen kijkend, een lange, magere wolf zag zitten, met zijn neus naar de hemel gericht.

Hij had geen geluid gemaakt, doch de wolf hield op met huilen en trachtte zijn tegenwoordigheid met één van zijn zintuigen waar te nemen.
Buck stapte op de open plek, half ineengehurkt, zijn lichaam ingetrokken, zijn staart recht en stijf, zijn voeten zorgvuldig neerzettend. Iedere beweging sprak van een mengsel van bedreiging en vriendelijke toenadering. Het was de dreigende wapenstilstand, die de ontmoeting van roofdieren kenmerkt. Maar de wolf vluchtte, toen hij Buck zag. Hij volgde met wilde sprongen, in razende begeerte den wolf in te halen. Hij dreef hem in een blind lopend ravijn, in de bedding van een kreek, waar een boomstam de weg versperde. De wolf draaide zich om, zoals Joe en al de in het nauw gedreven wolfshonden hadden gedaan, grommend, met overeind staande haren, zijn tanden met metalen klank op elkaar slaande.
Buck viel niet aan, maar liep om hem heen met vriendschappelijke toenaderingspogingen. De wolf was achterdochtig en bang, want Buck was driemaal zo zwaar als hij, terwijl zijn kop nauwelijks tot Buck's schouder reikte. Zijn kans waarnemend, sprong hij weg, en de jacht begon weer. Weer werd hij in een hoek gedreven en weer ontsnapte hij. Maar eindelijk werd Buck's volharding beloond, want de wolf, ziende dat Buck geen kwaad in de zin had, besnuffelde hem. Toen werden zij vrienden en speelden met elkaar, op de zenuwachtige, half schuwe wijze van woeste dieren, die hun woestheid verloochenen.
Na enige tijd liep de wolf met een gemakkelijk gangetje weg, alsof hij een bepaald doel had. Hij maakte Buck duidelijk, dat deze mee moest gaan en naast elkaar renden zij door de sombere schemering over de zwarte bergpas. Zij kwamen aan een vlak land waar grote wouden waren

en vele rivieren, en zij renden gestadig voort, uren achtereen, tot de zon opkwam en de dag warmer werd.
Buck was uitgelaten vrolijk. Hij wist, dat hij eindelijk gehoor gaf aan de Roepstem, rennend naast zijn wilden broeder naar de plek vanwaar de Roepstem kwam.
Oude herinneringen werden levendig in hem. Hij had dit vroeger reeds gedaan, ergens in die andere, vroegere wereld, en hij deed het weer nu, vrij rennend in de open vlakte, de losse aarde onder zijn voeten, de wijde hemel boven zijn hoofd.
Zij bleven bij een stroompje staan om te drinken, en stilstaande herinnerde Buck zich John Thornton.
Hij ging zitten. De wolf liep verder naar de plaats waar de Roepstem stellig klonk, kwam toen weer bij hem, besnuffelde hem en maakte allerlei bewegingen om hem aan te moedigen. Maar Buck nam langzaam de terugweg aan. Bijna een uur bleef de wilde broeder naast hem lopen, zachtjes jankend. Toen ging hij zitten, met zijn neus omhoog, en huilde. Het was een klagend gehuil en toen Buck steeds zijn weg vervolgde, werd het flauwer en flauwer, tot het in de verte verdween.
John Thornton zat te eten, toen Buck het kamp binnenrende en in een woeste aanval van liefde op hem toevloog, hem ondersteboven wierp, zijn gezicht likte, zijn hand beet — „zich als een dwaas gedroeg", zoals John Thornton het uitdrukte, terwijl hij Buck heen en weer schudde en liefkozend tegen hem vloekte.
Twee dagen en twee nachten verliet Buck het kamp niet en hij verloor Thornton geen seconde uit het oog. Hij volgde hem bij zijn werk, bespiedde hem terwijl hij at, wachtte tot hij 's avonds tussen de dekens kroop en 's morgens er uit kwam. Maar na twee dagen begon de Roepstem dringender dan ooit te weerklinken. Buck's rusteloosheid

keerde terug en de herinnering aan zijn wilden broeder vervolgde hem, de herinnering aan de tocht door het ruime woud, de herinnering aan het lachende land voorbij de bergpas. Nogmaals begon hij door de bossen te dwalen, maar de wilde broeder verscheen niet weer. En hoewel hij luisterde, wakend in de lange nachten, hoorde hij het klagende gehuil niet weer.

Hij begon 's nachts weg te blijven; soms verscheen hij dagenlang niet in het kamp. En eens stak hij de bergpas over en ging het land van bossen en stromen in. Daar zwierf hij een week rond, vergeefs zoekend naar enig teken van den wilden broeder, zijn voedsel dodend onder het verder trekken en vooruitgaande met die lange, gemakkelijke, springende stap, die niet vermoeit. Hij viste naar zalm in een brede stroom, die ergens in zee uitliep, en bij die stroom doodde hij een groten, zwarten beer, door de muskieten verblind, terwijl ook hij in de stroom viste, en die hulpeloos en vreselijk door het bos raasde. Zelfs nu was het een harde strijd, die tot de laatste latente overblijfsels van Buck's woestheid wakker riep.

En twee dagen later, toen hij tot zijn prooi terugkeerde en een dozijn veelvraten bezig vond te twisten over het aas, joeg hij hen als kaf uiteen. En zij die vluchtten lieten er twee achter, die nooit meer zouden vechten.

De zucht naar bloed werd sterker dan te voren. Hij was een roofdier, een dier dat van prooi leefde, alleen door eigen kracht en moed triomfantelijk leven blijvend in een vijandige omgeving, waar alleen de sterksten overbleven. Daardoor kreeg hij een machtig gevoel van trots. Die trots sprak uit al zijn bewegingen, uit iedere spierbeweging, uit zijn houding, uit de grotere glans van zijn glanzende vacht. Als het bruin op zijn snoet en boven zijn ogen er niet geweest was, en het witte haar tot midden op zijn borst, dan had men hem kunnen

houden voor een reusachtigen wolf, groter dan de grootste van zijn soort.
Van zijn St.-Bernard-vader had hij grootte en gewicht geërfd, maar zijn moeder, de herdershond, had de vorm gegeven aan die grootte en dat gewicht. Zijn snoet was de lange wolfssnoet, behalve dat hij breder was dan de snoet van welken wolf ook. En zijn kop, ietwat breder, was de wolfskop op grote schaal.
Zijn sluwheid was wolfssluwheid; zijn verstand een mengsel van St.-Bernard-verstand en Collie-verstand; en dit alles, plus een ervaring in de wildste van alle leerscholen opgedaan, maakte hem tot een der meest geduchte dieren, die ooit door de wildernis gedwaald hadden. Als vleesetend dier, levend alleen van pas gedood vlees, was hij in volle kracht, op het hoogtepunt van zijn leven, overstromend van sterkte en levenswil. Als John Thornton hem liefkozend over zijn rug streek, volgde een knetteren en sputteren de hand, daar elk haar zijn magnetische kracht bij die aanraking uitstraalde. Ieder deel, hersens en lichaam, zenuw en spier, was ten hoogste gespannen, en tussen al die delen was volmaakt evenwicht. Met bliksemsnelheid was hij bij hetgeen hij zag en hoorde en bij gebeurtenissen, die handelen eisten. Hoe snel een wilde hond ook kon springen om zich te verdedigen of om aan te vallen, hij was tweemaal zo snel. Hij zag de beweging of hoorde het geluid en antwoordde in minder tijd dan een andere hond nodig had om het zien of horen zelfs maar te localiseren. Hij bemerkte en besliste en antwoordde in hetzelfde ogenblik. Feitelijk volgden die drie dingen elkander op, maar zo oneindig klein waren de tussenpozen, dat zij gelijktijdig schenen. Zijn spierstelsel was overladen met levenskracht, het leven stroomde door zijn hele lichaam met bruisende kracht, tot het scheen, alsof het hem zou doen barsten van opwinding.

„Er is nog nooit zo'n hond geweest", zei John Thornton. „Toen hij gemaakt was, is de vorm gebroken", zei Peter.
John Thornton zag hem zo het kamp uitstappen, maar hij zag niet de ogenblikkelijke en vreselijke verandering, die plaats greep, zodra het dier in het bos was verdwenen. Hij stapte niet langer. Hij werd onmiddellijk een dier der wildernis, voortsluipend op zachte voeten, een schaduw, die verscheen en verdween tussen de schaduwen. Hij kon op zijn buik voortkruipen als een slang en als een slang kon hij springen en bijten. Hij kon een sneeuwhoen uit zijn nest stelen, een konijn in zijn slaap doden. Vissen in open plassen waren hem niet te vlug; bevers achter hun dijkjes niet te slim. Hij doodde om te eten, niet uit moordlust. Maar hij at graag wat hij zelf had gedood. Een zekere humor was in zijn daden; hij besloop soms de eekhoorntjes en als hij ze bijna had, liet hij ze lopen en klappertandend van angst in de bomen klimmen.
Toen de herfst kwam, verschenen de rendieren in grotere hoeveelheid, langzaam neerdalend, om de winter in de lagere, minder koude dalen af te wachten. Buck had al een verdwaald, half volwassen kalf gedood, maar hij verlangde naar een grotere, meer geduchte buit, en die ontmoette hij op een dag bij de bergpas voorbij de kreek.
Een troep van twintig rendieren was gekomen uit het land van bossen en stromen en de leider daarvan was een grote stier. Hij was woest en zes voet hoog, een vreselijke tegenstander voor Buck.
De stier wierp zijn groot gewei achter- en voorover. Zijn kleine ogen gloeiden kwaadaardig, terwijl hij brulde van woede bij het zien van Buck.
Uit de zijde van den stier stak een gevederde pijl, de reden van de woestheid van den stier. Geleid door zijn jachtinstinct

trachtte Buck den stier van de troep af te scheiden. Dat was geen gemakkelijke taak.
Hij blafte en sprong vóór den stier, juist buiten het bereik van het grote gewei en de vreselijke, gespleten hoeven, die met een enkele slag hem hadden kunnen doden. Niet in staat aan zijn vijand te ontkomen, werd de stier dol van woede. Op zulke ogenblikken rende hij op Buck toe, die hem vol sluwheid steeds verder lokte. Doch als hij dan van de rest van de troep was afgezonderd, renden twee of drie der jongere stieren op Buck toe en zorgden dat de gewonde stier zich weer bij hen kon voegen.
Er is een zeker geduld in de wildernis — onvermoeibaar, vasthoudend, volhardend als het leven zelf — dat de spin urenlang in haar web doet blijven, de slang in haar opgerolde toestand, de panter in zijn hinderlaag. Dat geduld bezielt voornamelijk wilde dieren, die op levend voedsel jagen; en dat bezielde ook Buck, terwijl hij den gewonden stier razend maakte van machteloze woede.
Dat duurde zo een halve dag. Buck was overal tegelijk, dreigde de hele kudde, putte het geduld van zijn slachtoffers uit, dat altijd kleiner is dan dat van den jager zelf.
Toen eindelijk de zon onderging, kwamen de jonge stieren hun geplaagden leider hoe langer hoe minder graag te hulp. De aanstaande winter drong hen naar lagere streken en het scheen dat zij nooit hun vermoeiende kwelgeest kwijt zouden raken. Bovendien bedreigde dit schepsel niet het leven van de kudde, maar alleen dat van één ouden stier en de jonge stieren waren weldra geneigd de tol te betalen.
Toen de schemering viel, stond de oude stier alleen en keek naar zijn makkers — de koeien die hij had gekend, de kalveren waarvan hij de vader was, de stieren wier meester hij was geweest — terwijl zij in het verdwijnende daglicht

snel voortrenden. Hij kon hen niet volgen, want voor zijn neus sprong het vreselijke dier met de scherpe tanden, dat hem niet wilde laten vertrekken. Hij woog driehonderd pond meer dan een halve ton; hij had een lang, krachtig leven geleid, vol gevechten en worstelingen, en het einde was, dat hij tegenover den Dood stond, gebracht door de tanden van een dier, dat nog niet tot aan zijn knoestige knieën reikte. Van dit ogenblik af verliet Buck geen seconde zijn prooi, gaf het dier geen rust, stond het niet toe te grazen van de bladeren der bomen of de scheuten der jonge berken en wilgen. Evenmin gaf hij den gewonden stier gelegenheid zijn brandende dorst te lessen in de stroompjes, die zij overstaken. Buck stond stil, wanneer het rendier stilstond, en viel het woest aan, zodra het trachtte te eten of te drinken.

De grote kop zonk meer en meer onder het gewicht van het zware gewei en de stap werd zwakker en zwakker. Het rendier stond urenlang stil, met de neus op de grond en slap neerhangende oren en Buck vond meer tijd om zelf te gaan drinken en te rusten.

Op zulke ogenblikken scheen het Buck, die hijgend, met rode, uit de bek hangende tong, de ogen op den groten stier gericht had, dat er een verandering kwam in de dingen om hem heen. Hij kon een nieuwe beweging in het land voelen. Zoals de rendieren in het land kwamen, vertoonden zich ook andere soorten van leven. Bos en stroom en lucht schenen te trillen van hun tegenwoordigheid. Deze tijding werd hem gebracht niet door zien, horen of ruiken, maar door een ander, fijner zintuig. Hij hoorde niets, zag niets en wist toch dat het land anders was geworden, dat vreemde dingen gaande waren; en hij besloot op onderzoek uit te gaan, als hij het lopende zaakje had opgeknapt.

Eindelijk, op de vierde dag, kreeg hij het grote rendier in

zijn macht. Een dag en een nacht bleef hij bij zijn prooi, etend en slapend, beurt om beurt. Toen, uitgerust, opgefrist en sterk, keerde hij terug naar het kamp en John Thornton. Hij nam de glijdende, springende stap aan, was geen ogenblik in twijfel omtrent de weg, die hij moest inslaan, en liep recht door het vreemde land, met een zekerheid van richting, die den mens met zijn kompas beschaamde.

Terwijl hij voortliep, werd hij zich meer en meer bewust van een nieuwe beweging van leven in het land. Er was leven, geheel verschillend van dat gedurende de zomer. De vogels spraken er van, de eekhoorntjes babbelden er over, het windje fluisterde het.

Verscheidene malen bleef Buck staan en genoot in grote teugen van de frisse ochtendlucht, een boodschap lezend, die hem met grotere spoed deed voortlopen. Een gevoel van naderend onheil drukte hem; misschien had dit onheil wel al plaats gehad; en terwijl hij eindelijk het dal naar het kamp insnelde, liep hij met grotere omzichtigheid.

Drie mijlen verder kwam hij bij een vers spoor, dat het haar op zijn nek overeind deed staan. Het leidde rechtstreeks naar het kamp van John Thornton.

Buck snelde verder, vlug en stil, iedere zenuw gespannen, de verschillende bijzonderheden opmerkend, die hem een geschiedenis vertelden — alles, behalve het einde. Zijn neus gaf hem een beschrijving van het leven, dat hij thans op de hielen volgde. Hij bemerkte de diepe stilte van het bos. De vogels waren verdwenen. De eekhoorntjes hadden zich verborgen.

Terwijl Buck voortgleed met de geruisloosheid van een glijdende schaduw, werd zijn neus plotseling op zij getrokken, alsof een positieve kracht hem had vastgegrepen. Hij volgde de nieuwe reuk in een bosje en vond Nig. Hij lag op zij, dood

op de plek waarheen hij zich had gesleept, met een pijl aan beide kanten van zijn lichaam.

Honderd meter verder kwam Buck bij een der sleehonden, die Thornton in Dawson had gekocht. Deze hond worstelde in doodsstrijd en Buck liep langs hem zonder te blijven stilstaan.

Uit het kamp kwamen geluiden van vele stemmen, op en neer gaande met zingende klank. Op zijn buik voortsluipend tot de open plek in het bos, vond hij Hans, liggend op zijn gezicht, als een stekelvarken met gevederde pijlen doorprikt. Op hetzelfde ogenblik keek Buck naar de plaats waar de takkenbossen hut was geweest, en wat hij zag deed zijn haren overeind staan.

Hij kreeg een aanval van onweerstaanbare woede. Hij wist niet dat hij gromde, maar hij gromde luid, met vreselijke woestheid. Voor de laatste keer in zijn leven liet hij zich door zijn hartstocht meeslepen en dat kwam door zijn overgrote liefde voor John Thornton.

De Yeehats [1]) dansten om de ruïne van het huisje, toen zij een vreselijk gebrul hoorden en een dier op zich zagen toeschieten, zoals ze nooit te voren hadden gezien. Het was Buck, een levende orkaan van woede, die zich op hen wierp in krankzinnige lust hen te vernietigen.

Hij sprong op den voorsten man toe — het was het opperhoofd der Yeehats — en scheurde hem de keel open, tot het bloed uit de halsader spoot als een fontein. Met de volgende sprong rukte hij een tweede de halsader open. Hij was onweerstaanbaar.

Hij sprong in hun midden, scheurend, rukkend, dodend, steeds in vreselijke, onophoudelijke beweging, die de pijlen,

---

[1]) Inboorlingen, een Indianenstam.

welke zij op hem afschoten, doelloos maakte. Zo ongelofelijk snel waren zijn bewegingen, en zo dicht stonden de Indianen op elkaar, dat zij elkander met hun pijlen doorschoten. En een jonge krijger, een speer naar Buck werpend, trof een anderen Indiaan met zoveel kracht, dat de speerpunt aan de rug weer uitkwam.

Toen greep een paniek de Yeehats aan en zij vluchtten vol angst naar de bossen, uitroepend, dat de Boze Geest was gekomen.

En werkelijk was Buck de vleesgeworden Duivel, woedend achter hen aanrennend, hen neervellend, terwijl zij vluchtten. Het was een noodlottige dag voor de Yeehats. Zij verspreidden zich overal in het land en pas een week later kwamen de overgeblevenen samen in een lager dal en telden hun doden. En Buck, die genoeg kreeg van de vervolging, keerde terug naar het verlaten kamp. Hij vond Pete waar deze in dekens was vermoord, klaarblijkelijk verrast bij de eerste aanval. Thornton's wanhopige worsteling had sporen nagelaten op de omgewoelde grond en Buck volgde die sporen tot de rand van een diepe waterplas. Bij de rand lag Skeet, met kop en poten in het water, trouw tot in de dood. De poel zelf, modderig en vuil, verborg voor het oog wat hij bevatte, en hij bevatte John Thornton: want Buck volgde zijn spoor in het water, vanwaar geen nieuw spoor liep.

De hele dag zat Buck somber bij de poel of dwaalde rusteloos door het kamp. Hij kende den Dood en hij wist dat John Thornton dood was. Die dood veroorzaakte een grote leegte in hem, verwant aan honger, maar een leegte die pijn deed en die door voedsel niet kon worden aangevuld.

Soms, wanneer hij de lijken der Yeehats aankeek, vergat hij zijn verdriet en dan voelde hij zich zeer trots — trotser dan hij ooit was geweest. Hij had den mens gedood, het

edelste wild van alle, en hij had gedood niettegenstaande de Wet van Knuppel en Tanden.

Nieuwsgierig berook hij de lijken. Zij waren zo gemakkelijk gestorven. Het was moeilijker een wolfshond te doden dan hen. Als ze geen pijlen en speren en knuppels hadden, waren ze helemaal niets waard. Voortaan zou hij onbevreesd voor hen zijn, behalve wanneer zij bogen, speren of knuppels hadden.

De nacht brak aan, de volle maan rees hoog aan de hemel, het land verlichtend tot het baadde in een spookachtig schijnsel. En met het komen van de nacht gevoelde Buck ook weer het geruis van nieuw leven in het bos, anders dan dat wat de Yeehats hadden gemaakt.

Hij stond op, luisterend, snuffelend. Heel van verre hoorde hij een zwak, scherp gejank, gevolgd door een koor van dezelfde scherpe geluiden. Terwijl de minuten verliepen, kwamen de kreten dichterbij en werden sterker. Weer herkende Buck ze als dingen, die hij in die andere wereld, welke in zijn herinnering leefde, had gehoord.

Hij liep naar de open ruimte en luisterde. Het was de Roepstem, de veeltonige Roepstem, lokkender en dringender klinkend dan ooit. En als nooit te voren was hij thans bereid haar te volgen.

John Thornton was dood. De laatste band was verbroken. Het mensdom en de eisen van het mensdom bonden hem niet langer.

Jagend op levend wild, zoals de Yeehats gejaagd hadden achter de rendieren aan, waren de wolven eindelijk uit het land van bossen en stromen in Buck's dal gekomen. Op de open plek waar het maanlicht straalde, kwamen zij aanlopen in het zilveren schijnsel. En in het midden stond Buck, onbeweeglijk als een standbeeld, wachtend op hun komst.

Zij waren verschrikt, zo stil en groot stond hij daar, en een ogenblikkelijke pauze ontstond, tot de moedigste op hem toesprong.
Bliksemsnel beet Buck toe en brak hem de nek. Weer stond hij daar, onbeweeglijk als te voren, de wolf in doodsstrijd achter zich latend. Drie anderen probeerden het achtereenvolgens en achter elkaar trokken zij zich terug, druipend van bloed uit verscheurde kelen en schouders.
Dat was voldoende om de hele troep naar voren te doen schieten. Buck's wonderbaarlijke vlugheid en beweeglijkheid bewezen hem thans uitstekende diensten. Op zijn achterpoten draaiend en bijtend en scheurend, was hij overal tegelijk. Hij werkte zich achteruit, tot hij met de rug tegen de stenige dam stond, die de mensen hadden aangelegd bij het graven naar goud en daar stond hij op de bres, aan drie zijden beschermd, en behoefde zich alleen aan de voorkant te verdedigen.
Na een halfuur trokken de wolven afgeschrikt terug. Hun tong hing hun uit de bek, de witte tanden blikkerden wreedaardig in het maanlicht. Sommige lagen met opgeheven kop en opgestoken oren; andere stonden overeind en keken naar Buck; weer andere dronken water uit de plas.
Een wolf, lang en mager en grijs, kwam voorzichtig, vriendschappelijk naar voren, en Buck herkende den wilden broeder met wien hij een nacht en een dag had gelopen. Hij jankte zacht en toen Buck jankte, besnuffelden zij elkaar.
Toen kwam een oude wolf, mager en vol littekens, voorwaarts. Buck trok de lip op, gereed om te grommen, maar ook zij besnuffelden elkaar. Waarop de oude wolf ging zitten, met de neus naar de maan gericht, en uitbarstte in het lange wolfsgehuil. De andere gingen eveneens zitten en huilden. En nu kwam de Roepstem in onmiskenbare tonen tot Buck.

Ook hij ging zitten en huilde. Toen dat voorbij was, kwam hij uit zijn hoek, en de troep ging om hem heen staan, half vriendelijk, half woest hem besnuffelend. De leiders lieten de kreten van de troep horen en sprongen het bos in. De wolven volgden, huilend in koor. En Buck liep met hen, naast den wilden broeder, huilend terwijl hij liep.

* *
*

En hier eindigt de geschiedenis van Buck. Het duurde niet heel veel jaren voor de Yeehats een verandering bemerkten bij de jongen der wolven, want sommige hadden bruine vlekken op kop en snoet en witte haren op de borst. Maar nog merkwaardiger is, volgens de Yeehats, de spookhond die aan het hoofd van de troep loopt. Zij zijn bang voor die spookhond, want die is slimmer dan zij, steelt in strenge winters uit hun kampen, berooft hun vallen, doodt hun honden en weerstaat hun dapperste jagers.

Neen, het verhaal wordt erger. Soms keren de jagers niet naar hun kamp terug en andere jagers zijn door lieden van hun stam gevonden, met opengescheurde keel en wolfssporen naast zich, die groter zijn dan van enigen levenden wolf. Iedere herfst, als de Yeehats op rendieren jagen, is er een zeker dal dat zij nooit betreden. En er zijn vrouwen die treurig worden, wanneer er bij het vuur gesproken wordt van de dag waarop de Boze Geest dit dal als woonplaats koos. Des zomers is er echter een bezoeker in dit dal, waarvan de Yeehats niets weten. Het is een prachtige wolf met een heerlijke vacht, gelijk en toch ongelijk aan al de andere wolven. Hij komt alleen uit het glimlachende land van bos en stromen en loopt naar de open plek tussen de bomen. Hier vloeit een gele stroom uit rottende zakken van rendierhuid en zinkt in de grond waarop lange grassen groeien, die de

gouden stroom voor de zon verbergen. Daar blijft hij een poos stilstaan en huilt lang en droevig, vóór hij weer vertrekt. Maar hij is niet altijd alleen. Als de lange winternachten komen en de wolven hun prooi in de lager gelegen dalen vervolgen, kan men hem zien lopen aan het hoofd van de troep, in het bleke maanlicht of het schitterende noorderlicht, reusachtig ver boven zijn makkers uitstekend, zijn machtige keel zingend de zang der jongere wereld, die de zang is van de troep.

PIT-TAH, DE GRIJZE WOLF

HET SPOOR VAN DE PROOI

Donkere pijnwouden grijnsden aan weerszijden van de bevroren rivier. De bomen waren door een hevige wind van hun witte rijplaag ontdaan en schenen zich naar elkaar toe te buigen, zwart en dreigend in het verdwijnende zonlicht.

Diepe stilte heerste over het land.

Het land zelf was een eenzame woestenij, zonder leven, zonder beweging, zó eenzaam, zó koud, dat het zelfs niet meer treurig genoemd kon worden. Het leek op lachen, maar op een lachen, oneindig vreselijker dan welke treurigheid ook — een lachen, dat somber was als de glimlach van de sfinx; een lachen, koud als de rijp en machtig als dat van de enige wijsheid over de nutteloosheid van het leven en de pogingen om te leven. Het was de Wildernis — de woeste Noordlandse Wildernis met het hart van ijs.

Maar er was leven in het land, woest leven. Over de bevroren rivier zwoegde een span wolfachtige honden. Hun stekelige pels was wit van rijp. Hun adem bevroor, zodra hij hun mond verliet, voortvliegend als dampvlokken, die zich zetten op het haar van hun lichamen en in ijskristallen veranderd werden. De honden droegen leren garelen en waren met leren riemen vastgemaakt aan een slede, die zij achter zich aansleepten.

De slede was zonder lopers. Ze was gemaakt van dikke berkenbast en rustte met haar gehele ondervlakte op de sneeuw. Het voorgedeelte was opgebogen, om de sneeuw, die als een golf er voor uitrolde, neer te drukken. Op de slede, stevig vastgebonden, was een smalle, lange kist. Er waren nog andere dingen op de slede — dekens, een bijl, een koffiekan en een koekenpan; maar de lange, smalle kist nam de meeste ruimte in.

Vóór de honden zwoegde een man op sneeuwschoenen. Achter de slede hijgde een tweede man. Op de slede, in de kist, lag een derde man, wiens werktijd voorbij was — een man, dien de Wildernis had overwonnen en neergeveld, tot hij zich nooit meer kon bewegen of verzetten. De Wildernis houdt niet van beweging. Leven beledigt haar, want leven is beweging; en de Wildernis tracht iedere beweging te doden. Zij doet het water bevriezen, om het te beletten naar de zee te lopen. Zij jaagt het sap uit de bomen, tot zij tot in hun krachtig merg zijn bevroren. En woester en vreselijker dan alle vervolgt en bedwingt zij den mens — den mens, die het meest rusteloze in het leven is, die zich altijd verzet tegen de bewering, dat alle beweging ten slotte moet komen tot ophouden van beweging.

Maar vóór en achter de slede, onbevreesd en ontembaar, zwoegden de twee mannen, die nog niet dood waren. Hun lichamen waren bedekt met bont en zacht gelooid leer. Hun oogharen en wangen en lippen waren zo bedekt met de kristallen van hun bevroren adem, dat hun gezichten niet waren te onderscheiden. Dat deed hen lijken op spoken, op lijkbezorgers in een geestenwereld, bij de begrafenis van een spook. Maar niettemin waren zij mannen, die dit land van eenzaamheid en stilte doortrokken, nietige avonturiers op kolossaal avontuur uit, hun krachten metend met een wereld even verwijderd en vreemd en levenloos als de eeuwige ruimte.

Zij trokken voort zonder spreken, hun adem sparend voor het werk hunner lichamen. Aan alle kanten drukte de stilte op hen, als een tastbare tegenwoordigheid. Zij werkte op hun geest, zoals de vele atmosferen in diep water drukken op het lichaam van den duiker. Zij verpletterde hen onder het gewicht van haar oneindige uitgestrektheid en onveran-

derlijke eenvormigheid. Zij verpletterde hen tot in de diepste diepten van hun gemoed, en perste uit hen — als sap uit de druiven — al het vuur en de opgewondenheid, al de zelfoverschatting der menselijke ziel, tot zij begrepen hoe oneindig klein en onbetekenend zij waren, stippen en atomen, zich met weinig sluwheid en gering verstand bewegend te midden van het spel der grote, blinde elementen en natuurkrachten.

Een uur verliep en een tweede uur. Het bleke licht van de korte, zonloze dag begon te verdwijnen — toen een flauwe, verre kreet zich in de stille lucht verhief. Met een snelle ruk steeg hij omhoog, tot hij het hoogste punt bereikte, trillend en aangehouden, en toen langzaam wegstierf. Hij had een kermende, verdoemde geest kunnen geweest zijn, als er niet een zekere treurige woestheid, een hongerige begeerte in had geklonken.

De voorste man keerde zijn hoofd om, tot zijn blik die van den anderen man ontmoette. En toen knikten zij elkaar toe over de smalle kist heen.

Een tweede kreet weerklonk, de stilte doorborend met de scherpte van een naald. Beide mannen trachtten het geluid te localiseren. Het kwam van achter hen, ergens op de sneeuwvlakte, die zij juist waren overgetrokken. Een derde, antwoordende kreet steeg op, ook achter hen en links van de tweede kreet.

„Ze zijn ons op de hielen, Bill", zei de voorman.

Zijn stem klonk hees en vreemd, en hij had met blijkbare inspanning gesproken.

„Voedsel is schraal", antwoordde zijn makker. „Ik heb dagenlang geen konijnenspoor gezien.

Daarna spraken zij niet meer, ofschoon hun oren gespitst waren voor de jachtkreet, die achter hen bleef klinken.

Bij het invallen van de duisternis dreven zij de honden in een pijnbosje aan de kant der rivier en sloegen hun kamp op. De doodkist naast het vuur diende voor zitplaats en voor tafel.

De wolfshonden, aan de overzijde van het vuur bij elkaar gekropen, bromden en vochten onderling, maar toonden geen neiging in het duister weg te lopen.

„Schijnt mij toe, Henri, dat zij merkwaardig dicht bij het kamp blijven", zei Bill.

Henri, die bij het vuur gehurkt zat en de koffiekan met een blok ijs vastzette, knikte. Hij sprak niet, voor hij op de kist was gaan zitten en begon te eten.

„Zij weten, dat zij liever eten dan gegeten worden. Die honden zijn nog zo dom niet."

„Hm, dat weet ik niet", zei Bill hoofdschuddend.

Zijn makker keek hem verbaasd aan.

„De eerste keer dat ik je hoor zeggen, dat zij niet verstandig zijn."

„Henri", sprak de ander, langzaam zijn bonen kauwend, „heb je wel opgelet hoe onrustig de honden waren, toen ik ze eten gaf?"

„Ja, zij maakten meer leven dan anders", gaf Henri toe.

„Hoeveel honden hebben wij, Henri?"

„Zes."

„Wel, Henri...."

Bill zweeg een ogenblik, opdat zijn woorden meer indruk zouden maken.

„Zoals ik zei, Henri, wij hebben zes honden. Ik heb zes vissen uit de zak gehaald. Ik heb iedere hond één vis gegeven, en, Henri — ik kwam er één te kort. "

„Je hebt verkeerd geteld."

„Wij hebben zes honden. Ik heb zes vissen geteld. Eénoor

heeft geen vis gehad. Ik ben later naar de zak gegaan en heb een vis voor hem gehaald."

„Wij hebben maar zes honden."

„Henri, ik wil niet beweren, dat het allemaal honden waren, maar zeven er van hebben vis gehad."

Henri hield op met eten, keek over 't vuur en telde de honden.

„Er zijn er nu maar zes."

„Ik heb de ander over de sneeuw zien weglopen", beweerde Bill kalm, „ik heb er zeven gezien."

Henri keek hem medelijdend aan en zei:

„Ik zal allemachies blij zijn, als ons uitstapje voorbij is."

„Wat bedoel je daarmee?"

„Ik bedoel, dat de last, die wij meeslepen, je zenuwen in de war heeft gebracht en dat je visioenen begint te krijgen."

„Dat dacht ik ook", antwoordde Bill ernstig. „En toen ik het dier dus over de sneeuw zag wegrennen, keek ik het na en zag de sporen in de sneeuw. Toen telde ik de honden en er waren er nog zes. De sporen zijn nu nog in de sneeuw. Wil je ze zien? Ik zal je ze wijzen."

Henri antwoordde niet, maar bleef zwijgend doorkauwen, tot hij zijn maal besloot met een kop koffie. Hij veegde zijn mond af met de rug van zijn hand en zei:

„Je denkt dus, dat het was...."

Een lange, huilende kreet, woest-treurig, ergens uit het duister, viel hem in de rede. Hij bleef er naar luisteren en eindigde toen zijn zin met een handbeweging in de richting van de kreet.

„Eén van hen?"

Bill knikte.

„Ik zou dat eerder denken dan wat ter wereld ook. Je hebt zelf gehoord wat een herrie de honden gemaakt hebben."

Kreten en antwoordend gehuil veranderden de stilte in een

razernij. Van alle kanten stegen de kreten op en de honden verrieden hun angst door bij elkaar te kruipen en zo dichtbij het vuur, dat hun haar door de hitte verschroeide. Bill wierp er nog een blok hout op, voor hij zijn pijp opstak.
„Ik geloof dat jij neerslachtig bent", zei Henri.
„Henri..."
Hij trok peinzend aan zijn pijp, voor hij vervolgde:
„Henri, ik dacht er over hoeveel gelukkiger hij is dan jij en ik ooit zullen zijn."
Hij wees met zijn duim naar den derden persoon, in de kist waarop zij zaten.
„Jij en ik, Henri, mogen als wij dood zijn nog blij wezen genoeg stenen op ons karkas te krijgen om te zorgen dat de honden ons niet opvreten."
„Maar wij hebben geen familie en geld en de rest, zoals hij", antwoordde Henri. „Lange-afstandsbegrafenissen zijn dingen, die jij en ik niet goed kunnen betalen."
„Wat ik niet begrijp, Henri, is, wat een man als hij, die een lord of zo iets in zijn eigen land is en die nooit behoefde te zorgen voor eten en dekens, hier komt rondscharrelen op de eenzaamste plekken van de aarde — dat begrijp ik niet."
„Hij had kunnen leven tot hij heel oud was, als hij was thuisgebleven", gaf Henri toe.
Bill opende zijn mond om te spreken, maar veranderde van idee. In plaats daarvan wees hij naar de muur van duisternis, die hen aan alle kanten omringde. Er was geen vorm in het pikdonker te onderscheiden, alleen een paar ogen, die gloeiden als vuur. Henri wees met zijn hand naar een tweede, naar een derde paar. Een kring van vurige ogen was om hun kamp getrokken. Nu en dan bewoog zich een paar ogen of verdween, om een ogenblik later terug te keren.
De honden waren steeds onrustiger geworden en zij vluchtten

in panische schrik naar de andere zijde van het vuur, kruipend en wringend tegen de benen der mannen. In het gedrang was een der honden omvergeworpen tegen de rand van het vuur, en hij had gejankt van pijn en schrik, toen de lucht van zijn verschroeid vel merkbaar werd.
Deze opschudding deed de ogenparen een ogenblik achteruitgaan, maar zij kwamen terug, zodra de honden weer rustig waren.
„Henri, het is deksels jammer, dat wij zo weinig ammunitie hebben."
Bill had zijn pijp opgerookt en hielp zijn makker het bed van beestenvellen en dekens op de dennetakken spreiden, welke zij voor het eten op de grond hadden gelegd. Henri bromde en begon zijn schoenen los te rijgen.
„Hoeveel patronen heb je nog?"
„Drie — en ik wou dat het driehonderd waren. Dan zou ik ze wat te slikken geven — die verwenste dieren!"
Hij schudde woedend zijn vuist tegen de gloeiende ogen en begon voorzichtig zijn schoenen voor het vuur te zetten.
„En ik wou", vervolgde hij, „dat die kou ophield. Het is nu al twee weken achtereen 50 graden onder nul geweest. En ik wou, Henri, dat we de reis nooit begonnen waren. Het bevalt me niet. Ik voel me niet lekker. Ik wou, dat ik nu bij het vuur in Fort M'Gurry zat poker te spelen — dat wou ik."
Henri knorde en kroop in bed. Terwijl hij insluimerde, werd hij gewekt door de stem van zijn kameraad.
„Zeg, Henri, die andere, die is gekomen en een vis heeft gekregen — waarom hebben de honden die niet aangevallen? Dat begrijp ik niet."
„Je piekert te veel, Bill", klonk het slaperige antwoord. „Ik heb je nog nooit zo gezien. Houd nou je mond en ga slapen,

en morgenochtend ben je weer fris. Je maag is niet lekker — dat hindert je."

De mannen sliepen, zwaar ademhalend. Het vuur verminderde en de vurige ogen maakten de kring kleiner, welke om het kamp was getrokken. De honden kropen in angst bij elkaar en bromden nu en dan dreigend, als een paar ogen te dichtbij kwam. Eens werd hun rumoer zo luid, dat Bill wakker werd. Voorzichtig kwam hij uit zijn bed, om zijn kameraad niet te storen, en wierp nog wat hout op het vuur. Toen dit begon op te vlammen, trok de kring der ogen zich verder terug. Hij wierp een blik op de opeengepakte honden. Hij wreef zijn ogen en keek scherper. Toen kroop hij onder de dekens terug.

„Henri", sprak hij, „o, Henri..."

Henri bromde, wakker wordend, en vroeg:

„Wat is er nu weer?"

„Niets — alleen, dat ze weer met hun zevenen zijn. Ik heb ze zoëven geteld."

Henri ontving de mededeling met een geknor, dat in snurken overging, terwijl hij weer in slaap viel.

's Morgens werd Henri het eerst wakker en duwde zijn makker het bed uit. Het daglicht zou nog drie uren op zich laten wachten, ofschoon het reeds zes uur was; en in het duister begon Henri voor het ontbijt te zorgen, terwijl Bill de dekens oprolde en de slede gereedmaakte om aangespannen te worden.

„Zeg, Henri", vroeg hij plotseling, „hoeveel honden zeg je dat we hebben?"

„Zes."

„Mis!" riep Bill zegevierend.

„Weer zeven?"

„Neen, vijf. Eén is er weg."

„Bliksems!" riep Henri woedend.
Hij liet het koken in de steek en telde de honden.
„Je hebt gelijk, Bill, Fatty is weg."
„En hij is bliksemsnel verdwenen ook."
„Ja", zei Henri, „ze hebben hem levend verslonden. Ik wed, dat hij nog blafte, toen hij in de muilen verdween; die verwenste dieren!"
„Hij was altijd een dwaze hond," zei Bill.
„Maar geen enkele hond behoeft zo dwaas te zijn om op die wijze zelfmoord te plegen."
Henri keek met onderzoekende blik naar de rest van het span.
„Ik wed, dat geen van de andere het zou doen."
„Ik had ze met geen stok van het vuur kunnen wegjagen", zei Bill. „Ik heb altijd gedacht dat er iets met Fatty niet in de haak was."

DE WOLVIN

Nadat het ontbijt op was en de verschillende benodigdheden weer op de slede waren gebonden, keerden de mannen het warme vuurtje de rug toe en gingen op weg in de duisternis. Onmiddellijk begonnen woest-treurige kreten te weerklinken, die door andere beantwoord werden.
De gesprekken zwegen. Om negen uur begon het licht te worden. Om twaalf uur werd de lucht in het zuiden rooskleurig, maar die rode kleur verdween spoedig weer. Het grijze licht van de dag duurde tot drie uur, toen ook dit verdween en het doodskleed van de Poolnacht neerdaalde over het eenzame, stille land.
Met de duisternis kwamen ook van rechts en links de hongerkreten nader — zo dichtbij, dat zij meer dan eens een

panische schrik veroorzaakten bij de zwoegende honden. Aan het einde van zulk een paniek zei Bill, nadat Henri de honden weer gekalmeerd had:
„Ik wou, dat ze ergens anders een prooi vonden en ons met vrede lieten."
„Ja, zij maken iemand erg zenuwachtig."
Zij spraken niet meer, voor ze hun kamp opsloegen.
Henri bukte zich over de pan met bonen en wierp er juist nog een stuk ijs in, toen hij opschrikte door het geluid van een slag, een uitroep van Bill en een scherpe, snerpende kreet van pijn te midden van de honden. Hij richtte zich op en zag een vage gestalte over de sneeuw in de beschutting van het duister verdwijnen. Toen zag hij Bill, die tussen de honden stond, half zegevierend, half moedeloos, en in één hand een dikke knuppel, in de andere de staart en een gedeelte van een gedroogde zalm hield.
„Hij heeft de helft gepakt", sprak hij, „maar ik heb hem toch een flinke slag gegeven. Heb je hem horen piepen?"
„Hoe zag hij er uit?"
„Kon ik niet zien. Maar hij had vier poten en een bek en haar en zag er uit als een hond."
„Zeker een tamme wolf."
„Hij is in ieder geval heel tam, wat hij ook is, als hij precies op etenstijd hier komt om zijn portie vis te halen."
Die avond, toen de maaltijd was afgelopen, zaten zij op de doodkist en rookten hun pijp, terwijl de kring der gloeiende ogen om hen heen steeds nauwer werd.
„Ik wou, dat ze een troep rendieren of iets anders vonden en ons met vrede lieten", zei Bill.
Henri bromde en een kwartier bleven zij zwijgend zitten, Henri in het vuur starend en Bill naar de kring van ogen, die gloeiden in het duister, onmiddellijk achter het vuur.

„Ik wou, dat wij al bij M'Gurry waren", begon hij weer. „Houd toch je mond met je gezeur", riep Henri woedend, „je maag is niet goed. Dat mankeert je. Neem een lepel maagzout, dan word je weer beter en ben je wat aangenamer gezelschap."
's Morgens werd Henri gewekt door een krachtige vloek, die uit Bill's mond kwam. Hij ging overeind zitten en zag zijn kameraad tussen de honden bij het vuur staan, met opgeheven armen en een gelaat, verwrongen van drift.
„Hallo!" riep Henri, „wat is er gaande?"
„Frog is weg!"
„Neen toch!"
„Ik zeg ja."
Henri sprong op en liep naar de honden. Hij telde ze en verwenste toen met zijn kameraad de machten der Wildernis, die hun weer een hond hadden ontstolen.
„Frog was de sterkste hond van de troep", zei Bill ten slotte. „En hij was geen dwaze hond ook", voegde Henri er bij. Een somber ontbijt werd gebruikt en de vier overgebleven honden werden voor de slede gespannen. De dag was een herhaling van de vorige. De mannen zwoegden zwijgend over de bevroren omgeving. De stilte werd alleen verbroken door de kreten hunner vervolgers, die, ongezien, achter hen aanliepen.
Toen op de middag de duisternis begon te vallen, kwamen de vervolgers steeds nader en de honden werden opgewonden en braken soms in een wilde paniek uit, die de mannen nog somberder maakte.
„Ziezo, dat zal jelui wel vasthouden, dwaze dieren!" zei Bill vol zelfvoldoening, toen hij die avond bij de honden stond. Henri verliet de pan met bonen en kwam eens kijken.
Niet alleen had zijn makker de honden vastgebonden, maar

hen ook op Indiaanse wijze met stokken vastgelegd. Om de hals van elke hond had hij een leren riem vastgemaakt. Daaraan, en zo dichtbij de hals, dat de hond zijn tanden er niet in kon slaan, had hij een dikke stok gebonden, zowat een meter lang. Het andere einde van de stok was weer verbonden aan een staak in de grond, door middel van een leren riem. De hond kon de riem aan zijn einde van de stok niet doorknagen. De stok belette hem het leer aan het andere einde te bereiken.

Goedkeurend knikte Henri.

„Het is de enige manier om Eénoor vast te houden", sprak hij. „Hij kan het leer zo netjes doorsnijden als een mes en minstens de helft zo gauw. Ze zullen er morgen allemaal nog zijn."

„Dat zullen zij zeker", bevestigde Bill. „Als er morgenochtend één weg is, wil ik geen koffie bij mijn ontbijt hebben."

„Ze weten, dat wij geen kogels meer hebben", zei Henri, toen zij naar bed gingen en de gloeiende ogencirkel om hen heen fonkelde. „Als wij maar enige schoten tussen hen konden lossen, zouden zij wel meer respect voor ons krijgen. Ze komen iedere nacht dichterbij. Hé — kijk eens! Heb je dat gezien?"

De beide mannen keken naar de bewegingen van vage vormen buiten de grens van het vuur.

Een geluid tussen de honden trok hun aandacht. Eénoor uitte een snel, opgewonden gejank en rukte aan zijn stok in de richting van de duisternis, woedend knagend aan het hout, dat hem vasthield.

„Kijk eens, Bill", fluisterde Henri.

In het volle schijnsel van het vuur, met sluipende bewegingen, gleed een dier, dat op een hond leek. Het bewoog zich met wantrouwen en vermetelheid, voorzichtig de mannen in het

oog houdend, en tevens lettend op de honden. Eénoor rukte aan de stok en jankte begerig.
„Die stomme Eénoor schijnt niet erg bang te zijn", fluisterde Bill.
„Het is een wolvin", fluisterde Henri terug, „dat verklaart tevens het gebeurde met Fatty en Frog. Zij is het lokmiddel van de troep. Zij lokt de hond naar buiten en dan valt de hele bende er op aan en verslindt hem."
Het vuur knetterde. Met luid gekraak viel een blok op zij. Bij dit geluid sprong het vreemde dier in het duister terug.
„Henri, ik geloof....", zei Bill.
„Wat geloof je?"
„Ik geloof, dat dit het dier is, dat ik met de knuppel heb afgeranseld."
„Ongetwijfeld", zei Henri.
„En ik wil tevens opmerken", vervolgde Bill, „dat de familiariteit van dit dier met kampvuren heel verdacht is."
„Het weet zeker meer dan een wolf behoort te weten", gaf Henri toe. „Een wolf, die weet wanneer de honden eten krijgen, heeft stellig veel ondervinding."
„De ouwe Villan heeft eens een hond gehad, die met de wolven is weggelopen", peinsde Bill. „Dat had ik moeten weten. Ik schoot het dier in een troep wolven op een rendierjacht. Ouwe Villan schreide als een kind. Had de hond in drie jaar niet gezien. Was al die tijd bij de wolven geweest."
„Ik geloof, dat jij de spijker op de kop hebt geslagen, Bill. Die wolf is een hond en heeft heel wat malen vis gegeten uit de handen der mensen."
„En als ik er kans toe zie, zal de wolf die een hond is heel gauw zelf opgepeuzeld worden", verklaarde Bill. „Wij kunnen geen honden meer missen."
„Maar je hebt nog slechts drie patronen, Bill."

„Ik zal wachten tot ik zeker ben van mijn schot."
's Morgens porde Henri het vuur op en maakte het ontbijt gereed, begeleid door het gesnurk van zijn kameraad.
„Je sliep zo lekker", vertelde Henri hem, toen hij hem wekte voor het ontbijt. „Ik had niet de moed je te roepen."
Bill begon slaperig te eten. Hij zag, dat zijn kopje leeg was en stak zijn arm uit naar de koffiekan. Maar de kan stond buiten zijn bereik, naast Henri.
„Zeg, Henri", zei hij vriendelijk, „heb je niet iets vergeten?"
Henri keek met de grootste aandacht om zich heen en schudde het hoofd. Bill hield zijn leeg kopje in de hoogte.
„Je krijgt geen koffie, Bill."
„Heb je niet meer?" vroeg Bill haastig.
„Ja."
„Ben je bang, dat ze niet goed is voor mijn spijsvertering?"
„Neen."
Een kleur van drift kwam in Bill's gezicht.
„Dan zou ik wel eens willen weten...."
„Spanker is weg..."
Zonder haast, met het voorkomen van iemand, die zich in een ongeluk schikt, keerde Bill zijn hoofd om en telde de honden.
„Hoe komt dat?" vroeg hij lusteloos.
Henri haalde de schouders op.
„Weet ik niet. Tenzij Eénoor hem heeft losgeknaagd. Hij heeft het zelf niet kunnen doen, dat is vast."
„Het miserabele beest", zei Bill ernstig en langzaam, zonder uiting te geven aan zijn woede. „Omdat hij het voor zichzelf niet kon doen, heeft hij Spanker losgeknaagd."
„In ieder geval is er thans een einde aan Spanker's lijden. Ik denk, dat hij nu over het landschap rent in de magen van twintig wolven. Wil je koffie, Bill?"

Maar Bill schudde zijn hoofd.
„Kom", zei Henri, de kan optillend.
Bill schoof zijn kopje op zij.
„Ik laat mij hangen, als ik het doe. Ik heb gezegd, dat ik geen koffie neem als een hond weg is, en ik doe het ook niet."
„Het is heel lekkere koffie, Bill."
Maar Bill was koppig en hij at zijn ontbijt droog, vloekend op Eénoor, die hem de streek had gespeeld.
„Ik zal hem vanavond vastbinden buiten het bereik der anderen", zei Bill, terwijl zij op weg gingen.
Ze hadden nauwelijks meer dan honderd meter afgelegd, toen Henri, die voor liep, zich bukte en iets van de grond opraapte, waartegen zijn sneeuwschoen had gestoten. Het was donker en hij kon niet zien wat het was, maar hij herkende het door de aanraking. Hij wierp het weer weg, zodat het tegen de slede en Bill's sneeuwschoenen sprong.
„Misschien kan je dit nog eens gebruiken", zei Henri.
Bill liet een uitroep horen. Het was alles wat van Spanker was overgebleven — de stok waaraan hij was vastgebonden.
„Ze hebben hem met huid en haar verslonden", zei Bill. „De stok is schoon afgeknaagd. Ze hebben zelfs de riem aan beide einden opgevreten. Ze hebben vreselijke honger, Henri, en ze zullen jou en mij daarvan overtuigen, voor onze reis over is."
Henri lachte tartend.
„Ik ben vroeger nog nooit door wolven achtervolgd, maar ik heb al heel wat ergers beleefd en ben er toch gezond bij gebleven. Er is meer nodig dan een handvol van die misselijke dieren om den ondergetekende te pakken te krijgen, Bill, mijn jongen!"
„Ik weet het niet. Ik weet het niet", sprak Bill somber.
„Wel, we zullen het weten, als wij bij M'Gurry zijn."

„Ik heb niet veel hoop, Henri."
„Je bent neerslachtig, dat mankeert je, Bill. Je moest kinine hebben en zodra wij bij M'Gurry zijn gekomen, geef ik je een flinke dosis."
Bill bromde, dat hij het niet eens was en bleef verder zwijgen. De dag was als de vorige. Om negen uur werd het licht. Om twaalf uur werd de zuidelijke horizon rood gekleurd en toen begon de grijze, koude namiddag, die drie uren later in de nacht overging.
Even na de vruchteloze pogingen van de zon om boven de horizon te komen, greep Bill zijn geweer en zei:
„Loop jij rechtuit, Henri; ik ga eens zien wat ik doen kan."
„Je deedt beter bij de slede te blijven", zei zijn kameraad. „Je hebt maar drie patronen en je weet nooit wat er kan gebeuren."
„Wie is er nu zwartgallig?" vroeg Bill zegevierend.
Henri antwoordde niet en zwoegde alleen verder, ofschoon hij vaak angstige blikken wierp in het duister, waar zijn makker was verdwenen. Een uur later had Bill de slede weer ingehaald.
„Ze lopen ons in alle richtingen na en zoeken tevens naar ander voedsel", zei hij. „Ze zijn zeker van ons, zie je, maar zij weten, dat zij nog moeten wachten eer zij ons hebben. Intussen zijn zij bereid alles mee te pikken wat zij op hun weg vinden."
„Je bedoelt, dat zij geloven zeker van ons te zijn", sprak Henri scherp.
Maar Bill deed alsof hij hem niet hoorde.
„Ik heb ze gezien. Ze zijn erg mager. Ze hebben stellig in weken niets gegeten, behalve Fatty en Frog en Spanker. En er zijn er zoveel, dat die een mager hapje voor hen waren Ze zijn merkwaardig mager. Hun ribben lijken wel wasborden

en hun maag ligt tegen hun ruggegraat. Ze zijn wanhopig, dat zeg ik je. Ze zullen dol worden en pas dan op."

Enige minuten later liet Henri, die thans achter de slede liep, een waarschuwend, zacht gefluit horen. Bill keerde zich om en keek en liet toen rustig de honden stilstaan. Achter hen, bij de laatste bocht van de weg, best te zien, liep een dichtbehaarde, sluipende gestalte. De neus was op de grond, het dier draafde vreemd, gluipend, snel. Toen zij stilhielden, stond het dier ook stil, wierp de kop in de lucht en keek hen vast aan, met trillende neusvleugels.

„Het is de wolvin", zei Bill.

De honden waren in de sneeuw gaan liggen en Bill liep langs hen, om zich bij zijn makker te voegen. Samen bespiedden zij het vreemde dier, dat hen dagenlang had vervolgd en dat reeds de oorzaak was geweest van de dood van de helft hunner honden.

Na een poosje kwam het dier enige stappen dichterbij en herhaalde dit, tot het op ongeveer honderd meter afstand was. Het bleef met opgeheven kop dichtbij een pijnbosje staan en keek en snoof de lucht op der beide mannen. Het keek hen vreemd-treurig aan, als een hond; maar in zijn treurigheid lag niets van de genegenheid van de hond. Het was een droefgeestigheid, door honger te voorschijn geroepen, even wreed als zijn eigen tanden, even wreed als de koude zelf. Het dier was groot voor een wolf; de magere gestalte deed zien, dat het tot de grootste van zijn soort behoorde.

„Is zowat twee en een halve voet tot aan de schouders", zei Henri. „En ik wed, zowat vijf voet lang."

„Vreemde kleur voor een wolf", zei Bill. „Ik heb nooit te voren een rode wolf gezien. Lijkt wel kaneelkleurig. Lijkt warentig wel een grote trekhond. Het zou mij niet verbazen, als hij begon te kwispelstaarten."

„Hallo!" riep hij, „kom eens hier, beest!"
„Hij is helemaal niet bang voor je", zei Henri lachend.
Bill zwaaide dreigend met zijn hand en schreeuwde luid, maar het dier toonde geen vrees. De enige verandering was een toenemende waakzaamheid. Het dier keek hen nog steeds aan met hongerige blik. Zij waren vlees en het dier had honger en het zou hen gaarne verslinden, als het maar durfde
„Kijk, Henri", fluisterde Bill, „ik heb nog drie patronen. Het is een zeker schot, ik kan niet missen. Het dier heeft drie van onze honden vermoord en wij moeten er een eind aan maken. Wat zeg je er van?"
Henri knikte toestemmend. Bill bracht zijn geweer aan zijn schouder, maar op dit ogenblik sprong de wolvin op zij van de weg en verdween in het pijnbosje.
De twee mannen keken elkaar aan. Henri floot lang en veelbetekenend.
„Ik had het moeten weten", zei Bill, zijn geweer wegleggend. „Een wolf, die weet wanneer de honden eten krijgen, weet ook alles van geweren. Ik zeg je, Henri, dat dier is de oorzaak van al onze onaangenaamheden. Wij zouden nu zes honden hebben in plaats van drie, als zij er niet was. En ik zeg je, Henri, ik zal haar krijgen — zo zeker als mijn naam Bill is."
„Je moet daarbij niet te ver afdwalen", sprak zijn makker waarschuwend. „Als die troep je bespringt, zijn die drie patronen geen cent waard. Die dieren hebben erge honger en als ze je aanvallen, is het met je gedaan, Bill."
Zij kampeerden die avond vroeg. Drie honden konden de slede niet zo snel en niet zo lang trekken als zes, en zij toonden onmiskenbare tekenen van uitputting. En de mannen gingen vroeg slapen, nadat Bill de honden zo had vastgemaakt, dat ze elkaar niet konden losknagen.
Maar de wolven werden brutaler en de mannen werden meer

dan eens uit hun slaap gewekt. De wolven kwamen zo dichtbij, dat de honden dol waren van angst en het nodig was van tijd tot tijd hout op het vuur te gooien, om de brutale indringers op een afstand te houden.

„Ik heb zeelui wel horen vertellen van haaien, die een schip achtervolgden", zei Bill, „maar die wolven zijn landhaaien. Zij verstaan hun vak — ze zullen ons wel krijgen. Zij zijn zeker van ons, Henri."

„Jou hebben ze ten minste al half, als je zo spreekt", zei Henri scherp. „Een man is halfdood, als hij zo spreekt."

„Ze hebben al betere mannen verslonden dan jou en mij", antwoordde Bill.

„Och, houd toch op met je gezanik. Je verveelt mij."

Woedend ging Henri op zijn zij liggen, maar hij was verbaasd, dat Bill niet even driftig werd; anders was hij zo gemakkelijk niet.

„Hm", dacht Henri, terwijl hij insliep, „Bill is erg neerslachtig. Morgen zal ik hem moeten opvrolijken."

DE HONGERKREET

De dag begon goed. Zij hadden gedurende de nacht geen honden verloren en zij gingen op weg in de stilte, de duisternis en de koude, met vrij opgeruimde geest. Bill scheen zijn voorgevoelens van de vorige avond vergeten te zijn. Hij maakte zelfs pret met de honden, tot zij 's middags op een lelijk gedeelte van de weg de slede omwierpen.

Alles was in verwarring. De slede lag ondersteboven, geklemd tussen een boomstam en een groot rotsblok, en zij waren genoodzaakt de honden uit te spannen, om de verwarde riemen los te maken. De twee mannen waren over de slede

gebogen en trachtten de boel in orde te brengen, toen Henri Eénoor zag wegsluipen.
„Hier, Eénoor!" riep hij, overeind komend en zich naar de hond kerend.
Maar Eénoor rende over de sneeuw, terwijl zijn teugels achter hem aansleepten. En daar, in de sneeuw achter hen, wachtte hem de wolvin. Toen hij dichterbij haar kwam, veranderde hij zijn draf in een waakzame, voorzichtige stap en bleef toen stilstaan. Hij keek haar wantrouwend, maar tegelijk begerig aan. Zij scheen tegen hem te glimlachen en liet vriendelijk haar tanden zien, volstrekt niet dreigend. Ze deed een paar stappen naar hem toe, aanhalig, en bleef toen ook stilstaan. Eénoor kwam dichterbij, nog steeds op zijn hoede, met staart en oren omhoog en met opgeheven kop. Hij trachtte haar te besnuffelen, maar spelend en schuw ging ze achteruit. Iedere stap voorwaarts zijnerzijds werd vergezeld door een gelijke achteruitgang van haar. Stap voor stap lokte zij hem weg uit de veilige nabijheid der mensen. Eens, alsof zijn verstand hem waarschuwde, keerde hij zijn kop om en keek naar de omgevallen slede, naar zijn vrienden en naar de twee mannen, die hem riepen.
Maar de wolvin kwam op hem toe, besnuffelde hem een seconde en trok zich toen weer terug voor zijn pogingen tot vriendelijkheid.
Intussen dacht Bill aan zijn geweer, maar Eénoor was thans te dicht bij de wolvin en de afstand was te groot om een schot te wagen.
Te laat zag Eénoor zijn dwaasheid in. Vóór zij de oorzaak wisten, zagen de twee mannen hem omkeren en naar hen terugrennen. Maar bij de kruisweg zagen zij een dozijn wolven, mager en grijs, over de sneeuw aansnellen. Ogenblikkelijk verdween de speelsheid en de aanhaligheid van

de wolvin. Grommend sprong zij op Eénoor los. Hij duwde haar weg met zijn schouder en daar hem de terugweg was afgesneden en hij nog steeds weer bij de slede wilde komen, trachtte hij deze langs een cirkelweg te bereiken. Ieder ogenblik verschenen er meer wolven en namen deel aan de jacht. De wolvin was één sprong achter Eénoor en wist de hond bij te houden.

„Wat ga je doen?" vroeg Henri plotseling, zijn hand op de arm van zijn makker leggend.

Bill duwde de hand weg.

„Ik wil het niet langer verdragen", zei hij. „Zij zullen niet méér honden van ons te pakken krijgen, als ik het kan beletten."

Met zijn geweer in de hand snelde hij naar het kreupelhout, dat langs de kanten van de weg stond. In het daglicht kon hij misschien de wolven raken en de hond redden.

„Bill!" riep Henri hem na, „pas op! Doe geen dwaze dingen!"

Henri ging op de slede zitten en wachtte. Er bleef hem niets anders over. Bill was reeds uit het gezicht verdwenen, maar nu en dan verscheen en verdween Eénoor te midden van het kreupelhout. Henri begreep, dat de hond reddeloos verloren was en dat scheen de hond zelf ook te begrijpen.

En toen gebeurde wat komen moest. Snel opeenvolgende schoten — en hij wist dat Bill's ammunitie verbruikt was. Toen hoorde hij een razend gehuil en geblaf. Hij herkende Eénoor's gillen van pijn en schrik, en hij hoorde een wolfskreet, die van een dodelijk gewond dier sprak.

En dat was alles. Het gehuil hield op, het blaffen zweeg. Stilte daalde weer neer over het eenzame land.

Lange tijd bleef Henri op de slede zitten. Hij behoefde niet te gaan zien wat er was gebeurd. De twee overgebleven honden kropen bevend tegen zijn benen.

Eindelijk stond hij lusteloos op, alsof alle veerkracht uit zijn lichaam was verdwenen. Hij spande de honden voor de slede, sloeg een touw over zijn schouder en hielp de honden trekken. Hij ging niet ver. Bij de eerste schemering sloeg hij haastig zijn kamp op en zorgde voor een grote voorraad brandhout. Hij gaf de honden eten, maakte zijn eigen avondmaal gereed, at het op en legde zijn bed dicht bij het vuur.

Maar hij zou van dat bed niet genieten. Voor hij zijn ogen sloot, waren de wolven vlak bij gekomen. Hij kon hen thans duidelijk zien. Ze waren overal om hem en het vuur heen, in een nauwe kring, en hij kon hen zien liggen, zitten, op hun buik voortsluipen of kruipen. Ze sliepen zelfs. Hier en daar zag hij er één als een hond ineengerold op de sneeuw liggen, genietend van de slaap, die hem zelf was ontstolen.

Hij zorgde, dat het vuur flink bleef branden, want hij wist dat dit de enige schutsmuur was tussen hem en de knagende tanden. Zijn twee honden bleven dicht bij hem, tegen hem aanleunend om beschermd te worden, jankend en huilend en soms wanhopig grommend, wanneer een wolf al te dichtbij kwam. Dan sprong de hele kring der wolven tegelijk overeind, brommend en huilend, steeds verder naar voren dringend, tot zij bijna de sprong durfden wagen. Dan greep hij brandende stukken hout uit het vuur en wierp ze naar de wolven. Deze trokken zich dan snel terug en een jankend gehuil vertelde, dat een al te vermetel dier door het brandende hout was getroffen en verschroeid.

Toen de ochtend aanbrak, was de man uitgeput en halfdood door gebrek aan slaap. In het duister maakte hij zijn ontbijt gereed, en toen om negen uur, bij het licht van de dag, de wolven zich terugtrokken, nam hij zijn bijl, hakte enige jonge bomen om, legde ze dwars over de stammen van enige hoge bomen, bond ze vast, klom er op en hees

met hulp van de honden de doodkist boven op de aldus gevormde stellage.
„Ze hebben Bill gepakt en zij krijgen mij misschien, maar jou zullen ze nooit verslinden, jongmens", sprak hij tot den dode in zijn bomengraf.
Toen ging hij weer op weg met zijn slede, die thans zoveel lichter was geworden. De wolven vervolgden hem thans op kleine afstand, aan weerszijden achter hem aanrennend, met hun rode tongen uit de bek hangend, terwijl iedere beweging hun uitstekende ribben deed zien. Ze waren zo mager, niets dan vel en been, dat het Henri verbaasde hen niet in de sneeuw te zien neervallen.
Hij durfde niet voortgaan tot het donker werd. Nauwelijks was het rode licht aan de zuiderhorizon verdwenen, of hij sloeg zijn kamp op. Hij gebruikte de overgebleven uren van schemering om een enorme hoeveelheid brandhout te hakken.
En met de nacht kwam het vreselijke. Niet alleen werden de uitgehongerde wolven stoutmoediger, maar Henri gevoelde het gemis aan slaap. Hij sluimerde telkens in niettegenstaande zijn pogingen om wakker te blijven, neergehurkt bij het vuur, de dekens om zijn schouders, de bijl tussen zijn knieën en aan iedere kant een hond. Eens werd hij wakker en zag op twaalf voet afstand een grote grijze wolf, een der grootsten van de troep. Het dier rekte zich op de manier van een luie hond, gaapte hem in het gezicht en beschouwde hem met de blik van iemand die weet, dat de prooi nu binnen zijn bereik is.
En die zekerheid toonde de hele troep. Hij telde er meer dan twintig, die hem hongerig aanstaarden of sliepen in de sneeuw. Zij herinnerden hem aan kinderen om een gedekte tafel, wachtend op de toestemming om te beginnen. En hij

was het voedsel waarop zij wachtten. Hij vroeg zichzelf af hoe en wanneer de maaltijd zou beginnen.

Hij dommelde weer in, ontwaakte uit een nachtmerrie en zag de rode wolvin voor hem zitten. Ze was niet meer dan zes voet verwijderd en zat in de sneeuw droefgeestig naar hem te kijken. De twee honden huilden en jankten aan zijn voeten, maar zij lette niet op hen. Er was niets dreigends aan haar. Ze keek hem alleen droefgeestig aan. Hij was voedsel en uit haar open bek liep het speeksel en zij likte haar lippen bij het idee van het genot, dat komen zou.

Een rilling van vrees ging door zijn lichaam. Snel greep hij een brandend hout, om het naar haar toe te gooien. Maar zij sprong vlug op zij. Zij had gegromd, terwijl zij sprong en had haar witte grote tanden laten zien; al haar droefgeestigheid verdween en werd vervangen door een woeste kwaadaardigheid, die hem deed rillen.

De hele nacht vocht hij met brandende takken tegen de hongerige wolven. Als hij niet meer kon en insliep, wekte hem het gejank der honden. De dag brak aan — maar de wolven gingen niet weg. Vergeefs wachtte de man. Zij bleven in een kring om hem en het vuur.

Hij deed één wanhopige poging om op weg te gaan. Maar op het ogenblik, dat hij het beschermende vuur verliet, sprong de moedigste wolf op hem toe; doch Henri sprong achteruit en de gapende muil sloot zich op enige centimeters afstand van zijn been. Hij gooide links en rechts met brandende takken, maar de wolven drongen op hem in.

Hij kòn niet meer — hij sliep weer in. Verschrikt werd hij weer wakker. Vlak bij hem zat de wolvin. Werktuiglijk greep hij een brandende tak en stak die in haar open, knorrende muil. Zij sprong weg, gillend van pijn, en hij genoot van de reuk van brandend vlees en haar.

Hij sliep weer in. Hij droomde. Hij was in Fort M'Gurry. Het was er warm en lekker en hij speelde kaart met den sergeant. Het scheen hem ook toe, dat het fort werd aangevallen door wolven. Zij luisterden en lachten om de pogingen der wolven om binnen te komen. Maar eensklaps sprong de deur open. De wolven sprongen onder luid gehuil op hen toe. Het gejank werd oorverdovend.
Hij ontwaakte — het gehuil was werkelijkheid. Met luid gegil en gehuil stormden de wolven op hem in.
Toen ontstond een wanhopig gevecht. Hij greep de brandende takken met zijn dikke wanten, hij greep gloeiende kolen en wierp ze in de sneeuw in alle richtingen, tot het vuur een vulkaan leek.
Eindelijk trokken de half verschroeide wolven zich terug — maar zijn twee honden waren weg — zij hadden slechts als proefje gediend voor het grote maal, dat volgen zou.
„Jelui hebt mij nog niet!" riep de man, woest zijn vuist schuddend naar de uitgehongerde dieren.
Bij het geluid van zijn stem rilden al de wolven en jankten. De wolvin sloop over de sneeuw naar hem toe. Zij keek hem hongerig en droefgeestig aan en ging vlak bij hem zitten. Zij stak haar kop omhoog en begon te huilen. Neergezeten vlak bij het vuur, begonnen achtereenvolgens al de wolven met opgeheven kop een vreselijk gehuil aan te heffen — de hongerkreet van den uitgehongerden wolf!
Het vuur begon te smeulen — de man had geen brandstof meer. Rillend van afschuw en angst hurkte de man neer in de dekens. Zijn hoofd knikte heen en weer. Nu en dan keek hij op naar het wegstervend vuur. Er kwamen steeds grotere openingen in de vuurcirkel.
„Nu moogt ge komen en mij verslinden," mompelde hij. „Ik moet slapen."

Een keer werd hij wakker en zag vlak voor zich de wolvin zitten, die hem aanstaarde.
Weer werd hij wakker, enige minuten later, maar hem schenen het uren toe. Een geheimzinnige verandering had plaats gegrepen — zo geheimzinnig, dat hij er verder wakker door werd. Er was iets gebeurd. Hij begreep het eerst niet. De wolven waren weg. De slaap greep hem weer aan, zijn hoofd zonk op zijn knieën, toen hij met een schok weer opsprong.
Hij hoorde mannenstemmen, het kraken van sleden en het janken van trekkende honden. Vier sleden kwamen van de bevroren rivier naar het kamp tussen de bomen. Een half dozijn mannen stonden om den man, die neergehurkt zat bij het stervende vuur.
Zij schudden en duwden hem, tot hij geheel wakker was. Als een dronken man keek hij hen aan en hij stamelde slaperig en vreemd:
„Rode wolvin.... op etenstijd bij de honden gekomen.... at eerst hondenvoedsel... at toen de honden... at toen Bill..."
„Waar is Lord Alfred?" brulde een der mannen in zijn oor en schudde hem heen en weer.
„Neen, zij heeft hem niet opgegeten — is op een boom.... laatste kamp."
„Dood?" schreeuwde de man.
„En in een kist" antwoordde Henri, terwijl zijn hoofd voorover-zonk.... „Zeg, laat mij slapen, ik kan.... niet.... meer."

HET RECHT VAN DE STERKSTE

Het was de wolvin geweest, die het eerst het geluid der mensenstemmen en het janken der trekhonden had gehoord en het was de wolvin geweest, die het eerst wegsprong van

den neergehurkten, opgejaagden man bij het vuur. De troep deed niet gaarne afstand van de prooi, die zij eindelijk in een hoek gedreven hadden en zij bleven enige minuten wachten, luisterend of de geluiden wel nader kwamen, doch sprongen toen snel de wolvin na.

Vooraan draafde een grote grijze wolf — een van de vele leiders. Hij was het, die de anderen op het spoor der wolvin bracht. Hij was het, die waarschuwend gromde of vinnig beet, wanneer de jonge leden van de troep vol eerzucht trachtten hem voorbij te komen. Hij was het, die de stap versnelde, toen hij de wolvin in het oog kreeg, die nu langzaam over de sneeuw draafde.

Zij ging naast hem lopen, alsof dit de haar toekomende plaats was, en nam de stap van de overige troep aan. Hij gromde niet en liet ook niet zijn tanden zien, wanneer een harer sprongen haar toevallig iets vóór hem bracht. Integendeel, hij scheen haar goedgezind — te goed naar haar zin, want als hij te dichtbij haar kwam, was zij het, die gromde en haar tanden liet zien. Eens gaf zij hem een vinnige beet in zijn schouder. Doch hij werd niet boos. Hij sprong slechts op zij en rende met stijve poten voorwaarts.

Dat was één harer moeilijkheden met de leden van de troep. Aan haar andere kant liep een magere, oude wolf, grijs en vol littekens. Hij liep altijd aan haar rechterzijde. Dat kwam doordat hij in een gevecht een oog had verloren. Ook hij drong dikwijls tegen haar aan, tot zijn snuit vol littekens haar lichaam, haar schouder of haar hals aanraakte.

Ook deze liefkozingen weerde zij met haar tanden af, maar wanneer de beide dieren tegelijk tegen haar aandrongen, was zij lelijk in het nauw gebracht en genoodzaakt te bijten naar beide kanten, beide minnaars tegelijk weg te jagen en tevens precies te zien waar zij liep. Bij die gelegenheden gromden

de beide dieren dreigend tegen elkaar. Ze zouden misschien gevochten hebben, maar de honger van de troep was te groot. Telkens wanneer de oude wolf, teruggedreven door de scherpe tanden der wolvin, achteruitsprong, stiet hij tegen een jongen driejarigen wolf, die aan zijn blinde kant liep. Die jonge wolf was reeds geheel volwassen en, de uitgehongerde en uitgeputte toestand van de troep in aanmerking nemend, bezat hij meer dan gewone kracht en levendigheid. Niettemin liep hij een klein eindje achter zijn éénogigen leidsman. Als hij het waagde naar voren te dringen — iets dat zelden gebeurde — dan joegen een gegrom en een beet hem wel weer achteruit. Soms echter sloop hij voorzichtig en langzaam achterom tussen den ouden leider en de wolvin. Dan kreeg hij de volle laag van drie kanten. Als zij haar misnoegen door grommen te kennen gaf, keerde de oude leider zich naar den driejarigen wolf. Soms draaide zij zich ook om. En soms draaide de jonge leider aan haar linkerkant mee om.

Dan stond de jonge wolf tegenover drie paar wrede muilen en ging, met dreigende bek en opgestoken nekharen, met stijve voorpoten zitten. De hele troep raakte in verwarring en beet en trapte elkaar. De jonge wolf had het meeste te lijden, maar telkens weer herhaalde hij zijn beweging, ofschoon hij er nooit iets mee bereikte.

De troep zou reeds lang uit elkaar zijn gegaan, indien de langdurige honger hen niet bijeen had gehouden. Zij liepen langzamer dan anders. Achteraan hinkten de zwakke dieren — de zeer jonge en de zeer oude. De sterkste liepen vooraan. En toch leken alle meer op geraamten dan op levende wolven. Doch hun touwachtige spieren schenen bronnen van onuitputtelijke kracht. Achter iedere stalen spier lag weer een stalen spier en weer een en nog een, ogenschijnlijk een ontelbaar aantal.

Die dag liepen zij vele mijlen. Zij renden de hele nacht door. En de volgende dag liepen zij nog over een bevroren en dode wereld. Geen levend ding bewoog zich. Zij alleen waren levend in die uitgestrekte omgeving en zij zochten naar andere dingen die levend waren, opdat zij die konden verslinden en verder leven.
Zij trokken enige kleine bevroren rivieren over, voor hun zoeken met goede uitslag werd bekroond.
Zij ontmoetten rendieren. De eerste, dien zij vonden, was een reusachtig mannetje. Hier was voedsel en leven en het werd niet beschermd door geheimzinnige vuren of rondvliegende vlammen. Vertakte geweien en gespleten hoeven kenden zij en zij vergaten hun gewone voorzichtigheid en geduld. Het was een kort, woedend gevecht. Het grote dier werd aan alle kanten aangevallen. Het scheurde hun buiken open of trapte hun schedels stuk, met goedgemikte slagen van zijn grote hoeven. Het vertrapte hen en kraakte hen op zijn grote horens. Het stampte hen in de sneeuw — maar het was veroordeeld en viel, terwijl de wolvin woest aan zijn keel rukte en andere tanden overal in zijn vlees drongen en hem levend verslonden, nog voor zijn laatste worsteling was geëindigd en hij zijn laatsten wolf had doodgetrapt.
Nu was er voedsel in overvloed. Het rendier woog meer dan achthonderd pond — twintig pond vlees per hoofd voor de veertig wolven van de troep. Maar als zij ongelofelijk lang konden vasten, konden zij ook ongelofelijk veel eten en weldra waren enige verspreide beenderen alles wat overbleef van het prachtige levende dier, dat enige uren geleden tegenover de woeste, uitgehongerde troep stond.
Nu volgde rust en slaap.
Daar zij thans verzadigd waren, begon twist en ruzie tussen de jonge mannetjes en toen ging de troep uiteen. De

hongersnood was voorbij, de wolven waren nu in het land van overvloed en de troep splitste zich in tweeën. Iedere helft ging in een andere richting. De wolvin, de jonge leider links en de oude, éénogige leider rechts brachten hun helft van de troep naar de Mackenzie Rivier en over de streken van het meer naar het oosten.
Elke dag verminderde de troep. Twee aan twee, een mannetje en een wijfje, trokken de wolven weg. Eindelijk bleven er slechts vier over — de wolvin, de jonge leider, Eénoog en de eerzuchtige driejarige wolf.
De wolvin was in een voortdurende toestand van woede. Haar drie aanbidders toonden elk de sporen van haar tanden. En toch verdedigden zij zich niet tegen haar. Zij keerden hun schouders naar haar woeste aanvallen en trachtten met kwispelende staarten en kleine, voorzichtige stapjes haar toorn te doen verdwijnen.
Maar hoewel de drie wolven zachtmoedig tegenover haar waren, toonden zij onderling woeste haat en nijd. De driejarige wolf werd te eerzuchtig in zijn woestheid. Hij greep het oor van Eénoog aan diens blinde kant en scheurde het aan flarden. Ofschoon de oude wolf maar met één oog kon zien, stelde hij zijn jarenlange ervaring tegenover de jeugd en de kracht van den jonge. Zijn verdwenen oog en zijn muil vol littekens toonden aan van welke aard die ervaringen waren. Hij had te veel gevechten meegemaakt, om niet onmiddellijk te weten wat hem te doen stond.
Het gevecht begon eerlijk, maar het eindigde niet eerlijk. De derde wolf voegde zich bij den ouden en samen vielen zij den driejarigen eerzuchtigen wolf aan en het dier werd van alle kanten gebeten door de onbarmhartige tanden van zijn vroegere makkers. Vergeten waren de dagen dat zij samen hadden gejaagd, de prooi die zij hadden buitgemaakt,

de honger die zij hadden geleden. Dat behoorde tot het verleden. Zij streden thans om het bezit van een wijfje — en dat was ernstiger dan al het vorige te zamen.
En intussen zat de wolvin, de oorzaak van dit alles, in de sneeuw en keek. Zij genoot — het gevecht was immers alleen ter wille van haar!
En de driejarige wolf viel in de strijd. Aan weerszijden van zijn lijk stonden zijn twee medeminnaars. Zij keken naar de wolvin, die glimlachend in de sneeuw zat. Maar de oude leider was wijs, heel wijs, in de liefde zowel als in het gevecht. De jonge leider keerde zijn kop om en likte een wond aan zijn schouder. De bocht van zijn hals was juist naar zijn medeminnaar gekeerd. Met zijn ene oog zag de oude wolf zijn kans schoon. Hij sprong toe en sloot zijn tanden vast opeen. Het was een lange, scheurende wonde, en diep. Zijn tanden doorboorden de grote halsader. Toen sprong hij op zij. De jonge leider gromde vreselijk, maar zijn gegrom eindigde in een hikkende hoest. Bloedend en kuchend, reeds dodelijk getroffen, sprong hij op den oudste toe en vocht, terwijl zijn levenskracht verdween, zijn poten zwak werden, het licht in zijn ogen doffer werd, zijn slagen en sprongen steeds korter werden.
En intussen zat de wolvin in de sneeuw en glimlachte. Het gevecht deed haar genoegen, want dat was de liefde in de Natuur — het drama voor hen die stierven, het blijspel voor hen die overbleven.
Toen de jonge leider in de sneeuw lag en zich niet meer bewoog, liep Eénoog naar de wolvin. Zijn houding was een mengsel van triomf en voorzichtigheid. Klaarblijkelijk vreesde hij een woedende uitval, en hij was aangenaam verrast toen haar tanden hem niet nijdig tegenblonken. Voor de eerste keer ontving zij hem vriendelijk. Zij besnuffelde hem en

verwaardigde zich zelfs rond te springen en met hem te spelen als een jonge hond. En hij — niettegenstaande zijn grijze haren en grote ondervinding — deed even jong en nog veel dwazer.
Vergeten waren de overwonnen medeminnaars en het bloed in de sneeuw. Vergeten, behalve ééns, toen Eénoog zijn stijf wordende wonden likte. Toen opende hij zijn lippen tot een gegrom en onwillekeurig gingen de haren van zijn nek en schouders overeind staan, terwijl hij tot een sprong gereed was. Maar alles was weer vergeten, toen hij achter de wolvin aandraafde, die hem spelenderwijs door het bos meelokte. Daarna bleven zij als goede vrienden bij elkaar. De dagen verliepen en zij bleven samen jagen, eten en wonen. Na een poosje begon de wolvin rusteloos te worden. Zij scheen iets te zoeken, dat zij niet kon vinden. De kuilen onder de omgevallen bomen schenen haar aan te trekken en zij bracht heel wat tijd door met snuffelen tussen de besneeuwde spleten en de rotsen en in de holen onder de overhangende oevers. De oude Eénoog bekommerde zich daarom helemaal niet, maar hij volgde haar goedhartig op haar zwerftochten, en als haar onderzoekingen op sommige plaatsen bijzonder lang duurden, ging hij liggen en wachtte tot zij gereed was verder te gaan.
Zij bleven niet op één plaats, maar trokken het land door, tot zij weer bij de Mackenzie Rivier kwamen, waar zij jacht maakten op voedsel. Somtijds ontmoetten zij andere wolven, gewoonlijk in paren, soms enkele mannetjeswolven, die er sterk op aandrongen zich te voegen bij Eénoog en zijn wolvin. Maar dat wilde Eénoog niet, en wanneer zij naast hem ging staan, met overeind staande haren en glinsterende tanden, dan maakten de eenzame wolven gauw dat zij wegkwamen en zetten hun reis alleen voort.

Op een nacht dat de maan helder scheen, renden zij door het stille woud, toen Eénoog plotseling bleef stilstaan. Hij stak zijn kop omhoog en zijn neusgaten snoven onderzoekend de lucht op. Hij hield ook, evenals een hond, een voorpoot omhoog. Hij scheen niet voldaan en bleef de lucht opsnuiven, trachtend de boodschap te begrijpen, die hem werd gezonden. Een zorgeloos gesnuffel had zijn wolvin gerustgesteld en zij draafde verder, om hem gerust te doen zijn. Ofschoon hij haar volgde, twijfelde hij nog steeds en hij bleef telkens stilstaan, om zorgvuldig de waarschuwing te bestuderen.
Zij sloop voorzichtig naar de rand van een grote open ruimte in het bos. Een poosje bleef zij alleen staan. Toen kroop Eénoog sluipend nader, iedere zenuw in spanning, ieder haar een oneindige argwaan uitstralend, en voegde zich bij haar. Ze bleven naast elkaar staan, spiedend, luisterend, snuffelend. De geluiden van vechtende honden, de keelklanken der mannen, de scherpe stemmen van kijvende vrouwen, de schrille, klagende kreten van een kind, bereikten hun oor. Met uitzondering van de grote hutten van beestenvellen kon men niets zien dan de vlammen van het vuur, schaduwen van voorbijgaande lichamen en de rook, die kalm omhoogsteeg. Maar in de neus drongen de duizenden geuren van een Indiaans kamp, die spraken van iets, dat totaal onbegrijpelijk was voor Eénoog, maar waarvan de wolvin tot de kleinste bijzonderheden kende.
Ze was zeer opgewonden en snoof met toenemend genot. Maar de oude Eénoog was in twijfel. Hij verried zijn argwaan en deed pogingen om heen te gaan. Zij echter keerde zich om en raakte zijn hals met haar snuit aan, om hem gerust te stellen. Toen keek zij weer naar het kamp. Een nieuwe droefgeestigheid keek uit haar ogen, maar het was niet het verlangen van de honger. Zij trilde van behoefte dichterbij

dat vuur te komen, met de honden te vechten en uit de weg te gaan voor de voeten der mannen.

Eénoog bewoog zich ongeduldig naast haar. Haar onrustigheid keerde terug en zij gevoelde weer de dringende behoefte, het ding te vinden waarnaar zij zocht. Zij keerde zich om en draafde terug naar het bos, tot grote verlichting van Eénoog, die een eindje vooruitliep, tot zij weer onder de veilige bomen waren.

Terwijl zij voortgleden, stil als schaduwen in het maanlicht, kwamen zij op een zijweg. Beider neuzen bogen zich over de voetstappen in de sneeuw. De voetstappen waren zeer vers. Eénoog liep voorzichtig vooraan, zijn wijfje vlak achter hem. Eénoog zag een flauwe beweging van iets wits te midden der witte sneeuw. Met versnelde pas gleed hij ongelofelijk snel naar de flauwe witte vlek, die hij had ontdekt.

Zij snelden beide over een smal pad, aan weerskanten begrensd door jonge pijnbomen. Door de bomen heen kon de uitgang van het laantje gezien worden, toegang gevend tot een open vlakte, door de maan beschenen. De oude Eénoog haalde spoedig de dansende witte gestalte in. Nu was hij er dichtbij. Nog één sprong en zijn tanden zou hij er in slaan. Maar die sprong werd niet gedaan. Hoog in de lucht, recht naar boven, sprong de witte vorm, een spartelend konijn, dat sprong en danste boven in de lucht en niet meer op de grond terugkeerde. Eénoog sprong achteruit, met een gebrom van plotselinge schrik, en kromp op de sneeuw ineen, grommend tegen het vreselijke ding, dat hij niet kende. Maar de wolvin liep kalm langs hem heen. Een ogenblik stond zij stil en sprong toen hoog op naar het dansende konijn. Ook zij sprong hoog, maar niet zo hoog als de prooi en haar tanden tikten met metalen klank op elkaar — met niets er tussen. Zij deed nog een sprong, en weer een.

Haar makker was langzaam overeind gekomen en keek naar haar. Hij toonde zijn ongenoegen over haar herhaalde mislukte pogingen en sprong zelf hoog in de lucht. Zijn tanden sloten zich om het konijn en hij trok het mee naar beneden. Maar op hetzelfde ogenblik was er een verdacht gekraak naast hem en zijn verbaasde blik zag een jonge den zich buigen, om hem te treffen. Zijn tanden lieten hun prooi los en hij sprong achteruit om dit vreemde gevaar te ontkomen, met opgetrokken lippen, brommend keelgeluid en haar, dat overeind stond van angst en woede. En op dat ogenblik kwam de jonge den weer omhoog en het konijn begon weer in de lucht te spartelen.
De wolvin was woest. Zij sloeg nijdig haar tanden in de schouder van haar makker en hij, verschrikt, niet wetend wat die nieuwe aanval betekende, beet woedend en angstig terug, de kop van de wolvin half openscheurend. Die wraak van hem was voor haar even onverwacht en zij sprong vol grommende verontwaardiging op hem toe. Toen ontdekte hij zijn vergissing en trachtte haar te kalmeren, maar zij ging voort met hem te bestraffen, tot hij alle pogingen tot kalmeren opgaf en in een cirkel om haar heen liep, de kop van haar afgekeerd en met zijn schouders haar beten opvangend.
Intussen bleef het konijn boven hen in de lucht spartelen. De wolvin ging in de sneeuw zitten en de oude Eénoog, nu banger voor zijn wijfje dan voor de geheimzinnige boom, sprong weer naar het konijn. Terwijl hij er mee beneden kwam, hield hij zijn blik gericht op het boompje. Evenals te voren volgde het hem naar beneden. Hij boog zich voor de dreigende slag, met overeind staand haar, maar hield het konijn met zijn tanden stevig vast. Doch de slag kwam niet. Het boompje bleef over hem heengebogen. Als hij zich bewoog,

bewoog het boompje zich ook, en hij bromde er tegen tussen zijn opeengeklemde tanden. Als hij stil bleef, bleef het ook stil, en hij besloot dat het veiliger was zich stil te houden. Maar het warme bloed van het konijn smaakte zo lekker. Zijn wijfje bevrijdde hem uit de moeilijkheid waarin hij zich bevond. Zij nam hem het konijn af en terwijl het boompje dreigend boven haar zwaaide, knaagde zij kalm de kop van het konijn af. Ogenblikkelijk schoot de boom omhoog en bleef toen in dezelfde houding staan. Toen verslonden de wolvin en Eénoog samen de prooi, die de geheimzinnige boom voor hen had gevangen.
Er waren nog meer paadjes waar konijnen hingen en de wolven beroofden de vallen allemaal; de wolvin ging voor en de oude Eénoog leerde van haar de wijze om vallen te bestelen — een kennis, die hem in de volgende tijd goed te pas zou komen.

HET LEGER

Twee dagen lang dwaalden de wolvin en Eénoog om het Indiaanse kamp. Hij was angstig en achterdochtig, maar het kamp trok zijn makker aan en zij wilde niet gaarne vertrekken. Doch toen op een ochtend de knal van een geweerschot vlak bij hen weerklonk en een kogel tegen een boomstam vloog, enige centimeters van Eénoog's kop, aarzelden zij niet langer en renden weg in zwaaiende galop, die weldra mijlen afstand bracht tussen hen en het gevaar.
Zij gingen niet ver — slechts een paar dagreizen. De wens van de wolvin, datgene te vinden waarnaar ze zocht, werd thans zeer dringend.
Ze kon nog slechts langzaam vooruitkomen. Telkens ging

zij liggen om te rusten. Eénoog kwam bij haar, maar toen hij zacht haar nek met zijn bek aanraakte, beet zij zo woest naar hem, dat hij achteroverviel en een bespottelijke buiteling maakte om aan haar tanden te ontkomen. Zij was thans nijdiger dan ooit, maar hij was altijd even geduldig en hulpvaardig.

Eindelijk vond zij datgene wat zij zocht. Langzaam draafde de wolvin langs de bevroren oever van een klein zijriviertje van de Mackenzie, tot zij aan een overhangend gedeelte van de kant kwam, waar de smeltende sneeuw gaandeweg een klein hol had gegraven in een nauwe rotsspleet.

Zij bleef staan bij een ingang van het hol en keek voorzichtig langs de muren. Zij trad de nauwe ingang binnen en ongeveer drie voet moest zij voortkruipen, tot de muren wijder uiteenliepen en hoger werden en zij een klein rond kamertje vormden, bijna zes voet in middellijn. Het dak kwam bijna tot aan haar kop. Het was er droog en gezellig. Zij onderzocht alle hoekjes en gaatjes, terwijl Eénoog geduldig bij de ingang bleef staan en op haar wachtte. Met gebogen kop, haar neus vlak op de grond, draaide zij enige malen in het rond, om haar vlak bij elkaar staande poten heen. Toen ging zij met een zucht van vermoeidheid liggen, rolde haar lichaam ineen, strekte haar poten uit en viel neer, met haar kop naar de ingang gekeerd.

Eénoog, met opgestoken oren, lachte haar toe en zij kon zijn staart vriendelijk zien kwispelen. Haar eigen oren lagen achterover tegen haar kop en haar uit de bek hangende tong sprak van haar tevredenheid en voldoening.

Eénoog had honger. Ofschoon hij bij de ingang bleef liggen en in slaap viel, sliep hij onrustig. Hij werd telkens wakker en keek met opgestoken oren naar de heldere buitenwereld, waar de Aprilzon op de sneeuw schitterde. De zon was

teruggekomen en heel het ontwakende noorden riep hem. Het leven keerde weer. De lente was in de lucht, het gevoel van groeiend leven was onder de sneeuw, het sap steeg in de bomen, de knoppen deden de ketenen van de winter springen.
Hij wierp smekende blikken op zijn wijfje, maar zij toonde geen lust op te staan. Hij keek naar buiten en een half dozijn vogels dwarrelden langs zijn ogen. Hij sprong op, maar keek weer naar zijn makker, ging liggen en sliep. Een schril en nauw hoorbaar gegons trof zijn oor. Eens, tweemaal, streek hij slaperig met zijn poot over zijn neus. Toen werd hij wakker. Gonzend om de punt van zijn neus was een volwassen muskiet, die de hele winter in een bevroren stuk hout opgesloten was geweest en nu door de zon er uit bevrijd was. Hij kon de roep der lente niet langer weerstand bieden. Bovendien had hij honger.
Hij kroop naar zijn wijfje en trachtte haar over te halen om op te staan. Maar zij gromde slechts en hij liep alleen weg in de heldere zonneschijn en zag dat de sneeuw gesmolten was en het lopen moeilijk viel. Hij liep over de bevroren rivier heen, waar de sneeuw in de schaduw der bomen nog hard en vast was.
Hij bleef acht uren weg en kwam in het duister terug, hongeriger dan toen hij was heengegaan. Hij had wel een prooi gezien, maar niet gevangen. Hij was door de smeltende sneeuwlaag heen gezakt, terwijl de konijnen er luchtig overheen gelopen hadden.
Met plotselinge argwaan bleef hij bij de ingang van het hol staan. Zachte, vreemde geluiden kwamen van binnen. De geluiden werden niet voortgebracht door zijn wijfje en toch kwamen zij hem bekend voor. Hij blafte vragend naar binnen, maar de wolvin waarschuwde hem grommend. Hij

bleef op een afstand, maar luisterde naar de vreemde geluiden — zwak, slurpend, dof brommend.
Zijn wijfje waarschuwde hem grommend, weg te blijven en hij rolde zich op de grond ineen en sliep bij de ingang. Toen het ochtendlicht het hol flauw bescheen, trachtte hij weer de oorzaak der vreemde geluiden te ontdekken. Er klonk thans een nieuwe toon in het grommen van zijn wijfje. Het was jaloersheid, en hij zorgde wel op een eerbiedige afstand te blijven. Niettemin zag hij tussen haar poten, tegen haar lichaam gedrukt, vijf vreemde, levende bundeltjes, zeer zwak, zeer hulpeloos, die kleine, huilende geluidjes maakten, met gesloten ogen. Hij was verbaasd. Het was niet de eerste keer in zijn lang, voorspoedig leven, dat zo iets was gebeurd. Het was heel dikwijls voorgekomen, maar telkens was zijn verrassing even groot geweest.
Zijn wijfje keek hem vol spanning aan. Voortdurend gromde zij zacht en wanneer hij te dichtbij kwam, werd dit brommen luider. Uit eigen ondervinding wist zij het niet, maar haar instinct zei haar, dat wolvenvaders wel eens hun pasgeboren kindertjes hadden verslonden. Zodoende belette zij Eénoog de diertjes te naderen, waarvan hij de vader was.
Maar dit gevaar bestond niet. De oude Eénoog gevoelde even instinctmatig, dat hij voor voedsel voor zijn jongen moest zorgen. Het was dus de natuurlijkste zaak ter wereld, dat hij zijn gezin de rug toekeerde, naar buiten draafde en een prooi ging zoeken.
Vijf of zes mijlen van het hol verdeelde zich de rivier in een linker- en een rechtergedeelte, die beide naar de bergen liepen. Hier, bij de linkerarm, vond hij een vers spoor. Hij berook het en vond het zó vers, dat hij snel neerhurkte en keek in de richting waarin het verdween. Toen keerde hij langzaam om en sloeg de andere weg in. De voetstap was

veel groter dan die van zijn eigen poten en hij wist dat er op zulk een spoor weinig voedsel voor hem was te halen. Een halve mijl in de nieuwe richting hoorden zijn scherpe oren het knagen van tanden. Hij trad voorzichtig nader en zag een stekelvarken overeind staan tegen een boom, met zijn tanden de bast afknagend. Voorzichtig, maar zonder hoop, sloop Eénoog nader. Hij kende die dieren, ofschoon hij ze nooit zo ver noordelijk had ontmoet. En nooit in zijn lange leven had hij een stekelvarken als maaltijd gebruikt. Maar hij had sedert lang geleerd, dat er zo iets als „kans" bestond, en hij sloop steeds nader. Men kon nooit eens weten wat er gebeurde, want bij levende wezens kwamen de dingen soms heel anders uit dan men zou denken.

Het stekelvarken rolde zich op tot een bal, waaruit aan alle kanten lange, scherpe pennen staken, die iedere aanval afweerden. In zijn jeugd had Eénoog eens te dicht bij zulk een schijnbaar bewegingloze bal gesnuffeld en eensklaps was de staart hem in het gezicht gevlogen. Eén pen had hij in zijn snuit meegenomen, waar zij wekenlang was gebleven, als een gloeiend ijzer, tot hij ten slotte er uit was gevallen.

Hij ging dus liggen in een gemakkelijke, kruipende houding, zijn neus meer dan een voet buiten het bereik van de staart. Zo bleef hij wachten, onbeweeglijk — er kon iets gebeuren. Het stekelvarken kon zich ontrollen. Er kon gelegenheid komen met één vlugge, scheurende pootbeweging de weke, onbeschermde buik open te rukken...

Maar na een halfuur stond hij op, woedend knorrend tegen de onbeweeglijke bal, en draafde weg. Hij had te vaak en te nutteloos gewacht, tot stekelvarkens zich zouden ontrollen, om nog meer tijd te verspillen. Hij zette dus zijn onderzoekingstocht voort. Maar de dag verliep en hij had nog geen prooi gevonden.

Het vaderlijk instinct was echter zeer sterk in hem. Hij moest voedsel vinden.
In de namiddag stond hij eensklaps voor een sneeuwhoen. Hij kwam een bosje uit en zag het domme dier op een boomstam zitten, geen voet van Eénoog's neus af. Zij zagen elkaar. De vogel sprong verschrikt op, maar hij sloeg hem met zijn poot neer, greep hem tussen zijn tanden op en begon te eten, toen hij het heerlijke vlees en de zachte beentjes proefde. Maar hij herinnerde zich alles, keerde zich om en draafde naar huis, met het sneeuwhoen in zijn bek.
Een mijl boven de splitsing zag hij — met onhoorbare voetstappen als een schaduw over de weg glijdend, voorzichtig ieder gedeelte van de weg bespiedend — latere voetsporen van de stappen, die hij in de morgen had ontdekt. Daar het spoor zijn weg opliep, volgde hij het, er op voorbereid bij iedere bocht van de rivier het dier te ontmoeten.
Hij boog zijn kop om de hoek van een rots, waar een ongewoon grote kromming in de stroom was en zijn snelle blik bespeurde iets, dat hem bliksemsnel deed neerhurken. Het was degene, die het voetspoor had gemaakt, een grote vrouwelijke lynx. Zij zat neergehurkt, zoals hij die ochtend was neergehurkt, voor de dicht ineengerolde stekelbal.
Was hij eerst een glijdende schaduw geweest, thans werd hij de geest van zulk een schaduw, terwijl hij kroop en sloop en buiten de reuk kwam van de twee stille dieren.
Hij ging in de sneeuw liggen en legde het sneeuwhoen naast zich. Hij gluurde door de naalden der laag groeiende pijnbomen naar het drama, dat voor hem werd afgespeeld — de wachtende lynx en het wachtende stekelvarken, terwijl de oude wolf Eénoog, in het bosje verborgen, ook zijn rol in het stuk speelde — wachtend op een toeval, dat hem hielp aan eten voor zijn kinderen.

Een halfuur verliep — een uur — en er gebeurde niets. De stekelbal had, wat onbeweeglijkheid betreft, best van steen kunnen zijn, de lynx van marmer, en de oude Eénoog een dood dier.
En toch waren de drie dieren vol intense spanning en nooit waren zij meer levend geweest dan toen zij dood schenen. Eénoog bewoog zich eventjes en staarde met toenemende spanning. Er gebeurde iets. Het stekelvarken had eindelijk geloofd, dat zijn vijand was weggegaan. Langzaam, voorzichtig, ontrolde het zijn ondoordringbare wapenrusting — geen kwaad vermoedend. Langzaam, langzaam strekte de stekelige bal zich en werd langer. Eénoog voelde zijn bek vochtig worden en het speeksel liep langs zijn muil bij het zien van het levende vlees, dat zich als een maaltijd voor hem uitstrekte.
Het stekelvarken had zich nog niet geheel ontrold, toen het zijn vijand ontdekte. Op dat ogenblik sloeg de lynx toe. De slag leek een bliksemstraal. De poot, met gekromde klauw, schoot onder de weke buik en werd met een snelle, scheurende beweging teruggetrokken. Als het stekelvarken helemaal ontrold was geweest of zijn vijand niet een gedeelte van een seconde vóór de slag viel had ontdekt, dan zou de poot ongedeerd zijn ontkomen. Maar een zijbeweging van de staart dreef thans scherpe pennen er in.
Alles was tegelijk gebeurd — de slag, de terugslag, de smartkreet van het stekelvarken, het gegil van pijn van de grote kat. In zijn opwinding kwam Eénoog half overeind, met opgestoken oren, uitgestoken staart, die achter hem aan trilde. De woede van de lynx werd razernij. Zij sprong woest toe op het ding, dat haar pijn had gedaan. Maar het stekelvarken, jankend en knorrend, trachtte zich met zijn verscheurde spieren weer tot een bal te rollen, sloeg weer zijn staart uit en weer gilde

de grote kat van pijn en verbazing. Toen ging zij achteruit en niesde, terwijl haar neus op een afschuwelijk speldenkussen leek. Zij streek met haar poten over haar neus, trachtte de gloeiende pijlen te verwijderen, stak hem in de sneeuw en wreef hem tegen takken en twijgen en sprong rond met schuine kop, halfdol van angst en pijn.

Zij niesde voortdurend en bleef toen een poosje doodstil liggen. Eénoog keek.

En zelfs hij kon een rilling niet onderdrukken, toen zij plotseling opvloog, gillend en huilend, en jankend en schreeuwend wegsprong.

Toen haar gegil in de verte was weggestorven, waagde Eénoog het zich te bewegen. Hij liep zo voorzichtig, alsof de sneeuw bezaaid was met rechtopstaande stekels, die in zijn voeten zouden dringen. Het stekelvarken wachtte hem piepend en tandenknarsend af. Het had zich weer tot een bal ineengerold, maar het was niet meer de vroegere, stevige bal. Daarvoor waren zijn spieren te veel verscheurd. Het was half in tweeën gerukt en bloedde nog hevig.

Eénoog likte de met bloed gedrenkte sneeuw op. Dat diende als prikkel om zijn honger aan te wakkeren, maar hij was te slim om zijn voorzichtigheid te vergeten.

Hij wachtte. Hij ging liggen en wachtte, terwijl het stekelvarken op zijn tanden knarste en knorrend snikte en gilde. Na korte tijd zag Eénoog, dat de pennen neerzonken en dat het stekelvarken hevig trilde. Toen kwam een langgerekt knarsen der grote tanden. Toen vielen al de pennen slap neer en het lichaam ontrolde zich en bewoog niet meer. Met een zenuwachtig trekkende poot strekte Eénoog het stekelvarken in zijn volle lengte uit en rolde het op zijn rug. Er gebeurde niets. Het dier was stellig dood. Hij bestudeerde het lange tijd nauwkeurig, greep het toen met zijn

tanden vast en liep de rivier af, het stekelvarken deels dragend, deels voortslepend, met afgewende kop, zorgend niet op de stekels te trappen. Hij scheen zich iets te herinneren, liet zijn last vallen en draafde terug naar de plek waar hij het sneeuwhoen had laten liggen. Hij aarzelde geen ogenblik en at het sneeuwhoen op. Toen keerde hij terug en nam zijn last weer op. Hij sleepte zijn jachtbuit in het hol, de wolvin onderzocht het dier, keerde zich naar Eénoog en likte hem zacht op de hals. Maar het volgende ogenblik waarschuwde zij hem brommend, op zij te gaan van de jongen, maar haar toon was meer verzoekend dan dreigend. Haar instinctmatige vrees voor den vader van haar kroost begon te verdwijnen. Hij gedroeg zich zoals een vaderwolf zich behoorde te gedragen en toonde geen verlangen de jonge diertjes te verslinden.

HET GRIJZE WOLFJE

Hij was heel anders dan zijn broertjes en zusjes. Hun haar was reeds rossig, als bij zijn moeder, de wolvin; terwijl hij alleen hierin op zijn vader leek. Hij was een echte wolf, leek sprekend op den ouden Eénoog, behalve dat hij twee ogen had en zijn vader maar één.

De ogen van het grijze wolfje waren nog niet lang open en toch kon hij al zien met vaste blik. En terwijl zijn ogen nog dicht waren, had hij gevoeld, geproefd en geroken. Hij kende zijn twee broertjes en zijn twee zusjes heel goed. Hij was begonnen met hen te stoeien, op een zwakke, onbeholpen manier, en zelfs te krakelen, waarbij zijn keeltje trilde met vreemd schrapend geluid (de voorloper van het grommen), wanneer hij driftig werd. En lang voor hij zijn ogen had geopend, had hij door gevoel, smaak en reuk zijn moeder

leren kennen — een bron van warmte en vloeibaar voedsel en tederheid. Zij bezat een zachte, liefkozende tong, die hem streelde, terwijl hij over zijn klein, week lichaampje streek, en die hem aandreef dicht tegen haar aan te kruipen en in te sluimeren.

Het grootste deel van de eerste maand zijns levens had hij slapende doorgebracht; maar nu kon hij heel goed zien en lag lang achtereen wakker en begon zijn wereldje te kennen. Zijn wereld was somber, maar dat wist hij niet, want hij kende geen andere wereld. Ze was slecht verlicht, maar zijn ogen hadden zich nooit behoeven te gewennen aan ander licht. Zijn wereld was heel klein. De grenzen er van waren de wanden van het hol, maar daar hij de buitenwereld niet kende, voelde hij niets van de nauwe grenzen van zijn omgeving.

Maar hij ontdekte spoedig, dat één muur van zijn wereld verschilde van de andere. Dat was de ingang van het hol en de bron van het licht. Hij had ontdekt, dat die muur anders was dan de overige, lang voor hij eigenlijk kon denken. Hij had een bijzondere aantrekkelijkheid voor hem, lang voor hij zijn ogen had geopend en hem had gezien. Het licht had zijn gesloten oogleden getroffen en zijn gezichtszenuwen aangenaam beroerd. Hij had gesmacht naar het licht en onbewust had zijn lichaam zich daarheen gewend.

En zijn broertjes en zusjes waren met hem daarheen gegaan. Nooit kropen zij in die tijd naar de donkere hoeken van het hol. Het licht trok hen aan, alsof zij planten waren. Later, toen zij groter werden, nam ook de aantrekking van het licht toe. Zij kropen en waggelden er altijd heen en werden door hun moeder steeds teruggejaagd.

Op deze wijze leerde het grijze wolfje andere dingen van zijn moeder kennen dan de zachte, liefkozende tong. Bij

zijn aanhoudend kruipen naar het licht, ontdekte hij bij haar een neus, die door een scherpe duw hem strafte, en later een poot, die hem met een goedgemikte stoot achterover deed rollen. Zo leerde hij pijn kennen — en bovendien leerde hij pijn vermijden — eerst door het gevaar er van te ontlopen, en dan, wanneer hij ondeugend was geweest, door te zorgen dat hij de straf ontkwam. Dat waren bewuste daden en het resultaat van zijn eerste waarnemingen.
Hij was een woest klein wolfje. Dat waren zijn broertjes en zusjes ook. Dat was ook wel te verwachten. Hij kwam van een geslacht van vleesdoders en vleeseters. Zijn vader en zijn moeder leefden geheel van vlees. De melk, die hij het allereerst had ingezogen, was direct uit vlees gevormd: en nu hij een maand oud was, nu zijn ogen ongeveer een week open waren, begon hij zelf vlees te eten — vlees, eerst fijngekauwd door de wolvin en daarna haar vijf jongen gegeven, die bij hun sterke groei te veel melk verlangden.
Maar bovendien was hij de wildste der vijf. Hij kon luider brommen dan een hunner. Zijn woestheid was gevaarlijker dan die der anderen. Hij was het, die het eerst leerde een ander jong met een goed gemikte slag van zijn poot om te gooien. En hij was het, die het eerst een ander jong bij het oor pakte en rukte en trok en gromde met opeengeklemde kaken.
De bekoring van het licht nam bij het grijze wolfje van dag tot dag toe. Hij maakte voortdurend lange onderzoekingstochten naar de ingang van het hol en werd telkens weer teruggejaagd. Maar hij wist niet, dat het een ingang was. Hij wist niets van ingangen — openingen waardoor men van de ene plaats naar de andere gaat. De ingang was zijn zon, hij trok hem aan als de kaars een mot. Hij trachtte altijd hem te bereiken.

Er was iets vreemds aan die muur van licht. Zijn vader — hij kende reeds zijn vader als den anderen bewoner van de wereld, een schepsel als zijn moeder, die bij het licht sliep en een brenger van voedsel was — zijn vader liep recht door de verre, witte muur en verdween. Dat kon het grijze wolfje niet begrijpen. Ofschoon zijn moeder hem nooit toestond die muur te naderen, was hij bij de andere muren geweest en had aan het einde van zijn gevoelig neusje een hard voorwerp gevoeld. Dat deed pijn.

En na verscheidene pogingen van die aard bleef hij van de muren weg. Zonder er over te denken, nam hij dit verdwijnen door de muur aan als een eigenaardigheid van zijn vader, evenals melk en halfgekauwd vlees eigenaardigheden van zijn moeder waren.

Het grijze wolfje kon niet denken — ten minste niet op de wijze der mensen. Maar toch werkten zijn hersens. Zijn gevolgtrekkingen waren even scherp en volkomen als die van de mensen. Hij nam de dingen zoals ze waren, zonder naar het hoe en waarom te vragen. Het kon hem niet schelen, *waarom* iets gebeurde. *Hoe* het gebeurde was hem voldoende. Toen hij dus zijn neus herhaalde malen tegen de muur had gestoten, nam hij aan dat hij *niet* door muren heen kon verdwijnen. Op dezelfde manier nam hij aan dat zijn vader *wel* door muren heen kon verdwijnen. Maar hij voelde volstrekt geen verlangen de oorzaak te vinden van het verschil tussen hem zelf en zijn vader.

Evenals de meeste dieren in de wildernis maakte hij spoedig kennis met hongersnood. Er kwam een tijd, dat niet alleen de vleestoevoer ophield, maar dat er ook geen melk meer was. In het eerst jankten en schreeuwden de wolfjes, maar meestal sliepen zij. Het duurde niet lang, of zij waren verdoofd van honger. Er werd niet meer gekibbeld en gevochten; er

werd niet meer gebromd; de onderzoekingstochten naar de lichte muur hielden geheel op. De wolfjes sliepen, terwijl hun levensvlammetje flikkerde en zwakker werd.
Eénoog was wanhopig. Hij zwierf heinde en ver rond en sliep slechts zelden in het hol, dat thans treurig en somber was geworden. Ook de wolvin verliet haar jongen en ging voedsel zoeken. In de eerste tijden na de geboorte der wolfjes was Eénoog vaak naar het Indiaanse kamp getrokken en had hij de konijnenvallen geplunderd. Maar met het smelten der sneeuw en het openen der rivieren, was het Indiaanse kamp opgebroken, en die bron van voedsel hem ontnomen.
Toen het grijze wolfje weer tot het leven terugkeerde en zijn belangstelling in de witte muur herleefde, zag hij dat de bevolking van zijn wereld verminderd was. Slechts een zusje bleef hem over. De rest was weg. Terwijl hij sterker werd, zag hij zich genoodzaakt alleen te spelen, want zijn zusje hief haar kopje niet meer op en liep niet rond. Zijn klein lichaampje werd dik van het voedsel, dat hij thans kreeg, maar voor haar was het te laat gekomen. Zij sliep voortdurend, een klein, met vel overtrokken geraamte, waarin het levensvlammetje hoe langer hoe lager brandde, tot het eindelijk uitdoofde.
Daarna kwam een tijd, dat het grijze wolfje zijn vader niet meer door de muur zag verschijnen en verdwijnen of bij de ingang slapen.
Dat gebeurde aan het eind van een tweede en minder erge hongersnood. De wolvin wist wel waarom Eénoog nooit meer terugkwam, maar zij kon het grijze wolfje niet meedelen wat zij had gezien. Zelf op buit jagend, links van de stroom waar de lynx woonde, had zij het spoor van Eénoog gevolgd. En zij had hem gevonden — of beter gezegd zijn overblijfselen — aan het eind van de weg. Daar waren verscheidene

bewijzen van het gevecht en van de terugtocht van de lynx, nadat zij de overwinning had behaald en naar haar hol was teruggekeerd. Voor zij heenging, had de wolvin dat hol gevonden, maar verschillende dingen zeiden haar, dat de lynx binnen was, en zij had het niet gewaagd haar daar te volgen.

Daarna vermeed de wolvin op haar zwerftochten de linkerweg. Want zij wist, dat in het hol van de lynx jonge katjes waren en zij wist, dat de lynx een woest, kwaadaardig dier was en een vreselijke vechtersbaas. Het was best voor een half dozijn wolven om een sissende, woeste lynx in het nauw te drijven, maar het was heel wat anders voor een enkele wolvin, met een lynx te vechten — voornamelijk wanneer de lynx een nest hongerige jongen had.

Maar de Wildernis is de Wildernis en een moeder is een moeder, altijd gereed voor haar kinderen te strijden, in of buiten de wildernis. En de tijd zou komen, dat de wolvin, ter wille van haar grijs wolfje, zich zou wagen in het hol in de rotsen met de kwaadaardige lynx.

DE MUUR VAN DE WERELD

Tegen de tijd dat zijn moeder het hol begon te verlaten om op rooftochten uit te gaan, had het wolfje geleerd, dat hij niet bij de uitgang mocht komen. Niet alleen was hem de wetenschap ingeprent, vaak en met kracht, door zijn moeders neus en poot, maar de Angst ontwikkelde zich in hem. Nooit in zijn korte leven had hij iets ontmoet waarvoor hij bang behoefde te zijn. En toch leefde in hem een instinctmatige angst. Die was hem ingeboren. Die was een onmiddellijke erfenis van Eénoog en de wolvin; maar die hadden hem

weer van al de wolvengeslachten, welke vóór hen hadden geleefd. Vrees! — dit erfdeel van de Wildernis, waaraan geen enkel dier kan ontkomen.

Het grijze wolfje leerde dus Vrees kennen, ofschoon hij niet wist wat vrees eigenlijk was. Hij nam haar aan als een van de onaangenaamheden des levens. Want hij wist reeds, dat er onaangenaamheden in het leven waren. Hij had honger gekend en toen hij die honger niet kon stillen, had hij iets onaangenaams gevoeld. De harde muur, de scherpe duw van zijn moeders neus, de zware slag van haar poot, de ongestilde honger in verschillende tijden van schaarste, deden hem zien, dat niet alles in het leven genot was — dat er ook onpleizierige dingen waren. Deze onaangename dingen waren wetten. Als men ze gehoorzaamde, vermeed men pijn en was men gelukkig. Want hij verdeelde alles in dingen die pijn deden, en in dingen die geen pijn deden. Hij vermeed alles wat hem pijn deed, om te kunnen genieten van de prettige dingen in het leven. Daarom was hij dus gehoorzaam aan de wet, hem door zijn moeder gesteld, en uit gehoorzaamheid aan de wet van het onbekende ding — Vrees — bleef hij weg van de ingang van het hol. Deze bleef voor hem een witte muur van licht. Als zijn moeder weg was, sliep hij het grootste gedeelte van de tijd, terwijl hij, wanneer hij wakker was, zich heel stil hield en de jankende geluiden inhield, die in zijn keel krieuwelden.

Eens lag hij wakker en hoorde een vreemd geluid in de witte muur. Hij wist niet, dat het een veelvraat was, die buiten stond, bevend door zijn eigen stoutmoedigheid en voorzichtig de ingang van het hol besnuffelend. Het wolfje wist alleen, dat de lucht vreemd was, daarom onbekend en vreselijk — want het onbekende was een der voornaamste elementen van de Vrees.

Zijn haren gingen overeind staan, maar hij gaf geen geluid — en verborg zich zo goed mogelijk. Hij was halfdol van angst, maar bleef onbeweeglijk, als versteend, als bevroren liggen. Toen zijn moeder thuiskwam, gromde zij bij het ruiken van het spoor van de veelvraat en rende het hol in, likte en besnuffelde haar jong met overweldigende vriendelijkheid. En het wolfje gevoelde, dat het aan een groot gevaar was ontsnapt.

Maar het wolfje groeide steeds. Instinct en Wet eisten gehoorzaamheid van hem. Maar de groei eiste ongehoorzaamheid. Zijn moeder en Vrees hielden hem terug van de witte muur. Groei is leven en leven is voorbeschikt om het licht te zoeken. Eindelijk werden dan ook op een dag gehoorzaamheid en vrees weggevaagd door de stroom des levens en waggelde en wankelde het wolfje naar de uitgang. Deze muur scheen, in tegenstelling met de andere muren, die hij kende, achteruit te gaan, toen hij nader kwam. Geen harde oppervlakte stiet tegen zijn tere neusje, dat hij onderzoekend vooruitstak. Hij liep dus door datgene, wat hem een muur had toegeschenen en baadde in de stof, die de muur vormde.

Het was verbazend en het licht werd steeds sterker. Vrees spoorde hem aan terug te keren, maar Groei dreef hem voorwaarts. Plotseling stond hij bij de ingang van het hol. De muur, waarin hij geloofde zich te bevinden, sprong terug tot op een onmetelijke afstand. Het licht was pijnlijk helder geworden. Hij was er door verblind. Evenzeer was hij duizelig door die grote, onmetelijke ruimte voor zich. Gaandeweg gewenden echter zijn ogen aan de helderheid en zagen zij de meer verwijderde voorwerpen. In het begin was de muur onzichtbaar voor hem geworden. Nu zag hij hem weer, maar heel ver weg en helemaal veranderd. Het was nu een

muur, bestaande uit de bomen langs de rivier, de berg, die hoog uitstak boven de bomen, en de hemel, die boven de berg uitstak.

Een grote vrees bekroop hem. Dat was nog meer van het vreselijke Onbekende. Hij hurkte neer op het uiterste randje van het hol en keek de wereld in. Hij was erg bang. Omdat het hem vreemd was, leek het hem een gevaar. Daarom stond zijn haar op zijn rug overeind en trok hij zijn lippen op in een poging tot een woest en vreesaanjagend gegrom. Uit kleinheid en angst daagde hij de hele, wijde wereld dreigend uit. Er gebeurde niets.

Hij bleef kijken en in zijn belangstelling vergat hij te grommen. Hij vergat ook bang te zijn. Vrees was tegelijk door Groei overwonnen, terwijl Groei de vorm van Nieuwsgierigheid had aangenomen. Hij begon dichtbij zijnde voorwerpen op te merken — een open gedeelte van de rivier, dat in de zon schitterde, de verdorde pijnboom die aan de helling van de berg stond, en de helling zelf, die eindigde op korte afstand van de ingang van het hol waar hij zat.

Nu had het grijze wolfje zijn hele leven op een vlakke grond doorgebracht. Hij had nooit de pijn van een val gevoeld. Hij wist niet wat vallen was. Hij stapte dus moedig in de lucht. Zijn achterpoten rustten nog op de hol-ingang en hij viel dus hals over kop naar beneden. De grond gaf hem zulk een harde tik op zijn neus, dat hij jankte. Toen begon hij de helling af te rollen. Hij was in doodsangst. Het Onbekende had hem eindelijk te pakken gekregen. Het had hem woest beetgegrepen en stond op het punt hem vreselijke pijn te doen. Groei werd nu overwonnen door Vrees en hij jankte als een bang hondje.

Het Onbekende bracht hem naar een onbekende pijn en hij gilde en jankte onophoudelijk. Dat was nog wat anders

dan versteend van angst neerhurken, terwijl het Onbekende buiten loerde. Nu had het Onbekende hem gepakt. Stilte hielp hier niet. Bovendien gilde hij niet van angst, maar van schrik.

Doch de helling werd steeds minder steil en de voet was met gras begroeid. Toen hij eindelijk stillag, uitte het kleine wolfje nog slechts één noodkreet en toen een lang, angstig gehuil. En alsof hij het al duizendmaal in zijn leven had gedaan, maakte hij zijn toilet en likte de droge klei weg, die hem de huid vuil maakte.

Daarna ging hij overeind zitten en keek om zich heen, zoals de eerste man der aarde zou doen, die op Mars aanlandde. Het wolfje had de muur om de wereld doorbroken, het onbekende had hem losgelaten, en hier zat hij nu zonder zich bezeerd te hebben — hij was een ontdekkingsreiziger in een geheel nieuwe wereld.

Nu het vreselijke Onbekende hem had losgelaten, vergat hij dat dit Onbekende zo vreselijk was. Hij gevoelde alleen een grote nieuwsgierigheid voor de dingen om hem heen. Hij onderzocht het gras onder zich, de dode boomstam, die stond aan de rand van een open ruimte tussen de bomen. Een eekhoorn, die om de boomstam heen liep, kwam tegen hem aan en joeg hem grote schrik aan. Hij hurkte neer en gromde. Maar het eekhoorntje was even erg geschrokken. Het klom in de boom en van dit veilige plaatsje babbelde het onophoudelijk tegen hem.

Dat gaf het wolfje moed en ofschoon de specht, die hij daarna ontmoette, hem deed schrikken, liep hij moedig verder. Hij kreeg zoveel zelfvertrouwen, dat hij, toen een specht onbeschaamd naar hem toehuppelde, spelend zijn poot uitstak. Het gevolg was een scherpe prik op het eind van zijn neus, die hem deed neerhurken en janken. Het geschreeuw

dat hij maakte, was te veel voor de vogel, die zijn veiligheid in de vlucht zocht.

Maar het wolfje leerde. Hij wist thans, dat er dingen waren, die leefden en dingen, die niet leefden. Ook wist hij, dat hij moest oppassen voor de levende dingen. De dingen die niet leefden bleven altijd op dezelfde plaats, maar de levende dingen bewogen zich en men kon nooit weten wat zij zouden doen. Men moest altijd op het onverwachte voorbereid zijn. Hij kwam heel onhandig vooruit. Hij liep tegen twijgen en dingen aan. Een tak, die hij heel veraf waande, tikte hem het volgende ogenblik op de neus of sloeg tegen zijn ribben. Er waren oneffenheden in de grond. Soms rolde hij voorover op zijn neus of stiet hij zijn poten. En dan waren er stenen, die omrolden als hij er op trapte, en daardoor leerde hij, dat de niet levende dingen niet steeds in evenwicht waren en dat kleine levenloze dingen eerder omvielen dan grote. Maar door ieder ongeval leerde hij. Hoe langer hij liep, hoe beter het ging. Hij leerde zijn eigen spierbewegingen berekenen en wat hij daardoor kon bereiken; hij leerde de afstanden meten tussen verschillende voorwerpen en tussen de voorwerpen en zichzelf.

Hij had geluk. Als geboren jager op levend wild (ofschoon hij het zelf niet wist) trof hij voedsel juist even buiten zijn eigen hol op zijn eerste onderzoekingstocht in de wereld. Door louter toeval vond hij een slim verborgen nest van een sneeuwhoen. Hij viel er letterlijk in. Hij had getracht te lopen langs de stam van een omgevallen pijnboom. De verrotte bast zonk in onder zijn poten en met een wanhopige gil gleed hij naar beneden in een bosje vlak bij de grond, midden in een nest met zeven sneeuwkuikentjes.

Zij maakten geluidjes en in het eerst was hij even verschrikt als zij. Toen zag hij, dat zij heel klein waren en werd hij

moediger. Zij bewogen zich. Hij zette zijn poot op een er van en het bewoog zich sneller. Dat was voor hem een bron van vreugde. Hij rook er aan. Het worstelde en krieuwelde op zijn tong. Op hetzelfde ogenblik voelde hij dat hij honger had. Zijn kaken sloten zich. Tere beentjes kraakten en warm bloed liep in zijn mond. Het smaakte lekker. Dat was vlees, zoals zijn moeder hem gaf, doch dit leefde tussen zijn tanden en smaakte dus beter. Hij at dus het kuikentje op en hield pas op, toen hij het hele nest had verslonden. Toen likte hij zijn lippen af, precies zoals zijn moeder het deed, en begon in het kreupelhout te kruipen.

Daar ontmoette hij een gevederde dwarrelwind. Hij voelde toornige vleugelslagen. Hij verborg zijn kop tussen zijn poten en jankte. De slagen werden heviger. Het moedersneeuwhoen was woedend. Toen werd hij ook kwaad. Hij stond grommend op en sloeg met zijn poten. Hij sloeg zijn tandjes in een der vleugels en trok en rukte flink. Het sneeuwhoen verdedigde zich en sloeg voortdurend met haar vrije vleugel naar hem. Het was zijn eerste gevecht. Hij was verrukt. Hij vergat alles omtrent het Onbekende. Hij was nergens meer bang voor. Hij vocht met een levend ding, dat hem sloeg. En het levende ding was ook voedsel. Moordlust greep hem aan. Hij had pas kleine levende dingetjes verslonden. Hij wilde nu het grote levende ding verscheuren. Hij was zo druk bezig en zo gelukkig, dat hij geen tijd had om te weten hoe gelukkig hij was. Hij kende thans een groter genot dan hij ooit had ondervonden.

Hij hield de vleugel vast en gromde tussen zijn opeengeklemde tanden. Het sneeuwhoen sleepte hem mee uit het bosje. Toen zij omkeerde en hem weer in het beschermende kreupelhout wilde trekken, sleepte hij er haar weer uit. En al die tijd schreeuwde zij en sloeg met haar vrije vleugel, terwijl de

veren in het rond stoven. Hij was erg opgewonden; zijn vechtersbloed begon in hem te koken en te bruisen. Dat was Leven, hoewel hij het zelf niet wist. Hij deed datgene waartoe hij was bestemd — dieren doden en vechten om ze dood te krijgen.

Na een poosje hield het sneeuwhoen op met spartelen. Hij hield haar nog steeds bij de vleugel vast en zij lagen op de grond elkaar aan te kijken. Hij trachtte te dreigen, woest te brommen. Zij pikte naar zijn neus, die door al zijn vroegere avonturen heel pijnlijk was. Hij kromp ineen, maar hield vast. Zij pikte weer en nog eens. Hij begon te janken. Een regen van pikken viel op zijn mishandelde neus. Zijn krijgslust verdween eensklaps; hij liet zijn prooi los, keerde zich om en blies een allesbehalve eervolle aftocht.

Aan de andere zijde van het bosje bleef hij liggen, vreesachtig starend naar het moederhoen, dat uit het verwoeste nest opvloog. Door haar verdriet lette zij niet op een gevederde pijl, die uit de lucht plotseling op haar toeschoot. Maar het wolfje zag de havik — en het was een waarschuwing en een les voor hem — die met zijn klauwen het sneeuwhoen greep en er mee naar de blauwe hemel vloog; hij hoorde het angstige, verschrikte krijsen van het sneeuwhoen.

Het duurde lang eer het wolfje zijn schuilplaats verliet. Hij had veel geleerd. Levende dingen waren voedsel. Ze smaakten lekker. Levende dingen, die groot genoeg waren, konden ook pijn doen. Het was beter kleine levende dingen te eten en grote levende dingen, zoals sneeuwhoenders, met vrede te laten. Niettemin voelde hij de prikkel der eerzucht, een geheim verlangen nog een gevecht met dit sneeuwhoen te hebben — maar de havik had het meegevoerd. Misschien waren er nog meer sneeuwhoenders. Hij zou eens kijken. Hij kwam bij de oever der rivier. Hij had nog nooit water

gezien. Het scheen goed om er op te lopen, er waren geen oneffenheden aan de oppervlakte. Moedig stapte hij er op en viel, schreeuwend van angst, in de armen van het Onbekende. Het was koud en hij hijgde, snel ademhalend. Het water drong in plaats van lucht in zijn longen; hij stikte bijna. Hij wist niet wat dood was, maar als ieder dier in de Wildernis had hij het instinct van den Dood. Die was voor hem het vreselijkste van al het Onbekende — het was het ergste dat hem kon overkomen, waarvan hij niets wist en dat hij het meest vreesde.

Hij kwam weer boven en de frisse lucht drong in zijn open bek. Hij zonk niet weer. Alsof hij het al jarenlang gewend was, sloeg hij zijn poten uit en begon te zwemmen. Het stroompje was klein, maar in het midden werd het breder. Het water sleepte hem mee en wierp hem in een miniatuurdraaikolkje. Hier kon hij niet zwemmen. Het rustige water was eensklaps woest geworden. Nu eens was hij onder, dan weer boven. Al die tijd was hij in heftige beweging: hij werd rondgedraaid en telkens tegen een rots geworpen. Bij iedere rots gilde hij, maar ten slotte kwam hij weer in stil water, werd zachtjes naar de kant gedreven en op een bed van kiezel neergelegd. Woest kroop hij uit het water en ging liggen. Hij had weer iets van de wereld geleerd. Water leefde niet en tòch bewoog het. Zijn conclusie was, dat de dingen niet altijd waren wat zij schenen.

Die dag had hij nog een ander avontuur. Hij herinnerde zich, dat er nog iets in de wereld was, dat hij moeder noemde. En toen gevoelde hij, dat hij meer naar haar verlangde dan naar de rest van de dingen in de wereld. Niet alleen was zijn lichaam vermoeid van al de avonturen, die hij had gehad, maar ook zijn hersentjes waren uitgeput. Nooit in zijn leven hadden zij zo hard gewerkt als die dag. Bovendien had hij

slaap. Hij ging dus op weg om het hol en zijn moeder weer op te zoeken, terwijl hij zich erg eenzaam en hulpeloos voelde. Hij worstelde door het kreupelhout, toen hij een scherpe, waarschuwende kreet hoorde. Iets geels gleed langs zijn ogen. Hij zag een wezel langs zich springen. Het was een klein levend ding en hij was niet bang. Toen zag hij vlak voor zich een uiterst klein levend ding, slechts enkele centimeters lang — een jong wezeltje, dat, evenals hij, ongehoorzaam was geweest en op avontuur was uitgegaan. Het trachtte voor hem uit de weg te gaan. Hij schopte het om met zijn poot. Het maakte een vreemd, schrapend geluid. Het volgende ogenblik zag hij weer het gele ding langs zijn ogen schitteren. Weer hoorde hij de scherpe kreet en onmiddellijk daarop voelde hij een harde slag op zijn kop en voelde hij de vinnige tanden der moederwezel in zijn vlees.

Terwijl hij gilde en jankte en achteruitkrabbelde, zag hij de moederwezel op haar jong toespringen en in het naburige kreupelhout verdwijnen. De wond van haar scherpe tanden in zijn nek deed hem nog pijn en hij ging zitten en jankte. Die moederwezel was zo klein en zo woest! Hij moest nog leren dat, wat grootte aanging, de wezel het wreedste, gevaarlijkste dier der gehele Wildernis was. Maar een deel van die kennis bezat hij reeds.

Hij zat nog te janken, toen de moederwezel weer verscheen. Zij vloog niet op hem toe, nu haar jong in veiligheid was. Zij naderde hem voorzichtiger en het wolfje had uitstekend gelegenheid haar mager, slangvormig lichaam en haar opgeheven, wreed slangekopje op te nemen. Haar snerpende kreet deed zijn haar op zijn rug overeind staan en hij gromde dreigend tegen haar. Zij kwam steeds dichterbij. Er volgde een sprong, vlugger dan zijn ongeoefende blik, en het magere, gele lichaam verdween een ogenblik uit zijn ogen. Het

volgende ogenblik had zij echter haar tanden in zijn keel geslagen.
In het eerst gromde hij en trachtte hij te vechten; maar hij was heel jong en het was pas zijn eerste dag in de wereld. Zijn gegrom werd gejank, zijn vechten een worstelen om los te komen. De wezel liet niet los. Zij bleef hangen, trachtend met haar tanden de grote halsslagader te bereiken.
Het grijze wolfje zou gestorven zijn en er zou van hem geen verhaal zijn geschreven, als niet de wolvin door het kreupelhout was komen aanrennen. De wezel liet het wolfje los en vloog de wolvin naar de keel, doch miste en pakte slechts de kaak. De wolvin wierp met een ruk haar kop achterover, zodat de wezel losliet en hoog in de lucht vloog. En voor zij weer neerkwam, sloten zich de kaken der wolvin om het magere, gele lichaam en stierf de wezel tussen de sterke tanden.
Het wolfje werd toen bijna verstikt onder de liefkozingen van zijn moeder. Haar vreugde, dat zij hem vond, scheen zelfs nog groter dan de zijne, dat hij gevonden was. Zij besnuffelde hem, liefkoosde hem en likte de wonden, die de tanden van de wezel hem hadden toegebracht. Toen aten moeder en kind samen het bloeddorstige dier op en gingen daarna naar het hol om te slapen.

„EET OF WORD GEGETEN"

Het wolfje groeide snel. Hij rustte twee dagen en waagde zich toen weer buiten het hol. Bij dit avontuur vond hij de jonge wezel, welker moeder hij had helpen opeten en hij zorgde, dat het wezeltje dezelfde weg opging als de moeder. Maar op die tocht verdwaalde hij niet. Toen hij vermoeid

werd, vond hij de terugweg naar het hol en sliep daar. En elke dag daarna legde hij een grotere weg af.
Hij begon nu zijn eigen kracht en zwakheid te kennen en te weten, wanneer hij moedig en wanneer hij voorzichtig moest zijn.
Hij was altijd een kleine duivel, wanneer hij toevallig een sneeuwhoen ontmoette, en een eekhoorntje bracht hem buiten zichzelf. Zijn loop werd hoe langer hoe vaster en hoe sneller. Maar hij was met het vinden van een prooi niet zo gelukkig als de eerste dag. De zeven sneeuwkuikens en het kleine wezeltje waren tot nu toe alles wat hij bemachtigd had. Zijn moordlust nam met de dag toe en hij koesterde een hongerige eerzucht om het eekhoorntje te pakken, dat alle wilde schepsels altijd waarschuwde, wanneer het wolfje in aantocht was.
Het wolfje had nog steeds grote eerbied voor zijn moeder. Zij kon voedsel bemachtigen en zij bracht hem altijd zijn aandeel mee. Voorts was zij voor niets bevreesd. Hij begreep niet, dat die moed berustte op ervaring en kennis. Het scheen hem toe Macht te zijn. Zijn moeder vertegenwoordigde Macht; en toen hij ouder werd, voelde hij die Macht door de scherpere terechtwijzing van haar poot, terwijl de bestraffende duw van haar neus plaats maakte voor de beet harer tanden. Ook daarvoor eerbiedigde hij zijn moeder. Zij dwong hem tot gehoorzaamheid en hoe ouder hij werd, hoe nijdiger haar humeur was.
Weer kwam er hongersnood en het wolfje begreep nu beter wat het knagen van de honger betekende De wolvin zelf werd mager bij haar zoeken naar voedsel. Zij sliep zelden in het hol, maar bracht de meeste tijd door met vergeefse jacht op buit. Die hongertijd duurde niet lang, maar hij was zeer streng en het wolfje zelf vond ook geen enkele prooi.

Vroeger jaagde hij alleen voor zijn pleizier, maar nu werd het spel diepe ernst — en hij vond niets. Maar dit niet slagen bevorderde zijn ontwikkeling. Hij bestudeerde zorgvuldiger de gewoonten der eekhoorntjes en trachtte nog slimmer ze te vangen. Hij trachtte de bosmuizen uit hun holen op te jagen. En er kwam een dag, dat zelfs een havik hem niet langer in het kreupelhout joeg. Hij was sterker, verstandiger, meer zelfvertrouwend geworden. Bovendien was hij wanhopig. De hongersnood was geëindigd. De wolvin bracht voedsel mee. Het was vreemdsoortig vlees, heel anders dan zij ooit had gevangen. Het was een half volwassen jong van een lynx, maar niet zo groot als het wolfje. En het was helemaal voor hem. Zijn moeder had haar honger ergens anders gestild, ofschoon hij niet wist, dat het de rest was van een nest jonge lynxen, die haar verzadigd had. Evenmin wist hij hoe wanhopig haar daad was geweest. Hij wist alleen, dat dit fluweel-zachte dier voedsel was en hij at en voelde zich gelukkiger na iedere mondvol.
Het wolfje ging naast zijn moeder liggen en viel in slaap. Hij werd gewekt door haar gegrom. Nooit had hij haar zo vreselijk horen grommen. En daarvoor was reden en niemand wist dit beter dan zij. Het nest van een lynx wordt nooit ongestraft beroofd. In de volle gloed van het middaglicht, neergehurkt bij de ingang van het hol, zag het wolfje de lynx-moeder. Zijn haar ging overeind staan bij dit gezicht. En alsof het gezicht alleen niet voldoende was, uitte de indringster een kreet van woede, beginnend met een gegrom en opklimmend tot een hees gegil.
Het wolfje stond op en gromde moedig aan zijn moeders zijde. Maar zij duwde hem minachtend achteruit. Doordat de ingang van het hol zo laag was, kon de lynx niet naar binnen springen, maar toen zij kruipend naar voren gleed,

sprong de wolvin op haar toe en drukte haar op de grond. Het wolfje zag weinig van het gevecht. Er was een vreselijk gegrom, gegil en geblaas. De twee dieren vochten, de lynx met klauwen en tanden, de wolvin alleen met haar tanden. Eenmaal sprong het wolfje naar voren en sloeg zijn tanden in de achterpoot van de lynx. Hij hield vast en gromde woest. Ofschoon hij het zelf niet wist, belemmerde hij door zijn gewicht de bewegingen van de poot en bespaarde daardoor zijn moeder veel letsel.

Een verandering in het gevecht verpletterde hem bijna onder haar beider lichamen en deed hem zijn houvast verliezen. Het volgende ogenblik waren de beide moeders gescheiden en voor zij weer samenkwamen, scheurde de lynx met een scherpe klauw de schouder van het wolfje tot op het been open en wierp hem tegen de muur. Toen vermengden zich de schrille smartkreten van het wolfje met de rest van het rumoer. Doch zijn moed keerde terug en toen het gevecht uit was, had hij nog, woest grommend, zijn tanden vastgeklemd om de achterpoot der lynx.

De lynx was dood. Maar de wolvin was zeer zwak en uitgeput. In het begin liefkoosde zij het wolfje en likte zijn gewonde schouder, maar het bloedverlies had al haar krachten weggenomen en zij bleef een hele dag en een nacht onbeweeglijk, bijna niet ademhalend, liggen naast haar dode vijandin. Een weeklang verliet zij het hol slechts om te drinken en daarbij waren haar bewegingen langzaam en moeilijk. Toen was de lynx verslonden en waren de wonden der wolvin voldoende geheeld, om haar weer toe te staan op jacht te gaan.

De schouder van het wolfje was stijf en pijnlijk en nog een hele tijd hinkte hij door de hevige wonde, die hem was toegebracht. Maar de wereld scheen hem veranderd. Hij liep met meer zelfvertrouwen, met een gevoel van moed,

dat hij niet had bezeten vóór het gevecht met de lynx. Hij had het leven in een wreder licht gezien. Hij had gevochten. Hij had zijn tanden geslagen in het vlees van een vijand en hij leefde nog. Hij was niet meer bevreesd voor kleinere dingen en veel van zijn bedeesdheid was verdwenen, ofschoon het Onbekende voor hem nog steeds vol ontastbare, dreigende gevaren was.
Hij begon zijn moeder op de jacht te vergezellen en hij hielp haar dapper. Hij leerde, dat er twee soorten van levens waren — het zijne en een ander. Er waren eters en de gegetenen. Hij leerde dat de wet was:

Eet of word gegeten.

Dat wist hij niet zo in woorden, maar hij wist het. Hij zag de toepassing van die wet overal om zich heen.
En het wolfje was gelukkig. Met een volle maag in de zonneschijn te sluimeren was een grote vergoeding voor al zijn moeite en vechten om aan dit voedsel te komen. Het vechten zelf was een genot. Hij schiep behagen in zijn vijandige omgeving. Hij was vol levenskracht, zeer gelukkig en zeer met zichzelf ingenomen.

DE MAKERS VAN HET VUUR

Het wolfje stond plotseling tegenover hen. Het was zijn eigen schuld, hij was zorgeloos geweest. Hij was het hol uitgelopen, stroomafwaarts om te drinken. Misschien had hij er niet op gelet, omdat hij nog zo'n slaap had. En misschien kwam het, doordat hij de weg naar het water zo goed kende. Hij had hem al zo vaak afgelegd en nooit was er iets gebeurd.
Hij ging langs de verdorde pijnboom, liep de open vlakte

over en draafde tussen de bomen. Toen, op hetzelfde ogenblik, zag en rook hij vijf levende dingen, zoals hij nooit te voren had gezien. Het was zijn eerste blik op mensen. Maar bij het zien van hem sprongen zij niet op, lieten niet hun tanden zien en gromden niet. Zij bewogen zich niet, maar bleven zwijgend en onheilspellend zitten.
Het wolfje bewoog zich evenmin. Zijn instinct dwong hem snel weg te vluchten, maar voor het eerst voelde hij nog iets anders. Een groot ontzag was op hem neergedaald. Hij werd tot onbeweeglijkheid gedwongen door zijn eigen zwakheid en kleinheid. Hier was Meesterschap en Macht — iets dat ver buiten en boven zijn begrip ging.
Een der Indianen stond op, liep naar hem toe en boog zich over hem heen. Het wolfje bukte zich dichter naar de grond. Het was het Onbekende in vlees en bloed, dat zich over hem heenboog en de hand uitstak om hem te grijpen; onwillekeurig ging zijn haar overeind staan, trok hij zijn lippen op en liet hij zijn kleine tanden zien. De hand, die dreigend boven hem zweefde, weifelde en de man sprak lachend:
„Wabam, wabisca ip pit-tah." [1])
De andere Indianen lachten luid en spoorden den man aan het wolfje op te nemen. Toen de hand hoe langer hoe lager neerdaalde, ontstond er in het binnenste van het wolfje een hevige tweestrijd — toegeven of vechten. Hij gaf toe, tot de hand hem bijna aanraakte. Toen vocht hij en sloeg zijn tanden in de hand. Het volgende ogenblik kreeg hij een slag tegen zijn kop, zodat hij omviel. Toen verliet hem alle vechtlust. Zijn jeugd en het instinct van onderwerping deden zich gelden. Hij ging overeind zitten en jankte. Maar

---

[1]) Kijk eens, wat een witte tanden.

de man in wiens hand hij had gebeten, was boos. Het wolfje kreeg een slag aan de andere kant van zijn kop. Waarna hij luider jankte dan ooit.

De vier Indianen lachten harder, terwijl zelfs de man, dien hij had gebeten, meelachte. Zij gingen om het wolfje heen staan en lachten hem uit, terwijl hij huilde van angst en pijn. Maar eensklaps hoorde hij iets. De Indianen hoorden het ook. Doch het wolfje wist wat het was, en na een laatst lang gehuil, waaruit meer zegepraal dan verdriet sprak, zweeg hij en wachtte op de komst van zijn moeder — van zijn woeste, ontembare moeder, die vocht en alles doodde en nooit bang was. Zij gromde onder het voortrennen. Zij had het gehuil van haar jong gehoord en snelde hem te hulp.

Zij sprong tussen hen in, er woest en angstaanjagend uitziende. Maar het wolfje genoot van haar beschermende woede. Hij uitte een vrolijke kreet en sprong haar te gemoet, terwijl de mens-dieren haastig achteruitgingen. De wolvin stond over haar jong heen tegenover de mannen, met overeind staand haar, en diep, dreigend gegrom. Haar gezicht was verwrongen; zelfs de rug van haar neus was gerimpeld tot aan haar ogen, zo woest was haar grommen.

Toen klonk uit de mond van een der mannen:

„Kiche!"

Die naam werd vol verwondering geuit. Het wolfje voelde zijn moeder achteruitdeinzen bij dit geluid.

„Kiche!" riep de man weer, deze keer scherp en bevelend. En toen zag het wolfje zijn moeder, de wolvin, de onbevreesde, neerbuigen tot haar buik de grond raakte, jankend, kwispelstaartend, vredetekens makend. Het wolfje begreep er niets van. Hij was ontsteld. De angst voor de mensen kwam terug. Zijn instinct was dus juist geweest. Ook zijn moeder onderwierp zich aan de mens-dieren.

De man, die gesproken had, kwam op haar toe. Hij legde zijn hand op haar kop en zij bukte zich alleen maar dieper. Zij beet niet en dreigde niet te bijten. De andere mannen kwamen naderbij, gingen om haar heen staan, betastten haar, aaiden haar en zij werd niet boos. Zij waren erg opgewonden en maakten veel geluiden met hun monden. Die geluiden waren geen tekens van gevaar, vond het wolfje, terwijl hij naast zijn moeder kroop, nog wel brommend van tijd tot tijd, maar zijn best doende zich te onderwerpen.

„Het is niet vreemd", zei een Indiaan. „Haar vader was een wolf. Het is waar, dat haar moeder een hond was, maar Kiche's vader was een wolf."

„Het is een jaar sedert zij is weggelopen, Grijze Bever", zei een tweede Indiaan.

„Het was in de tijd van de hongersnood en er was geen eten voor de honden, Zalmtong", antwoordde Grijze Bever.

„Zij heeft onder de wolven geleefd", zei een derde Indiaan.

„Het schijnt zo, Drie Arenden", antwoordde Grijze Bever, zijn hand op het wolfje leggend.

Het wolfje bromde even bij de aanraking van de hand en de hand diende hem een slag toe. Waarop het wolfje zijn tanden weer bedekte en nederig in elkaar zonk, terwijl de hand terugkeerde en hem achter zijn oren en op zijn rug krabde.

„Kijk", vervolgde Grijze Bever, „zijn moeder is Kiche, maar zijn vader was een wolf. Daarom is er weinig hond en veel wolf in hem. Daar zijn tanden zeer wit zijn, zal zijn naam Pit-tah (Wittand) wezen. Ik heb gezegd. Hij is mijn hond. Want was niet Kiche mijns broeders hond? En is mijn broeder niet dood?"

Het wolfje, dat aldus een naam had gekregen, keek en luisterde. Een tijdlang gingen de mens-dieren voort geluiden met hun

mond te maken. Toen nam Grijze Bever een mes uit de schede, die om zijn hals hing, en ging naar het kreupelhout om een stok te snijden. Hij maakte aan ieder eind van de stok een keep en maakte een koord van ongelooide huid in de uitsnijdingen vast. Een koord bond hij om Kiche's hals. Toen bracht hij haar naar een kleine pijnboom, waarom hij het andere koord vastmaakte.

Pit-tah volgde haar en ging naast haar liggen. Zalmtong stak zijn hand uit en rolde het wolfje op zijn rug. Kiche keek er vol spanning naar. Pit-tah voelde de angst weer in zich opkomen. Hij kon een gegrom niet onderdrukken, maar deed geen poging om te bijten. De hand met kromme, uitgespreide vingers, wreef zijn buik en rolde hem heen en weer. Het was bespottelijk en onwaardig zo met zijn poten in de lucht op zijn rug te liggen. Zijn hele natuur kwam er tegen in opstand, maar hij kon niets doen om zich te verzetten. Hoe had hij kunnen wegspringen, met zijn vier poten omhoog?

Zijn brommen kon hij niet onderdrukken, maar het mensdier was er niet boos om en gaf hem geen slag op zijn kop. En na een poosje begon hij het strelen op zijn rug zelfs aangenaam te vinden en toen de man na een flinke aai en een streling achter zijn oren hem losliet en heenging, was alle vrees bij Pit-tah geweken.

Na een tijdje hoorde Pit-tah vreemde geluiden nader komen. Hij was uiterst vlug van begrip en herkende ze als mensdierengeluiden. Enige minuten later kwam de rest van de stam, voor de mars uitgerust, aanzetten. Er waren meer mannen en vrouwen en kinderen — veertig in het geheel — allen zwaar beladen met kampementsuitrusting. Er waren ook veel honden en ook deze waren, met uitzondering van de halfvolwassen dieren, belast en beladen. Op hun rug

droegen zij in zakken, die onder hun buik waren vastgemaakt, twintig of dertig pond bagage.
Pit-tah had nooit te voren honden gezien, maar hij voelde, dat zij tot zijn eigen soort behoorden, maar toch anders waren. Zij toonden echter weinig verschil met wolven, toen zij Pit-tah en zijn moeder ontdekten. Zij snelden op hen toe. Pit-tah's haren gingen overeind staan en hij gromde en hapte naar de honden, die met open bek kwamen aanrennen. Hij voelde hun scherpe tanden in zijn lichaam, hij beet en scheurde de poten en buiken boven hem. Er was een hels rumoer. Hij kon horen hoe Kiche gromde, terwijl zij voor hem vocht, en hij kon de kreten der mens-dieren vernemen en het geluid van knuppels op lichamen en het gillen van pijn der op deze wijze getroffen honden.
Er verliepen slechts enige seconden voor hij weer op de been was. Hij kon nu zien, hoe die mens-dieren de honden met knuppels en stenen achteruitjoegen, hem verdedigden, hem redden uit de handen van zijn soortgenoten, die toch niet zijn soortgenoten waren. En ofschoon hij niet wist wat gerechtigheid was, voelde hij instinctmatig de rechtvaardigheid der mens-dieren en begreep hij dat zij makers en uitvoerders van wetten waren. Hij bewonderde de macht, waarmee zij de wetten uitvoerden. Zij hadden niet — zoals andere dieren, die hij had ontmoet — gebeten of gekrabd. Zij versterkten hun levende kracht met die van dode dingen. Levenloze dingen deden wat zij wilden. Stokken en stenen vlogen door de lucht, geworpen door die vreemde schepsels, en deden de honden erge pijn.
De laatste hond was verjaagd, het geraas stierf weg en Pit-tah likte zijn wonden en peinsde over de wreedheid der dieren. Hij vond het niet goed, dat zijn moeder was vastgebonden, en hij vond het ook niet goed — toen de mens-dieren

opstonden en hun tocht voortzetten — dat een klein mensdiertje het andere einde van de stok greep en Kiche als gevangene achter zich aanleidde. En achter Kiche volgde Pit-tah, die zijn moeders bescherming nog zozeer nodig had. Zij gingen het rivierdal af, verder dan Pit-tah ooit was geweest, tot zij kwamen aan het gedeelte waar de stroom in de Mackenzie Rivier viel. Hier waren kano's aan staken hoog in de lucht en stonden rekken om vis te drogen en daar werd het kamp opgeslagen en Pit-tah keek er naar met verbaasde blikken. En zij waren de baas over al die honden met hun scherpe tanden! Dat was Macht! En dan hun macht over dingen, die niet leefden! Zij staken palen in de grond en deze werden tenten door ze te bedekken met zeildoek en huiden.

Pit-tah's verbazing nam steeds toe. Zij leken wel op monsterachtige levende dingen en namen bijna de hele ruimte in beslag. Hij was bang voor die dingen en toen de wind het grote zeildoek deed opwaaien, kromp hij ineen van angst, met zijn blik voortdurend er op gevestigd, gereed weg te springen, zodra zij pogingen zouden doen zich op hem te werpen.

Maar na een tijdje verdween zijn vrees voor de tenten. Hij zag de vrouwen en kinderen er ongedeerd in- en uitgaan en hij zag de honden vaak pogingen doen om er in te komen, maar ze werden met scherpe woorden en vliegende stenen weggejaagd.

Zijn nieuwsgierigheid ontwaakte en hij begon een eindje van zijn moeder af te dwalen. Zij was vastgebonden en kon hem niet volgen. Een halfvolwassen hond, iets groter en ouder dan hij, kwam naar hem toe, langzaam, met vijandige bedoelingen.

Later hoorde Pit-tah, dat de hond Lip-lip heette. Hij was

al dadelijk de dwingeland onder de jonge honden geweest. Lip-lip was Pit-tah's eigen soort en, slechts halfvolwassen zijnde, scheen hij niet gevaarlijk. Maar toen de stap van de vreemde hond stijf werd en zijn lippen van zijn tanden werden opgetrokken, werden ook Pit-tah's poten stijf en antwoordde hij met ontblote tanden. Zij liepen in een halve cirkel om elkaar heen, grommend, nijdig. Dat duurde enige minuten en Pit-tah begon het als een soort van spelletje te beschouwen. Doch plotseling, met opmerkelijke vlugheid, sprong Lip-lip toe, beet vinnig en sprong achteruit. De beet was terechtgekomen in de schouder, die de lynx had bezeerd, en er was nog een diepe wond vlak op het been. De verbazing en de pijn deden Pit-tah janken, maar het volgende ogenblik vloog hij dol van woede op Lip-lip aan.
Doch Lip-lip had zijn hele leven in het kamp doorgebracht en al heel wat gevechten meegemaakt. Drie keer, vier keer, zes keer beten zijn scherpe kleine tanden in zijn vijand, tot Pit-tah schandelijk op de vlucht ging en bij zijn moeder bescherming zocht.
Het was de eerste van de vele gevechten, die hij met Lip-lip zou hebben, want zij waren van den beginne af vijanden. Kiche likte Pit-tah's wonden en trachtte hem over te halen bij haar te blijven. Maar zijn nieuwsgierigheid was te groot en enige minuten later ging hij weer op avontuur uit. Hij ontmoette een der mens-dieren, Grijzen Bever, die op zijn hurken zat en iets deed met stokjes en droog mos, die voor hem op de grond lagen. Pit-tah kwam dichterbij en keek. Grijze Bever maakte mondgeluiden, die niet vijandig waren en Pit-tah kwam steeds nader.
Vrouwen en kinderen brachten meer stokken en takken naar Grijzen Bever. Pit-tah kwam zo dichtbij, dat hij Grijzen Bever's knie aanraakte en hij was zo nieuwsgierig, dat hij vergat dat

dit een vreselijk mens-dier was. Eensklaps zag hij een vreemd ding als een nevel uit de takken en het mos onder Grijzen Bever's handen opstijgen. Toen verscheen tussen de takjes een levend ding, draaiend en kronkelend, gekleurd als de zon aan de hemel. Pit-tah wist niets van vuur. Het trok hem sterk aan. Hij kroop enige stappen naar de vlam toe. Hij hoorde Grijzen Bever grinniken en hij wist, dat het geluid niet vijandig was. Toen raakte zijn neus de vlam aan en op hetzelfde ogenblik stak hij zijn tongetje er naar uit.

Een ogenblik was hij als verlamd. Het Onbekende, schuilend tussen takjes en mos, greep hem plotseling bij de neus. Hij waggelde achteruit en barstte los in een klagend gejank. Bij dit geluid sprong Kiche grommend overeind en raasde woedend, omdat zij hem niet te hulp kon komen. Maar Grijze Bever lachte luid en sloeg op zijn dijen en vertelde allen wat er gebeurd was, tot het brullende lachen algemeen was. Maar Pit-tah zat op de grond en jankte en huilde, een eenzaam, meelijwekkend figuurtje te midden der mens-dieren. Het was de ergste pijn, die hij ooit had gekend. Zijn neus en zijn tong waren verschroeid door het levende ding met de kleur der zon, dat opgegroeid was onder Grijzen Bever's handen. Hij huilde en jankte onophoudelijk en bij ieder geschreeuw lachten de mens-dieren uitbundig. Hij trachtte zijn neus met zijn tong te verzachten, maar zijn tong was ook verbrand en als de twee pijnlijke dingen elkaar aanraakten, werd het nog erger, waarna hij hopelozer en hulpelozer dan ooit begon te janken.

En toen begon hij zich te schamen. Hij kende nu het lachen en de betekenis er van. En hij voelde, dat het een schande was, dat de mens-dieren hem uitlachten. Hij vluchtte weg, niet van het vuur, dat hem had pijn gedaan, maar van het lachen, dat hem nog veel dieper kwetste. Hij vluchtte naar

Kiche, het enige schepsel in de wereld, dat hem niet uitlachte. De schemering viel, de nacht brak aan. Pit-tah lag naast zijn moeder. Zijn neus en tong deden nog pijn, maar hij gevoelde een veel erger smart: hij had heimwee. Hij verlangde naar de stilte en rust der rivier en van het hol in de bergen. Hier waren zoveel mens-dieren — mannen, vrouwen en kinderen — die allerlei geluiden maakten. En hier waren de honden, die voortdurend twistten en vochten en rumoer veroorzaakten. De rust van het enige leven, dat hij tot nu toe had gekend, was verdwenen. Hij werd zenuwachtig en rusteloos.
Hij bespiedde de mens-dieren, die het kamp in- en uitliepen. Zij waren de meesters, die allerlei bekende en onbekende macht bezaten, die de baas waren over alles wat leefde en wat niet leefde; die beweging konden geven aan datgene, wat niet bewoog — die vuur konden maken uit dood mos en hout — die goden waren!

GEVANGENSCHAP

Pit-tah leerde veel in die dagen. Zolang Kiche was vastgelegd, liep hij het kamp rond, onderzoekend, speurend, lerend. Hij kende spoedig de gewoonten der mens-dieren, maar zijn gemeenzaamheid verminderde zijn eerbied niet. Hoe meer hij van hen wist, hoe meer hij hun overmacht begreep; hoe meer zij hun geheimzinnige krachten toepasten, hoe meer zij hem als goden toeschenen.
Evenals zijn moeder, Kiche, begon ook hij gehoorzaamheid te leren. Als zij liepen, ging hij hen uit de weg. Als zij hem dreigden, kromp hij ineen. Als zij hem wegjoegen, liep hij snel heen. Want achter elk hunner wensen was de macht die wens vervuld te zien, de macht die pijn deed, de macht

die zich uitte in stompen en knuppelslagen, in vliegende stenen en snijdende zweepstriemen.
Hij behoorde hun toe, zoals al de honden hun toebehoorden. Zij konden bevelen wat hij doen moest, die les had hij zeer snel geleerd, ofschoon ze geheel tegen zijn onafhankelijke natuur streed. En er waren dagen, dat hij aan de rand van het bos ging staan en luisterde naar de stem der Wildernis, die hem riep, ver en ver weg. En steeds keerde hij terug, rusteloos en ontevreden, en jankte zachtjes naast Kiche, die hij vragend in het gezicht likte.
Pit-tah leerde zeer snel de gewoonten van het kamp. Hij kende de onrechtvaardigheid en gulzigheid der oudere honden, als hun vis of vlees tot voedsel werd toegeworpen. Hij leerde, dat mannen rechtvaardiger waren, kinderen wreder en vrouwen vriendelijker en meer geneigd hem een stuk vlees of een been toe te werpen. En na twee of drie pijnlijke avonturen met de moeders van halfvolwassen hondjes, begreep hij, dat het beter was dergelijke moeders met vrede te laten, zo ver mogelijk van haar verwijderd te blijven en haar uit de weg te gaan, als hij haar zag aankomen.
Maar de vloek van zijn leven was Lip-lip. Groter, ouder en sterker, had Lip-lip Pit-tah als zijn specialen vijand uitgekozen. Pit-tah vocht zeer gaarne, maar zijn vijand was te groot. Lip-lip werd zijn nachtmerrie. Als hij het waagde van zijn moeder weg te gaan, was hij zeker dat de dwingeland verscheen, hem aangromde en een gelegenheid afwachtte, dat er geen mens-dier in de nabijheid was, dan op hem toesprong en hem dwong te vechten. Daar Lip-lip altijd won, vond hij dit vechten zeer aardig. Het werd een van de grootste genoegens van zijn leven — en een van Pit-tah's grootste kwellingen. Maar Pit-tah werd er niet door ontmoedigd. Ofschoon hij erg werd toegetakeld en altijd verslagen werd, bleef zijn

geest onbedwongen. Maar die gevechten hadden toch een slechte invloed. Hij werd kwaadaardig en somber. Zijn aard was reeds bij zijn geboorte woest geweest, maar hij werd nog woester door die onophoudelijke vervolging. De aardige, vrolijke kant van zijn karakter had geen gelegenheid zich te uiten. Nooit speelde hij met de andere jonge honden in het kamp. Lip-lip wilde het niet toestaan. Zodra Pit-tah naderbij kwam, vloog Lip-lip op hem aan en vocht met hem, tot hij hem had weggejaagd. Pit-tah was dus alleen op zichzelf aangewezen en had de tijd zijn geest te ontwikkelen. Hij werd sluw, hij had vrije tijd genoeg om verraderlijke gedachten te koesteren.

Daar men hem belette zijn aandeel te krijgen van het vlees of de vis op etenstijd, werd hij gaandeweg een slimme dief. Hij moest zelf zijn voedsel opscharrelen en dat deed hij uitstekend, ofschoon hij daardoor een plaag was voor de squaws[1]). Hij leerde door het kamp sluipen, sluw te wezen, te weten wat overal gebeurde, alles te zien en te horen en met goed gevolg middeltjes te bedenken om te ontkomen aan zijn onverbiddelijken vervolger.

Het was in het begin van zijn vervolging, dat hij zijn eerste sluwe spel speelde en daardoor zijn eerste wraak genoot. Evenals Kiche bij de wolven honden naar hun ondergang had gelokt, wist ook Pit-tah op enigszins gelijke wijze Lip-lip tussen Kiche's wrekende tanden te brengen. Voor Lip-lip achteruitwijkend, vluchtte Pit-tah langs een omweg om de verschillende tenten heen. Hij was een goed renner, sneller dan een der honden van zijn grootte en sneller dan Lip-lip. Maar bij die jacht liep hij niet zo hard als hij kon. Hij bleef slechts één sprong voor zijn beul.

Lip-lip, opgewonden door de jacht en de voortdurende

[1]) Squaw = vrouw.

nabijheid van zijn slachtoffer, vergat alle voorzichtigheid en begrip van plaats. Toen hij zich herinnerde waar hij was, was het reeds te laat. Met de grootste snelheid om een tent rennend, stiet hij precies op Kiche, die aan haar stok vastgebonden lag. Hij gaf een gil van schrik en toen sloten zich haar wrekende tanden in zijn lichaam. Ze was vastgebonden, maar hij kon niet gemakkelijk van haar loskomen. Zij wierp hem ondersteboven, zodat hij niet kon weglopen, en beet en kerfde hem met haar tanden.

Toen hij eindelijk kon wegrollen, kroop hij overeind, gekwetst naar lichaam en geest. Zijn haren stonden in bosjes overeind, waar haar tanden hem hadden geknauwd. Met open bek bleef hij staan en begon hartverscheurend te janken. Maar in het midden van zijn gehuil vloog Pit-tah op hem toe en zette zijn tanden in zijn achterpoot. Er was geen strijdlust meer in Lip-lip en hij liep schandelijk weg, met zijn slachtoffer vlak achter zich, dat hem plaagde tot hij bij zijn eigen tent was aangekomen. Hier kwamen de squaws hem te hulp en verjoegen Pit-tah — die een woeste duivel scheen — met een regen van stenen.

Toen kwam de dag dat Grijze Bever, begrijpend dat Kiche nu niet meer zou weglopen, haar de vrijheid gaf. Pit-tah was daarmee dolblij. Vrolijk rende hij met haar door het kamp en zolang hij naast haar bleef, kwam Lip-lip niet in de nabijheid. Pit-tah liep zelfs met stijve poten en grommend vertoon van zijn tanden op Lip-lip toe, maar deze deed, alsof hij de uitdaging niet bemerkte. Hij was niet dwaas en wachtte met zijn wraak, tot hij Pit-tah alleen had.

Later dwaalden Kiche en Pit-tah tot de bossen om het kamp heen. Hij had zijn moeder gaandeweg daarheen gelokt en nu zij staan bleef, trachtte hij haar verder mee te krijgen. Hij liep enige stappen vooruit, bleef staan en keek om. Zij

had zich niet bewogen. Hij jankte smekend en liep spelend het kreupelhout in en uit. Hij snelde naar haar terug, likte haar gezicht en liep weer weg.
En nog bewoog zij zich niet. Hij bleef staan en keek haar opgewonden aan. De Wildernis riep hem. Zijn moeder hoorde het ook. Maar zij hoorde ook een andere roep — de roep der mensen — en draafde terug naar het kamp. Jankend volgde Pit-tah haar, nog steeds luisterend naar de stem uit de diepte van het woud.
Maar spoedig zou er een grote verandering komen. Grijze Bever stond bij Drie Arenden in de schuld. Drie Arenden ging een tocht maken de Mackenzie op, naar het Grote Slavenmeer. Een rood stuk laken, een berenhuid, twintig patronen en Kiche dienden om die schuld te betalen. Pit-tah zag hoe zijn moeder aan boord werd gebracht van de kano van Drie Arenden en hij trachtte haar te volgen. Een slag van Drie Arenden wierp hem op het land terug. De kano stak van wal. Hij sprong in het water en zwom er heen, doof voor de scherpe bevelen van Grijzen Bever om terug te keren. Zelfs een mens-dier, een god, gehoorzaamde Pit-tah niet — zo groot was de angst, zijn moeder te verliezen.
Maar goden zijn gewoon gehoorzaamd te worden en Grijze Bever stiet woedend een kano in het water. Toen hij Pit-tah inhaalde, tilde hij hem bij zijn nek omhoog. Hij zette hem niet dadelijk in de kano neer, maar gaf hem een flink pak slaag. En het *was* een pak slaag. De hand was zwaar. Iedere slag deed pijn en hij kreeg een menigte slagen.
Eerst was Pit-tah verbaasd, toen angstig, toen woedend. Hij liet zijn tanden zien en gromde den bozen god in het gelaat. Maar dit maakte den god nog kwader. De slagen werden krachtiger, deden meer pijn.
Grijze Bever bleef slaan, Pit-tah bleef grommen. Maar dit

kon zo niet blijven duren. Iemand moest toegeven — en dat was Pit-tah. Vrees kreeg de bovenhand. Het was voor het eerst, dat hij echt mishandeld werd. Hij begon te janken en te huilen en eindelijk hield Grijze Bever op met slaan en wierp hem ruw in de kano. Grijze Bever greep de roeiriem en gaf Pit-tah een harde schop. Op dit ogenblik kwam Pit-tah's ware aard te voorschijn en hij zette zijn tanden in de mensenvoet.

Het pak slaag, dat hij te voren had gehad, was kinderspel bij hetgeen nu volgde. Hij werd geranseld met de roeiriem, en gewond en pijnlijk wierp Grijze Bever hem weer in de boot en ten slotte smeet hij hem aan land, zodat hij op zijn zijde terechtkwam en zijn wonden opnieuw pijn deden. Bevend en jankend kwam hij overeind.

Lip-lip had van de oever af alles gezien, rende thans woedend op hem toe en beet hem waar hij kon. Pit-tah was te hulpeloos om zich te verdedigen en het zou er lelijk voor hem hebben uitgezien, als niet Grijze Bever door een welgemikte schop Lip-lip enige meters ver had doen wegvliegen.

Dat was menselijke rechtvaardigheid en zelfs in zijn ellendige toestand voelde Pit-tah een schok van dankbaarheid. Gehoorzaam hinkte hij achter Grijze Bever door het kamp heen naar de tent.

En zo bleef hij in gevangenschap wachten op de terugkomst van zijn moeder.

Maar die gevangenschap was niet geheel en al ongelukkig. Er was veel dat zijn belangstelling opwekte. De goden deden zoveel vreemde dingen en hij was altijd nieuwsgierig om alles te zien. Bovendien leerde hij hoe hij met Grijzen Bever moest omgaan. Gehoorzaamheid, stipte gehoorzaamheid werd van hem geëist en als beloning daarvoor kreeg hij ook geen ransel meer. Zelfs wierp Grijze Bever hem nu en dan een stuk vlees

toe en verdedigde hem wanneer de andere honden hem wilden beletten het op te eten. En zulk een stuk vlees had hoge waarde voor hem, veel meer dan een dozijn stukken, die een squaw hem toewierp. Grijze Bever liefkoosde nooit en toch was Pit-tah in zekere zin gehecht aan zijn onvriendelijken baas. Gaandeweg en zonder dat hij het zelf wist, begon hij van dit leven te houden, al hoopte hij ook nog zo op Kiche's terugkeer en smachtte hij begerig naar de heerlijke vrijheid, die hij vroeger had gekend.

DE VERSTOTELING

Lip-lip bleef Pit-tah zo tergen, dat deze hoe langer hoe kwaadaardiger en nijdiger werd. Hij was altijd een woest dier geweest, maar zo woest als hij thans was had de natuur hem niet geschapen. Zelfs de mens-dieren zeiden dit. Zij vroegen niet naar de oorzaak van dit alles, maar scholden hem voor gluiperd en dief, voor ruziemaker en vechtersbaas, voor een wolf met wien het nog eens slecht zou aflopen. Hij was de verstoteling van het dichtbevolkte kamp. Al de jonge honden volgden Lip-lip's voorbeeld. Er was een onderscheid tussen Pit-tah en hen. Misschien voelden zij instinctmatig voor hem de afkeer van tamme honden voor den wolf. Maar hoe het ook zij, zij voegden zich bij Lip-lip in zijn vervolgingen. En nadat zij hem eenmaal de oorlog verklaard hadden, gaf hij hun wel aanleiding deze vol te houden. Allemaal voelden zij van tijd tot tijd zijn tanden en men moet hem de eer geven, dat hij meer gaf dan hij ontving. Hij had hen afzonderlijk best kunnen overwinnen, maar zo ver lieten zij het niet komen; zij vielen hem altijd allemaal tegelijk aan. Bij die vervolging leerde hij twee dingen: hoe hij op zichzelf

moest passen in een aanval van alle kanten, en hoe hij een enkele hond het meeste kwaad kon doen in de kortste tijd. En dan leerde hij, hoe hij ook werd geduwd en gegooid, altijd als een kat op zijn poten terecht te komen.
Als honden vechten, is er altijd een voorspel voor de eigenlijke slag — grommen, uitdagen, met stijve poten lopen. Maar Pit-tah leerde al deze dingen vermijden. Uitstel betekende voor hem de komst van al de jonge honden. Hij moest zijn werk snel doen en maken dat hij wegkwam. Hij snelde toe zonder waarschuwing, beet en hapte ogenblikkelijk, voor zijn vijand er op verdacht was. Zo leerde hij snel en zwaar wonden. Zo leerde hij ook de waarde van een overval. Een hond wiens schouder was opengebeten of wiens oor in flarden was gescheurd, voor hij wist wat er gebeurde, was een reeds half-overwonnen hond.
Bovendien was het zeer gemakkelijk een plotseling overvallen hond om te gooien, waarbij de hond dan altijd een ogenblik zijn keel blootgaf — de plek waar een wond levensgevaarlijk kon zijn. Pit-tah kende die plek. Dat was een kennis, welke hij geërfd had van zijn wolf-voorouders. Pit-tah's methode was dus: ten eerste een jonge hond alleen aan te treffen; ten tweede hem te overvallen en ondersteboven te werpen; ten derde zijn tanden in diens keel te slaan.
Daar hij echter maar half volwassen was, waren zijn kaken nog niet groot en sterk genoeg om die beet dodelijk te doen zijn, maar meer dan één jonge hond liep het kamp rond met een opengereten keel, als bewijs van Pit-tah's bedoelingen. Op zekere dag kreeg hij een van zijn vijanden te pakken dichtbij de ingang van het bos en het gelukte hem de grote halsslagader door te bijten en de hond te doen doodbloeden. Die avond was er grote ruzie in het kamp. Men had hem gadegeslagen, het nieuwtje was den meester van de dode

hond verteld, de squaws herinnerden zich al het vlees dat Pit-tah haar had ontstolen en Grijze Bever werd door heel wat toornige stemmen aangevallen. Maar deze verdedigde vastberaden de ingang van de tent, waar hij den schuldige had verborgen en weigerde de wraak waarop zijn stamgenoten aandrongen.

Pit-tah werd gehaat door mensen en honden en kende in die tijd van zijn groei geen ogenblik van veiligheid. Zijn soortgenoten begroetten hem met grommen en ontblote tanden, zijn goden met vloeken en stenen. Hij leefde in voortdurende spanning.

Hij kon echter vreselijker grommen dan enig dier in het kamp en Pit-tah wist van die eigenschap voordeel te trekken. Zijn grommen was kwaadaardig, vals, vreselijk. Zijn neus was gerimpeld, zijn haar stond in golven overeind, zijn tong verscheen en verdween als een rode slang, zijn oren lagen achterover, zijn ogen gloeiden vol haat, zijn lippen waren opgetrokken, zijn scherpe tanden waren vol speeksel en wit schuim — en daardoor kon hij iederen aanvaller tijdelijk op een afstand houden en vaak ook gelukte het hem daardoor zijn vijand geheel te verjagen. En meer dan één volwassen hond was door Pit-tah's grommen tot een spoedige aftocht gedwongen.

En alle waren bang voor Pit-tah. De jonge honden, met uitzondering van Lip-lip, bleven altijd bij elkaar tegenover hun vreselijken vijand. Zij wisten, dat een jonge hond, alleen bij de oever der rivier, een dode hond betekende of een hond, die gillend van pijn en vrees het kamp binnenholde, opgewacht door Pit-tah.

Maar gezamenlijk vlogen zij alle op hem toe en dan zocht hij gewoonlijk zijn heil in een snelle vlucht. Doch wee de hond, die bij die vervolging zijn makkers vooruitholde. Pit-tah

had geleerd plotseling om te keren en dien voorloper een woeste beet te geven, voor de rest van de troep in de nabijheid was.

Jonge honden spelen graag en daardoor werd de jacht op Pit-tah hun geliefkoosd spelletje — een ernstig spel, misschien een dodelijk spel. Pit-tah echter, die sneller liep dan een der andere, was niet bang zich te vertonen. In de tijd dat hij vergeefs op zijn moeders terugkomst wachtte, lokte hij menige jacht uit in de naburige bossen. Maar de troep miste hem onveranderlijk. Hun geschreeuw en geraas waarschuwden hem voor hun tegenwoordigheid, terwijl hij alleen liep op fluwelen voeten, stil, een schaduw die zich tussen de bomen bewoog, zoals zijn vader en zijn moeder dit vóór hem hadden gedaan. Voorts was hij meer bekend met de Wildernis dan zij, en hij kende beter haar geheimen. Een van zijn geliefde krijgslisten was zijn spoor uit te wissen, door de rivier door te waden en dan in een dichtbijzijnd kreupelbosje rustig te liggen, terwijl hun kreten van teleurstelling in zijn oren klonken. Gehaat door zijn soortgenoten en de mensen, ontembaar, voortdurend in oorlog, was zijn ontwikkeling snel en eenzijdig. Hij had geen begrip van vriendelijkheid of genegenheid. Het enige wetboek dat hij kende, leerde hem de sterken te gehoorzamen en de zwakken te verdrukken.

Grijze Bever was een god en sterk. Daarom gehoorzaamde Pit-tah hem. Maar de hond, jonger en kleiner dan hij, was zwak — iets dat vernietigd moest worden. En zijn hele ontwikkeling wees in die richting. Hij werd sneller van beweging dan de andere honden, vlugger ter been, sluwer, gevaarlijker, leniger, meer gespierd, met ijzeren pezen, krachtiger, wreder, woester en verstandiger. Als hij al die hoedanigheden niet had bezeten, zou hij nooit zijn blijven leven in de vijandelijke omgeving, waarin hij zich bevond.

DE GODEN GAAN OP REIS

Tegen de herfst, toen de dagen korter werden en de kou scherper sneed, kreeg Pit-tah de kans zijn vrijheid te herwinnen. Verscheidene dagen lang was er al een grote drukte in het kamp geweest. Het zomerkamp werd afgebroken en met pak en zak vertrok de hele stam, om voor de winter te gaan jagen. Pit-tah zag dit alles aan met schitterende ogen en toen de tenten naar beneden kwamen en de kano's aan de oever geladen werden, begreep hij alles — en kalm besloot hij achter te blijven. Hij wachtte een gunstige gelegenheid af en sloop het kamp uit naar het bos. Hier, in het stromende water, waar het ijs zich reeds begon te vormen, verborg hij zijn spoor. Toen kroop hij in een dicht kreupelbosje en wachtte. De tijd verliep en hij sliep enige uren.

De stem van Grijzen Bever, die zijn naam riep, wekte hem. Er waren nog meer stemmen. Pit-tah kon de stem horen van Grijzen Bever's squaw, Kloo-kooch, en van Mit-sah, hun zoontje.

Pit-tah beefde van angst en ofschoon hij neiging had uit het bosje te voorschijn te komen, deed hij het niet. Na een poosje zwegen de stemmen en enige tijd later kwam hij te voorschijn, om van zijn overwinning te genieten. Het begon donker te worden en hij speelde tussen de bomen, genietend van zijn vrijheid. Toen, eensklaps, voelde hij zich zeer eenzaam. Hij ging zitten en luisterde naar de stilte van het woud. Dat niets zich bewoog of geluid gaf, verontrustte hem. Hij voelde gevaar om zich heen, onbekend, ongezien. Hij was bang voor de hoge bomen en de donkere schaduwen, die alle mogelijke gevaarlijke dingen konden verbergen.

En dan was het koud. Hier was geen warme kant van een tent waar hij tegen kon liggen; zijn poten werden koud en

hij trippelde van de ene voet op de andere. Hij sloeg zijn pluimstaart er omheen en zag in zijn geest het kamp, de tenten en het vlammende vuur. Hij hoorde de schrille stemmen der vrouwen, de basgeluiden der mannen, het geknor der honden. Hij had honger en hij herinnerde zich stukken vlees en vis, die hem waren toegeworpen. Hier was geen vlees — niets dan dreigende en oneetbare stilte.

Zijn gevangenschap had hem verslapt, hij was vergeten hoe hij voor zichzelf moest zorgen. De nacht gaapte om hem heen. Zijn zintuigen, gewend aan het rumoer van het kamp, aan zien en horen, hadden nu niets te doen. Er was niets te zien, niets te horen.

Hij begon zachtjes te janken van angst, maar hij zweeg weer, uit vrees de onbekende gevaren tot zich te trekken. Een boom, krakend door de kou, maakte een scherp geluid.

Hij gilde van angst en holde in panische schrik naar het dorp. Hij voelde een overweldigend verlangen naar bescherming en gezelschap der mensen. Hij rook de kamplucht, hij hoorde de kreten en geluiden. Hij rende het bos uit en kwam op de vlakte, door de maan beschenen — maar het dorp was verdwenen.

Verlaten dwaalde hij door het eenzame dorp, snuffelde aan de afval en datgene wat de goden hadden achtergelaten. Gaarne had hij thans stenen gevoeld, die een woedende squaw naar hem wierp; gaarne had hij Grijzen Bever's zware hand in drift op hem zien neerdalen; met genot zou hij Lip-lip en de hele, laffe troep honden welkom geheten hebben.

Hij kwam aan de plaats waar Grijzen Bever's tent had gestaan. Daar ging hij zitten en keek naar de maan. Zijn keel bewoog krampachtig, zijn bek ging open en zijn eenzaamheid en vrees, zijn verdriet om Kiche, zijn geleden ellende, zijn

toekomstige gevaren, alles welde op in één hartverscheurende kreet. Het was het lange wolfsgehuil, luidkeels en treurig — het eerste gehuil, dat hij ooit had geuit.

Het aanbrekende daglicht verjoeg zijn angst, maar deed zijn gevoel van verlatenheid toenemen. Het duurde niet lang of hij had zijn besluit genomen. Hij rende het bos in en volgde de rivier stroomafwaarts. De hele dag liep hij zonder rusten. Hij scheen wel gemaakt om eeuwig te kunnen doorlopen. Zijn ijzersterk lichaam kende geen vermoeienis. En zelfs toen de vermoeidheid kwam, hielp zijn erfelijk uithoudingsvermogen hem zijn lichaam voortbewegen.

Waar de rivier tegen steile rotsen klaterde, klom hij op de hoge bergen er achter. Rivieren en stromen zwom hij over. Vaak liep hij op het dunne ijs, dat zich gevormd had, en meer dan eens zonk hij er door en worstelde tegen de ijskoude stroom. En steeds zocht hij het spoor, waar de goden de rivier verlaten hadden en het binnenland waren ingetrokken. Pit-tah was meer dan gewoon verstandig, en zoekend liep hij voort, steeds door, steeds verder. In het midden van de tweede dag, nadat hij dertig uren achtereen had gelopen, kòn hij niet meer. Hij had in veertig uren niet gegeten en hij was uitgeput van honger. Zijn mooie vacht was vuil door het herhaalde worstelen in het ijskoude water. Zijn brede voetzolen waren gekwetst en bloedend. Hij begon te hinken en dat werd steeds erger. Bovendien begon het te sneeuwen — ruwe, vochtige, kleverige sneeuw, glibberig onder de voeten, zodat de weg hoe langer hoe moeilijker en pijnlijker werd. Kort voor het invallen van de duisternis had Kloo-kooch een rendier gezien, dat aan de rivier kwam drinken en Grijze Bever had het met een welgemikt schot gedood. Daardoor kampeerden zij, die van plan waren geweest de rivier over te steken, aan deze oever. Was dit niet het geval geweest,

dan was Pit-tah voorbijgelopen en gestorven, of hij had zich misschien bij zijn wilde broeders gevoegd — en was een wolf gebleven tot aan het eind van zijn dagen.
De nacht was aangebroken. De sneeuw viel dichter, en zacht huilend hinkte Pit-tah verder, toen hij plotseling een vers spoor vond. Zo vers was het, dat hij het dadelijk herkende. Jankend van opwinding volgde hij het naar de oever der rivier en tussen de bomen. Kampgeluiden klonken in zijn oren. Hij zag de gloed van het vuur, hij zag Kloo-kooch bezig met koken en Grijze Bever, die op zijn hurken zat en een stuk rauw vet oppeuzelde. Er was vers vlees in het kamp! Pit-tah verwachtte een pak slaag. Hij kromp ineen en zijn haren gingen overeind staan bij de gedachte daaraan. Toen kwam hij dichterbij. Hij vreesde de slagen, die hem wachtten, maar hij wist ook dat het heerlijke warme vuur, de bescherming der goden, het gezelschap der honden daar waren. Kruipend en sluipend naderde hij het vuur, nederig en slaafs onderworpen. Hij kroop recht naar Grijzen Bever en eindelijk ging hij liggen aan de voeten van zijn meester, vrijwillig, uit eigen beweging de gevangenschap verkiezend.
Bevend wachtte Pit-tah op de bestraffing, die zou komen. Toen maakte de hand boven hem een beweging. Onwillekeurig kromp hij ineen onder de verwachte slag. Die viel niet. Hij keek tersluiks omhoog. Grijze Bever brak zijn stuk vet in tweeën. Grijze Bever bood hem een stuk aan. Zacht en achterdochtig rook hij er aan en begon toen langzaam te eten. Grijze Bever beval, dat hem vlees gebracht moest worden en hield de andere honden op een afstand, terwijl hij at. Daarna ging Pit-tah dankbaar en voldaan aan Grijzen Bever's voeten liggen, starend naar het vuur, dat hem verwarmde, met de ogen knippend en sluimerend, veilig in het weten dat de morgen hem vinden zou, niet eenzaam dwalend in

het kale woud, maar in het kamp der mens-dieren, bij de goden, wien hij zich had gegeven en van wie hij in het vervolg afhankelijk was.

DE WEDERZIJDSE OVEREENKOMST

In December ging Grijze Bever de Mackenzie op. Mit-sah en Kloo-kooch vergezelden hem. Eén slede mende hij zelf, getrokken door honden, die hij had gekocht of geleend. Een tweede, kleinere slee werd gemend door Mit-sah en daarvoor liep een span jonge honden. Het was eigenlijk meer speelgoed, doch Mit-sah genoot er van en leerde honden mennen en leiden, terwijl de jonge honden daarmee in het gareel leerden lopen. Bovendien deed de slede al enige dienst, want zij droeg ongeveer tweehonderd pond bagage en voedsel.
Pit-tah had de kamphonden al in het gareel zien zwoegen, zodat hij zich niet al te veel verzette, toen hij zelf voor het eerst er in moest. Om zijn hals kreeg hij een met mos gevulde band, die door twee riempjes verbonden was aan een riem, die over zijn borst en rug liep. Daarmee werd hij vastgemaakt aan het lange touw, waarmee hij de slee voorttrok.
Er waren zeven jonge honden in het span. De andere waren vroeger in het jaar geboren, en waren negen of tien maanden oud, terwijl Pit-tah slechts acht maanden was. Iedere hond was met een enkel touw aan de slee vastgebonden. Er waren geen twee touwen gelijk; zij scheelden ieder wel een hondenlengte. Ieder touw was vastgemaakt aan een ring voor aan de slee. De slee zelf was zonder lopers en gemaakt van berkenbast met opgebogen voorgedeelte om de sneeuw weg te schuiven, en de honden liepen in waaiervorm voor de slede uit, zodat de een niet op de hielen van de ander kon trappen.

Bovendien had die waaiervorm nog een ander voordeel. Doordat de touwen van verschillende lengte waren, konden de honden, die achter liepen, de voorste niet aanvallen. Als een hond een ander wilde aanvallen, moest hij dus een nemen, die aan een korter touw liep, in welk geval hij tegenover de hond stond, maar ook tegenover de zweep van den bestuurder. Maar het beste van alles was, dat de hond, die trachtte een voor hem lopende hond aan te vallen, de slede sneller moest voorttrekken en dat, hoe sneller de slee ging, hoe sneller de aangevallen hond kon weglopen. Hoe harder hij liep, des te harder liep de hond achter hem — en eveneens al de andere. Daardoor kwam in ieder geval de slede vlugger vooruit en bleek dus weer de ontwikkeling van den mens boven de dieren.
Mit-sah geleek op zijn vader, van wien hij veel verstand had geërfd. Hij had Lip-lip's vervolging van Pit-tah wel opgemerkt; maar toen was Lip-lip het eigendom van een ander en Mit-sah had nooit meer durven doen dan nu en dan een steen naar hem te gooien. Maar nu was Lip-lip zijn hond en hij wreekte zich door hem aan het langste touw vast te binden. Dat maakte Lip-lip tot den leider en dat was schijnbaar een eer. Maar in werkelijkheid maakte hem dit tot den gehate en vervolgde van het span.
Zodra de slede zich in beweging zette, rende het span Lip-lip na en de vervolging duurde zo de hele dag.
In het eerst keerde hij zich naar zijn vervolgers, woest en trots op zijn waardigheid. Maar dan sloeg Mit-sah hem met de dertig voet lange zweep in het gezicht, waardoor hij gedwongen was zich om te keren en voort te rennen. Lip-lip was niet bang voor de honden, maar wel voor de zweep en het enige dat hij doen kon, was zijn touw gespannen houden om vóór de tanden van zijn makkers uit te blijven lopen. Maar de geest van den Indiaan was nog sluwer. Om de

honden te prikkelen hun leider na te jagen, bevoorrechtte Mit-sah Lip-lip boven al de andere. Deze gunstbewijzen wekten hun haat en jaloersheid op. In hun bijzijn gaf Mit-sah hem vlees en hem alleen. Dat maakte hen dol; ze tierden buiten het bereik van de gevreesde zweep, terwijl Lip-lip het vlees verslond en Mit-sah hem beschermde.

En als er geen vlees was, hield Mit-sah het span op een afstand en deed alsof hij Lip-lip iets gaf.

Pit-tah schikte zich gewillig in zijn taak. Hij wist hoe nutteloos het was zich te verzetten tegen de wil van zijn goden. Bovendien was hij Kiche bijna vergeten en de enigen waar hij thans nog aan dacht, waren zijn meesters. Hij werkte dus hard en was gehoorzaam en aan tucht gewend. Hij was trouw en gewillig.

De honden echter gaf hij honderdvoudig hun beten terug, die zij hem in de tijd van Lip-lip's heerschappij hadden toegebracht. Maar Lip-lip was niet langer de leider — behalve wanneer hij aan het eind van zijn touw voor zijn makkers uitvluchtte en de slede achter hem aandanste. In het kamp bleef hij altijd vlak bij Mit-sah en Grijzen Bever of Kloo-kooch. Hij durfde zich niet van de goden verwijderen, want nu had hij alle honden tegen zich en hij proefde nu ten volle de bitterheid zijner vroegere vervolgingen van Pit-tah. Bij de val van Lip-lip had Pit-tah de leider van de troep kunnen worden. Maar daarvoor was hij te somber en te eenzelvig. Hij tuchtigde alleen zijn makkers, anders deed hij, alsof zij niet bestonden. Zij gingen uit de weg, als hij aankwam en zelfs de moedigste durfde hem zijn vlees niet wegnemen. Integendeel, zij verslonden hun eigen voedsel snel, uit vrees dat hij het hun zou afnemen. Pit-tah kende de wet goed — verdruk de zwakke, gehoorzaam de sterke. Hij at zijn aandeel zo snel hij maar kon. En wee de hond, die nog

niet klaar was. Een gegrom, geblikker van scherpe tanden en de hond klaagde huilend zijn leed aan de meedogenloze sterren, terwijl Pit-tah zijn eten voor hem opat.
Soms echter verzette zich een hond tegen een dergelijke behandeling. Zodoende werd Pit-tah in „training" gehouden. Hij wilde zijn bijzondere plaats in de troep behouden. Doch zulke gevechten waren kort van duur. Hij was te vlug voor de andere. Zij bloedden uit verscheidene wonden, voor zij wisten wat er eigenlijk gebeurde, en waren verslagen, nog voor zij begonnen waren te vechten.
Even streng als de tucht der goden was, even streng was die van Pit-tah onder zijn makkers. Hij gunde hun nooit enige rust. Hij dwong hen tot een onafgebroken eerbied voor hem. Onderling mochten zij doen wat zij wilden. Dat ging hem niet aan. Maar het ging hem wel aan, dat zij hem uit de weg gingen, als hij verkoos tussen hen door te wandelen en dat zij voortdurend zijn meesterschap over hen erkenden. Een spoor van stijve poten bij hen, een opgetrokken lip, overeind staand haar, en hij vloog hen aan, meedogenloos en wreed, hen snel overtuigend van hun verkeerde wijze van optreden.
Hij was een afschuwelijke tiran. Zijn heerschappij was zo streng mogelijk. Hij verdrukte de zwakken uit alle macht. Niet voor niets was hij in de dagen van zijn prille jeugd blootgesteld aan de onbarmhartige strijd om het leven, toen zijn moeder en hij, alleen en zonder hulp, bleven bestaan in de wrede omgeving van de Wildernis. En niet voor niets had hij zacht leren lopen, wanneer sterkeren langs gingen. Hij verdrukte de zwakken, maar eerbiedigde de sterken. En tijdens de lange reis met Grijzen Bever bleef hij op een afstand van de volwassen honden in de kampen der vreemde mens-dieren, die zij ontmoetten.
De maanden verliepen en nog steeds zette Grijze Bever zijn

reis voort. Pit-tah's krachten ontwikkelden zich in de lange uren van werken en zwoegen en het scheen dat zijn geestelijke ontwikkeling thans voltooid was. Hij beschouwde de wereld in een somber, wreed licht. Hij vond haar woest en brutaal, zonder warmte, liefkozingen of genegenheid.
Hij had geen genegenheid voor Grijzen Bever. Die was een god, maar een zeer woeste god. Pit-tah was blij, dat hij hem als een god kon beschouwen, maar hij miste heel diep in zijn hart toch iets. Wat, wist hij zelf niet.
Pit-tah wist dus niet welk een zegen de hand van een mens hem kon brengen. Hij hield zelfs niet van mensenhanden. Hij was er bang voor. Wel is waar gaven zij soms vlees, maar meermalen gaven zij pijn. Handen waren dingen, die men uit de weg moest blijven. Zij wierpen stenen, zwaarden, stokken, zwepen, knuppels, gaven slagen, stompen, en als zij hem aanraakten, knepen, trokken en mishandelden zij hem. Hij hield ook niet van kinderen; die waren zo wreed.
Het was in een dorp bij het Grote Slavenmeer, dat hij, zoals alle honden in alle dorpen deden, voedsel ging zoeken. Een jongen was bezig met een bijl bevroren rendiervlees klein te hakken en de splinters vlogen rond in de sneeuw. Pit-tah, zoekend naar voedsel, bleef staan en begon de splinters op te eten. Hij zag, dat de jongen de bijl neerlegde en een dikke knuppel opnam. Pit-tah sprong op zij en kon nog juist de slag ontwijken. De jongen achtervolgde hem en hij, een vreemdeling in het dorp, vluchtte tussen twee tenten, waar hij zich de uitweg door een hoge dam zag afgesneden.
Nu was er geen ontkomen voor Pit-tah. Met opgeheven knuppel naderde de jongen de hond. Pit-tah was woedend. Hij ging met overeind staand haar grommend een stap vooruit. Zijn gevoel van rechtvaardigheid was gekwetst. Hij kende de wet, dat alle afval van vlees, zoals afspringende stukjes bevroren

,endier, behoorde aan de hond, die ze vond. Hij had geen kwaad gedaan, hij had geen enkele wet geschonden en toch maakte die jongen zich gereed hem een pak slaag te geven. In een aanval van dolle drift wierp hij den jongen achterover in de sneeuw en scheurde met zijn tanden de hand open, die de knuppel vasthield.

Maar nu wist Pit-tah, dat hij een van de wetten der goden had overtreden. Hij had zijn tanden geslagen in het heilige vlees van een hunner en kon dus een vreselijke straf verwachten. Hij vluchtte naar Grijzen Bever, achter wiens beschermende benen hij kroop, toen de gebeten jongen en diens familie om wraak vroegen. Maar zij vertrokken onvoldaan. Grijze Bever verdedigde Pit-tah. Dat deden Mit-sah en Kloo-kooch ook. En nu begreep Pit-tah, dat er soorten van goden waren. Hij moest alles verdragen van zijn eigen goden, maar hij was niet gedwongen onrechtvaardigheden van andere goden te verduren zonder zijn tanden te gebruiken.

Maar hij zou die dag nog meer omtrent die wet leren.

Toen Mit-sah alleen in het bos brandhout sprokkelde, ontmoette hij den jongen, die gebeten was. Er waren nog andere jongens bij hem. Er vielen vinnige woorden. Toen vlogen al de jongens op Mit-sah aan. Het begon er lelijk voor hem uit te zien. Slagen regenden op hem van alle kanten.

Pit-tah bleef eerst toezien. Dat was een zaak, die de goden aanging, niet hem. Daarna begreep hij, dat Mit-sah, een van zijn eigen goden, mishandeld werd. Met een woeste sprong was hij tussen de vechtenden. Vijf minuten later renden de vluchtende vreemde jongens bloedend naar huis. Pit-tah's tanden waren niet werkeloos gebleven.

Toen Mit-sah het gebeurde in het kamp vertelde, beval Grijze Bever, dat Pit-tah vlees gebracht moest worden, veel vlees, en toen de hond meer dan verzadigd, slaperig

bij het vuur lag, wist hij dat hij goed had gehandeld. De maanden verliepen; Pit-tah werd steeds woester, wilder, eenzelviger, maar de band, die hem aan zijn meesters hechtte, werd hoe langer hoe sterker.
En als eenmaal Kiche zou komen om hem te halen, zou hij niet met haar gaan en de goden, die hem eten en warmte gaven, verlaten.

DE HONGERSNOOD

De lente van het jaar begon, toen Grijze Bever zijn lange reis eindigde. Het was April en Pit-tah was een jaar oud, toen hij het dorp binnentrok en door Mit-sah uit het gareel werd losgemaakt. Ofschoon hij volstrekt nog niet volwassen was, was Pit-tah, na Lip-lip, de grootste jonge hond in het dorp. Zowel van zijn vader, den wolf, als van Kiche, zijn moeder, had hij de kracht en de grootte geërfd en reeds was hij zo groot als de volwassen honden. Hij was echter nog niet stevig geworden. Zijn lichaam was tenger en slank en zijn kracht meer pezig dan gespierd. Zijn vacht had de echte grijze wolfskleur en hij zag er ook geheel en al uit als een wolf. Alleen in zijn geest was Kiche's hondenaard enigszins merkbaar.
Hij zwierf door het dorp en herkende met voldoening de verschillende goden, die hij voor de lange reis had gekend. Dan waren er de honden, jonge dieren, opgroeiend evenals hij, en volwassen honden, die er lang niet zo groot en vreselijk uitzagen als zij in zijn herinnering leefden. Hij was ook minder bang voor hen dan vroeger en liep met een gevoel van zekerheid tussen hen door, dat hem zeer aangenaam was.
Daar was Baseek, een grijze, oude hond, die vroeger slechts

zijn tanden behoefde te ontbloten om Pit-tah angstig en sluipend te doen wegvluchten. Van hem had Pit-tah veel van zijn eigen onbetekenendheid geleerd, en van hem zou hij thans leren welk een verandering er met hem zelf had plaats gevonden. Terwijl Baseek door de leeftijd zwakker was geworden, was Pit-tah door jeugd in krachten toegenomen. Het was na het slachten van een pasgedood rendier, dat Pit-tah de verandering in zijn betrekkingen tot de hondenwereld begreep. Hij had voor zijn aandeel een hoef en een stuk poot met nog heel wat vlees er aan gekregen. Achter een bosje was hij rustig bezig zijn buit te verslinden, toen Baseek op hem toevloog. Voor hij zelf wist wat hij deed, had hij den indringer tweemaal gebeten en was toen achteruitgesprongen. Baseek was verrast door zijn vermetelheid en snelheid van aanval. Verbluft bleef hij Pit-tah aanstaren — het bloederige, rode been tussen hen in.

Baseek was oud en had reeds de toenemende moed leren kennen van de honden waarover hij vroeger den baas had gespeeld. De bittere ervaring had hem geleerd, dat zijn krachten hem niet meer toestonden Pit-tah vol woede aan te vallen. Hij gromde dus woest en keek over het been heen dreigend naar Pit-tah. En Pit-tah, een groot deel van zijn vroegere vrees herkrijgend, scheen achteruit te wijken en kleiner te worden, terwijl hij een middel bedacht om geen al te oneervolle aftocht te blazen.

En thans beging Baseek een grote fout. Als hij zich had tevredengesteld met er woest en onheilspellend uit te zien, dan zou alles goed gegaan zijn. Pit-tah, op het punt zich terug te trekken, zou dit gedaan hebben en het vlees zou voor Baseek geweest zijn. Maar Baseek kon niet wachten; hij voelde zich reeds zeker van de overwinning en deed een stap naar voren. Terwijl hij zorgeloos aan het vlees rook,

begonnen Pit-tah's haren overeind te staan. Zelfs nu was het voor Baseek nog niet te laat om de toestand te redden. Als hij alleen maar aan het vlees had geroken met opgeheven kop en dreigende ogen, dan zou Pit-tah toch nog zijn weggeslopen. Maar het vlees riekte zo lekker en Baseek's gulzigheid werd hem de baas — hij beet er in.

Dat was te veel voor Pit-tah. De herinnering aan zijn meesterschap over zijn eigen span was nog vers in zijn geheugen en het eiste te veel van zijn zelfbeheersing om er werkeloos bij te staan, terwijl een ander het vlees verslond, dat hem toekwam. Volgens gewoonte sprong hij toe zonder voorafgaande waarschuwing. Bij de eerste beet werd Baseek's rechteroor in flarden gescheurd.

Hij was verbluft door het plotselinge er van. Doch er gebeurden nog meer en nog erger dingen, even plotseling. Hij werd ondersteboven gegooid en in de hals gebeten. Terwijl hij weer overeind krabbelde, voelde hij Pit-tah's tanden tweemaal in zijn schouders. De snelheid waarmee dit alles geschiedde, was overweldigend. Hij deed een nutteloze uitval naar Pit-tah, maar beet in de lucht. Het volgende ogenblik werd zijn neus opengehaald en deed hij enige stappen terug van het vlees. De toestand was nu omgekeerd. Pit-tah stond voor het been, dreigend en grommend, terwijl Baseek op een kleine afstand stond, tot de aftocht gereed. Hij durfde geen gevecht wagen met die jonge, bliksemsnelle hond en weer voelde hij de zwakheid van de naderende ouderdom. Zijn pogingen om een waardige houding te bewaren, waren heldhaftig. Kalm keerde hij de jonge hond en het been de rug toe, alsof beide beneden zijn aandacht waren en trots stapte hij weg. Niet voor hij uit Pit-tah's gezicht was, bleef hij stilstaan om zijn bloedende wonden te likken.

De uitwerking hiervan was, dat Pit-tah nog meer zelfvertrouwen,

nog grotere trots kreeg. Hij liep minder bescheiden tussen de volwassen honden en ging voor niemand uit de weg. Rechts noch links ziende, eenzaam, eenzelvig, angstaanjagend, vreemd, werd hij door de oudere honden als een raadselachtig schepsel beschouwd, dat zij niet lastig vielen, maar dat zij ook geen vriendelijkheden bewezen. Als zij hem in vrede lieten, liet hij hen ook in vrede, een toestand die alle, na enige ontmoetingen, wenselijk vonden.

In de zomer deed Pit-tah een nieuwe ondervinding op. Op zijn gewone stille wijze om een nieuwe tent in het dorp heen sluipend, stond hij eensklaps tegenover Kiche. Hij bleef staan en keek haar aan. Hij herinnerde zich haar vaag, maar hij herinnerde zich haar, en dat was meer dan van haar gezegd kon worden. Dreigend en grommend trok zij haar bovenlip op en al zijn langvergeten jeugdherinneringen keerden terug. Vrolijk sprong hij haar tegemoet en zij haalde met haar scherpe tanden zijn kop open. Daar begreep hij niets van; verbaasd en verbluft ging hij achteruit.

Maar dat was niet Kiche's schuld. Een wolfmoeder herinnert zich nooit haar jongen van het vorige jaar. Pit-tah was voor haar een vreemd dier, een indringer, en haar tegenwoordig nest jongen gaf haar het recht zulk een indringen kwalijk te nemen.

Een der kleintjes waggelde naar Pit-tah toe. Zij waren stiefbroeders, maar zij wisten het niet. Nieuwsgierig besnuffelde Pit-tah het hondje, waarop Kiche hem aanvloog en zijn kop ten tweeden male openhaalde. Hij ging nog verder achteruit. Alle oude herinneringen en gedachten stierven weg en vielen terug in het graf, waaruit zij waren opgestaan. Hij keek naar Kiche, die haar jong likte en daarmee nu en dan ophield om hem aan te grommen. Toen hij niet snel genoeg heenging, vloog zij ten derden male op hem toe — en Pit-tah liet zich

wegjagen. Dit was een wijfje van zijn soort en de wet van zijn soort zei, dat mannetjes nooit met wijfjes vochten. Dat had zijn instinct hem geleerd.

De maanden verliepen; Pit-tah werd krachtiger, zwaarder, steviger. Doch zijn karakter werd steeds somberder, eenzelviger, woester. De andere honden leerden spoedig, dat het beter was hem met rust te laten en Grijze Bever begon hem iedere dag hoger te schatten.

Doch Pit-tah had één grote zwakheid, hoe sterk hij overigens ook was — hij kon niet verdragen, dat men hem uitlachte. Lachen vond hij vreselijk. Als zij onderling lachten, kon hem dit niet schelen, maar zodra het lachen hem betrof, werd hij razend. Hoe ernstig, waardig, somber hij ook was, maakte lachen hem bespottelijk woest. Dan werd hij urenlang als een duivel. En wee de hond, die hem op die tijden in de weg kwam. Hij kende de wet te goed, dan dat hij zich op Grijzen Bever zou wreken: achter Grijzen Bever was een knuppel. Maar achter de honden was niets dan ledige ruimte en daarheen vluchtten zij, als Pit-tah, razend door het lachen, in hun midden verscheen.

In het derde jaar van zijn leven kwam er een grote hongersnood onder de Mackenzie-Indianen. In de zomer was de visvangst mislukt, in de winter verschenen er bijna geen rendieren, konijnen verdwenen, wilde dieren stierven van honger, zij verslonden elkaar. Slechts de sterkste bleven over. Pit-tah's goden waren voortdurend op jacht. De oude en zwakke goden stierven van gebrek. Er klonk weeklagen in het dorp, waar de vrouwen en kinderen rondliepen zonder voedsel. De goden aten zelfs het zachte, gelooide leer van hun schoenen en hun wanten, terwijl de honden hun riemen en de koorden der zwepen verslonden. De honden aten elkaar en de goden aten de honden. De zwakste en meest waardeloze

werden het eerst gegeten. De honden, die nog leefden, keken en begrepen. Enkele der verstandigste en moedigste verlieten de vuren der goden en vluchtten naar het bos, waar zij ten slotte doodhongerden of door wolven verscheurd werden.

In die tijd van ellende ontsnapte ook Pit-tah naar het bos. Hij was beter geschikt voor dit leven dan de andere honden, want hij had zijn opvoeding uit zijn prille jeugd als gids. Hij werd een meester in het opspeuren van kleine dieren. Hij kon urenlang op de loer liggen om een eekhoorntje te snappen en vloog dan als een bliksemsnel grijs projectiel op het diertje toe. Maar er waren niet genoeg eekhoorntjes om er vet van te worden.

Hij was dus genoodzaakt bosmuizen uit hun gaten in de grond op te graven, of te vechten met wezels, die even hongerig waren als hij, maar nog honderdmaal woester. Hij beroofde de vallen, die de goden hadden opgezet, en stal zelfs eenmaal een konijn uit Grijzen Bever's val, op een tijd dat Grijze Bever zelf wankelde en waggelde door het bos, vaak rustend door zwakte en gebrek aan adem.

Op zekere dag ontmoette Pit-tah een jongen wolf, broodmager en zwak van honger. Als hij niet zelf zo hongerig was geweest, zou Pit-tah misschien met hem zijn meegegaan naar zijn wilde broeders. Maar nu doodde hij den jongen wolf en at hem op. Het geluk scheen hem te begunstigen. Altijd, wanneer hij het hongerigst was, vond hij iets te eten en als hij zwak en uitgeput was, vond hem geen ander roofdier. Een lynx had hem juist twee dagen tot voedsel gediend, toen een troep hongerige wolven plotseling hem in het oog kreeg. Het was een lange, wrede jacht, maar hij was beter gevoed dan zij en ten slotte ontliep hij hen. En niet alleen ontliep hij hen, maar in een grote cirkel op zijn eigen spoor terugkomend, gelukte het hem een zijner uitgeputte vervolgers te snappen.

Gedurende het begin van de zomer, in de laatste dagen van de hongersnood, ontmoette hij Lip-lip, die eveneens naar de bossen was ontvlucht en een ellendig leven had geleid. Pit-tah ontmoette hem geheel onverwacht. Achterdochtig keken zij elkander aan.

Pit-tah was in uitstekende toestand. Zijn jacht was goed geweest en een week lang had hij volop te eten gehad. Hij was zelfs nu nog flink verzadigd. Maar zodra hij Lip-lip zag, ging al zijn haar overeind staan. Hij verspilde geen tijd. Lip-lip werd ondersteboven gegooid en op zijn rug gerold. Pit-tah sloeg zijn tanden in de magere hals. Er volgde een doodsstrijd, die Pit-tah met stijve poten oplettend aanzag. Toen rende hij kalm verder.

Niet lang daarna kwam hij bij het einde van het woud, waar een smalle strook open land naar de Mackenzie afhelde. Een dorp stond daarop. Nog verborgen tussen de bomen, bleef hij rondspeuren. Geluiden en geuren waren hem bekend. Het was het oude dorp, op een nieuwe plaats gezet. Maar de geluiden en de geuren waren verschillend van die uit de tijd van zijn vlucht. Er was geen weeklagen of huilen. Tevreden geluiden troffen zijn oor en toen hij de toornige stem van een vrouw hoorde, wist hij dat die toorn uit een volle maag kwam. En de lucht riekte naar vis. Daar was voedsel. De hongersnood was voorbij.

Moedig kwam hij uit het bos en draafde het kamp in, recht naar Grijzen Bever's tent. Grijze Bever was er niet, maar Kloo-kooch heette hem met vrolijke kreten welkom en gaf hem een hele, pas gevangen vis.

En hij ging liggen om te wachten op de komst van Grijzen Bever.

DE VIJAND VAN ZIJN SOORT

Als het ooit in Pit-tah's karakter had gelegen zich bij zijn soortgenoten aan te sluiten, dan werd die mogelijkheid onherstelbaar vernietigd, toen hij de leider werd van het span voor de slede. Want nu haatten de honden hem — om de echte en de ingebeelde voorrechten, die hij genoot; haatten hem om het vlees, dat Mit-sah hem gaf; haatten hem, omdat hij altijd voor hen uitvluchtte, met zijn pluimstaart omhoog.

En Pit-tah haatte hen evenzeer. Hij was volstrekt niet in zijn schik met de omstandigheid, dat hij leider was. Het was bijna meer dan hij kon verdragen, genoodzaakt te zijn weg te vluchten voor de blaffende troep, die hij drie jaar lang had getuchtigd en beheerst.

Zodra Mit-sah bevel gaf te vertrekken, vloog het hele span gillend, woest schreeuwend op Pit-tah toe. En Pit-tah moest lopen, anders kreeg hij de zweep van zijn meester in het gezicht.

Als ooit een dier de vijand van zijn soort was, dan was het zeker Pit-tah. Hij vroeg en gaf geen kwartier. Voortdurend vertoonde zijn lichaam de sporen van de beten der honden, maar ook zijn tanden waren onbarmhartig voor zijn vijanden. Dag en nacht vocht hij met hen. Zij wilden nooit de les leren, dat het beter was hem in het kamp met rust te laten; daarvoor haatten zij hem te veel. Hij was voor hen onbewust de Wildernis, de macht die loerde in het duistere woud. En Pit-tah was een woeste, onverbiddelijke vijand. Zelfs Grijze Bever, zelf een woeste wilde, verbaasde zich over zulk een mate van wreedheid. Nooit had hij zulk een dier gezien. Toen Pit-tah zowat vijf jaar was, nam Grijze Bever hem weer mee op een grote reis en lange tijd herinnerde men

zich de slachting, die hij aanrichtte in de verschillende dorpen langs de Mackenzie, over het Rotsgebergte en langs de Porcupine naar de Yukon. Hij genoot van zijn wraak op zijn soortgenoten. Zij waren gewone honden. Zij waren niet voorbereid op zulk een snelheid en zekerheid, want zijn aanvallen geschiedden zonder voorafgaande waarschuwing. Zij wisten niet, dat hij zulk een dodelijke snelheid bezat. Met stijve poten en overeind staand haar daagden zij hem uit, terwijl hij zonder veel omwegen hen naar de keel vloog en verscheurde, voor zij zelf wisten wat er met hen gebeurde. Hij werd een volleerd vechter. Nooit verspilde hij zijn krachten, nooit vocht hij. Daarvoor was hij te vlug, en als hij miste, was hij weer te gauw weg. Als wolf kon hij de aanraking van een ander lichaam niet velen. Dat deed aan gevaar denken. Het maakte hem razend. Hij moest vrij zijn, op zijn eigen poten, niets levends aanrakend.

Dat was de Wildernis, die nog uit hem sprak, de vrees in een val te raken.

Het was in de zomer, dat Pit-tah te Fort Yukon kwam. Grijze Bever was het grote water tussen de Mackenzie en de Yukon in een winter overgetrokken en bracht de lente door met jagen in de uitlopers van het Rotsgebergte. Nadat het ijs op de Porcupine gesmolten was, had hij een kano gebouwd en was die stroom afgepeddeld tot de plaats waar hij in de Yukon valt, vlak onder de Poolcirkel.

Hier stond het fort van de oude Hudson's Baai Compagnie en hier waren vele Indianen, veel voedsel en ongehoorde opwinding. Het was de zomer van 1898 en duizenden goudzoekers gingen de Yukon op, naar Dawson en Klondike. Nog honderden mijlen van hun doel, waren toch reeds velen hunner meer dan een jaar onderweg, en de kleinste weg die zij hadden afgelegd, was vijf duizend mijlen, terwijl

enkelen van het andere einde der wereld gekomen waren. Hier hield Grijze Bever halt. Een gerucht van de goudkoorts was hem ter ore gekomen en hij had verscheidene balen dierenvellen en wanten en mocassins (schoenen van dierenhuid) meegebracht. Hij zou zich nooit zo ver van huis gewaagd hebben, als hij niet een grote winst had verwacht. Maar zijn verwachtingen werden door de werkelijkheid verre overtroffen. Zijn stoutste dromen hadden 100 pCt. winst niet durven bereiken en hij maakte wel 1000 pCt.

In Fort Yukon zag Pit-tah voor het eerst blanken. Vergeleken bij de Indianen, die hij had gekend, schenen zij een ander soort van wezens, hoger staande goden. Zij maakten op hem de indruk in het bezit te zijn van grote macht en Macht is het teken van goddelijkheid. Dat voelde Pit-tah zo, hij redeneerde niet. Die blanke goden waren sterk, sterker dan de machtigste god, die hij tot nu toe had gekend, sterker dan Grijze Bever.

In het eerst was Pit-tah vol argwaan tegenover hen en hield hij zich op een afstand, maar toen hij zag dat de honden, die hen vergezelden, geen kwaad geschiedde, sloop hij dichterbij.

Op zijn beurt was hij een voorwerp van grote opmerkzaamheid voor hen. Zijn wolfachtig uiterlijk viel hun dadelijk op en zij wezen hem elkaar. Dit wijzen deed Pit-tah op zijn hoede zijn en toen zij hem trachtten te naderen, liet hij zijn tanden zien en ging hij achteruit. Het gelukte niemand de hand op hem te leggen en het was goed, dat zij dit niet deden. Pit-tah zag spoedig, dat er maar heel weinig van deze goden — niet meer dan een dozijn — op die plaats woonden. Om de drie dagen kwam een stoomboot aan de oever en bleef daar enige uren liggen. De blanken kwamen van deze stoomboten en gingen er weer mee weg. Er scheen een ontelbare

menigte van die blanke mannen te zijn. Op de eerste dag zag hij er al meer dan hij in zijn hele leven Indianen had gezien.
Maar al waren de blanke goden oppermachtig, hun honden betekenden niet veel. Dat bemerkte Pit-tah al spoedig door zich te begeven tussen de honden, die met hun meesters aan land kwamen. Ze waren van allerlei soort en grootte. Sommige hadden korte poten, andere veel te lange. Zij hadden haar in plaats van een vacht en sommige hadden zelfs heel weinig haar. Geen hunner wist hoe hij vechten moest.
Als vijand van zijn soort viel het in Pit-tah's smaak met hen te vechten. Dat deed hij en hij kreeg spoedig grote minachting voor hen. Zij waren zwak en hulpeloos, maakten veel geraas en dansten onhandig rond, trachtend alleen door kracht gedaan te krijgen wat hij door vlugheid en slimheid deed. Blaffend vlogen zij op hem toe. Hij sprong op zij. Zij wisten niet waar hij gebleven was en op dat ogenblik wierp hij hen ondersteboven en beet hen in de keel.
Vaak was zijn beet afdoende en rolde een hond in het stof, onmiddellijk aangevallen en verscheurd door een troep Indiaanse honden, die wachtten.
Pit-tah was wijs. Hij wist dat de goden kwaad werden, als hun honden werden vermoord. Hij stelde zich dus tevreden met de hond een dodelijke beet toe te brengen en liet de rest over aan de Indiaanse honden. Dan kwamen de blanke mannen aansnellen en ranselden de troep onbarmhartig, terwijl Pit-tah buiten schot bleef. Hij stond op een afstand te kijken, terwijl stenen, knuppels, bijlen en alle soorten van wapens op zijn makkers neervielen.
Pit-tah was heel wijs.
Een blanke, die zijn hond, een jachthond, voor zijn ogen zag verscheuren, trok een revolver. Die schoot hij snel zes

keer af en zes honden lagen dood of stervend op de grond. Een nieuw teken van macht, dat diep in Pit-tah's geest drong. Pit-tah genoot van dit alles. Hij hield niet van zijn soortgenoten en was sluw genoeg zelf het gevaar te ontkomen. Het doden der vreemde honden was hem een aangenaam tijdverdrijf.

En al die vreemde honden waren bang voor Pit-tah — hij was voor hen de Wildernis, die zij vreesden. Zij haatten hem, zoals een tamme hond den wolf haat, zoals hij hem altijd heeft gehaat. Zij beschouwden elkaar als een wettige prooi. Niet voor niets had Pit-tah het levenslicht gezien in het eenzame hol en zijn eerste gevechten gehad met het sneeuwhoen, de wezel, de lynx. En niet voor niets was zijn jeugd verbitterd door de vervolgingen van Lip-lip en de hele troep. Was dit anders geweest, dan zou alles anders zijn geworden. Had Lip-lip niet bestaan, dan zou hij zijn jeugd hebben doorgebracht met de andere jonge honden en meer een hond met liefde voor andere honden zijn geweest. Had Grijze Bever hem genegenheid of vriendschap betoond, dan zouden allerlei goede eigenschappen van Pit-tah aan de dag zijn gekomen. Maar dat was niet zo geweest en Pit-tah was geworden wat hij was — somber en eenzelvig, woest en wreed, de Vijand van zijn Soort.

DE KRANKZINNIGE BLANKE

In Fort Yukon woonden een klein aantal blanken. Zij hadden al lang in het land geleefd en minachtten de mannen, die met de stoomboten aan land kwamen en noemden hen chechaquos. Zij genoten, wanneer die mannen iets kwaads overkwam en voornamelijk van de slachting, die de Indiaanse

honden onder de honden der vreemdelingen aanrichtten. Zij gingen bij de aankomst van een stoomboot altijd naar de oever om de pret te zien en bewonderden het sluwe, woeste aandeel, dat Pit-tah in dit spelletje had.

Maar er was één man onder hen, die er buitengewoon veel schik in had. Hij snelde toe bij het eerste fluiten van een stoomboot en als het laatste gevecht over was en Pit-tah en de andere honden weg waren, keerde hij met een gezicht vol spijt naar het fort terug. Soms, als een arme hond gillend zijn doodskreet uitte onder de scherpe tanden van de troep, kon die man zich niet langer bedwingen en sprong hij rond en schreeuwde van genot. Pit-tah bekeek hij altijd met scherpe, begerige blikken.

Die man werd door de anderen de Mooie Smith genoemd. Niemand wist hoe hij eigenlijk heette en de hele streek kende hem als „Mooie Smith". Maar hij was allesbehalve een schoonheid — hij was integendeel in het oog vallend lelijk. De natuur was niet gul voor hem geweest. Om te beginnen was hij heel klein, en op zijn mager lichaam stond een nog veel magerder hoofd, dat van achteren puntig toeliep. In zijn jeugd, voor hij door zijn kameraden de Mooie werd genoemd, was hij spottend Speldeknop geheten.

Hij had een laag, opmerkelijk breed voorhoofd; daar scheen de natuur haar schrielheid berouwd te hebben. Zijn ogen waren groot en stonden op verre afstand van elkaar. Zijn kaken waren breed en zwaar en schenen op zijn borst te rusten. Zijn hals was te tenger om zulk een zwaar hoofd te dragen. Mooie Smith was wijd en zijd bekend als de grootste, gluiperigste lafaard. Zijn tanden waren breed en geel, terwijl zijn twee oogtanden, langer dan de andere, als slagtanden tussen zijn dunne lippen uitstaken. Zijn ogen waren geel en troebel; zijn haar, dun en onregelmatig gegroeid, was vuilgeel.

In één woord: Mooie Smith was een monster. Hij kon het niet helpen, hij was zo geboren, maar hij was het. In het fort kookte hij voor de andere mannen, waste de vaten en deed het ruwe werk. Zij verachtten hem niet, zij duldden hem slechts. En bovendien waren zij bang voor hem. Zijn laffe woede deed hun een schot in de rug of vergift in hun koffie vrezen. Maar iemand moest toch koken en wat zijn gebreken overigens ook waren, koken kon Mooie Smith best. Dit was de man, die naar Pit-tah keek, die genoot van zijn woeste kracht en die hem wenste te bezitten. Dadelijk trachtte hij Pit-tah aan te halen. Pit-tah deed, alsof hij hem niet zag. Later, toen het aanhalen dringender werd, liet Pit-tah zijn tanden zien en ging hij achteruit, met overeind staande haren. Hij hield niet van den man, hij voelde dat hij slecht was en hij was bang voor de uitgestoken hand en de pogingen tot lieve woordjes. Hij haatte den man. Zijn instinct zei hem, dat Mooie Smith een slecht mens was, dat die man met zijn lelijk, verdraaid lichaam iemand was, die pijn kon doen en dien men dus moest haten.
Pit-tah was in Grijzen Bever's kamp, toen Mooie Smith er het eerst een bezoek bracht. Bij het geluid der naderende voetstappen, nog voor hij zichtbaar werd, wist Pit-tah wie er kwam en begon zijn haar overeind te staan. Hij had rustig en op zijn gemak gelegen, maar sprong snel op en toen de man aankwam, sloop hij als een wolf naar het einde van het kamp. Hij wist niet wat zij zeiden, maar hij kon zien, dat de man en Grijze Bever samen praatten.
Eens wees de man naar hem en Pit-tah gromde terug, alsof de hand op hem neerkwam. De man lachte daarom en Pit-tah sloop weg naar het beschermende woud.
Grijze Bever weigerde de hond te verkopen. Hij was door zijn handel rijk geworden en had aan niets behoefte. Bovendien

was Pit-tah een waardevol dier, de sterkste hond, die hij ooit had gehad en de beste leider. En dan was er geen hond zoals hij aan de hele Mackenzie of de Yukon. Hij kon vechten. Hij maakte andere honden zo gemakkelijk dood als een man een mug. Neen, Pit-tah was tot geen prijs te koop.

Maar Mooie Smith kende de Indianen. Hij bezocht Grijzen Bever's kamp dikwijls en had altijd enige zwarte flessen onder zijn jas verborgen. Een der uitwerkingen van whisky was een hevige dorst. Grijze Bever werd dorstig. Zijn koortsige en verbrande maag begon steeds meer van het hete vocht te vragen. Het geld, dat hij voor zijn huiden en wanten en mocassins had ontvangen, begon weg te smelten. Het verdween steeds sneller en hoe leger zijn geldzak werd, des te slechter werd zijn humeur.

Eindelijk waren zijn geld, zijn goederen en zijn goed humeur geheel verdwenen. Niets bleef hem over dan zijn dorst. Toen begon Mooie Smith weer met hem te spreken over de verkoop van Pit-tah, maar deze keer bestond de koopprijs uit flessen, niet uit dollars, en Grijze Bever was meer geneigd te luisteren.

„Breng ze mee en de hond is van jou", zei hij.

De flessen werden gebracht en na twee dagen zei Mooie Smith tot Grijzen Bever:

„Haal je hond."

's Avonds sloop Pit-tah tevreden het kamp binnen. De blanke god was er niet. Maar nauwelijks lag hij rustig, of Grijze Bever waggelde naar hem toe en bond hem een leren riem om de hals. Hij ging naast Pit-tah zitten, met het ene einde van de riem in zijn hand. In zijn andere hand had hij een fles, waaruit hij van tijd tot tijd dronk.

Zo verliep een uur, tot Pit-tah in de verte naderende voetstappen hoorde, die hij met overeind staande haren herkende, terwijl Grijze Bever slechts suffend knikte. Pit-tah trachtte

zacht de riem uit zijn meesters hand te trekken, maar de slappe vingers grepen steviger toe en Grijze Bever richtte zich op.

Mooie Smith stapte het kamp binnen en bleef naast Pit-tah staan. Deze gromde zachtjes en keek oplettend naar de gevreesde handen. Een hand werd uitgestoken en daalde voorzichtig op hem neer. Het grommen werd sterker, de hand daalde lager. Kwaadaardig keken Pit-tah's ogen; het grommen werd korter, scherper, de adem ging hijgend. Eensklaps deed hij een bliksemsnelle uitval. De hand werd even snel teruggetrokken en de tanden sloegen tegen elkaar zonder iets er tussen. Mooie Smith was verschrikt en boos. Grijze Bever gaf Pit-tah een slag op zijn kop, zodat deze gehoorzaam neerhurkte.

Pit-tah's achterdochtige blik volgde elke beweging. Hij zag Mooie Smith weggaan en terugkomen met een dikke knuppel. Grijze Bever gaf hem het einde van de riem in de hand. Mooie Smith wilde weggaan. Pit-tah weigerde mee te gaan. Grijze Bever sloeg hem rechts en links, om hem te dwingen. Hij gehoorzaamde, maar vloog op den vreemdeling toe, die hem meetrok. Doch Mooie Smith sprong niet op zij. Hij had dit verwacht en sloeg met zijn zware knuppel Pit-tah tegen de grond. Grijze Bever lachte goedkeurend. Mooie Smith trok de riem weer aan en duizelig hinkte Pit-tah overeind. Hij vloog Mooien Smith niet voor de tweede maal aan. Eén slag met de knuppel was voldoende om hem te overtuigen, dat de blanke god wist hoe hij die moest gebruiken. Somber volgde hij Mooien Smith, grommend, met de staart tussen de poten. Mooie Smith hield de knuppel steeds tot slaan gereed.

In het fort gekomen, bond Mooie Smith hem stevig vast en ging naar bed. Pit-tah wachtte een uur. Toen knaagde

hij de riem door en was in tien seconden vrij. De riem was door de scherpe tanden als door een mes in tweeën gedeeld. Grommend keek Pit-tah naar het fort en rende terug naar het kamp van Grijzen Bever.

Maar het gebeurde herhaalde zich. Grijze Bever bond hem met een riem vast en leverde hem 's morgens weer aan Mooien Smith af, maar hier begon een verschil. Mooie Smith gaf hem een pak slaag. Stevig vastgebonden, kon Pit-tah slechts nutteloos razen en de bestraffing verduren. Knuppel en zweep werden op hem gebruikt en hij kreeg de vreselijkste slagen, die hij ooit in zijn leven had ontvangen.

En Mooie Smith genoot van dit werkje. Hij vond het heerlijk. Met uitpuilende ogen keek hij naar zijn slachtoffer en zijn ogen schitterden dof, terwijl hij zweep of knuppel zwaaide en luisterde naar Pit-tah's smartkreten en hulpeloos gegrom. Want Mooie Smith was wreed, zoals alle lafaards wreed zijn. Kruipend en gebukt bij slagen of scheldwoorden van de mensen, wreekte hij zich op schepsels, die zwakker waren dan hij. Iedereen houdt van macht en Mooie Smith maakte hierop geen uitzondering.

Na het pak slaag sleepte Mooie Smith Pit-tah weer mee naar het fort. Maar deze keer maakte hij hem met een stok vast. 's Nachts echter, toen al de mannen in het fort sliepen, knaagde Pittah de stok door, die hem tegenhield. Slechts met de grootste moeite en spierverwringing kon hij hem met zijn tanden bereiken en het kostte uren van geduldig knagen eer de stok in tweeën was. Zo iets had nog nooit een hond gedaan. Maar Pit-tah deed het en draafde vroeg in de morgen naar Grijzen Bever's kamp terug, waar hij reeds tweemaal was verraden. Doch hij was trouw en keerde terug, om ten derden male daar verraden te worden.

Deze keer werd hij halfdood geslagen, terwijl Grijze Bever

kalm stond te kijken naar den man met de zweep. Hij beschermde hem niet, Pit-tah was niet langer zijn hond. Na het pak ransel was Pit-tah er ellendig aan toe; een andere hond zou er door gestorven zijn. Maar zijn levenskracht was te groot — hij was maar alleen ellendig. Eerst was hij niet in staat zich voort te slepen en Mooie Smith moest een half-uur op hem wachten. Toen volgde hij wankelend en half-blind Mooien Smith naar het fort.
Doch nu werd hij met een ketting vastgebonden, die zijn tanden weerstand bood en al zijn woeste pogingen om zich los te rukken.
Na enige dagen vertrok Grijze Bever nuchter en doodarm naar de Mackenzie; Pit-tah bleef bij de Yukon het eigendom van een verdierlijkten, half krankzinnigen man. Maar wat weet een hond van krankzinnigheid! Voor Pit-tah was het een nieuwe, blanke, vreselijke meester, wiens minste wenk hij moest gehoorzamen.

DE HEERSCHAPPIJ VAN DE HAAT

Onder de dwingelandij van den krankzinnigen meester werd Pit-tah een duivel. Hij lag aan een ketting vast, in een hoek achteraan het fort, en hier plaagde en tergde Mooie Smith hem en maakte hem dol door lage streken.
De man ontdekte spoedig dat Pit-tah niet tegen lachen kon en daarom lachte hij zeer vaak luid en minachtend en wees tegelijkertijd spottend op Pit-tah. Op die tijden was Pit-tah nog razender dan zijn meester.
Vroeger was Pit-tah alleen de Vijand van zijn Soort geweest — een woeste vijand. Maar nu werd hij de vijand van alles en allen en woester dan ooit. Hij werd zo getergd, dat hij

alles haatte met blinde haat. Hij haatte de ketting, die hem aan het hok klonk, de mannen, die hem door de latten van het hok begluurden, de honden, die deze mannen vergezelden en die hem in zijn hulpeloosheid kwaadaardig aangromden. Hij haatte zelfs het hout van het hok, dat hem gevangen hield. Maar het meest van alles haatte hij Mooien Smith.

Doch Mooie Smith had bij al dat tergen van Pit-tah een doel voor ogen.

Op zekere dag verzamelden zich verscheidene mannen om Pit-tah's kooi. Mooie Smith trad binnen, met een knuppel in de hand, en nam de ketting van Pit-tah's hals. Toen zijn meester weg was, rende Pit-tah de kooi rond en trachtte de mannen, die buiten stonden, aan te vliegen.

Hij was een prachtig, vreselijk dier. Meer dan vijf voet lang en van de schouder af twee en een halve voet hoog, was hij veel zwaarder dan een wolf van diezelfde grootte. Van zijn moeder had hij de zwaardere verhoudingen van de hond geërfd, zodat hij — zonder enig vet en zonder een ons overbodig vlees — meer dan negentig pond woog.

Het was alles spieren, beenderen en pezen — vechtvlees in de beste toestand.

De deur van de kooi ging weer open. Pit-tah bleef staan. Er gebeurde iets ongewoons. Hij wachtte. De deur werd wijder geopend. Toen werd een reusachtige hond naar binnen geduwd en de deur werd achter hem dichtgeworpen. Pit-tah had nooit zulk een hond gezien — het was een mastiff — maar de grootte en het woeste uiterlijk van den indringer joegen hem geen angst aan. Hier was iets niet van hout of ijzer, waaraan hij zijn woede kon koelen. Met één sprong was hij bij de mastiff en scheurde hij diens kop open. Met woest, hees gebrom schudde het dier zijn kop en rende op Pit-tah toe. Maar Pit-tah was hier en daar en overal, altijd

ontwijkend en ontkomend, en altijd springend en bijtend met zijn scherpe tanden en weer op zij springend om zelf niet gebeten te worden.
De mannen buiten klapten in de handen, terwijl Mooie Smith in dolle verrukking keek naar het bijten en rukken en scheuren van Pit-tah. Reeds in het begin had de mastiff geen kans. Hij was te log en te langzaam. Eindelijk, terwijl Mooie Smith Pit-tah met een knuppel terugjoeg, werd de mastiff door zijn eigenaar uit de kooi getrokken. Toen werden weddenschappen betaald en geld klonk in de hand van Mooien Smith.
Pit-tah begon verlangend uit te zien, wanneer er weer mannen om zijn kooi bijeenkwamen. Dat betekende vechten; en vechten was het enige bewijs, dat hij mocht geven van het leven dat in hem was. Gekweld, tot haat geprikkeld, werd hij gevangen gehouden, zodat hij geen manier kende om die wraak te koelen, behalve wanneer zijn meester een andere hond in zijn kooi bracht. Mooie Smith had Pit-tah's krachten niet te hoog geschat, want hij bleef onveranderlijk overwinnaar. Op zekere dag werden achtereenvolgens drie honden op hem losgelaten. Een andere dag een volwassen, pas gevangen wolf. En weer een andere dag twee honden tegelijk. Dat was zijn zwaarste gevecht en hoewel hij ze ten slotte allebei doodbeet, werd hij zelf ook bijna vermoord.
In de herfst van dat jaar, toen de eerste sneeuw begon te vallen en drijfijs in de rivier kwam, nam Mooie Smith voor zichzelf en Pit-tah een plaats op een stoomboot, die de Yukon op naar Dawson ging. Pit-tah's naam was nu door het hele land bekend als de „Vechtende Wolf", en de kooi waarin hij zich bevond op het dek van de stoomboot, was gewoonlijk door nieuwsgierigen omringd. Hij rende hen grommend te gemoet of lag stil en bestudeerde hen met kille haat. Waarom

zou hij hen niet haten? Dat had hij zichzelf nooit gevraagd. Hij kende alleen maar haat — zijn leven was een hel geworden. De mannen staarden hem aan, prikten hem door de tralies heen met stokken, om hem te laten grommen en lachten hem dan uit.

Mooie Smith was een duivel, maar Pit-tah was er ook een en die twee woedden voortdurend tegen elkaar. Als hij Mooien Smith maar zag, was hij al razend en als Mooie Smith hem met een knuppel ranselde, bleef hij grommen. En wanneer Mooie Smith het opgaf en zich terugtrok, volgde hem Pit-tah's dreigend gegrom of vloog de hond tegen de tralies op, hem zijn haat nagrommend.

Toen de stoomboot te Dawson aankwam, ging Pit-tah aan land. Maar hij leefde ook daar voortdurend in een kooi, omringd door nieuwsgierigen. Hij werd vertoond als de „Vechtende Wolf" en de mannen betaalden vijftig Amerikaanse centen in stofgoud om hem te zien. Hij genoot nooit rust. Lag hij op de grond om te slapen, dan werd hij opgepord door een puntige stok, opdat het publiek waar voor zijn geld kreeg. Om de vertoning interessant te maken, werd hij voortdurend in een toestand van razernij gehouden. Hij werd beschouwd als een vreselijk wild dier en woest was hij: de grootste vechtersbaas, die achtereenvolgens alle honden overwon. Het was een woest land, de mannen waren woest en de gevechten waren gewoonlijk op leven en dood.

De enige reden waarom Pit-tah ophield met vechten, was dat al de andere honden dood waren. Hij werd nooit verslagen. Zijn vroegere training, toen hij vocht met Lip-lip en de hele troep, kwam hem nu goed te pas. In de eerste plaats kwam de taaiheid waarmee hij zich op de been wist te houden — al de wolfshonden, Mackenzie-, Eskimo- en Labrador-honden, Malemoeten, alle probeerden hem om

te gooien en hem zo bij de keel te pakken, maar geen hunner was het ooit gelukt hem zijn evenwicht te doen verliezen.
En dan was er zijn bliksemsnelheid. Die gaf hem een ontzettend groot voordeel boven zijn tegenstanders. Hoe groot ook hun handigheid was bij het vechten, nooit had hij een hond getroffen, die zo vlug was als hij zelf.
Voorts moest er rekening gehouden worden met het plotselinge van zijn aanval. De gewone hond begon met grommen en knorren en de gewone hond werd, eer hij het wist, ondersteboven gegooid en doodgebeten, voor hij was begonnen te vechten of van zijn verbazing was bekomen.
Maar het grootste van alle voordelen van Pit-tah was zijn ondervinding. Hij wist meer van vechten dan een der honden die tegenover hem stonden. Hij had meermalen gevochten, kende meer listen, terwijl zijn wijze van vechten onverbeterlijk was.
In de loop des tijds vocht hij hoe langer hoe minder en Mooie Smith was genoodzaakt wolven tegen hem te doen vechten. Deze werden voor dit doel opzettelijk door Indianen gevangen en een gevecht tussen Pit-tah en een wolf trok altijd veel publiek.
Eens werd een volwassen vrouwelijke lynx gevangen en deze keer ging het voor Pit-tah op leven en dood. Haar vlugheid was even groot als de zijne, haar woestheid eveneens, terwijl hij alleen met zijn tanden vocht en zij ook met haar scherpe klauwen.
Maar na de lynx hield al het vechten voor Pit-tah op. Er waren geen dieren meer om mee te vechten — ten minste geen, welke die eer waard waren. Hij bleef dus alleen maar tentoongesteld tot de lente, toen Tim Keenan, een berucht speler, in het land kwam. Met hem kwam de eerste buldog,

die Klondike ooit had gezien. Het was onvermijdelijk, dat de hond en Pit-tah zouden vechten, en een week lang was het aanstaande gevecht het voornaamste onderwerp van gesprek in de stad.

OP LEVEN EN DOOD

Mooie Smith maakte de ketting van zijn hals los en stapte achteruit.
Voor het eerst viel Pit-tah niet dadelijk aan. Hij stond stil, met vooruitgestoken oren, vol spanning en nieuwsgierigheid het vreemde dier aanziende, dat tegenover hem stond. Hij had nog nooit zo'n hond gezien.
Tim Keenan duwde de hond naar voren en fluisterde:
„Pak aan!"
Het dier waggelde naar het midden van de kring, kort en breed en lomp. Toen bleef hij stilstaan en keek met slaperige ogen Pit-tah aan.
Uit de menigte stegen kreten op.
„Pak hem, Cherokee! Bijt hem dood, Cherokee! Verscheur hem!"
Maar Cherokee scheen geen grote lust in vechten te hebben. Hij keerde zijn kop om en knipoogde tegen de schreeuwende mannen, tegelijkertijd goedhartig met zijn staartstompje kwispelend.
Hij was niet bang, hij was alleen maar lui. Bovendien scheen het hem toe, dat het niet de bedoeling was, hem met die hond te laten vechten. Hij was die soort van honden niet gewoon en wachtte tot men hem de andere hond zou brengen.
Tim Keenan stapte naar binnen, boog zich over Cherokee, streelde hem met beide handen over de schouders en duwde

hem zachtjes stotend naar voren. Het scheen, dat dit tegen het haar in strelen Cherokee tevens nijdig maakte, want hij begon te grommen, heel zacht achter in zijn keel.
Dat bleef niet zonder uitwerking op Pit-tah. Het haar begon op zijn nek overeind te staan en op zijn schouders. Tim Keenan gaf zijn hond nog een duw en ging toen de kooi weer uit.
Met kromme benen kwam Cherokee thans snel aanlopen. Toen beet Pit-tah toe. Een kreet van bewondering werd gehoord. Hij had de afstand afgelegd meer als een kat dan als een hond en met dezelfde katachtige snelheid had hij gebeten en was hij weer weggesprongen.
De buldog bloedde uit een wonde, van zijn ene oor tot zijn vette nek. Hij gaf geen geluid, hij gromde zelfs niet, maar keerde zich om en liep achter Pit-tah aan. De opgewonden menigte verdeelde zich in twee partijen en weddenschappen werden verhoogd of aangegaan. Nogmaals en nogmaals sprong Pit-tah toe, beet en sprong ongedeerd op zij; en steeds vervolgde hem zijn vreemdsoortige vijand zonder overhaasting, niet langzaam, maar kalm en beslist, op zakelijke manier. Hij had een vast doel voor ogen — iets dat hij wilde doen en waarvan niets hem kon terughouden.
Zijn hele houding, iedere beweging sprak van dit doel. Het bracht Pit-tah in de war. Nooit had hij zulk een hond gezien. Hij had geen haar als bescherming en bloedde gemakkelijk. Er was geen dikke vacht, die Pit-tah's tanden tegenhield, zoals bij honden van zijn eigen soort. Telkens weer zonken zijn tanden in het zachte vlees, terwijl het dier niet in staat scheen zich te verdedigen. Een andere verbazende omstandigheid was, dat de hond niet schreeuwde, zoals de andere honden, met wie hij vocht, altijd deden. Behalve een geknor, een gebrom, verdroeg de buldog de pijniging

geduldig. En nooit liet hij zich van zijn doel afbrengen. Niet dat Cherokee langzaam was; hij kon zich snel genoeg omwenden, maar dan was Pit-tah er nooit. Cherokee was ook verbaasd. Hij had nooit te voren gevochten met een hond, die hij niet kon beetpakken. Hier was een hond, die zich op een afstand hield, die heen en weer sprong en overal tegelijk was. En als hij hem met zijn tanden beet had, hield hij niet vast, maar liet onmiddellijk los en sprong weer weg.

Maar Pit-tah kon hem niet bij zijn keel te pakken krijgen. De buldog was te kort op de poten, terwijl zijn brede kaken eveneens een bescherming waren. Pit-tah sprong zonder letsel heen en weer, terwijl Cherokee's wonden toenamen. Beide kanten van zijn nek en kop waren opengescheurd en gebeten. Hij bloedde sterk, maar gaf geen teken van ontsteltenis. Hij bleef zijn vervolging voortzetten, ofschoon hij eenmaal, een ogenblik van de wijs gebracht, bleef stilstaan, tegen de mannen om de kooi knipoogde en met zijn staartstompje kwispelde, als een uitdrukking van zijn bereidwilligheid om te vechten. Op dit ogenblik vloog Pit-tah op hem toe, scheurde de rest van zijn oor open en sprong weer weg. Met een zacht geknor hernam Cherokee zijn vervolgingstocht en trachtte zijn dodelijke greep in Pit-tah's keel te krijgen. De buldog miste een haarbreed en juichkreten stegen op, toen Pit-tah eensklaps buiten het bereik van het gevaar sprong.

De tijd verliep; Pit-tah sprong nog steeds op zij en beet Cherokee snel. En steeds bleef de bulhond hem met dodelijke zekerheid vervolgen. Vroeger of later zou hij zijn doel bereiken en met dodelijke greep zijn vijand overwinnen. Intussen verdroeg hij al de tuchtiging, die de ander hem kon toebrengen. Zijn oren waren kwasten geworden, zijn nek en schouders waren op vele plaatsen opengescheurd, zelfs zijn lippen bloedden — alles door de

bliksemsnelle beten, waarvoor hij zich niet in acht kon nemen. Telkens en telkens weer had Pit-tah gepoogd Cherokee van de been te krijgen, maar hun verschil in hoogte was te groot. Cherokee was te kortpotig, te dicht bij de grond. Pit-tah probeerde het één keer te veel. Cherokee's schouder kwam binnen zijn bereik. Pit-tah beet er op los, maar zijn eigen schouder was er juist boven en door de te hevige schok verloor hij zijn evenwicht. — Voor de eerste keer van zijn leven! Hij viel met een zware slag op zijde. Het volgende ogenblik was hij weer overeind, maar tegelijkertijd grepen Cherokee's tanden hem bij de keel.

Het was geen goede greep, te laag bij de borst, maar Cherokee hield vast. Pit-tah sprong overeind en trachtte woest rondlopend de buldog af te schudden. Dat hangende, grijpende gewicht maakte hem razend. Het hinderde hem in zijn bewegingen, belemmerde zijn vrijheid. Het was als een val en zijn hele instinct kwam er tegen in opstand. Enige minuten was hij volslagen dol, al zijn verstand was verdwenen. Het leek wel, alsof hij geen hersens had. Hij *wilde* leven, zich bewegen, zich *blijven* bewegen, want beweging was de uiting van zijn levenskracht.

En steeds rende hij rond, trachtend de vijftig pond af te schudden, die aan zijn keel hingen. De buldog deed niets anders dan vasthouden. Soms, heel zelden, raakten zijn voeten de grond, maar het volgende ogenblik werd hij weer meegesleept door Pit-tah's woeste bewegingen. En Cherokee *wist*, dat hij zou winnen door te blijven vasthouden. Hij liet zich meeslepen en telde zijn wonden niet. Vasthouden moest hij, *vasthouden*!

Pit-tah hield op met rondlopen, toen hij geheel uitgeput was. Hij kon niets doen, hij begreep er niets van. Nooit in al zijn gevechten was zo iets voorgekomen. Zo hadden de honden

nog nooit gevochten. Hij lag half op zijn zijde, hijgend naar adem. Cherokee, steeds vasthoudend, drong tegen hem aan, trachtend hem geheel om te gooien. Pit-tah bood tegenstand en voelde dat de kaken met een kauwende beweging enigszins loslieten en weer vastgrepen. Iedere beweging bracht de greep dichter bij zijn keel. De methode van de buldog was vast te houden wat hij had en er bij te nemen wat hij krijgen kon. Dat gelukte hem, wanneer Pit-tah stillag. Als Pit-tah worstelde, dan bleef Cherokee alleen maar vasthouden.

Pit-tah beet met alle kracht in Cherokee's nek, de enige plaats, die hij met de tanden kon bereiken. Krampachtig rukte en scheurde hij met zijn scherpe tanden.

Toen, eensklaps, gelukte het Cherokee Pit-tah op zijn rug te wentelen en nog hing hij aan zijn keel op hem. Als een kat trok Pit-tah zijn achterpoten op en rukte en scheurde in de buik van zijn vijand boven hem. Snel draaide Cherokee om en zich vasthoudend, vormde hij een rechte hoek met Pit-tah's lichaam.

Er was geen ontkomen aan die greep. Langzaam, langzaam klom hij tot de grote halsslagader. Het enige, dat Pit-tah nog redde, was de losse huid om zijn hals en de dikke vacht, die ze bedekte. Dat vormde gaandeweg een dikke prop in Cherokee's bek, maar steeds verder rukte hij kauwend aan het dikke vel. Het gevolg was, dat hij langzaam aan Pit-tah worgde. Diens adem ging steeds langzamer en moeilijker. Het scheen wel, alsof het gevecht geëindigd was, maar er was één man, die nog vijftig tegen één op Pit-tah durfde wedden. En die man was Mooie Smith. Hij deed een stap naar Pit-tah toe en wees met zijn vinger op de hond. Toen begon hij spottend en luid te lachen. Dit had het gewenste gevolg. Pit-tah werd dol van woede. Met de laatste overblijfsels van zijn krachten kwam hij overeind en rende

als razend rond, met de vijftig pond aan zijn keel hangend. Eindelijk viel hij achterover; hij kon niet meer. En onmiddellijk kroop de buldog hoger, kauwde nog meer van het dichtbehaarde vlees en worgde Pit-tah sterker dan ooit. Luid handgeklap en geroep! „Cherokee! Cherokee!" werd gehoord. Cherokee antwoordde met sterk kwispelstaarten — maar hij liet zijn greep niet los, zijn vreselijke, dodelijke greep. Eensklaps werd belgerinkel gehoord en kreten van een sleedrijver.

Iedereen, behalve Mooie Smith, keek angstig op; ze waren allen bang voor de politie. Maar zij zagen slechts twee mannen met een hondenslede aankomen. Bij het zien van die mensenmenigte kwamen de beide mannen nieuwsgierig aanlopen. De grootste en jongste der twee mannen was gladgeschoren en zijn wangen waren rood gekleurd door de beweging in de koude lucht.

Pit-tah had opgehouden tegen te spartelen. Nu en dan trok hij met zijn poten, maar het hielp niet. Zijn adem werd steeds korter onder die onbarmhartige greep; bijna had Cherokee de slagader bereikt.

Woest sprong Mooie Smith op den armen Pit-tah los en schopte hem zo hard hij kon. Het publiek siste en protesteerde, maar dat was alles. Mooie Smith bleef zijn hond schoppen en trappen. De slanke, jonge, pas aangekomen man baande zich zonder veel complimenten een weg. Hij gaf Mooien Smith, die juist weer een been had opgeheven om te schoppen, een klinkende slag, vlak in het gezicht. Mooie Smith tuimelde achterover in de sneeuw. De jonge man wendde zich tot het publiek.

„Lafaards!" riep hij. „Beesten!"

Hij was woedend. Zijn staalblauwe ogen schoten vonken. Mooie Smith krabbelde weer overeind en kwam lafhartig

naar hem toe. En met een: „Jij beest!" smeet de jonge man hem door een tweede slag in het gezicht opnieuw in de sneeuw. Mooie Smith begreep, dat de sneeuw de veiligste plaats voor hem was en bleef daar liggen.
„Kom hier, Matt, help een handje," riep de jonge man den sleedrijver toe.
Beide mannen bogen zich over de honden. Matt greep Pit-tah, gereed hem weg te trekken, zodra Cherokee's kaken losgewerkt waren. Dat trachtte de jonge man te doen door de kaken van de buldog in beide handen te nemen en ze open te trekken. Maar dat was vergeefs. Terwijl hij trok en rukte en wrong, riep hij telkens: „Beesten!"
Het publiek begon oproerig te worden en sommige mannen verzetten zich er tegen, dat hun pret verstoord werd, maar zij zwegen, toen de jonge man het hoofd ophief en hen woedend aankeek.
„Laffe beesten!" barstte hij los.
Toen keerde hij tot zijn taak terug.
„Het helpt niet, mijnheer Scott, u kunt ze op die manier niet van elkaar krijgen", zei Matt ten slotte.
Beide mannen keken naar de honden.
„Hij bloedt niet erg," zei Matt, „de ander heeft nog de ader niet bereikt."
„Maar hij kan het elk ogenblik doen", antwoordde Scott. „Daar! Heb je het gezien? Hij heeft zijn greep een eindje veranderd."
De opwinding en angst voor de dood van Pit-tah nam bij den jongen man steeds toe. Woest hamerde hij op Cherokee's kop. Maar dat maakte de kaken niet los. Cherokee kwispelde met zijn staartstompje, als teken dat hij de betekenis der slagen begreep, maar dat hij ook wist, dat hij goed handelde en zijn plicht deed door vast te houden.

„Wil niet een van jullie mij helpen?" vroeg Scott het publiek wanhopig.
Maar geen hulp werd aangeboden, integendeel, het publiek begon hem spottend toe te juichen en hem allerlei dwaze raad te geven.
„U zult er een breekijzer tussen moeten zetten", raadde Matt.
De ander haalde zijn revolver uit zijn heupzak en trachtte de loop tussen de kaken van de buldog te brengen. Hij drukte en duwde, tot het knarsen van het staal tegen de tanden duidelijk hoorbaar was. Beide mannen lagen op hun knieën over de honden gebogen. Tim Keenan trad naar voren. Hij bleef naast Scott staan, tikte hem op de schouder en zei dreigend:
„Breek die tanden niet, vreemdeling."
„Dan zal ik zijn nek breken", zei Scott scherp en bleef de revolver als een wig tussen de tanden werken.
„Ik zeg, breek die tanden niet", herhaalde de speler, nog dreigender dan te voren.
Maar als hij den ander wilde afbluffen, gelukte hem dit niet. Scott hield geen ogenblik op met schuiven, ofschoon hij kalm opkeek en vroeg:
„Jouw hond?"
De speler bromde.
„Kom dan hier en breek zijn bek open."
„Wel, vreemdeling", zei de ander op langzame, tergende toon, „ik wil je vertellen, dat ik dit werkje nog nooit bij de hand heb gehad. Ik zou niet weten hoe ik het doen moest."
„Ga dan uit de weg en hinder mij niet", was het antwoord.
„Ik ben bezig."
Tim Keenan bleef naast hem staan, maar Scott lette niet verder op hem.
Hij had aan één kant de revolver tussen de kaken en trachtte

ze aan de andere zijde er uit te krijgen. Toen dit gedaan was, duwde hij langzaam en voorzichtig, telkens de tanden een weinig losser makend, terwijl Matt bij kleine eindjes de gehavende hals te voorschijn trok.
„Blijf hier staan om je hond op te vangen", beval Scott den eigenaar van Cherokee.
„Nu!" waarschuwde Scott, een laatste ruk gevend.
De honden waren van elkaar; de buldog worstelde woest.
„Neem hem weg", beval Scott.
En Tim Keenan nam Cherokee mee tussen het publiek. Pit-tah deed verscheidene nutteloze pogingen om overeind te komen.
Eenmaal stond hij, maar zijn poten waren te zwak om hem te dragen en langzaam zonk hij weer achterover in de sneeuw. Zijn ogen waren halfgesloten en verglaasd. Zijn bek stond open en zijn tong hing slap er uit. Hij leek precies een hond die geworgd was. Matt bekeek hem onderzoekend.
„Hij was er bijna geweest, maar hij kan nog ademen."
Mooie Smith was overeind gekomen om naar Pit-tah te zien.
„Matt, hoeveel is een goede trekhond waard?" vroeg Scott.
Matt dacht een ogenblik na en zei toen:
„Driehonderd dollar."
„En hoeveel een, die half geworgd is, zoals deze?" vroeg Scott, op Pit-tah wijzend.
„De helft", was Matt's oordeel.
Scott wendde zich tot Mooien Smith.
„Heb je het gehoord, meneer Beest? Ik neem je hond en geef je er honderd vijftig dollar voor."
Hij opende zijn portefeuille en telde de bankbiljetten af. Mooie Smith hield zijn handen op zijn rug en weigerde het aangeboden geld aan te nemen.
„Ik verkoop niet", sprak hij.

„O ja, je verkoopt wel, want ik koop. Hier is je geld. De hond is van mij."

Mooie Smith ging achteruit, met zijn handen nog steeds op zijn rug.

Scott sprong op hem toe met opgeheven vuist. Mooie Smith bukte in afwachting van de slag.

„Ik heb mijn rechten", jankte hij.

„Je hebt je rechten op die hond verloren", was het antwoord. „En je zult het geld aannemen. Of moet ik je weer eerst een slag geven?

„Neen", zei Mooie Smith snel en angstig, „maar ik neem het geld onder protest. De hond is een goudmijn. Ik wil niet bestolen worden. Iedere man heeft zijn rechten."

„Zeer juist", sprak Scott, hem het geld gevend, „iedere man heeft zijn rechten. Maar jij bent geen man, jij bent een beest."

„Wacht maar tot ik weer in Dawson kom", dreigde Mooie Smith. „Ik zal je gerechtelijk vervolgen."

„Als je je mond opendoet, wanneer je in Dawson komt, zorg ik dat je de stad wordt uitgezet. Begrepen?"

Mooie Smith bromde.

„Begrepen?" zei de ander woest, met donderende stem.

„Ja", knorde Mooie Smith, achteruitgaande.

„Ja wat?"

„Ja, mijnheer", gromde Mooie Smith.

„Pas op, hij zal bijten!" spotte iemand uit het publiek en een grof gelach werd gehoord.

Scott keerde hem de rug toe en begon Matt te helpen met Pit-tah.

Sommige mannen gingen al heen, anderen bleven in groepjes staan praten. Tim Keenan voegde zich bij hen.

„Wie is die kerel?" vroeg hij.

„Weedon Scott", was het antwoord.

„En wie voor de drommel is Weedon Scott?" vroeg de speler. „O, een van die verwaande mijnexperts. Hij is erg dik met al die hoge omes. Als je niet in moeilijkheden wilt komen, doe je het verstandigst het niet met hem aan de stok te krijgen, dat zeg *ik* je. Hij is een hoge baas en de gouverneur is een speciale vriend van hem."

„Ik dacht wel, dat het een hoge was", zei de speler, „daarom heb ik hem al bij het begin niet te pakken genomen."

DE ONTEMBARE

„Hij is hopeloos", stemde Weedon Scott toe.

Hij zat op de trap van zijn hut en keek naar Matt, die even hopeloos zijn schouders ophaalde.

Samen keken zij naar Pit-tah, die aan het einde van zijn ketting — met overeind staande haren, grommend, woest — rukte om bij de trekhonden te komen. Na verscheidene lessen van Matt — welke lessen door middel van een knuppel waren ingeprent — hadden de sleehonden geleerd Pit-tah met rust te laten, en zij lagen nu op een afstand, schijnbaar zijn hele tegenwoordigheid vergetend.

„Het is een wolf en er is geen temmen aan", zei Weedon Scott.

„O, dat weet ik niet", antwoordde Matt, „misschien heeft hij heel wat van een hond ook in zich. Maar één ding weet ik zeker en dat is niet te ontkennen."

Matt zweeg en knikte de Moosehide Berg vertrouwelijk toe.

„Wel, vooruit met hetgeen je weet", zei Scott scherp, na een poosje gewacht te hebben. „Vooruit er mee! Wat is het?"

„Wolf of hond is precies hetzelfde; hij is vroeger reeds getemd."

„Neen."

„Ik zeg ja, en hij heeft al in het gareel gelopen. Ziet u maar naar de littekens hier op zijn borst."

„Je hebt gelijk, Matt. Hij was een trekhond, voor Mooie Smith hem in handen kreeg."

„En er is geen enkele reden waarom hij niet weer een trekhond zou zijn."

„Zou je denken?" vroeg Scott haastig.

Toen verdween zijn hoop weer en hij schudde het hoofd.

„Wij hebben hem nu twee weken en hij is thans woester dan ooit."

„Geef hem een kans", raadde Matt; „laat hem een poosje los."

De ander keek hem ongelovig aan.

„Ja", vervolgde Matt, „ik weet dat u het al hebt geprobeerd, maar u had geen knuppel bij u."

„Probeer jij het dan."

Matt greep een knuppel en ging naar het dier, dat aan de ketting lag. Pit-tah keek naar de knuppel, zoals een opgesloten leeuw naar de zweep van zijn temmer kijkt.

„Zie hem eens naar die knuppel kijken", zei Matt. „Dat is een goed teken. Hij is niet gek. Durft mij niet aanvallen, zolang ik die knuppel gereed houd. Hij is niet gek, hoor!"

Terwijl de hand van den man naar omlaag kwam, kroop Pit-tah grommend neer, met overeind staand haar. Maar terwijl hij naar de naderende hand keek, hield hij ook de dreigende, opgeheven knuppel in het oog. Matt haakte de ketting van de halsband en stapte haastig achteruit.

Pit-tah kon nauwelijks geloven, dat hij vrij was. Vele maanden waren verlopen sedert hij in Mooien Smith's bezit kwam en in al die tijd had hij geen ogenblik van vrijheid gekend, behalve wanneer hij werd losgelaten om met andere honden te vechten. Onmiddellijk na

die gevechten was hij weer in zijn gevangenis gebracht. Hij wist niet wat hij er van moest denken. Misschien de een of andere nieuwe duivelse streek van de goden! Hij liep langzaam en voorzichtig, op een aanval voorbereid. Hij wist niet wat hij doen zou; alles was zo vreemd. Voorzichtig liep hij, zo ver mogelijk van de goden verwijderd, naar een hoek van de hut. Er gebeurde niets. Hij was zichtbaar verbaasd en kwam weer terug, bleef op enige afstand van de mannen staan en keek hen doordringend aan.

„Zou hij niet weglopen?" vroeg zijn nieuwe meester.

Matt haalde zijn schouders op.

„Moeten wij afwachten, enige wijze om het te proberen."

„Arme duivel!" zei Scott medelijdend. „Het enige dat hij nodig heeft is een bewijs van vriendelijkheid."

Hij ging de hut binnen en kwam weer naar buiten met een stuk vlees, dat hij Pit-tah toewierp. Deze sprong achteruit en keek op een afstand achterdochtig er naar.

„Hé! Major!" schreeuwde Matt waarschuwend, maar te laat. Major had een sprong naar het vlees gedaan. Op het ogenblik dat zijn tanden het beetpakten, wierp Pit-tah hem ondersteboven. Matt snelde toe, maar Pit-tah was vlugger dan hij. Major waggelde overeind, maar het bloed spoot uit zijn keel en kleurde de sneeuw rood.

„Het is erg, maar het is zijn eigen schuld", zei Scott haastig. Maar Matt had zijn voet al opgeheven om Pit-tah te schoppen. Een sprong, geblikker van tanden, een scherpe kreet! Pit-tah gromde woest, kroop enige meters achteruit, terwijl Matt zich bukte en naar zijn gewond been keek.

„Hij heeft mij te pakken gehad", zei hij, op zijn verscheurde broek en de groter wordende rode vlek wijzend.

„Ik zei je wel, dat het hopeloos was", zei Scott ontmoedigd. „Ik heb er voortdurend over gedacht; het moet

nu maar gebeuren. Het is het enige dat ons overblijft." Terwijl hij sprak, haalde hij aarzelend zijn revolver voor de dag.
„Zie eens hier, mijnheer Scott", zei Matt, „die hond is in de hel geweest; u kunt niet verwachten, dat hij als een engel er uit is gekomen. Geef hem nog wat tijd."
„Zie eens naar Major, Matt."
Matt keek naar de gekwetste hond. Hij was in de sneeuw gezonken in een bloedplas en stond op het punt de laatste adem uit te blazen.
„Zijn eigen schuld. Dat hebt u zelf gezegd, mijnheer Scott. Hij trachtte Pit-tah's vlees weg te nemen en nu is hij er geweest. Dat was te verwachten. Een hond, die niet vocht voor zijn eigen vlees, zou mij geen knip voor de neus waard zijn."
„En jij zelf, Matt. Met de honden kan het er nog door, maar wij moeten de grens toch ergens trekken."
„Mijn eigen schuld", zei Matt koppig. „Waarom moest ik hem schoppen? U hebt zelf gezegd, dat hij gelijk had in hetgeen hij deed. Dan had ik ook niet het recht hem te schoppen."
„Het zou een gunst voor hem zijn hem dood te schieten; hij is ontembaar."
„Kom, mijnheer Scott, geef die arme drommel één kansje. Hij heeft dit nog niet gehad. Hij komt juist uit de hel en dit is de eerste keer dat hij vrij is. Geef hem een kans, en als het niet goed gaat, schiet ik hem zelf dood. Ziedaar!"
„De hemel weet, dat ik hem niet wil doden of laten doden", antwoordde Scott, zijn revolver wegbergend. „Wij zullen hem laten loslopen en zien wat wij door vriendelijkheid van hem gedaan kunnen krijgen. Let op."
Hij liep naar Pit-tah en begon zacht en kalmerend tot hem te spreken.

„Neem liever een knuppel mee", waarschuwde Matt. Scott schudde het hoofd en ging voort te trachten Pit-tah's vertrouwen te winnen.
Pit-tah was achterdochtig. Er hing hem iets boven het hoofd. Hij had de hond van dien god vermoord, had zijn godenmakker gebeten en wat kon hij nu anders verwachten dan de een of andere vreselijke straf? Maar ook nu was hij ontembaar. Hij liet zijn tanden zien, zijn haar ging overeind staan, zijn ogen loerden, zijn hele lichaam was op alles voorbereid.
De god had geen knuppel, hij liet hem dus heel dichtbij komen. De hand van den god werd uitgestoken en daalde neer op zijn kop. Pit-tah kromp ineen, terwijl hij er onder neerboog.
Hier was gevaar — het een of ander verraad. Hij kende de handen der goden, hun macht om te wonden, om pijn te doen. Bovendien kon hij niet verdragen, dat men hem aanraakte. Hij gromde dreigender, bukte steeds lager, naarmate de hand daalde. Hij wilde niet in de hand bijten en hij verdroeg het gevaar, tot zijn instinct in opstand kwam en hem met een onbedwingbare lust om te leven vervulde. Weedon Scott had geloofd, dat hij vlug genoeg was om iedere poging tot bijten te ontkomen. Maar hij moest de opmerkelijke snelheid van Pit-tah leren kennen, die aanviel met de zekerheid en vlugheid van een ineengerolde slang.
Scott uitte een kreet van verbazing, terwijl hij zijn verscheurde hand met zijn andere beetpakte. Matt vloekte en kwam bij hem staan. Pit-tah bukte zich en ging achteruit, met overeind staand haar, ontblote tanden, dreigende, kwaadaardige ogen. Nu kon hij een pak ransel verwachten, vreselijker dan hij het zelfs ooit van Mooien Smith had gehad.
„Hé! Wat ga je doen?" riep Scott plotseling.

Matt was naar de hut gesneld en met een geweer naar buiten gekomen.

„Niets", antwoordde Matt met voorgewende onverschilligheid; „ik ga alleen de belofte vervullen, die ik heb gedaan. Ik zal hem doodschieten."

„Neen, doe het niet."

„O ja, zeker. Let op."

Het was thans Weedon Scott's beurt te vragen om Pit-tah's leven.

„Je hebt gewild, dat wij hem een kansje gaven. Welnu, geef het hem. Wij zijn pas begonnen en kunnen niet al bij het begin ophouden. Het kwam mij toe deze keer. En — zie eens naar hem!"

Pit-tah, op veertig voet afstands bij de hoek der hut staande, gromde met de uiterste kwaadaardigheid, niet tegen Scott, maar tegen Matt.

„Wel allemogendste hemel!" riep Matt verbaasd.

„Zie eens hoe verstandig hij is!" vervolgde Scott. „Hij kent de betekenis van vuurwapens evengoed als jij. Hij is verstandig en wij zullen zijn verstand een kansje geven. Berg je geweer weg."

„Best, ik wil wel", gaf Matt toe en zette zijn geweer tegen de houtstapel.

„Maar kijkt u nu eens!" riep hij het volgend ogenblik uit. Pit-tah was rustig geworden en was opgehouden met grommen. „Dat zullen wij nader onderzoeken. Let op!"

Matt greep zijn geweer en op hetzelfde ogenblik begon Pit-tah weer te grommen. Hij zette het geweer weer neer en Pit-tah's opgetrokken lip daalde weer over zijn tanden.

„Nu nog eens wat anders."

Matt greep het geweer en begon het langzaam naar zijn schouders op te heffen. Pit-tah's grommen werd heviger en

nam toe, naarmate het geweer hoger kwam. Maar het ogenblik vóór het geweer op zijn hoogte was, sprong hij op zij achter de hoek van de hut. Matt staarde naar de thans ledige ruimte in de sneeuw waar Pittah nog zoëven had gestaan. Plechtig legde Matt zijn geweer neer, keerde zich om en keek naar zijn patroon.
„Ik ben het met u eens, mijnheer Scott. Die hond is te verstandig om hem te doden.”

DE HEERSCHAPPIJ VAN DE LIEFDE

Terwijl Pit-tah Weedon Scott zag aankomen, begon hij te grommen, om te kennen te geven dat hij geen straf zou verdragen. Vier en twintig uur was het geleden, dat hij de hand had opengehaald, die nu in een verband zat en in een doek hing om het bloed er uit te houden. Vroeger had Pit-tah uitgestelde straf gekregen en hij vermoedde dat zo iets hem ook thans wachtte. Hoe kon het ook anders? Hij had heiligschennis gepleegd — hij had zijn tanden geslagen in het heilige vlees van een god, en nog wel van een blanken god. Er wachtte hem thans iets vreselijks.
De god ging op enige afstand zitten. Daarin kon Pit-tah niets gevaarlijks zien. Als de goden straften, stonden zij overeind. Bovendien had die god geen knuppel, geen zweep, geen vuurwapen. En dan was hij zelf vrij. Geen ketting of stok hield hem tegen. Hij kon vluchten, terwijl de god overeind kwam. Intussen zou hij afwachten en uitzien.
De god bleef rustig, bewoog zich niet. En Pit-tah's grommen veranderde in een gebrom, dat zwakker werd en eindelijk ophield. Toen begon de god te spreken en bij de eerste klank der stem ging Pit-tah's haar overeind staan en hij begon

te grommen. Maar de god maakte geen vijandige beweging en bleef kalm doorpraten. Een tijdjelang ging het grommen met zijn stem op en neer, doch de god praatte steeds door. Hij sprak tot Pit-tah, zoals deze nooit was toegesproken. Hij praatte zacht en kalmerend, met een vriendelijkheid, die Pit-tah trof, hij wist zelf niet hoe en waar. Niettegenstaande al de waarschuwingen van zijn instinct begon Pit-tah vertrouwen in dien god te krijgen. Hij had een gevoel van veiligheid, dat werd tegengesproken door al zijn ondervinding die hij bij de mensen had opgedaan.

Na een poos stond de god op en ging de hut in. Vol argwaan keek Pit-tah naar hem, toen hij weer buiten kwam. Hij had geen zweep, geen knuppel, geen vuurwapen. Evenmin was zijn ongekwetste hand achter zijn rug verborgen. Hij ging evenals te voren rustig zitten op dezelfde plaats. In zijn hand had hij een stukje vlees, dat hij Pit-tah toestak. Pit-tah stak zijn oren omhoog en bekeek het onderzoekend, tegelijk het vlees en den god aanziende, voorbereid op iedere aanval, gereed weg te springen bij het eerste teken van vijandigheid. Nog bleef de straf uit. De god hield hem alleen een stukje vlees onder de neus. Nog was Pit-tah vol argwaan en ofschoon hem het vlees met korte, uitnodigende duwtjes werd aangeboden, weigerde hij het aan te raken. De goden waren alwetend en men kon nooit vooruit zeggen welk wreed verraad schuilde achter dat schijnbaar onschadelijke stukje vlees. Zijn vroegere ondervinding had hem geleerd, dat vlees en straf heel vaak nauw verbonden waren.

Eindelijk wierp de god het vlees in de sneeuw voor Pit-tah neer. Hij rook er voorzichtig aan, maar keek er niet naar. Terwijl hij rook, hield hij zijn blik op den god gevestigd. Er gebeurde niets. Hij nam het vlees in zijn bek en verslond het. Nog gebeurde er niets. De god bood hem zelfs nog een

stukje aan. Weer weigerde hij het uit de hand te nemen en weer werd het hem toegeworpen. Dit werd enige keren herhaald. Maar er kwam een tijd, dat de god weigerde het toe te gooien. Hij hield het in zijn hand en bleef het vasthouden.

Het vlees was lekker en Pit-tah had honger. Heel, heel langzaam, oneindig voorzichtig, naderde hij de hand. Toen besloot hij het vlees uit de hand te eten. Hij hield voortdurend zijn blik op den god gevestigd, stak zijn kop naar voren, met achteroverliggende oren, met overeind staande haren. Een zacht gegrom waarschuwde, dat hij niet met zich liet spotten. Stukje voor stukje at hij al het vlees op en er gebeurde niets. Nog bleef de straf uit.

Hij likte zijn lippen af en wachtte.

De god bleef steeds doorpraten. Uit zijn stem klonk vriendelijkheid — iets waarvan Pit-tah volstrekt geen ondervinding had. En in hem zelf werd een gevoel wakker, dat hij evenmin ooit had gekend, een zekere voldoening, alsof aan een behoefte werd voldaan, alsof een ledige plaats in zijn binnenste werd gevuld. Toen echter werd zijn instinct weer wakker en waarschuwde hem zijn vroegere ervaring.

Aha, hij had het wel gedacht! Nu kwam het, de hand van den god, die pijn kon doen, werd naar hem uitgestoken en daalde neer op zijn kop. Maar de god bleef doorpraten. Zijn stem was zacht en kalmerend. Niettegenstaande de dreigende hand boezemde de stem vertrouwen in. En niettegenstaande de vertrouwenwekkende stem wekte de hand zijn wantrouwen op. Pit-tah werd door allerlei tegenstrijdige gevoelens bestormd. Hij gromde en bromde en stak zijn oren achteruit, maar hij beet niet en sprong niet weg. De hand daalde en kwam steeds nader. Zij raakte het uiteinde van zijn overeind staand haar aan. Hij kromp ineen. De hand daalde mee en drukte hem

steviger. Rillend gelukte het hem zijn zelfbeheersing te bewaren. Het was een marteling, die hand die hem aanraakte en zo in strijd was met zijn instinct. Hij kon niet zo dadelijk al het kwaad vergeten, dat hij van de handen der mensen had moeten verduren. Maar het was de wil van den god en hij trachtte zich te onderwerpen.

De hand werd opgelicht en daalde weer neer met een strelende, liefkozende beweging. Dit ging zo voort, maar telkens ging het haar mee in de hoogte. En telkens wanneer de hand neerdaalde, klonk een dof gegrom en gingen de oren achteruit. Pit-tah gromde en gromde waarschuwend. Op deze wijze vertelde hij, dat hij was voorbereid wraak te nemen, voor het geval hem pijn werd aangedaan. Hij kon immers niet weten, wat de god ten slotte toch nog zou doen. Ieder ogenblik kon die zachte, vertrouwenwekkende stem in donderende woede losbarsten, kon die zachte, strelende hand veranderen in een ijzeren greep, die hem hulpeloos maakte en hem pijn deed. Maar de god bleef zacht doorpraten en de hand rees en daalde steeds, met vriendelijke drukjes. Pit-tah werd door tegenstrijdige gevoelens heen en weer geslingerd. Zijn instinct kwam in opstand, hij voelde dat zijn vrijheid werd belemmerd. En toch was het hem niet lichamelijk onaangenaam, integendeel. Het strelen ging gaandeweg over in een krabben van de oren en het aangename gevoel nam steeds toe. En hij bleef vrezen en was voortdurend op zijn hoede, een onbekend kwaad vermoedend — en tegelijkertijd genietend van een tot nu toe ongekende vreugde.

„Wel, allemachies!"

Dat riep Matt, uit de hut komend met opgestroopte mouwen en een schotel waswater in zijn hand, in de hoogste mate verwonderd bij het zien van Weedon Scott, die Pit-tah streelde.

Zodra zijn stem in de stilte weerklonk, sprong Pit-tah achteruit en gromde woest.
Matt keek zijn patroon afkeurend aan.
„Als u het mij niet kwalijk neemt, dat ik zo vrij ben te zeggen hoe ik er over denk, mijnheer Scott, dan wil ik u wel verklaren, dat u een driedubbelovergehaalde gek bent."
Weedon Scott lachte, stond op en liep naar Pit-tah toe. Hij sprak kalmerend tot hem, maar niet lang en legde langzaam zijn hand op Pit-tah's kop. Pit-tah verdroeg het, maar hield zijn blik achterdochtig gevestigd niet op den man die hem streelde, maar op den man die bij de deur stond.
„U bent een heel knap mijn-expert, mijnheer Scott, maar u hebt uw roeping gemist, toen u niet als jongen van huis bent weggelopen om temmer in een circus te worden."
Pit-tah gromde bij het geluid van zijn stem, maar deze keer sprong hij niet weg onder de hand, die hem liefkoosde en zijn hals met lange, kalmerende streken streelde.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Dat was het begin van het einde voor Pit-tah — het einde van zijn leven onder de heerschappij van de Haat. Een nieuw, onbegrijpelijk veel heerlijker leven brak voor hem aan. Het vereiste heel wat nadenken en eindeloos geduld van de zijde van Weedon Scott, en van Pit-tah zelf eiste het een algehele ommekeer. Hij moest strijden tegen zijn instinct en tegen al de ervaringen, die hij tot nu toe had opgedaan. En dat was moeilijk. Hij was niet langer een jonge hond; het leven had hem reeds gevormd en gehard tot den Vechtenden Wolf, woest en wreed, onbeminnelijk en eenzelvig. Dit te veranderen eiste een ommekeer in heel zijn wezen, op een tijd dat zijn geest van ijzer was geworden, dat zijn instinct zijn wensen, waarschuwingen, en vaste regels kende.
Maar Weedon Scott had Pit-tah's natuur tot in de diepste

diepten getroffen en gevoelens opgewekt, die anders waren verdord en gestorven. Een van die gevoelens was de liefde, die de plaats innam van verdragen, het hoogste gevoel, dat hem tot nu toe in zijn omgang met de goden had bezield. Maar de liefde kwam niet in één dag, zij ontwikkelde zich uiterst langzaam. Pit-tah liep niet weg, ofschoon hij vrij was, omdat hij van dien nieuwen god hield. Hij leidde een beter leven dan bij Mooien Smith in de kooi en hij moest een god hebben. Het was in zijn natuur, zich door een mens te laten beheersen. En omdat hij een god nodig had en hij Weedon Scott verkoos boven Mooien Smith, bleef Pit-tah. Als bewijs van zijn trouw nam hij uit eigen beweging de bewaking op zich van het eigendom zijns meesters. Hij dwaalde om de hut, terwijl de trekhonden sliepen, en de eerste nachtelijke bezoeker moest zich met een knuppel tegen hem verdedigen tot Weedon Scott te hulp snelde. Maar Pit-tah leerde spoedig het verschil tussen dieven en eerlijke mensen. Den man, die met luide stap direct naar de deur der hut liep, liet hij met vrede, ofschoon hij hem vol waakzaamheid bespiedde, tot de deur openging en hij van den meester verlof kreeg heen te gaan.

Doch de man, die voorzichtig sluipend langs een omweg naderde — dat was de man, die door Pit-tah ontvangen, plotseling haastig een allesbehalve eervolle aftocht blies.

En iedere dag streelde en liefkoosde Weedon Scott Pit-tah. In het eerst achterdochtig en vijandig, begon Pit-tah van deze liefkozingen te houden. Maar er was één ding, dat hij nooit kon laten — grommen. Doch het was grommen met een nieuwe toon er in. Een vreemde kon die nieuwe toon niet horen en voor zo iemand was het grommen van Pit-tah een bewijs van zijn grote woestheid, angstaanjagend, vreselijk. Doch Pit-tah's keel was hard geworden door het maken van

woeste geluiden in al die jaren van vervolging en wreedheid en hij kon de geluiden niet verzachten om uit te drukken hoeveel vriendelijkheid hij gevoelde. Niettemin waren Weedon Scott's gehoor en sympathie fijn genoeg om de nieuwe toon in al dat woeste grommen te onderscheiden — de toon, die heel in de verte leek op een snorren van tevredenheid en die niemand anders dan hij kon horen.

En in de loop des tijds begon Pit-tah zijn meester werkelijk lief te hebben, ofschoon hij zelf niet wist wat liefde was. Het was voor hem een gevoel van pijn en onrustigheid, dat alleen verlicht werd door de tegenwoordigheid van zijn nieuwen god. Op zulke tijden was zijn liefde hem een vreugde — een wilde, heerlijke vreugde. Maar als de god weg was, keerde zijn smart en onrust terug, was er een leegte in zijn hart. 's Morgens vroeg ging hij op de stoep liggen en wachtte hij urenlang tot zijn meester verscheen. 's Avonds, als de meester naar huis kwam, verliet Pit-tah zijn warme slaapplaats in de sneeuw om een streling en een vriendelijk woord van zijn meester te ontvangen. Vlees, zelfs vlees, zou hij laten liggen om van zijn god een liefkozing te krijgen of hem naar de stad te vergezellen.

Ja, dat was een god, een god van Liefde, een goede, stralende god, in wiens licht Pit-tah's natuur opbloeide als een bloem in de zon.

Maar Pit-tah was niet luidruchtig in zijn liefde. Hij had nooit leren blaffen en kon het nu niet meer leren, om zijn meester welkom te heten wanneer hij aankwam. Nooit snelde hij zijn god te gemoet. Hij wachtte op een afstand — vol stille, zwijgende aanbidding. Alleen de heldere blik zijner ogen sprak van zijn liefde, de blik waarmee hij iedere beweging van den god volgde.

Hij leerde zich op vele wijzen schikken in zijn nieuw leven.

Hij begreep, dat hij de honden van zijn meester met vrede moest laten. Doch zijn heersersnatuur kwam te voorschijn en hij begon met ze te tuchtigen, tot zij hem als hun leider en meester erkenden en in alles zijn wil deden of hem uit de weg gingen.
Op dezelfde wijze begon hij Matt te dulden — als een bezitting van zijn meester. Matt gaf hem te eten. Matt probeerde hem het eerst voor de slede te spannen. Doch het gelukte hem niet. Slechts toen Scott hem had ingespannen, begreep hij, dat het de wil van zijn meester was en toen gehoorzaamde hij Matt, evenals de andere honden voor de slede.
De Klondike-sleden, met lopers er onder, waren verschillend van die aan de Mackenzie. En de wijze van aanspannen der honden was ook heel anders. Hier was geen waaiervorm; de honden werden in rechte lijn achter elkaar in dubbele leidsels geplaatst. En hier, in Klondike, was de leider werkelijk de leider. De verstandigste en sterkste hond was de leider en de andere honden gehoorzaamden en vreesden hem. Pit-tah plaatste zichzelf aan het hoofd en Matt was het geheel met hem eens. Doch hoewel hij op de dag voor de slee werkte, hield Pit-tah niet op 's nachts het eigendom van zijn meester te bewaken. Hij was dus voortdurend een trouwe, beschermende, kostbare bezitting voor zijn meester.
„U was toch maar verstandig, dat u dat sommetje voor die hond hebt betaald, nadat u Mooien Smith op zijn gezicht had geslagen", zei Matt op een dag.
Weedon Scott's grijze ogen begonnen weer toornig te schitteren en hij mompelde kwaad:
„Dat beest!"
Tegen de zomer overkwam Pit-tah iets heel onaangenaams. Zonder enige waarschuwing verdween de meester. Er waren

wel waarschuwingen geweest, maar Pit-tah was niet op de hoogte van de dingen en begreep niet wat het pakken van een koffer betekende.

Die avond wachtte hij vergeefs op de terugkomst van zijn baas. Tegen middernacht dwong de gure wind hem zijn schuilplaats achter de hut op te zoeken. Daar dommelde hij in, maar luisterde toch of de bekende stap niet nader kwam. Maar tegen twee uur kon hij het niet langer uithouden en hurkte hij neer op de koude stoep.

Maar de meester kwam niet. 's Morgens ging de deur open en Matt stapte naar buiten. Treurig keek Pit-tah hem aan. Er was geen enkel middel waardoor Matt hem kon vertellen wat hij wenste te weten. De dagen verliepen, maar de meester kwam niet.

Pit-tah, die nooit geweten had wat ziekte was, werd ziek. Hij werd erg ziek — zo ziek, dat Matt eindelijk genoodzaakt was hem in de hut te nemen. Ook schreef hij zijn meester: „Die dekselse wolf is helemaal ondersteboven. Hij wil niet eten, er zit geen leven meer in. Al de honden zijn hem de baas. Hij wil weten wat er van u is geworden en ik weet niet hoe ik het hem moet zeggen. Misschien gaat hij wel dood."

Het was zoals Matt schreef. Pit-tah at niet meer, verloor zijn levenslust en liet zich door de andere honden mishandelen. Hij lag in de hut op de grond, bij de kachel, zonder zich te bekommeren om eten of om Matt. Matt mocht vriendelijk tegen hem praten of vloeken, het was alles hetzelfde; hij keek den man alleen met doffe ogen aan en liet dan weer zijn kop op zijn voorpoten zinken.

En toen, op een avond, terwijl Matt zat te lezen, werd hij opgeschrikt door een zacht gejank van Pit-tah. Hij was opgestaan, had zijn oren gespitst in de richting van de deur

en luisterde ingespannen. Een ogenblik later hoorde Matt voetstappen. De deur ging open en Weedon Scott stapte naar binnen. De twee mannen drukten elkaar de hand. Toen keek Scott de kamer rond.
„Waar is de wolf?” vroeg hij.
Toen zag hij hem staan, waar hij had gelegen bij de kachel. Hij was niet als andere honden op hem toegesneld. Hij stond daar, keek en wachtte.
„Grote help!” riep Matt uit. „Kijk eens, hij kwispelstaart.”
Weedon Scott ging hem in de kamer te gemoet en riep hem. Pit-tah kwam naar hem toe, niet met een sprong, maar toch snel. Hij was onhandig, maar zijn ogen hadden een uitdrukking van diep gevoel, zodat zij schitterden en als lampen licht gaven.
„Zo heeft hij mij nooit aangekeken, zolang u weg was”, zei Matt.
Weedon Scott hoorde hem niet. Hij hurkte neer tegenover Pit-tah en liefkoosde hem — krabde hem op zijn oren, streek over zijn hals en zijn schouders, gaf hem kleine drukjes met zijn duim langs zijn rug. En Pit-tah gromde, met de nieuwe toon van liefde luider dan ooit in zijn stem.
Maar dat was nog niet alles. In zijn vreugde, in zijn grote opwellende liefde, vond hij een nieuwe wijze om die liefde te uiten. Eensklaps duwde hij zijn kop naar voren en wrong hem tussen de arm en het lichaam van zijn meester. En hier, gevangen, alles behalve zijn oren verborgen, gromde hij niet langer, maar bleef zich tegen hem aanvlijen en -dringen.
De twee mannen keken elkander aan. Scott's ogen glansden. Een ogenblik later, toen Matt zijn zelfbeheersing had herkregen, zei hij:
„Lieve help! Ik heb altijd wel gezegd, dat die wolf een hond was. Zie hem nu eens!”

Na de terugkomst van zijn meester herstelde Pit-tah zeer spoedig. Twee nachten en een dag bleef hij in de hut. Toen ging hij weer naar buiten. De trekhonden waren zijn overweldigende kracht vergeten, zij herinnerden zich alleen zijn tijd van ziekte en zwakte. Zodra hij uit de hut kwam, sprongen zij op hem toe.

„Bijt van je af, wolf, laat ze je tanden voelen", zei Matt, vrolijk bij de deur staande. „Geef ze! Geef ze!"

Pit-tah behoefde geen aansporing. De terugkeer van den meester was genoeg. Het leven stroomde weer door zijn aderen, krachtig, onoverwinbaar. Hij vocht uit louter geluk, uit zucht zijn levenskracht en levensvreugde te uiten. Het einde was, dat de honden spoedig verslagen op de vlucht sloegen en pas 's avonds durfden terugsluipen, één voor één, nederig en onderdanig aan hun leider.

Nu hij eenmaal had geleerd zich tegen zijn meester aan te vlijen, deed hij het vaak en dat was ook het uiterste, dat zijn natuur kon doen. Hij had altijd zijn kop vrij moeten hebben; dat was de Wildernis, die uit hem sprak, de vrees voor de val — zijn kop moest vrij blijven. En nu, door zichzelf zo geheel in de handen van zijn meester te geven, zich zo hulpeloos te verklaren, gaf hij het grootste bewijs van vertrouwen en liefde voor dien meester.

Op zekere avond, niet lang na de terugkomst, zaten Scott en Matt een spelletje kaart te spelen, voor zij naar bed gingen.

„Twee en vijftig, vier en vijftig en een paartje is zes", zei Matt, „en. . . ."

Eensklaps werd buiten een kreet en gegrom gehoord. Zij sprongen op en keken elkaar aan.

„De wolf heeft iemand te pakken", zei Matt.

Een wilde gil van angst en vrees deed hen toesnellen.

„Breng licht", schreeuwde Scott, naar buiten lopend.

Matt volgde met een lamp en bij het licht daarvan zagen zij een man in de sneeuw liggen. Zijn armen waren boven elkaar over zijn gezicht en zijn keel geslagen. Zo trachtte hij zich te beschermen tegen Pit-tah's tanden. En dat was nodig. Pit-tah was razend en deed hevige aanvallen op de meest kwetsbare plek. Van de schouders tot de polsen der gekruiste armen waren de mouwen van de jas, van het flanellen hemd en onderhemd in flarden gescheurd, terwijl de armen zelf vreselijk verscheurd en bebloed waren.
Dat alles zagen de beide mannen ogenblikkelijk. Het volgende ogenblik had Weedon Scott Pit-tah beetgepakt en weggetrokken. Pit-tah worstelde en gromde, maar deed geen poging om te bijten, terwijl hij snel rustig werd na een scherp woord van zijn meester.
Matt hielp den man overeind. Terwijl deze opstond en zijn gekruiste armen liet zinken, vertoonde hij het beestachtige gezicht van Mooien Smith.
Matt liet hem los met de vlugheid van iemand, die een kool vuur heeft aangeraakt. Mooie Smith knipoogde in het lamplicht en keek om zich heen. Hij zag Pit-tah en een hevige angst kwam op zijn gezicht.
Op hetzelfde ogenblik zag Matt twee voorwerpen in de sneeuw liggen. Hij hield de lamp er dichtbij en wees ze met zijn voet aan zijn patroon — een stalen hondenketting en een dikke knuppel.
Weedon Scott keek en begreep. Geen woord werd gesproken. Matt legde zijn hand op de schouder van Mooien Smith en draaide hem om. Geen woord behoefde gezegd te worden. Mooie Smith ging heen.
Intussen streelde Scott Pit-tah en zei:
„Heeft getracht je te stelen, hè? En jij wilde het niet hebben! Wel, wel, hij heeft zich lelijk vergist, hè?"

„Hij dacht zeker, dat zeventien duivels tegelijk hem te pakken hadden", zei Matt met een spottende lach.
Pit-tah, nog opgewonden en grommend, bleef met overeind staande haren brommen, tot langzamerhand zijn woede verminderde en de toon der liefde zacht, heel zacht in zijn grommen gehoord werd.

OP REIS

Er dreigde weer iets. Pit-tah voelde het zelfs, voor hij er de bewijzen van zag. Hij voelde, dat er een verandering zou komen. Hij wist niet hoe of waarom, maar hij voelde het, hij begreep instinctmatig hun gedachten.
„Luister, mijnheer!" riep Matt, toen zij hun avondmaal gebruikten.
Weedon Scott luisterde. Door de deur klonk een zacht, treurig janken, als een onderdrukt snikken. Toen kwam een lang gesnuif, alsof Pit-tah gerustgesteld was, dat zijn god nog binnen was en niet weer op geheimzinnige wijze was verdwenen.
„Ik geloof, dat de wolf mee wil", zei Matt.
Weedon Scott keek zijn makker aan met bijna smekende blikken, doch hij zei:
„Wat duivel kan ik in Californië met een wolf doen?"
„Hm, ja, dat zeg ik ook. Wat duivel kunt u met een wolf doen in Californië?"
Maar dit antwoord stelde Scott niet tevreden. De ander keek hem nietszeggend aan.
„Honden van blanken zijn geen cent waard tegenover hem", vervolgde Scott. „Hij vermoordt ze dadelijk. Als hij mij niet arm zou maken door de vele schadevergoeding, die ik moest

betalen, zou de politie hem mij toch afnemen en hem van kant maken."
„Hij is een echte moordenaar, dat weet ik", sprak Matt effen.
Weedon Scott keek hem achterdochtig aan.
„Het gaat niet", zei hij beslist.
„Het gaat niet", herhaalde Matt. „Wel, u zou een knecht moeten nemen, speciaal om op hem te passen."
In de stilte, die volgde, werd het zachte, snikkende janken bij de deur gehoord en het lange, onderzoekende gesnuif.
„Het is niet te ontkennen, dat hij dol op u is", zei Matt.
De ander keek hem met plotselinge woede aan.
„Och kerel! Ik weet het beste wat ik wil en wat goed is."
„Ik ben het met u eens, maar...."
„Maar wat?" vroeg Scott scherp.
„Maar...", begon de ander zacht en vervolgde toen driftig, „maar u behoeft u daarom zo nijdig niet te maken. Op die manier zou men denken, dat u zelf niet weet wat u eigenlijk wil."
Weedon Scott bleef lang in tweestrijd met zichzelf en zei toen vriendelijker:
„Je hebt gelijk, Matt. Ik weet ook niet wat ik wil en dat hindert mij zo."
Hij bleef zwijgen en zei na een poos plotseling:
„Het zou gewoon bespottelijk zijn de hond mee te nemen."
„Daarin hebt u gelijk", zei Matt en weer keek zijn patroon hem onderzoekend aan.
„Maar", vervolgde Matt onschuldig, „ik snap niet hoe hij in 's hemelsnaam weet, dat u heengaat."
„Ik snap het ook niet, Matt", zei Scott, treurig het hoofd schuddend.
Toen kwam de dag, dat Pit-tah door de openstaande deur der hut de noodlottige koffer op de grond zag staan en zijn meester, die bezig was hem te pakken. En dan het aanhoudende

heen en weer lopen. Dat sprak nog duidelijker — zijn god ging weer weg en zou hem achterlaten.
Die nacht liet hij het lange wolfsgehuil horen. Hij stak zijn kop omhoog en klaagde de koude sterren zijn leed, zoals hij dit had gedaan in zijn jonge dagen, toen hij terugkwam uit de Wildernis en in plaats van Grijzen Bever's tent slechts een hoop afval vond.
De twee mannen waren juist naar bed gegaan.
„Hij eet weer niet", riep Matt uit zijn kooi.
Uit Weedon Scott's kooi klonk een gebrom en rechttrekken van dekens.
„Te oordelen naar hetgeen gebeurde toen u de vorige keer wegging, zou het mij niet verwonderen als hij nu stierf."
De dekens in de andere kooi werden ongeduldig heen en weer gerukt.
„Och, klets toch niet!" riep Scott in het donker. „Je zanikt erger dan een vrouw."
„Dat ben ik met u eens", antwoordde Matt, en Weedon Scott was niet zeker of hij hem niet hoorde lachen.
De volgende dag was Pit-tah onrustiger dan ooit. Hij liep achter zijn meester aan, zo vaak deze de hut verliet en bleef op de stoep liggen, zolang Scott binnen was. Door de open deur kon hij verschillende dingen op de grond zien liggen. Naast de koffer lagen twee linnen tassen en een kist. Matt rolde zijn meesters dekens en pels in een zeildoek. Pit-tah jankte, toen hij dat alles zag.
Later kwamen twee Indianen. Hij keek hen onderzoekend aan, terwijl zij de bagage op hun schouders namen en begeleid werden door Matt, die een handtas en de dekens droeg. Na een poosje kwam Matt terug. De meester kwam bij de deur en riep Pit-tah naar binnen.
„Arme bliksem!" zei hij vriendelijk en wreef Pit-tah's oren

en rug. „Ik ga voorgoed weg, vrind, en je kunt mij niet volgen. Grom nu nog eens — grom eens lang en krachtig — als afscheid."

Maar Pit-tah weigerde te grommen. In plaats daarvan en na een treurige, onderzoekende blik, stak hij zijn kop tussen zijns meesters arm en lichaam.

„Hoor! Ze fluit al!" riep Matt.

Van de Yukon klonk het hese gebrul van een stoomfluit.

„U moet u haasten. Maak voort; sluit u de voordeur, dan ga ik de achterdeur uit."

De twee deuren werden op hetzelfde ogenblik dichtgeslagen en Weedon Scott wachtte, tot Matt weer bij de voorkant van het huis kwam. Binnen werd weer het snikkende gejank gehoord. Toen: lang, diep gesnuif.

„Je moet goed op hem passen, Matt", zei Scott, de berg afgaande. „Schrijf mij vaak hoe het hem gaat."

„Stellig", antwoordde Matt. „Maar luistert u hier eens naar."

Beide mannen bleven staan. Pit-tah huilde, zoals honden huilen wanneer hun meester dood is. Hij uitte zijn bittere smart in hartbrekend, gillend gehuil, dat wegstierf in trillend gejank en weer opkwam met hevige, smartelijke kreten.

De „Aurora" was de eerste stoomboot, die dit jaar de reis aanvaardde en het dek was vol avonturiers en ongelukkige goudzoekers, die thans evenveel haast hadden van het Goudland weg te gaan, als zij oorspronkelijk hadden om er te komen.

Bij de loopplank drukte Scott Matt de hand tot afscheid. Maar Matt's hand bleef slap liggen, terwijl hij staarde naar iets achter zijn patroon.

Scott keerde zich om en keek. Op het dek zat Pit-tah, die hem met smekende, treurige ogen aanzag.

„Hebt u de voordeur gesloten?" vroeg Matt.

De ander knikte en vroeg:

„En jij de achterdeur?”
„Ja, stellig, mijnheer.”
Pit-tah stak vleiend zijn oren naar achteren, maar bleef waar hij was en deed geen poging om dichterbij te komen.
„Ik zal hem mee aan land moeten nemen.”
Matt deed enige stappen in de richting van Pit-tah, maar deze gleed achteruit en wist door wenden en draaien te ontkomen. Doch toen de meester sprak, gehoorzaamde Pit-tah hem onmiddellijk.
„Wil niet komen bij den man, die hem al die maanden eten heeft gegeven”, zei Matt boos. „En u hebt hem nooit voedsel gebracht na de eerste dag. Ik laat mij hangen, als ik weet hoe hij snapt dat u de baas bent.”
Scott, die Pit-tah streelde, boog zich eensklaps dieper en wees op enige diepe sneden in de muil en tussen de ogen.
Matt bukte zich ook en streek zijn hand over Pit-tah's buik. „Wij hebben het raam vergeten. Hij is van onderen helemaal gewond en gesneden. Is regelrecht door de ruit gesprongen.”
Maar Weedon Scott luisterde niet. Hij dacht snel na. De fluit van de „Aurora” gaf het signaal tot vertrek.
Matt nam zijn halsdoek, om hem om Pit-tah's hals te binden. Maar Scott greep Matt's hand.
„Vaarwel, Matt, vaarwel. Omtrent den wolf — behoef jij mij niet te schrijven. Ik...”
„Wat!” riep Matt uit. „U wilt toch niet zeggen, dat...”
„Ja, dat wil ik juist zeggen. Hier is je halsdoek. Ik zal jou nu over hem schrijven.”
Matt bleef halverwege de loopplank staan.
„Hij zal nooit het klimaat kunnen verdragen”, schreeuwde hij, „tenzij u in warm weer zijn haren knipt.”
De loopplank werd ingehaald en de „Aurora” zette zich in beweging.

Weedon Scott wuifde nog een laatst vaarwel. Toen keerde hij zich om en bukte zich over Pit-tah, die naast hem stond. „Grom nu, voor de drommel, grom!" sprak hij en streelde de kop en wreef de achteroverliggende oren.

HET ZUIDEN

Pit-tah stapte in San Francisco van de stoomboot aan land. Nooit hadden de goden hem zo groot en machtig toegeschenen als nu, op het slikkerige plaveisel van San Francisco. De hutten die hij had gekend, waren vervangen door reusachtige gebouwen. De straten waren vol gevaren — wagens, karren, automobielen; grote, sterke paarden, die reusachtige vrachtwagens voorttrokken; monsterachtige electrische wagens, die toeterend en rammelend door de straten gilden, als de lynxen die hij in de noordelijke bossen had gekend.
Het was overweldigend. Pit-tah kreeg diep ontzag voor alles. Hij was bang. Hij kwam zichzelf even klein en nietig voor als op de eerste dag, dat hij uit de Wildernis in het dorp van Grijzen Bever kwam. En er waren zoveel goden, hij werd er duizelig van. Het donderend geraas in de straten verdoofde hem en de eindeloze beweging der dingen. Als nooit te voren voelde hij hoe afhankelijk hij was van zijn meester, dien hij op de hielen volgde en dien hij, wat er ook gebeurde, nooit uit het oog verloor.
Maar Pit-tah zou niet meer dan een benauwd visioen van de stad krijgen — een ervaring, die als een bange droom zou zijn, onwezenlijk en vreselijk, die hem nog lang daarna de slaap zou verstoren. Hij werd door zijn meester in een bagagewagen aan een ketting vastgelegd, te midden van kisten en koffers.

Hier heerste een korte, dikke, gespierde god, die met veel geraas met koffers en dozen smeet, ze door de deur naar binnen haalde, ze opstapelde of ze kletterend naar buiten wierp, waar andere goden ze opvingen.

En hier, in die hel, werd Pit-tah door zijn meester verlaten — of ten minste Pit-tah dacht, dat hij verlaten was, tot hij de reistassen van zijn meester naast zich rook en hij er de wacht bij ging houden.

„Tijd dat u komt", bromde de god van de wagen een uur later, toen Weedon Scott bij de deur verscheen. „Die hond van u wou niet, dat ik met een vinger uw bagage aanraakte."

Pit-tah kwam uit de wagen. Hij was verbaasd. De benauwende stad was verdwenen. Het geraas van de straten verdoofde hem niet langer. Voor hem lag een lachend landschap, glanzend van zonneschijn, loom van rust. Maar hij had weinig gelegenheid zich over die verandering te verbazen. Een rijtuig wachtte. Een man en een vrouw naderden den meester. De vrouw stak haar armen uit en sloeg ze den meester om de hals — een vijandige beweging! Het volgende ogenblik had Weedon Scott zich uit de omarming losgemaakt en was hij bij Pit-tah gekomen, die in een grommende, woeste demon was veranderd.

„Het is in orde, moeder", zei Scott, terwijl hij Pit-tah vasthield en trachtte te kalmeren. „Hij dacht, dat u mij kwaad wou doen en dat kon hij niet toelaten. Het is goed — het is goed. Hij zal alles spoedig genoeg leren."

„En intussen zal ik mijn zoon alleen maar mogen omhelzen, als zijn hond er niet bij is", sprak zij lachend, ofschoon zij bleek en bevend van schrik was.

Zij keek naar Pit-tah, die gromde en kwaadaardig keek.

„Hij zal zijn les wel leren", sprak Scott, „en dadelijk ook!"

Hij sprak zacht tot Pit-tah, totdat deze gekalmeerd was, en toen werd zijn stem streng.
„Liggen! Allo! Liggen!"
Dat was een van de dingen, die de meester hem had geleerd en Pit-tah gehoorzaamde, ofschoon schoorvoetend en somber.
„Nu, moeder!"
Scott stak haar beide armen toe, maar hield zijn blik op Pit-tah gevestigd.
„Liggen!" waarschuwde hij. „Liggen!"
Pit-tah's haren gingen overeind staan en hij hurkte neer, terwijl de vijandige beweging werd herhaald. Maar er gebeurde niets kwaads, evenmin door de omhelzing van den vreemden man-god, die volgde. Toen werden de reistassen in het rijtuig gelegd, de vreemde goden en de meester volgden en Pit-tah bleef waakzaam achter het rijtuig aanrennen of waarschuwde de paarden, dat hij er was om op te passen, dat den god dien zij zo snel voorttrokken geen kwaad geschiedde.
Na een kwartier reed het rijtuig door een stenen poort tussen een dubbele rij gebogen en ineengegroeide notebomen. Aan beide zijden strekten zich grasvelden uit, hier en daar afgebroken door reusachtige eiken. In de nabijheid, in tegenstelling met het jonge gras, zag men hooivelden in bruin en goud. Verderop de goudgele heuvels en hooggelegen weiden. Een huis met een grote veranda en vele vensters keek neer in het groene dal.
Maar Pit-tah had niet veel gelegenheid dit alles te zien. Nauwelijks was het rijtuig het park ingereden, of hij werd aangevallen door een herdershond met heldere ogen, een spitse kop en woedend, verontwaardigd geblaf. Pit-tah waarschuwde niet, maar zijn haar ging overeind staan, toen hij stil zijn dodelijke aanloop nam. Doch die aanloop werd nooit ten einde gebracht. Eensklaps hield hij op, bijna op zijn

hurken neervallend, zo verlangend was hij de hond te ontwijken, die hij had willen aanvallen. Het was een wijfje en de wet van zijn soort verbood hem haar aan te grijpen. Maar de herdershond kende dat instinct niet, daar zij een wijfje was. Bovendien had zij, als herdershond, een instinctmatige afkeer van de Wildernis, voornamelijk van den wolf. Pit-tah was voor haar een wolf, de rover, die de kudden door alle eeuwen heen had aangevallen. En dus vloog zij hem aan, toen hij trachtte de aanraking met haar te ontwijken. Hij gromde onwillekeurig, toen hij haar tanden in zijn schouder voelde, maar hij poogde niet haar op zijn beurt te bezeren.

„Hier, Collie!" riep de vreemde man in het rijtuig.

Weedon Scott lachte.

„Doet er niet toe, vader. Dat is wel goed voor hem. Pit-tah heeft nog heel wat te leren en het beste is, dat hij maar dadelijk begint. Hij zal zich wel weten staande te houden."

Intussen snelde Collie Pit-tah woedend na, schreeuwend en blaffend van verontwaardiging, maar zij kon Pittah niet inhalen, die stil als een schaduw bliksemsnel over de grond voortgleed.

Het rijtuig stopte voor het huis en de meester stapte uit. Op dit ogenblik werd Pit-tah plotseling ook van ter zijde aangevallen. Het was een jachthond, die op hem toevloog en door de onverwachte schok rolde Pit-tah ondersteboven. Als een toonbeeld van kwaadaardigheid kwam hij overeind, met achteroverliggende oren, opgetrokken lip, gerimpelde neus, en zijn tanden sloegen op elkaar, terwijl hij juist de halsslagader van de hond miste.

De meester kwam aanrennen, maar hij was te ver weg en het was Collie, die het leven van de jachthond redde.

Voor Pit-tah de dodelijke beet kon toebrengen, snelde Collie

toe als een stormwind — vol haat voor den rover uit de Wildernis. Zij vloog Pit-tah aan midden in zijn sprong en ten tweeden male werd hij ondersteboven gegooid.
Het volgende ogenblik kwam de meester aan en hield Pit-tah vast, terwijl de vader de andere honden riep.
Het rijtuig was weggereden en andere vreemde goden kwamen uit het huis. Sommigen bleven op eerbiedige afstand staan, maar twee hunner, vrouwen, herhaalden de vijandige beweging en grepen den meester om de hals. Pit-tah echter begon die beweging toe te staan. Er gebeurde geen kwaad, terwijl de geluiden, die de goden maakten, niet dreigend waren. Die goden haalden ook Pit-tah aan, maar hij verjoeg ze grommend.
De jachthond was bij het bevel: „Liggen, Dick, liggen!" de stoep opgegaan en bij de veranda gaan liggen, nog brommend en dreigend den indringer bespiedend. Een der godenvrouwen had haar armen om Collie geslagen en liefkoosde en streelde haar. Maar Collie was zeer verbaasd en verbluft en jankte onrustig door de tegenwoordigheid van den wolf.
Pit-tah volgde zijn meester op de voet, toen deze de stoep opging om het huis binnen te treden. Dick gromde op de veranda en Pit-tah gromde op de stoep terug.
„Neem Collie mee naar binnen en laat de twee andere het samen uitvechten", stelde Scott's vader voor. Daarna zullen zij wel vrienden zijn."
„Dan zal Pit-tah, om zijn vriendschap te tonen, vooraan bij de begrafenis moeten lopen", zei de meester lachend.
Ongelovig keek de oude heer Scott eerst naar Pit-tah, toen naar Dick en eindelijk naar zijn zoon.
„Je bedoelt, dat...."
Weedon knikte.

„Ja, dat bedoel ik. U zou binnen één of hoogstens twee minuten een doden Dick hebben."
Hij keerde zich tot Pit-tah.
„Kom, wolf, je zult mee naar binnen moeten gaan."
Met stijve poten en recht overeind staande staart, de blik vast op Dick gericht en tevens op de onbekende gevaren om hem heen, trad Pit-tah het huis binnen. Toen hem echter geen vreselijk iets daaruit te gemoet sprong, ging hij met een voldaan geknor aan zijns meesters voeten liggen, lettend op alles wat er gebeurde, steeds gereed op te springen en op leven en dood te vechten met de verschrikkingen, die voor hem onder het dak van die woning moesten schuilen.

IN DE WONING VAN DEN GOD

Niet alleen leerde Pit-tah snel, maar hij had ook veel gereisd en wist zich bij zijn omgeving aan te passen. Hier, in Sierra Vista — dat was de naam van rechter Scott's landgoed — begon hij zich spoedig thuis te gevoelen. Hij had verder niet veel last met de honden. Dick beschouwde weldra Pit-tah als een nieuwen bewoner van het huis en als hij zijn zin had gekregen, zou hij spoedig goede vrienden zijn geweest met den vreemde; maar Pit-tah verlangde geen vriendschap; het enige dat hij van honden vroeg, was dat zij hem met rust lieten. Dick's vriendelijkheden hinderden hem en hij joeg hem grommend weg, tot het goedhartige dier zijn pogingen opgaf en geen nota meer van hem nam.
Collie echter plaagde hem voortdurend. Zij durfde hem — het was haar verboden — niet meer aanvallen, maar zij plaagde en mishandelde hem waar zij enigszins kon. Hij nam zo weinig mogelijk nota van haar en deed zijn best haar uit de weg te blijven.

Maar Pit-tah had nog heel veel andere dingen te leren. Sierra Vista was heel wat groter dan Grijzen Bever's tent. Hij moest op zoveel personen letten. Daar waren rechter Scott en zijn vrouw. Daar waren de twee zusters van den meester, Betsy en Mary. Daar waren zijn vrouw Alice en zijn kinderen, Weedon en Maud, kleuters van vier en zes. Hij begreep echter zeer spoedig, dat die allen bij zijn meester behoorden, en wat voor zijn meester waarde had, had dit ook voor hem en werd door hem zorgvuldig bewaakt en beschermd.

In het eerst hield hij niet van de kinderen. Hij haatte en vreesde hun handjes. Hij had van kinderhanden in de Indiaanse dorpen heel wat te verduren gehad. Als Weedon en Maud in het begin bij hem kwamen, gromde hij kwaadaardig. Een stomp en een berispend woord van den meester hadden hem toen gedwongen die liefkozingen te verdragen, ofschoon hij gromde en bromde onder hun kleine handjes. Toen kwam een tijd, dat hij begreep hoe dierbaar die kinderen zijn meester waren, en geen stomp of vermaning was nodig, voor zij hem konden strelen. En later begon hij werkelijk van de kinderen te houden.

Na de kinderen kwam rechter Scott. Pit-tah mocht gaarne aan zijn voeten liggen, terwijl hij de courant las en van tijd tot tijd een vriendelijk woord tot Pit-tab richtte. Doch dit was alleen wanneer de meester er niet was. Zodra de meester verscheen, hielden, wat Pit-tah betrof, alle andere wezens op te bestaan.

Pit-tah stond al de leden van het gezin toe hem te verwennen en te strelen, maar geen hunner werd ooit voor hem wat zijn meester voor hem was; ze waren voor hem slechts bezittingen van den meester.

De bedienden waren bang voor hem — hij viel hen niet aan, dat was alles, omdat zij van zijn meester waren en tot zijn gezin behoorden.

Maar Pit-tah moest nog veel, heel veel leren.
In het noorden was de hond het enige huisdier. Alle andere dieren leefden in de Wildernis en waren, als ze niet al te verschrikkelijk bleken, de wettige prooi van de hond. Zijn hele leven had Pit-tah op levende dingen jacht gemaakt. Het kwam niet in zijn hoofd op te vermoeden, dat het in het zuiden anders was. Doch dat zou hij spoedig in zijn nieuwe woonplaats ondervinden.
's Morgens vroeg om het huis slenterend, trof hij een kip, die uit de kippenloop was ontsnapt. Pit-tah's natuurlijke aandrang was ze te verslinden. Een sprong, geblikker van tanden, een verschrikt gepiep — en op was de kip. Ze was lekker zacht en vet en Pit-tah likte zijn lippen af en vond het lekker.
Later op de dag trof hij toevallig een andere kip bij de stallen. Een der stalknechts snelde toe. Hij kende Pit-tah's soort niet en nam als wapen dus alleen maar een lichte zweep mee. Bij de eerste zweepslag liet Pit-tah de kip los en vloog den man aan. Stil sprong hij toe en greep den knecht bij de keel.
Met een: „O, mijn God", wierp de verschrikte stalknecht de zweep weg en beschermde zijn keel met beide armen. Zijn bovenarm werd tot op het been opengehaald.
De man was dodelijk verschrikt door zulk een woestheid en het zou slecht met hem zijn afgelopen, als Collie niet op het toneel was verschenen. Zij redde den knecht, zoals zij Dick had gered. Razend van woede vloog zij op Pit-tah aan; de knecht ontsnapte naar de stallen, terwijl Pit-tah achteruitging voor Collie's scherpe tanden.
„Hij moet leren, dat hij de kippen met rust moet laten", zei de meester, „maar ik kan hem geen lesje geven, voor ik hem op heterdaad betrap.

Twee avonden later werd hij daartoe in de gelegenheid gesteld. Pit-tah had nauwkeurig de kippen en haar gewoonten gadegeslagen. Die nacht klom hij op een stapel hakhout en van daar op het dak van de kippenloop en sprong toen in de omheining. Een ogenblik later begon de slachting.

Toen de meester 's morgens op de veranda kwam, zag hij vijftig kippen, door den bediende daar netjes op een rij neergelegd. Hij floot zachtjes, eerst van verrassing, toen van bewondering. Zijn blik ontmoette die van Pit-tah, die vol trots was, alsof hij een lofwaardige daad had verricht. Toen hield hij hem een lange strafpredikatie, toornig, berispend. Hij hield Pit-tah's neus boven de gedode kippen en gaf hem tegelijkertijd enige flinke tikken.

Pit-tah plunderde nooit weer een kippenhok; het was tegen de wet en hij had zijn les geleerd.

Maar er waren zoveel wetten te leren. Hij mocht ook geen kippen aanraken, die anderen goden behoorden. Er waren katten en konijnen en kalkoenen en daarvan moest hij afblijven. Het kostte moeite hierin zijn instinct te overwinnen, maar het was de wil van de goden. En hij leerde, dat er tussen hem en de tamme dieren geen vijandschap mocht bestaan, maar dat de andere dieren — eekhoorntjes, kwartels — in het wild leefden en de rechtmatige prooi van iedere hond waren.

Ja, het leven was moeilijk te leren voor Pit-tah.

In de stad, in San José, waren slagerswinkels waar vlees binnen zijn bereik hing. Dat vlees mocht hij niet aanraken. Er waren katten in de huizen, die zijn meester bezocht; die mocht hij niet aanraken. En er waren overal honden, die hem aangromden; die mocht hij niet aanraken. Als hij achter het rijtuig van zijn meester draafde en kleine jongens gooiden hem met stenen, dan mocht hij ze niet aanraken.

Maar op een dag sprong de meester uit het rijtuig en ranselde de jongens met de zweep af. Daarna wierpen zij geen stenen meer en Pit-tah begreep en was voldaan.
Op zijn weg naar de stad waren bij een herberg drie honden, die hem aanvlogen, als hij voorbijging. Zijn meester had hem streng verboden te vechten en daar hij zijn les goed had geleerd, had Pit-tah het hard te verantwoorden, als hij daar langs ging. Dat verdroeg hij enige tijd en de mannen in de herberg hadden er pret in, de honden op Pit-tah aan te hitsen. Op zekere dag hitsten zij weer de honden op hem aan. De meester liet het rijtuig stilstaan.
„Pak ze", zei hij tot Pit-tah.
Maar Pit-tah kon het niet geloven. Hij keek naar zijn meester en hij keek naar de honden; toen keek hij weer vol vragende verwachting naar zijn meester.
„Pak ze, jongen, pak ze."
Nu aarzelde Pit-tah niet langer. Hij keerde zich om en sprong tussen zijn vijanden. Er was gegrom, gebrom en woest schitteren van tanden. Het stof op de weg vloog in wolken op. Doch na enige minuten lagen twee honden in het zand en was de derde op de loop. Hij sprong over een sloot, over een schutting, en vluchtte naar het vrije veld.
Pit-tah volgde hem, glijdend als een wolf en snel, geruisloos als een wolf. In het midden van het veld haalde hij de hond in en beet hem dood.
Na de driedubbele slachting zorgde iedereen in het hele dal, dat hun honden den Vechtenden Wolf met rust lieten.

COLLIE

De maanden verliepen. Er was volop voedsel en geen werk in het zuiden en Pit-tah werd dik en gelukkig. De menselijke

vriendelijkheid was voor hem de zon, die hem bescheen en hij bloeide als een bloem, die in goede aarde is overgeplant. En toch bleef hij anders dan de andere honden. Hij kende de wetten zelfs beter dan zij en volgde ze stipter op, maar toch bleef een verborgen woestheid in hem, alsof de Wildernis en de wolf alleen in hem sliepen.
Nooit sloot hij zich aan bij andere honden. Eenzaam had hij altijd geleefd en eenzaam zou hij blijven. In zijn jeugd, onder de vervolgingen van Lip-lip en de troep, en in zijn vechttijd met Mooien Smith had hij een onoverwinnelijke afkeer van honden gekregen. De stroom van zijn leven was afgeleid en, terugschrikkend van zijn soort, had hij zich bij de mensen aangesloten.
Daarenboven beschouwden hem alle honden met argwaan. Hij wekte hun instinctmatige vrees op voor de Wildernis en zij begroetten hem altijd met grommen en nijdige haat. Hij daarentegen leerde, dat het niet nodig was zijn tanden op hen te gebruiken. Zijn ontblote tanden en opgetrokken lippen waren gewoonlijk al afdoende.
Maar er was één plaag in Pit-tah's leven — Collie. Nooit gaf zij hem een ogenblik van rust. Zij volgde de wetten niet zo trouw als hij. Zij verijdelde alle pogingen van den meester om haar met Pit-tah bevriend te maken. Altijd klonk haar nijdig, zenuwachtig grommen hem in de oren. Ze had hem nooit het doden van de kippen vergeven en geloofde steeds, dat zijn bedoelingen slecht waren. Zij volgde hem als een politie-agent waar hij ging en als hij zelfs maar naar een duif of een kip keek, barstte zij in diepe verontwaardiging los. Zijn beste manier om te doen, alsof hij niet op haar lette was, met zijn kop op zijn voorpoten geleund, zich slapende te houden. Dat bracht haar steeds tot zwijgen.
Met uitzondering van Collie ging alles best met Pit-tah. Hij

had zelfbeheersing gekregen en kende de wetten. Hij leefde niet langer in een vijandelijke omgeving. Gevaar en pijn en dood loerden niet overal op hem. Het onbekende werd voor hem niet meer een dreigende verschrikking. Het leven was goed en gemakkelijk. Soms echter verlangde hij in de hete zomer naar de sneeuw van het noorden en werd hij onrustig, zonder zelf te weten wat hem hinderde.

Pit-tah was nooit luidruchtig geweest in zijn betuigingen van genegenheid. Behalve dat hij dicht bij zijn meester kroop en hij de toon der liefde in zijn grommen deed horen, had hij geen enkele wijze om zijn liefde uit te drukken.

Doch hij leerde ook stoeien met zijn meester en velerlei wilde pretjes uithalen. Op zijn beurt deed hij, alsof hij woedend was, en gromde en beet, alsof hij het meende, maar nooit vergiste hij zich. Zijn tanden beten altijd in de lucht. En na zo'n stoeipartij konden zij plotseling ophouden en keken zij elkander vrolijk aan. Dan sloeg de meester zijn armen om Pit-tah heen, terwijl deze vol liefde gromde en zich tegen hem aanvlijde.

Maar niemand anders stoeide met Pit-tah. Dat liet hij niet toe, en als iemand het probeerde, waren zijn waarschuwend gegrom en overeind staande haren allesbehalve voor de grap. Dat hij zijn meester die vrijheden toestond, was daarom geen reden dat hij een gewone hond was, die iedereen liefhad en met iedereen pret maakte. Hij had zijn meester lief en hield die liefde op hoge prijs.

De meester maakte veel uitstapjes te paard en daarbij vergezelde Pit-tah hem steeds. De langste rit vermoeide hem niet en na vijftig mijlen draafde hij nog lustig en vrolijk voor het paard uit naar huis.

Bij zulk een rit was het dat hij iets deed, dat hij slechts tweemaal in zijn leven zou doen — hij blafte, toen het

paard eenmaal weigerde zijn meester te gehoorzamen. Ofschoon hij vaak na die tijd trachtte te blaffen en zijn meester hem daartoe aanmoedigde, gelukte dit hem slechts ééṅs en dat was niet in tegenwoordigheid van den meester. Bij een rit over het veld sprong een konijn plotseling op voor de poten van het paard. Het steigerde, wierp den meester af, en deze bleef met een gebroken been liggen. Pit-tah sprong woedend het paard naar de keel, maar zijn meesters stem hield hem terug.

„Naar huis! Ga naar huis!" beval de meester, nadat hij gezien had wat er met hem gebeurd was.

Pit-tah was niet geneigd zijn meester te verlaten. Deze dacht er over een briefje te schrijven, maar vond geen papier en potlood. Weer beval hij Pit-tah naar huis te gaan.

Zacht jankend gehoorzaamde hij, maar keerde onrustig terug.

„Het is goed, beste jongen, ga naar huis", zei de meester vriendelijk en dringend, „ga naar huis en vertel ze wat er is gebeurd. Ga naar huis, wolf, naar huis!"

Toen gehoorzaamde Pit-tah.

De familie was op de veranda en genoot van de namiddagkoelte, toen Pit-tah aankwam. Hijgend, vol stof, verscheen hij in hun midden.

„Weedon is terug", zei Weedon's moeder.

De kinderen snelden Pit-tah met vrolijke kreten te gemoet, maar hij lette niet op hen. Hij begon te grommen en drong hen op zij.

„Ik ben altijd bang, als hij bij de kinderen is", sprak hun moeder, „ik vrees, dat hij ze de een of andere dag plotseling aanvalt."

„Een wolf is een wolf", zei rechter Scott, „geen enkele is te vertrouwen."

„Maar hij is geen wolf", pleitte Betsy.

Eensklaps stond Pit-tah woest grommend voor den rechter.
„Ga weg! Liggen!" beval rechter Scott.
Pit-tah keerde zich naar de vrouw van den meester. Zij gilde van angst, toen hij haar japon tussen zijn tanden nam en trachtte haar mee te trekken.
Hij had opgehouden te grommen en keek allen vlak in het gelaat.
„Ik hoop, dat hij niet dol wordt", zei Weedon's moeder. „Ik heb Weedon wel gezegd, dat ik bang was, dat het hete klimaat niet goed was voor een Pooldier."
„Hij tracht iets te zeggen", sprak Betsy.
Op dit ogenblik gelukte het Pit-tah, na de uiterste inspanning, hevig te blaffen en voor de tweede en laatste maal drukte hij op deze wijze uit wat hij wilde.
„Er is iets met Weedon gebeurd", zei diens vrouw beslist.
Zij waren thans allen opgestaan en Pit-tah liep de stoep af, omziende of zij hem wel volgden.
Na dit voorval had hij een nog warmer plaatsje in de harten van allen op Sierra Vista.
De dagen verliepen en straalden in de onafgebroken zonneschijn van de Santa Clara Vallei. Maar toen zij korter werden en Pit-tah's tweede winter in het zuiden aanbrak, kwam hij tot een vreemde ontdekking. Collie's tanden waren niet langer scherp. Zij hapte nog wel naar hem, maar zij deed het plagend en spelend, zonder hem pijn te doen. Hij vergat, dat zij hem het leven tot een last had gemaakt en trachtte, zijn waardigheid ophoudend, haar speelse toenadering te beantwoorden.
Op zekere dag lokte zij hem tot een lange jacht door de velden en bossen. In de namiddag van die dag zou de meester uitrijden en Pit-tah wist het. Het paard stond gezadeld voor de deur te wachten. Pit-tah aarzelde. Maar er was iets

in hem sterker dan al de wetten, die hij had geleerd, dan de gewoonten, die hij had aangenomen, dan zijn liefde voor den meester, dan zijn eigen wil; en toen op het laatste ogenblik Collie hem spelend beet en wegrende, keerde hij zich om en volgde haar.
Die dag reed de meester alleen uit en in de bossen liep Pit-tah met Collie, zoals zijn moeder Kiche en de oude Eénoog jaren geleden hadden gelopen in het zwijgende woud van het noorden.

DE SLAPENDE WOLF

Het was juist in die tijd, dat de couranten vol waren van de ontsnapping van een gevangene uit de gevangenis San Quentin. Hij was een woeste wreedaard, een beest, een mens-dier, een verscheurend roofdier.
In de San Quentin-gevangenis was hij onverbeterlijk gebleken. Straf had zijn geest niet kunnen buigen. Hij had krankzinnig kunnen sterven en tot het laatst toe vechten, maar hij kon niet leven en overwonnen worden. Hoe woester hij vocht, des te erger behandelde hem de maatschappij, en de enige uitwerking van die strengheid was, dat ze hem nog woester maakte. Dwangbuizen, uithongering, slagen met stokken en knuppels waren Jim Hall's deel; en dat waren ze reeds geweest, toen hij een kleine jongen was in een achterbuurt van San Francisco.
Tijdens Jim Hall's derde gevangenisstraf trof hij een cipier, die misschien een even groot beest was als hij. Die cipier behandelde hem onrechtvaardig, vertelde leugens omtrent hem, vervolgde hem. Het enige verschil tussen hen was, dat de cipier een bos sleutels en een revolver

bij zich had, Jim Hall alleen zijn handen en zijn tanden. Maar op een dag viel hij den bewaker aan en zette als een wild dier de tanden in diens hals.
Daarna werd Jim Hall in de cel voor onverbeterlijken geplaatst. Hier bleef hij drie jaar. De cel was van ijzer, de vloer, de muur, de zolder. Nooit verliet hij die cel. Nooit zag hij de lucht, de zon. Dag was schemering, nacht doodse, zwarte stilte. Hij was in een ijzeren graf, levend begraven. Hij zag geen menselijk gelaat. Sprak tot geen menselijk wezen. Als zijn eten hem werd toegeschoven, gromde hij als een wild beest. Hij haatte alles en allen. Dagen en nachten achtereen brulde hij van woede. Weken en maanden gaf hij geen geluid. Hij was een man en een monster, een vreselijk wezen, zoals ze alleen in het brein van een krankzinnige konden bestaan.
Toen ontsnapte hij op een avond. De bewaker zei, dat het onmogelijk was, maar niettemin was de cel ledig en, half er in, half er buiten, lag het lijk van een doden cipier. Twee andere dode bewakers wezen de weg aan, die hij genomen had om de buitenmuur te bereiken, en hij had ze met zijn handen vermoord om alle geraas te vermijden.
Hij was gewapend met de wapens, welke hij den gedoden bewakers had afgenomen — een levend arsenaal, dat over de bergen vluchtte, vervolgd door de politiemacht. Op zijn hoofd was een grote prijs gesteld. Hebzuchtige boeren maakten met geweren jacht op hem. Een troep bloedhonden volgde het spoor van zijn gewonde voeten. En de dienaren der wet vervolgden hem per telefoon, telegraaf en extra-trein, dag en nacht.
En toen verdween Jim Hall. Vergeefs zochten de bloedhonden zijn verloren spoor.
Intussen werden te Sierra Vista vol spanning de couranten

gelezen. De vrouwen waren bang. Rechter Scott lachte, ofschoon het vonnis van Jim Hall een der laatste was, die hij had uitgesproken, voor hij zich als rechter in ruste op Sierra Vista vestigde. En in de gerechtszaal, voor al de aanwezigen, had Jim Hall die dag verklaard, dat de tijd zou komen, waarop hij zich wreken zou op den rechter, die hem had veroordeeld tot vijftig jaar gevangenisstraf. Toen werd Jim Hall vloekend de zaal uitgesleept, naar zijn ijzeren graf gebracht — waaruit hij wist te ontsnappen. Van dit alles wist Pit-tah niets. Maar tussen hem en Alice, de vrouw van den meester, bestond een geheim. Iedere avond, nadat Sierra Vista naar bed was gegaan, stond zij op en liet Pit-tah binnen, om te slapen in de grote vestibule. Nu was Pit-tah geen huishond en mocht hij ook niet in het huis slapen; daarom stond zij iedere morgen vroeg op en liet hem uit, voor de familie wakker was.

Op zulk een nacht, terwijl het hele huis in rust was, ontwaakte Pit-tah en bleef doodstil liggen. En doodstil snoof hij de lucht in en rook de lucht van een vreemden god. En in zijn oren drongen de geluiden der bewegingen van den vreemden god. Pit-tah begon niet woedend te blaffen. Dat was zijn manier niet.

De vreemde god liep zacht, maar zachter liep Pit-tah, want hij droeg geen kleren, die schuurden langs het vlees van zijn lichaam. Hij volgde doodstil. In de Wildernis had hij gejaagd op dieren, die oneindig schuw waren en hij kende het voordeel, dat een overrompeling gaf.

De vreemde god bleef aan de voet van de grote trap staan en luisterde en Pit-tah was als een dode, zo onbeweeglijk was hij, terwijl hij wachtte. Die trap leidde naar den meester en diens dierbaarste bezittingen. Pit-tah's haren gingen overeind staan, maar hij wachtte.

De vreemde god lichtte zijn voet op. Hij begon naar boven te klimmen.
Toen sprong Pit-tah toe. Hij waarschuwde niet, geen gegrom ging zijn sprong vooraf. Hij sprong den vreemden god op de rug. Hij greep met zijn voorpoten de schouders van den man en zette tegelijkertijd zijn tanden in diens nek. Een ogenblik bleef hij zo hangen, lang genoeg om den god achterover te trekken.
Samen vielen zij met een slag op de grond. Pit-tah sprong op zij en terwijl de man moeite deed om overeind te komen, had Pit-tah hem weer met zijn scherpe tanden te pakken. Sierra Vista werd vol schrik wakker. Het geraas, dat van beneden kwam, scheen wel van twintig duivels te zijn, die vochten. Toen klonken revolverschoten. Een mannenstem gilde éénmaal vol afschuw en pijn. Toen klonk een woest gegrom en geknor en een breken en kraken van meubels en glas. Doch bijna zodra het was ontstaan, stierf het geraas weg. Het gevecht had niet langer dan drie minuten geduurd. De verschrikte mensen bleven boven aan de trap staan. Van beneden, als uit een zwarte afgrond, klonk een gorgelend geluid als van lucht, die uit water opborrelt. Soms werd dit geluid fluitend en sissend — toen hield ook dit op en klonk uit de donkere afgrond alleen het zware hijgen van een schepsel, dat naar lucht snakte.
Weedon Scott drukte op een knopje, en de trap en de vestibule werden door helder licht bestraald. Toen kwamen rechter Scott en hij met revolvers in de hand naar beneden, voorzichtig, heel voorzichtig. Doch die voorzichtigheid was overbodig.
Pit-tah had zijn werk goed gedaan. Te midden van omgeworpen en gebroken meubelen lag een man, zijn gezicht verborgen door zijn arm. Weedon Scott bukte zich, boog de arm omlaag

en draaide het gezicht van den man omhoog. Een groot gat in de keel toonde de wijze, waarop hij gestorven was.
„Jim Hall!" zei rechter Scott, en vader en zoon keken elkander veelbetekenend aan.
Toen wendden zij zich naar Pit-tah. Ook hij lag op zijn zijde. Zijn ogen waren gesloten, maar de oogleden openden zich een weinig bij zijn pogen om hen aan te zien, terwijl zij zich over hem heen bogen, en de staart bewoog zich in een vergeefse poging om te kwispelen. Weedon Scott streelde hem en hij trachtte te grommen, maar dat klonk zwak en hield spoedig op. Zijn ogen vielen dicht en zijn hele lichaam scheen zich te ontspannen en slap op de grond te liggen.
„Hij is dodelijk getroffen", fluisterde de meester.
„Dat zullen wij zien!" zei de rechter en ging naar de telefoon.
„Ronduit gezegd heeft hij één kans op de duizend", verklaarde de dokter, nadat hij zich anderhalf uur met Pit-tah had beziggehouden.
De dag begon aan te breken en de hele familie, behalve de kinderen, stond om den dokter heen, ten einde zijn bevindingen te vernemen.
„Een gebroken achterpoot", vervolgde hij, „drie gebroken ribben, waarvan minstens één in de longen is gedrongen. Hij heeft bijna al het bloed uit zijn lichaam verloren. Waarschijnlijk is hij inwendig ernstig gekneusd. Er is op hem getrapt. Bovendien is hij door drie kogels getroffen. Eén kans op duizend is nog te veel gezegd. Hij heeft niet één kans op tienduizend.
„Maar die ene kans mag hij niet verliezen!" riep rechter Scott uit. „Wat het kost hindert niet. Breng hem onder X-stralen — doe alles. Weedon, telegrafeer onmiddellijk naar dokter Nichols in San Francisco. — Niet om u te beledigen, dokter, dat begrijpt u, maar hij moet zijn kans hebben."

De dokter glimlachte.
„Zeker, begrijp ik het. Hij verdient alles wat er voor hem gedaan kan worden. Hij moet opgepast worden, zoals u een ziek kind zoudt verplegen. En vergeet niet wat ik u zei omtrent de temperatuur. Om tien uur kom ik terug."
Pit-tah werd verpleegd. Rechter Scott's voorstel, een gediplomeerde verpleegster te nemen, werd met verontwaardiging door de meisjes afgewezen — zelf wilden zij die taak op zich nemen. En Pit-tah won de éne kans op de tienduizend.
De dokter had nooit een hond gekend als Pit-tah, die regelrecht uit de Wildernis was gekomen, waar de zwakken vroeg sterven en niemand bescherming geniet. Noch in zijn vader noch in zijn moeder was enige zwakheid geweest, noch in enig geslacht vóór hen. Een gestel van ijzer en de levenskracht der Wildernis waren Pit-tah's erfdeel geweest en hij hield vast aan het leven, met een taaiheid, die eertijds alle schepselen bezaten.
In gipsverbanden en windsels was het Pit-tah wekenlang onmogelijk zich te bewegen. Hij sliep uren achtereen en droomde veel en zag allerlei dingen uit het noorden. Zijn hele verleden kwam hem voor de geest. Hij woonde weer in het hol bij Kiche, hij kroop bevend tegen de knieën van Grijzen Bever, hij rende weg voor Lip-lip en de huilende troep. Hij rende door het stille bos tijdens de maanden van hongersnood, hij liep aan het hoofd van het span, terwijl de zwepen van Mit-sah en Grijzen Bever klapten en hun stemmen „Raa! Raa!" riepen.
Hij doorleefde weer de dagen met Mooien Smith en de gevechten. Hij was in de kooi en er omheen stonden mannen, die wisten dat er gevochten zou worden. Hij wachtte tot de deur voor zijn tegenstanders geopend zou worden....

Toen kwam de dag, dat het laatste verband werd weggenomen. Dat was een feestdag. Heel Sierra stond om hem heen. De meester wreef Pit-tah's oren en hij gromde zijn toon van liefde. De vrouw van den meester noemde hem den Gezegenden Wolf en al de vrouwen noemden hem zo. Hij trachtte op te staan, maar na enige pogingen viel hij weer neer van zwakte. Hij had zo lang gelegen, dat zijn spieren hun kracht hadden verloren. Hij schaamde zich zo, zwak te zijn en deed daarom heldhaftige pogingen op te staan en ten laatste stond hij overeind, wankelend, heen en weer zwaaiend.

„Hij zal weer moeten leren lopen", zei de dokter. „Hij kan er wel meteen mee beginnen. Neemt hem mee naar buiten."

En naar buiten ging hij, als een vorst, met heel Sierra Vista om zich heen. Hij was zeer zwak, en toen hij het grasveld bereikte, viel hij neer en rustte een poosje.

Toen de stoet verder ging, keerden langzamerhand de kracht en de bloedtoevoer in Pit-tah's spieren terug. De stallen werden bereikt en daar, bij de deur, lag Collie, terwijl een half dozijn mollige hondjes bij haar in de zon speelden.

Verbaasd keek Pit-tah er naar. Collie gromde hem waarschuwend toe. De meester bracht één dik hondje bij hem, terwijl Collie jaloers toekeek. Pit-tah voelde het warme tongetje tegen zijn neus, en zonder dat hij zelf wist waarom, likte hij het mollige snoetje. En toen de andere hondjes aankwamen en om hem speelden, bleef hij nog zwak, half slapend liggen en keek hij naar de sprongen der kleintjes, die op en over hem heen klauterden, onder het handgeklap en de vrolijke kreten der goden van Sierra Vista.

MARTIN EDEN

Laat mij mijn leven leven, heet van bloed!
Laar mij dronken zijn door dromers wijn!
Laat mij niet zien hoe mijn lemen zielewoning
Neerzinkt in het stof — verlaten heil'genschrijn!

DE UITERSTEN RAKEN ELKAAR.

De ene opende de deur met een huissleutel en ging naar binnen, gevolgd door een jongen kerel, die onhandig zijn pet afnam. Deze droeg ruwe kleren, die aan de zee deden denken, en hij was klaarblijkelijk niet op zijn plaats in de ruime vestibule, waar hij zich bevond. Hij wist niet wat hij met zijn pet moest uitvoeren en was bezig ze in zijn jaszak te stoppen, toen de ander ze hem afnam. Dat gebeurde heel rustig en natuurlijk, en de jonge man wist het naar waarde te schatten.

„Hij begrijpt het", dacht hij, „hij zal mij er wel doorhelpen."

Hij liep achter den ander aan met zwaaiende schouders, en zijn benen zette hij onwillekeurig wijd uiteen, alsof de gelijke vloeren op en neer gingen met het deinen van de golven der zee. De ruime vertrekken schenen te smal voor zijn schommelende stappen en hij was doodsbang dat zijn brede schouders tegen de muren zouden stoten of de beeldjes van de lage schoorsteenmantel zouden vegen. Hij zeilde tussen de verschillende voorwerpen door en vermenigvuldigde de gevaren, die alleen maar in zijn verbeelding bestonden.

Tussen een vleugelpiano en een klein tafeltje vol boeken konden een half dozijn mensen gemakkelijk door lopen, maar hij probeerde het vol angst en beven. Zijn forse armen hingen slap langs zijn zijden. Hij wist niet wat hij met die armen en handen moest beginnen en toen — in zijn opgewonden verbeelding — een arm neiging vertoonde tegen de boeken op het tafeltje te strijken, zwaaide hij op zij als een schuw

geworden paard, en raakte daardoor bijna het pianokrukje. Hij keek naar de gemakkelijke gang van den ander vóór hem en voor de eerste keer merkte hij op, dat zijn loop verschilde van die van andere mensen. Hij kreeg een ogenblikkelijk gevoel van schaamte, dat hij zo plomp liep. Het zweet stond in kleine pareltjes op zijn voorhoofd en hij bleef staan en veegde met zijn zakdoek over zijn gebronsd gelaat.
„Hé, zeg, Arthur, me jongen", zei hij, zijn zenuwachtigheid door een grappige opmerking trachtend te bemantelen, „dat is te veel ineens voor den ondergetekende. Geef me eventjes tijd om op m'n verhaal te komen. Je weet, dat ik niet wou meegaan en ik denk dat je familie er ook niet op gebrand is om me te zien."
„Stel je gerust", was het antwoord. „Je moet niet bang voor ons zijn. Wij zijn maar heel gewone mensen. Hallo! hier is een brief voor mij!"
Hij liep naar het tafeltje, scheurde de enveloppe open en begon te lezen. Daardoor gaf hij den vreemde gelegenheid op zijn verhaal te komen. En de vreemde begreep en was dankbaar. Hij bezat de gave der sympathie, hij begreep. Hij droogde zijn voorhoofd af en keek met een gekalmeerd gezicht om zich heen, ofschoon in zijn ogen een uitdrukking was als bij wilde dieren, die een valstrik vrezen. Hij was omgeven door het Onbekende, in spanning door hetgeen er zou kunnen gebeuren, niet wetend wat hij moest doen, wetend dat hij plomp van lichaam en geest was. Hij verwenste zichzelf, dat hij gekomen was, en besloot terzelfder tijd dat hij — wat er ook mocht gebeuren — zou doorzetten. De lijnen in zijn gezicht werden harder en in zijn oog kwam een strijdlustige gloed. Hij keek minder verlegen om zich heen, scherp opmerkend, terwijl iedere bijzonderheid van de mooie omgeving zich in zijn hersens prentte. Niets ont-

snapte aan de blik zijner wijd uiteenstaande ogen en terwijl zij de schoonheid der omgeving dronken, stierf het strijdlustige vuur weg en maakte plaats voor een warme gloed. Hij was gevoelig voor schoonheid en hier was datgene, wat er aan voldeed.
Een olieverfschilderij hield zijn blik gevangen. Een zware branding donderde en spoelde over een uitstekend rotspunt; zwarte stormwolken bedekten de hemel en buiten de lijn der branding worstelde een loodsschoener — zover overhellend, dat alles op het dek zichtbaar was — met de opgejaagde zee, terwijl de avondhemel door een stormachtige zonsondergang werd gekleurd. Daar was schoonheid en die trok hem onweerstaanbaar aan. Hij vergat zijn plompe gang en kwam dichterbij de schilderij — heel dichtbij. De schoonheid van het doek verdween. Zijn gelaat drukte zijn verbluftheid uit. Hij staarde naar hetgeen hem een doelloze verfklodder leek, en stapte toen achteruit. Onmiddellijk kwam weer dezelfde schoonheid op het doek. Hij begreep er niets van. Hij wist niet wat schilderen was. Hij was opgevoed met prenten en platen, die altijd scherp omlijnd bleven, dichtbij en veraf. Hij had olieverfschilderijen gezien in de etalagekasten der winkels, maar de ruiten der vensters hadden hem belet er met zijn begerige blikken te dichtbij te komen. Hij keek om naar zijn vriend, die de brief stond te lezen, en zag de boeken op de tafel. In zijn ogen kwam een begerigheid en een gloed, als bij een uitgehongerd man, die voedsel ziet. Een grote stap, een zwaai naar rechts en een naar links met zijn schouders, bracht hem bij de tafel, waar hij vol liefde de boeken begon te strelen. Hij keek naar de titels en de namen der schrijvers; las gedeelten van de tekst, liefkoosde de delen met zijn ogen en zijn handen, en herkende eens een boek dat hij had gelezen. Voor de rest waren het vreemde

boeken en vreemde schrijvers. Hij vond een deeltje van Swinburne en begon te lezen, vergetend waar hij was, met een gloeiend gezicht. Tweemaal sloot hij het boek om zijn wijsvinger, om te kijken naar de naam van den schrijver. Swinburne! Hij zou die naam onthouden. Die man had ogen in zijn hoofd en hij had kleur en licht gezien! Maar wie was Swinburne? Was hij al een paar honderd jaar dood, evenals de meeste dichters? Of leefde en schreef hij nog? Hij keek naar het titelblad. Ja, hij had nog andere boeken geschreven. Hij zou morgenochtend naar de openbare leeszaal gaan en trachten wat van dien Swinburne in handen te krijgen. Hij keerde weer terug tot de tekst en begon te lezen. Hij was zo verdiept, dat hij niet hoorde hoe een jonge dame de kamer inkwam. Hij wist het pas, toen hij Arthur hoorde zeggen:

„Ruth, dit is mijnheer Eden."

Het boek werd gesloten om zijn wijsvinger en voor hij zich omkeerde, trilde hij onder de woorden van den broeder van het meisje. „Mijnheer" Eden deed hem trillen — hem, die altijd, zijn hele leven, „Eden" of „Martin Eden" of eenvoudig „Martin" was genoemd. En „mijnheer"! Dat kon nogal schikken! Zijn geestesoog scheen onmiddellijk in een reusachtige camera obscura te staren, en hij zag om zijn bewustzijn geschaard eindeloze beelden uit zijn leven — van machinekamers, van kampen en zeekusten, gevangenissen en kroegen, van gasthuizen en achterbuurten, waarin hij altijd op de oude wijze werd aangesproken.

En toen keerde hij zich om en zag het meisje. Het beeldenspel op zijn hersens verdween onmiddellijk bij het zien van haar. Zij was een bleek, etherisch schepseltje met grote, helder blauwe ogen en een weelde van gouden haren. Hij wist niet hoe zij gekleed was, behalve dat haar kleren even

heerlijk waren als zij zelf. Hij vergeleek haar bij een bleke gouden bloem op een slanke stengel. Neen, zij was een geest, een godin; zulk een verheven schoonheid was niet van deze wereld. Of misschien hadden de boeken gelijk en waren er velen als zij in de hogere kringen des levens. Hij zag hoe zij hem eerlijk als een man een handdruk gaf. De vrouwen, die hij had gekend, gaven iemand niet zo de hand. Nooit had hij zo een vrouw gezien!

„Wil u niet plaats nemen, mijnheer Eden?" zei het meisje. „Ik heb verlangd u te ontmoeten, sedert Arthur ons van u had verteld. Het was dapper van u..."

Hij wuifde met de hand en mompelde, dat hetgeen hij had gedaan niets te betekenen had en dat iedereen het zou gedaan hebben. Zij zag dat de hand waarmee hij wuifde bedekt was met verse ontvellingen, die aan het genezen waren, en een blik op de andere neerhangende hand deed zien, dat die in dezelfde toestand was. Zij zag tevens met snelle, critische blik een litteken op zijn wang, nog één dat onder het haar op zijn voorhoofd uitkwam, en een derde, dat naar beneden liep en verdween onder de stijve boord. Zij onderdrukte een glimlach bij het zien van de rode lijn, die het schuren van de boord tegen de gebronsde hals aanwees. Hij was blijkbaar niet gewend aan een stijve boord. Eveneens zag haar vrouwenoog de kleren, welke hij droeg, en de goedkope, onaesthetische snit, het rimpelen van de jas over de schouders en al de kreukels in de mouwen, die spraken van zwellende bovenarmspieren.

Terwijl hij met zijn hand wuifde en mompelde, dat hij volstrekt niets had gedaan, gehoorzaamde hij aan haar verzoek, door te trachten op een stoel plaats te nemen. Hij vond tijd om het gemak te bewonderen, waarmee zij ging zitten, zwaaide toen naar een stoel tegenover haar, over-

weldigd door het bewustzijn van het dwaze figuur, dat hij maakte. Dit was een nieuwe ervaring voor hem. Zijn hele leven tot nu toe had hij niet het bewustzijn gehad wat het betekende gracieus of plomp te zijn. Zulke gedachten omtrent hem zelf waren nooit in hem opgekomen. Hij ging voorzichtig op de rand van de stoel zitten, waarbij zijn handen hem erg in de weg waren. Zij waren in de weg, waar hij ze ook hield. Arthur ging de kamer uit en Martin Eden volgde zijn vertrek met verlangende blikken. Hij was zo verlaten, alleen in de kamer met die bleke, tere vrouw. Hier was geen kellner, wien men een pot bier kon bestellen; geen kleine jongen, dien men „om de hoek" een fles bier kon laten halen, om door die bekende drank vriendschap aan te knopen.

„Wat een litteken hebt u in uw hals, mijnheer Eden", zei het meisje. „Hoe bent u daaraan gekomen? Er is zeker het een of ander avontuur mee verbonden?"

„Een Mexicaan met een mes, juffrouw", antwoordde hij, zijn verdroogde lippen bevochtigend en zijn keel schrapend. „Het was een gewoon gevecht. Nadat ik hem zijn mes had afgenomen, probeerde hij mijn neus af te bijten."

Hoe gewoon hij het ook had verteld, zag hij voor zich een kleurig visioen van die hete nacht, vol sterren, te Salina Cruz: het witte strand; de lichten der suikerschepen in de haven; de stemmen der dronken matrozen in de verte; de opdringende cargadoors; de vlammende drift in het gelaat van den Mexicaan; het schitteren van de beest-ogen in het sterrenlicht; de steek van het staal in zijn hals; het bloed, dat er uit spoot; de menigte en de kreten; de twee lichamen, dat van hem en van den Mexicaan, over het zand heen en weer rollend; en van heel in de verte het zachte tinkelen van een gitaar. Dat was het beeld, en hij werd opgewonden door de herinnering daaraan, zich afvragend of de man, die

de loodsschoener op de muur had geschilderd, dit ook op het doek zou kunnen brengen. Maar van dit alles zei hij geen woord.

„Hij trachtte mijn neus af te bijten", eindigde hij.

„O", riep het meisje op zwakke, stille toon, en hij zag de schok in haar gevoelig gezichtje.

Hij voelde zelf een schok en een blos van verlegenheid steeg op naar zijn gebruinde wangen, die begonnen te gloeien. Dingen als vechtpartijen waren blijkbaar geen geschikte onderwerpen voor een gesprek met een jonge dame. Mensen in de boeken, in haar kringen, spraken niet over dergelijke dingen — misschien wist zij zelfs niet, dat zij bestonden. Er was een korte pauze in het gesprek, dat zij poogden aan te knopen. Toen vroeg zij tastend naar het litteken op zijn wang. Terwijl zij het vroeg begreep hij, dat zij haar best deed om zijn taal te spreken, en hij besloot daar een eind aan te maken en haar taal te spreken.

„Die Swineburne", begon hij en sprak verkeerdelijk de i als ij uit.

„Wie?"

„Swineburne", herhaalde hij, met dezelfde verkeerde uitspraak. „De dichter...."

„Swinburne", verbeterde zij.

„Ja, dien bedoel ik", verzekerde hij weer, met gloeiende wangen. „Hoe lang is die al dood?"

„Ik heb zelfs niet gehoord, dat hij gestorven is!"

Zij keek hem vreemd aan.

„Waar hebt u hem leren kennen?"

„Nooit onder m'n ogen gehad", was het antwoord. „Maar ik heb wat van z'n verzen gelezen in dat boek hier op tafel, even voor u binnenkwam. Hoe vindt u zijn verzen?"

En daarop begon zij vlug en gemakkelijk te spreken over het

onderwerp, dat hij aan de hand had gedaan. Hij voelde zich beter en ging een klein eindje meer naar achter op zijn stoel zitten, de leuningen vast met zijn handen omklemmend, alsof hij bang was er anders af te vallen. Hij was er in geslaagd haar haar taal te doen spreken en terwijl zij voortratelde, trachtte hij haar te volgen, verbaasd over de grote hoeveelheid kennis, die in haar mooi kopje was opeengehoopt, en de schoonheid van haar bleek gelaat genietend. Hij volgde haar, ofschoon hij gehinderd werd door de ongewone woorden, die glad over haar lippen kwamen, en door critische zinnen en gedachtengangen, die hem vreemd waren, maar die niettemin zijn geest prikkelden en opwekten. Hier was geestelijk leven, dacht hij, en hier was schoonheid, warm en wonderbaar, zoals hij nooit had gedroomd te zullen aanschouwen. Hij raakte buiten zichzelf en staarde haar aan met begerige blikken. Hier was iets om voor te leven, om te winnen, om voor te vechten — ja, om voor te sterven. De boeken hadden gelijk. Er waren zulke vrouwen in de wereld. Zij was er een van. Zij gaf de vleugels aan zijn verbeelding, en grote, schitterende schilderijen spreidden zich voor hem uit, waarop vage figuren van liefde en romantiek, van heldendaden ter wille van vrouwen — van een vrouw, een bleke vrouw, een bloem van goud.

En door het trillende, bevende visioen staarde hij, als door een sprookjesbeeld, naar de echte vrouw, die daar zat en over litteratuur en kunst sprak. Hij luisterde, maar hij staarde, onbewust van de strakheid van zijn blik of van het feit, dat al wat mannelijk in zijn natuur was, uit zijn ogen scheen. Maar zij, die weinig wist van de wereld der mensen, doch die een vrouw was, voelde wel degelijk zijn brandende blikken. Mannen hadden haar nog nooit zo aangekeken en het maakte haar verlegen. Ze kon niet verder spreken; de draad van

haar redenering ontglipte haar. Hij joeg haar vrees aan en tegelijkertijd was het vreemd aangenaam zo te worden aangekeken. Haar opvoeding waarschuwde haar tegen gevaar en slechtheid, verleidelijk en geheimzinnig, terwijl haar instinct als klaroengeschal door haar lichaam juichte, haar dwong stand en klasse te vergeten en op dezen bewoner van een andere wereld toe te snellen; op dien plompen, jongen kerel met verscheurde handen en een rode streep, veroorzaakt door het ongewone linnen om zijn hals; op hem, die klaarblijkelijk maar al te zeer was bevlekt door een lang niet onberispelijk leven. Zij zelf was rein en haar reinheid kwam in opstand; maar zij was een vrouw en zij begon juist de paradox van het vrouw-zijn te leren.
„Zoals ik zei — wat zei ik ook weer?"
Zij zweeg plotseling en lachte vrolijk om haar verstrooidheid.
„U zei, dat die Swinburne een groot dichter had kunnen worden, als hij niet.... en verder bent u niet gekomen, juffrouw", hielp hij haar, terwijl hij eensklaps honger scheen te gevoelen en kleine, heerlijke rillingen langs zijn rug op en neer liepen bij de klank van haar lach.
Als zilver, dacht hij — als kleine, zilveren klokjes; en ogenblikkelijk, doch slechts voor een ogenblik, werd hij verplaatst naar een ver land, waar hij onder kersenbloesems een sigaret rookte en luisterde naar de klokjes van de puntige pagode, die de strooien sandalen dragende gelovigen riepen.
„Hm, — ja, dank u", sprak zij. „Swinburne staat niet hoog, omdat hij — ja, omdat hij — niet kies is. Er zijn verscheidene gedichten van hem, die niet gelezen moesten worden. Elke regel van een werkelijk groot dichter is vervuld van een schone waarheid en treft al wat verheven en edel is in den mens. Geen enkele regel van de werkelijk grote dichters kan gemist worden, zonder de wereld daardoor te verarmen."

„Het weinige dat ik gelezen heb, vond ik groots", zei hij aarzelend. „Ik had geen idee, dat hij zo een — schurk was. Dat komt zeker te voorschijn in zijn andere boeken."
„Er zijn verscheidene regels, die gemist konden worden uit het boek waarin u las", zei zij, en haar stem was preuts en dogmatisch.
„Dan heb ik ze zeker overgeslagen", verklaarde hij. „Wat ik gelezen heb was je ware. Het was allemaal zo licht en schitterend en het scheen recht in mijn binnenste en maakte mij licht, als de zon of een zoeklicht. Zo voelde ik het, maar ik ben niet sterk in verzen, ziet u."
Hij zweeg verward. Hij was verlegen, zich pijnlijk bewust van zijn wijze van uitdrukking. Hij had de grootheid en de gloed des levens gevoeld in hetgeen hij had gelezen, maar zijn woorden waren niet de juiste. Hij kon niet uitdrukken wat hij gevoelde en hij vergeleek zich bij een zeeman op een vreemd schip, gedurende een donkere nacht rondtastend in het ongewone want. En hij besloot, dat hij die nieuwe wereld moest leren kennen. Hij had nooit iets gezien waar hij niet achter kon komen als hij dat verlangde, en hij wilde nu ook leren spreken over de dingen die in hem waren, zodat zij hem kon begrijpen. Zij schitterde hoog aan zijn horizon.
„Longfellow bij voorbeeld. . .", begon zij.
„O, dien heb ik gelezen", viel hij haar opgewonden in de rede, geprikkeld om haar zijn kleine voorraad boekenkennis te tonen, verlangend haar te doen zien, dat hij niet helemaal een domme pummel was — „de „Psalm des Levens", „Excelsior", en.... ja, dat is zowat alles."
Zij knikte en glimlachte, en hij voelde dat haar glimlach toegevend was — akelig toegevend. Hij was dwaas, dat hij op die wijze wilde bluffen. Die Longfellow had zeker ontelbare boeken met verzen geschreven.

„Neem me niet kwalijk, juffrouw, dat ik u zo in de rede viel. De waarheid is, dat ik niet veel weet van dat soort dingen. Dat hoort niet bij mijn stand. Maar ik zal maken, dat het bij mijn stand behoort!"

Dit klonk als een bedreiging. Zijn stem klonk vastberaden, zijn ogen schitterden, de lijnen in zijn gezicht werden hard. En het scheen haar toe, dat zijn gelaatshoek veranderd was, dat die onaangenaam strijdlustig was geworden. Terzelfder tijd echter scheen een golf van intense mannelijkheid van hem uit te gaan en haar te overstelpen.

„Ik geloof wel, dat u het tot uw stand zult doen behoren", eindigde zij met een lach. „U bent zeer sterk!"

Haar blik rustte een ogenblik op zijn gespierde nek, sterk als van een stier, gebronsd door de zon, overstromend van robuste gezondheid en kracht. En ofschoon hij voor haar zat, blozend en nederig, voelde zij zich weer tot hem aangetrokken. Zij was verbaasd door een lichtzinnige gedachte, die in haar opkwam. Het scheen haar toe, dat, wanneer zij haar twee handen om die hals kon slaan, al de kracht en forsheid daarvan op haar zou overgaan. Zij schaamde zich voor die gedachte. Zij scheen haar een nooit vermoede verdorvenheid in haar natuur te ontdekken. Bovendien was kracht in haar ogen een laag, dierlijk iets. Haar ideaal van mannelijk schoon was altijd een sierlijke slankheid geweest. En toch bleef de gedachte bestaan. Het verbaasde haar, dat zij het verlangen koesterde haar handen om die gebruinde hals te slaan. Ja, zij was allesbehalve robuust, en haar lichaam en geest zochten kracht. Maar dat wist zij niet. Zij wist alleen, dat geen man ooit zulk een indruk op haar had gemaakt als deze man, die haar elk ogenblik martelde door zijn vreselijke wijze van spreken.

„Ja", zei hij, „ik ben geen ziekelijke kerel. Als het moet

kan ik ijzervijlsel ook verteren. Maar nou heb ik last van mijn spijsvertering. Het meeste van wat u hebt gezegd, kan ik niet verteren. Nooit op die wijze grootgebracht, vat u? Ik houd van boeken en verzen en wanneer ik er ooit tijd voor had, las ik, maar ik heb het nooit zo beschouwd als u. Daarom kan ik er niet over spreken. Ik ben als een zeeman, zwervend op een zee, zonder kaart of kompas. Nou wil ik zien hoe het land ligt. Misschien kan u mij op weg helpen. Hoe hebt u alles geleerd waarover u zoëven hebt gesproken?"
„Door naar school te gaan en door studie", antwoordde zij.
„Ik ben op school geweest, toen ik een kleine jongen was", begon hij.
„Ja, maar ik bedoel het gymnasium en de universiteit."
„Bent u op de universiteit geweest?" vroeg hij vol oprechte verbazing.
Hij voelde, dat zij minstens een millioen mijlen verder van hem was verwijderd.
„Ik ga er nog heen. Ik volg speciale cursussen in het Angelsaksisch." Hij wist niet wat „Angelsaksisch" betekende, maar hij nam zich voor, het voor later te onthouden.
„Hoe lang hebt u moeten studeren voor u naar de universiteit kon gaan?" vroeg hij.
Zij begroette met ingenomenheid zijn zucht naar kennis en zei:
„Dat hangt af van hetgeen u al vroeger hebt geleerd. U hebt nooit het gymnasium bezocht? Neen, dat spreekt vanzelf. Maar de lagere school hebt u immers doorlopen!"
„Ik moest nog twee jaar blijven, toen ik er af ging", antwoordde hij, „maar ik ben altijd ieder jaar overgegaan." Het volgende ogenblik was hij boos op zichzelf, omdat hij zo had „opgeschept" en greep hij de stoelleuningen zo vast, dat zijn vingertoppen tintelden. Op hetzelfde ogenblik zag

hij een dame de kamer binnenkomen. Hij zag het meisje uit haar stoel opstaan en snel naar de nieuw aangekomene toe trippelen. Zij kusten elkaar en, met de armen om elkanders leest geslagen, kwamen zij op hem toe. Dat moest haar moeder zijn, dacht hij. Zij was een grote, rossige vrouw, slank en statig en mooi. Haar kleed was zoals men dit in zulk een huis kon verwachten. Zijn ogen genoten van iedere gracieuse lijn daaraan. Zij en haar kleding deden hem denken aan de vrouwen op het toneel. Toen herinnerde hij zich, dat hij dergelijke grote dames en japonnen de Londense schouwburgen had zien binnengaan, terwijl hij stond te kijken en de agenten hem achteruitdrongen, onder de portiek vandaan in de motregen. Toen sprong zijn geest over naar het Grand Hotel in Yokohama, waar hij ook van het trottoir af deftige dames had gezien. Maar hij verjoeg snel deze kaleidoskoop der herinnering, gedrongen door de dwang van het tegenwoordige. Hij wist, dat hij moest opstaan om te worden voorgesteld, en hij krabbelde met moeite overeind, waar hij stond met aan de knieën doorgezakte broekspijpen, met neerhangende, bespottelijke armen, zijn gezicht strak omlijnd door de komende beproeving.

HET DINER.

De gang naar de eetzaal was een nachtmerrie voor hem. Maar eindelijk zat hij naast haar. De vele messen en vorken joegen hem schrik aan. Zij waren vol onbekende gevaren, en hij staarde er naar, betoverd, tot hun schittering een achtergrond werd voor een reeks bewegende beelden van scheepsbakken, waar hij en zijn makkers gezouten vlees zaten te eten met hun vingers en met knipmessen, of waar zij dikke

rwtensoep schepten uit pannetjes, met gedeukte ijzeren lepels. De stank van bedorven vlees was in zijn neus, terwijl in zijn oren het smakkende slurpen klonk van de matrozen. Hij zag hen eten en vond, dat zij als varkens hun voedsel verslonden. Hij zou hier wel voorzichtig wezen. Hij zou geen geluid maken. Hij zou er voortdurend aan denken.

Hij keek de tafel langs. Tegenover hem zaten Arthur en Arthur's broeder Norman. Zij waren haar broeders, bedacht hij, en zijn hart was vol warmte voor hen. Hoe lief hadden de leden van dit gezin elkaar! Hij was diep getroffen bij het waarnemen daarvan, en zijn hart was vol meevoelende tederheid. Hij had in zijn hele leven nooit liefde gekend. Zijn natuur smachtte naar liefde. Het was een organische eis van zijn wezen. En toch had hij het zonder die liefde moeten doen en was hij in de loop des tijds hard geworden. Hij wist niet, dat hij behoefte had aan liefde. Ook nu wist hij het niet. Hij zag alleen maar de werking er van en was er door getroffen en vond het mooi en verheven en heerlijk. Hij was blij, dat mijnheer Morse niet thuis was. Het was al moeilijk genoeg kennis te maken met haar, haar moeder en haar broer Norman. Arthur kende hij al enigszins. De vader zou te veel voor hem zijn geweest, hij was er zeker van. Het scheen hem toe, dat hij nog nooit in zijn leven zo hard had gewerkt. Het moeilijkste werk was kinderspel geweest bij dit vergeleken. Zweetdruppels parelden op zijn voorhoofd en zijn overhemd was nat van het transpireren door de vele dingen, die hij had te doen. Hij moest eten zoals hij nooit te voren had gegeten; vreemde voorwerpen hanteren, stilletjes om zich heen zien en leren hoe hij elk nieuw ding moest doen; de stroom van indrukken opvangen, die op hem aanstormde. Dan moest hij praten, horen wat er tot hem werd gezegd en wat er op werd geantwoord. En om op alles

de kroon te zetten, was er de knecht, een voortdurende bedreiging naast zijn schouder, een strenge sfinx, die raadsels opgaf, welke onmiddellijk moesten worden opgelost.
Gedurende het eerste deel van het diner was hij zeer stil, niet wetend welke houding hij eigenlijk moest aannemen. Hij wist niet, dat zijn stilheid Arthur's woorden van de vorige dag logenstrafte, toen die broer van haar had verteld, dat hij een wilden man mee aan tafel zou brengen en dat zij niet bang behoefde te zijn, daar die wilde man heel interessant was.
Martin Eden had zo iets nooit van hem kunnen geloven; had nooit kunnen denken, dat een broer van haar zich schuldig kon maken aan zulk een verraad, voornamelijk daar hij het middel was geweest om dienzelfden broer uit een heel onverkwikkelijke toestand te redden.
Hij bleef dus aan tafel zitten, verlegen door zijn eigen onhandigheid, maar bovendien verrukt door alles wat om hem heen plaats vond. Voor de eerste keer begreep hij, dat eten iets meer was dan een gewone levensverrichting. Hij liet zijn liefde voor het schone genieten van die tafel, waar eten een aesthetische bezigheid was. En ook een verstandelijke bezigheid. Hij hoorde woorden uitspreken, die voor hem zonder betekenis waren, en andere woorden, die hij alleen in boeken had aangetroffen en die geen man of vrouw van zijn kennissen had kunnen uitspreken. Als hij zulke woorden heel gewoon over de lippen van de leden van dit wonderbare gezin hoorde komen — haar gezin — trilde hij van verrukking. Het romantische, de schoonheid in de boeken, was dus waar. Hij was in die zeldzame, gelukkige toestand, waarin iemand zijn dromen uit de verbeelding tot feiten ziet worden.
Nooit had zijn leven zulk een hoogtepunt bereikt, en hij

hield zich op de achtergrond, luisterend, opmerkend, genietend, antwoordend in éénlettergrepige woorden; „ja juffrouw", „neen, juffrouw" zeggend tot haar, en „ja, mevrouw", „neen, mevrouw" tot haar moeder.

Eens echter weigerde hij iets, dat de zeurende knecht, die bij zijn schouder stond, hem aanbood, en kort en driftig riep hij hem toe:

„Pow!"

Ogenblikkelijk waren allen aan tafel vol attentie; de knecht genoot in stilte en Martin was verlegen. Maar snel herkreeg hij zijn zelfbeheersing.

„Het is Kanaka voor genoeg", verklaarde hij. „En het viel me heel natuurlijk uit mijn mond."

Hij zag hoe haar blikken vragend en verwonderd op zijn handen rustten en daar hij in een spraakzaam humeur was gekomen, zei hij:

„Ik ben juist op een van de Zuidzeepostboten hierheen gekomen. We waren te laat en bij Pudget Soundhavens werkten wij als negers; lading instouwen, ziet u. Zodoende is het vel van mijn handen geschaafd."

„O, dat was het niet", haastte zij zich op haar beurt te verklaren. „Uw handen leken mij zo klein voor uw lichaam."

Zijn wangen gloeiden. Het leek hem een nieuwe bespotting van zijn tekortkomingen.

„Ja", zei hij minachtend, „ze zijn niet groot genoeg om dit zware werk te verduren. Ik kan met mijn armen en mijn schouder een muilezel omverboksen. Die zijn te sterk, en als ik een kerel op zijn gezicht timmer, bezeer ik mijn handen ook."

Hij was niet blij met hetgeen hij had gezegd. Hij had een hekel aan zichzelf. Hij was niet op wacht bij zijn tong blijven staan en had gesproken over dingen, die niet mooi waren.

„Het was dapper, dat u Arthur zo te hulp bent gekomen —

en hij was u nog wel geheel vreemd", sprak zij tactvol, zijn verlegenheid ziende maar niet begrijpend.
Maar hij op zijn beurt begreep wat zij voor hem had gedaan en een warme stroom van dankbaarheid deed hem de heerschappij over zijn tong verliezen.
„Het had niks te betekenen", zei hij. „Iedere kerel zou het voor een ander gedaan hebben. Dat zootje schooiers zocht ruzie en Arthur lei ze niks in de weg. Ze begonnen met hem, en ik lei d'r ook een handje op en gaf ze een paar kinken. Daar ben ik wat vel van m'n handen bij kwijtgeraakt, toen mijn vuisten een paar van die lui op hun tanden sloegen. Ik had het nog voor zoveel niet willen missen. Toen ik zag...."
Hij zweeg met open mond, diep zijn eigen onwaardigheid gevoelend om dezelfde lucht met haar in te ademen. En terwijl Arthur voor de twintigste maal de draad van het verhaal opnam aangaande zijn avontuur met de dronken schooiers op de veerpont, en hoe Martin Eden was toegesneld en hem had gered, dacht deze met gefronste wenkbrauwen er over, dat hij zich weer als een dwaas had gedragen, en trachtte er nog ijveriger naar, te bepalen hoe hij zich eigenlijk tegenover die mensen moest voordoen. Tot nu toe was hij zeer zeker geen succes geweest.
Hij behoorde niet tot hun stand, hij kon hun taal niet spreken. Hij kon niet doen alsof hij tot hen behoorde. Die maskerade zou mislukken en bovendien was het niet in zijn karakter zich te maskeren. Er was geen plaats in hem voor list of comediespel. Wat er ook gebeurde, hij moest natuurlijk zijn. Hij kon op het ogenblik hun taal nog niet spreken, ofschoon hij dit later wel zou kunnen. Daartoe was hij vast besloten. Maar intussen moest hij spreken en hij moest zijn eigen taal spreken, maar zo, dat zij hem konden begrijpen en hem niet te ruw vonden. En bovendien wilde hij zelfs niet door

zwijgen doen, alsof hij dingen begreep, die hem vreemd waren. Arthur had al de hele avond zijn best gedaan den wilden man aan het spreken te brengen. Martin Eden herinnerde zich zijn voornemen en begon van zijn leven te vertellen. Hij was bij de bemanning geweest van de smokkelschoener „Halcyon", toen die door een douanekotter werd gepakt. Hij zag met wijdgeopende ogen en hij kon vertellen wat hij zag. Hij bracht de golvende zee voor hen en de mannen en de schepen op de zee. Hij gaf hun zijn macht, al de dingen te zien zoals hij zelf ze zag. Hij schilderde beelden uit zijn leven, die gloeiden en brandden van licht en kleur; hij bracht er beweging in, zodat zijn hoorders meedeinden op de golven van zijn ruwe welsprekendheid, zijn geestdrift, zijn macht.

En terwijl hij vertelde, keek het meisje hem aan met verschrikte ogen. Zijn vuur verwarmde haar. Zij vroeg zich verbaasd af, of zij haar hele leven koud was geweest. Zij wilde zich buigen naar dien gloeienden, brandenden man, die als een vulkaan was, welke kracht, forsheid en gezondheid uitspoot. Zij voelde, dat zij zich tot hem moest buigen. Maar ook voelde zij een neiging om zich van hem terug te trekken. Zij werd afgestoten door zijn verscheurde handen, zo in-vuil door het zwart van de harde arbeid, dat het zelfs tot in het vlees was gedrongen; door de rode rand om zijn hals, door de zwellende spieren.

Zijn ruwheid schrikte haar af. Elke ruwe uitlating was een belediging voor haar oor, elke ruwe periode in zijn leven een belediging voor haar ziel. En telkens weer kwam die aantrekkingskracht, tot zij meende, dat hij slecht moest zijn, om zulk een invloed op haar te hebben. Al wat tot nu toe rotsvast in haar stond, werd geschokt. Zijn romantiek en avonturen wierpen de conventies omver.

„Buig je tot hem over en sla je twee handen om zijn hals, als je dat wilt!" klonk het in haar geest.
Zij wilde het uitgillen bij de lichtzinnigheid van die gedachte, en vergeefs dacht zij aan haar eigen reinheid en beschaving en aan alles wat zij was en hij niet.
Later speelde zij piano voor hem, met de vage bedoeling de onoverkomelijkheid van de golf, die hen scheidde, in zijn geest te prenten. Haar muziek was een knuppel, die zij brutaal boven zijn hoofd zwaaide, en hoewel die hem bedwelmde en neersloeg, wond zij hem op. Vol ontzag staarde hij haar aan. Hij was merkwaardig gevoelig voor muziek. Zij was voor hem als sterke drank, zij gaf hem stoutmoedige gevoelens; zij was een tovermiddel, dat zijn verbeelding prikkelde, dat hem hemelhoog door de ruimte deed zweven. Zij verjoeg de sombere werkelijkheid, zij overgoot zijn geest met schoonheid, zij gaf vleugels aan zijn voeten. Hij begreep niets van de muziek, die zij speelde. Ze verschilde zoveel van het pianogetingel in de danslokalen en het geblèr van de koperinstrumenten der straatmuzikanten. Maar hij had in de boeken van dergelijke muziek gelezen. Voor zijn ogen kwamen visioenen van bekende en onbekende dromen. Hij kwam in vreemde havens van in zon badende landen en liep tussen vreemde mensen op plaatsen, die nooit een menselijk oog had aanschouwd.
Hij was als een harp; het hele leven, dat hij had gekend, was als de snaren. Het verleden, het heden en de toekomst vloeiden ineen en hij zweefde door de wijde wereld langs grote, nobele daden naar haar — ja, met haar, haar winnend, zijn armen om haar heen geslagen, haar meenemend in zijn hoge vlucht.
En zij, over haar schouder naar hem kijkend, zag iets van dit alles in zijn gelaat. Het was een veranderd gelaat, met

grote, glanzende ogen, die keken door de sluier der klanken heen, en die er achter zagen de stroom en de polsslag des levens en de reusachtige fantomen van de geest.
Zij was verschrikt. De ruwe, plompe kerel was verdwenen. De slecht zittende kleren, de verscheurde handen, het gebruinde gezicht bleven, maar die schenen tralies, waardoorheen zij een grote ziel zag, onduidelijk, stom, doordat de zwakke lippen niet konden spreken.
Slechts een vluchtig ogenblik zag zij dit, toen keerde de ruwe klant terug en zij lachte om de gril van haar fantasie. Maar de indruk van dit vluchtige visioen bleef, en toen de tijd kwam waarop hij — onhandig als te voren — afscheid moest nemen, leende zij hem een deel van Swinburne en een van Browning — zij bestudeerde Browning in een van haar cursussen.
Hij scheen zulk een knaap, terwijl hij daar blozend en stamelend zijn dank uitte, dat een golf van medelijden, bijna moederlijk, in haar opkwam. Zij dacht niet meer aan den ruwen kerel, niet meer aan de gevangen ziel, niet meer aan den man, die in al zijn mannelijkheid haar had aangestaard en haar had verrukt en verschrikt. Zij zag alleen den knaap voor zich, die haar hand drukte met een hand zo vereelt, dat ze wel een rasp leek, welke haar huid pijn deed, en die met horten en stoten zei:
„De heerlijkste tijd van mijn leven. Ziet u.... ik ben aan dergelijke dingen niet gewoon...."
Hij keek hulpeloos om zich heen.
„Ziet u.... aan mensen en huizen als hier. Het is allemaal zo nieuw voor mij, en ik vind het prettig."
„Ik hoop dat u ons meermalen zult bezoeken", sprak zij, toen hij afscheid nam van haar broers.
Hij trok aan zijn pet, zwaaide de deur uit en was verdwenen.

„Wel, hoe vind je hem?" vroeg Arthur.
„Hij is zeer interessant — hij is als een frisse zeewind", antwoordde zij. „Hoe oud is hij?"
„Twintig, bijna een en twintig. Ik vroeg het hem vanmiddag. Ik dacht niet, dat hij zo jong was."
En ik ben drie jaar ouder, dacht zij, toen zij haar broers goedenacht kuste.

BIJ DE HIGGINBOTHAMS.

Toen Martin Eden de stoep afkwam, greep zijn hand in zijn jaszak. Zij kwam er weer uit met een bruin rijstpapier en een greep Mexicaanse tabak, waarvan hij handig een sigaret rolde. Hij haalde de eerste rook diep in zijn longen en ademde hem uit in een lange, zwevende zucht.
„Grote God!" zei hij luid, met een stem vol ontzag en verbazing. „Mijn God! Mijn God!"
Toen greep zijn hand naar zijn halsboord, die hij afrukte en in zijn zak stak.
Een koude motregen viel neer, maar hij ontblootte zijn hoofd en knoopte zijn vest open, voortzwaaiend zonder op iets te letten. Hij was zich maar half bewust dat het regende. Hij was in verrukking, dromen dromend en weer voor zijn geest roepend, wat hij zo juist had beleefd.
Hij had eindelijk de vrouw ontmoet — de vrouw over wie hij weinig had gedacht — hij was niet gewoon veel over vrouwen te denken — maar die hij had verwacht eenmaal te mogen vinden. Hij had naast haar aan tafel gezeten. Hij had haar hand in de zijne gevoeld, hij had in haar ogen gekeken en een visioen gehad van een schone geest — maar niet schoner dan de ogen waaruit hij scheen, niet

schoner dan het vlees, dat er uitdrukking en vorm aan gaf. Hij dacht niet aan haar vlees als vlees, hetgeen iets nieuws voor hem was, want dit was tot nu toe de enige wijze geweest waarop hij over vrouwen dacht. Haar vlees was iets anders. Hij voelde haar lichaam niet als een lichaam, onderworpen aan de zwakheden en ziekten van lichamen. Haar lichaam was meer dan het omhulsel van haar geest. Het was een uitstraling van haar geest, een zuivere, sierlijke kristallisatie van haar goddelijk fluïdum.

Dit gevoel van het goddelijke bracht hem uit zijn dromen tot gewone gedachten. Geen woord, geen wenk van het goddelijke had hem ooit te voren bereikt. Hij had nooit geloofd in het goddelijke. Hij was altijd ongodsdienstig geweest, had goedig gespot met de „hemeldragonders" en hun onsterfelijkheid der ziel. Er was geen leven na dit leven, had hij gedacht; hier leefde men en dan kwam eeuwige duisternis. Maar wat hij in haar ogen had gezien was een ziel — de onsterfelijke ziel, die nooit kon ophouden te bestaan. Zij had hem de boodschap der onsterfelijkheid gebracht. Zij had het hem toegefluisterd, het eerste ogenblik dat hij haar zag. Haar gelaat schitterde voor zijn ogen, terwijl hij voortliep, bleek en ernstig, zacht en gevoelig, glimlachend, vol medelijden en tederheid, zoals slechts een geest kon glimlachen, en rein, zoals hij nooit had vermoed dat reinheid kon glimlachen. Haar reinheid trof hem als een slag. Zij verschrikte hem. Hij had goed en kwaad gekend, maar reinheid als een deel van het leven had hij nooit begrepen.

Hij trilde van gemoedsaandoeningen, die hij nooit had gekend, hij dreef vol genot op een zee van gevoelens, waarbij hij werd verheven en bezield en opgevoerd tot boven de hoogste punten des levens.

Hij waggelde voort als een dronken man, steeds mompelend: „Grote God! Grote God!"
Een politie-agent bij de hoek van een straat keek hem achterdochtig aan, toen hij zijn zwaaiende gang zag.
„Zeg eens! Hoe kom jij zo dronken?" vroeg de agent.
Martin Eden keerde op aarde terug. De stem van den agent had hem onmiddellijk zijn zelfbeheersing teruggegeven.
„Ik wist niet, dat ik luid sprak", zei hij lachend.
„Je zal dadelijk gaan zingen", was de diagnose van den agent.
„Nee, dat zal ik niet. Geef me een lucifer, dan pak ik de eerste tram naar huis."
Hij stak zijn sigaret op, zei goedenacht en ging verder.
„Die smeris dacht dat ik dronken was", dacht hij, glimlachend.
„En dat was ik ook, maar ik had nooit gedacht, dat het gezicht van een vrouw dat ooit had kunnen doen."
Bij de hoek waar het twee verdiepingen hoge huis stond met het trotse uithangbord „Higginbotham's Verkoophuis"s, tapte Martin Eden uit de tram. Enige ogenblikken bleef hij naar het uithangbord kijken; kleinzieligheid en laag egoïsme scheen hem uit de letters aan te staren. Bernard Higginbotham was met zijn zuster getrouwd en hij kende hem maar al te goed. Hij ging met zijn sleutel het huis binnen en klom de trap op naar de tweede verdieping. Hier woonde zijn zwager. De winkel was beneden. Er was een reuk van bedorven groenten in de lucht. Terwijl hij tastend zijn weg zocht over het portaal, viel hij bijna over een speelgoedwagentje, dat daar door één van zijn vele neefjes en nichtjes was vergeten, en bonsde met een slag tegen de deur.
„Zo'n gierigaard", dacht hij. „Te krenterig om een paar centen gas te verbranden en de nekken van zijn huurders te sparen."
Hij tastte naar de deurknop en kwam een verlichte kamer

binnen, waar zijn zuster en Bernard Higginbotham zaten. Zij was bezig een broek van hem te verstellen, terwijl zijn mager lichaam over twee stoelen hing, zijn voeten in versleten sloffen over de leuning van de tweede stoel hangend. Hij keek over de krant heen waarin hij las, en vertoonde een paar donkere, onoprechte, stekende ogen. Martin Eden kon hem nooit aanzien zonder een gevoel van afschuw te ondervinden. Hij begreep niet wat zijn zuster in dien man had kunnen zien. De wezelachtige, wrede ogen keken hem klagend aan.
„Wel", vroeg Martin, „wat is er?"
„Die deur is pas de vorige week geschilderd", zei mr. Higginbotham half klagend, half vinnig, en je weet wat de schilders tegenwoordig per uur rekenen. Je moest wat voorzichtiger zijn."
Martin wilde eerst antwoorden, maar hij werd afgeschrikt door het hopeloze er van. Hij keek over dien kleinzieligen man heen naar een „schilderij" aan de muur. Het verraste hem. Hij had het altijd mooi gevonden, maar het scheen hem dat hij het thans voor de eerste keer zag. Het was ordinair, zoals alles hier in huis. Zijn geest dwaalde terug naar het huis, dat hij juist had verlaten, en hij zag eerst de schilderijen en toen haar, die hem vol tedere vriendelijkheid aankeek, terwijl zij hem de hand tot afscheid toestak. Hij vergat waar hij was en Bernard Higginbotham's bestaan, tot deze heer hem vroeg:
„He' je een spook gezien?"
Martin keek in de fretoogjes, kwaadaardig, brutaal, laf, en hij zag in zijn verbeelding diezelfde ogen, als hun eigenaar beneden in de winkel iets verkocht — nederige ogen, vleiend, vriendelijk, slaafs.
„Ja", antwoordde Martin, „ik heb een spook gezien. Goedenacht. Nacht, Gertrude."

Hij maakte zich gereed om de kamer te verlaten en struikelde over een losse zoom in het slordige karpet.
„Smijt niet met de deur", waarschuwde Higginbotham hem.
Martin voelde het bloed in zijn aderen koken, maar hij bedwong zich en sloot de deur zacht achter zich.
Higginbotham keek zijn vrouw triomfantelijk aan.
„Hij heeft gedronken", fluisterde hij hees; „ik zei je wel, dat hij het doen zou."
Berustend schudde zij het hoofd.
„Zijn ogen schitteren wel erg", gaf zij toe, „en hij had geen boord om, ofschoon hij er een omhad toen hij wegging. Maar misschien heeft hij maar een paar borrels gehad."
„Hij kon niet overeind staan", beweerde haar man. „Ik heb op hem gelet. Hij kon niet zonder struikelen over de vloer lopen. Je hebt zelf gehoord, dat hij in het portaal bijna gevallen is."
„Dat was waarschijnlijk over Alice's wagentje", sprak zij, „dat kon hij in het donker niet zien."
Higginbotham's stem en toorn begonnen sterker te worden. De hele dag moest hij zich in de winkel bedwingen en hij kon alleen 's avonds, als hij in zijn gezin was, zijn waar karakter tonen.
„Ik zeg je, dat die fijne broer van jou dronken was."
Zijn toon was scherp, koud en beslist. Zijn vrouw zuchtte en zweeg berustend.
Zij was een grote, zware vrouw, altijd slordig gekleed en altijd vermoeid door de last van haar dikte, haar werk en haar man.
„Het zit in hem, zeg ik je, door zijn vader", vervolgde Higginbotham aanklagend. „En hij zal op dezelfde manier in de goot kreperen. Dat weet je heel goed."
Zij knikte, zuchtte en naaide voort. Zij waren het eens, dat

Martin dronken was thuisgekomen. Hun zielen begrepen niets van schoonheid, anders zouden zij geweten hebben, dat die schitterende ogen en dat gloeiende gelaat de tekens waren van het eerste visioen der liefde bij den jongen man.
„Een mooi voorbeeld voor de kinderen", brulde eensklaps meneer Higginbotham in de stilte, die hij zijn vrouw kwalijk nam.
Soms wilde hij wel, dat zij wat meer tegensprak.
„As-ie het weer doet, gaat ie d'r uit. Begrepen? Ik wil niet, dat hij m'n onschuldige kinderen bederft door zijn gemeenheid."
Weer zuchtte zijn vrouw, schudde bedroefd haar hoofd en naaide voort. Higginbotham nam zijn krant weer op.
„Heeft-ie de laatste week betaald?" schoot hij eensklaps over de krant heen.
Zij knikte en voegde er toen bij:
„Hij heeft nog wat geld."
„Wanneer gaat hij weer naar zee?"
„Als z'n geld op is, denk ik", antwoordde zij. „Hij was gisteren naar San Francisco om naar een schip uit te zien. Maar hij heeft nog geld en hij is nogal kieskeurig bij het kiezen van een schip."
„Zo'n zwabber als hij mot nog complimenten maken ook", zei Higginbotham nijdig. „Kieskeurig! Hij!"
„Hij zei iets van een schoener, die zich gereed maakt om te gaan naar de een of andere uitheemse plaats, om te zoeken naar verborgen schatten — dan zeilt hij daarmee uit, als zijn geld zolang duurt."
„Als hij maar buigen wou, zou ik hem gebruiken om met de kar te rijden", zei haar man, maar zonder enige goedigheid in zijn stem. „Tom is weg."
Zijn vrouw keek hem vragend en verschrikt aan.

„Vanavond heengegaan. Gaat werken voor Carruthers. Ze betalen hem meer dan ik kan missen."
„Ik zei je wel, dat je hem zou kwijtraken", riep zij uit. „Hij was veel meer waard dan jij hem gaf."
„Zeg eens, ouwe", bulderde Higginbotham, „voor de duizendste maal heb ik je al gezegd, dat je je neus niet in mijn zaken most steken. Ik zeg het je niet nog eens, hoor!"
„Kan me niet schelen", snoof zij. „Tom was een goeie jongen."
Woest keek haar man haar aan. Dat was onverwachte tegenstand.
„As die broer van jou een cent waard was, kon hij de kar overnemen", brulde hij.
„Hij betaalt zijn kost en inwoning", was het nijdige antwoord, „en hij is mijn broer, en zolang hij je geen geld schuldig is, heb je niet het recht zo op hem af te geven. Ik heb ook mijn gevoel, al ben ik al zeven jaar met je getrouwd."
„Heb je hem gezegd, dat je hem zal laten betalen, als hij weer zolang bij het gaslicht 's nachts in bed blijft liggen lezen?" vroeg hij.
Mrs. Higginbotham antwoordde niet. Haar verzet was weer dood, haar man had overwonnen.
„Nou, dan zeg je het hem morgen", zei hij vinnig. „En ik wil je ook vertellen, dat je morgen Marian hier laat komen om op de kinderen te passen. Nu Tom weg is, moet ik met de kar uit en kan jij beneden achter de toonbank staan."
„Maar morgen is wasdag", wierp zij zwakjes tegen.
„Dan sta je maar heel vroeg op en doet dat eerst. Ik ga niet uit voor tien uur."
Nijdig kneep hij zijn krant in elkaar en las verder.

VOOR DE SPIEGEL.

Martin Eden, wiens bloed nog steeds kookte na zijn ontmoeting met zijn zwager, tastte naar zijn weg door het onverlichte achterportaal en ging zijn kamer binnen, een klein hokje met plaats voor een bed, een wastafel en een stoel. Higginbotham was te gierig om een meid te houden, wanneer zijn vrouw het werk afkon. Bovendien stelde het dienstbodekamertje hem in staat twee commensaals te houden in plaats van een.

Martin legde de Swinburne en de Browning op de stoel, trok zijn jas uit en ging op het bed zitten. De asthmatische veren piepten, maar hij lette daar niet op. Hij begon zijn schoenen uit te trekken, maar bleef staren naar de vuile kalk op de muur tegenover hem. Op deze smerige achtergrond begonnen zijn visioenen te groeien en te branden. Hij vergat zijn schoenen en staarde zo lang, tot zijn lippen mompelden:

„Ruth!"

Hij had niet gedacht dat een enkele klank zo mooi kon zijn. Hij bracht zijn oor in verrukking, en hij werd dronken bij de herhaling er van.

„Ruth!"

Het was een talisman, een toverwoord om haar op te roepen. Telkens wanneer hij het mompelde, schitterde haar gelaat voor hem, de vuile muur overstromend met een gouden glans. Deze glans bepaalde zich niet tot de muur. Hij strekte zich uit tot in het oneindige; door zijn gouden diepte zocht zijn ziel de hare. Het beste, dat in hem was, stroomde uit hem in heerlijke golven. De gedachte alleen aan haar veredelde en reinigde hem, maakte hem beter en maakte dat hij verlangde beter te worden. Dat was iets nieuws voor hem. Hij had nooit vrouwen gekend, die hem beter maakten. Zij

hadden hem integendeel altijd beestachtiger gemaakt. Hij wist niet, dat velen harer haar best hadden gedaan, hoe weinig dit ook was. En vol gloeiende schaamte staarde hij naar het visioen op de muur.
Plotseling stond hij op en trachtte te kijken in de vuile spiegel boven de wastafel. Hij veegde met een handdoek er over heen en keek weer, lang en zorgvuldig. Het was de eerste keer dat hij zichzelf had gezien. Zijn ogen waren gemaakt om te kijken, maar tot nu toe had hij ze alleen maar gebruikt om te zien naar het eeuwig afwisselende panorama der wereld en dat had al zijn tijd in beslag genomen. Hij zag het hoofd en het gezicht van een jongen man van twintig, maar niet gewend zo iets te schatten, wist hij niet hoe hij het moest beoordelen.
Boven een vierkant, gewelfd voorhoofd, zag hij een massa bruin haar, golvend en zacht krullend, een verrukking voor iedere vrouw, die haar handen voelde prikkelen om het te strelen en haar vingers trillen om er liefkozend doorheen te strijken. Maar hij vond, dat dit niets te betekenen kon hebben in haar ogen en hij bleef lang en peinzend staren op het hoge, vierkante voorhoofd, terwijl hij trachtte te peilen wat daarachter kon schuilen. Welk soort van hersens lag daarachter? dacht hij voortdurend. Waartoe zouden zij in staat zijn? Hoever zouden zij hem brengen? Zouden zij hem tot haar brengen?
Hij vroeg zich af, of er ziel was in die staalblauwe ogen, die soms lichtblauw waren en sterk door de zoute lucht van de zonnewarme zee. Hij vroeg zich ook af, hoe zij zijn ogen zou vinden. Hij trachtte zich voor te stellen dat hij „zij" was, in zijn eigen ogen starend, maar dat gelukte hem niet.
Nu, het waren in elk geval eerlijke ogen, besloot hij, en er was gemeenheid noch kleinzieligheid in.

De bronzen kleur van zijn gezicht verraste hem. Hij had nooit geweten, dat hij zo donker was. Hij rolde zijn hemdsmouwen op en vergeleek de onderkant van zijn arm met zijn wang. Ja, hij was toch een blanke man. Maar ook de armen waren gebruind. Hij draaide zijn armen om, rolde met zijn andere hand zijn biceps om en keek waar hij het minst verbrand was door de zon. Het was zeer blank. Hij lachte tegen zijn gebronsd gelaat in de spiegel, bij de gedachte dat dit ook eens even blank was geweest als de onderkant van zijn arm. Hij wist, dat er in de wereld niet veel bleke, etherische vrouwen waren, die een blanker huid hadden dan hij, waar de zon hem niet had verbrand. Hij zou de mond van een engel gehad hebben, als niet de volle zinnelijke lippen de gewoonte hadden, zich strak over de tanden samen te trekken, waardoor die mond streng en hard werd. Het waren de lippen van een vechter — en van een minnaar. Ze konden genieten van het zoete des levens en zij konden dit zoete op zij zetten en het leven beheersen.
De kin en de kaak, krachtig en koppig, hielpen de lippen het leven beheersen. Kracht hield zinnelijkheid in balans en had een verheffende invloed daarop, hem dwingend gezonde schoonheid te beminnen, gezonde gevoelens te koesteren.
En tussen de lippen waren tanden, die nooit de hulp van een tandarts hadden gekend of nodig gehad. Zij waren sterk en wit en regelmatig, dacht hij, terwijl hij er naar keek. Maar terwijl hij keek, dacht hij er aan, dat er mensen waren, die hun tanden elke dag poetsten. Het waren mensen uit de betere klasse — uit haar klasse. Zij poetste stellig ook elke dag haar tanden. Wat zou zij wel denken, als zij wist dat hij zijn hele leven nog nooit zijn tanden had gepoetst! Hij besloot het tanden poetsen tot een dagelijkse gewoonte

te maken. Hij zou dadelijk beginnen, morgenochtend. Hij hield zijn hand omhoog, wreef de bal van zijn duim over de vereelte palm en keek naar het vuil, dat letterlijk in zijn vlees was gegroeid en dat geen borstel kon afboenen. Hoe verschillend was haar hand! Hij trilde bij de verrukkelijke herinnering. „Als een rozeblad", dacht hij, „koel en zacht als een sneeuwvlok." Hij had nooit gedacht, dat een vrouwenhand zo zacht kon wezen. Hij betrapte zich op het idee van een liefkozing met zulk een hand — en bloosde schuldbewust. Dit was een te lage gedachte voor haar. Zij was een bleke, slanke geest, ver boven het vlees verheven; maar niettemin bleef de zachtheid van haar hand in zijn herinnering leven. Hij was gewend aan de vereelte handen van fabrieksmeisjes en arbeidersvrouwen. Ja, hij wist dat zij harde handen hadden — maar die hand van haar.... Die was zacht, doordat zij er nooit mee had gewerkt. De golf gaapte tussen hem en haar, bij de verheven gedachte, dat iemand niet behoefde te werken voor zijn onderhoud. Hij zag plotseling de aristocratie van de mensen, die niet werkten. Ze stak hoog boven hem uit op de muur, een gestalte van koper, verwaand en machtig. Hij zelf had gewerkt; zijn eerste herinneringen hingen samen met werk, en zijn hele familie had gewerkt.

Hij dacht aan Gertrude. Als haar handen niet hard waren door het eindeloze huiswerk, dan waren zij gezwollen en zo rood als een gekookte kreeft door het wassen.

En dan was er zijn zuster Marian. Zij had de vorige zomer gewerkt in de fabriek van verduurzaamde levensmiddelen en haar kleine, smalle handjes waren vol littekens van de tomatenmesjes. Bovendien waren de toppen van twee harer vingers in de snijmachine gebleven, in de fabriek van papieren dozen.

Hij herinnerde zich de harde handen zijner moeder, toen zij in haar doodkist lag. En zijn vader had gewerkt tot zijn laatste ademtocht; de eeltlaag op zijn handen was stellig wel een duim dik geweest, toen hij stierf.
Maar haar handen waren zacht, en die van haar moeder, en die van haar broers. Dit laatste verraste hem eigenlijk: het sprak allerduidelijkst van hun hoge stand, van de enorme afstand, die zich tussen hem en haar uitstrekte.
Hij ging achterover op zijn bed zitten, met een bittere lach, en trok eindelijk zijn schoenen uit. Hij was een gek. Hij was dronken gemaakt door het gezicht van een vrouw en door de zachte, blanke handen van een vrouw!
En als een visioen zag hij weer op de muur haar bleek gelaat onder zijn kroon van gouden haren, verwijderd en onbereikbaar als een ster.
Hij nam Browning en Swinburne van de stoel en kuste ze. „Zij heeft mij toch gevraagd terug te komen", dacht hij. Weer bekeek hij zich in de spiegel en zei luid, op plechtige toon:
„Martin Eden, het eerste ding dat je morgenochtend doet, is naar de openbare leeszaal gaan en een boek over etiquette lezen. Begrepen?"
Hij draaide het gaslicht uit en de springveren piepten onder zijn gewicht.
„Maar je mag nooit meer vloeken, Martin, mijn jongen; je mag nooit meer vloeken!" zei hij luid.

JIM EN DE GEHEIMEN DER ETIQUETTE.

De volgende morgen ontwaakte hij uit de rooskleurige tonelen van zijn dromen in een atmosfeer, die stonk naar zeepsop en

vuile was en die trilde van de woeste drukte van een voortgejaagd leven. Toen hij uit zijn kamer kwam, hoorde hij het plassen van water, een scherpe uitroep en een flinke oorveeg, die zijn zuster een van haar talrijk kroost toediende. Het gillen van het kind sneed hem als een mes in de oren. Hij had het gevoel, dat alles, zelfs de lucht die hij inademde, afstotend en walgelijk was. Hoe verschillend, dacht hij, van de atmosfeer van schoonheid en rust in het huis waar Ruth woonde. Daar was alles geestelijk, hier was alles materieel, en wel ordinair materieel.

„Kom hier, Alfred", zei hij tot het schreeuwende kind en stak zijn hand in zijn broekzak, waar hij zijn kleingeld bewaarde. Hij stak een kwart dollar in de hand van den kleinen jongen, hield hem een ogenblik in zijn armen, om zijn snikken te doen bedaren en zei:

„Vooruit! Ga nu lekkers kopen en vergeet niet wat voor je broertjes en zusjes te bewaren. Zorg dat je wat koopt waar je het langst op kunt zuigen."

Zijn zuster hief haar rood gezicht op van de wastobbe en keek hem aan.

„Een paar centen was genoeg geweest", sprak zij. „Net iets voor jou. Je kent de waarde van het geld niet. Het kind zal zich ziek eten."

„Dat komt wel goed, zus", zei hij joviaal. „Mijn geld zal wel op zichzelf passen. Als je niet zo druk bezig was, zou ik je een morgenzoen geven."

Hij wilde vriendelijk zijn voor zijn zuster, die goed was en die hem op haar manier liefhad. Maar in de loop der jaren werd zij hoe langer hoe minder zichzelf en hoe langer hoe vreemder. Het was het harde werk, de vele kinderen en het gezanik van haar man, dacht hij, die haar zo veranderden.

„Kom, ga nou maar ontbijten", zei zij ruw, ofschoon inwendig gevleid.
Van al haar zwervende broers was hij haar lieveling geweest.
„Kom, ik zal je een zoen geven", zei zij, met een plotseling gevoel van tederheid in haar hart.
Met duim en wijsvinger veegde zij het druipende zeepsop eerst van de ene, dan van de andere arm. Hij sloeg zijn arm om haar massieve leest en kuste haar natte, vochtige lippen. De tranen kwamen in haar ogen — niet zozeer door overmaat van liefde, als wel door zwakheid van chronisch overwerken. Zij duwde hem van zich af, maar niet voor hij haar vochtige ogen had gezien.
„Je zult je ontbijt op de kachel vinden", sprak zij haastig. „Jim zal nu wel op zijn. Ik moest heel vroeg opstaan voor mijn was. Maak nu dat je wegkomt en ga vroeg het huis uit. Het zal hier vandaag niet erg gezellig zijn, nou Tom weg is en Bernard met de kar moet gaan."
In de keuken vond hij Jim, den anderen commensaal, zijn pap etend „met lange tanden", met een vage blik in zijn ogen. Jim was een loodgietersknecht, wiens zwakke kin en genotzuchtig temperament, gepaard aan een zenuwachtige sufheid, hem zouden beletten het ooit ver in de wereld te brengen.
„Waarom eet je niet?" vroeg hij, toen Martin met een vies gezicht in de koude, half-gare meelpap roerde. „Was je gisteravond weer dronken?"
Martin schudde zijn hoofd. De grote ellendigheid van dit alles drukte hem neer. Ruth Morse scheen verder verwijderd dan ooit.
„Ik wel", vervolgde Jim met een blufferig gegrinnik. „Ik was vol tot aan mijn oren. Ik was „kachel"; Billy heeft mij thuisgebracht."

Martin knikte, dat hij hem had verstaan — het was zijn gewoonte te luisteren naar ieder, die met hem sprak — en schonk zich een kop lauwe koffie in.
„Ga je vanavond naar het bal in de Lotus Club?" vroeg Jim. „Er zal bier zijn en als die jongens van Temesval kommen, zal het een fijne pan worden. Maar het ken mijn niet bommen. Ik ga d'r met m'n meissie toch heen. Verdikkie, wat heb ik een beroerde smaak in m'n mond."
Hij zette een lelijk gezicht en trachtte de lelijke smaak met een slok koffie weg te spoelen.
„Ken je Julia?"
Martin schudde zijn hoofd.
„Ze is m'n meissie", verklaarde Jim, „en ze is een dot. Ik zou je wel aan haar voorstellen, maar je zou haar mij afnemen. Ik begrijp niet wat de meiden aan je zien, waarachtig ik begrijp het niet, maar de manier, waarop je ze van de kerels aftroggelt is misselijk."
„Ik heb nooit iemand van je afgetroggeld", zei Martin onverschillig.
De tijd van het ontbijt moest toch op de een of andere wijze gesleten worden.
„Ja, dat dee je wel", beweerde de ander opgewonden. „En Maggie dan?"
„Ik heb nooit iets met haar uitstaande gehad. Ik heb alleen maar die avond met haar gedanst."
„Ja, en dat was al voldoende!" riep Jim uit. „Je hebt met haar gedanst en haar aangekeken en alles was klaar. Ja, je hebt er niets mee gemeend, maar ik was d'r uit. Ze wil niet meer naar me kijken. Ze vraagt altijd naar jou. Ze zou gauw genog van jou geweest zijn, as je maar gewild had."
„Maar ik wou niet."
„Doet er niks toe. Ik sta nou in de kou."

Bewonderend keek Jim hem aan.
„Zeg, hoe lap je het 'm toch, Mart?"
„Door niks om ze te geven", was het antwoord.
„Je bedoelt, door net te doen alsof je niks om ze geeft?" vroeg Jim haastig.
Martin dacht een ogenblik na en antwoordde toen:
„Misschien zou dat een goed middel zijn, maar ik heb echt nooit om ze gegeven. Als jij het zo kunt doen, zal het wel een best middeltje zijn."
„Je had gisteravond in de schuur bij Riley motten zijn", zei Jim. „Een troep jongens hebben gebokst. D'r was een kraan uit West-Oakland. Ze noemden 'm „de Rat". Glad as een aal. Niemand kon 'm raken. We wouwen allemaal dat jij d'rbij was geweest. Waar was je?"
„Ergens in Oakland", antwoordde Martin.
„Na de kemedie?"
Martin schoof zijn bord weg en stond op.
„Kom je vanavond op het bal?" riep de ander hem na.
„Ik geloof het niet", was het antwoord.
Hij liep de trap af en de straat op, de frisse lucht met grote teugen inademend. Hij was half gestikt in die benauwde atmosfeer, terwijl het gebabbel van den knecht hem razend maakte. Hoe meer de man babbelde, hoe verder Ruth van hem verwijderd leek. Hoe kon hij, wonend met zulk vee, ooit harer waardig worden? Neen, het leven scheen hem heden niet aanlokkelijk. Tot nu toe had hij het leven genomen zoals het was, als iets goeds. Hij was er nooit ontevreden mee, behalve wanneer hij boeken las; maar dat waren slechts boeken, sprookjes uit een andere, mooiere, onmogelijke wereld. Maar nu had hij die wereld gezien, mogelijk en werkelijk, met een vrouwelijke bloem — Ruth genaamd — als middelpunt; en daarom moest hij bittere dingen kennen, en verlangens

gevoelen, scherp als pijn, en hopeloosheid, die een Tantaluskwelling was, omdat zij van hoop leefde.

Hij weifelde tussen de Berkeley Leeszaal en die in Oakland, maar besloot tot de laatste, omdat Ruth in Oakland woonde. De hele dag bracht hij in de bibliotheek door zonder te vinden wat hij zocht. Hij vergat te eten en keek steeds uit naar boeken over etiquette — want een vraag hield voortdurend zijn gedachten bezig: „Wanneer ge kennis maakt met een jonge dame, en zij vraagt u of gij haar eens komt bezoeken, hoe spoedig moogt ge dan terugkomen?" Maar toen hij eindelijk het gedeelte over etiquette vond, zocht hij vergeefs naar een antwoord. Hij gaf het op. Hij had niet gevonden wat hij zocht, ofschoon hij wel had gevonden, dat er een mensenleven nodig was om te leren beleefd te zijn.

„Hebt u gevonden wat u zocht?" vroeg de man aan de schrijftafel, toen hij vertrok.

„Ja, mijnheer", antwoordde hij. „U hebt een mooie bibliotheek hier."

De man knikte.

„Wij zouden u gaarne vaak hier zien. Bent u zeeman."

„Ja mijnheer", antwoordde hij. „En ik zal terugkomen."

„Hoe wist hij, dat ik een zeeman was?" vroeg hij zich af, toen hij naar beneden ging.

Een eind ver liep hij stijf en rechtop en onhandig, tot hij zo in gedachten verdiept raakte, dat zijn zwaaiende loop onwillekeurig de overhand kreeg.

RUTH EN LIZZIE

Een vreselijke rusteloosheid, die op honger geleek, greep Martin Eden aan. Hij hongerde naar het zien van het

meisje, wier tere handjes zijn leven met reuzengreep vasthielden. Hij kon niet genoeg moed verzamelen om haar op te zoeken. Hij was bang, dat hij te spoedig zou komen en inbreuk maken op het vreselijke ding, etiquette genaamd. Hij bracht uren door in de leeszalen en liet zijn zusters Gertrude en Marian, zichzelf en Jim — wiens toestemming met enige glazen bier gekocht moest worden — als lid inschrijven. Met vier kaarten, die hem in staat stelden boeken te lenen, zat hij tot laat in de nacht in het dienstbodenkamertje te lezen, waarvoor Higginbotham hem vijftig cent per week in rekening bracht.

De vele boeken, die hij las, droegen er slechts toe bij zijn onrust te vermeerderen. Zijn honger naar kennis nam toe door het lezen. Ook wist hij niet waarmee hij moest beginnen, en steeds leed zijn werk onder het gemis aan voorbereiding. De gedichten, die hij las, brachten hem in verrukking. Hij las meer van Swinburne dan hetgeen in het boek stond, dat Ruth hem had geleend; en „Dolores" begreep hij volkomen. Maar Ruth had het stellig niet begrepen, dacht hij. Hoe zou het ook, bij het verfijnde leven dat zij leidde.

Hij leerde Kipling's gedichten kennen en werd er door meegesleept. Ook had hij een woordenboek gekocht, wat zijn geld zo had doen verminderen, dat hij steeds nader kwam tot de dag waarop hij naar zee moest gaan om meer te verdienen.

Op de dag durfde hij niet in de buurt van Ruth's woning komen, maar 's avonds sloop hij als een dief om het huis der Morses, steelse blikken werpend op de ramen en de muren liefhebbend, die haar omsloten. Verscheidene malen werd hij bijna door haar broers gesnapt en eens liep hij mijnheer Morse na tot in de stad en bestudeerde zijn gezicht in de verlichte straten, al die tijd hopend dat een dreigend

levensgevaar zou ontstaan, zodat hij kon toespringen en haar vader redden.
Op een avond werd zijn spieden beloond door een blik op Ruth voor een raam op de tweede verdieping. Hij zag alleen haar hoofd en schouders en haar opgeheven armen, terwijl zij haar kapsel voor een spiegel in orde bracht. Het was slechts een ogenblik, maar het was voor hem een lang ogenblik, waarin zijn bloed wijn werd en in zijn aderen zong. Toen liet zij het gordijn zakken. Maar het was haar kamer — dat wist hij nu; en daarna zwierf hij daar dikwijls rond, verborgen onder een donkere boom aan de overzijde der straat, terwijl hij een oneindig aantal sigaretten rookte. Op een middag zag hij haar moeder uit een bank komen en kreeg een nieuw bewijs van de enorme afstand, die hem van Ruth scheidde. Zij behoorde tot de klasse, die met banken te maken hadden. Hij was nooit in zijn leven in een bank geweest, en hij had het idee, dat zulke inrichtingen alleen werden bezocht door de heel rijken en de zeer machtigen. Hij had ook een morele verandering ondergaan. Naar zindelijkheid en reinheid. Hij moest dat zijn, wilde hij ooit in staat wezen dezelfde lucht als zij in te ademen. Hij poetste zijn tanden en boende zijn handen met een keukenboender, tot hij in de winkel een nagelborstel zag en begreep waarvoor die gebruikt moest worden. Terwijl hij die kocht, keek de bediende naar zijn nagels en bood hem een nagelvijl aan; zo kwam hij in het bezit van nog een toiletartikel. In de bibliotheek kreeg hij een boek in handen over de zorg voor het lichaam en nam iedere morgen een koud bad. Zijn kleren werden zorgvuldig uitgestreken — waarbij hij bij zijn eerste poging een broek hopeloos verbrandde, zodat hij een nieuwe moest kopen, welke uitgave zijn vertrek naar zee nog nader bracht.

Maar de verandering ging dieper dan alleen uiterlijk. Hij rookte nog, maar hij dronk niet meer. Tot nu toe had het drinken hem iets geschenen, dat bij een man paste en hij had zich beroemd op zijn sterk hoofd, dat hem in staat stelde de meeste mannen onder tafel te drinken. Maar Martin's behoefte aan sterke drank was thans verdwenen. Hij was dronken op een nieuwe en diepere wijze — hij was dronken van Ruth, die hem tot liefde had aangevuurd en tot een hoger, eeuwig leven, waardoor hij zich gezonder voelde dan ooit.

Op een avond ging hij naar de schouwburg, hopend haar daar te zien — en van de tweede galerij af zag hij haar. Hij zag haar de zaal inkomen met haar broer Arthur en een vreemden jongen man met een woeste bos haar en een bril, welke aanblik hem dadelijk wild en jaloers maakte. Hij zag haar in de stalles plaats nemen en die avond zag hij niet veel anders dan haar — een paar smalle, blanke schouders en een menigte gouden haren, verbleekt door de grote afstand. Maar er waren anderen, die naar hem keken, twee jonge meisjes, die op enige plaatsen afstand van hem op de voorste rij zaten en telkens met brutale ogen hem toelachten. Zijn karakter was zo goedig en vriendelijk, dat hij, zonder er verder bij te denken, terugglimlachte. Dan keek hij weer voor zich, want ver beneden in de stalles zat de enige vrouw in de wereld, zo geheel verschillend — zo vreselijk verschillend — van de twee meisjes uit zijn eigen klasse, dat hij voor die schepseltjes alleen maar medelijden voelde. Hij wist, dat hij zelf niet tot Ruth's stand behoorde en hij wist ook, dat die meisjes hem geen ogenblik zouden aanhalen, als hij niet tot haar eigen stand behoorde: en iedere blik zei hem, dat de vingers van zijn eigen klasse hem aangrepen om hem neer te halen. Hij stond op, voor het gordijn zakte, in het laatste bedrijf,

daar hij haar wilde zien passeren, wanneer zij het gebouw verliet. Er waren altijd een aantal mensen, die op het trottoir bleven staan en hij kon zijn pet diep over zijn ogen trekken en zich achter iemands schouder verbergen, zodat zij hem niet zag. Hij was een van de eersten, die de schouwburg verliet, maar nauwelijks was hij op de rand van het trottoir gaan staan, of de twee meisjes verschenen. Zij keken naar hem uit, dat wist hij, en op het ogenblik verwenste hij datgene in hem wat alle vrouwen zo aantrok. Een harer liep als bij toeval tegen hem aan en scheen hem pas voor de eerste keer op te merken. Het was een slank, donker meisje, met zwarte brutale ogen. Maar zij glimlachte tegen hem en hij tegen haar.
„Hallo!" zei hij.
Het was werktuiglijk; hij had het vroeger zo dikwijls gezegd bij dergelijke eerste ontmoetingen. Bovendien kon hij niet minder doen. Het zwartogige meisje glimlachte een dankbare groet en bleef staan, terwijl haar kameraad, aan haar arm hangend, gichelde en ook staan bleef. Hij dacht snel na. Het ging niet aan, dat zij naar buiten kwam en hem daar met die meisjes zag. Hij ging dus naast het zwarte meisje lopen. Op de hoek, waar de hoofdstroom der mensen voortrolde, wilde hij een dwarsstraat inslaan. Maar het meisje met de zwarte ogen greep hem bij de arm, volgde hem, sleepte haar kameraad mee en riep uit:
„Wacht een beetje, Bill! Wat heb je een haast! Je gaat er toch niet zo een, twee, drie van door?"
Lachend bleef hij staan, keerde zich om en keek haar aan. Over haar schouders heen kon hij de mensenstroom bij het licht der lantaarns zien voortglijden. Waar hij stond was het niet zo licht en ongezien zou hij haar kunnen zien voorbijgaan. Zij zou stellig voorbijgaan, want die weg leidde naar haar huis.

„Hoe heet zij?" vroeg hij het gichelende meisje, op haar zwarte kameraad wijzend.
„Vraag het d'r zellef", was het grinnikende antwoord.
„Nou, hoe heet je?" vroeg hij, zich omkerend en het meisje aankijkend.
„Je hebt me je eigen naam nog niet gezegd", antwoordde zij.
„Je hebt er niet naar gevraagd", zei hij glimlachend. „Bovendien heb je het al dadelijk geraden. Ik heet Bill — echt Bill."
„Zeg, ga nou gauw deur!"
Zij keek hem vlak in de ogen, hartstochtelijk, uitnodigend.
„Hoe heet je — vooruit!"
Weer keek zij. Al de eeuwen sinds het ontstaan der vrouw spraken uit haar ogen. En hij schatte haar op zijn zorgeloze manier en wist, nu moedig geworden, dat zij zou beginnen zich terug te trekken, preuts en verlegen, zodra hij haar begon na te lopen, maar altijd gereed het spelletje om te keren, zodra hij de moed verloor. En ook hij was maar een mens en voelde zich tot haar aangetrokken, terwijl hij allesbehalve ongevoelig bleef voor haar vriendelijkheid, die zijn ijdelheid streelde. O, hij kende het hele spelletje van A tot Z. Ze waren goed in haar soort; hard werkend tegen karig loon; niet willens haar lichaam te verkopen voor een gemakkelijker leven; zenuwachtig verlangend naar een schijntje van geluk in de woestenij van haar bestaan; met een toekomst voor ogen, die een dobbelspel was tussen het afschuwelijke van eindeloos zwoegen en de zwarte afgrond van nog groter ellende, waarheen de weg korter was, ofschoon beter betaald.
„Bill", antwoordde hij met zijn hoofd knikkend. „Echt Bill, niets anders."
„Geen malligheid?" vroeg zij.
„Och, hij heet helemaal geen Bill", viel de andere uit.
„Hoe weet je dat?" vroeg hij, „je hebt me nooit te voren gezien."

„Niet nodig om te weten, dat je liegt", was het scherpe antwoord.
„Zeg, Bill, hoe heet je?" vroeg het eerste meisje.
„Zeg maar Bill", bekende hij.
Zij greep zijn arm en schudde hem lachend heen en weer. „Ik wist wel, dat je loog, maar je bevalt me toch."
Hij greep haar hand, die uitnodigend naar hem werd uitgestoken en voelde de bekende tekens en littekens op de binnenkant.
„Wanneer ben je uit de fabriek weggegaan?"
„Hoe weet je dat?"
En:
„Gut, hij is een gedachtenlezer!"
Dat zeiden de beide meisjes gelijktijdig.
En terwijl hij de domme dwaasheden met haar wisselde, die geschikt waren voor haar onontwikkelde geest, zag hij voor zijn ogen de boekenplanken der bibliotheek, gevuld met de wijsheid der eeuwen. Hij glimlachte bitter bij het onzinnige daarvan en werd door twijfel aangegrepen. Maar tussen innerlijke visioenen en zijn uiterlijke scherts vond hij tijd te letten op de menigte, die de schouwburg verliet. En toen zag hij haar, onder de lantaarns, tussen haar broer en den jongen man met het lorgnet, en zijn hart scheen stil te staan. Hij had lang op dit ogenblik gewacht. Hij had tijd te letten op het lichte, soepele doekje, dat haar koninklijk hoofd omhulde; op de gracieuse lijnen van haar figuur in de mantel; op de hand die haar rokken ophield. En toen was zij weg, en hij bleef staren naar de twee fabrieksmeisjes, met haar goedkope opschik, haar tragische pogingen er zinnelijk en netjes uit te zien, de goedkope kleren, de voddige lintjes, de ordinaire ringen aan de vingers. Hij voelde een ruk aan zijn arm en hoorde een stem zeggen:

„Zeg, Bill, word wakker. Wat scheelt je?"
„Wat zei je?" vroeg hij.
„O, niks", zei het zwarte meisje, haar hoofd achterovergooiend, „ik zei alleen maar...."
„Wat?"
„Nou, ik zei dat het een goed idee zou zijn, as je een kameraad kon opschommelen.... voor haar, en dan konden we ergens een glas limmenade of een kop koffie of zo iets gebruiken."
Een plotselinge, geestelijke walging greep hem aan. De overgang van Ruth tot dit was te groot geweest. Naast de brutale, uitdagende ogen van het meisje voor hem, zag hij Ruth's heldere, schitterende ogen, die hem aankeken uit onpeilbare diepten van reinheid, als de ogen van een heilige. En hij voelde een vreemde macht in zich ontwaken. Hij was te goed voor dit leven. Het leven betekende voor hem meer dan voor die twee meisjes, wier gedachten niet hoger gingen dan limonade en een vrijer. Als het leven voor hem meer betekende, dan moest hij ook meer van het leven eisen, maar dat kon hij nooit eisen in dergelijk gezelschap. Die brutale zwarte ogen hadden hem niets aan te bieden. Hij kende de gedachten, welke daarachter huisden — aan limonade — en iets anders.
Maar de ogen der heilige naast haar — zij boden al wat hij wist en meer dan hij kon raden. Zij boden boeken en schilderijen, schoonheid en rust, en al de fijnere beschaving van een hoger leven. Hij kende elke gedachte achter die zwarte ogen. Het was als een uurwerk. Hij kon de wieltjes zien draaien. Zij vroegen slechts lage genietingen, bekrompen als een graf, en met een graf aan het einde van de weg. Doch in de ogen der heilige was het geheimzinnige, waren onuitsprekelijke wonderen, was het eeuwige leven. Hij had stralen der ziel er in gezien, en ook stralen van zijn eigen ziel.

„Er is maar één ding jammer bij dit programma", zei hij luid. „Ik heb al een afspraak."
De ogen van het meisje gloeiden van teleurstelling.
„Je mot zeker bij een zieke vrind waken, hè?" zei zij spottend.
„Neen, een echte afspraak met...", stamelde hij, „... met een meisje."
„Je beduvelt me toch niet?" vroeg zij ernstig.
Hij keek haar in de ogen en antwoordde:
„Het is eerlijk waar. Maar waarom kunnen wij elkaar niet een andere keer ontmoeten? Je hebt me je naam nog niet gezegd? En waar je woont."
„Lizzie", antwoordde zij, terwijl haar hand zijn arm drukte en haar hele lichaam tegen hem aanleunde. „Lizzie Connolly. En ik woon bij Fifth an' Market."
Hij sprak nog enige minuten met haar, voor hij afscheid van haar nam. Hij ging nog niet onmiddellijk naar huis, en onder de boom, waar hij zo vaak naar een venster stond te kijken, mompelde hij:
„Die afspraak was met jou, Ruth! Ik heb ze met jou gehouden!"

MARTIN TREKT DE STOUTE SCHOENEN AAN

Een week van ingespannen studie was voorbijgegaan sedert de avond dat hij Ruth Morse het eerst had ontmoet, en nog durfde hij haar niet bezoeken. Telkens nam hij zich voor haar op te zoeken, maar de moed ontbrak hem. Hij wist niet wat de geschikte tijd was voor een bezoek; er was niemand, die het hem kon vertellen, en hij was bang een onvergeeflijke fout te begaan.

Nadat hij zich van zijn vroegere makkers had vrij gemaakt en van zijn oude manier van leven, en daar hij geen nieuwe makkers had, bleef hem niets over dan lezen, en de lange uren, die hij daaraan wijdde, zouden een dozijn paar gewone ogen bedorven hebben. Maar zijn ogen waren buitengewoon sterk en zij werden gesteund door een heerlijk, krachtig lichaam. Voorts lag zijn geest braak, dat was trouwens zijn hele leven al zo geweest, in elk geval voor zover het boeken betrof; maar hij was rijp voor den zaaier. Hij was nooit vermoeid door studie en hij beet in de kennis der boeken met scherpe tanden, die niet wilden loslaten.

Aan het einde der week leek het hem, dat hij eeuwen had geleefd, zo ver weg waren zijn oude leven en zijn oude ideeën. Maar hij leed door het gebrek aan voorbereidende studie. Hij trachtte boeken te lezen, die jaren van voorstudie eisten. Hij was verbluft en toch wilde hij weten. In een dag had hij belangstelling gekregen voor staathuishoudkunde, industrie en politiek. Hij las zoveel geleerdheid, dat zijn hoofd een maalstroom leek, en zijn enige troost was de poëzie. Hij las veel verzen, vond zijn grootste vreugde bij de eenvoudige dichters, die goed te begrijpen waren. Hij hield van schoonheid en hier vond hij schoonheid. Poëzie trof zijn ziel als muziek, en ofschoon hij het niet wist, bereidde hij zijn geest voor op het moeilijker werk dat hem wachtte. De bladzijden van zijn geest waren onbeschreven en zonder moeite werd veel van hetgeen hij las op die bladzijden afgedrukt, en begeriger dan ooit verslond hij de verzen, die hij in handen kreeg.

De secretaris in de leeszaal had Martin Eden daar zo vaak gezien, dat hij hem telkens, wanneer de jonge man binnenkwam, begroette met een glimlach en een hoofdknik. Daardoor kreeg Martin de moed een gedurfd ding te doen. Terwijl

hij enige boeken aan de tafel haalde en de man bezig was de kaarten af te stempelen, stiet Martin uit:
„Zeg, er is iets, dat ik u wilde vragen."
De man glimlachte en keek hem aan.
„Als je een jonge dame ontmoet en ze vraagt je haar te bezoeken, hoe gauw daarna kan je dan gaan?"
Martin voelde hoe zijn hemd door het zweten aan zijn schouders kleefde.
„Nu, ik zou zeggen, dat elke tijd geschikt was", antwoordde de man.
„Ja, maar hier is het heel wat anders", wierp Martin tegen. „Zij.... ik.... och, ziet u, het is zo gesteld: misschien zou zij niet thuis zijn; ze bezoekt de Universiteit"
„Herhaal je bezoek dan."
„Wat ik zei, is niet wat ik bedoelde", bekende Martin stamelend, terwijl hij het besluit nam zich geheel in de handen van den ander te geven. „Kijk, ik ben een ruwe kerel en ik heb nooit iets van het fijne leven gezien. Dat meisje is al wat ik niet ben en ik ben niets van wat zij is. Vindt u soms, dat ik mij als een dwaas gedraag", vroeg hij eensklaps.
„Neen, neen, volstrekt niet, dat verzeker ik u", zei de ander. „Uw vraag behoort niet bepaald tot mijn inlichtingendienst, maar het zal mij zeer aangenaam zijn u van dienst te zijn."
Martin keek hem bewonderend aan.
„Als ik het op die manier kon klaarspelen, was het zaakje gepiept", zei hij.
„Wat blieft u?"
„Ik bedoel, als ik zo mooi kon spreken en zo beleefd en zo...."
„O", zei de ander begrijpend.
„Wat is de beste tijd voor een bezoek? De namiddag? — niet te dicht op het eten? Of 's avonds? Of Zondags?"

„Ik zal het u zeggen", verklaarde de bibliothecaris met een opvrolijkend gezicht. „U belt haar op per telefoon en vraagt het haar."
„Dat zal ik doen", zei hij, nam zijn boeken op en keerde zich om, om heen te gaan.
Hij keerde terug en vroeg:
„Als men tot een jonge dame spreekt — zeg b.v. tot juffrouw Lizzie Smith — zegt u dan „juffrouw Lizzie" of „juffrouw Smith"?"
„Zeg juffrouw Smith", beweerde de bibliothecaris stellig. „Zeg juffrouw Smith altijd, tot u haar beter hebt leren kennen."
Op die manier loste Martin Eden het vraagstuk op.
„Kom wanneer ge wilt, ik ben de hele middag thuis", was Ruth's antwoord door de telefoon, op zijn vraag wanneer hij haar de boeken kon terugbrengen.
Zij deed zelf de deur voor hem open en haar vrouwelijke blik zag onmiddellijk de pantalon met de elegante vouwen en de kleine, maar niet te omschrijven verandering ten goede. Ook werd zij getroffen door zijn gezicht. Zijn gezondheid was bijna te groot en zij scheen uit hem te spuiten en haar te hullen in golven van kracht. Zij voelde weer de behoefte, tegen hem aan te leunen om warm te worden en verbaasde zich weer over de invloed welke zijn aanwezigheid op haar uitoefende. En hij op zijn beurt gevoelde weer het overweldigende geluk, toen haar hand de zijne bij de begroeting drukte. Het verschil tussen hen was, dat zij kalm en vol zelfbeheersing was, terwijl hij bloosde tot onder zijn haarwortels. Hij rolde met zijn oude plompheid achter haar aan en zijn schouders zwaaiden en schoven gevaarlijk.
Maar toen zij eenmaal in de woonkamer zaten, begon hij gemakkelijk op te schieten — veel gemakkelijker dan hij

had durven hopen. Zij maakte het hem gemakkelijk en de gratie waarmee zij dit deed, maakte hem verliefder dan ooit. Eerst spraken zij over de geleende boeken, over Swinburne, dien hij vereerde, over Browning, dien hij niet begreep. En zij leidde het gesprek van het ene onderwerp op het andere, terwijl zij nadacht over het vraagstuk, hoe zij hem kon helpen. Zij had daarover zeer vaak gedacht sedert hun eerste kennismaking. Zij wilde hem helpen. Hij trof haar medelijden en haar tederheid, zoals dit te voren nog niemand had gedaan. Haar medelijden kon niet van de gewone soort zijn, wanneer de man, die het opwekte, haar maagdelijke gevoelens schokte en haar geest en polsen deed trillen van vreemde gedachten en gevoelens. De oude bekoring van zijn hals was er weer, en er was zoetheid in de gedachte haar handen er omheen te slaan. Het leek haar nog steeds een onreine gedachte, maar zij was er meer aan gewend. Zij wist niet, dat pasgeboren liefde zich op die manier kon uiten. Ook wist zij niet, dat het gevoel, dat hij in haar opwekte, liefde was. Zij geloofde alleen maar belangstelling in hem te hebben en zij vond zichzelf erg filanthropisch.
Zij wist niet, dat zij hem begeerde, maar bij hem was het heel wat anders. Hij wist, dat hij haar liefhad en dat hij haar begeerde. En als hij haar aanstaarde, wist hij dat hij gaarne zou sterven voor een kus van haar. Nu pas begreep hij de betekenis van het leven en waarom hij was geboren.
Hij vereerde haar en hij wist niet, dat het licht dat in zijn ogen schitterde, terwijl hij haar aanstaarde, precies hetzelfde licht was, dat in alle mannenogen blinkt, wanneer het verlangen der liefde ze beheerst. Hij wist niet hoe vurig en mannelijk zijn blik was, en niet dat de hitte van zijn vlam de alchemie van haar geest aantastte. Hij wist niet hoe zeer die liefdevlam uit zijn ogen scheen, als warme golven die

haar doorstroomden en haar door een gelijke warmte deden gloeien.
En voortdurend dacht zij er over na, hoe zij hem kon helpen, en toen zij het gesprek in die richting leidde, ging Martin er dadelijk op in.
„Ik ben benieuwd of u mij enige raad kunt geven", begon hij en zij luisterde met een bereidwilligheid, die zijn hart deed opspringen. „Herinnert ge u ons gesprek van de vorige keer, toen ik hier was en ik zei, dat ik niet kon spreken over boeken en dingen, omdat ik niet wist hoe ik dat moest doen? Nu, ik heb in die tijd heel wat nagedacht. Ik ben heel wat keren naar de leeszaal geweest, maar de meeste boeken waarmee ik ben begonnen, waren me te hoog. Misschien deed ik beter bij het begin te beginnen. Ik heb het nooit goed gehad. Ik heb hard gewerkt sinds ik een kind was en nou ik naar de leeszaal ben geweest en met andere ogen naar de boeken heb gekeken — en nog wel naar nieuwe boeken — heb ik begrepen, dat ik niet de goede soort heb gelezen. Ziet u, de boeken, die men vindt in veekampen en op de schepen, zijn niet dezelfde soort als die men bijv. in dit huis vindt. Nou, dat zijn de soort boeken waar ik aan gewend ben. En toch — ik zeg het niet om op te scheppen — ben ik anders geweest dan de mannen bij wie ik heb geleefd. Niet dat ik beter ben dan de veedrijvers en de zeelui met wie ik heb omgegaan — ik was zelf een tijdlang veedrijver, ziet u — maar ik heb altijd van boeken gehouden en las alles waar ik de hand op kon leggen, en.... nou, ik denk anders dan de meesten van hen.
Maar om nou tot mijn onderwerp te komen. Ik ben nooit in een huis als het uwe geweest. Toen ik een week geleden hier kwam en dit alles zag, en u, en uw moeder en uw broers en alles — nou, toen trok het mij aan. Ik had van

zulke dingen gehoord en van zulke dingen gelezen in de boeken, en toen ik in uw huis rondkeek — nou, toen hadden de boeken gelijk. Maar het voornaamste is, dat het mij aantrok. Ik verlangde er naar. Ik verlang er nog naar. Ik wil lucht inademen, zoals u ze in dit huis inademt — lucht, die vervuld is van boeken en schilderijen en mooie dingen; waar de mensen praten met zachte stemmen; waar ze zindelijk zijn en reine gedachten hebben. De lucht, die ik altijd heb ingeademd, was vermengd met eten en huishuur en sparen en zuipen en daar spraken zij ook altijd over. O, toen u de kamer doorliep om uw moeder te kussen, vond ik het het mooiste dat ik ooit had gezien. Ik heb in mijn leven heel wat gezien en ik heb heel wat meer gezien dan de meesten van hen, die bij mij waren. Ik wou zien en ik wil nog veel meer zien — en ik wil het anders zien.

Maar dat is nòg niet de eigenlijke zaak. Ziehier: ik wil mij een weg banen tot de wijze van leven zoals hier in dit huis. Er is meer in het leven dan zuipen en hard werken en rondzwerven. Hoe kan ik dat bereiken? Waarmee moet ik beginnen? Ik wil er voor werken, ziet u, en als het op hard werken aankomt, steek ik ze allemaal de loef af. Als ik maar eenmaal begonnen ben, wil ik dag en nacht werken. Misschien vindt u het vreemd, dat ik u dat alles vraag. Ik weet, dat u de laatste persoon in de wereld bent, wie ik het moest vragen, maar ik weet niemand anders.... tenzij het Arthur is. Misschien moest ik het hem vragen. Als ik was...."

Zijn stem stierf weg. Ruth sprak niet dadelijk. Zij was te druk bezig de stamelende, plompe woorden in overeenstemming te brengen met hetgeen zij in zijn gelaat zag. Nooit had zij in ogen gekeken, die groter macht uitdrukten. Hier was een man, die alles kon doen, was de boodschap, welke zij er in las, en die kwam slecht overeen met de zwakheid

der uitgesproken gedachte. Haar gezicht was vol sympathie, toen zij sprak.

„Wat u ontbreekt, begrijpt u zelf, dat is opvoeding. U moest weer naar de lagere school gaan en dan naar het gymnasium en de universiteit."

„Maar dat kost geld", viel hij haar in de rede.

„O", riep zij uit. „Daaraan had ik niet gedacht. Maar — u zult toch wel familie hebben — iemand, die u kan helpen?"

Hij schudde zijn hoofd.

„Mijn vader en moeder zijn dood. Ik heb twee zusters — één getrouwd en de andere gaat trouwen, denk ik. Dan heb ik een hele troep broers — ik ben de jongste — maar zij hebben nooit iemand geholpen. Zij hebben altijd door de wereld gezworven, zonder iets voor een ander te doen. De oudste is in Indië gestorven. Twee zijn nu in Zuid-Amerika en één is met een walvisvaarder uit. Eén reist met een circus — werkt aan een trapeze. En ik zal wel net zo zijn als zij. Ik heb voor mij zelf gezorgd sinds ik elf jaar was — dat is toen mijn moeder stierf. Ik denk, dat ik alleen zal moeten studeren en het enige dat ik wil weten is, waar ik moet beginnen."

„Ik zou zeggen, dat het eerste, dat u hebt te doen, is een spraakkunst kopen. Uw spraakkunst is. . . ."

Zij had willen zeggen „afschuwelijk", maar zij maakte er van: „niet bijzonder goed".

Hij kreeg een kleur en begon te zweten.

„Ik weet, dat ik een hele hoop volkstaal en woorden gebruik, die u niet begrijpt. Maar. . . . het zijn de enige woorden, die. . . . ik ken. . . . Ik heb nog wel andere woorden in mijn geest — uit de boeken opgepikt — maar ik kan ze niet uitspreken en daarom gebruik ik ze niet."

„Het is niet zozeer wat u zegt, als wel hoe u het zegt. U

neemt mij toch niet kwalijk, dat ik zo openhartig ben? Ik wil u niet kwetsen."
„Neen, neen", riep hij uit en zegende haar inwendig voor haar vriendelijkheid. „Schiet u maar op! Ik moet het weten en ik hoor dat liever van u dan van een ander."
„Nu dan, wat u nodig hebt is een spraakkunst. Ik zal er een voor u halen en u wijzen hoe u moet beginnen."
Toen zij met het boek terugkeerde, trok zij een stoel naast de zijne — hij vroeg zich af, of hij haar niet met de stoel had moeten helpen — en ging naast hem zitten. Zij sloeg de bladen van het boek om en hun hoofden waren naar elkaar toegebogen. Hij kon nauwelijks haar beschrijving volgen van hetgeen hij moest doen, zo verbaasd was hij door haar verrukkelijke nabijheid. Maar toen zij het belang der verbuiging begon te omschrijven, vergat hij haar bijzijn geheel. Hij had nooit van verbuiging gehoord en was betoverd door de blik, die hij sloeg op het geraamte der taal.
Hij leunde verder over de bladzijde en haar haar raakte zijn wang. Hij was maar eens in zijn leven flauw gevallen en hij dacht, dat dit hem nu weer zou overkomen. Hij kon nauwelijks ademhalen en zijn hart joeg het bloed zo naar zijn keel, dat hij bijna stikte. Nooit had zij hem zo bereikbaar geschenen als thans. Voor het ogenblik was de grote golf, die hen scheidde, overbrugd. Maar er was geen verandering in de verhevenheid van zijn gevoelens tegenover haar. Zij was niet tot hem afgedaald. Hij was tot in de wolken gestegen en tot haar opgevoerd. Zijn eerbied voor haar op dat ogenblik stond gelijk met godsdienstig ontzag. Het leek hem, alsof hij het Heilige der Heiligen had betreden en langzaam en voorzichtig trok hij zijn hoofd weg van de aanraking, die hem als een electrische schok doortrilde en waarvan zij zich niet bewust was geweest.

MARTIN MAAKT SNELLE VORDERINGEN

Verscheidene weken verliepen, gedurende welke Martin Eden zijn spraakkunst bestudeerde, de werkjes over etiquette doorkeek en gretig de boeken verslond, die zijn verbeelding troffen. Van Jim hoorde hij, dat zijn oude kameraden van de Lotus Club niet begrepen, wat er van hem geworden was, en Jim lastig vielen met vragen; en de meeste mannen, die bij Riley boksten, waren blij dat Martin niet meer kwam.

Hij deed een andere vondst in de bibliotheek. Zoals de spraakkunst hem het geraamte der taal had doen zien, zo toonde dit boek hem het geraamte der poëzie, en hij begon maat en bouw en vorm te leren onder die schoonheid, die hij liefhad, het waardoor en waartoe van die schoonheid. Nooit had hij romans met zoveel vuur gelezen als hij deze boeken bestudeerde. En zijn frisse geest, die gedurende twintig jaar had gerust en opgejaagd werd door rijpe verlangens, hield vast hetgeen hij las, met een kracht, ongewoon bij hen die studeren.

Gedurende die weken zag hij Ruth een gering aantal malen en elke keer was een nieuwe aansporing. Zij hielp hem met zijn Engels, verbeterde zijn uitspraak en hielp hem voort met rekenkunde. Maar hun omgang was niet geheel gewijd aan elementaire studie. Hij had te veel van het leven gezien en zijn geest was te rijp, om geheel tevreden te zijn met breuken, worteltrekken en ontleding. En er waren tijden, waarop hun gesprek over andere onderwerpen liep — de laatste gedichten, die hij had gelezen, de laatste dichters, die hij had bestudeerd.

En als zij hem haar lievelingsgedeelten voorlas, kwam hij in de zevende hemel van geluk. Nooit had hij een vrouw met zulk een stem als de hare horen spreken. Het minste

geluid er van was een prikkel voor zijn liefde en hij trilde en genoot bij ieder woord dat zij sprak.
Zij las hem veel voor uit de „Princess", en vaak zag hij haar ogen zwemmend in tranen, zo groot was haar aesthetisch gevoel....
En als hij dan voelde hoe hoog zijn gevoelens waren gestegen, dan wist hij, dat dit liefde was en dat liefde het schoonste ter wereld was.
Zijn snelle ontwikkeling was een bron van verrassing voor Ruth. Zij ontdekte schoonheden in hem die, als bloemen in een goede grond, van dag tot dag schenen te ontluiken. Zij las hem Browning voor en was vaak verbaasd door de vreemde uitlegging, die hij aan duistere passages gaf. Zij kon niet begrijpen, dat hij, met zijn ondervinding van mannen en vrouwen en het leven, vaak verklaringen gaf, die juister waren dan de hare. Zijn opvattingen leken haar naïef, ofschoon zij hem dikwijls bij zijn hoge vlucht tussen de sterren niet kon volgen.
En dan speelde zij voor hem en peilde hem met muziek, die zo diep ging, dat haar peillood ze niet kon volgen. Zijn natuur opende zich voor muziek als een bloem voor de zon.
En als hij genoot van de goddelijke muziek van haar sopraan, wanneer zij voor hem zong, dan kon hij niet nalaten ze te vergelijken met het zwakke gepiep en het schrille geschreeuw der fabrieksmeisjes, slecht gevoed en ongetraind; met het rauwe gekrijs van de vrouwen in de zeehavens.
Zij zong en speelde graag voor hem; zij was gaarne in zijn nabijheid. Hij stiet haar niet af. Ofschoon zij het zelf niet wist, had zij een zeker gevoel van eigendomsrecht op hem. Ook had hij een tonische uitwerking op haar.
Zij studeerde hard aan de universiteit, en het scheen haar

geestkracht te versterken, wanneer de frisse zeewind van zijn persoonlijkheid op haar blies. Kracht! Kracht was wat zij nodig had en hij gaf ze haar in ruime mate. En als hij weg was, keerde zij tot haar boeken terug, met groter ijver en een nieuwe voorraad energie.
Ze kende haar Browning, maar het was nooit tot haar doorgedrongen, dat men niet met zielen moest spelen. Terwijl haar belangstelling voor Martin toenam, werd de hervorming van zijn leven een ware hartstocht voor haar.

SCHRIJVERSDROMEN

Martin kwam van zee terug, met de wens van een minnaar weer naar Californië verlangend. Toen zijn geld op was, nam hij als matroos dienst op het schatzoekersschip; en de Solomons-eilanden hadden, na acht maanden vergeefs zoeken naar schatten, de expeditie zien uiteengaan. De mannen waren in Australië afgemonsterd en Martin had onmiddellijk plaats genomen op een boot naar San Francisco. Niet alleen had hij in die acht maanden genoeg geld verdiend om heel wat weken aan land te blijven, maar zij hadden hem in staat gesteld te studeren en te lezen.
De kapitein was een Noor met fletsblauwe ogen. Hij bezat een complete Shakespeare, waarin hij nooit las, en daar Martin zijn kleren voor hem had gewassen, stond hij dezen toe in de kostbare werken te lezen. Een tijdlang was hij zo doortrokken van de toneelstukken en de lievelingspassages, die zich onwillekeurig in zijn hersens hadden geprent, dat al de woorden in de wereld zich schenen te vormen tot zinnen in de taal uit Elisabeth's tijd en zelfs zijn gedachten in rijmloze verzen waren.

Die acht maanden waren nuttig doorgebracht en behalve hetgeen hij had geleerd van juist spreken en juist denken, had hij zichzelf leren kennen. Bij zijn nederigheid, omdat hij zo weinig wist, kreeg hij een gevoel van macht. Hij voelde een groot verschil tussen zichzelf en zijn scheepsmakkers en hij was verstandig genoeg in te zien, dat het verschil meer bestond in datgene wat hij zou kunnen bereiken dan in dat wat hij reeds had bereikt. Wat hij kon doen, konden ook zij doen, maar hij voelde dat er meer in hem stak dan hij reeds had bereikt. Hij werd gemarteld door de overtuiging van de schoonheid der wereld en hij wilde, dat Ruth die met hem zou delen. Hij wilde haar de vele schoonheden beschrijven van de Stille Zuidzee. De scheppende geest in hem vlamde op bij die gedachte en drong er op aan, dat hij die schoonheid zou herscheppen voor een groter gehoor dan Ruth. En toen kwam, in pracht en glorie, het grote idee. Hij zou schrijven. Hij zou een der ogen zijn, waardoor de wereld keek, een van de oren, waardoor zij hoorde, een van de harten, waardoor zij voelde. Hij zou schrijven — alles — poëzie en proza, fictie en beschrijving, en comedies als Shakespeare. Dit was de loopbaan om Ruth te winnen. De mannen der letterkunde waren de reuzen der wereld. Toen het denkbeeld eenmaal in hem had post gevat, overmeesterde het hem, en de hele terugreis naar San Francisco was als een droom. Hij was dronken door een ongekende macht en voelde, dat hij tot alles in staat was. Te midden van de grote, eenzame zee zag hij Ruth en haar wereld. Er was nog veel dat dof en nevelig was in die wereld, maar hij zag ook de weg om dit te overwinnen.
Hij zou schrijven! Die gedachte was als vuur in hem. Hij zou beginnen, zodra hij terug was. Het eerste dat hij na zijn terugkomst zou doen, was de zeereis van de schatzoekers

beschrijven. Hij zou het aan de een of andere krant te San Francisco verkopen. Hij zou er Ruth niets van vertellen en zij zou aangenaam verrast zijn, als zij zijn naam gedrukt zag. Terwijl hij schreef zou hij voortgaan met studeren. Iedere dag had vier en twintig uren. Hij zou niet weer als matroos naar zee behoeven te gaan.... En later.... veel later zou hij grote dingen schrijven en zijn naam zou op ieders lippen zijn. Maar groter dan dit alles — oneindig veel groter, het grootst van al — hij zou getoond hebben, dat hij Ruth waardig was. Roem was heel goed, maar alleen voor Ruth koesterde hij die schitterende droom.

Hij zocht geen roem of eer — hij zocht alleen maar liefde. In Oakland aangekomen, met een flink bedrag aan geld in zijn portefeuille, nam hij weer zijn oud kamertje bij Higginbotham en begon te werken.

Hij deed zelfs Ruth niet weten, dat hij terug was. Hij zou haar gaan bezoeken, als zijn artikel over de schatzoekers af was.

Drie dagen schreef hij met woeste ijver aan zijn verhaal en toen het gereed was, zag hij tot zijn schrik in een krant, dat manuscripten nooit mochten worden opgerold en dat zij slechts aan één zijde van het papier beschreven mochten worden. Hij had beide wetten geschonden en moest alles dus weer overschrijven. Eveneens las hij, dat eerste klas bladen een minimum van tien dollar per kolom betaalden. Terwijl hij dus het manuscript overschreef, troostte hij zich door tien kolommen te vermenigvuldigen met tien dollars. Het product was altijd hetzelfde — honderd dollar — en hij kwam tot het besluit, dat het beter was dan op zee varen. Honderd dollar in drie dagen! Hij had voor een dergelijk bedrag drie maanden en langer op zee moeten zijn.

Men was wel dwaas naar zee te gaan, als men kon schrijven,

besloot hij, ofschoon het geld zelf niets voor hem betekende. De waarde er van was in de vrijheid, die het hem zou brengen, de behoorlijke kleren, die hij er voor kon kopen — al hetgeen hem nader zou brengen tot het bleke, slanke meisje, dat zulk een wending aan zijn leven had gegeven en dat hem had geïnspireerd.

Hij zond het manuscript in een lange envelop naar den redacteur van de San Francisco Examiner.

Hij had het idee, dat alles wat door een krant werd aangenomen, onmiddellijk werd geplaatst, en daar hij het Vrijdag had ingezonden, verwachtte hij dat het de volgende Zondag zou verschijnen. Hij voelde dat het heerlijk zou, zijn als Ruth door dit feit zijn terugkeer vernam. Dan zou hij haar Zondagmiddag een bezoek brengen.

Intussen werd hij beziggehouden door een ander idee — hij zou een verhaal schrijven voor jongens en het aan de Youth's Companion verkopen. Hij besloot een vervolgverhaal te schrijven, dat ongeveer zeven weken zou lopen. Hij had eens een reis op een walvisvaarder meegemaakt in de Noordelijke IJszee, een reis, die drie jaar zou duren, maar die door schipbreuk na zes maanden was afgelopen. Twee jongens zouden er de helden van worden. Het was gemakkelijk werk, vond hij. Hij had 's Zaterdags het eerste gedeelte er van geschreven — drieduizend woorden — tot groot vermaak van Jim en tot openlijke spot van Higginbotham, die tijdens het eten lachte om den „letterkundige", dien zij in de familie hadden ontdekt.

Martin stelde zich tevreden, door zich voor te stellen, hoe verbaasd zijn zwager zou zijn, als hij Zondagmorgen zijn Examiner zou openen en het artikel over de schatzoekers zou lezen.

Die morgen was hij al heel vroeg bij de voordeur en vloog

vol spanning de vele bladzijden van het nieuwsblad door. Hij doorlas het voor de tweede keer, vouwde het weer netjes op en liet het liggen waar hij het had gevonden.

Hij was blij, dat hij niemand iets van zijn artikel had verteld. Bij nadenken begreep hij, dat de kranten niet alles zo snel opnamen.

Na het ontbijt ging hij verder met zijn vervolgverhaal. Vrijdag was het hele verhaal gereed; tegen twee cent per woord zou het hem — het verhaal had 21.000 woorden — vierhonderd twintig dollar opbrengen; geen slechte verdienste voor een week werk. Het was meer geld dan hij ooit bij elkaar had gehad. Hij wist niet hoe hij alles zou uitgeven. Hij had een goudmijn gevonden. Waar dit vandaan kwam, was altijd meer te krijgen. Hij nam zich voor meer kleren te kopen, zich op allerlei tijdschriften te abonneren, dozijnen boeken te kopen. En nog waren dan veel van de vierhonderd twintig dollar niet uitgegeven. Dit plaagde hem, tot hij besloot een meid voor Gertrude te huren en een fiets te kopen voor Marian. Zaterdagmiddag zond hij het lijvige manuscript naar de Youth's Companion en nadat hij een artikel op touw had gezet over parelvisserij, ging hij Ruth opzoeken. Hij had getelefoneerd en zij deed zelf de deur voor hem open. De bekende stroom van gezondheid straalde weer van hem uit en trof haar als een slag. Hij scheen haar lichaam binnen te dringen als een vloeibare gloed en deed haar trillen van ontvangen kracht.

Hij bloosde hevig, toen hij haar hand in de zijne hield en in haar blauwe ogen keek, maar het nieuwe brons van acht maanden zon verborg de blos. Half lachend keek zij naar de rode lijn van de stijve boord op zijn hals. Maar haar glimlach verdween snel, toen zij naar zijn kleren keek. Zij pasten hem werkelijk — het was zijn aangemeten costuum —

en hij scheen slanker en beter gevormd. Bovendien was zijn pet vervangen door een slappe hoed, die zij hem beval op te zetten en zij maakte hem toen een compliment over zijn voorkomen. Zij herinnerde zich niet, dat zij zich ooit zo gelukkig had gevoeld. Die verandering in hem was haar werk en zij was er trots op en vol vuur om hem verder te helpen.

Maar de grootste verandering van al — en wel de verandering, die haar het meest behaagde — was die in zijn spraak. Niet alleen sprak hij correcter, maar ook gemakkelijker en er waren veel nieuwe woorden in zijn zinnen.

Hij vertelde haar wat hij had gedaan en van zijn plan te gaan schrijven om in zijn onderhoud te voorzien; ook sprak hij van het voortzetten van zijn studie.

Doch hij werd teleurgesteld door haar gebrek aan geestdrift. Zij kon zijn plan niet zo heel goed vinden.

„Kijk", zei zij openhartig, „schrijven moet een vak zijn, zoals ieder ander vak. Niet dat ik er iets van weet, ik gebruik alleen maar mijn gezond verstand. U zou niet smid kunnen worden zonder drie jaar het vak te leren — of is het vijf jaar? Nu, auteurs worden zoveel beter betaald dan smeden, dat er veel meer mensen zouden willen schrijven dan smid worden, niet waar?"

„Maar zou ik niet de bepaalde roeping hebben om schrijver te worden?" vroeg hij, stil genietend van de mooie taal, die hij had gebruikt.

„Best mogelijk", was het lachende antwoord, „maar hoezeer een man ook roeping mag hebben om smid te worden, ik heb nog nooit gehoord van een smid, die niet eerst leerling is geweest."

„Wat zou u mij dan raden?" vroeg hij. „En vergeet niet, dat ik in mij het vermogen voel om te schrijven — ik kan het

niet nader uitleggen; ik weet alleen maar dat het in mij is."
„U moet degelijke opleiding hebben", was het antwoord, „hetzij u ten slotte wel of niet schrijver wordt. Die opleiding is noodzakelijk voor welke loopbaan u ook kiest, en ze moet niet oppervlakkig of slordig zijn. U moet de universiteit bezoeken."
„Ja....", begon hij.
Maar zij viel hem in de rede:
„U zou ook met uw schrijven voort kunnen gaan."
„Dat zou ik wel moeten", zei hij bars.
„Waarom?" vroeg zij, hem vol lieve verbazing aanziende. Zij vond het niet prettig, dat hij zo aan zijn idee vasthield.
„Omdat er zonder schrijven geen universiteit voor mij zou zijn. Ik moet leven en boeken en kleren kopen, ziet u?"
„Dat was ik vergeten", zei zij lachend. „Waarom bent u niet rijk geboren?"
„Ik heb liever gezondheid en verbeeldingskracht", antwoordde hij.
Maar hij was als was in haar handen en wilde even vurig door haar gevormd worden als zij hem wilde vormen tot haar ideaal van een man. En toen zij hem er op wees hoe gunstig de tijd was, dat de toelatingsexamens voor de universiteit de volgende Maandag begonnen, beloofde hij dadelijk, dat hij er aan zou deelnemen.
Toen speelde en zong zij voor hem, terwijl hij begerig naar haar keek, haar schoonheid inzwelgend en niet begrijpend, dat er niet honderd minnaars hier naar haar zaten te luisteren, zoals hij luisterde en haar begeerde.

MARTIN ZAKT VOOR DE UNIVERSITEIT EN ZIET VISIOENEN

Hij bleef die avond dineren, en tot Ruth's grote voldoening maakte hij een gunstige indruk op haar vader. Zij spraken over de zee als een loopbaan — een onderwerp, dat Martin volkomen meester was. Later verklaarde mr. Morse, dat hij een scherp denkend jongmens scheen te zijn. Bij zijn zoeken naar de juiste woorden, was Martin gedwongen langzaam te spreken, waardoor hij de beste gedachten kon vinden, die in hem waren. Hij was meer op zijn gemak dan op die avond van zijn eerste diner, nu een jaar geleden, en zijn bescheidenheid beviel zelfs mevrouw Morse, die blijkbaar schik had in zijn in het oog vallende verbetering.

„Hij is de eerste man, die langer dan een ogenblik door Ruth is opgemerkt", vertelde zij haar man. „Zij is zo vreemd terughoudend geweest waar het mannen betrof, dat ik mij erg bezorgd heb gemaakt."

Mr. Morse keek zijn vrouw onderzoekend aan.

„Wil je dien jongen zeeman gebruiken om haar wakker te maken?" vroeg hij.

„Ik wil voorkomen, dat zij als een oude jongejuffrouw sterft", was het antwoord. „Als die jonge Eden haar belangstelling in de mannen in het algemeen kan doen ontwaken, zou ik dat heel goed vinden."

„Heel goed", gaf hij toe. „Maar stel — wij moeten soms iets veronderstellen, lieve — stel, dat hij haar belangstelling voornamelijk in hem zelf opwekt?"

„Onmogelijk", zei mevrouw Morse lachend. „Zij is drie jaar ouder dan hij, en bovendien — het is onmogelijk. Daar zal niets van komen. Vertrouw daarin maar op mij."

En zo werd Martin's rol voor hem klaargelegd, terwijl hij,

aangemoedigd door Arthur en Norman, over iets buitengewoons dacht. Zij zouden Zondagmorgen een fietstochtje gaan maken, iets dat Martin niet interesseerde, voor hij had vernomen, dat ook Ruth fietste en meeging. Hij bezat zelf geen rijwiel, maar als Ruth er een had, wilde hij er ook een kopen. En toen hij afscheid had genomen, stapte hij op zijn weg naar huis een fietsenwinkel binnen en kocht een rijwiel voor veertig dollar. Het was meer dan een maand loon, waarvoor hij hard had gewerkt, en het verminderde zijn geldvoorraad aanmerkelijk.

Hij droeg zijn fiets het smalle trapje op en toen hij zijn bed van de muur had weggeschoven, zag hij dat er juist genoeg ruimte in zijn kamertje was voor hem zelf en zijn fiets.

Maandagochtend nam hij de tram naar Oakland en naar de universiteit. En toen hij enige dagen later er weer heenging om de uitslag van zijn examen te vernemen, hoorde hij dat hij gezakt was op alles, behalve zijn spraakkunst.

„Uw spraakkunst is uitmuntend", zei professor Hilton tot hem, hem aanstarend door zijn zware brilleglazen, maar u weet niets, absoluut niets van de andere vakken, en uw vaderlandse geschiedenis is afschuwelijk; er is geen ander woord voor — afschuwelijk. Ik zou u raden.... ten minste twee jaar de lagere school te bezoeken. Goedemorgen."

Martin trok zich persoonlijk niet veel er van aan, dat hij niet was geslaagd, maar Ruth's gezicht was zo teleurgesteld, dat hij ter wille van haar er berouw van had.

„Ziet u, ik had gelijk", sprak zij. „U weet veel meer dan de meeste jongelui, die de universiteit gaan bezoeken, en toch kan u er geen examen voor doen. Dat is doordat uw opvoeding zo oppervlakkig is geweest, zo bij stukken en brokken. U moet geregeld studeren onder leiding van volleerde onderwijzers. U moet volkomen op de hoogte gebracht worden.

Professor Hilton heeft gelijk en als ik u was, zou ik de avondschool bezoeken. Anderhalf jaar daar zouden u de verloren twee jaren kunnen doen inhalen. Bovendien zou u dan uw dagen vrij hebben om te schrijven, of wanneer u niet door uw pen in uw onderhoud kunt voorzien, zou u uw dagen kunnen gebruiken om in de een of andere betrekking te werken."

„Maar als ik op de dag moet werken en 's avonds naar de avondschool gaan, wanneer moet ik u dan bezoeken?" was Martin's eerste gedachte, ofschoon hij ze niet uitsprak.

In plaats daarvan zei hij:

„Het lijkt mij zo kinderachtig naar de avondschool te gaan, maar dat zou mij niet kunnen schelen, als ik er veel bij zou profiteren. Ik kan het werk vlugger doen dan zij mij kunnen leren. Het zou maar tijdverlies wezen en ik kan geen tijd missen. Ik heb werkelijk geen tijd over."

„Er is zoveel, dat hoogst noodzakelijk is."

Zij keek hem vriendelijk aan en hij voelde, dat hij een ruwe kerel was door haar tegen te spreken.

„U kunt geen natuurkunde en scheikunde leren zonder studie in het laboratorium; en u zult algebra en meetkunde hopeloos vinden zonder behoorlijke leiding. U moet knappe meesters hebben, de specialisten in de kunst hun wetenschap anderen mee te delen."

Hij bleef een minuut zwijgen, zijn best doende termen te vinden om zijn gedachten op de minst pedant mogelijke wijze uit te drukken.

„Denkt u alstublieft niet, dat ik wil pochen", begon hij, „zo bedoel ik het volstrekt niet. Maar ik voel, dat ik, wat men kan noemen een student uit de natuur ben. Ik kan alléén studeren. Ik kan studeren, zoals een eend kan zwemmen. U ziet zelf wat ik met de grammatica heb gedaan. En ik heb

nog heel wat andere dingen geleerd — u kunt zelfs niet vermoeden hoeveel. En ik begin pas. Ik begin pas het eerste begrip der dingen te krijgen. Sommige mensen hebben gidsen nodig — de meesten hebben er behoefte aan. Ik voor mij leer veel beter alleen en veel sneller. De schoolmeesters kunnen niet sneller gaan dan hun scholieren en ik kan harder vooruitkomen alleen, dan wanneer ik met een schoolkamer vol leerlingen ben."

„Hij, die alleen reist, komt het snelst vooruit", sprak zij glimlachend.

„Ja, maar met jou zou ik sneller vooruitkomen", had hij wel willen uitschreeuwen, en hij kreeg een visioen van een eindeloze wereld vol zonneruimten en uitspansels vol sterren, waardoor hij zweefde, zijn armen om haar heengeslagen, haar lichte, blonde haren wuivend tegen zijn gelaat. O, als hij maar kon zeggen, wat hij toen zag! En hij wilde haar de visioenen schilderen, die ongeroepen voor de spiegel van zijn geest kwamen! Hij kon niet! Dat was het nu juist wat de grote schrijvers en dichters wel konden. Daarom waren zij zulke reuzen. Zij wisten hoe zij konden uitdrukken wat zij voelden en zagen. Honden, die in de zon lagen te slapen, jankten en blaften vaak, maar zij konden niet vertellen wat zij zagen, dat hun zo deed blaffen en janken. Hij had zich vaak afgevraagd waarom dat was. En hij was niet meer dan een hond, slapend in de zon. Hij zag edele en schone visioenen, maar hij kon alleen janken en blaffen tegen Ruth.

Maar hij wilde niet langer slapen in de zon. Hij wilde opstaan met open ogen, hij wilde vechten en zwoegen en leren, tot hij met ziende ogen en vrije tong haar kon doen delen in zijn rijke visioenen.

En weer zag hij de zonneruimten en de sterrenuitspansels.... tot het tot hem doordrong, dat hij heel stil was, en hij zag

hoe Ruth hem zat aan te kijken, met een glimlachend gelaat en ogen vol vermaak.
„Ik heb grote visioenen gezien", zei hij en zijn hart sprong op bij het horen van zijn eigen stem.
Waar waren die woorden vandaan gekomen? Zij hadden volkomen juist weergegeven waardoor de pauze in het gesprek was ontstaan. Het was een wonder.
Het bloed stroomde naar zijn wangen, de ene golf na de andere, tot het brons van zijn gezicht bedekt was door de blos der opwinding.
„Vergeef mij", stamelde hij. „Ik was in gepeins verdiept."
En zij vergaf hem, zelf verbaasd door het gemak, waarmee zij hem alles vergaf. Het was werkelijk niet moeilijk hem iets te vergeven. Zij voelde grote tederheid jegens hem, ofschoon zij het zelf niet wist. Zij had nooit geleerd zo iets te weten. De kalmte van haar vier en twintig jaar zonder een enkel liefdesavontuur had haar geen vlug begrip gegeven van haar eigen gevoelens, en zij, die nooit tot ware liefde was verwarmd, wist niet, dat zij thans op weg was zeer warm te worden.

OPENBARINGEN VAN HET KERSEN ETEN

Martin keerde terug tot zijn „Parelvissers", een artikel dat al veel eerder af geweest zou zijn, als hij intussen niet zo dikwijls had geprobeerd gedichten te schrijven. Zijn verzen waren minnedichten, geïnspireerd door Ruth, maar zij werden nooit afgemaakt. Hij kon niet zo een, twee, drie leren, in verheven verzen te zingen. Rijm en maat en bouw waren op zichzelf al moeilijk genoeg, maar boven en buiten dat was een ontastbaar en vluchtig iets, dat hij vond in alle hogere poëzie, maar dat hij niet kon brengen in zijn eigen

gedichten. Het was de vluchtige geest der poëzie zelve, die hij voelde en zocht, maar niet kon vangen. En telkens en telkens weer keerde hij wanhopig tot zijn artikel over parelvissers terug. Proza was zeer zeker een gemakkelijker middel om zijn gedachten uit te drukken.

En hij schreef en schreef van de ochtend tot de avond, behalve wanneer hij ophield om naar de leeszaal te gaan, boeken uit de bibliotheek te halen of Ruth te bezoeken. Hij was innig gelukkig. Zijn leven was op het hoogst gespannen. Hij was in een koorts, die nooit ophield. De vreugde van het scheppen, die men alleen als het bezit der goden beschouwde, was zijn deel.

Al het leven om hem heen, de lucht van de bedorven groenten en het zeepsop, de slordige figuur van zijn zuster en het spottende gezicht van Higginbotham, was een droom. De ware wereld was in zijn geest, en de verhalen, die hij schreef, waren stukken werkelijkheid uit zijn geest.

De dagen waren te kort. Hij wilde zoveel studeren. Hij verminderde zijn slaap tot vijf uren en vond dat het best zo ging. Hij probeerde vier en een half uur, maar moest tot zijn spijt tot vijf uur terugkeren. Hij vond het vreselijk, wanneer hij van vermoeidheid zijn ogen moest sluiten. Hij haatte de gedachte, dat hij tijdelijk moest ophouden te leven en zijn enige troost was, dat de wekker over vijf uren weer zou aflopen. Hij zou alleen maar vijf uren verliezen en de luidende schel zou hem uit zijn bewusteloosheid wekken en hij zou weer een heerlijke dag van negentien uur voor zich hebben.

De weken gingen voorbij, zijn geld verminderde sterk en er kwam geen loon binnen. Een maand nadat hij het had verzonden, kreeg hij zijn vervolgverhaal van de Youth's Companion terug. De weigeringsbrief was zo kies gesteld, dat hij niet boos op den uitgever kon zijn.

Maar dat was niet het geval met den man van de San Francisco Examiner. Nadat hij twee volle weken had gewacht, had Martin hem geschreven. Een week later schreef hij weer. Aan het eind van de maand ging hij zelf naar San Francisco en bezocht den uitgever persoonlijk. Maar hij trof dien verheven persoon niet, dank zij den Cerberus van een loopjongen, jong van jaren en rood van haren, die de portalen bewaakte.

Aan het eind van de vijfde week kreeg hij zijn manuscript terug, zonder enige bijvoeging.

Toen hij op deze wijze al zijn artikelen had teruggekregen, zond hij ze naar de tijdschriften van het Oosten, vanwaar zij sneller terugkwamen, altijd met gedrukte weigeringen.

Zijn korte verhalen kwamen eveneens terug. Hij las ze telkens over en vond ze zo mooi, dat hij de oorzaak van de weigeringen niet begreep, tot hij op een dag las, dat manuscripten altijd met de machine geschreven moesten worden. Dat verklaarde alles. Ja, uitgevers waren zo druk bezig, dat zij niet de tijd konden vinden geschreven schrift te lezen.

Martin huurde een schrijfmachine en bracht een dag door met het leren gebruiken van de machine. Elke dag typte hij hetgeen hij bedacht en hij typte al zijn vroegere werk zo snel het bij hem terugkwam.

Hij was verbaasd, toen ook de getypte artikelen begonnen terug te komen. Zijn kin werd scherper, zijn gezicht strenger, en hij zond zijn werk weer naar andere uitgevers.

Hij kreeg het idee, dat hij zijn werk niet goed kon beoordelen. Hij nam de proef op Gertrude. Hij las haar de verhalen voor. Haar ogen schitterden en zij keek hem trots aan, terwijl zij zei: „Het is prachtig, dat je zulke dingen schrijft!"

„Ja, ja", vroeg hij ongeduldig, „maar het verhaal — hoe vind je dat?"

„Prachtig", was het antwoord. „Prachtig en treffend ook. Het pakte me helemaal."
Hij kon zien, dat haar geest niet helder was. De verlegenheid nam toe in haar goedig gezicht. Hij wachtte dus.
Eindelijk, na een lange pauze:
„Maar zeg — Mart — hoe loopt het af? Heeft die jonge man, die zo hoogdravend sprak, haar gekregen?"
En nadat hij de afloop had verklaard — die hij volgens zijn eigen idee artistiek voldoende duidelijk had gemaakt — sprak zij:
„Dat wou ik maar weten. Waarom heb je dat niet in het verhaal gezet?"
Nadat hij haar verscheidene verhalen had voorgelezen, wist hij één ding — namelijk dat zij hield van verhalen, die goed afliepen.
„Dat verhaaltje was prachtig", verklaarde zij, zich vermoeid van de wastobbe oprichtend en het zweet met een warme, rode hand van haar voorhoofd vegend. „Maar het maakt mij treurig. Ik zou wel willen huilen. D'r zijn toch al zoveel nare dingen in de wereld. Ik ben blij, als ik aan vrolijke dingen kan denken. Als hij nou met haar was getrouwd, en.... Je neemt het mij toch niet kwalijk, Mart?" vroeg zij angstig. „Ik voel het zo, denkelijk omdat ik zo moe ben. Maar het verhaal was toch prachtig — heel prachtig. Maar ga je het verkopen?"
„Ja, dat is andere thee", zei hij lachend.
„Maar als je het zou verkopen, hoeveel denk je dan dat je er voor zou krijgen?"
„O, honderd dollar op z'n minst."
„Lieve God! Nou, ik hoop dat je het verkoopt!"
„Makkelijk verdiend geld, hè?"
En trots voegde hij er bij:

„Ik heb het in twee dagen geschreven. Dat is vijftig dollar per dag."

Hij snakte er naar, Ruth zijn verhalen voor te lezen, maar hij durfde niet. Hij wilde wachten tot enkele er van waren uitgekomen, want dan zou zij begrijpen waarvoor hij had gewerkt. En intussen zwoegde hij voort. Hij kocht boeken over natuur- en scheikunde, bestudeerde algebra. De geheimen van storm en regen, van eb en vloed, werden voor hem ontsluierd, en de oorzaak van het bestaan der passaatwinden. Op een middag ging hij met Arthur naar de universiteit van Californië en met ingehouden adem en een gevoel van godsdienstig ontzag ging hij door de laboratoriums, zag proeven nemen en luisterde naar een professor in de natuurkunde, die college gaf.

Doch hij verwaarloosde zijn schrijven niet. Een stroom van korte verhalen vloeide uit zijn pen. Hij dichtte eenvoudige verzen, licht van kleur, romantiek en avonturen. „Zeezangen" noemde hij ze en hij vond ze het beste, dat hij tot nu toe had gedaan. Er waren er dertig en hij voltooide ze in een maand, één per dag makend, als hij zijn dagelijkse portie schrijfwerk afhad — welke dagtaak gelijk stond met een week werk van een gewoon auteur. Werken betekende niets voor hem Het was geen werk. Hij vond de taal en al de schoonheid, die jarenlang achter zijn gesloten lippen was opgesloten geweest en die thans opschuimde in een wilde, mannelijke stroom. De „Zeezangen" liet hij niemand lezen, zelfs niet de uitgevers. Hij was wantrouwend geworden tegenover uitgevers. Hij leefde elk uur, dat hij waakte, en hij leefde in zijn slaap; zijn geest werkte door ook in de uren van rust, en een zwakker lichaam dan het zijne, of hersens, die minder goed in evenwicht waren, zouden er bij neergevallen zijn.

Zijn middagbezoeken bij Ruth waren thans zeldzamer, want

Juni naderde en dan wilde zij haar graad halen en de universiteit verlaten.
Doctoranda in de letteren!
Als hij aan haar graad dacht, ontvluchtte zij hem sneller dan hij haar kon volgen.
Een middag per week gaf ze hem en dan bleef hij gewoonlijk eten en luisterde daarna naar de muziek. Dat waren zijn feestdagen. De atmosfeer van het huis, in zulk een contrast met die waarin hij leefde, en haar nabijheid hielden hem telkens in een vaster greep, en steeds vaster werd zijn besluit tot haar hoogte op te klimmen. Ruth was het heerlijkste wezen, dat hij ooit had gekend, waarvan hij het bestaan had kunnen dromen.
Maar haar afstand van hem drukte hem steeds. Zij was zo ver van hem verwijderd en hij wist niet hoe hij haar moest naderen. Hij was altijd de lieveling geweest van de vrouwen en meisjes in zijn eigen klasse, maar hij had nooit een harer liefgehad, terwijl hij Haar beminde, Haar, die boven alle klassen verheven was. Zij was een apart wezen — zo ver apart, dat hij niet wist hoe hij Haar als minnaar zou naderen.
En toen op een dag werd de kloof tussen hen voor een ogenblik overbrugd, en hoewel later de klove bleef bestaan, was zij toch smaller geworden. Zij hadden kersen gegeten — grote, sappige, zwarte kersen, met sap als donkere wijn. En later, toen zij hem uit de „Princess” voorlas, zag hij toevallig de vlekjes der kersen op haar lippen. Een ogenblik was zijn godin verpletterd. Zij was dus toch van leem — gewoon leem, gehoorzamend aan de gewone wetten van alle leem. Haar lippen waren van vlees als de zijne en kersen kleurden ze, zoals ze de zijne kleurden. En als dit met haar lippen het geval was, dan was ze zo helemaal. Zij was een vrouw — geheel vrouw, precies als alle andere vrouwen.

Dit trof hem plotseling. Het was een openbaring, die hem verdoofde. Het was, alsof hij de zon uit de hemel had zien vallen of aangebeden reinheid had zien ontwijden.
Toen begreep hij de betekenis er van en zijn hart begon te hameren en hem op te hitsen den minnaar te spelen bij deze vrouw, die geen geest uit een andere wereld was, doch slechts een vrouw, met lippen, die kersen konden kleuren. Hij beefde bij de vermetelheid van die gedachte, maar zijn hele ziel jubelde en zijn verstand verzekerde hem in een zegevierende lofzang, dat hij gelijk had.
Iets van deze verandering in hem moest haar hebben getroffen, want zij hield op met lezen, keek naar hem op en glimlachte. Zijn ogen gleden van haar blauwe ogen naar haar lippen en het zien van de vlekjes maakte hem dol. Bijna zou hij — op de wijze van vroegere dagen — zijn armen naar haar hebben uitgestoken en ze om haar heen geslagen hebben. Ze scheen naar hem toe te buigen, op hem te wachten, en hij had zijn hele wil nodig om zich te bedwingen.
„U hebt geen woord gehoord van wat ik heb gelezen", pruilde zij.
Toen lachte zij hem toe, genietend van zijn verlegenheid, en toen hij in haar eerlijke ogen keek en wist dat zij niets had geraden van hetgeen er in hem omging, werd hij beschaamd. Hij was werkelijk in zijn gedachten te ver gegaan. Onder al de vrouwen, die hij had gekend, was er geen enkele geweest, die het niet geraden zou hebben — zij niet. Zij was anders. Hij was woest om zijn eigen zinnelijkheid, werd beschaamd door haar reine onschuld, en hij keek over de kloof heen. De brug was weer afgebroken.
En toch had het voorgevallene hem nader gebracht. De kloof werd nooit meer zo breed. Zij was rein, dat was waar, zoals hij nooit reinheid had kunnen dromen — maar kersen bevlekten

haar lippen. Zij was evengoed onderworpen aan de wetten van het heelal als hij. Zij moest eten om te leven, en als zij natte voeten kreeg, werd zij verkouden. Doch dat was niet het voornaamste. Als zij honger en dorst kon voelen en warmte en kou, dan kon zij ook liefde voelen — en liefde voor een man. Welnu, hij was een man. En waarom kon hij niet de man zijn?
„Ik wil de man zijn", dacht hij. „Ik zal zorgen, dat ik de man word!"

OP WEG NAAR EEN LEZING

Op een avond, terwijl hij bezig was te worstelen met een sonnet, dat gloeide in zijn hersenen, werd Martin aan de telefoon geroepen.
Martin ging naar de telefoon in de hoek der kamer en voelde een golf van warmte door zijn lichaam gaan, toen hij de stem van Ruth hoorde. En welk een zachte stem en liefelijk, als een melodie, of liever als een zilveren klokje, een volmaakte klank, zuiver als kristal. Geen enkele vrouw had een stem als zij. Er was iets hemels in en zij kwam uit een andere wereld. Hij kon nauwelijks horen wat ze zei, zo verrukt was hij, ofschoon hij zijn gezicht in bedwang hield, want hij wist dat de fretoogjes van Higginbotham op hem gericht waren. Ruth had niet veel te vragen — alleen maar, dat Norman haar naar een lezing had zullen vergezellen, maar dat die hoofdpijn had, en zij was zo teleurgesteld, en zij had de biljetten, en als hij geen andere afspraak had, of hij dan zo goed zou willen zijn haar te begeleiden.
Of hij wilde! Hij deed zijn best de verrukking in zijn stem te bedwingen. Het was verbazend. Hij had haar altijd gezien

in haar eigen thuis. En hij had haar nooit durven vragen ergens met hem heen te gaan. En hij voelde eensklaps een overweldigend verlangen voor haar te mogen sterven, en visioenen van heldhaftige zelfopoffering kwamen voor zijn geestesoog. Hij had haar zo lief, zo vreselijk, zo hopeloos! En hij was pas een en twintig jaar en hij was nog nooit verliefd geweest! Zijn hand beefde, toen hij de hoorn ophing en hij was zwak door de storm, die in hem had gewoed. Zijn ogen schitterden als die van een engel, en zijn gelaat was veranderd, gereinigd van alle aardse zonde, rein en heilig.

Toen Ruth's huisdeur achter hen was dichtgevallen en hij de stoep met haar afging, bevond hij zich in een grote moeilijkheid. Hij wist niet wat hij moest doen. Hij had gezien, dat mensen van haar stand gearmd op straat liepen. Hij had er ook gezien, die het niet deden, en hij vroeg zich af of zij alleen 's avonds gearmd liepen of alleen maar als man en vrouw of als bloedverwanten. Moest hij haar zijn arm aanbieden? Hij had nooit in zijn leven iemand de arm gepresenteerd. De meisjes, die hij kende, liepen nooit gearmd. In het eerst liepen zij naast elkaar en daarna met de armen om elkaars leest geslagen en het hoofd op de schouder van den jongen, waar de straten niet verlicht waren. Maar dit was heel iets anders. Zij was niet zo'n soort meisje. Toch moest hij iets doen. Even boog hij zijn arm aan haar kant — alsof hij dit heel toevallig zo deed. En toen gebeurde het wonderbaarlijke. Hij voelde haar hand op zijn arm. Zalige rillingen liepen over hem heen bij die aanraking en enkele ogenblikken leek het hem, alsof hij de aarde had verlaten en met haar door de lucht vloog.

Terwijl zij Broadway overstaken, stond hij van aangezicht tot aangezicht met Lizzie Connolly en haar gichelende

vriendin. Een ogenblik aarzelde hij, toen nam hij zijn hoed af. Hij kon zijn stand niet verloochenen. Zij knikte en keek hem brutaal in de ogen, niet zacht en vriendelijk als Ruth, maar met ogen, die mooi en hard waren en die langs hem heen naar Ruth gleden en haar gezicht en kleding en stand taxeerden. En hij was zich bewust dat Ruth keek, met vlugge ogen, die bedeesd en zacht waren als die van een duif — maar die niettemin heel goed het arbeidersmeisje zagen in haar goedkope opschik en met de malle hoed, die juist in die tijd alle meisjes van zijn stand droegen.

„Wat een mooi meisje", zei Ruth een ogenblik later.

Martin zegende haar inwendig, maar hij zei:

„Ik weet het niet. Ik denk, dat het een kwestie van persoonlijke smaak is, maar ik kan haar niet bijzonder mooi vinden."

„Maar onder tienduizend vrouwen zult u er niet één vinden, die zulke regelmatige trekken heeft als zij. Ze zijn prachtig. Haar gezicht is zo fijn belijnd als een camee. En haar ogen zijn heerlijk mooi."

„Vindt u?" vroeg Martin verstrooid, want voor hem was er slechts één mooie vrouw op de wereld, en zij liep naast hem, met haar hand op zijn arm.

„Of ik dat vind? Als dat meisje behoorlijk gekleed was, mr. Eden, en zij wist hoe zij zich moest gedragen, zou u verblind door haar zijn — u en alle mannen."

„Zij zou ook moeten leren spreken", zei hij, „of anders zouden de meeste mannen haar niet verstaan. U zou niet de helft kunnen verstaan van hetgeen zij zei, als zij sprak zoals zij dit gewoon was."

„Onzin! U bent al even erg als Arthur, wanneer u tracht gelijk te krijgen."

„U vergeet hoe ik sprak, toen u mij voor het eerst ontmoette. Ik heb sedert een nieuwe taal geleerd. Vóór die tijd sprak ik

zoals dat meisje spreekt. Nu kan ik mij voldoende verstaanbaar in uw taal uitdrukken om u te vertellen, dat u de taal van dat meisje niet zoudt verstaan. En weet u waarom zij zich zo gedraagt? Ik denk thans over zulke dingen, ofschoon ik nooit gewoon was dit te doen, en ik begin nu veel te begrijpen."
„Welnu, waarom?"
„Zij heeft lange jaren aan machines gewerkt. Als iemands lichaam jong is, is het zeer buigzaam, en hard werk zal het als stopverf vormen, naarmate van de aard van het werk. Ik kan na een enkele blik zeggen welk vak de arbeiders hebben, die ik op straat tegenkom. Zie naar mij. Waarom rol ik over de weg? Door de jaren, die ik op zee heb doorgebracht. Als ik diezelfde jaren veedrijver was geweest, terwijl mijn lichaam jong en buigzaam was, zou ik nu niet zwaaien, maar kromme benen hebben. En zo is het ook met dat meisje. U hebt gezien, dat haar ogen hard waren. Zij is nooit beschermd. Zij heeft op zichzelf moeten passen en een jong meisje kan niet op zichzelf passen en toch ogen behouden, zacht en liefelijk als.... als.... de uwe bij voorbeeld."
„Ik geloof, dat u gelijk hebt", zei Ruth zacht. „En zij is zo een mooi meisje."
Hij keek naar haar en zag dat haar ogen straalden van medelijden. En hij bedacht, dat hij haar liefhad en was vol verbazing, dat de fortuin hem toestond haar lief te hebben en haar aan zijn arm naar een lezing te begeleiden.

DE GROTE ONTDEKKING

Het waren de praatzieke en woordenrijke filosofen uit de werkmansstand, die op warme namiddagen in het City Hall Park bijeenkwamen, om daar te debatteren, die hem de

grote ontdekking brachten. Eens of tweemaal in de maand, als hij door het park reed op zijn weg naar de bibliotheek, stapte Martin van zijn fiets om te luisteren naar de gesprekken en telkens maakte hij zich met moeite uit die omgeving los. De toon der discussies was heel wat onbeschaafder dan aan mr. Morse's tafel. De mannen waren niet ernstig en waardig. Zij werden spoedig driftig en scholden elkander uit, terwijl vloeken en gemene toespelingen dikwijls op hun lippen kwamen. Eens of tweemaal had hij hen tot handtastelijkheden zien komen. En toch, hij wist niet waarom, scheen er iets levends te zijn in de gedachten van die mensen. Hun gepraat was veel meer opwindend dan het gereserveerde en rustige dogmatisme van mr. Morse. Die mannen, die het Engels mishandelden, die als razenden gesticuleerden, schenen meer levend te zijn dan mr. Morse.

Martin had verscheidene keren in het park over Herbert Spencer horen spreken, maar een middag verscheen een aanhanger van Spencer — een smerige vagebond, met een vuile jas, tot aan zijn hals dichtgeknoopt om de afwezigheid van een hemd te verbergen. Er werd ten hevigste gedebatteerd, onder het roken van vele sigaretten en het spuwen van heel wat tabakssap, waarbij de vagebond moedig zijn standpunt verdedigde, terwijl velen spottend uitriepen: „Er is geen andere God dan het Onkenbare en Herbert Spencer is zijn profeet."

Martin begreep niet waarover het debat eigenlijk liep, maar toen hij verder reed naar de bibliotheek, gevoelde hij een nieuwe belangstelling in Herbert Spencer en daar de vagebond er zo dikwijls over had gesproken, haalde hij het eerst het deel „Eerste Beginselen".

Hier begon de grote ontdekking. Die avond, na algebra en natuurkunde en een poging om een sonnet te maken, ging

hij naar bed en opende „Eerste Beginselen". 's Morgens las hij nog. Het was hem onmogelijk te slapen. Ook schreef hij die dag niet. Hij bleef op zijn bed liggen, tot hij vermoeid was; toen strekte hij zich uit op de harde grond, lag achterover op zijn rug te lezen, het boek hoog boven zijn hoofd houdend. Die nacht sliep hij, de volgende morgen begon hij te schrijven, en toen verlokte het boek hem en hij bleef de hele namiddag lezen, alles om zich heen vergetend, zelfs dat het de middag van zijn bezoek aan Ruth was.

Het eerst drong de buitenwereld weer tot zijn bewustzijn door, toen Bernard Higginbotham de deur opengooide en vroeg of Martin dacht, dat het hier een restaurant was.

Martin Eden was zijn hele leven nieuwsgierig geweest. Hij wilde w e t e n en dit verlangen was het ook geweest, dat hem de wijde wereld had ingestuurd op jacht naar avonturen. Maar hij leerde nu van Spencer, dat hij nooit iets had geweten en dat hij nooit iets zou kunnen geweten hebben, als hij zijn hele leven op zee was blijven rondzwerven.

Zijn onvoorbereide en onwetende pogingen om wijsbegeerte te bestuderen waren zonder resultaat geweest. Nu leerde hij dat evolutie niet slechts een theorie was, doch een aangenomen proces van ontwikkeling; dat geleerden het allen er over eens waren, doch dat hun enig punt van verschil de w i j z e van evolutie was.

Alle dingen waren verwant aan andere dingen, van de verste ster in de ruimte tot de myriaden atomen in de zandkorrels onder iemands voeten.

Dit nieuwe denkbeeld was een voortdurende bron van verbazing voor Martin en hij was steeds bezig het verband te zoeken tussen alle dingen onder de zon en aan de andere zijde van de zon. En hoe meer hij wist, hoe hartstochtelijker hij het heelal bewonderde en het leven en zijn eigen leven te midden van dit alles.

Hij bracht zijn grote ontdekking naar Ruth, met haar delend al zijn vreugde en zijn verbazing. Maar zij scheen niet even geestdriftig als hij. Zij nam het stilzwijgend aan en scheen het te weten door haar eigen studie. Het trof haar niet diep, zoals het hem had gedaan, en hij zou verwonderd zijn geweest, als hij niet begreep, dat het voor haar niet zo nieuw en fris was als voor hem.
Hij hoorde dat Arthur en Norman in evolutie geloofden en Spencer hadden gelezen, ofschoon hij op hen geen overweldigende indruk had gemaakt, terwijl de jonge man met het dikke bos haar — Will Olney — spottend glimlachte om Spencer en het epigram herhaalde: „Er is geen andere God dan het Onkenbare en Herbert Spencer is zijn profeet." Doch Martin vergaf hem die glimlach, want hij was begonnen te bemerken, dat Olney niet verliefd was op Ruth. Later verblufte het hem te bemerken, dat Olney niet alleen niet verliefd was op Ruth, maar dat hij beslist een afkeer van haar had. Dat kon Martin niet begrijpen. Het was een verschijnsel, dat hij niet in verband kon brengen met de overige verschijnselen in het heelal. Doch niettemin beklaagde hij den jongen man om het grote gebrek in zijn natuur, dat hem belette Ruth's liefelijkheid en schoonheid naar waarde te schatten.
Zij maakten verscheidene Zondagen fietstochtjes in de bergen en Martin had ruimschoots gelegenheid de gewapende vrede op te merken, die er bestond tussen Ruth en Olney. Deze sloot zich aan bij Norman en liet Arthur en Martin in gezelschap van Ruth, waarvoor Martin hem naar evenredigheid dankbaar was.
Die Zondagen waren heerlijke dagen voor Martin — het heerlijkst, omdat hij bij Ruth was, en ook heerlijk, omdat zij hem op één lijn stelden met de jongelui van haar stand.

Niettegenstaande hun lange jaren van strenge opvoeding zag hij, dat hij verstandelijk hun gelijke was, en de uren, die hij met hen in gesprek doorbracht, waren evenveel uren van practijk voor hem in het gebruik der grammatica, die hij zo vlijtig had bestudeerd. Hij had de boeken over etiquette weggelegd, doch leerde door afzien de juiste dingen, welke hij moest doen. Behalve wanneer hij door zijn geestdrift werd meegesleept, was hij steeds op zijn hoede, scherp lettend op hun daden en de kleine beleefdheden en oplettendheden lerend.

Martin verdiepte zich hoe langer hoe meer in de studie der evolutie en hoe meer hij studeerde, hoe meer begrip hij kreeg van de velden, die nog niet ontgonnen waren, en hoe meer spijt hij had, dat de dag slechts vier en twintig uren had. Op een dag besloot hij, daar de dagen zo kort waren, algebra en meetkunde op te geven. Toen schrapte hij scheikunde van zijn studielijst, en behield alleen natuurkunde.

„Ik ben geen specialist", zei hij ter zelfverdediging tot Ruth, „en ik wil ook geen specialist worden. Er zijn te veel velden van wetenschap, dan dat een man in een heel leven ook maar een klein gedeelte er van kan bestuderen. Ik moet algemene kennis verwerven. Als ik het werk van specialisten nodig heb, zal ik van hun boeken gebruik maken. "

„Maar dat staat niet gelijk met het zelf bezitten van die kennis", sprak Ruth tegen.

„Het is niet nodig, dat men die bezit. Wij profiteren van het werk der specialisten. Daar zijn zij voor. Toen ik hier kwam, zag ik schoorsteenvegers aan het werk. Zij zijn specialisten en als zij klaar zijn, verheugt ge u in schone schoorstenen zonder iets te weten van de bouw van schoorstenen."

„Dat is ver gezocht, vrees ik."

Zij keek hem vreemd aan en hij voelde een verwijt in haar

blik en in haar manieren. Maar hij was overtuigd van de juistheid van zijn positie.

„Alle denkers over algemene onderwerpen — de grootste geesten ter wereld — steunen op specialisten. Herbert Spencer deed dat ook. Hij generaliseerde op hetgeen duizenden specialisten gevonden hadden. Hij had wel duizend levens moeten leven om alles zelf te doen. En zo is het ook met Darwin. Hij maakte gebruik van alles wat geleerd was door plantkundigen en veefokkers."

„Je hebt gelijk, Martin", zei Olney. „Jij weet wat je wilt en dat weet Ruth niet. Zij weet ook niet wat zij zelf wil. ....O, ja", vervolgde Olney snel, haar tegenwerping afsnijdend, „ik weet dat ge het algemene ontwikkeling noemt. Maar het doet er niet toe wat je bestudeert, als je algemene ontwikkeling verlangt. Je kunt Frans studeren, of Duits, of Esperanto — je zult de beschavingstoon wel krijgen. Je kunt ook Grieks en Latijn leren voor hetzelfde doel, ofschoon je er nooit nut van zult hebben. Maar het zal ontwikkeling wezen! Ruth heeft Angelsaksisch bestudeerd — zij werd er heel knap in — dat was twee jaar geleden, en nu weet zij er geen woord meer van."

Ruth's ogen schoten vonken en op haar wangen waren twee rode vlekken.

„Ontwikkeling is een doel op zichzelf!" riep Ruth uit.

„Maar dat verlangt Martin niet."

„Hoe weet je dat?"

„Wat verlang je, Martin?" vroeg Olney, zich naar hem omkerend.

Martin keek zeer smekend naar Ruth.

„Ja, wat verlang je?" vroeg Ruth. „Dat zal de zaak beslissen."

„Ja, ik verlang wel ontwikkeling", stamelde Martin. „Ik

houd van schoonheid, en ontwikkeling zal mij een fijner en scherper waardering van schoonheid geven."
Zij knikte en keek triomfantelijk rond.
„Onzin, en dat weet je heel goed", was Olney's opmerking. „Martin zoekt een loopbaan en geen ontwikkeling. Toevallig gaat in zijn geval ontwikkeling samen met zijn loopbaan. Als hij scheikundige wilde worden, zou cultuur overbodig zijn. Martin wil schrijver worden, maar hij durft het niet zeggen, daar het jou in het ongelijk zou plaatsen.
En waarom wil Martin schrijven?" vervolgde hij. „Omdat hij niet rijk is. Waarom vul jij je hersens met Angelsaksisch en algemene ontwikkeling? Omdat je je weg door de wereld niet behoeft te banen. Daar zorgt je vader voor. Hij koopt je kleren en de rest. Wat is er voor goeds aan onze opvoeding, aan de jouwe en de mijne, aan die van Arthur en van Norman? Wij zijn doortrokken van algemene ontwikkeling en als onze pipa's vandaag op de fles gingen, zouden wij zakken voor ons examen als schoolmeester. Het beste baantje, dat jij zou kunnen krijgen, Ruth, zou zijn dat van muziekjuffrouw op een kostschool."
„En wat zou jij wel kunnen doen?" vroeg zij.
„Geen sikkepit. Ik zou als een gewoon arbeider anderhalve dollar per dag kunnen verdienen — misschien, zeg ik; misschien zou ik aan het eind van de week wel weggejaagd worden, omdat ik er te stom voor was."
„Zeg", zei Olney tot Martin, „je zult toch niet gek genoeg zijn om Latijn te leren?"
„Ik vrees, dat ik er geen tijd voor zal hebben", zei hij; „ik zou het graag willen, maar ik heb er geen tijd voor."
Olney stond op, maar keerde om bij de deur en schoot zijn laatste pijl af.
„Laat Martin toch met rust, Ruth. Hij weet wel wat het

best voor hem is. Kijk maar eens wat hij al heeft gedaan. Hij maakt soms, dat ik mij voor mij zelf schaam. Hij weet meer omtrent het leven en de wereld en al de rest, dan Arthur, of Norman, of jij, of ik, trots al ons Latijn en Frans en Angelsaksisch en onze algemene ontwikkeling."

„Maar Ruth is mijn leermeesteres", zei Martin ridderlijk. „Zij is de oorzaak, dat ik zo mijn best heb gedaan."

„Onzin!"

Olney keek naar Ruth en zijn gezicht was plagend.

„Je zult mij misschien nog vertellen, dat je Spencer op haar aanbeveling hebt gelezen — maar dat deed je niet. En zij weet niets meer van Darwin en evolutie, dan ik weet van de mijnen van koning Salomo. Zij weet er geen woord van. Dat is geen algemene ontwikkeling, zie je? Wel, Martin, als je met Latijn begint, heb ik geen cent respect voor je...."

EEN CRITISCH TOEHOORSTER

Martin moest schrijven. Hij moest geld verdienen. Hij had geen vast inkomen. Vier en twintig van zijn manuscripten deden de ronde bij de tijdschriften. Hoe deden anderen het toch? Hij bracht vele uren door in de openbare leeszalen, bestudeerde het werk der anderen scherp en critisch, vergeleek het met zijn eigen werk en verbaasde zich over de geheime truc, die zij hadden om hun werk aan den man te brengen.

Zijn voornaamste moeilijkheid was, dat hij geen auteurs en geen uitgevers kende. En niet alleen kende hij geen auteurs, hij kende zelfs niemand, die ooit geprobeerd had te schrijven. Er was niemand, die hem kon vertellen hoe het ging, die hem de kleinste raad gaf. Hij begon te twijfelen, of uitgevers

wel echte mensen waren. Zij schenen slechts delen van een machine. Ja, dat was het, zij waren machines! Hij stortte zijn ziel uit in verhalen, artikelen en gedichten, en vertrouwde ze toe aan een machine. Het was als bij de automaten, waarin men stuivers wierp en waaruit door een draai van de machinerie een stuk chocolade of pepermunt kwam. Zo ging het ook met de uitgeversmachine: uit de ene kwamen cheques, uit de andere weigeringsbriefjes. Tot nu toe had hij alleen maar kennis gemaakt met de laatste machines. Hij was een goed vechter, gezond en koppig, en hij zou de machines zijn blijven voeden, jarenlang; maar hij bloedde dood, en niet jaren, maar weken, dagen zouden het gevecht tot een beslissing brengen. Elke week bracht hem nader tot zijn ondergang, terwijl het frankeren van veertig manuscripten hem bijna even erg het bloed aftapte. Hij kocht niet langer boeken en hij spaarde op alle manieren en trachtte het onvermijdelijke einde uit te stellen.

Zelfs Gertrude begon hem scheel aan te zien. Eerst had zij met zusterlijke toegevendheid zijn zogenaamde dwaasheid toegelaten, maar nu werd zij, uit zusterlijke liefde, bezorgd. Het scheen haar toe, dat zijn dwaasheid krankzinnigheid werd. Martin wist dat en hij leed er meer door dan door de openlijke, plagende minachting van zijn zwager Higginbotham. Martin had vertrouwen in zichzelf, maar hij stond alleen in zijn vertrouwen. Zelfs Ruth stelde geen geloof in hem. Zij had gewild, dat hij zich aan zijn studie zou wijden, en ofschoon zij zich niet openlijk tegen zijn schrijven verzette, had zij het nooit goedgevonden.

Hij had nooit aangeboden haar zijn werk te laten zien — een zekere kiesheid had hem dit belet. Bovendien had zij hard gestudeerd voor de universiteit en hij wilde haar niet van haar tijd beroven. Maar toen zij haar graad had gehaald,

vroeg zij hem zelf, haar iets te laten zien van hetgeen hij had gedaan. Martin was in verrukking. Hier was iemand, die het kon beoordelen! Zij was doctoranda in de letteren. Zij had litteratuur bestudeerd onder bekwame leermeesters. Zij zou met hem spreken; zij zou een warm, menselijk wezen zijn; zij zou den waren Martin Eden leren kennen! In zijn werk zou zij bemerken, hoe zijn hart en zijn ziel waren, en zij zou iets — een klein beetje — begrijpen van zijn dromen en de kracht van zijn kunnen.

Martin nam enige zijner korte verhalen bijeen en voegde er na een korte aarzeling zijn „Zeezangen" bij.

Op een Juni-middag reden zij op hun fietsen naar de bergen. Het was de tweede maal, dat hij alleen met haar uit was en terwijl zij door de geurige warmte reden, was hij geheel onder de indruk, dat de wereld best was ingericht en dat het heerlijk was te leven en te beminnen. Zij zetten hun fietsen aan de kant van de weg en klommen naar de top van een onbegroeide heuvel, waar het door de zon verschroeide gras droge zoetheid en tevredenheid uitademde.

Zij praatten lange tijd samen en zij kwam telkens op haar eigen lieve maar besliste wijze terug op de noodzakelijkheid van een diepgaande studie en het leren van Latijn, als een van de grondslagen van elke loopbaan.

Hij luisterde gretig naar haar, op zijn rug liggend en genietend van elke beweging harer lippen, terwijl zij sprak. Maar wat zij zei, drong niet door tot zijn hersens. Er was niets aanlokkelijks in de beelden, die zij voor hem schilderde, en hij voelde een doffe teleurstelling en smart in zijn liefde voor haar. In alles wat zij zei was geen enkele toespeling op zijn schrijven, en de manuscripten, die hij had meegebracht om haar voor te lezen, lagen onopgemerkt op de grond. Eindelijk, in een pauze, keek hij naar de zon, mat de hoogte

boven de horizon en bracht zijn manuscripten in herinnering door ze op te rapen.
„Ik was het vergeten", sprak zij snel. „En ik wil ze zo graag horen."
Hij las haar een verhaal voor, een dat hij zelf tot de beste rekende. Hij noemde het „De Wijn des Levens", en de wijn, die hem naar het hoofd was gestegen, toen hij het schreef, kwam ook nu onder het lezen weer in zijn hersens. Al het vuur en de hartstocht, waarmee hij het had geschreven, werden weer in hem geboren en hij werd er zo door meegesleept, dat hij blind en doof was voor de gebreken er van. Doch met Ruth was het niet zo. Haar getraind gehoor ontdekte de zwakheden en de overdrijving en zij voelde telkens, wanneer de maat der zinnen weifelde of verkeerd was. Zij lette nauwelijks op de rhythmus, behalve wanneer die te opdringerig werd, op welke ogenblikken zij de onaangename indruk kreeg van amateurswerk. Dat was haar eindoordeel over het verhaal als geheel — amateurswerk, ofschoon zij hem dit niet vertelde. In plaats daarvan wees zij, toen hij geëindigd had, op de onbetekenende fouten en zei, dat zij het verhaal mooi vond.
Doch hij was teleurgesteld! Haar critiek was juist. Dat erkende hij, maar hij had het gevoel dat hij zijn werk niet met haar deelde om schoolmeesters-correctie te horen. De details deden er niet toe. Die kon hij verbeteren, hij kon leren ze te verbeteren. Uit het leven had hij iets groots weten te vangen en hij had getracht dit in zijn verhaal vast te leggen. Het was het grote brok leven, dat hij haar had voorgelezen, en niet volzinnetjes en leestekens. Hij wilde haar dat grote brok leven doen voelen, dat hij met zijn eigen ogen had gezien, waar hij met zijn eigen hersens mee had geworsteld en dat hij hier op die bladzijden met zijn eigen handen in woorden had neergezet.

Welnu, hij was niet geslaagd, was zijn geheime conclusie. Misschien hadden de uitgevers wel gelijk. Hij voelde de grootste dingen, maar hij had ze niet kunnen meedelen. Hij verborg zijn teleurstelling en gaf zo grif haar aanmerkingen toe, dat zij niet kon begrijpen, dat hij het eigenlijk innerlijk niet met haar eens was.

„Het volgende heb ik „De Smeltkroes" genoemd", zei hij, het manuscript openvouwend. Het is nu al door vier of vijf tijdschriften geweigerd, maar toch geloof ik dat het goed is. Misschien pakt het jou niet zoals het mij doet. Het is maar heel kort — maar tweeduizend woorden."

„Hoe vreselijk!" riep zij uit, toen hij geëindigd had. „Het is vreselijk — onuitsprekelijk vreselijk."

Hij zag haar gezicht, haar wijdgeopende, angstige ogen en haar saamgeknepen handen met voldoening. Hij was geslaagd. Hij had haar zijn verbeelding en zijn gevoel meegedeeld. Hij had doel getroffen. Het deed er niet toe of het haar beviel of niet, het had haar overweldigd, had haar daar stil doen zitten om alleen te luisteren en alle details te vergeten.

„Het is leven", zei hij, „en het leven is niet altijd mooi. En toch, misschien ben ik een vreemd schepsel, ik vind ook daar enige schoonheid. Het schijnt mij toe, dat de schoonheid vertienvoudigd is, omdat ze hier is...."

„Maar waarom kon de arme vrouw niet....", viel zij hem in de rede.

En zij eindigde haar volzin, die haar verontwaardiging uitdrukte niet, maar riep uit:

„O, het is afschuwelijk! Het is niet mooi! Het is ergerlijk!"

Een ogenblik scheen zijn hart stil te staan. *Ergerlijk!* Dat had hij nooit kunnen denken. Dat had hij nooit bedoeld. De hele schets stond in vurige letters voor hem, en in zulk een gloeiende belichting zocht hij vergeefs naar ergerlijkheid.

Toen begon zijn hart weer te kloppen. Hij was niet schuldig. „Waarom heb je niet een prettig onderwerp gekozen?" sprak zij. „Wij weten, dat er akelige dingen in de wereld zijn, maar dat is geen reden...."

Zij praatte in haar verontwaardiging verder, maar hij volgde haar niet. Hij glimlachte inwendig, terwijl hij naar haar meisjesgezichtje keek, zo onschuldig, zo doordringend onschuldig, dat de reinheid er van altijd in hem scheen te dringen, alle laagheid uit zijn ziel verjoeg en hem scheen te dompelen in een bad van een etherische vloeistof, die koel en zacht en fluwelig was als sterrenglans.

Wij weten, dat er akelige dingen in de wereld zijn! Hij lachte bij het idee dat zij wist. Hij vergaf haar, dat zij zijn verhaal niet begreep; het was haar schuld niet. Hij dankte God, dat zij zo onschuldig was gebleven. Maar hij kende het leven, zijn afschuwelijkheid zowel als zijn schoonheid, zijn grootheid trots het vuil, dat het bezoedelde — en hij zou er in de wereld zijn stem over laten horen. En krachtig ook!

„Je bezit kracht", hoorde hij haar zeggen, „maar het is ongetemde kracht."

„Als van een stier in een porceleinkast", zei hij en zij glimlachte.

„En dan moet je je oordeel leren gebruiken. Je moet smaak tonen, je moet fijnheid en klank bestuderen."

„Ik durf te veel", mompelde hij.

Zij glimlachte goedkeurend en ging op haar gemak zitten om naar een ander verhaal te luisteren.

„Ik weet niet wat je hiervan zult denken", zei hij verontschuldigend. „Het is een vreemd ding. Ik vrees, dat ik boven mijn krachten ben gegaan, maar mijn bedoelingen waren goed. Let niet te veel op de kleinigheden. Zie, of je het grote

er in voelt. Het is groot en het is waar, ofschoon het best mogelijk is, dat het mij niet is gelukt, het duidelijk te maken."

Hij las en terwijl hij las, lette hij op haar. Eindelijk had hij haar dan toch getroffen, dacht hij. Zij zat onbeweeglijk, haar ogen strak op hem gericht, nauwelijks ademhalend, gevangen, naar hij dacht, door de toverkracht van het ding, dat hij had geschapen. Hij dacht, dat het zijn verhaal was, dat haar verwarmde, terwijl zij zat te luisteren. Haar ogen waren wijd geopend, er was kleur op haar bleke wangen, en voor hij klaar was, scheen het hem, dat zij hijgde.

Ja, zij was verwarmd, doch zij was niet verwarmd door zijn verhaal — maar door hem zelf. Zij vond niet veel aan het verhaal; het was Martin's intense macht, de oude overmaat van kracht, die uit zijn lichaam scheen te vloeien en over haar heen stroomde. Het verhaal was slechts het kanaal, waardoor zijn kracht op haar toestroomde. Zij gevoelde alleen de kracht en niet het medium, en terwijl het leek alsof zij was meegesleept door hetgeen hij had geschreven, was zij in werkelijkheid onder de indruk van iets, dat er volstrekt niet mee te maken had — van een gedachte, vreselijk en gevaarlijk, die ongeroepen in haar hersens was ontstaan. Zij dacht er over wat het huwelijk wel zou zijn en het vuur der gedachte had haar verschrikt. Het was onfatsoenlijk. Het was niets voor haar. Haar vrouw-zijn had haar nooit gehinderd, en zij had geleefd in een droomland van Tennyson-poëzie. Zij had altijd geslapen, en nu klopte het leven met donderende kracht op haar deur. Geestelijk wilde zij in panische schrik de grendels dichtsluiten, terwijl een lichtzinnig instinct haar drong de deuren open te gooien en den heerlijken vreemdeling binnen te laten.

Martin wachtte met voldoening op haar oordeel. Hij twijfelde

geen ogenblik hoe het zou zijn en hij was verbaasd, toen hij haar hoorde zeggen:
„Het is prachtig."
„Het is prachtig", herhaalde zij na een poosje.
Zeker was het prachtig, maar er was iets meer dan schoonheid in, iets zo schitterends, dat de schoonheid zijn dienaar was. Zwijgend bleef hij op de grond liggen, starend naar de afschuwelijke vorm van een grote twijfel, die voor hem opsteeg. Hij was niet geslaagd. Hij was onduidelijk geweest. Hij had een der grootste dingen in de wereld gezien — en hij had het niet kunnen weergeven.
„Wat dunkt je van het...."
Hij aarzelde, verlegen door zijn eerste poging om een vreemd woord te gebruiken.
„Van het motief?" vroeg hij.
„Het was verward", antwoordde zij. „Dat is mijn critiek in het algemeen. Ik heb het verhaal gevolgd, maar er scheen nog zoveel anders te zijn. Het is te woordenrijk. Je houdt de handeling tegen door er zoveel buitenstaand materiaal aan toe te voegen."
„Dat was het hoofdmotief", verklaarde hij haastig, „het grote motief, dat de onder-stroming vormt. Ik heb getracht het gang te doen houden met het verhaal zelf, dat ten slotte maar iets oppervlakkigs is. Ik was op het juiste spoor, maar ik heb het waarschijnlijk slecht weergegeven. Ik ben er niet in geslaagd te doen zien wat mijn bedoeling was. Maar ik zal het in de loop des tijds wel leren."
Zij volgde hem niet. Zij was doctoranda in de letteren, maar hij was boven haar begrip gegaan. Dat begreep zij niet, haar niet begrijpen toeschrijvend aan zijn onsamenhangende taal.
„Je was te woordenrijk", sprak zij, „maar hier en daar was het mooi."

In doffe wanhoop lag hij op de grond, terwijl zij hem onderzoekend aankeek, onwillekeurig weer peinzend over het huwelijk.
„Verlang je beroemd te worden?" vroeg zij eensklaps.
„Ja", erkende hij. „Maar beroemd zijn zou voor mij niets zijn dan het middel om iets anders te krijgen. Ik wil zeer graag beroemd zijn, alleen maar om die reden."
„Ter wille van jou", wilde hij er bij voegen, en hij zou het ook gedaan hebben, als zij maar meer geestdrift had getoond bij hetgeen hij haar had voorgelezen.
„Ik wilde wel, dat u mij alles zou voorlezen, wat u schrijft, mr. Eden", sprak zij.
Hij kreeg een kleur van genoegen. Zij stelde belang in zijn werk, dat was zeker. En van haar had hij geen weigerend briefje gekregen. Zij had enkele gedeelten van zijn werk prachtig genoemd, en dat was de eerste aanmoediging geweest, welke hij ooit van iemand had ontvangen.
„Dat zal ik", zei hij hartstochtelijk. „En ik beloof u, juffrouw Morse, dat ik zal slagen. Ik ben van heel ver gekomen — dat weet u — en ik moet nog ver gaan — maar ik zal er komen, al moest ik ook op handen en voeten kruipen." Hij hield een pak kopij omhoog.
„Hier zijn de „Zeezangen". Als u thuiskomt, zal ik ze u geven om ze op uw gemak te lezen. En u moet mij beloven mij precies te vertellen wat u er van denkt. U weet, dat ik het meest behoefte heb aan critiek. En wees, alstublieft, eerlijk tegenover mij."
„Ik zal absoluut eerlijk zijn", besloot zij, met een onrustig gevoel, dat zij niet eerlijk jegens hem zou kunnen zijn.

WASKNECHT

De wekker liep af, Martin uit zijn slaap rukkend met een schok, die iemand met een minder sterk gestel hoofdpijn bezorgd zou hebben. Ofschoon hij vast sliep, was hij ogenblikkelijk wakker als een kat en hij ontwaakte, blij dat de vijf uren van bewusteloosheid voorbij waren. Hij haatte het onbewuste van de slaap. Er was te veel te doen, te veel leven te leven. Hij had spijt van elke minuut, welke de slaap hem ontstal, en voor de wekker zijn geratel had gestaakt, was hij al tot over zijn oren in de waskom en rilde hij door het scherp koude water.

Hij volgde niet zijn gewone programma. Er was geen onafgemaakt verhaal, dat hem wachtte, geen nieuw verhaal, dat uiting vroeg. Hij had laat gestudeerd en het was bijna tijd om te ontbijten. Hij trachtte een hoofdstuk in Fiske te lezen, maar zijn hersens waren rusteloos en hij sloot het boek. Vandaag zou een nieuw gevecht beginnen, waarbij voor lange tijd schrijven onmogelijk zou zijn.

Na het ontbijt zette hij de kap op de schrijfmachine en droeg ze naar Oakland.

„Ik ben een maand huur schuldig", vertelde hij den winkelbediende, „maar wil u den directeur zeggen, dat ik aan het werk ga en dat ik over enige maanden mijn schuld kom afbetalen?"

Hij ging met de stoompont naar San Francisco en begaf zich naar een verhuurkantoor.

„Alle mogelijke werk, geen vak", vertelde hij den man, en terwijl hij sprak kwam iemand binnen, vrij fatterig gekleed, zoals werklieden zich wel eens kleden, die graag netjes zijn. De man van het verhuurkantoor schudde het hoofd.

„Niks te doen, hè?" vroeg de ander. „Nou, ik mot vandaag iemand hebben."

Hij keerde zich om en keek naar Martin en Martin, die ook keek, zag het gezwollen en verkleurde gelaat, mooi en zwak, en wist dat de man de nacht met zwieren had doorgebracht.

„Zoek je een baantje?" vroeg hij. „Wat ken je?"

„Hard werken, als zeeman varen, machineschrijven — geen stenografie — kan paardrijden; wil alles doen, alles aanpakken", was het antwoord.

De ander knikte.

„Lijkt me wel. Mijn naam is Dawson, Joe Dawson, en ik probeer een wasknecht op te scharrelen."

„Niks voor mij."

Martin moest lachen bij het idee, dat hij luchtige, witte dingetjes moest strijken, zoals de dames dragen. Maar de ander stond hem aan en hij voegde er bij:

„Ik kan het gewone wassen doen, dat heb ik ook geleerd."

Joe Dawson dacht een ogenblik na.

„Zeg, laten we er een ogenblik over spreken. Wil je luisteren?"

Martin knikte.

„Het is een kleine wasserij, behoort bij Shelly Hot Springshotel, zoals je misschien weet. Twee man doen het werk, baas en knecht. Ik ben de baas. Je werkt niet voor mij, maar onder mij. Zou je willen leren?"

Martin dacht na. Het vooruitzicht was aanlokkelijk. Enige maanden werk, en hij zou de tijd hebben te studeren. Hij kon hard werken en hard studeren.

„Goed eten en een kamertje voor je zelf", zei Joe.

Dat besliste. Een eigen kamertje waar hij ongehinderd 's nachts kon studeren!

„Maar werken als de hel", voegde de ander er bij.

Martin streek over zijn zwellende schouderspieren.

„Dat is door hard werken gekomen."

„Laten wij dan tot een besluit komen."
Joe hield een ogenblik zijn hand tegen zijn voorhoofd.
„Hè, ik kan bijna niet zien. Ik ben gisteravond aan de boemel geweest — heb alles — alles opgemaakt. Luister. Het loon voor twee is honderd dollar en kost en inwoning. Ik heb zestig, de knecht veertig. Maar hij kende het vak. Jij bent nog groen. Ik moet je eerst alles leren en veel van jouw werk doen. Stel, dat je met dertig begint en je opwerkt tot veertig. Ik zal eerlijk met je omgaan. Zodra je je aandeel in het werk kunt doen, krijg je veertig."
„Aangenomen", verklaarde Martin, zijn hand uitstekend, die de ander drukte. „Ook wat voorschot voor spoorkaartje en extra's?"
„Alles opgemaakt", was Joe's treurig antwoord, terwijl hij weer zijn hand aan zijn pijnlijk hoofd hield. „Het enige, dat ik over heb, is mijn retourbiljet."
„En ik ben op.... als ik mijn logies betaal."
„Laat het in de steek", raadde Joe.
„Kan niet, ben het mijn zuster schuldig."
Joe floot lang en veelbetekenend en putte zijn hersens uit om een idee te vinden.
„Ik heb nog genoeg voor een borrel", zei hij wanhopig. „Ga mee, misschien vinden we toch nog iets."
Martin weigerde.
„Geheelonthouder?"
Martin knikte en Joe klaagde:
„Wou dat ik het ook was! Maar ik kan niet. Nadat ik de hele week als de hel heb gewerkt, moet ik drinken. Als ik het niet deed, zou ik mijn hals afsnijden of de boel in brand steken. Maar ik ben blij, dat je niet drinkt. Hou je daaraan!"
Martin wist welk een enorme afstand er bestond tussen hem en dien man — de afstand, die de boeken hadden gemaakt —

maar hij vond het niet moeilijk die afstand terug te gaan. Hij had zijn hele leven onder de arbeiders doorgebracht en de camaraderie van het werk was zijn tweede natuur geworden. Hij loste de moeilijkheden op, door te zeggen dat hij zijn koffer op Joe's biljet naar Shelly Hot Springs zou sturen. Voor zichzelf had hij zijn rijwiel. Het was zeventig mijlen en die kon hij Zondag rijden en Maandagmorgen gereed zijn om te gaan werken. Intussen zou hij naar huis gaan om te pakken. Er was niemand van wie hij afscheid moest nemen. Ruth en haar hele familie brachten de lange zomer door in de Sierra's te Lake Tahoe.
Zaterdagavond kwam hij vermoeid en stoffig te Shelly Hot Springs aan. Joe begroette hem uitbundig. Met een natte handdoek om zijn pijnlijk hoofd, was hij de hele dag aan het werk geweest.
„Deel van de was van de vorige week, opgelopen doordat ik weg was om jou te huren", verklaarde hij. „Je kist is aangekomen. Staat in de kamer."
Maar wat een raar ding is die koffer van jou. En wat is er in? Goudklompen?"
Joe zat op het bed, terwijl Martin uitpakte. De kist was een gewone pakkist, waarvoor Higginbotham hem een halve dollar had berekend. Met uitpuilende ogen zag Joe enige overhemden, wat onderkleren uit de kist komen, gevolgd door boeken en steeds meer boeken.
„Boeken tot op de bodem?" vroeg hij.
Martin knikte en ging voort met het neerzetten van de boeken op de keukentafel, die als wastafel dienst moest doen.
„Lieve God!" barstte Joe uit.
Toen wachtte hij in stilte, tot zijn hersens een oplossing gevonden hadden. Eindelijk kwam die.
„Zeg, je geeft zeker niet veel om de meisjes?" vroeg hij.

„Neen", was het antwoord. „Ik heb er heel wat werk van gemaakt voor ik mij met de boeken inliet. Maar sedert heb ik er geen tijd voor gehad."
„En hier zal je er ook geen tijd voor vinden. Het enige, dat je kunt doen, is werken en slapen."
Martin dacht aan zijn vijf uren slaap 's nachts en glimlachte. De kamer lag boven de wasserij en was in hetzelfde gebouw als de machine, die het water oppompte, electriciteit maakte en de wasmachines in beweging bracht. De machinist, die in de kamer er naast woonde, kwam binnen om kennis te maken met den nieuwen knecht, en hielp Martin een electrisch lampje aanbrengen.
De volgende morgen om kwart over zessen werd Martin uit zijn bed gehaald; om kwart over zevenen werd er ontbeten. Toevallig was er een badkuip voor het personeel in de wasserij, en hij bracht Joe in verbazing door een koud bad te nemen.
„Nou, jij bent een kraan", verklaarde Joe, toen zij in een hoek van de hotelkeuken zaten te ontbijten.
Bij hen zaten de machinist, de tuinman en diens knecht en twee of drie stalknechts. Zij aten haastig en somber, spraken heel weinig, en terwijl Martin luisterde, begreep hij hoever hij uit hun stand was opgeklommen. Hun weinige ontwikkeling drukte hem en hij was blij, toen hij kon opstaan. Hij sloeg dus haastig zijn ontbijt naar binnen — een papperige, smakeloze maaltijd — en uitte een zucht van verlichting, toen hij de keukendeur weer uitkwam.
Het was een uitstekend ingerichte kleine stoomwasserij, waarin de machines alles deden wat machines met mogelijkheid konden doen.
Na enige aanwijzingen sorteerde Martin de hopen vuil goed, terwijl Joe de wasmachine aan de gang bracht en nieuwe

voorraden zeepsop maakte, bestaande uit allerlei bijtende stoffen, die hem dwongen zijn mond en ogen en neus in badhanddoeken te wikkelen, tot hij op een mummie leek. Toen het sorteren was afgelopen, hielp Martin bij het wringen. 's Middags haalden zij kousen en sokken door de mangel, terwijl de ijzers heet werden. Daarna was het strijken van ondergoed tot zes uur, op welke tijd Joe twijfelachtig het hoofd schudde.

„We zijn achter", zei hij; „we moeten na het avondeten weer beginnen."

En na het avondeten werkten zij tot tien uur, onder het schitterende electrische licht, tot het laatste stuk gestreken was en opgevouwen in de linnenkamer lag.

Het was een hete Californië-avond en ofschoon de ramen wijd open stonden, was de kamer met haar gloeiend-rode strijkkachel als een oven. Martin en Joe, met blote armen, zweetten en hijgden naar lucht.

„Het lijkt wel stoken in de tropen", zei Martin, toen zij naar boven gingen.

„Je zult wel voldoen", antwoordde Joe. „Je pakt aan als een flinke kerel. Als je zo blijft voortgaan, blijf je maar een maand op dertig dollar. De tweede maand krijg je veertig. Maar vertel me niet, dat je vroeger nooit gestreken hebt. Dat weet ik wel beter." „Nooit in m'n leven te voren een ding gestreken, op mijn woord", zei Martin.

Martin was verbaasd over zijn vermoeidheid, toen hij in zijn kamer kwam, vergetend dat hij veertien uur achtereen op de been was geweest en hard had gewerkt. Hij zette zijn wekker op zes uur en besloot tot tien uur te blijven lezen. Hij schopte zijn schoenen uit om zijn gezwollen voeten rust te geven, en ging met zijn boeken aan tafel zitten. Hij opende Fiske en begon te lezen. Maar hij begreep niet veel van de

eerste paragraaf en begon ze over te lezen. Toen werd hij wakker, met pijn in zijn verstijfde spieren en verkleumd door de bergwind, die door het open raam blies. Hij keek op de klok. Zij stond op twee uur. Hij had vier uur geslapen. Hij trok zijn kleren uit en kroop in bed, waar hij insliep, zodra zijn hoofd op het kussen lag.

Dinsdag werd een dag van even hard zwoegen. De vlugheid, waarmee Joe werkte, wekte Martin's bewondering op. Er was geen ogenblik, waarvan hij niet wist te profiteren; hij was elk ogenblik rusteloos bezig. Die avond werkten zij tot halfelf, zonder ophouden het fijne damesgoed strijkend.

„Geef mij maar de tropen, waar geen kleren gedragen worden", zei Martin lachend.

„Dan zou ik buiten betrekking zijn", antwoordde Joe ernstig. „Ik kan niets anders dan wassen."

„En dat doe je goed."

„Dat zal wel dienen. Begon in Oakland, toen ik elf jaar was, dat is achttien jaar geleden, en heb nooit iets anders gedaan. Maar dit is wel het hardste baantje, dat ik ooit heb gehad. Moest minstens nog een man bij. Morgenavond werken wij ook — boorden en manchetten."

Ook die avond kwam niets van studie en na zeven uren zware, dierlijke slaap, ontwaakte Martin met een gevoel, dat hij lang niet genoeg had gehad.

„Nog veel gelezen?" vroeg Joe.

Martin schudde het hoofd.

„Vanavond moeten wij mangelen, maar Donderdags houden wij om zes uur op. Dat zal je een kansje geven."

Die hele dag waste Martin wollen goed.

Donderdag was Joe woedend. Een pak extra „strijkgoed" was gekomen.

„Ik schei er uit", verklaarde hij. „Ik houd het niet langer vol.

Ik ga er vandoor. Wat helpt het of ik een hele week werk als een paard, iedere minuut gebruikend, als ze me nou weer een pak extra sturen? Het is een vrij land, en ik zal onzen vetten patroon eens vertellen hoe ik over hem denk. En daar zal geen woord Frans bij zijn. Heel gewoon Verenigde-Staten-Amerikaans is best genoeg voor mij. Nou weer een pak „extra strijkgoed" te sturen!"
„Wij moeten vanavond doorwerken", zei hij het volgende ogenblik, weer van idee veranderend en zich in zijn lot schikkend.
En Martin las ook die avond niet. Hij had de hele week geen krant gezien en, wat vreemd voor hem was, hij voelde geen verlangen er een te zien. Het nieuws kon hem niet schelen. Hij was te vermoeid en afgemat om in wat dan ook belang te stellen, ofschoon hij het plan had Zaterdagmiddag, wanneer zij om drie uur ophielden, op zijn fiets naar Oakland te rijden. Het was zeventig mijlen, en dezelfde afstand op Zondagmiddag terug zou hem allesbehalve uitgerust de volgende week doen beginnen. Het zou gemakkelijker zijn geweest de trein te nemen, maar de heen- en terugreis zou twee en een halve dollar kosten en hij wilde zuinig zijn.

HOE MARTIN GEHEELONTHOUDER AF WERD

Martin leerde heel wat dingen doen. In de loop der eerste week hadden Joe en hij tweehonderd overhemden te wassen. Het strijken was afmattend werk, zo het ene uur na het andere, met de uiterste snelheid. Buiten, op de brede veranda's van het hotel, dronken mannen en vrouwen, in koel wit gekleed, verkoelende dranken en genoten van hun rust. Maar in de wasserij was de lucht gloeiend heet. De reusachtige kachel

loeide van rode en witte hitte, terwijl de ijzers, over het vochtige goed glijdend, wolken van stoom opjoegen. De hitte van die ijzers was nog heel anders dan van die, welke de huisvrouwen gebruikten. Een ijzer dat de gewone proef van een natte vinger doorstond, was te koud voor Joe en Martin. Zij hielden de ijzers dicht bij hun wang en als ze te heet waren, hingen zij ze aan een ijzeren haak en dompelden ze in koud water. Maar ook dit eiste een geoefend oordeel. Een ondeelbaar ogenblik te lang in het water en de juiste mate van vereiste hitte was weg — en Martin verbaasde zich over de automatische nauwkeurigheid, die hij daarbij aan de dag legde. Zo werkten zij het ene uur na het andere, terwijl buiten de hele wereld bijna bezweek onder de gloeiende Californische zon. Maar er was geen bezwijken in dat oververhitte vertrek — de koele gasten op de veranda's hadden schoon linnengoed nodig!

Het zweet stroomde over Martin's lichaam. Hij dronk enorme hoeveelheden water, maar zo groot was de hitte van de dag en van de inspanning, dat het water hem uit alle poriën stroomde.

„Het is hier een hel, hè?" merkte Joe eenmaal op.

Martin knikte, maar hij voelde zich nijdig worden. Die opmerking was totaal overbodig geweest. Zij praatten niet, terwijl zij werkten.

Vrijdagmorgen werd er gewassen. Tweemaal per week moesten zij het hotellinnen onder handen nemen, lakens, slopen, spreien, tafellakens, servetten. Als dit af was, kwam de fijne was aan de beurt. Dat was langzaam werk en het strijken er van was lastig en moeilijk. Bovendien werd de grootste voorzichtigheid vereist; iedere vergissing was noodlottig.

„Zie je dat?" zei Joe, een uiterst dun corsetlijfje omhoog

houdend. „Schroei dat en het kost je twintig dollar van je loon."
Martin schroeide het dus niet, ofschoon zijn zenuwspanning steeds groter werd en hij luisterde vol instemming naar de vloeken van den ander, terwijl hij zwoegde en leed bij de mooie dingen, die vrouwen dragen, wanneer zij haar eigen was niet behoeven te doen. „Fijn strijkgoed" was Martin's nachtmerrie en van Joe ook. Zij waren er de hele dag mee bezig. Om zeven uur 's avonds hielden zij er mee op, om het hotellinnen te mangelen. Om tien uur, terwijl de hotelgasten sliepen, zweetten de wassers weer onder het „fijnstrijken" tot middernacht, tot één uur, tot twee uur.
Om halfdrie hielden zij op.
Zaterdagochtend was het weer „fijnstrijken" en allerlei kleinigheden en om drie uur 's middags was de taak van de week afgelopen.
„Je gaat hierna toch niet nog de zeventig mijlen naar Oakland rijden?" vroeg Joe, terwijl zij op de stoep zaten en zegevierend een sigaar rookten.
„Moet wel", was het antwoord.
„Waarom ga je — een meisje?"
„Neen, om de twee en een halve dollar voor een spoorkaartje te sparen. Ik moet enige boeken in de bibliotheek ruilen."
„Waarom stuur je ze niet heen en weer per trein? Dat kost je telkens maar een kwart dollar."
Martin dacht er over na.
„En rust morgen uit", drong de ander aan. „Je hebt het nodig. Ik weet, dat het zo is. Ik ben totaal op."
Hij zag er naar uit. Ontembaar, nooit rustend, de hele week vechtend om elke minuut, elke seconde, een bron van onuitputtelijke energie, een menselijke motor in hoogste spanning, een werkduivel — was hij, nu zijn taak was afgelopen, in een toestand van algehele uitputting. Hij was

doodsbleek en zijn mooi gezicht was mager van overspanning. Zonder lust trok hij aan zijn sigaar en zijn stem was vreemd dood en toonloos. Alle vuur en opgewektheid was uit hem geweken.

„En de volgende week moeten wij weer precies hetzelfde doen", zei hij treurig. „En waarom dit alles? Soms wou ik, dat ik een landloper was. Zij werken niet en leven toch. Hè, ik wou dat ik een glas bier had, maar ik kan er niet toe komen op te staan en naar het dorp te lopen om het te krijgen. Blijf jij hier en stuur je boeken per expres, of anders ben je een grote gek."

„Maar wat kan ik hier de hele Zondag uitvoeren?" vroeg Martin.

„Rusten. Je weet niet hoe moe je bent. O, ik ben zo vermoeid, dat ik Zondags zelfs de krant niet kan lezen! Ik ben eens ziek geweest — typhus. Twee en een halve maand in het gasthuis geweest. Heb in die tijd geen slag werk gedaan. Het was heerlijk."

„Het was heerlijk", herhaalde hij een minuut later dromerig.

Martin nam een bad en toen hij terugkwam, was Joe verdwenen. Waarschijnlijk was hij een glas bier gaan drinken; maar een halve mijl om naar het dorp te gaan kijken was te veel voor Martin. Hij ging, met zijn schoenen uit, op bed liggen; hij nam geen boek in handen. Hij was te vermoeid om slaperig te zijn en hij lag daar, nauwelijks denkend, in een halve bedwelming, tot het tijd was voor het avondeten. Joe verscheen niet en toen de tuinman opmerkte, dat hij waarschijnlijk de „blommetjes buiten zette", begreep Martin hem.

Onmiddellijk daarna ging hij naar bed en vond 's morgens, dat hij flink was uitgerust.

Daar Joe nog afwezig was, kocht Martin een Zondagsblad

en ging op een beschaduwd plekje onder de bomen liggen. De ochtend ging voorbij, hij wist niet hoe. Hij sliep niet, niemand stoorde hem en hij las de krant niet uit. Hij begon er 's middags weer aan en viel er bij in slaap.
Zo ging de Zondag voorbij en Maandagochtend was hij druk bezig wasgoed te sorteren, terwijl Joe, een handdoek stijf om zijn hoofd gebonden, kreunend en vloekend, zeepsop klaar maakte.
„Ik kan het niet helpen", verklaarde hij. „Ik moet drinken, als het Zaterdagavond is."
Weer verliep een week, een grote veldslag, die elke avond onder het electrisch licht werd voortgezet en die zijn toppunt had bereikt op Zaterdagmiddag om drie uur, wanneer Joe een ogenblik van triomf genoot en dan naar het dorp trok om te vergeten.
Martin's Zondag was dezelfde als te voren.
Een derde week verliep en Martin walgde van zichzelf en van het leven. Hij voelde, dat zijn leven mislukt was. Er was een reden waarom de uitgevers zijn werk weigerden. Dat kon hij nu duidelijk zien en hij lachte zichzelf uit om de dromen, die hij had gehad. Ruth stuurde per post zijn „Zeezangen" terug. Lusteloos las hij haar brief. Zij deed haar best te vertellen hoezeer zij in haar smaak vielen en dat zij mooi waren. Maar zij kon niet liegen en zij kon niet om de waarheid heen draaien. Zij wist, dat ze mislukt waren en hij las haar afkeuring in iedere oppervlakkige, slappe regel van haar brief. En zij had gelijk. Hij was daarvan absoluut overtuigd, terwijl hij de gedichten herlas. Alles was bespottelijk, onwerkelijk en onmogelijk. Hij zou de „Zeezangen" onmiddellijk verbrand hebben, als zijn wil sterk genoeg was geweest. Al zijn wilskracht werd verbruikt in het wassen van de kleren van andere mensen; hij had

niets meer over voor zijn particuliere aangelegenheden. Hij nam het besluit, Zondag Ruth's brief te beantwoorden. Maar 's Zaterdagsmiddags, toen het werk was afgelopen en hij een bad had genomen, overweldigde hem het verlangen te vergeten.

„Ik zal eens gaan kijken wat Joe uitvoert", vertelde hij zichzelf, en op hetzelfde ogenblik wist hij, dat hij loog. Langzaam en als bij toeval slenterde hij naar het dorp, maar versnelde zijn stap, toen hij dichter bij de herberg kwam.

„Ik dacht, dat je geheelonthouder was", klonk Joe's begroeting.

Martin verwaardigde zich niet excuses te maken, maar bestelde whisky, zijn eigen glas boordevol schenkend, voor hij de fles liet rondgaan.

„Zanik er niet de hele avond mee", zei hij ruw.

De ander speelde met de fles, en Martin, die weigerde op hem te wachten, dronk zijn glas in één teug leeg en vulde het weer.

„Nou kan ik op je wachten", zei hij grimmig, „maar haast je."

Joe haastte zich en zij klonken samen.

„Het werk heeft het gedaan, hè?" vroeg Joe.

Martin weigerde de zaak te bespreken.

„Het is hels werk, ik weet het", vervolgde de ander, „maar het spijt mij te zien, dat je weer gaat drinken, Mart. Nou, daar ga je!"

Martin dronk zwijgend verder, zijn bevelen en uitnodigingen toebijtend, waarbij hij den buffetknecht — een verwijfden jongeling met waterige, blauwe ogen en gescheiden haar — angst aanjoeg.

„Het is schandelijk, zoals ze ons, arme bliksems, afbeulen", merkte Joe op. „Als ik niet eens de blommetjes buiten zette, zou ik losbarsten en de hele keet in brand steken. Dat is het enige dat mij redt, ik verzeker het je."

Maar Martin antwoordde niet. Nog enige borrels en hij voelde de dronkenschap in zich opkomen. O, dat was leven — de eerste teug leven, die hij in drie weken had gehad. Zijn dromen keerden tot hem terug. Fantasie kwam uit de donkere kamer en verlokte hem, een ding van schitterend licht. Zijn geestesspiegel was zilverhelder, verbazing en schoonheid gingen met hem hand aan hand en alle macht was de zijne. Hij trachtte het Joe te vertellen, maar Joe had zijn eigen visioenen, onfeilbare ideeën, waardoor hij kon ontkomen aan de slavernij der wasserij en waardoor hij zelf eigenaar van een wasinrichting zou worden.
„Ik zeg je, Mart, er zullen geen kinderen in mijn wasserij werken — op mijn woord niet. En na zes uur 's middags zal er geen levende ziel meer bezig zijn. Hoor je wat ik zeg? Er zal machinerie genoeg zijn en arbeiders om alles in behoorlijke werkuren te doen; en Mart, God zal me helpen, jij wordt opzichter van de hele keet — van alles, hoor je? Kijk, hier is mijn plan. Ik word geheelonthouder en spaar twee jaar mijn geld — zie je.... en dan...."
Maar Martin keerde zich om en liet hem den buffetknecht alles vertellen, tot die man werd weggeroepen om twee landbouwers borrels te brengen, waarop Martin tracteerde. Martin inviteerde iedereen, de boerenknechts, een stalknecht en den tuinmansjongen uit het hotel, den buffetknecht en den landloper, die als een schaduw naar binnen gleed en als een schaduw aan het eind van de toonbank bleef staan.

„BETER EEN LANDLOPER DAN EEN LASTDIER"

Maandagmorgen kreunde Joe over de eerste kledingstukken, die naar de wasketel werden gebracht.

„Zeg", begon hij.
„Praat niet tegen me", gromde Martin.
„Het spijt mij, Joe", zei hij 's middags, toen zij gingen eten. De tranen kwamen in de ogen van den ander.
„Doet er niet toe, ouwe jongen", zei hij. „Wij zijn in de hel en kunnen er niets aan doen. En je weet, dat ik je graag mag lijden. Daarom deed het mij wel pijn. Ik mocht je al dadelijk goed lijden."
Martin schudde hem de hand.
„Laten wij hier vandaan gaan", stelde Joe voor. „Laten wij er vandoor gaan en landlopers worden. Ik heb het nooit geprobeerd, maar het moet doodgemakkelijk zijn. En niks te doen. Stel je voor — niks te doen! Ik ben eenmaal ziek geweest — typhus — in het gasthuis, en het was heerlijk. Ik wou dat ik weer ziek was."
De week verliep langzaam. Het hotel was vol en ze hadden voortdurend „extra fijn strijkgoed". Zij deden wonderen. Zij vochten 's avonds laat onder het electrisch licht, sloegen haastig hun maaltijden naar binnen en werkten zelfs een halfuur voor het ontbijt. Martin nam niet langer zijn koud bad. Elk ogenblik was haasten, haasten, en Joe zorgde wel, nooit een minuut te verliezen.
Het was maar heel zelden, dat Martin Eden in staat was te denken. Zijn huis van gedachten was gesloten, de vensters waren dichtgespijkerd en hij was de spookachtige huisbewaarder.
Joe had gelijk. Zij waren beiden schaduwen en hier was de eindeloze hel van het zwoegen. Of was het een droom? Soms, in de gloeiende, sissende hitte, als hij de zware ijzers heen en weer zwaaide over de witte kleren, leek het hem een droom. Binnen korte tijd, of misschien over duizend jaar, zou hij ontwaken in zijn kamertje met de tafel vol

inktvlekken, en verder schrijven waar hij de vorige avond had opgehouden. Of misschien was dat ook een droom en zou hij wakker worden in zijn kooi in de deinende bak en naar dek gaan, onder de tropische sterren, en het stuur in handen nemen en de koele passaatwind over zijn lichaam voelen strijken.

Toen kwam Zaterdag drie uur.

„Ik ga een glas bier drinken", zei Joe op de vreemde, suffe toon, die zijn uitputting aan het einde der week kenmerkte. Martin scheen plotseling te ontwaken. Hij opende zijn tasje, oliede zijn fiets, deed grafiet op de ketting en smeerde de kogels. Joe was halverwege de herberg, toen Martin langs hem schoot, laag over het stuur gebogen, bezig de zeventig mijlen naar Oakland te trappen. Hij sliep die nacht in Oakland en reed Zondag de zeventig mijlen terug. En Maandagochtend begon hij de nieuwe werkweek, vermoeid, maar hij was nuchter gebleven.

Een vijfde week verliep, een zesde, gedurende welke hij werkte als een machine, met alleen een vonkje ziel in zich, dat hem dwong iedere keer de honderd veertig mijlen af te fietsen. Doch dat was geen rust. En het laatste vonkje ziel werd uitgedoofd. Aan het eind van de zevende week ging hij, te zwak om weerstand te bieden, met Joe naar het dorp en vond het leven tot de volgende Maandagochtend.

Weer trapte hij aan het einde van iedere week de honderd veertig mijlen heen en terug, de dofheid van overspanning verjagend door de dofheid van nog groter inspanning. Na afloop van drie maanden ging hij voor de derde keer met Joe naar het dorp. Hij vergat en leefde weer, en levend zag hij, helder verlicht, tot welk een beest hij zichzelf maakte — niet door het drinken, maar door het werk. Het drinken was een gevolg, geen oorzaak. Het volgde onvermijdelijk op het werk,

zoals de nacht volgt op de dag. Niet door een lastdier te worden kon hij de hoogten beklimmen — dat vertelde de whisky hem, en hij knikte goedkeurend. De whisky was verstandig. Hij vertelde veel omtrent hemzelf.
Hij vroeg om papier en potlood en om borrels voor allen en terwijl zij op zijn gezondheid dronken, hield hij zich aan de toonbank vast en schreef iets op.
„Een telegram, Joe," zei hij. „Lees het."
Joe las het, met een lachend, dronken gezicht. Maar wat hij las scheen hem nuchter te maken. Hij keek den ander verwijtend aan, tranen kwamen in zijn ogen en rolden langs zijn wangen.
„Je laat me toch niet in de steek, Mart?" vroeg hij wanhopig.
Martin knikte en riep een der leeglopers bij zich om het telegram naar het postkantoor te brengen.
„Wacht", mompelde Joe met dikke tong. „La' me denken."
Hij hield zich aan de toonbank vast; zijn benen wankelden onder hem. Martin sloeg zijn arm om hem heen en hield hem tegen, terwijl Joe nadacht.
„Maak daar twee wassers van", zei hij kortaf. „Hier, laat mij het doen."
„Waarom ga jij heen?" vroeg Martin.
„Zelfde reden als jij."
„Maar ik ga naar zee. Dat kan jij niet."
„Nee", was het antwoord, „maar ik kan heel best landloper worden."
Martin keek hem een ogenblik onderzoekend aan en riep toen uit:
„Ik geloof werkelijk, dat je gelijk hebt! Beter een landloper dan een lastdier. Maar man, dan zal je pas leven! En dat is meer dan je ooit gedaan hebt."
„Ik ben eens in het gasthuis geweest", verbeterde hem Joe.

„Het was heerlijk. Typhus — heb ik het je niet verteld?"
Terwijl Martin het telegram veranderde in „twee wassers", vervolgde Joe:
„Ik verlangde nooit te drinken, toen ik in het gasthuis was. Grappig, hè? En terwijl ik de hele week als een lastpaard werkte, moest ik wel drinken. Heb je wel eens opgelet, dat koks drinken als de hel — en bakkers ook? Het is het werk. Ze moeten! Hier, laat mij de helft van het telegram betalen!"
„Wij zullen er om opgooien", stelde Martin voor.
„Vooruit, een borrel voor allemaal", riep Joe, terwijl zij de dobbelstenen over de natte toonbank lieten rollen.
Maandagmorgen was Joe woest van verwachting. Hij gaf niet om zijn pijnlijk hoofd en had geen belangstelling voor zijn werk. Hij keek uit het raam naar de zonneschijn en de bomen.
„Kijk eens hiernaar!" riep hij uit. „En dat is allemaal van mij! Het is vrij! Ik kan onder die bomen liggen en duizend jaren achtereen slapen, als ik wil. Ga mee, Mart, laten wij er vandoor gaan. Waarom zouden wij nog een ogenblik wachten? Buiten is het luilekkerland, en ik heb een biljet er heen. En geen retourbiljet, voor de donder!"
Toen Joe enige minuten later bij het uitzoeken van de was een overhemd van den directeur zag, smeet hij het op de grond en stampte er op.
„Ik wou dat jij er in zat, varkenskop!" schreeuwde hij. „Er in en net op de plek waar ik je te pakken heb! Hier, pak aan, en dat! Laat iemand mij vasthouden! Houd me vast!"
Martin lachte en hield hem aan zijn werk. Dinsdagavond kwamen de nieuwe wassers en de rest van de week werd gebruikt om hun het werk te leren.
Joe bleef er bij zitten en legde het werk uit, maar deed zelf geen steek.

„Geen steek", verklaarde hij, „geen steek! Ze kunnen me wegjagen als zij willen, maar ik werk niet meer, dank je wel! Ik ga in de goederenwagens en in de schaduw onder de bomen. Gaat je gang maar, slaven! Zwoegt en zweet! Goed zo! Zwoegt en zweet! En als jelui dood zijn, verrot jelui net zo goed als ik — wat doet het er dan eigenlijk toe hoe jelui leeft? Vertel het mij eens — wat geeft het op de duur?"

Zaterdag ontvingen zij hun loon en hun wegen liepen uiteen.

„Het helpt niet, of ik je vraag van idee te veranderen en met mij de weg op te gaan, hè?" vroeg Joe hopeloos.

Martin schudde het hoofd. Hij stond bij zijn fiets, gereed te vertrekken. Zij gaven elkaar de hand en Joe hield die van Martin even vast, terwijl hij zei:

„Ik zal je weerzien, Mart, voor jij en ik sterven. Dat voel ik zo. Vaarwel, Mart en hou' je goed. Ik hou' razend veel van je, zie je!"

Hij bleef, een eenzame gestalte, midden op de weg staan en keek Martin na tot deze bij een bocht van de weg verdween.

„Hij is een beste kerel, die jongen", mompelde hij, „een beste jongen!"

Toen liep hij zelf de weg af tot de plek waar een half dozijn lege goederenwagens op een zijspoor stonden, wachtend op een trein, die ze meenam.

MOEDER EN DOCHTER

Ruth en haar familie waren weer thuis en Martin, naar Oakland teruggekeerd, zag haar vaak. Nadat zij haar graad had gehaald, studeerde zij niet meer, en hij, die alle levenskracht uit zijn geest en lichaam had gewerkt, schreef niet.

Dat gaf hun tijd voor elkander en hun intimiteit rijpte snel. In het begin had Martin niets gedaan dan rusten. Hij had veel geslapen en lange uren doorgebracht met peinzen, denken en nietsdoen. Hij was als iemand, die van een tijd van vreselijk lijden herstellende was. De eerste tekenen van zijn wederontwaken kwamen, toen hij meer dan een flauwe belangstelling in de kranten begon te gevoelen. Hij begon weer te lezen — lichte romans en verzen — en na nog enige dagen zat hij tot over zijn oren in zijn lang verwaarloosde Fiske. Zijn heerlijk lichaam en zijn gezondheid kregen nieuwe levenskracht, en hij bezat al de veerkracht der jeugd.

Ruth liet zeer duidelijk haar teleurstelling blijken, toen hij haar vertelde, dat hij weer een zeereis ging maken, zodra hij uitgerust was.

„Waarom wil je dat doen?" vroeg zij.

„Geld", was het antwoord. „Ik moet verdienen voor een nieuwe aanval op de uitgevers. Geld is de ziel van de oorlog. In mijn geval — geld en geduld."

„Maar als je alleen maar geld nodig had, waarom ben je dan niet in de wasinrichting gebleven?"

„Omdat de wasserij een beest van mij maakte. Te veel werk van die aard leidt tot drinken."

Zij staarde hem aan met afschuw in haar ogen.

„Bedoel je....?" vroeg zij trillend.

Het zou gemakkelijk voor hem geweest zijn, zich er uit te redden, maar zijn karakter was te eerlijk en hij herinnerde zich zijn vroeger besluit, eerlijk te blijven wat er ook gebeurde.

„Ja", antwoordde hij, „Dat bedoel ik. Verscheidene malen."

Zij rilde en schoof van hem weg.

„Niemand, dien ik ooit heb gekend, heeft zo iets gedaan, niemand."

„Dan hebben zij nooit gewerkt in de wasserij te Shelly Hot

Springs", zei hij bitter lachend. „Werk is een goed ding. Het is noodzakelijk voor de gezondheid van den mens, zeggen al de predikanten, en de hemel weet, dat ik er nooit tegen op heb gezien. Maar er bestaat zo iets als te veel van het goede en de wasserij daar is er een voorbeeld van. En daarom ga ik nog een zeereis maken. Het zal mijn laatste zijn, geloof ik, want als ik terugkom, zal ik op de tijdschriften los trekken. Dan slaag ik, ik ben er zeker van!"

Zij zweeg, in onsympathieke stilte, en hij keek ontstemd naar haar, begrijpend hoe onmogelijk het voor haar was, te vatten wat hij had meegemaakt.

Nooit sedert hun eerste ontmoeting schenen zij zo ver van elkaar verwijderd als die dag. Zijn eerlijke bekentenis had haar afschuw ingeboezemd — en toch wist zij zelf niet, dat die afschuw alleen jaloersheid en verlangen naar liefde was. Zij fietsten dikwijls in het heerlijke herfstweer, en in de bergen lazen zij elkander verzen voor, edele, verheffende poëzie, die hun gedachten op hogere dingen richtte.

Zelfverloochening, zelfopoffering, geduld, vlijt en ijverig werken waren de dingen, welke zij aldus indirect voor hem preekte — abstracte dingen, verpersoonlijkt door haar vader en door Andrew Carnegie, die van een armen landverhuizersjongen was opgeklommen tot boekengever van de hele wereld. Dit alles wist Martin naar waarde te schatten. Haar ziel was niet langer voor hem het verzegelde wonder, dat zij was geweest. Hij stond geestelijk gelijk met haar. Doch deze dingen, waarin zij niet met elkander overeenkwamen, veranderden niets aan zijn liefde. Zijn liefde was vuriger dan ooit, want hij had haar lief zoals zij was en zelfs haar lichamelijke teerheid was een bijzondere bekoorlijkheid in zijn ogen. Hij zou haar kracht en gezondheid geven.

Op zekere dag waarschuwde haar moeder haar.

„Ik zou mijn dochtertje wel willen aanraden voorzichtig te zijn.”
„Ik weet wat u bedoelt. Maar het is onmogelijk. Hij is niet....”
Ruth bloosde, maar het was de blos der maagdelijkheid, nu zij voor de eerste maal de heilige dingen des levens moest bespreken met een moeder, die zij even heilig vond.
„Je soort.”
Haar moeder maakte de zin voor haar af.
Ruth knikte.
„Dat wilde ik niet zeggen — maar hij is het niet. Hij is ruw, grof, sterk — te sterk. Hij heeft niet....”
Zij aarzelde en kon niet voortgaan. Het was een nieuwe ervaring voor haar, over dergelijke dingen met haar moeder te praten. En weer vulde de moeder haar gedachte voor haar aan.
„Hij heeft geen rein leven geleid, wou je zeker zeggen.”
Weer bloosde Ruth en knikte.
„Dat is het”, zei zij. „Het is niet zijn schuld geweest, maar wie met pek omgaat.... En hij jaagt mij vrees aan. Soms ben ik echt bang voor hem, als hij op die onbezorgde manier spreekt over de dingen, die hij heeft gedaan — alsof het onbetekenende dingen zijn. En zij zijn niet onbetekenend, wel moeder?”
Zij zaten met de armen om elkaar heen geslagen en in de pauze streelde de moeder haar en wachtte tot zij verder ging.
„Maar ik stel heel veel belang in hem”, vervolgde zij. „In zekere zin is hij mijn protégé. En dan is hij mijn eerste vriend — neen, niet precies vriend; meer een combinatie van vriend en beschermeling. Soms, als ik bang voor hem ben, schijnt het mij toe dat hij een buldog is, die ik als speelpop heb genomen en die zijn tanden laat zien en rukt om los te komen.”

Weer wachtte haar moeder.
„Hij interesseert mij als een buldog. En er is ook veel goeds in hem, maar er is veel, dat ik niet graag zou zien in mijn.... U ziet, ik heb nagedacht. Hij vloekt, hij rookt, hij drinkt, hij heeft gevochten met zijn vuisten; hij heeft het mij zelf verteld en hij houdt er van — dat zegt hij. Hij is alles wat een man niet moest zijn — een man, dien ik als mijn...."
Haar stem werd zeer zacht.
„Als mijn echtgenoot zou kiezen. Want hij is te sterk. Mijn prins moet groot zijn en slank en donker — en sierlijk, een echte sprookjesprins. Neen, er is geen gevaar, dat ik op Martin Eden verliefd word. Het zou het ergste lot zijn, dat mij kon treffen."
„Maar daarover wilde ik ook met je spreken", zei haar moeder. „Heb je wel over hem gedacht? Zie je, hij is in elk opzicht zo onmogelijk — stel eens, dat hij op jou verliefd werd?"
„Maar dat is hij al", riep zij uit.
„Het was te verwachten", zei mevrouw Morse zacht. „Hoe kon het anders zijn bij iemand, die je kent?"
„Olney haat mij", riep zij hartstochtelijk. „En ik haat Olney. Ik voel mij altijd als een kat, wanneer hij in mijn nabijheid is. Ik voel, dat ik onaardig tegen hem moet zijn en zelfs als ik dat gevoel niet heb, dan is hij toch akelig tegen mij. Maar ik ben gelukkig bij Martin Eden. Nog nooit heeft iemand mij liefgehad — geen man op die manier, bedoel ik. En het is heerlijk op die wijze bemind te worden. U weet wat ik bedoel, moedertjelief. Het is heerlijk te voelen, dat men in waarheid vrouw is."
Snikkend verborg zij haar gezicht in haar moeders schoot. „Ik weet, dat u mij afschuwelijk zult vinden, maar ik ben oprecht en ik vertel u precies wat ik voel."
Mevrouw Morse was treurig en gelukkig tevens. Haar kind-

dochter, de doctoranda in de letteren, was verdwenen en in haar plaats was een vrouw-dochter gekomen. De proefneming was geslaagd. De vreemde leegte in Ruth's karakter was aangevuld en gevuld zonder enig gevaar of schade. Die ruwe zeeman was het middel geweest en ofschoon Ruth hem niet liefhad, had hij haar haar vrouw-zijn tot bewustheid gebracht.

„Zijn hand beeft", bekende Ruth, haar gelaat vol schaamte nog steeds in haar moeders schoot verborgen. „Het is heel vermakelijk en belachelijk, maar ik heb ook medelijden met hem. En als zijn handen te sterk beven en zijn ogen te sterk glanzen — dan houd ik hem een zedepreek over zijn leven en de verkeerde wijze, waarop hij het wil trachten te verbeteren. Maar hij aanbidt mij, dat weet ik. Zijn ogen en zijn handen liegen niet. En het geeft mij een erg volwassen gevoel, daaraan te denken — en ik voel, dat ik iets bezit, dat van nature mijn recht is — dat mij als andere jonge meisjes maakt.... en.... als andere jonge.... vrouwen.... En ik weet ook, dat ik vroeger niet zo was en dat dit u veel verdriet deed. En u dacht, dat u mij niets van dit verdriet liet merken, maar ik wist het en ik wilde mijn best doen..."

Het was een heilig uur voor moeder en dochter, en haar ogen waren vochtig, terwijl zij in de schemering zaten te praten, Ruth vol blanke onschuld en eerlijkheid, haar moeder meegaande, kalm verklarend en leidend.

„Hij is vier jaar jonger dan jij", sprak zij. „Hij heeft geen positie in de wereld. Hij heeft ook geen inkomen. Hij is onpractisch. Als hij je liefheeft, zou hij, in naam van het gezond verstand, iets doen, dat hem het recht geeft te trouwen, in plaats van zich tevreden te stellen met die verhaaltjes en kinderachtige dromen. Ik vrees, dat Martin Eden nooit volwassen zal worden. Hij zal nooit verantwoordelijk werk in

de maatschappij op zich kunnen nemen, zoals je vader doet en al onze vrienden. Ik vrees, dat Martin Eden nooit geld zal verdienen. En de wereld is zo ingericht, dat geld noodzakelijk is voor geluk — o neen, niet die reusachtige rijkdommen, maar geld genoeg om behoorlijk en in welvaart te leven. Hij heeft immers nooit met jou er over gesproken?"
„Geen woord. Hij heeft nooit getracht het te doen, maar als hij het zou proberen, zou ik het hem niet toestaan, want ik heb hem niet lief."
„Dat doet mij genoegen. Ik zou niet graag willen, dat mijn dochter, mijn enige dochter, die zo rein en onschuldig is, een man als hij is beminde. Er zijn edele mannen in de wereld, die rein zijn en waar en mannelijk. Wacht op hen. Je zult er eenmaal een vinden en je zult hem liefhebben en door hem bemind worden en je zult gelukkig met hem zijn, zoals je vader en ik ons samen gelukkig gevoelen. En er is nog iets, waaraan je altijd moet denken...."
„Ja, moeder...."
Mevrouw Morse's stem werd zacht en teer, terwijl zij zei: „En dat zijn de kinderen."
„Ik.... ik heb ook daarover gedacht", bekende Ruth, denkend aan de lichtzinnige dingen, die haar zo vaak voor de geest waren gekomen, en blozend van maagdelijke schaamte, dat zij over zulke dingen sprak.
„En het zijn juist de kinderen, die Martin Eden onmogelijk maken", ging mevrouw Morse voort. „Hun erfdeel moet rein zijn, en hij is, vrees ik, niet rein. Vader heeft mij verteld van het leven van zeelieden en.... je begrijpt de rest...."
Ruth drukte toestemmend haar moeders hand, voelend dat zij werkelijk begreep.
„U weet, dat ik nooit iets zonder u doe", begon zij.... „Maar soms moet u mij enkele dingen vragen, zoals vandaag. Ik

wilde het u wel vertellen, maar ik wist niet hoe. Het is valse schaamte — ik weet het — maar u moet mij vragen — u kunt het mij gemakkelijk maken. O moeder, u is immers ook een vrouw. Ik zou nooit op deze wijze over u gedacht hebben, als wij dit gesprek niet gehad hadden. Ik moest leren, dat ik een vrouw was om te weten dat u er ook een was."

„Wij zijn beiden vrouwen", sprak haar moeder, haar naar zich toetrekkend en haar kussend. „Wij zijn beiden vrouwen", herhaalde zij, terwijl zij de kamer uitgingen, de armen om elkaar heengeslagen, haar harten vervuld van een nieuw gevoel van vriendschap.

„Ons kleine meisje is vrouw geworden", zei mevrouw Morse een uur later tot haar man.

„Dat wil zeggen", zei hij, met een lange blik op zijn vrouw, „dat de proefneming is geslaagd, dat zij verliefd is geworden?"

„Neen, maar dat zij bemind wordt. Zij is eindelijk ontwaakt."

„Dan zullen wij moeten zien hoe wij hem kwijtraken", zei mr. Morse op levendige, zakelijke toon.

Maar zijn vrouw schudde het hoofd.

„Dat zal niet nodig zijn. Ruth vertelt mij, dat hij over enige dagen weer naar zee gaat. Als hij terugkomt, is zij niet meer hier. Wij zullen haar naar tante Clara sturen. En bovendien, een jaar in het Oosten, met de verandering van klimaat, mensen en ideeën en alles, is juist hetgeen zij nodig heeft.

LIEFDESSPEL

Het verlangen te schrijven was weer in Martin ontwaakt. Verhalen en gedichten kwamen weer als spontane scheppingen in zijn hersens en hij bewaarde ze tot de tijd, waarin hij er uitdrukking aan kon geven.

Maar hij schreef nog niet. Het was zijn vacantie; hij was besloten ze te wijden aan rust en liefde, en in beide dingen was hij zeer gelukkig. Hij vloeide spoedig weer over van levenskracht en elke dag dat hij Ruth zag, voelde zij op het ogenblik hunner ontmoeting de oude schok van zijn kracht en gezondheid.
„Pas op", waarschuwde haar moeder haar nogmaals. „Ik vrees, dat je dien Martin Eden te vaak ziet."
Doch Ruth lachte; zij voelde zich veilig. Zij was zeker van zichzelf en binnen enige dagen zou hij naar zee gaan. Als hij daarna terugkwam, zou zij vertrokken zijn voor haar bezoek aan het Oosten. Maar er was toverkracht in Martin's kracht en gezondheid. Ook hij wist, dat zij het plan had naar het Oosten te gaan en hij voelde, dat hij zich haasten moest. Toch wist hij niet hoe men een meisje als Ruth het hof moest maken.
Hij wachtte en wachtte, begerig zijn liefde te uiten, maar hij durfde niet. Hij was bang, dat hij haar schrik aanjagen zou en hij was niet zeker van zichzelf. Toch wist zij, dat hij haar liefhad en zij genoot met volle bewustzijn van zijn klaarblijkelijke liefdesbetuigingen — de schitterende ogen met hun teder licht; de bevende handen; de donkere blos, die altijd zijn gebruinde wangen kleurde. Zij ging zelfs verder; op haar bedeesde manier moedigde zij hem aan, maar zo fijntjes, dat hij het zelfs nooit vermoedde. Zij beefde bij die bewijzen van haar macht, die deden zien dat zij in waarheid vrouw was, dat zij een Eva-achtig genot er in vond, hem te kwellen en met hem te spelen.
Maar nooit drong het tot haar bewustzijn door, hoe gevaarlijk het was, dat hun omgang zo intiem werd. Zachtjes werd zij dichter tot hem getrokken, terwijl hij, die nadering gevoelend, zijn begeerte voelde groeien; maar hij durfde niet.

Op een middag durfde hij, toen hij haar in haar halfdonkere kamer met hevige hoofdpijn vond.
„Niemand kan er iets aan doen", antwoordde zij op zijn vragen. „En bovendien gebruik ik nooit hoofdpijnpoeders. Dr. Hall vindt het niet goed."
„Ik kan ze, geloof ik, wel genezen zonder medicijnen", was Martin's antwoord. „Ik weet het niet zeker, maar ik zou het wel willen proberen. Het is door eenvoudige massage. Ik heb het van de Japanners geleerd. U weet, dat zij een ras van masseurs zijn. Toen leerde ik het nog eens met variaties van de bewoners van Hawaï. Zij noemden het lomi-lomi. Het kan doen wat de verdovende middelen doen en nog iets meer, dat die niet kunnen."
Nauwelijks hadden zijn handen haar hoofd aangeraakt, of zij zuchtte diep.
„Dat is heerlijk", sprak zij.
Een halfuur later sprak zij weer.
„Bent u niet vermoeid?" vroeg zij.
Zij wist heel goed wat het antwoord op haar vraag zou zijn. Toen genoot zij alleen maar half sluimerend van de kalmerende balsem zijner kracht. Het leven stroomde uit de toppen zijner vingers, de pijn voor zich uitjagend — of zo scheen het haar ten minste — tot zij bij het verminderen der pijn in slaap viel en hij de kamer uitsloop.
Die avond belde zij hem per telefoon op om hem te bedanken.
„Ik heb tot etenstijd geslapen", sprak zij. „U hebt mij geheel genezen, mr. Eden, en ik weet niet hoe ik u moet danken."
Hij was warm en heel gelukkig, toen hij haar antwoordde en diezelfde avond schreef hij het eerste van vijftig liefdessonnetten, die hij binnen twee maanden gereed had.
De vele uren, die hij niet bij Ruth doorbracht, wijdde hij aan zijn „Liefdescyclus", aan het studeren thuis, aan het lezen

in de openbare leeszalen, waar hij beter op de hoogte kwam van alles wat tijdschriften betrof.

De uren, welke hij bij Ruth doorbracht, waren even opwindend als onbeslist. Een week na de middag waarop hij haar hoofdpijn had genezen, stelde Norman een zeiltochtje in de maneschijn voor op Lake Merrit. Arthur en Olney gingen er dadelijk op in. Martin was de enige, die een boot kon besturen en hij werd in hun dienst geprest. Ruth zat dichtbij hem op de achtersteven, terwijl de drie jongelui midscheeps luierden.

De maan was nog niet opgekomen en Ruth, die staarde in het hemelgewelf vol sterren en geen woord wisselde met Martin, kreeg plotseling een gevoel van eenzaamheid. Zij wierp een blik op hem. Een windstoot deed de boot overhellen tot het water bijna over het dek stroomde, en hij, een hand aan het stuur en de andere aan het zeil, loefde ietwat en keek tegelijkertijd voor zich uit naar het noordelijk strand. Hij wist niet, dat zij naar hem keek, en zij staarde naar hem met intense blik, peinzend over de vreemde gril der natuur, die hem, een jongmens met buitengewone gaven, er toe bracht zijn tijd te verbeuzelen met het schrijven van verhalen en verzen, die al bij voorbaat gedoemd waren tot middelmatigheid, tot mislukking.

Haar blikken dwaalden over de krachtige hals, slechts even zichtbaar in het licht der sterren, en over het vast opgeheven hoofd — en het oude verlangen, haar handen om die nek te leggen, kwam weer over haar. De kracht, die zij verafschuwde, trok haar aan. Haar gevoel van verlatenheid werd sterker en zij was vermoeid. Haar verblijf op die deinende boot irriteerde haar en zij dacht aan de hoofdpijn, welke hij had genezen, en aan de kalmerende rust, die in hem was.

Hij zat naast haar, vlak naast haar, en de boot scheen haar

naar hem toe te schuiven. Toen kwam in haar het verlangen op, haar lichaam te laten rusten tegen zijn kracht — een vage, half onbewuste ingeving die, terwijl zij er aan dacht, haar overmeesterde en haar tegen hem aan liet leunen. Of was het de deining van de boot? Zij wist het niet — zij zou het nooit weten. Zij wist alleen, dat zij tegen hem aanleunde en dat de kalmte en de rust weldadig waren. Misschien was het de schuld van de boot, maar zij deed geen poging om het te veranderen. Zij leunde licht tegen zijn schouder, maar zij leunde, en zij bleef leunen, toen hij van houding veranderde om haar gemakkelijker te doen liggen.

Het was waanzin, maar zij weigerde het als waanzin te beschouwen. Zij was niet langer zichzelf, maar een vrouw, met de vrouwelijke behoefte aan steun, en ofschoon zij maar heel licht leunde, scheen aan die behoefte voldaan. Zij was niet langer vermoeid.

Martin sprak niet. Had hij het gedaan, dan zou de betovering verbroken zijn geweest. Hij was overweldigd en duizelig. Hij kon niet begrijpen, wat er gebeurde. Het was te wonderbaarlijk om iets anders te zijn dan een droom. Hij bedwong een razend verlangen om zeil en stuur in de steek te laten en haar in zijn armen te sluiten. Zijn intuïtie vertelde hem, dat dit verkeerd zou zijn en hij was blij, dat zeil en stuur zijn handen bezighielden en de verleiding verjoegen. Het was al genoeg, dat hij haar dierbaar gewicht tegen zijn schouder voelde. Toen de eerste stralen van de opkomende maan de boot verlichtten met paarlenglans, schoof Ruth van hem af. En juist terwijl zij zich bewoog, voelde zij dat ook hij wegschoof. Het idee, niet ontdekt te willen worden, was dus wederkerig. De episode was stilzwijgend geheim en intiem.

Zij zat daar met gloeiende wangen, terwijl de volle omvang van hetgeen zij had gedaan tot haar doordrong. Zij had

zich schuldig gemaakt aan iets, dat zij voor haar broers en voor Olney niet wilde weten. Waarom had zij dit gedaan? Zij had zo iets nooit in haar leven gedaan, en toch had zij al vaak tochtjes in het maanlicht gemaakt met jongelui. Zij had nooit verlangd iets dergelijks te doen. Zij was overweldigd door schaamte en door het geheim van haar rijpende vrouwelijkheid. Zij wierp een zijdelingse blik op Martin, die druk met de boot bezig was, en zij haatte hem, omdat hij haar tot zo iets onzedelijks en schandelijks had verlokt. Hij!

Misschien had haar moeder toch gelijk en zag zij hem te vaak. Het zou nooit weer gebeuren, nam zij zich voor; zij zou hem voortaan minder ontmoeten.

Gedurende de dagen, die elkander thans snel opvolgden, was zij buiten zichzelf; zij was een vreemd, raadselachtig schepseltje, dat weigerde in de toekomst te zien of te denken aan de dingen, die haar wachtten. Zij was in een koorts van prikkelende geheimzinnigheid, beurtelings verschrikt en verrukt en in een voortdurende toestand van verbazing. Een vast besluit echter had zij genomen — zij zou Martin niet tot een verklaring van zijn liefde laten komen. Zolang zij dit deed, zou alles goed gaan. Over enige dagen zou hij naar zee gaan — en zelfs al sprak hij, dan zou nog alles goed gaan — zij had hem niet lief!

Wel zou het een pijnlijk halfuurtje voor beiden zijn — het zou haar eerste huwelijksaanzoek wezen. Zij rilde van genot bij die gedachte. Zij was werkelijk een vrouw, met een man, die haar ten huwelijk vroeg! Die gedachte danste door haar geest als een mot, door de vlam aangetrokken. Zij ging zelfs zo ver zich Martin's aanzoek voor te stellen, terwijl zij zelf hem de woorden in de mond legde; en zij repeteerde haar weigering, ze verzachtend door vriendelijkheid en hem aansporend tot een edel en mannelijk leven. Voornamelijk

moest hij het roken opgeven. Daarop zou zij aandringen. Maar neen, zij zou hem niet tot spreken laten komen; dat had zij haar moeder beloofd.
Met gloeiende wangen verjoeg zij het beeld uit haar geest. Haar eerste huwelijksaanzoek zou moeten worden uitgesteld tot een geschikter tijd en tot een geschikter aanbidder....

HET SPEL WORDT ERNST

Toen kwam een heerlijke herfstdag, warm en zacht, trillend door de stilte van de jaargetijde-overgang, een Californische najaarsdag, met een sluier om de zon en kleine briesjes, die de sluimering in de lucht niet verjoegen. Fijne, purperen wolken, die geen mist waren, maar kleurige weefsels, verborgen zich tussen de spleten der bergen. San Francisco lag als een rookvlek op de hoogten. De tussenliggende golf was als een dof, vlak gesmolten metaal, waarop zeilscheepjes onbeweeglijk lagen of met het langzame getij voortdreven. In de verte zag men aan de horizon boven de Stille Zuidzee hoge wolkenmassa's, die landwaarts dreven, enig idee gevend van de eerste scherpe adem van de winter.
Het afscheid van de zomer naderde en tussen de bergen op hun lievelingsheuvel zaten Martin en Ruth naast elkaar, hun hoofden gebogen over dezelfde bladzijde, terwijl hij haar voorlas uit de Liefdessonnetten van mrs. Browning. Maar het lezen verslapte. De betovering van de verdwijnende schoonheid in het rond om hen heen, was te sterk. Het gouden jaar stierf zoals het had geleefd, schoon en wellustig, zonder berouw, en verrukking en tevredenheid vervulden de lucht. Dit drong ook in hen, dromerig en kwijnend, alle vaste besluiten verzwakkend, het gelaat der moraal bedekkend met

een purperen sluier. Martin voelde zich teder en ontroerd en van tijd tot tijd gingen warme rillingen door zijn lichaam. Zijn hoofd was heel dichtbij het hare en als een licht briesje haar haar bewoog, zodat dit zijn gezicht aanraakte, dan zwommen de gedrukte bladzijden voor zijn ogen.
„Ik geloof niet, dat je een woord weet van hetgeen je leest", zei zij eens, toen hij niet wist waar hij gebleven was.
Hij keek haar aan met gloeiende ogen en stond op het punt een onhandige daad te begaan, toen hem een gepast antwoord op de lippen kwam.
„Maar u, geloof ik, ook niet. Waarover handelde het laatste sonnet?"
„Ik weet het niet", sprak zij met een openhartige lach. „Ik ben het weer vergeten. Laten wij niet meer lezen. De dag is te mooi."
„Het zal voor enige tijd onze laatste dag in de bergen zijn", sprak hij plechtig. „Aan de horizon is een storm aan het opkomen."
Het boek gleed uit zijn handen op de grond en zwijgend zaten zij te staren over de dromerige golf, met ogen, die droomden en niets zagen. Van ter zijde keek Ruth naar zijn hals. Zij leunde niet tegen hem aan. Door een kracht buiten haar zelf, sterk als het noodlot, werd zij tot hem aangetrokken. Zij behoefde zich slechts even te bewegen en haar schouder raakte de zijne, zo licht als een vlinder een bloem aanraakt, en even licht was de tegendruk. Zij voelde hoe zijn schouder de hare drukte en hoe een rilling door zijn lichaam liep. Toen was het tijd voor haar zich terug te trekken. Maar zij was een automaat geworden. Haar handelingen gingen buiten het bereik van haar wil — zij dacht er geen ogenblik over haar wil te beheersen, bij de heerlijke waanzin, die haar had aangegrepen.

Langzaam werd zijn arm achter haar en om haar heen geslagen. In een marteling van genot voelde zij hem langzaam voortgaan. Zij wachtte, zij wist zelf niet waarop, hijgend, met droge, brandende lippen, kloppende pols en een koortsige spanning in heel haar bloed. De arm kwam hoger en trok haar tot zich, trok haar langzaam en liefkozend tot zich. Zij kon niet langer wachten; met een zucht van vermoeidheid en een impulsieve beweging, plotseling, krampachtig, liet zij haar hoofd aan zijn borst rusten. Snel boog zijn hoofd zich tot haar over en terwijl zijn lippen haar naderden, vlogen de hare hem te gemoet.

Dat moest liefde zijn, dacht zij, in het enige verstandige ogenblik dat haar overbleef. Als het geen liefde was, was het al te schandelijk. Het kon niets anders dan liefde zijn. Zij beminde den man, wiens armen om haar heen geslagen waren, en wiens lippen de hare drukten. Zij drukte zich vaster tegen hem aan, met een vleiende beweging van haar lichaam. En een ogenblik later rukte zij zich plotseling half los uit zijn omhelzing en sloeg haar armen om Martin Eden's gebruinde hals. Zo verrukkelijk was de schok van vervulde wensen en verklaarde liefde, dat zij een zacht gekreun liet horen, haar handen losmaakte en half bezwijmd in zijn armen viel.

Geen woord was gesproken en in lange tijd werd geen woord gewisseld. Tweemaal bukte hij zich en kuste haar, en telkens ontmoetten hare lippen bedeesd de zijne, en haar lichaam nestelde inniger tegen hem aan. Zij klemde zich aan hem vast, niet in staat zich los te maken, en hij zat daar, met haar in zijn armen, met niets ziende ogen starend naar de grote stad aan de overzijde van de golf. Voor het eerst waren er geen visioenen in zijn hersens. Alleen kleuren en lichten en stralen waren daar, warm als de dag en warm als zijn liefde.

Hij boog zich over haar heen. Zij begon te spreken.
„Wanneer heb je mij liefgekregen?” fluisterde zij.
„Het allereerste ogenblik, dat ik je zag. Ik was toen als krankzinnig van liefde voor je, en in al die tijd, die verlopen is, ben ik steeds krankzinniger geworden. Nu ben ik het ’t meest van al, lieveling. Ik ben bijna waanzinnig, mijn hoofd loopt om van geluk.”
„Ik ben blij, dat ik een vrouw ben, Martin.... lieve”, sprak zij na een lange zucht.
Hij klemde haar telkens weer in zijn armen en vroeg toen:
„En jij — wanneer wist jij het het eerst?”
„O, ik wist het al die tijd, bijna van het eerste ogenblik.”
„En ik ben zo blind als een uil geweest”, riep hij uit, met toorn in zijn stem. „Ik durfde het nooit dromen, voor het ogenblik.... waarop ik.... waarop ik je kuste.”
„Dat bedoel ik niet.”
Zij schoof een eindje van hem af en keek naar hem.
„Ik bedoelde, dat ik wist dat jij mij van het eerste ogenblik af liefhad.”
„En jij?” vroeg hij.
„Het overviel mij plotseling.”
Zij sprak zeer zacht, met warme ogen, een tere, lichte blos op haar wangen.
„Ik wist het niet voor.... je.... je armen om mij heen sloeg. En ik had er nooit over gedacht je vrouw te worden, Martin, niet voor dit ogenblik. Hoe heb je gezorgd, dat ik je liefkreeg?”
„Ik weet het niet”, zei hij lachend, „tenzij het was door je zo lief te hebben, dat een stenen hart moest smelten — en dan zeker het hart van de levende, ademende vrouw, die jij bent.”
„Dit is zo heel anders dan ik mij de liefde had voorgesteld”, verklaarde zij.

„Hoe dacht je, dat ze zou wezen?"
„Ik wist niet, dat het zo iets zou zijn."
Tot op dat ogenblik had zij hem in de ogen gekeken, maar zij sloeg haar blik neer, toen zij vervolgde:
„Zie je, ik wist niet wat zo iets was."
Hij probeerde weer haar tot zich te trekken, maar het was niet meer dan een lichte armbeweging, want hij was bang te begerig te zijn. Toen voelde hij haar lichaam toegeven, en nogmaals werd zij in zijn armen geklemd en rustten hun lippen vast op elkaar.
„Wat zal mijn familie zeggen", vroeg zij met plotselinge angst in een der pauzes.
„Dat weet ik niet. Dat kunnen wij elk ogenblik te weten komen, als wij daar lust in hebben."
„Maar als mama het niet goedvindt? Ik durf het haar bijna niet vertellen."
„Laat ik het haar vertellen", bood hij moedig aan. „Ik geloof, dat je moeder niet van mij houdt, maar ik kan haar wel overhalen. Iemand, die jou kan winnen, kan alles winnen. En als wij het niet doen...."
„Ja?"
„Nu, dan hebben wij elkaar. Maar er is geen gevaar, dat je moeder zich tegen ons huwelijk zal verzetten. Zij heeft je zo lief."
„Ik zou niet graag haar hart willen breken", zei Ruth peinzend.
Hij wilde haar vertellen, dat een moederhart niet zo gauw breekt, maar in plaats daarvan zei hij:
„En liefde is het heerlijkste in de wereld."
„Weet je, Martin, dat je mij soms bang maakt? Ik ben nu bang, als ik aan je denk en aan hetgeen je geweest bent. Je moet heel, heel goed voor mij zijn. Bedenk wel,

dat ik nog maar een kind ben. Ik heb nooit te voren liefgehad."

„Ik ook niet. Wij zijn beiden kinderen. En wij zijn gelukkiger dan de meesten, want wij hebben onze eerste liefde in elkaar gevonden."

„Maar dat is onmogelijk!" riep zij uit, zich met een hartstochtelijke beweging van hem losrukkend. „Onmogelijk voor jou. Je bent zeeman geweest, en ik heb gehoord, dat zeelui.... hebben.... hebben...."

Haar stem weifelde en stierf weg.

„Dat zeelui in elke haven een meisje hebben", zei hij. „Bedoel je dat?"

„Ja", antwoordde zij met zachte stem.

„Maar dat is geen liefde."

Hij sprak op een toon van gezag.

„Ik ben in vele havens geweest, maar ik heb nooit zelfs maar een voorbijgaande liefde gekend, voor ik jou die eerste avond zag. Weet je, dat ik, nadat ik goedenacht had gezegd en op straat liep, bijna gearresteerd ben?"

„Gearresteerd?"

„Ja, de politieagent dacht dat ik dronken was; en dat was ik ook.... van liefde voor jou."

„Maar je zei, dat wij beiden kinderen waren en ik zei, dat dit voor jou onmogelijk was en wij zijn van ons uitgangspunt afgedwaald."

„Ik zei, dat ik voor jou niemand had liefgehad", herhaalde hij. „Je bent mijn eerste, eerste liefde."

„En toch ben je matroos geweest", wierp zij tegen.

„Maar dat belet toch niet, dat jij de eerste was."

„En er zijn andere.... andere vrouwen.... geweest.... o, Martin!"

En tot Martin Eden's grote verbazing barstte zij uit in een

stroom van tranen, die alleen door vele kussen en liefkozingen gestild kon worden.
Plotseling sloeg zij haar ogen naar hem op en zei, hem aanziende:
„Ik ben ook ouder dan jij, vier jaar ouder."
„Stil, je bent niets dan een kind, en ik ben veertig jaar ouder dan jij in ervaring", was zijn antwoord.
Ja, voor zover het de liefde betrof waren zij kinderen, en zij waren ook zo naïef en onrijp in de uitdrukking van hun liefde als een paar kinderen, en dat niettegenstaande zij vol universiteitsgeleerdheid was en hij zijn hoofd vol had van wetenschappelijke wijsbegeerte en de harde feiten des levens.
De wolkenmassa's aan de westelijke horizon ontvingen de stralen van de ondergaande zon en de hemelcirkel werd rooskleurig, terwijl het zenith gloeide van diezelfde warme tint. Het rozenlicht was overal om hen heen en bestraalde hen, terwijl zij zong: „Vaarwel, schone dag!"
Zij zong zachtjes, liggend in de wieg zijner armen, haar handen in de zijne, hun harten in elkaars handen.

DE KILLE ADEM DER WERKELIJKHEID

Mevrouw Morse had haar moederlijk instinct niet nodig om op Ruth's gelaat het nieuws te lezen, toen zij thuiskwam. De blos, die niet van haar wangen wilde wijken, vertelde de eenvoudige waarheid, en nog duidelijker spraken de ogen, groot en schitterend, onmiskenbaar een innerlijk geluk uitstralend.
„Wat is er gebeurd?" vroeg mevrouw Morse, nadat zij gewacht had tot Ruth in bed lag.

„U weet het dus?” vroeg Ruth met bevende lippen.
Als antwoord sloeg de moeder haar arm om haar heen en streelde met tedere hand haar haar.
„Hij sprak niet”, stiet zij uit. „Ik wou niet, dat dit zou gebeuren, en ik had hem nooit laten spreken.... maar hij sprak niet.”
„Maar als hij niet sprak, kon er toch ook niets gebeuren?”
„Maar het gebeurde toch.”
„Lieve help, kind, waar heb je het over?”
Mevrouw Morse was verbluft.
„Dan weet ik toch zeker niet wat er is voorgevallen. Wat is er gebeurd?”
Verrast keek Ruth haar moeder aan.
„Ik dacht, dat u het wist: Martin en ik zijn verloofd.”
Mevrouw Morse lachte vol ongelovige drift.
„Neen, hij sprak niet”, verklaarde Ruth. „Hij had mij alleen maar lief, dat was alles. Ik was even verrast als u. Hij zei geen woord. Hij sloeg zijn arm om mij heen. En.... ik was buiten mij zelf. En hij kuste mij.... en ik kuste hem. Ik kon er niets aan doen. Ik moest. En toen wist, ik dat ik hem liefhad.”
Zij zweeg en wachtte vol spanning op de zegening van haar moeders kus, maar mevrouw Morse bleef koud zwijgen.
„Het is een afschuwelijk toeval”, begon Ruth weer, met zachte stem. „En ik weet niet hoe u mij ooit zult kunnen vergeven. Maar ik kon het niet helpen. Ik wist voor dat ogenblik niet, dat ik hem liefhad. En u moet het vader voor mij vertellen.”
„Zou het niet beter zijn je vader er niets van te vertellen? Laat Martin Eden bij mij komen, dan zal ik met hem spreken en hem alles uitleggen. Hij zal het begrijpen en je vrijlaten.”
„Neen, neen”, riep Ruth, overeind springend. „Ik wil niet

vrijgelaten worden. Ik heb hem lief en liefde is heerlijk. Ik zal met hem trouwen — als u het hebben wilt."

„Wij hebben andere plannen met je, lieve Ruth, je vader en ik — o neen, neen, geen man, dien wij voor je hebben uitgezocht of zo iets. Onze plannen gaan niet verder, dan dat je trouwt met een man uit onze eigen stand, een goed, achtenswaardig gentleman, dien je zelf zult kiezen, als je hem liefhebt."

„Maar ik heb Martin al lief", was het klagende antwoord.

„Wij zouden volstrekt geen invloed op je keus willen uitoefenen, maar je bent onze dochter en wij kunnen je een dergelijk huwelijk niet laten sluiten. Hij kan je niets dan ruwheid en grofheid aanbieden in ruil voor alles wat in jou verfijnd en teer is. Hij is in geen enkel opzicht een man voor je. Hij zou je niet kunnen onderhouden. Wij hebben geen dwaze ideeën omtrent rijkdom, maar welvaart is een andere zaak, en onze dochter moet ten minste trouwen met een man, die haar deze kan geven, en niet met een avonturier zonder een cent, een zeeman, een koeiendrijver, een smokkelaar en God weet wat nog meer — en die, om op alles de kroon te zetten, lichtzinnig en ontoerekenbaar is."

Ruth zweeg. Zij moest erkennen, dat elk woord waar was.

„Hij verspilt zijn tijd met schrijven, trachtend te volbrengen wat alleen genieën en zeldzame, grote geesten met universiteitsopleiding soms gelukt. Een man, die er over denkt te trouwen, moest zich op het huwelijk voorbereiden. Maar dat doet hij niet! Zoals ik reeds zei en ik weet dat je het met mij eens bent — hij is ontoerekenbaar. En waarom zou hij dat niet zijn? Zo zijn alle zeelui. Hij heeft nooit geleerd matig of zuinig te zijn. De jaren van verkwisting hebben hun stempel op hem gedrukt. Het is natuurlijk niet zijn schuld, maar dat verandert niets aan zijn karakter. En heb je gedacht

aan de jaren van losbandigheid, die hij onvermijdelijk moet hebben doorgebracht? Heb je daaraan gedacht, dochtertje? Je weet wat het huwelijk is."

Ruth rilde en klemde zich aan haar moeder vast.

„Ik heb er aan gedacht."

Ruth wachtte lange tijd, eer zij haar gedachten vorm kon geven.

„Het is vreselijk. Het maakt mij ziek, als ik er aan denk. Ik zei u immers al, dat mijn liefde voor hem een noodlottig toeval was, maar ik kan er niets aan doen. Kon u het helpen, dat u vader liefhad? Precies zo gaat het mij. Er is iets in hem, in mij — ik wist nooit dat het er was — voor vandaag; maar het is er en het maakt dat ik hem liefheb. Ik heb er nooit over gedacht hem lief te hebben, maar — ik doe het", besloot zij, met triomf in haar stem.

Zij spraken lange tijd zonder resultaat en besloten een onbepaalde tijd te wachten zonder iets te doen.

Tot diezelfde conclusies kwamen een weinig later op die avond mijnheer en mevrouw Morse, nadat zij hem eerlijk het mislukken van haar plannen had gebiecht.

„Het had ook moeilijk anders kunnen uitkomen," was mr. Morse's oordeel. „Die zeemansjongen was de enige man, met wien zij in aanraking kwam. Vroeger of later moest ze wel wakker worden, en zij is ontwaakt, en zie: hier was die zeeman, op het ogenblik de enige bereikbare man, en natuurlijk kreeg zij hem lief — of dacht, dat zij het deed — wat ongeveer op hetzelfde neerkomt."

Mevrouw Morse nam het op zich langzaam en indirect invloed op Ruth uit te oefenen, liever dan haar te bestrijden. Er zou ruimschoots tijd voor zijn, want Martin was niet in een positie om te trouwen.

„Laat ze hem zo dikwijls zien als ze wil", was mr. Morse's

raad. „Ik wil wedden, hoe meer ze hem ziet, hoe minder lief zal ze hem krijgen. En geef haar zoveel mogelijk contrast. Zorg, dat je jongelui in huis haalt, jonge vrouwen en jonge mannen — alle soorten van jongelui, verstandige mannen; mannen, die al iets gedaan hebben of nog dingen doen; mannen van haar eigen stand — gentlemen. Zij kan hem bij hen vergelijken. Zij zullen hem in haar ogen bewijzen wat hij eigenlijk is. En och, hij is maar een jongen van een en twintig jaar. Ruth is niet meer dan een kind. Het is kalverliefde van allebeide. Zij zullen het wel te boven komen."
De zaak bleef dus zoals ze was. In de familiekring werd aangenomen, dat Ruth en Martin verloofd waren, maar het werd niet officiëel bekendgemaakt. De familie dacht niet, dat dit ooit nodig zou zijn. Eveneens werd stilzwijgend aangenomen, dat het een lang engagement zou zijn. Zij vroegen Martin niet aan het werk te gaan of met schrijven op te houden. Zij schenen niet het plan te hebben hem aan te moedigen zich te beteren. En hij hielp en steunde hen in hun onvriendelijke plannen, want hij dacht er geen ogenblik over aan het werk te gaan.
„Ik ben benieuwd te horen of je goedvindt wat ik heb gedaan?" zei hij enige dagen later tot Ruth. „Ik ben tot de overtuiging gekomen, dat het inwonen bij mijn zuster te duur komt en ik ga voor mij zelf zorgen. Ik heb een klein kamertje gehuurd in Noord-Oakland — afgelegen buurt en zo — je weet wel — en ik heb een petroleumkacheltje gekocht om op te koken."
Ruth was zeer in haar schik. Vooral die petroleumkachel beviel haar.
En Martin vervolgde:
„Ik heb postzegels op al mijn manuscripten gedaan en ze weer naar uitgevers gestuurd. Toen ben ik vandaag verhuisd en morgen ga ik aan het werk."

„Een betrekking!" riep zij uit, door haar hele lichaam haar aangename verrassing uitend, dichter tegen hem aanleunend, zijn hand drukkend, glimlachend. „En dat heb je mij niet verteld? Wat is het?"

Hij schudde het hoofd.

„Ik bedoel, dat ik met schrijven verder zal gaan."

Haar gezicht betrok en hij vervolgde haastig:

„Beoordeel mij niet verkeerd. Ik heb deze keer geen onmogelijke ideeën. Het zal koud, prozaïsch, zakelijk werk zijn. Het is beter dan weer naar zee te gaan en ik zal meer geld verdienen dan in enige betrekking, welke een los werkman in Oakland kan vervullen.

Kijk, de vacantie die ik heb genomen, heeft mij vooruitzichten gegeven. Ik heb mijn hart niet uit mijn lichaam gewerkt en ik heb niet geschreven — ten minste niet om het uit te geven. Het enige, dat ik gedaan heb, is jou beminnen en nadenken. Ik heb ook wat gelezen, maar dat was een deel van mijn denken, en ik las voornamelijk tijdschriften. En het resultaat van mijn lezen en mijn denken is — dat ik nu ga schrijven om mijn kost te verdienen. Ik zal niet meer proberen meesterwerken te maken, maar ik zal maakwerk doen — grappen, artikeltjes, humoristische versjes en verliefde gedichten — al de onzin, die zozeer in trek schijnt te zijn. Ik zal daarmee een goed inkomen verdienen en ruimschoots tijd voor mij zelf overhouden — wat ik in elke andere betrekking niet zou kunnen. Dan zal ik tijd hebben voor studie en degelijk werk en zal ik mij voorbereiden op het schrijven van meesterwerken. Ik sta nu met beide voeten op vaste grond. Maakwerk en geldverdienen eerst; later komen de grote werken. Ik heb gisteravond zes grappen geschreven voor humoristische bladen, die minstens een dollar per stuk zullen inbrengen; het maakwerk zal mij in contact houden

met litteraire dingen en mij tijd geven voor grote werken."
„Maar welk nut hebben die zogenaamde meesterwerken?" vroeg Ruth. „Je kunt ze niet verkopen."
„O ja, dat kan ik wel", zei hij snel, maar zij viel hem in de rede:
„Al de dingen, die je zo hebt genoemd en waarvan je zei dat ze goed waren — je hebt er niet één van verkocht. Wij kunnen niet trouwen op onverkoopbare meesterstukken."
„Dan zullen wij trouwen op grappige versjes, die ik wel verkoop", beweerde hij dapper, sloeg zijn armen om haar heen en trok een zeer onwillige verloofde naar zich toe.
Ruth glimlachte niet; zij keek hem ernstig aan.
„Maar zie je dan niet in, Martin, hoe vernederend dat alles is? Ik wil, dat de man, dien ik liefheb en vereer, iets hogers wordt dan een grappenmaker, een letterkundige clown."
„Maar lieve, ik begin met maakwerk en zal eindigen als een beroemd schrijver."
„Maar..."
„Wat is er?"
„Maar je goede werk — wat jij zelf goed noemt — kan je niet verkopen. Je hebt het geprobeerd — dat weet je — maar de uitgevers willen het niet kopen."
„Geef mij tijd, liefste", smeekte hij. „Het beginwerk is maar als noodhulp en ik neem het niet ernstig. Geef mij twee jaar. In die tijd zal ik slagen en de uitgevers zullen blij zijn mijn goede werk te kunnen kopen. Ik weet, dat het in mij is; ik weet nu wat litteratuur is; ik ken de gewone onzin, waarmee de markt door kleine mannetjes wordt overstroomd; en ik weet, dat ik over twee jaar op weg ben naar een groot succes. In zaken zal ik nooit slagen. Ze trekken mij niet aan. Ik vind ze saai, stom, oneerlijk en schraperig. Ik ben er in geen enkel opzicht voor geschikt. Ik zou het nooit verder brengen dan tot bediende, en hoe zouden jij en ik gelukkig

kunnen zijn bij de armzalige verdienste van een kantoorklerk! Ik wil voor jou het beste van het beste in de wereld hebben en de enige keer, waarop ik dit niet wens, zal zijn wanneer er nog iets beters komt. Een verhaal, dat goed verkocht wordt, zal mij tussen vijftig- en honderdduizend dollar opbrengen — soms meer en soms minder, maar gewoonlijk bereikt het dit bedrag."

Zij bleef zwijgen, haar teleurstelling was blijkbaar te groot.

„Welnu?" vroeg hij.

„Ik had andere dingen gehoopt en verwacht. Ik had gedacht en ik denk nog, dat het het best zou zijn, wanneer je stenografie zoudt leren — machineschrijven kan je al — en op vaders kantoor komt. Je verstand is goed, en ik geloof wel, dat je een goed rechtsgeleerde zoudt kunnen worden."

DE ZORG KLOPT AAN DE DEUR

De weken verliepen. Martin's geld raakte op en de cheques der uitgevers waren even ver als vroeger. Al zijn belangrijke manuscripten waren teruggekomen en opnieuw verzonden en zijn krantenwerk ging niet beter. In zijn kast waren niet langer allerlei levensmiddelen. Hij bezat nog maar een halve zak rijst en een paar pond gedroogde abrikozen, en drie keer per dag was vijf dagen lang zijn menu: rijst met abrikozen. Toen begon hij op zijn crediet te teren. De Portugese kruidenier, dien hij tot nu toe contant had betaald, weigerde langer crediet te geven, toen Martin's rekening tot het reusachtige bedrag van drie dollar en vijf en tachtig cent was opgelopen.

„Want zie je", zei de man, „als je geen werk krijgt, ben ik mijn geld kwijt."

En Martin kon hierop niet antwoorden. Hij kon het hem

niet uitleggen. Het was geen zakenman, die crediet zou geven aan een krachtigen jongen werkman, die te lui was om aan het werk te gaan!
„Als je werk hebt, zal ik je weer eten verkopen", verzekerde de kruidenier Martin. „Maar geen werk, geen eten. Dat is handel."
En toen, om te tonen dat het alleen maar zakelijke voorzichtigheid en geen vooroordeel was, vervolgde hij:
„Drink voor mijn rekening een borrel — even goede vrienden."
Martin dronk dus alleen maar om te tonen, dat hij het den kruidenier niet kwalijk nam, en ging toen zonder eten naar bed.
De groentewinkel, waar Martin zijn groenten had gekocht, werd gehouden door een Amerikaan, wiens handelsprincipes zo zwak waren, dat hij Martin's rekening liet oplopen tot vijf dollar, voor hij hem geen crediet meer gaf. De bakker hield op bij twee dollar, en de slager bij vier.
Martin telde zijn schulden op en zag dat zijn hele crediet in de wereld bestond uit veertien dollar vijf en tachtig cent. Hij was bij met het betalen van de huur voor zijn schrijfmachine, maar hij schatte dat hij daarop wel twee maanden crediet zou kunnen krijgen, wat acht dollar zou zijn.
De laatste inkoop bij den groentehandelaar was een zak aardappelen geweest en een week lang at hij drie keer per dag aardappelen, niets dan aardappelen. Een diner nu en dan bij Ruth hielp de kracht in zijn lichaam houden, ofschoon hij het een Tantaluskwelling vond de schotels te laten passeren, terwijl zijn eetlust schreeuwde bij het zien van al dat heerlijke, overvloedige voedsel.
Nu en dan kwam hij op etenstijd bij zijn zuster, hoewel hij zich heimelijk schaamde, en at daar zoveel als hij durfde — meer dan hij durfde aan de tafel der Morses.
Dag aan dag werkte hij en dag aan dag bracht de post hem zijn geweigerde manuscripten terug. Hij had geen geld voor

postzegels en dus hoopten de manuscripten zich op onder de tafel.

Toen kwam een dag, waarop hij in veertig uren geen eten had geproefd. Hij kon niet hopen op een maaltijd bij Ruth, want zij was voor veertien dagen naar San Rafael. En hij schaamde zich om naar zijn zuster te gaan. Om op al zijn ongeluk de kroon te zetten, bracht de brievenbesteller hem 's middags vijf geweigerde manuscripten terug. Toen was het, dat Martin zijn overjas aanhad op zijn weg naar Oakland en dat hij zonder overjas terugkeerde, maar met vijf dollar in zijn zak.

Hij betaalde een dollar af bij elk zijner leveranciers en bakte in zijn kamertje vlees en uien, zette koffie en stoofde een grote pan met pruimen. En nadat hij gegeten had, ging hij aan zijn schrijftafel zitten en schreef nog voor middernacht een artikel, getiteld: „De waardigheid der woekeraars". Nadat hij het had getypt, wierp hij het onder de tafel, want er was niets overgebleven van de vijf dollar om er postzegels voor te kopen.

Kort daarop verpandde hij zijn horloge en later zijn fiets, het ontvangen geld voor eten verminderend met het bedrag voor postzegels, die hij op al zijn manuscripten plakte, waarna hij ze verzond.

In een der grote tijdschriften voor de jeugd vond hij lange kolommen verhaaltjes en anecdotes. Hier was een kansje voor hem. Maar zijn artikeltjes werden teruggestuurd en ofschoon hij het herhaaldelijk probeerde, slaagde hij er nooit in er een geplaatst te krijgen. Later, toen het niet langer nodig was, vernam hij dat de gezamenlijke redacteuren en onderredacteuren hun salaris vermeerderden door zelf die wekelijkse rubrieken te leveren.

De humoristische weekbladen stuurden zijn grappen en

grappige versjes terug, en de luchtige gedichtjes, die hij schreef voor de grote tijdschriften, konden geen plaats vinden. Hij overstelpte de kranten met korte verhalen. Toen hij er twintig had geschreven, waarvan er geen enkel geplaatst werd, hield hij er mee op. En toch las hij elke dag in de dag- en weekbladen dozijnen en dozijnen verhaaltjes, die niet bij de zijne konden halen. In zijn neerslachtige toestand kwam hij tot het idee, dat hij geen juist oordeel had, dat hij gehypnotiseerd was door hetgeen hij zelf schreef, en dat hij een zelfingenomen knoeier was.
De onmenselijke uitgeefmachine bleef even glad lopen als te voren. Hij sloot de postzegels in bij zijn manuscripten, wierp ze in de brievenbus, en drie weken of een maand later kwam de brievenbesteller weer aan zijn deur en overhandigde hem het manuscript.
De uren, die hij met Ruth doorbracht, waren de enige gelukkige uren, welke hij had, en zelfs die waren niet geheel gelukkig. Hij was altijd even rusteloos, kwellender pijn lijdend dan vroeger, voor hij haar liefde bezat; want nu hij zeker was van haar liefde, was haar bezit verder af dan ooit.
Hij had haar om twee jaar gevraagd; de tijd verliep en hij bereikte niets. En dan was hij zich altijd bewust, dat zij niet goedkeurde wat hij deed. Zij zei het niet direct, maar indirect liet zij het hem zo duidelijk begrijpen en zo beslist, dat zij het best had kunnen uitspreken. Zij was niet boos, maar teleurgesteld, hoewel een minder zachtaardige vrouw boos geworden zou zijn, waar zij niet anders dan teleurgesteld was. Haar teleurstelling lag voornamelijk in het feit dat de man, dien zij had willen „vormen", weigerde „gevormd" te worden. Tot op zekere hoogte had zij hem buigzaam genoeg gevonden; toen was hij koppig geworden en weigerde gevormd te worden naar het beeld van haar vader.

Wat groot en sterk in hem was, zag ze niet of, wat erger was, begreep zij verkeerd. Den man, wiens klei zo buigzaam was, dat hij in elk vakje van het menselijke leven zich kon schikken, vond zij zeer koppig en verwaand, omdat zij hem niet kon dwingen te leven in haar vakje, dat het enige was, dat zij kende. Zij kon de vlucht van zijn geest niet volgen, en als zijn hersens boven de hare gingen, vond zij dat hij dwaas was. Niemands hersens waren ooit sterker geweest dan de hare. Zij kon altijd haar vader en moeder, haar broers en Olney volgen, en toen zij dus Martin niet meer kon volgen, geloofde zij dat de schuld bij hem lag. Het was de oude tragedie van de bekrompenheid, die trachtte als mentor op te treden voor de ruime geest.

MARTIN SCHENKT EEN BOERDERIJ, BRENGT ZIJN COSTUUM NAAR DE LOMMERD EN ONTVANGT EEN ENVELOP

Maria Silva, de Portugese weduwe, bij wie hij voor twee en een halve dollar per maand een kamertje had gehuurd, was een manwijf en een ruwe, hard werkende vrouw, die haar bende kinderen grootbracht en soms haar zorg en vermoeidheid in een liter dunne, zure wijn trachtte te vergeten. In het eerst verafschuwde Martin haar en haar vuile tong, maar hij begon haar te bewonderen, toen hij haar moedige strijd met het leven zag. Er waren maar vier kamers in het kleine huisje — drie, als men die van Martin er aftrok. Eén daarvan, met een kleurig karpet en een portret van een harer vele gestorven baby's, werd alleen voor visite gebruikt. De gordijnen waren altijd neergelaten en haar bende op blote voeten mocht nooit anders dan bij feestelijke gelegenheden dit heiligdom betreden. Zij kookte en allen aten in

de keuken, waar zij ook waste, steef en streek op alle dagen van de week, behalve Zondag. Want haar voornaamste inkomen bestond uit het doen van de was voor haar welgestelde buren. Dus bleef alleen de slaapkamer over, waar zij met haar zeven kleinen opeengepakt sliep.
Het was Martin een voortdurend raadsel hoe dat mogelijk was en aan haar kant van het dunne schot hoorde hij iedere avond elke bijzonderheid van hun naar bed gaan — de vechtpartijen en de ruzie, het zachte gebabbel en de slaperige, sjilpende geluidjes als van vogels.
Een andere bron van inkomsten voor Maria waren haar twee koeien, die zij elke avond en morgen molk en die hun kost vonden door het gras op te eten, dat op de stukken grond aan weerszijden van de openbare weg groeide. Een of meer van haar haveloze jongens hoedden ze, maar hun waakzaamheid bestond voornamelijk in het zorgen dat de ambtenaren van de belasting ze niet in de gaten kregen.
Maria Silva was arm en zij wist alles van de armoede. Voor Ruth was armoede slechts een woord, dat een niet prettige toestand van het leven betekende.
Dat scheen het enige, dat zij van die toestand wist. Zij wist, dat Martin arm was en zijn toestand bracht zij in verband met de jeugd van Abraham Lincoln en andere grote mannen. Hoewel zij wist, dat armoede allesbehalve aangenaam moest zijn, had zij het prettige bourgeoisie-gevoel, dat armoede heilzaam was, dat ze een scherpe prikkel was, die tot slagen aanspoorde. Zo bekrompen was haar begrip omtrent Martin's armoede, dat zij het volstrekt niet erg vond, dat hij zijn overjas en zijn horloge naar de lommerd had gebracht. Zij vond het zelfs een hoopvol verschijnsel en geloofde, dat dit hem vroeger of later zou opwekken en hem zou dwingen met schrijven op te houden.

Ruth las nooit de honger op Martin's gezicht, dat mager was geworden en holle wangen vertoonde. Zij zag zelfs de verandering in zijn gelaat met voldoening. Het scheen hem te verfijnen, veel van het grove vlees en de dierlijke kracht, die haar afstiet en aantrok tevens, weg te nemen.
Soms, als hij bij haar was, zag zij een onnatuurlijke schittering in zijn ogen en zij bewonderde dit, want daardoor leek hij meer op een dichter en een geleerde.
Maar Maria Silva las iets anders in die holle wangen en de gloeiende ogen, en zij zag van dag tot dag de veranderingen, daardoor de eb en vloed in de stroom van zijn welvaart volgend.
Zij zag hem het huis met zijn overjas verlaten en zonder de jas terugkeren, ofschoon de dag ruw en kil was, en dan zag zij onmiddellijk zijn wangen wat ronder worden en de gloed van zijn ogen verminderen. Op dezelfde wijze had zij ook zijn horloge en zijn rijwiel zien verdwijnen en zijn wangen na die tijd dikker zien worden.
Zij wist, dat hij harder werkte dan zij, ofschoon zijn werk van een heel ander soort was. En het verbaasde haar te zien, dat hij harder werkte, naarmate hij minder te eten had. Soms, als zij dacht dat de honger op zijn hoogst was, stuurde zij hem een vers gebakken brood, en zei, onhandig schertsend, dat haar brood lekkerder smaakte dan het zijne.
En dan weer stuurde zij hem een kan lekkere, hete soep, eigenlijk niet wetend of zij wel het recht had haar kinderen dit voedsel te onthouden. En Martin was niet ondankbaar, want hij kende het leven der armen en wist, dat dit stellig wel de grootste liefdadigheid was, welke er kon bestaan.
Op een dag dat zij haar bende had volgestopt met alles wat er in huis was, besteedde Maria haar laatste vijftien centen

aan een liter goedkope, zure wijn. Toen Martin in haar keuken kwam om water te halen, werd hij uitgenodigd bij haar te komen zitten en mee te drinken. Hij dronk op haar gezondheid en wederkerig dronk zij op de zijne. Toen dronk zij op de voorspoed bij zijn werk en hij dronk op de hoop, dat James Grant zich zou vertonen en haar voor zijn wasgoed betalen. James Grant was een werkman, die niet altijd zijn briefjes betaalde en Maria drie dollar schuldig was.

Zowel Maria als Martin dronken de zure wijn met een lege maag, en dus steeg die hun spoedig naar het hoofd. Hoe verschillende schepsels zij ook waren, beiden waren eenzaam in hun ellende, en ofschoon er nooit over die ellende werd gesproken, was ze de band, die hen verbond. Maria hoorde vol verbazing, dat hij op de Azoren was geweest, waar zij gewoond had tot haar elfde jaar. Zij was dubbel verbaasd, dat hij op de Hawaï-eilanden was geweest, waarheen zij van de Azoren met haar familie was verhuisd. Maar haar verbazing kende geen grenzen, toen hij haar vertelde dat hij op Maui was geweest, het eiland waar zij vrouw was geworden en waar zij was getrouwd. En Martin was daar twee keer geweest! Ja, zij herinnerde zich de stoomboten — en hij was daarop geweest — wel, wel, wat was de wereld toch klein! En Waluka! Het landgoed! Kende hij den hoofdopzichter van de plantage? Ja, en hij had verscheidene glaasjes met hem gedronken!

En zo haalden zij oude herinneringen op en verdronken hun honger in de scherpe, zure wijn. De toekomst leek Martin niet meer zo troosteloos. Het succes danste voor zijn ogen. Hij stond op het punt het te grijpen. Toen bekeek hij het gezicht vol rimpels van de afgesloofde vrouw voor hem, dacht aan haar soep en haar broden en voelde de grootste dankbaarheid en gulheid in zich opkomen.

„Maria", riep hij eensklaps uit, „wat zou je graag willen hebben?"
Verbluft keek zij hem aan.
„Wat zou je graag willen hebben, nu, op het ogenblik, als je het zou kunnen krijgen?"
„Schoenen voor al de kinderen — zeven paar schoenen."
„Die zal je hebben", verklaarde hij, terwijl zij ernstig het hoofd schudde. „Maar ik bedoel een grote wens, iets groots dat je graag had."
Haar ogen schitterden goedig. Hij wilde pret met haar maken — met haar — Maria, met wie tegenwoordig niemand meer schertste.
„Denk hard", waarschuwde hij, op het ogenblik dat zij haar mond wilde openen.
„Best", antwoordde zij. „Ik zal hard denken. Ik wil het huis hebben — dit huis. Helemaal van mij, geen huur te betalen, zeven dollar per maand."
„Dan zal je het hebben", stemde hij toe, „en wel binnen zeer korte tijd. Wens nu je grote wens. Doe, alsof ik God ben en ik zeg je: al wat je wenst, zal je hebben. Wens dat en je zult het hebben."
„Ben je niet bang?" vroeg zij waarschuwend.
„Neen, neen", zei hij lachend, „ik ben niet bang. Vooruit!"
„Het is heel erg groot", waarschuwde zij weer.
„In orde, schiet op!"
„Nu dan...."
Zij haalde diep adem, als een kind, terwijl zij de hoogste wens haars levens uitsprak.
„Ik zou een boerderij willen hebben. Veel koeien, veel land, veel gras. Ik zou ze willen hebben bij San-Lean'; daar woont mijn zuster. Ik zou de melk in Oakland verkopen. Ik zou veel geld verdienen. Joe en Nick passen nu op de koeien,

maar zij zouden dan naar school gaan. Later zouden zij machinisten aan het spoor worden. Ja, ik zou graag de boerderij hebben."

Zij zweeg en bleef Martin met schitterende ogen aanzien.

„Je zult ze hebben", verklaarde hij onmiddellijk.

Zij knikte en raakte beleefd met haar lippen haar wijnglas aan om den gever van het geschenk, dat zij nooit zou ontvangen, te danken. Zijn hart was goed en zij waardeerde zijn bedoeling evengoed, alsof de gift werkelijk zou volgen.

„Neen, Maria", vervolgde hij, „Nick en Joe zullen geen melk behoeven rond te brengen en al de kinderen zullen naar school kunnen gaan en het hele jaar mooie schoenen dragen. Het zal een eerste klas boerderij zijn — alles compleet. Er zal een huis zijn om in te wonen, een stal voor het paard, en koestallen, dat spreekt vanzelf. Dan zullen er kippen zijn, varkens, groenten, vruchtbomen en al die dingen. En er zullen genoeg koeien zijn, dat je een of twee knechts kunt houden. Dan zal jij niets anders te doen hebben dan op de kinderen te passen. Ik zal een goeden man voor je vinden; je kunt trouwen en je gemak nemen, terwijl hij voor de boerderij zorgt."

En daarna stond Martin op en bracht zijn gekleed costuum naar de lommerd. Zijn toestand was wanhopig, want daardoor kon hij Ruth niet meer bezoeken. Hij had geen toonbaar tweede pak, en ofschoon hij er mee naar den bakker en den slager en in geval van nood ook naar zijn zuster kon gaan, zou hij er niet over denken zo schunnig gekleed bij de Morses te komen.

Hij ploeterde voort, ellendig, bijna wanhopig, tot hij tot de overtuiging kwam, dat ook de tweede veldslag verloren was, en dat hij werk moest zoeken. Door dit te doen zou hij elkeen tevredenstellen — den kruidenier, Ruth, zijn zuster, en zelfs

Maria, wie hij een maand kamerhuur schuldig was. Hij was twee maanden ten achter met zijn schrijfmachine en de zaak eiste betaling of teruggave der machine.

Op een ochtend, toen zijn toestand erger was dan ooit, bracht de brievenbesteller hem een korte, dunne envelop. Martin keek in de linkerbovenhoek en las de naam en het adres van de Transcontinental Monthly.

Zijn hart sprong op tot zijn keel, en hij voelde zich plotseling half bewusteloos, terwijl zijn knieën knikten. Hij waggelde naar zijn kamer en ging op het bed zitten, de envelop nog steeds ongeopend, en op dat ogenblik begreep hij hoe mensen plotseling doodvallen bij het horen van buitengewoon goed nieuws.

En het sprak vanzelf, dat dit goed nieuws was. Er was geen manuscript in die dunne envelop, dus was zijn verhaal aangenomen. Hij wist, dat een van zijn verhalen, „Het luiden der klokken", in handen van de Transcontinental was, en dat het vijfduizend woorden lang was. En daar eerste klas tijdschriften altijd betaalden, zodra iets was aangenomen, was er een cheque in de envelop. Twee cent per woord — twintig dollar per duizend; de cheque moest voor honderd dollar zijn, honderd dollar!

Hij scheurde de envelop open en haalde er een getypte brief uit. Er was geen cheque. Hij keek in de envelop, hield ze tegen het licht, maar kon zijn ogen niet geloven, en in bevende haast scheurde hij de envelop vaneen. Er was geen cheque. Hij las de brief, de loftuitingen van den uitgever doorvliegend, om te zien, waarom er geen cheque ingesloten was. Die reden vond hij niet, maar hij vond wel iets dat hem plotseling deed terugdeinzen. De brief viel hem uit de hand. Zijn ogen werden dof, en hij ging achterover op zijn kussen liggen, de deken tot aan zijn kin optrekkend.

Vijf dollar voor het „Luiden der Klokken" — vijf dollar voor vijfduizend woorden! In plaats van twee cent per woord — tien woorden voor een cent. En de uitgever vond het verhaal zo mooi! En hij zou de cheque ontvangen, zodra het verhaal was afgedrukt. Dan was het allemaal onzin: twee cent per woord en betaling bij aannemen. Het was een leugen en die had hem op een dwaalspoor gebracht. Hij zou nooit gepoogd hebben te schrijven, als hij dit had geweten. Hij zou gaan werken — werken voor Ruth. Hij dacht aan zijn eerste poging tot schrijven en schrikte van de tijd, die hij had verspild — en dat alles voor tien woorden voor een cent. En de andere hoge honorariums, die schrijvers hadden ontvangen en waarvan hij had gelezen, moesten dus ook leugens zijn. En hij had dit lokaas geslikt, de leugens van kranten omtrent de schrijvers en hun honorarium, en hij had er twee jaar door verknoeid! Maar het was thans uit, geen regel zou hij meer schrijven. Hij zou doen wat Ruth verlangde — wat iedereen van hem vroeg — hij zou een betrekking zoeken. Hij zou de volgende morgen vroeg uitgaan om een baantje te krijgen. En hij zou Ruth ook doen weten, dat hij van idee was veranderd en bereid was op haar vaders kantoor te komen. Vijf dollar voor vijfduizend woorden, tien woorden voor een cent, de marktprijs voor een kunstwerk. De teleurstelling, de leugen, de onbeschaamdheid van dit alles beklemden zijn geest. Hij rilde en voelde pijn in zijn gebeente. Zijn rug deed pijn, zijn hoofd, zijn hersens, en zij schenen te zwellen, terwijl de pijn in zijn slapen ondraaglijk was. En vlak voor zijn ogen zag hij de 3.85 doll., die hij den kruidenier schuldig was. Hij opende zijn ogen om er aan te ontkomen, maar het witte licht in de kamer scheen zijn oogappels te verschroeien en dwong hem zijn ogen weer te sluiten, waardoor de 3.85 doll. weer voor hem stonden.

Vijf dollar voor vijfduizend woorden, tien woorden voor een cent — die gedachte wortelde vast in zijn hersens, en hij kon er evenmin aan ontsnappen als aan de 3.85 doll. Hierin scheen echter een verandering gekomen te zijn en hij keek nieuwsgierig, tot in plaats daarvan 2 doll. gekomen waren. O, dacht hij, dat was de bakker! Het volgende bedrag dat verscheen was 2.50 doll. Hij was iemand 2.50 doll. schuldig, dat was zeker, maar wie was dat? Na enige eeuwen zoeken wist hij, dat het Maria was. Hij had het vraagstuk opgelost, nu kon hij rusten. Maar neen, de 2.50 doll. verdwenen en in plaats daarvan kwamen 8 doll. Wie was dat? Hij moest weer gaan zoeken wie het was.

Hoelang hij aan het zoeken was geweest, wist hij niet, maar na hetgeen hem een eeuwigheid leek, werd hij tot zichzelf geroepen doordat er op zijn deur werd geklopt en Maria vroeg of hij ziek was. Hij antwoordde met een schorre stem, die hij niet herkende, dat hij alleen maar in slaap was gevallen. Hij was verbaasd, toen hij de duisternis in de kamer zag. Hij had de brief om twee uur 's middags ontvangen — en hij begreep, dat hij ziek was. Een hevige koorts greep hem aan en om twee uur 's nachts kwam Maria, die door het dunne schot zijn gekreun had gehoord, zijn kamer binnen om hete ijzers op zijn lichaam te leggen en vochtige doeken op zijn pijnlijke ogen.

HET EERSTE SUCCES

Martin Eden ging die volgende ochtend niet uit om een betrekking te zoeken. Het was laat op de middag, toen hij uit zijn ijlen ontwaakte en met pijnlijke ogen om zich heen keek. Mary, één van de Silva-bende, acht jaar oud, gaf een

gil, toen zij zag dat zijn bewustzijn was teruggekeerd. Maria kwam uit de keuken de kamer binnenhollen. Zij legde haar door werken vereelte hand op zijn hete voorhoofd en voelde zijn pols.
„Wou je wat eten?" vroeg zij.
Hij schudde zijn hoofd. Eten was wel wat hij het minst verlangde en het verbaasde hem, dat hij ooit in zijn leven honger had gehad.
„Ik ben ziek, Maria", zei hij zwakjes. „Wat is het? Weet je het?"
„Influenza", antwoordde zij. „In twee of drie dagen ben je weer beter. Beter dat je nu niet eet. Morgen kan je misschien weer flink eten."
Martin was niet gewend ziek te zijn en toen Maria en haar dochtertje de kamer uit waren, probeerde hij op te staan en zich te kleden. Door buitengewone wilskracht gelukte het hem — hoewel zijn hersens brandden en zijn ogen zo'n pijn deden, dat hij ze niet open kon houden — uit bed te komen, doch hij viel bewusteloos met zijn hoofd op tafel. Een halfuur later gelukte het hem weer in bed te komen, waar hij blij was te liggen met gesloten ogen en na te denken over al zijn pijnen en zwakheden.
Maria kwam verscheidene keren binnen om de doeken op zijn hoofd te verfrissen. Overigens liet zij hem met rust, te verstandig om hem met haar gebabbel te hinderen. Dit maakte hem zo dankbaar, dat hij inwendig mompelde: „Maria, je zult de boerderij hebben, stellig, stellig."
Toen herinnerde hij zich het verre verleden van gisteren. Het scheen een mensenleven geleden sedert hij die brief van de Transcontinental had ontvangen — een mensenleeftijd sedert hij met het schrijven had afgedaan en een nieuw blaadje had omgekeerd. Hij had de grendel er voor geschoven,

en wel heel stevig, en nu was hij neergeworpen en lag op zijn rug. Als hij zich niet had uitgehongerd, zou de influenza hem niet te pakken hebben gekregen. Hij was slecht gevoed en had dus niet de kracht gehad de ziektekiem, die zijn lichaam was binnengedrongen, te overwinnen. Dat was nu het resultaat.

„Wat helpt het iemand een hele bibliotheek vol te schrijven en zijn leven te verliezen?" vroeg hij luid. „Ik behoor daar niet. Litteratuur is niets voor mij. Ik ga naar kantoor, ontvang maandelijks mijn salaris en ga met Ruth in een klein huisje wonen."

Twee dagen later, nadat hij twee sneetjes toast en een ei had gegeten en een kop thee had gedronken, vroeg hij of de post niets had gebracht, maar hij bemerkte dat zijn ogen nog te veel pijn deden om te lezen.

„Lees het mij voor, Maria", zei hij. „Let maar niet op de grote, lange brieven. Gooi dit maar onder de tafel. Lees mij de kleine, dunne brieven voor."

„Kan ik niet", was het antwoord. „Teresa gaat naar school, zij kan het."

Dus opende Teresa Silva, oud negen jaar, zijn brieven en las ze hem voor. Hij luisterde verstrooid naar een lange aanmaningsbrief van de eigenaars der schrijfmachine, terwijl hij dacht over de middelen om een baantje te vinden. Eensklaps werd hij met een schok tot de werkelijkheid teruggeroepen.

„Wij bieden u veertig dollar voor al de rechten op uw verhaal", spelde Teresa langzaam, „ingeval u geneigd zijt de door ons voorgestelde veranderingen aan te brengen."

„Welk tijdschrift is dat?" schreeuwde Martin. „Hier, geef het mij!"

Hij kon nu zien te lezen en hij voelde niets van de pijn,

die het deed. Het was de White Mouse, die hem veertig dollar bood, en het verhaal was „De Maalstroom", een van zijn eerste novellen. Hij las de brief telkens en telkens weer. De uitgever vertelde hem onomwonden, dat hij het idee niet behoorlijk had uitgewerkt, maar dat zij het idee kochten, omdat het zo origineel was. Als zij het verhaal tot op twee derden konden verminderen, zouden zij het nemen en hem bij ontvangst van zijn antwoord veertig dollar zenden.
Hij vroeg om pen en inkt en vertelde den uitgever, dat hij het verhaal tot twee derden mocht verkorten en hem dadelijk het geld moest sturen.
Toen de brief door Teresa naar de bus was gebracht, ging Martin achteroverliggen om na te denken. Het was dus geen leugen! De White Mouse betaalde dadelijk. Er waren drieduizend woorden in „De Maalstroom". Met een derde verminderd zouden er tweeduizend woorden zijn. Tegen twee cent per woord was dit veertig dollar! De kranten hadden dus waarheid gesproken! En hij had gedacht dat de White Mouse een derde klas blad was. Blijkbaar kende hij de tijdschriften niet goed. Hij had gedacht dat de Transcontinental eerste klas was, en die betaalde een cent voor tien woorden.
Nu, één ding was wel zeker; als hij hersteld was, zou hij niet op een betrekking uitgaan! Er waren meer verhalen in zijn hoofd, even goed als „De Maalstroom", en tegen veertig dollar per stuk zou hij veel meer verdienen dan in welke betrekking ook. Juist toen hij dacht dat hij de slag had verloren, was deze gewonnen. Zijn loopbaan was dus duidelijk. De weg was vrij. Hij wilde dat Ruth bij hem was, om zijn vreugde te delen, en toen hij de brieven nog eens doorkeek, die op zijn bed lagen, vond hij er een van haar. De brief was zo liefelijk verwijtend: zij begreep niet waarom hij zo'n tijd van haar was weg-

gebleven. Aanbiddend las hij de brief over, iedere haal van haar pen liefkozend en in het eind haar handtekening kussend. En in zijn antwoord vertelde hij haar eerlijk, dat hij haar niet had bezocht, omdat zijn kleren in de lommerd stonden. Hij vertelde haar, dat hij ziek was geweest, doch nu weer bijna hersteld was, en dat hij binnen een dag of veertien zijn kleren zou inlossen en bij haar komen.

Maar Ruth wilde geen veertien dagen wachten. Bovendien was haar minnaar ziek. De volgende middag kwam zij, vergezeld door Arthur, in het rijtuig der Morses, tot verrukking der Silva-bende en van al de kinderen in de straat en tot schrik van Maria. Zij sloeg de kinderen, die om de beide jongelui heendrongen, om de oren en maakte in afschuwelijk Engels haar excuses over haar toilet. Haar mouwen waren opgestroopt en de grauwe zak vol zeepschuim vertelde van de taak waarmee zij zo juist bezig was geweest. Zo verbouwereerd was zij door het verschijnen der beide deftige mensen, die naar haar commensaal vroegen, dat zij vergat hun te verzoeken in „het salon" plaats te nemen.

Om Martin's kamertje binnen te komen, moesten zij de keuken doorgaan, warm en vochtig door de grote was.... Met grote moeite gelukte het Ruth tussen de nauwe doorgang naar Martin's bed te komen. Arthur bleef niet lang; Ruth zat op de enige stoel, en nadat hij zijn plicht had gedaan, ging hij naar buiten en wachtte daar.

Martin was half dol, toen hij Ruth zag. Hij verlangde naar sympathie, die bij hem verstandelijk begrijpen betekende. Maar hij moest nog leren dat Ruth's sympathie voornamelijk een gevoelskwestie was. Terwijl Martin dus haar hand vasthield en opgewekt met haar sprak, drong haar liefde haar ook zijn hand te drukken, en haar ogen waren vochtig en schitterend bij het zien van zijn hulpeloosheid en de sporen,

welke de ziekte en het lijden op zijn gezicht hadden achtergelaten.
Maar terwijl hij haar vertelde van de Transcontinental en de White Mouse, volgde zij hem niet. Zij hoorde de woorden, die hij sprak, en begreep hun belangrijkheid in letterkundig opzicht, maar zij leed niet met hem zijn wanhoop en genoot niet met hem zijn verrukking. Zij kon niet buiten haar eigen nauwe kringetje gaan. Het kon haar niet schelen of hij verhalen verkocht aan tijdschriften. Het huwelijk was het enige, dat haar interesseerde.
Dat wist zij zelf niet, evenmin als zij wist dat haar wens, dat Martin een positie zou innemen, de instinctmatige wens naar het moederschap was. Zij zou gebloosd hebben, als iemand haar dit met ronde woorden had gezegd en dan zou zij woedend geworden zijn en beweerd hebben, dat haar enige belangstelling was voor den man, dien zij liefhad, en zijn vooruitgang in de wereld.
Terwijl dus Martin zijn hart voor haar uitstortte, opgewonden door het eerste succes van zijn lievelingswerk in de wereld, lette zij alleen op zijn woorden en keek nu en dan de kamer rond, vol afschuw over hetgeen zij zag.
Voor de eerste keer zag Ruth de armoede in het sombere gelaat. Hongerlijdende minnaars hadden haar altijd romantisch toegeschenen, maar zij had geen idee hoe hongerlijdende minnaars woonden. Zij had nooit kunnen denken, dat het zo zou zijn. Voortdurend dwaalde haar blik van hem naar de kamer en weer terug. De zeeplucht van vuile kleren, die met haar uit de keuken was binnengekomen, maakte haar onpasselijk. Martin moest er van doortrokken zijn, dacht Ruth, wanneer die vreselijke vrouw dikwijls waste. Toen zij weer naar Martin keek, scheen zij op hem het vuil van zijn omgeving te zien. Zij had hem nooit ongeschoren gezien

en de baard van drie dagen op zijn gezicht vond zij walgelijk. Niet alleen gaf het hem hetzelfde donkere voorkomen als de Silva's, maar het scheen de dierlijke kracht van zijn persoon, de kracht die zij verafschuwde, sterker te accentueren.
„Wat is dat voor een lucht?" vroeg zij plotseling.
„Ik vermoed, een van Maria's wasluchtjes", was het antwoord.
„Neen, neen, dat niet. Het is iets anders, een vieze, bedorven lucht."
Martin snoof de lucht op, voor hij antwoordde.
„Ik ruik hier niets anders dan oude tabakslucht", verklaarde hij.
„Dat is het. Het is vreselijk. Waarom rook je zoveel, Martin?"
„Ik weet het niet, behalve dat ik meer rook dan anders, wanneer ik zo alleen ben. En dan is het ook zo'n langdurige gewoonte. Ik heb het geleerd, toen ik nog een kleine jongen was."
„Het is geen goede gewoonte, zie je", sprak zij verwijtend, „het riekt zo akelig."
„Dat is de schuld van de tabak. Ik kan alleen maar de goedkoopste betalen. Doch wacht maar tot ik mijn veertig dollarcheque heb ontvangen. Dan zal ik een merk roken, dat zelfs de engelen niet zal hinderen. Maar dat was nog zo kwaad niet, hè? — twee dingen aangenomen in twee dagen? Die vijf en veertig dollar zullen al mijn schulden betalen."
„Voor twee jaar werk?" vroeg zij.
„Neen, voor minder dan een week werk. Och, geef mij dat boek eens aan, dat op tafel ligt, dat boek met de grijze omslag." Hij opende het en begon snel de bladen om te slaan.
„Ja, ik had gelijk. Vier dagen voor „Het luiden der klokken"; twee dagen voor „De Maalstroom". Dat is vijf en veertig dollar voor een week, honderd tachtig dollar per maand. Dat is meer dan elk salaris, dat ik zou kunnen verdienen. En bovendien begin ik pas. Duizend dollar per maand is niet te veel om voor jou alles te kopen, dat ik wil. Een salaris van vijf honderd

dollar per maand zou te klein zijn; die vijf en veertig zijn maar een begin. Wacht tot ik op streek ben!"

„En, Martin, lieve jongen, als je nu eens kon besluiten het roken op te geven! Je bent een schoorsteen, een levende vulkaan, een wandelende rookwolk, lieve Martin; het is werkelijk schande."

Zij leunde naar hem over, met smekende ogen, en terwijl hij naar haar fijn gezichtje keek en in haar reine, heldere ogen, werd hij als vroeger getroffen door zijn eigen onwaardigheid.

„Ik wou, dat je niet zoudt roken", fluisterde zij. „Toe.... om mijnentwil!"

„Best, dan zal ik het niet meer doen!" riep hij uit. „Ik zal alles doen wat je vraagt, liefste.... alles.... dat weet je wel."

Zij leunde nog dichter naar hem toe en mompelde in zijn armen:

„Je weet, dat ik het niet voor mij zelf vraag, Martin, maar voor jou. Ik ben overtuigd, dat roken slecht voor je is. En bovendien, men moet geen slaaf zijn — zeker geen slaaf van bedwelmende dingen."

„Ik zal altijd jouw slaaf zijn", zei hij glimlachend.

„In welk geval ik zal beginnen mijn bevelen te geven."

Zij keek hem schalks aan.

„Ik leef slechts om Uwe Majesteit te gehoorzamen."

„Welnu dan, mijn eerste bevel is: Gij zult u elke dag scheren! Zie hoe je mijn wang hebt gekrabd."

En zo eindigde alles met liefkozingen en liefdesscherts.

Zij stond op om de kamer eens rond te zien. Zij zag de stapel teruggezonden manuscripten onder de tafel, bewonderde de petroleumkachel, maar vond de etensplanken geheel ledig.

„Maar je hebt niets te eten, arme lieveling", sprak zij vol teder medelijden. „Je moet uitgehongerd zijn."
„Ik bewaar mijn eten in Maria's kast", loog hij; „daar blijft het beter dan hier. Geen gevaar dat ik van honger sterf. Zie maar eens hier!"
Zij was weer bij hem gekomen; zij zag hem zijn arm buigen; zij zag de biceps zwellen tot een zware spierbundel. Dat gezicht walgde haar. D.w.z. haar aesthetisch gevoel kwam er tegen in opstand. Maar haar polsslag, haar bloed, elke vezel van haar lichaam snakte er naar, en door hem aangetrokken kwam zij dichter bij hem. O, als zij bij hem was, had zij hem zo lief!
„Die influenza betekent niets", zei hij, „het doet een beetje pijn en geeft iemand lelijke pijn in zijn hoofd."
Zij schoof dichter bij hem.
„O, Martin, ik heb je zo lief, zo lief! — En ik ben zo jaloers op je verleden! Maar nu moet ik heengaan, lieveling. Arthur wenkt mij te komen. Hij heeft nu lang genoeg gewacht. En nu, vaarwel lieveling!"
Bij de deur gekomen, riep zij hem toe: „Bij de apothekers kan ik een drankje krijgen, dat mannen helpt op te houden met roken. Ik zal je er wat van sturen."
De deur ging dicht, maar werd weer geopend.
„Ik heb je lief, ik heb je lief!" fluisterde zij en verdween toen werkelijk.

NIEUWE GEZICHTEN

De zon van Martin's geluk was aan het opkomen. De dag na Ruth's bezoek ontving hij een cheque van drie dollar voor drie versjes, die hij naar een weekblad in New York

had gezonden. Twee dagen later nam een krant in Chicago zijn „Schatvinders" aan, met de belofte tien dollar te betalen, zodra het werd gedrukt. De prijs was laag, maar het was het eerste artikel, dat hij had geschreven — zijn allereerste poging om zijn gedachten te laten drukken.
Om op alles de kroon te zetten, werd zijn tweede poging, het verhaal voor jongens, aangenomen door een kindermaandblad. Wel is waar was het verhaal 21.000 woorden lang en boden zij hem zestien dollar bij het verschijnen, maar het was ook waar, dat het zijn tweede poging was en dat hij zelf overtuigd was van de onrijpe wijze, waarop het was geschreven.
De drie dollar, die hij ontving voor zijn versjes, gebruikte hij om op de meest armoedige wijze zijn leven te rekken, tot hij de White Mouse-cheque ontving. Hij was op een heel klein rantsoen gesteld, toen deze cheque kwam. Hij wisselde zijn cheque bij zijn kruidenier en maakte daardoor zulk een grote indruk, dat deze voor later een vergroting van zijn crediet beloofde.
Hij betaalde den kruidenier ten volle en kreeg een handvol rammelend kleingeld terug. Hij betaalde ook de andere kooplui, haalde zijn costuum en zijn fiets uit de lommerd, voldeed een maand huur van zijn schrijfmachine en betaalde Maria al de huur, welke hij haar schuldig was en nog een maand vooruit. Zodoende hield hij slechts drie dollar over. Maar dit kleine bedrag leek hem een groot kapitaal. Zodra hij zijn kleren terug had, was hij Ruth gaan opzoeken en onderweg kon hij niet nalaten het handjevol zilver in zijn zak te laten rammelen. Hij was zo lang zonder geld geweest, dat hij — zoals een gered verhongerend man het ongebruikte eten niet uit zijn ogen kan laten — zijn handen niet van het zilver af kon houden. Hij was niet gierig of hebzuchtig, maar het geld betekende voor hem meer dan zoveel dollars

en centen. Het betekende voor hem succes en de adelaars op de munten waren voor hem evenveel gevleugelde geluksgodinnen.
In het huis der Morses vond hij een groot aantal gasten. Ruth's twee nichtjes uit San Rafael waren er te logeren en mevrouw Morse volgde hiermee haar voornemen om Ruth met jongelui te omgeven. De veldtocht was begonnen gedurende Martin's gedwongen afwezigheid. Zij was er op gesteld in haar huis mannen te ontvangen, die iets presteerden. Dus ontmoette Martin er, behalve de nichtjes Florence en Dorothy, twee professoren aan de universiteit, een in het Latijn en een in het Engels; een jong officier, die pas terug was van de Philippijnen, een vroegeren schoolkameraad van Ruth; een jongmens, Melville genaamd, secretaris van Joseph Perkins, hoofd van de San Francisco Trust Company; en eindelijk een kassier van een bank, Charles Hapgood, een jeugdig uitziend man van vijf en dertig jaar — in elk opzicht een man, die een „toekomst" had.
Onder de dames was er een, die portretten schilderde; een die beroepsmusicienne was; een, die de graad van doctor in de sociologie had en die plaatselijk beroemd was door haar sociaal werk in de achterbuurten van San Francisco. Maar de vrouwen hadden geen grote plaats in mevrouw Morse's plannen. Hoogstens waren zij noodzakelijke, bijkomende dingen.
„Wind je niet op, als je spreekt", waarschuwde Ruth Martin, vóór de marteling van het voorstellen begon.
In het begin hield hij zich een beetje stijf, gedrukt door het gevoel van zijn eigen onhandigheid; voornamelijk zaten zijn brede schouders hem in de weg. En toch school er onder Martin's ontzag voor deze omgeving zijn gevoel van eigenwaarde, dat hem dwong zijn krachten te meten met al die

mannen en vrouwen, die zoveel geleerd hadden van het leven en uit de boeken, welke hij niet kende.
Ruth's blikken dwaalden naar hem toe om te zien, hoe hij opschoot, en zij was verrast en verbaasd door het gemak, waarmee hij kennis maakte met haar nichtjes. Hij was volstrekt niet opgewonden, terwijl zijn zittende houding voorkwam, dat zijn schouders hem in de weg zaten. Ruth wist, dat het verstandige meisjes waren, oppervlakkig maar geestig, en zij kon nauwelijks begrijpen, dat zij later — bij het naar bed gaan — Martin zo prezen. Maar hij daarentegen — in zijn stand een geestige grappenmaker op bals en Zondagse picnics — had het schertsen en goedig schermutselen in die omgeving uiterst gemakkelijk gevonden. En die avond stond het succes naast hem, klopte hem op de schouder en vertelde hem, dat hij zich behoorlijk gedroeg, zodat hij kon lachen en anderen doen lachen en toch niet verlegen behoefde te zijn. Later vond Ruth's bezorgdheid meer reden. Martin en professor Caldwell waren samen in een in het oog vallend hoekje geraakt en hoewel Martin niet langer met zijn handen door de lucht zwaaide, vond Ruth dat zijn ogen te veel schitterden en te dikwijls, dat hij te snel en te warm sprak, dat hij te opgewonden werd en dat zijn wangen te rood werden. Hij miste decorum en zelfbeheersing, en vormde beslist een contrast met den jongen professor, met wien hij sprak.
Maar Martin bekommerde zich niet om de vormen. Hij had vlug de getrainde geest en de grote kennis van den ander ontdekt. Bovendien beantwoordde professor Caldwell niet aan Martin's idee van een Engelsen professor. Martin wilde hem over zijn vak laten spreken, en ofschoon de ander dit eerst niet wilde, slaagde Martin er in het hem toch te laten doen. Want Martin wist niet waarom men niet over zijn beroep zou praten.

Terwijl Ruth langs hen ging, hoorde zij Martin juist zeggen: „U zegt dergelijke ketterijen toch zeker niet in de universiteit?"
Professor Caldwell haalde zijn schouders op.
„Ik geloof, dat er niet veel aan de universiteit zijn, die mij mogen lijden. Ik voel mij er soms niet op mijn plaats en heb het idee, dat ik thuis behoor in Parijs, in een kluizenaarshut, in de een of andere wilde Zigeunerbende, waar ik zure, rode wijn moest drinken — waar ik in een goedkoop restaurant in het Quartier Latin moest eten, waar ik met luider stem radicale meningen omtrent de hele schepping moest uitschreeuwen. Ik geloof werkelijk, dat ik voor radicaal in de wieg gelegd ben. Maar er zijn zoveel dingen, waarvan ik niet zeker ben. Ik word bedeesd, als ik van aangezicht tot aangezicht sta met mijn menselijke zwakheden, die mij beletten alle factoren in menselijke levensproblemen te begrijpen.
„Ik zal u zeggen, wat uw oordeel zo verzwakt", zei Martin. „U mist biologie. Die komt niet voor in uw stelsel der dingen...."
Ruth wist niet wat zij hoorde. Zij had twee cursussen gevolgd onder professor Caldwell en beschouwde hem als den bezitter van alle mogelijke kennis.
Onder het een of ander voorwendsel wist Ruth Martin mee te krijgen, en toen zij op enige afstand waren gekomen, fluisterde zij:
„Je moest professor Caldwell niet zo in beslag nemen. Anderen willen ook eens met hem spreken."
„Het is mijn schuld", gaf Martin toe. „Maar hij was zo interessant, dat ik daaraan niet dacht. Hij is de verstandigste, meest ontwikkelde man, met wien ik ooit heb gesproken. En ik zal je nog iets vertellen. Ik dacht vroeger dat ieder, die op de universiteit was geweest of die een hoge positie in de maatschappij innam, even schitterend en ontwikkeld was als hij."

„Hij is een uitzondering", antwoordde zij.
„Dat geloof ik ook. Met wien wil je, dat ik nu spreek? O, ja, breng mij eens in aanraking met dien kassier."
Martin sprak een kwartier met hem en Ruth kon geen voorbeeldiger gedrag van haar minnaar verlangen. Geen enkele maal schitterden zijn ogen of kreeg hij een kleur, terwijl de kalmte en de rust, waarmee hij sprak, haar verrasten. Maar in Martin's ogen daalde de hele menigte kassiers enige honderden procenten en de hele verdere avond was hij onder de indruk, dat kassiers en uitsprekers van laag-bij-de-grondse dingen synoniemen waren.
Den officier vond hij een goedigen, eenvoudigen, gezonden jongen man, tevreden met de plaats in het leven, waarop geboorte en geluk hem hadden gebracht. Toen Martin hoorde, dat hij twee jaar aan de universiteit was geweest, begreep hij niet, waar de jonge man al zijn kennis had gelaten. Niettemin mocht Martin hem beter lijden dan den kassier, die zo banaal was.
„Ik heb werkelijk niets tegen banaliteiten", vertelde hij Ruth later, „maar wat mij zo irriteert is de verwaande, zelf-ingenomen zekerheid, waarmee ze worden geuit, en de tijd, die hij nodig heeft om dat te doen. Ik zou dien man de hele geschiedenis der Hervorming kunnen vertellen in de tijd, die hij gebruikte om mij te vertellen, dat de Union Labor Party ineengesmolten was met de Democraten."
„Het spijt mij, dat hij niet in je smaak valt", was haar antwoord.
Even later vroeg zij:
„En hoe vind je mijn nichtjes?"
„Ik vond ze aardiger dan de andere vrouwen. Ze houden van een grapje, al zijn ze wat geaffecteerd."
„En de andere dames?"

Hij schudde het hoofd.
„De sociologische dame is niet meer dan een sociologische papegaai; de schilderes is een vervelend wezen. Zij zou een goede vrouw zijn voor den kassier. En die muziekvrouw? Het kan mij niet schelen hoe vlug haar vingers zijn, hoe volmaakt haar techniek, hoe hemels haar voordracht — een feit is, dat zij niets van muziek weet.
„Zij speelt prachtig", sprak Ruth tegen.
„O, ja, zij maakt prachtige gymnastiek op de piano, maar zij weet geen greintje van de intrinsieke bedoeling der muziek. Ik vroeg haar wat de muziek voor haar was — je weet, dat ik altijd nieuwsgierig ben naar dergelijke dingen — en zij wist niet wat het voor haar was, behalve dat zij de muziek aanbad, dat deze de grootste van alle kunsten was en dat ze meer dan haar leven voor haar betekende."
„Je wou, dat zij over haar vak ging spreken?" verweet Ruth hem.
„Ik beken het. En als zij in haar vak al nullen waren, stel je dan eens voor wat ik had moeten lijden, als zij over andere dingen waren gaan spreken! Vroeger dacht ik, dat ik hier niets dan schitterende, ontwikkelde mannen en vrouwen zou ontmoeten. Maar uit het weinige, dat ik van hen heb gezien, lijken zij mij een troep uilskuikens — de meesten hunner ten minste — en negentig percent van de rest is vervelend. Alleen professor Caldwell is anders. Hij is een man in alle opzichten, met gezonde, ontwikkelde hersens."
Ruth's gezicht klaarde op.
Die avond ging Martin naar huis met gemengde gevoelens. Hij was teleurgesteld in zijn doel, in de personen, tot wie hij was opgeklommen. Anderdeels was hij aangemoedigd door zijn succes. Het opklimmen was gemakkelijker geweest dan hij had verwacht. Hij stond boven hen, tot wie hij was

opgeklommen — met uitzondering van professor Caldwell. Hij wist meer dan zij van het leven en de boeken en hij begreep niet waar zij hetgeen zij geleerd hadden verborgen. Hij wist niet, dat hij zelf buitengewone hersens had; hij wist evenmin dat de personen, die grote gedachten hadden, niet in de omgeving der Morses gevonden werden; hij wist ook niet, dat zulke mensen waren als eenzame adelaars, zwevend in de azuren hemel, ver boven de aarde en haar zwermend, woelend leven.

BITTERE ERVARINGEN

Maar het Succes had Martin's adres vergeten en zijn boden kwamen niet langer aan zijn deur. Vijf en twintig dagen, Zondagen en feestdagen meegeteld, was hij aanhoudend bezig aan een studie, een lange studie van ongeveer 35.000 woorden. Het was een aanval op de school van Maeterlinck, op het mysticisme — een aanval uit de citadel der positieve wetenschap op de wonderdromers.

Gedurende die vijf en twintig dagen verkocht hij dagbladwerk voor zes en een halve dollar. Een aardigheid had vijftig cent opgebracht en een tweede, verkocht aan een humoristisch weekblad, had hem een dollar bezorgd. Met twee humoristische verzen had hij twee dollar en drie dollar verdiend. Toen zijn crediet was uitgeput, keerden zijn gekleed costuum en zijn fiets weer naar de lommerd terug. Weer zeurden de mensen van de schrijfmachine om hun geld, met nadruk verzekerend, dat volgens afspraak de huur vooruit betaald moest worden.

Door de verkoop van die kleine dingen aangemoedigd, keerde Martin tot zijn krantenwerk terug. Misschien kon hij er toch zijn brood mee verdienen! Opeengestapeld onder de tafel

lagen de vier en twintig korte verhalen, die hij onlangs had terugontvangen.
De tien dollar, waarvoor Martin zijn „Schatvinders" had verkocht aan het Chicagoër tijdschrift, kwamen niet in zijn bezit. Het artikel was verschenen, zoals hij in de leeszaal had gezien, maar geen woord hoorde hij van den uitgever. Zijn brieven werden als niet ontvangen beschouwd. Om zichzelf te overtuigen, dat ze ontvangen waren, tekende hij er enige aan. Het was niets minder dan diefstal, besloot hij — brutale diefstal. Terwijl hij honger leed, ontstal men hem zijn koopwaar, het enige, dat hem brood kon verschaffen. Youth and Age was een weekblad, en het had twee derden van zijn vervolgverhaal afgedrukt, toen het ophield te verschijnen. Hiermee verdween al zijn hoop op de zestien dollar.
Om op alles de kroon te zetten, ging „De Smeltkroes", dat hij als zijn beste werk beschouwde, voor hem verloren. Hij had het naar The Billow gezonden, een weekblad in San Francisco. De voornaamste reden, waarom hij het daarheen had gestuurd was, dat het zulk een korte weg behoefde af te leggen en dat hij dus spoedig antwoord kon hebben. Veertien dagen later zag hij tot zijn grote vreugde in het laatste nummer, in de krantenkiosk, zijn verhaal in zijn geheel afgedrukt, geïllustreerd en op de ereplaats. Met kloppende polsen ging hij naar huis, zich afvragend hoeveel zij hem zouden betalen voor een van de beste dingen, die hij had gemaakt. Ook was hij aangenaam verrast door de snelheid, waarmee het was aangenomen en geplaatst.
Dat de redactie hem niet had geschreven, dat zijn werk was aangenomen, maakte de verrassing des te groter.
Na een week, twee weken gewacht te hebben, overwon zijn wanhoop zijn schroom en schreef hij naar de redactie van The Billow, dat waarschijnlijk door een klein verzuim

van de directie vergeten was hem zijn afrekening te zenden. Al krijg ik niet meer dan vijf dollar, dacht Martin, dan kan ik er genoeg bonen en erwtensoep voor kopen om in staat te zijn een half dozijn van die dingen te schrijven, die minstens even goed zijn.

Hij kreeg een brief van den redacteur, zo brutaal, dat hij Martin's bewondering opwekte.

„Wij danken u", las hij, „voor uw uitmuntende bijdrage. Onze hele redactie was er verrukt over, en zoals u ziet hebben wij haar onmiddellijk op de ereplaats afgedrukt. Wij hopen van harte, dat de illustraties naar uw zin zijn. Bij het herlezen van uw brief schijnt het ons toe, dat u in de dwaling verkeert, dat wij betalen voor ongevraagde inzendingen. Dat is niet onze gewoonte en u weet, dat de uwe ongevraagd was. Toen wij uw verhaal ontvingen, dachten wij natuurlijk, dat u onze condities zoudt kennen. Wij kunnen nu alleen maar het misverstand betreuren en u de verzekering van onze oprechte hoogachting geven. U nogmaals dankend voor uw bijdrage en hopend meer van u te ontvangen, verblijven wij, enz."

Er was ook nog een P. S., waarin gezegd werd, dat The Billow, hoewel nooit gratis exemplaren zendend, het grote genoegen zou hebben hem gratis alle nummers van de jaargang te zenden.

Na die ondervinding typte Martin aan het hoofd van al zijn manuscripten: „aangeboden tegen uw gewoon honorarium".

„Er zal wel eens een dag komen", troostte hij zich, „dat zij tegen *mijn* condities zullen moeten betalen!

Toen de heerlijke Californische lente kwam, leed Martin erger honger dan ooit en meer dan vroeger maakte hij uitstapjes naar den lommerdhouder in Oakland.

IDEAAL EN WERKELIJKHEID

Het was een harde zomer voor Martin.
Op een schone dag in de herfst, een dag gelijkend op die van het vorige jaar, waarop hij haar zijn liefde verklaarde, las hij Ruth zijn „Liefdescyclus" voor. Het was in de namiddag en evenals vroeger waren zij naar hun geliefde plek in de bergen gefietst. Nu en dan had zij, terwijl hij las, uitroepen van verrukking laten horen, en nu hij het laatste blad van zijn manuscript bij de andere legde, wachtte hij haar oordeel. Zij wachtte eer zij sprak en eindelijk zei zij weifelend, aarzelend om de hardheid van dit oordeel onder woorden te brengen:
„Ik vind dat zij mooi zijn, heel mooi; maar je kunt ze niet verkopen, is het wel? Begrijp je wel goed wat ik bedoel? Jouw wijze van schrijven is niet practisch. Er is iets in — waardoor je er je kost niet mee kunt verdienen. O, lieveling, begrijp mij niet verkeerd! Ik ben er door gevleid, ik ben er trots op — ik zou geen echte vrouw zijn, als dit niet zo was — dat je deze verzen voor mij schrijft. Maar zij maken ons huwelijk niet mogelijk. Begrijp je mij wel, Martin? Geloof niet, dat ik geldzuchtig ben. Het is liefde, de gedachte aan onze toekomst, die mij drukt. Een heel jaar is verlopen, sedert wij weten dat wij elkaar liefhebben, en onze trouwdag is nog geen stap nader gekomen. Geloof niet, dat ik onfatsoenlijk ben door zo over ons huwelijk te spreken, maar ik denk er zo met hart en ziel aan. Waarom tracht je niet werk aan een krant te krijgen, als je zo graag schrijft? Waarom word je niet verslaggever.... voor een poosje ten minste?"
„Dat zou mijn stijl bederven", was zijn antwoord, op zachte, eentonige wijze gegeven. „Je hebt geen idee hoe ik heb gewerkt om stijl te krijgen."

„Maar die korte verhaaltjes", redeneerde zij. „Je hebt ze knoeiwerk genoemd. Je hebt er zoveel geschreven. Hebben die je stijl dan niet bedorven?"
„Neen, dat is een heel ander geval. Die verhaaltjes werden geschreven na een hele dag van stijlstudie. Maar verslaggeverswerk is de hele dag stijl bederven. En als ik dan denk aan het genot dat mij het schrijven van de „Liefdescyclus" gaf! Die scheppende vreugde in haar edelste vorm! Dat was de beloning voor al mijn werken en zwoegen."
Maar Ruth wist niet wat scheppende vreugde was. Zij gebruikte de woorden — van haar lippen had hij ze het eerst gehoord. Zij had er over gelezen, ze had ze gehoord bij haar studie voor doctoranda in de letteren, maar zij kon zelf niets scheppen; haar uitingen van cultuur waren slechts napraten van hetgeen anderen zeiden.
„O Martin, als het je eens niet gelukte! Je moet toch ook aan mij denken, Martin!"
„Als het mij niet gelukt?"
Een ogenblik bleef hij haar aanstaren, alsof de gedachte welke zij uitsprak onmogelijk was. Toen begonnen zijn ogen weer te schitteren.
„Als het mij niet gelukt, word ik uitgever en jij wordt de vrouw van een uitgever."
Zij fronste haar voorhoofd bij zijn scherts — allerliefst, beminnelijk, zodat hij zijn armen om haar heen sloeg en haar kuste.
„Kom, houd nu op", drong zij aan, met een uiterste wilsinspanning zich losmakend van de betovering van zijn kracht. „Ik heb met vader en moeder gesproken. Ik ben nooit te voren zo tegen hen opgetreden. Ik eiste gehoord te worden. Ik was heel ongehoorzaam. Zij zijn tegen je, dat weet je, maar ik verzekerde hun telkens weer, dat ik je onveranderlijk liefhad

en eindelijk stemde vader dan toe, dat je, als je het wilde, dadelijk op zijn kantoor kon beginnen. En uit eigen beweging zei hij, dat hij je genoeg salaris zou geven om te trouwen en ergens een klein huisje te huren. Dat was heel mooi van hem — vind je niet?"

Met doffe pijn van wanhoop in het hart, greep Martin werktuiglijk in zijn zak naar tabak en papier — die er niet waren — om een sigaret te rollen, mompelde iets onverstaanbaars, en Ruth vervolgde:

„Eerlijk gezegd — en wees er niet boos om, ik vertel het je alleen maar om je precies te zeggen hoe hij over je denkt — houdt hij niet van je democratische begrippen en vindt hij, dat je een luiaard bent. Ik weet wel, dat je dit niet bent. Ik weet, dat je hard werkt."

Hoe hard wist zij zelfs niet, was Martin's gedachte.

„En wat betreft mijn democratische ideeën, vind je die zo erg?"

Hij keek haar strak in de ogen en wachtte op haar antwoord.

„Ik vind ze — ja — wel — niet erg geruststellend....", antwoordde zij.

De kwestie was voor hem beantwoord, en zo gedrukt was hij door de grauwheid van het leven, dat hij vergat welk voorstel zij hem zoëven had gedaan, en zij, die zo ver was gegaan als zij durfde, begon er niet weer over.

Martin las haar zijn studie „The Shame of the Sun" voor.

„Waarom word je geen verslaggever", vroeg zij hem, toen hij geëindigd had. „Je houdt immers zoveel van schrijven, en ik ben zeker dat je zult slagen. Je zoudt naam kunnen maken in de journalistieke wereld. Er zijn een groot aantal speciale correspondenten. Hun salaris is groot en de hele wereld is hun arbeidsveld. Zij worden overal heengezonden — naar de binnenlanden van Afrika, zoals Stanley — of

om den paus te interviewen, of om onbekende streken in Tibet door te trekken...."

„Mijn studie bevalt je dus niet? Je gelooft, dat ik wel een kansje heb in de journalistiek, maar niet in de letterkunde?"

„Neen, neen, ik vind je studie heel mooi. Ze loopt goed. Maar ik vrees, dat ze te hoog gaat voor je lezers — ten minste voor mij. Ze klinkt prachtig, maar ik begrijp er niets van. Je wetenschappelijke termen gaan mij te hoog en zie je, liefste, wat jou heel duidelijk toeschijnt, kan voor ons, andere mensen, heel onduidelijk zijn."

„Ik denk, dat het de filosofische opmerkingen zijn, die je niet bevallen", was al wat hij kon uitbrengen.

Hij gloeide van het herlezen van de rijpste gedachten, welke hij had neergeschreven, en haar oordeel verdoofde hem.

„Maar zie je er dan niets in", hield hij aan, „zie je de gedachte niet, die er in zit?"

Zij schudde het hoofd.

„Neen, het is zo heel anders dan alles wat ik heb gelezen. Ik heb Maeterlinck gelezen en ik begrijp hem...."

„Zijn mysticisme — begrijp je dat?" stoof hij op.

„Ja, maar dat van jou — dat een aanval op hem moet verbeelden, begrijp ik niet. Ja, als originaliteit meetelt...."

Hij legde haar met een ongeduldig gebaar het zwijgen op.

„Het schrijven is nu lang genoeg een speelgoed voor je geweest", begon zij even later. „Je hebt er nu lang genoeg mee gespeeld. Het is tijd het leven nu eens ernstig op te nemen — ons leven, Martin. Tot nu toe heb je alleen maar je eigen leven geleefd."

„Wil je, dat ik aan het werk ga?"

„Ja, vader heeft aangeboden...."

„Dat begrijp ik", viel hij haar in de rede, „maar wat ik weten wil is, of je je vertrouwen in mij hebt verloren?"

Zwijgend, met vochtige ogen, drukte zij hem de hand.
„In je schrijven, lieveling", fluisterde zij toestemmend.
„Je hebt massa's van mijn werk gelezen", vervolgde hij ruw, „wat dunkt je er van? Is het absoluut hopeloos? Hoe is het, vergeleken bij het werk van anderen?"
„Maar zij verkopen het hunne.... en jij.... verkoopt het niet."
„Dat is geen antwoord op mijn vraag. Vind jij, dat letterkunde volstrekt mijn roeping niet is?"
„Dan zal ik je antwoorden."
Zij spande al haar krachten in om het te doen.
„Ik geloof niet, dat schrijven je roeping is. Vergeef mij, liefste. Je dwingt mij het te zeggen — en je weet, dat ik beter van de litteratuur op de hoogte ben dan jij."
„Ja, jij bent doctoranda in de letteren", zei hij peinzend, „en je diende het wel te weten."
Na een stilte, die pijnlijk was voor beiden, vervolgde hij: „Maar er kan meer over gezegd worden. Ik weet wat er in mij is. Niemand weet dat zo goed als ik. Ik weet, dat ik zal slagen. Ik wil niet neergetrapt worden. Ik gloei van alles wat ik heb gezegd in verzen, verhalen en studies. Toch vraag ik je niet daarin vertrouwen te stellen. Ik vraag je niet, vertrouwen te stellen in mij of in mijn werk. Het enige dat ik je vraag is, mij lief te hebben en vertrouwen in de liefde te stellen.
Een jaar geleden heb ik je om twee jaar gevraagd. Een van die jaren moet nog verlopen. En ik geloof, op mijn eer en mijn ziel, dat ik geslaagd zal zijn voor dit jaar om is. Je herinnert je, dat je mij lang geleden hebt gezegd dat ik mijn leerlingstijd als schrijver moest doormaken. Welnu, ik heb die doorgemaakt. Weet je, dat ik vergeten ben wat het zeggen wil, rustig in te slapen? Enige millioenen jaren

geleden wist ik wat het was zoveel te slapen als ik wilde en natuurlijk wakker te worden door verzadiging van slaap. Nu word ik altijd gewekt door een wekker. Als ik vroeg of laat in slaap val, zet ik mijn wekker daarnaar. En dit en het uitblazen van mijn lamp zijn de laatste dingen, die ik 's avonds doe.

Als ik slaperig begin te worden, ruil ik het moeilijke boek, dat ik lees, voor een gemakkelijker. En als ik daarbij inslaap, stomp ik mijn hoofd met mijn knokkels om de slaap te verjagen. Ik slaap thans vier uren. Ik ben uitgehongerd van slaap. Er zijn tijden, dat ik duizelig ben van gebrek aan slaap — tijden, waarin de Dood met zijn rust en slaap mij verleidelijk schijnt.

En waarvoor heb ik dat alles gedaan? Voor jou! Om mijn leerlingstijd te verkorten. Om het Succes te dwingen, zich te haasten. En mijn leertijd is nu om. Ik zweer, dat ik elke maand meer leer dan een gewoon mens in een jaar. Het is geen bluf. Ik meet de resultaten af naar de boeken. Je broers zijn heden onwetende barbaren vergeleken bij mij en de kennis, die ik uit de boeken heb opgedaan in de uren, dat zij sliepen. Lang geleden wilde ik beroemd worden. Ik geef nu bitter weinig om roem. Jou wil ik hebben; ik verlang meer naar jou dan naar voedsel of kleding of roem. Mijn droom is, mijn hoofd aan je boezem te leggen en samen zo te slapen — en die droom zal waarheid worden, voor nog een jaar verlopen is."

De golven van zijn kracht sloegen tegen de hare; en op het ogenblik, dat haar wil tegenover de zijne stond, voelde zij zich het sterkst tot hem aangetrokken. De kracht, die altijd van hem naar haar uitstroomde, rolde nu uit zijn hartstochtelijke stem, uit zijn vonkenschietende ogen, uit de levenskracht en het verstand, die in hem oplaaiden. En op

dat ogenblik zag zij voor het eerst den waren Martin Eden, schitterend, onoverwinnelijk. En evenals dierentemmers hun ogenblikken van twijfel hebben, zo had zij het gevoel, dat zij niet de macht had deze wilde mannengeest te overwinnen.
„En dan, je hebt mij lief", ging hij hartstochtelijk voort. „Maar waarom heb je mij lief? Datgene in mij, wat mij dwingt tot schrijven, is hetzelfde dat jou tot liefde voor mij dwingt. Je hebt mij lief, omdat ik anders ben dan de mannen, die je tot nu toe hebt gekend en had kunnen liefkrijgen. Ik ben niet gemaakt voor lessenaar en kasboek, voor gekwebbel over wetten en gezeur over recht. Laat mij zulke dingen doen — maak mij als die andere mannen; laat mij het werk doen, dat zij doen; laat mij de lucht inademen, laat mij de ideeën krijgen, die ook zij hebben, en je hebt het verschil vernietigd, je hebt mij vernietigd, je hebt datgene vernietigd wat je liefhebt. Mijn drang om te schrijven is het meest levende in mij. Als ik maar een gewone klomp aarde was geweest, zou ik niet verlangd hebben te schrijven en zou jij mij niet als echtgenoot verkozen hebben."
„Maar je vergeet", viel zij hem in de rede, terwijl haar oppervlakkige geest een gelijkenis meende te zien, „er zijn excentrieke uitvinders geweest, die hun gezinnen hebben laten verhongeren, terwijl zij zochten naar een hersenschim als het perpetuum mobile. Ongetwijfeld hebben hun vrouwen hen liefgehad en met hen en voor hen geleden, niet door, maar trots het perpetuum mobile."
„Zeer zeker", was het antwoord, „maar er waren ook uitvinders, die niet excentriek waren en die honger leden, terwijl zij zochten naar practische dingen; en soms, dat weet men, zijn zij hierin ook geslaagd. Ik zoek immers geen onmogelijkheden...."
„Jij hebt het genoemd: het onmogelijke bereiken", viel zij hem in de rede.

„Ik sprak figuurlijk. Ik tracht te doen wat mannen voor mij reeds hebben gedaan — te schrijven en door schrijven mijn brood te verdienen."

Haar zwijgen prikkelde hem.

„Is dan voor jou mijn schrijven een even grote hersenschim als het perpetuum mobile?" vroeg hij.

Hij las haar antwoord in de druk van haar hand op de zijne — de strelende moederhand voor het bezeerde kind. En voor haar was hij niets dan een ziek kind, de dwaze man, die trachtte het onmogelijke te bereiken.

Weer waarschuwde zij hem voor de tegenwerking van haar vader en moeder.

„Maar je hebt mij immers lief?" vroeg hij.

„Ja, ja", riep zij uit.

„En ik heb jou lief, niet hen, en niets dat zij doen, kan mij hinderen."

Er klonk triomf uit zijn stem.

„Want ik heb vertrouwen in je liefde, geen vrees voor hun vijandschap. Alle dingen in de wereld kunnen verkeerd gaan, maar liefde niet. Liefde kan niet dwalen, tenzij het een zwakkeling is, die wankelt en struikelt onderweg."

EEN BELANGWEKKENDE ONTMOETING

Martin had zijn zuster toevallig op Broadway ontmoet. Op de hoek wachtend op een tram, had zij hem het eerst gezien en de hongerige lijnen van zijn gezicht en de wanhopige, gemartelde blik in zijn ogen. Hij was dan ook wanhopig en gemarteld. Hij was juist teruggekomen van een vruchteloos bezoek aan den lommerdhouder, van wien hij nog wat geld op zijn fiets had zien te krijgen. Daar het slijkerige najaarsweer

was gekomen, had Martin zijn rijwiel enige tijd geleden naar de lommerd gebracht en had hij zijn gekleed costuum er uit gehaald.
„U hebt nog het zwarte pak", had de lommerdhouder, die zijn hele bezit kende, geantwoord. „Vertel me niet, dat je dit bij Lipka hebt gebracht. Want als je dat hebt gedaan...."
De man keek dreigend en Martin haastte zich te antwoorden: „Neen, neen, dat heb ik niet. Maar ik moet het voor zaken aan hebben...."
„Goed", had de woekeraar gezegd, „en ik heb het voor zaken nodig, voor ik je nog meer geld geef. Je denkt toch zeker niet, dat ik een lommerd voor mijn gezondheid houd?"
„Maar het is een fiets van veertig dollar en in goede toestand", had Martin gezegd. „En je hebt er mij pas zeven dollar op gegeven. Neen, zelfs geen zeven! Zes en een kwart. Je hebt je interest er al vooruit afgetrokken."
„Als je wat meer wilt hebben, breng dan je zwarte pak hier", was het antwoord geweest, dat Martin uit het duffe, kleine hol had gejaagd, zo wanhopig, dat het op zijn gezicht stond te lezen en zijn zusters medelijden opwekte.
Nauwelijks hadden zij elkaar ontmoet of de tram kwam aan en hield stil om een menigte wandelaars op te nemen. Mrs. Higginbotham merkte aan de greep, waarmee Martin haar in de wagen hielp, dat hij haar niet wilde volgen. Zij keerde zich om en keek op hem neer. Zijn wanhopig gezicht trof haar opnieuw.
„Ga je niet mee?" vroeg zij.
Het volgende ogenblik stond zij weer naast hem op straat.
„Ik loop — lichaamsoefening", zei hij.
„Dan loop ik enige straten ver met je mee", verklaarde zij. „Misschien zal het mij goed doen. Ik heb mij de paar laatste dagen helemaal niet lekker gevoeld."

Martin keek naar haar en leidde uit haar vermoeide houding en slepende stap af, dat zij waarheid sprak.
„Je deed beter hier te wachten", zei hij, want zij was al bij de eerste hoek blijven staan. „Neem de volgende tram."
„Lieve God! Ik ben nou al moe", hijgde zij. „Maar ik zou net zo goed kunnen lopen als jij op die dunne zolen. Ze zijn zo dun, dat ze gebarsten zijn voor je in Noord-Oakland bent."
„Ik heb thuis een beter paar", was het antwoord.
„Kom morgen bij ons eten", inviteerde zij hem. „Dan is Higginbotham niet thuis. Hij gaat voor zaken naar San Leandro."
Martin schudde het hoofd, maar hij kon de wolfachtige, hongerige blik niet onderdrukken, die in zijn ogen kwam bij het idee van een maaltijd.
„Je bezit geen stuiver, Mart, en daarom loop je. Lichaamsbeweging!"
Zij trachtte minachtend te snuiven, maar kon alleen snikken.
„Wacht, ik zal eens kijken!"
En in haar tasje zoekend, drukte zij Martin een vijfdollarstuk in de hand.
„Ik heb je laatste verjaardag verzuimd, Mart", mompelde zij zacht.
Werktuigelijk sloot Martin zijn hand om het geldstuk. Op hetzelfde ogenblik wist hij, dat hij het niet moest aannemen, en hij worstelde met zijn besluiteloosheid. Dat kleine stukje goud betekende voedsel, leven en licht in zijn lichaam en geestkracht om voort te gaan met schrijven en — wie kon het weten — misschien wel iets dat vele goudstukken zou inbrengen. De zekerheid van zijn eindelijk succes steeg in hem op — een flinke bondgenoot van de honger — en met een snelle beweging liet hij het goudstuk in zijn zak glijden.

„Ik zal het je terugbetalen, Gertrude, honderdmaal," bracht hij met moeite uit, terwijl zijn keel pijnlijk samentrok en zijn ogen vochtig werden.
En vol plotselinge beslistheid stiet hij uit:
„Let op hetgeen ik je zeg! Voor het jaar om is, geef ik je hiervoor honderd van die mooie, gele kereltjes in de hand. Je behoeft mij niet te geloven. Je behoeft alleen maar te wachten en op te letten. "
Zij geloofde hem dan ook niet.
„Ik weet dat je honger hebt, Mart. Je ziet er helemaal naar uit. Kom zo vaak bij ons eten als je wilt. Ik zal een van de kinderen sturen, telkens wanneer mijn man er niet is. En, Mart...."
Hij wachtte, ofschoon hij al bij voorbaat wist, wat zij wilde zeggen.
„Geloof je niet, dat het tijd is om werk te zoeken?"
„Geloof je niet, dat ik het kan uitzingen?" vroeg hij.
Zij schudde het hoofd.
„Niemand heeft vertrouwen in mij dan ik zelf, Gertrude." Zijn stem was vol hartstochtelijke drift.
„Ik heb al goed werk gedaan, heel veel, en vroeger of later zal ik het verkopen."
„Hoe weet je, dat het goed is?"
„Omdat.... omdat het beter is dan negen en negentig percent van alles wat er in de tijdschriften staat."
„Ik wou, dat je naar reden wou luisteren", antwoordde zij zwakjes, „en ik wou dat je morgen kwam eten."
Nadat Martin haar in de tram had geholpen, haastte hij zich naar het postkantoor en zette drie van zijn vijf dollar om in postzegels en toen hij later op de dag op weg was naar de woning der Morses, deed hij een groot aantal brede enveloppen op de post, zodat hij nog maar twee zegels van twee cent overhield.

Het bleek een belangrijke avond voor Martin te zijn, want na het eten ontmoette hij Russ Brissenden. Hoe hij daar toevallig kwam, wiens vriend hij was, of welke kennis hem had meegebracht, wist Martin niet. Hij was ook niet nieuwsgierig genoeg om er Ruth naar te vragen. Brissenden maakte op Martin de indruk van ziekelijk en oppervlakkig te zijn en spoedig dacht hij niet meer aan hem. Een uur later vond hij hem bovendien onbeschoft, door de wijze, waarop hij van de ene kamer naar de andere slenterde, naar de schilderijen keek en zijn neus stak in de boeken en tijdschriften, die hij van de tafel of van de boekenplanken nam. Ofschoon hij een vreemde in het huis was, ging hij ten slotte heel afgezonderd in een fauteuil zitten en begon te lezen in een klein boekje, dat hij uit zijn zak haalde. Terwijl hij las, haalde hij verstrooid, met een liefkozende beweging, zijn vingers door zijn haar. Martin lette die avond niet meer op hem, behalve eens, toen hij zag hoe de man blijkbaar met groot succes met de jonge dames schertste.
Toen Martin afscheid had genomen, haalde hij Brissenden in, die reeds halverwege de straat was.
„Hallo! Bent u het?" zei Martin.
De ander antwoordde met een onvriendelijk geknor, doch bleef naast hem lopen. Martin deed geen verdere pogingen om een gesprek aan te knopen en enige straten liepen zij zwijgend door.
„Opgeblazen ouwe ezel!"
Het plotselinge en de kwaadaardigheid van de uitroep deden Martin opschrikken. Het amuseerde hem en tegelijkertijd voelde hij zijn afkeer van den man toenemen.
„Waarom ga je naar zo'n huis?" werd hem weer enige straten verder toegeroepen.
„Waarom ga jij er heen?"

„Ik ben een boon, als ik het weet", klonk het terug. „Dat is ten minste mijn eerste domheid. Er zijn vier en twintig uren in elk etmaal, en die moet ik op de een of andere manier om krijgen. Ga je mee wat drinken?"
„Goed", antwoordde Martin.
Het volgende ogenblik was hij verbluft door de graagte, waarmee hij het voorstel had aangenomen. Thuis wachtten hem nog enige uren werk, voor hij naar bed ging. Hij dronk thans nooit, maar nu had hij trek in het een of ander — of liever, hij voelde behoefte aan de atmosfeer waar drank werd gebruikt. Zulk een plaats was de Grotto, waar Brissenden en hij in ruime leuningstoelen achteroverlagen en whisky-en-soda dronken.
Zij spraken samen. Zij spraken over vele dingen, en nu eens Martin, dan weer Brissenden bestelden whisky-en-soda. Martin, die een buitengewoon sterk hoofd had, was verbaasd door de hoeveelheid drank, die de ander kon naar binnen krijgen, maar hij was nog meer verbaasd door het gesprek van den man. Hij geloofde weldra, dat Brissenden alles wist en hij vond hem den tweeden ontwikkelden man, dien hij had ontmoet. Maar hij zag, dat Brissenden bezat wat professor Caldwell ontbrak — vuur, het vlammende vuur van het genie.
Martin vergat zijn eerste gevoel van afkeer. Hier was het beste dat boeken konden geven in levenden lijve. Hier was een verstand, een levend mens, die hij kon raadplegen.
„Hebt u biologie gestudeerd?" vroeg hij.
Tot zijn verrassing schudde Brissenden het hoofd.
„Maar u vertelt waarheden, die alleen door biologie geleerd kunnen worden."
„Ik ben blij het te horen", was het antwoord. „En waar heb jij al je kennis opgedaan?"

En terwijl Martin hem alles vertelde, bestudeerde hij Brissenden, van zijn lang, aristocratisch gezicht en zijn neerhangende schouders tot de winterjas, die over een stoel hing en waarvan de zakken bol stonden door het gewicht aan boeken.

Brissenden's gezicht en zijn lange, slanke handen waren gebruind door de zon — zeer bruin, vond Martin. Die gebruindheid intrigeerde Martin. Blijkbaar was Brissenden geen sportsman. Hoe was hij dan zo verbrand door de zon? Daarover dacht hij, terwijl hij het gelaat bestudeerde, smal, met hoge jukbeenderen en holle wangen en met de mooiste fijne arendsneus, die Martin ooit had gezien.

Er was niets bijzonders te zien aan de ogen. Zij waren groot noch klein, terwijl hun kleur gewoon bruin was; maar er schuilde een vuur in, of liever, zij hadden een uitdagende, ontembare, zelfs uiterst harde uitdrukking, maar terzelfder tijd wekten zij medelijden op. Martin voelde — hij wist zelf niet waarom — diep medelijden met hem, ofschoon hij spoedig zou vernemen waarom.

„Och, ik ben een zwerver", verklaarde Brissenden iets later onverschillig, nadat hij al had verteld, dat hij uit Arizona kwam. „Ik ben daar enige jaren geweest om van het klimaat te profiteren."

„Ben je dan niet bang hier in dit klimaat?"

„Bang?"

Er was geen speciale nadruk op de herhaling van dit woord. Maar Martin las op dit magere gezicht, dat er niets was waarvoor hij bang was. De ogen waren samengetrokken, tot de blik was als die van een adelaar, en Martin hield zijn adem in, toen hij de adelaarssnavel zag, met zijn opengesperde neusgaten, uitdagend, brutaal, zelfbewust. Prachtig, dacht hij, en zijn bloed begon warm te worden bij dit gezicht.

Brissenden liet zijn onbeschaamde blik dwalen over Martin's blijkbare armoede, van de versleten das en de uitgerafelde boord naar de glimmende mouwen en lelijke manchetten, tot hij bleef rusten op Martin's holle wangen.
„Bang? Ik zou je zelfs durven beledigen door je te vragen iets met mij te gaan eten."
Martin voelde het bloed naar zijn wangen stijgen en Brissenden lachte zegevierend.
„Een verzadigd man wordt niet beledigd door zulk een invitatie", besloot hij.
„Je bent een duivel", riep Martin geprikkeld uit.
„Ik heb het je immers niet gevraagd."
„Je hebt het niet gedurfd."
„O, denk je dat? Dan inviteer ik je nu!"
Brissenden stond half op uit zijn stoel, alsof hij dadelijk naar het restaurant wilde gaan.
Martin's vuisten waren gebald en het bloed klopte hem in de slapen.
„Bosco! Hij eet ze levend! Hij eet ze levend!" riep Brissenden uit, de uitroep van een bekenden slangenbezweerder nabootsend.
„Ik zou jou ten minste levend kunnen verslinden", zei Martin op zijn beurt, den ander met minachtende blik van het hoofd tot de voeten opnemend.
„Maar ik ben de moeite niet waard!"
„Integendeel", zei Martin nadenkend, „de zaak is de moeite niet waard."
Hij barstte uit in een smakelijke, gezonde lach.
„Ik beken eerlijk, dat ik mij dwaas heb gedragen, Brissenden. Dat ik honger heb en dat jij het hebt opgemerkt, zijn alleen maar gewone verschijnselen, en dat is geen schande! Kijk, ik lach om de kleine, conventionele denkbeelden van de

grote massa; dan kom jij, zegt een scherp, waar woord, en onmiddellijk ben ik de slaaf van diezelfde kleine ideeën."

„Ja, je was beledigd", gaf Brissenden toe.

„Dat was ik enige ogenblikken geleden. De vooroordelen van mijn prille jeugd, zie je. Ik heb toen die dingen geleerd en zij verminderden de waarde van alles wat ik later heb geleerd."

„Maar heb je er nu voorgoed mee afgedaan?"

„Dat heb ik."

„Zeker?"

„Zeker."

„Laten wij dan iets gaan eten."

„Aangenomen", antwoordde Martin, trachtend de whisky-en-soda te betalen met het laatste kleingeld van zijn twee dollar, terwijl Brissenden den kellner beslist beval dit geld niet aan te nemen.

Met een lelijk gezicht stak Martin het weer in zijn zak en voelde een ogenblik het lichte gewicht van Brissenden's hand op zijn schouder.

BRISSENDEN'S KIJK OP HET LEVEN

De volgende namiddag werd Maria opnieuw in verbazing gebracht door Martin's tweeden bezoeker. Zij liet Brissenden in de deftigheid van haar „salon".

„Ik hoop, dat je mij mijn komst niet kwalijk neemt?" begon Brissenden, toen hij op Martin's kamer was gekomen.

„O neen, volstrekt niet", antwoordde Martin, hem de hand schuddend en hem de enige stoel wijzend, terwijl hij zelf op het bed plaats nam. Hoe ben je er achter gekomen, waar ik woonde?"

„De Morses opgebeld. Miss Morse kwam zelf aan de telefoon. En hier ben ik."

Hij rukte aan zijn jaszak en haalde een dun boekje te voorschijn, dat hij op de tafel gooide.
„Daar is een boek, van een dichter. Lees het en behoud het!"
En toen, als antwoord op Martin's tegenwerpingen:
„Wat heb ik met boeken te maken? Ik heb vanmorgen weer een bloedspuwing gehad. Whisky in huis? Neen, natuurlijk niet. Wacht een ogenblik."
Hij was dadelijk verdwenen. Martin zag zijn lange gestalte de buitentrap afgaan, de schouders, die eenmaal breed geweest waren, ingetrokken boven de ineengestorte ruïne van de borst. Martin kreeg twee tumblers en begon het boek met gedichten te lezen, de laatste verzameling van Henry Vaughan Marlow.
„Geen Schotse", verklaarde Brissenden bij zijn terugkomst. „De kerel verkoopt alleen maar Amerikaanse whisky. Hier heb je een liter."
„Ik zal een van de kinderen citroenen laten halen, dan maken wij toddy", bood Martin aan. „Ik ben benieuwd wat zulk een boek Marlow heeft ingebracht", vervolgde hij, het boekje omhooghoudend.
„Misschien vijftig dollar", was het antwoord. „Ofschoon hij van geluk mag spreken, als hij er niet op verliest of als hij een uitgever kan overhalen het te publiceren."
„Men kan dus niet in zijn levensonderhoud voorzien door poëzie?"
Martin's toon en gezicht spraken beide van zijn ontgoocheling.
„Zeer zeker niet! Welke dwaas verwacht dit dan? Met rijmpjes maken wèl. Daar heb je Bruce, Virginia Spring, Sedgwick. Zij worden er rijk door. Maar poëzie.... Weet je hoe Vaughan Marlow zijn brood verdient? Hij geeft les aan een jongensschool in Pennsylvanië, en van al de verschillende helse inrichtingen is zulk een baantje wel het

ergste. Ik zou niet met hem willen ruilen, al had hij nog vijftig jaar leven voor zich. En toch blinkt zijn werk uit boven dat van al die verzenmakers, als een fonkelende robijn boven een bos wortelen. En de recensies, die hij krijgt! Vervloekt zullen al die kleine ventjes zijn!"

„Er wordt al te veel geschreven door degenen, die niet kunnen schrijven, over hen, die schrijven", vulde Martin aan. „O, ik was woest door al de nonsens, die over Stevenson en zijn werk is geschreven."

„Lijkenvreters en harpijen!" schold Brissenden, met knarsende tanden. „Ja, ik ken dat tuig — vol zelfvoldoening naar hem pikkend, hem wegend, hem ontledend...."

„Ik heb eens een spottend artikel over hen geschreven — over de critici, of liever over de zogenaamde litteratuurbeoordelaars."

„Laar het mij eens zien", vroeg Brissenden haastig.

Martin zocht een copie van „Star-Dust" op, en terwijl hij het las, grinnikte Brissenden, wreef zich in de handen en vergat zijn toddy te drinken.

Toen hij het uit had, zei hij:

„Het werd zeker door het eerste tijdschrift opgenomen, waarheen je het hebt gezonden?"

Martin keek in de blaadjes van zijn manuscriptboek.

„Het is door zeven en twintig geweigerd."

Brissenden begon lang en hartelijk te lachen, maar eindigde in een hevige hoestbui.

„Zeg, je behoeft mij niet te vertellen, dat jij nooit iets aan poëzie hebt gedaan", hijgde hij. „Laat mij er iets van zien."

„Lees het nu niet", smeekte Martin. „Ik wilde zo graag met je praten. Ik zal er wat van inpakken, dan kan je het mee naar huis nemen."

Brissenden vertrok met de „Liefdescyclus" en „De Peri en de

Parel", en kwam de volgende dag terug met de woorden: „Ik moet nog meer hebben!"
Niet alleen verzekerde hij Martin, dat deze een dichter was, maar Martin wist, dat ook Brissenden er een was. Het werk van den ander verbluftte hem, en hij was verbaasd dat er geen poging was gedaan het uit te geven.
„Vervloekt zullen al hun zaken zijn!" was Brissenden's antwoord op Martin's aanbod een uitgever voor zijn werk te zoeken. „Heb de schoonheid lief ter wille van haar zelve", was zijn raad, „en laat de tijdschriften met rust. Keer terug naar je schepen en je zee — dat raad ik je, Martin Eden. Wat zoek je in die ellendige, verrotte steden? Je snijdt je eigen hals af met iedere dag, die je er in doorbrengt, trachtend de schoonheid te verkrachten naar de eisen der tijdschriften. Je bent te eenvoudig, te natuurlijk en te rationeel, op mijn woord, om te gedijen bij zulk een pap! Ik hoop, dat je nooit een regel aan de tijdschriften verkoopt. Schoonheid is de enige meesteres, die men kan dienen. Dien haar en laat de rest naar de maan lopen! Succes? Waarom zou je slaven voor de tijdschriften? Laat de schoonheid je doel zijn! Waarom zou je schoonheid tot goud laten munten! Maar je kunt het niet, ik behoef mij er dus niet om op te winden. Je kunt duizend jaar de tijdschriften lezen en je zult er niets in vinden, dat zoveel waard is als een enkele regel van Keats. Laat roem en geld met rust, neem morgen dienst op een schip en keer terug naar de zee!"
„Niet voor roem, maar voor liefde!" zei Martin lachend. „Liefde schijnt geen plaats te hebben in jouw Kosmos! In de mijne is de Schoonheid de dienares der Liefde."
Medelijdend en bewonderend keek Brissenden hem aan.
„Je bent zo jong, Martin, mijn jongen, zo jong. Je wilt hoog vliegen, maar je vleugels zijn van het fijnste gaas, met

de schoonste kleuren. Verbrand ze niet! Maar och, je hebt ze al verschroeid! Er was wel een verheerlijkte vrouwenrok nodig om die „Liefdescyclus" te schrijven — dat is het schandelijke er van."

„Hij verheerlijkt de Liefde zowel als de rok", zei Martin lachend.

„De filosofie der krankzinnigheid", was het scherpe antwoord. „Dat heb ik mij zelf ook verteld, als ik in opiumdromen was. Maar pas op! Die bourgeoissteden zullen je vermoorden. Kijk maar naar dat koopmanshol, waar ik je heb leren kennen. Men kan niet bij zijn verstand blijven in zulk een atmosfeer. Het degradeert iemand. Er is er geen enkele onder, die iemand niet naar beneden trekt; de mannen en de vrouwen, ze zijn allen levende magen, geleid door de hoog-intellectuele en kunstimpulsies...."

Eensklaps zweeg hij en keek Martin aan. Met een bliksemsnel begrijpen overzag hij de toestand. Zijn gelaatsuitdrukking werd vol afschuw en verbazing.

„En je hebt die ontzaglijke „Liefdescyclus" geschreven voor haar — voor dat bleke, verschrompelde vrouwelijke wezen!"

Het volgende ogenblik zat Martin's rechterhand in een worgende greep om zijn keel en werd hij heen en weer geschud tot zijn tanden rammelden. Maar Martin, die hem in de ogen keek, zag daar geen angst — niets dan een vreemden, nieuwsgierigen, spottenden duivel. Martin herkreeg zijn zelfbeheersing en wierp Brissenden languit op het bed, op hetzelfde ogenblik zijn greep losmakend.

Brissenden hijgde en zuchtte pijnlijk een minuut lang en begon toen te grinniken.

„Je had mij voor altijd tot je schuldenaar gemaakt, als je het vlammetje had uitgeblust", zei hij.

„Mijn zenuwen zijn tegenwoordig tot het uiterste gespannen",

verontschuldigde Martin zich. „Ik hoop, dat ik je niet heb bezeerd. Kom, laat ik je een nieuwe toddy gereed maken."

„O, jij jonge Griek!" vervolgde Brissenden. „Ik ben benieuwd of je wel trots genoeg bent op dat lichaam van jou. Je bent verduiveld sterk. Je bent een jonge panter, een jonge leeuw. Wel, wel, jij zult zelf voor die kracht moeten betalen."

„Wat bedoel je?" vroeg Martin nieuwsgierig, hem zijn glas toereikend. „Hier, drink en wees weer vriendelijk."

„Omdat...."

Brissenden proefde zijn toddy en glimlachte goedkeurend. „Omdat de vrouwen je zullen plagen tot je sterft, zoals ze je reeds hebben geplaagd, of ik ben van gisteren. Kijk, het helpt niet of je mij wilt worgen; ik zal zeggen wat ik wil. Dit is ongetwijfeld je kalverliefde, maar ter wille van de Schoonheid, toon de volgende keer een betere smaak. Wat ter wereld wil jij van een dochter der bourgeoisie? Laat ze met rust. Zoek de een of andere losbandige vrouw, die spot met het leven en spot met de dood en den man bemint waar zij zin in heeft. Er zijn dergelijke vrouwen en zij zullen je even graag beminnen als elk kinderachtig product van het beschermde bourgeoisleven."

„Kinderachtig", protesteerde Martin.

„Ja, juist — kinderachtig — babbelend over kleine zedelijkheidjes, die haar zijn voorgekauwd, en die bang zijn het leven lief te hebben. Zij zullen je liefhebben, Martin, maar zij zullen haar kleine zedelijkheidjes liever hebben. Wat jij nodig hebt is de heerlijke overgave aan het leven; de grote, vrije zielen; de gloeiende vlinders; en niet de kleine, grijze motten. O, je zult er ook genoeg van krijgen, van alle vrouwelijke dingen, als je ongelukkig genoeg bent lang te leven. Maar je zult niet leven. Je zult niet teruggaan naar je schepen en je zee, maar je zult blijven hangen in de pestholen

van steden, tot je gebeente verrot is — en dan zal je sterven."
„Je kunt mij de les lezen, maar je kunt mij niet ontrouw maken aan mijn principe", zei Martin. „Je hebt ten slotte toch maar de wijsheid van je temperament, en de wijsheid van mijn temperament is even onaantastbaar als de jouwe."
Zij debatteerden over liefde en de tijdschriften en nog vele dingen, maar zij mochten elkander graag lijden. Iedere dag waren zij bij elkaar, al was het maar een uur dat Brissenden op Martin's kamer doorbracht.
Brissenden kwam nooit zonder een fles whisky en als zij samen in de stad dineerden, dronk hij whisky-en-soda tijdens het eten. Hij betaalde steeds voor beiden en door hem leerde Martin de verfijnde wijze van eten, dronk hij voor het eerst champagne en leerde hij Rijnwijn kennen.
Maar Brissenden bleef altijd een raadsel. Met het gelaat van een asceet was hij, bij al zijn bloedeloosheid, een man die van het leven genoot. Hij was niet bang te sterven, bitter en cynisch in alles wat het leven betrof; maar stervend had hij het leven lief tot in de kleinste kleinigheid. Hij was razend begerig om te leven, te trillen. Hij had verdovende middelen gebruikt en vele vreemde dingen gedaan, zoekend naar nieuwe gewaarwordingen, nieuwe gevoelens.
En hij vertelde Martin, dat hij eens drie dagen zonder drinken was gebleven, uit vrije beweging, om de verrukking te gevoelen zulk een dorst te lessen. Wie of wat hij was, vernam Martin nooit. Hij was een man zonder verleden, wiens onmiddellijke toekomst het graf was en wiens tegenwoordige toestand een hete levenskoorts was.

MARTIN INT EEN HONORARIUM EN KRIJGT EEN PAK SLAAG

Martin ging steeds meer achteruit. Hoe zuinig hij ook was, de inkomsten van zijn koeliewerk dekten de uitgaven niet. Kort voor Kerstmis was zijn zwart costuum weer in de lommerd en was hij niet in staat deel te nemen aan het diner, waarop hij bij de Morses was gevraagd.

Ruth was niet tevreden met de reden, welke hij voor zijn wegblijven had gegeven, en dat maakte hem wanhopig. Hij vertelde haar, dat hij ten slotte misschien toch nog zou komen. Dat hij naar San Francisco zou gaan, naar het bureau van de Transcontinental; dat hij daar de vijf dollar zou innen, die ze hem schuldig waren, en dat hij daarmee zijn goed zou inlossen.

's Morgens leende hij tien cent van Maria. Hij zou ze liever geleend hebben van Brissenden, maar dat zwervende schepsel was verdwenen. Er waren twee weken verlopen sedert Martin hem had gezien, en vergeefs had hij zijn hersens ingespannen om te bedenken of hij hem ook met het een of ander had beledigd.

De tien cent brachten Martin met de stoompont naar San Francisco, en terwijl hij de Market Street doorliep, dacht hij na over de moeilijkheid waarin hij zich zou bevinden, wanneer het hem niet gelukte de vijf dollar machtig te worden. Er zou voor hem dan geen weg zijn om naar Oakland terug te keren, en hij kende niemand in San Francisco, van wien hij weer tien cent kon lenen.

De deur naar het Transcontinental-bureau stond aan, en toen Martin op het punt stond ze te openen, hield hij daarmee eensklaps op, doordat een luide stem binnen schreeuwde: „Dat is de kwestie niet, mijnheer Ford!"

Martin wist uit zijn briefwisseling, dat de redacteur Ford heette. „De kwestie is, of u bereid bent te betalen? Contant bedoel ik. De vooruitzichten van de Transcontinental kunnen mij volstrekt niet schelen, ook niet wat u het volgende jaar hoopt te verdienen. Het enige wat ik verlang is betaald te worden voor hetgeen ik doe, en ik zeg u vlak in uw gezicht, dat het Kerstnummer van de Transcontinental niet ter perse gaat, voor ik het geld in mijn hand heb. Goede morgen. Als u het geld hebt, kom mij dan maar opzoeken."

De deur ging met een ruk open en een man vloog met een woedend gezicht langs Martin en ging de gang door, vloekend en met gebalde vuisten.

Martin besloot niet onmiddellijk naar binnen te gaan en bleef een kwartier in de vestibule staan. Toen deed hij de deur open en liep naar binnen.

Het was een nieuwe ervaring: de eerste keer, dat hij in een redactiebureau kwam. Kaartjes waren hier blijkbaar niet nodig, want de jongen ging naar de binnenkamer om te zeggen dat er een man was, die mijnheer Ford wenste te spreken.

Terugkomend, wenkte de jongen Martin halverwege naar het heilige der heiligen, het kantoor van den redacteur, te komen. Martin's eerste indruk was die van slordigheid en vuilheid in de kamer. Daarna zag hij een jongen man met bakkebaarden voor een bureau zitten, die hem nieuwsgierig aankeek. Martin was verbaasd door de kalme rust van dit gezicht. Blijkbaar had het gesprek met den drukker zijn gemoedsrust niet verstoord.

„Ik.... ik ben Martin Eden", begon Martin het gesprek. „En ik kom mijn vijf dollar halen", had hij er wel bij willen voegen.

Doch dit was zijn eerste uitgever en onder de gegeven

omstandigheden wilde hij hem niet te veel angst aanjagen. Tot zijn verrassing sprong mr. Ford op, zeggend:
„Och, is het waar?"
En het volgende ogenblik stond hij met uitgestoken handen voor Martin en drukte die van Martin in de zijne.
„Ik kan niet zeggen hoe blij ik ben u te zien, mijnheer Eden. Ik heb er zo vaak over gedacht hoe u er toch wel zou uitzien."
Hij hield Martin op armslengte van zich af en liet zijn verrukte blikken glijden over Martin's op één na beste pak — dat ook zijn slechtste was — en dat haveloos en onherstelbaar gesleten was, ofschoon de broek de vouw had, die Martin er die morgen met Maria's ijzer had ingestreken.
„Eerlijk gezegd, had ik gedacht dat u een veel ouder man zou zijn, mijnheer Eden. Uw verhaal had zoveel breedte en kracht, zoveel rijpheid en diepte van gedachte. Dat verhaal was een meesterstuk. Ik wist het al, toen ik pas een paar regels had gelezen. Ik zal u vertellen waar ik het het eerst las. Maar neen, laat ik u eerst aan de heren der redactie voorstellen."
Nog steeds pratend, bracht mr. Ford hem naar de redactiekamer, waar hij hem voorstelde aan zijn mederedacteur, mr. White, een mager, tenger mannetje, wiens hand akelig koud en wiens baard dun en zijdeachtig was.
„En mr. Ends, mr. Eden. Mr. Ends is onze directeur."
Martin schudde de hand van een loensen, kaalhoofdigen man, wiens gezicht er nog jong uitzag, ofschoon er weinig van te zien kwam, daar het grootste gedeelte verborgen was onder een sneeuwwitte baard, zeer goed verzorgd.
De drie mannen gingen om Martin heen staan, allen tegelijk vol bewondering pratend, tot het Martin toescheen, alsof zij voor een weddenschap om het hardst spraken.
„Wij hebben ons al dikwijls afgevraagd waarom u toch niet eens kwam", zei mr. White.

„Ik had geen geld voor de tram, en ik woon aan de overkant van de Golf", antwoordde Martin kortweg, met de bedoeling hun te tonen, dat hij dringende behoefte had aan het geld. Stellig, dacht hij, zijn mijn haveloze kleren een sprekende getuigenis van mijn armoede.

Telkens wanneer de gelegenheid zich voordeed, maakte hij toespelingen op het doel van zijn komst. Maar zijn bewonderaars waren doof aan dit oor. Zij zongen zijn lof, vertelden hem wat zij dachten van zijn verhaal, toen zij het het eerst zagen, wat zij daarna dachten, wat hun vrouwen en hun gezinnen er van dachten; maar er was geen sprake van, dat zij er over dachten hem te betalen.

„Heb ik u al verteld hoe ik het eerst uw verhaal las?" zei mr. Ford. „Neen, dat deed ik niet. Ik kwam van New York en toen de trein stopte te Ogden, kwam de krantenjongen in de trein met het nieuwste nummer van de Transcontinental."

„Lieve God", dacht Martin, „jij rijdt in een Pullmantrein, terwijl ik moet honger lijden voor de miserabele vijf dollar, die ik van je moet hebben."

Een golf van woede kwam over hem. Het kwaad, dat de Transcontinental hem had aangedaan, stond in reuzengestalte voor hem, als hij dacht aan de ellendige maanden van wachten, van honger en gebrek; en zijn tegenwoordige honger ontwaakte en knaagde aan zijn binnenste, hem herinnerend dat hij sedert de vorige dag niets had gegeten — en zelfs toen maar een klein beetje.

Een ogenblik zag hij door een rode sluier. Die mensen waren zelfs geen rovers, ze waren gemene afzetters. Door leugens en verbroken beloften hadden zij hem zijn verhaal ontstolen. Welnu, hij zou hen wel leren! En een groot besluit kwam in hem op — hij wilde dit bureau niet verlaten, voor hij zijn geld had gekregen. Hij herinnerde zich dat hij, wanneer hij

geen geld ontving, onmogelijk naar Oakland kon terugkeren. Met grote krachtsinspanning bedwong hij zich, maar niet voor de wolfachtige uitdrukking van zijn gelaat hen angstig en verschrikt had gemaakt.

Zij werden spraakzamer dan ooit. Mr. Ford begon opnieuw te vertellen hoe hij het eerst zijn verhaal had gelezen en mr. Ends trachtte opnieuw weer te geven hoe mooi zijn nicht het verhaal vond — en genoemde nicht was een schooljuffrouw in Alameda.

„Ik zal u nogmaals vertellen, waarvoor ik hier kwam", zei Martin ten slotte. „Om betaald te worden voor het verhaal dat jelui allen zo mooi vindt. Vijf dollar is mij beloofd bij het verschijnen van het ding."

Mr. Ford, die op zijn beweeglijk gezicht dadelijk een uitdrukking van vriendelijke toestemming wist te toveren, begon in zijn zakken te zoeken, doch wendde zich eensklaps tot mr. Ends en zei, dat hij zijn geld thuis had gelaten. Het was klaarblijkelijk, dat mr. Ends dit heel onaangenaam vond en Martin zag zijn arm trekken, alsof hij zijn broekzak wilde beschermen. Martin wist, dat het geld daar was.

„Het spijt mij," zei mr. Ends, „maar de drukker is geen uur geleden hier geweest en heeft al mijn kleingeld meegenomen. Het was zorgeloos van mij, zo weinig bij mij te steken, maar de wissel was nog niet vervallen en het verzoek van den drukker om voorschot kwam geheel onverwacht."

Beide mannen keken vol verwachting naar mr. White, maar die heer lachte en haalde zijn schouders op. Zijn geweten was in elk geval zuiver. Hij was aan de Transcontinental gekomen om er tijdschriftlitteratuur te leren kennen, in plaats waarvan hij alleen maar kennis had gemaakt met financiële moeilijkheden. De Transcontinental was hem vier maanden salaris schuldig en hij wist, dat de

drukker eerder moest worden voldaan dan de mede-redacteur.
„Het is bespottelijk, mr. Eden, dat u ons in deze omstandigheden aantreft", zei mr. Ford luchtigjes. „Alles zorgeloosheid, dat verzeker ik u. Maar ik zal u zeggen, wat wij zullen doen. Het eerste dat wij morgen doen, is u per post een cheque zenden. U hebt immers mr. Eden's adres, mijnheer Ends?"
Ja, mr. Ends had het adres, en de cheque zou de volgende morgen naar Martin's adres verzonden worden. Martin's kennis van banken en cheques was maar zeer gering, doch hij kon niet inzien, waarom zij hem niet evengoed deze dag de cheque konden geven als de volgende.
„Dus, goed begrepen, mr. Eden, morgen zenden wij u de cheque", zei mr. Ford.
„Ik heb het geld vandaag nodig", antwoordde Martin koppig.
„De bijzondere omstandigheden — als u toevallig een andere dag hier waart gekomen...", begon mr. Ford zoetsappig, maar mr. Ends viel hem in de rede.
„Mr. Ford heeft u de toestand al uitgelegd", zei hij scherp, „en dat heb ik ook gedaan; de cheque zal verzonden worden."
„Ik heb ook alles uitgelegd", begon nu Martin, „en ik heb verklaard, dat ik het geld vandaag wil hebben."
Hij had zijn pols wat sneller voelen kloppen bij de scherpheid van den directeur en hij hield zijn blikken op hem gevestigd, want hij begreep, dat het geld van de Transcontinental in zijn zakken zat.
„Het is toch erg", begon mr. Ford.
Maar op dat ogenblik draaide mr. Ends zich om, alsof hij de kamer wilde uitgaan. Op hetzelfde ogenblik sprong Martin op hem toe en greep hem met één hand zo bij de keel, dat mr. Ends' sneeuwwitte baard met een hoek van vijf en veertig graden naar de zoldering wees. Vol afschuw zagen mr. White

en mr. Ford, dat hun directeur als een vloerkleed werd heen en weer geschud.
„Dokken, eerwaarde ontmoediger van jonge talenten!" stiet Martin uit. „Dokken, of ik schud het uit je, al was het alleen maar in nikkeltjes."
Toen tot de twee verschrikte toeschouwers:
„Uit de weg. Als ge tussenbeide komt, kan een van ons wel eens lelijk bezeerd worden."
Mr. Ends stikte bijna en pas toen de greep om zijn keel wat losser werd, was hij in staat gevolg te geven aan het bevel „te dokken". Na verschillende zoekpogingen vond hij in zijn zakken vier dollar en vijftien cent.
„Keer ze binnenste buiten", beval Martin.
Er vielen nog tien centen uit. Martin telde het bedrag van zijn plundering nogmaals, om zeker te zijn.
„Nou jij!" schreeuwde hij mr. Ford toe. „Ik moet nog vijf en zeventig cent hebben."
Mr. Ford wachtte niet, maar doorzocht zijn zakken; het resultaat was zestig cent.
„Ben je zeker dat dit alles is?" vroeg Martin dreigend, terwijl hij zich er van meester maakte. „Wat heb je in je vestzakje?"
Als teken van betrouwbaarheid keerde mr. Ford twee van zijn zakken binnenste buiten. Een stukje karton viel uit een er van op de grond. Hij raapte het op en stond juist op het punt het er weer in te steken, toen Martin uitriep:
„Wat is dat? Een pontkaartje? Hier, geef het mij. Het is tien cent waard. Ik zal je er voor crediteren. Ik heb nu vier dollar en vijf en negentig cent, het kaartje inbegrepen. Er komt mij nog vijf cent toe."
Hij keek woest naar mr. White en zag dat dit tengere mannetje hem juist een nikkel toestak.
„Dank u", zei Martin, hen allen tegelijk toesprekend. „Ik wens jelui een goede dag."

„Dief", brulde mr. Ends hem na.
„Afzetter", antwoordde Martin, de deur hard achter zich dichtslaande.
Martin was in de wolken — zozeer, dat hij, toen hem inviel dat de Hornet hem nog vijftien dollar schuldig was voor „De Peri en de Parel", besloot er heen te gaan om ze te innen. Maar de Hornet werd geredigeerd door enige gladgeschoren, krachtige jonge mannen, die brutaalweg alles en allen bestalen, elkander niet uitgezonderd.
Na enige bureaumeubelen gebroken te hebben, slaagde de hoofdredacteur — een ex-amateur athleet — met behulp van den directeur, een advertentie-colporteur en den portier er in, Martin uit het kantoor te krijgen en de snelheid aanmerkelijk te vergroten, waarmee hij de eerste treden van de trap afvloog.
„Kom maar eens terug, mijnheer Eden, wij zullen blij zijn u te zien", zeiden zij lachend van boven af tot hem.
Martin grinnikte, toen hij weer opstond.
„Och", riep hij terug, „de Transcontinental-bende was een troep uilskuikens, maar jelui bent een troep boksers."
Meer gelach volgde hierop.
„Ik moet zeggen, mijnheer Eden", riep de hoofdredacteur van de Hornet naar beneden, „dat u voor een dichter een paar flinke handen aan uw lijf hebt. Waar hebt u die schoudergreep geleerd!"
„Waar u die halve-Nelson hebt geleerd", antwoordde Martin. „In elk geval hebt u een blauw oog."
„Ik hoop, dat uw nek niet stijf wordt", wenste de redacteur vol deelneming. „Wat zou u er van zeggen, als wij er eens allen een borrel opzetten?"
Martin nam het aan.
En de dieven en de bestolene dronken samen, het vriend-

schappelijk eens zijnde, dat de sterkste het recht in handen had en dat de vijftien dollar voor de „Peri en de Parel" van rechtswege de redactie van de Hornet toekwamen.

ANONIEME BRIEVEN

Arthur bleef bij het hek, terwijl Ruth Maria's stoep opliep. Zij hoorde het vlugge tikken van de schrijfmachine en toen Martin haar binnen liet, was hij juist bezig aan de laatste bladzijde van een manuscript.

Zij was gekomen om te vernemen of hij aan hun diner zou deelnemen of niet, maar voor zij een woord daarover kon praten, begon Martin over datgene wat zijn hele ziel vervulde.

„Hier, laat ik je dit eens voorlezen", riep hij uit, de blaadjes van zijn manuscript opvouwend. Het is mijn laatste en geheel verschillend van al de andere, die ik heb geschreven. Het is zo verschillend, dat ik er bijna bang voor ben, en toch heb ik zo'n heimelijk gevoel dat het goed is. Jij moet het beoordelen. Het is een verhaal uit Hawaï. Ik heb het Wiki-Wiki genoemd."

Zijn gezicht gloeide van het scheppende vuur, ofschoon zij het afschuwelijk koud vond in de kamer en getroffen was door de kou van zijn handen, toen hij haar begroette.

Zij luisterde ingespannen, terwijl hij las, en ofschoon hij van tijd tot tijd slechts afkeuring op haar gelaat las, vroeg hij, toen het uit was:

„Eerlijk, wat dunkt je er van?"

„Ik-ke weet het niet", antwoordde zij. „Zal het — denk je, dat je het zult verkopen?"

„Ik vrees van niet", bekende hij. „Het is te krachtig voor de tijdschriften. Maar het is waar — op mijn woord het is waar."

„Maar waarom wil je toch zulke dingen schrijven, wanneer je weet, dat zij niet verkocht worden?" vervolgde zij onverbiddelijk. „De reden van je schrijven is immers om er geld mee te verdienen?"

„Ja, dat is zo, maar dat ellendige verhaal ging er met mij vandoor. Ik moest het schrijven. Het eiste geschreven te worden."

„Maar dien Wiki-Wiki, — waarom laat je dien zo ruw spreken? Het zal beslist je lezers onaangenaam aandoen en daarom hebben de uitgevers gelijk, wanneer ze je werk weigeren."

„Omdat de werkelijke Wiki-Wiki zo gesproken zou hebben."

„Maar dat bewijst geen goede smaak."

„Het is het leven", antwoordde hij eerlijk. „Het is werkelijkheid. Het is waar. En ik moet het leven beschrijven zoals ik het zie."

Zij antwoordde niet en een ogenblik bleven zij zwijgend zitten. Juist doordat hij haar zo liefhad, begreep hij haar niet geheel en zij begreep hem niet, omdat hij zo groot was, dat hij boven haar horizon uitstak.

„O ja, ik heb het geld van de Transcontinental binnen", zei hij, pogend het gesprek een gemakkelijker richting te geven. Het beeld van het trio met de bakkebaarden, zoals hij het het laatst had gezien, nadat hij het vier dollar en negentig cent en een pontkaartje had afgenomen, deed hem grinniken.

„O, dan kom je", zei zij vrolijk. „Daar kwam ik juist naar vragen."

„Komen?...." mompelde hij verstrooid „....Waar?"

„Wel, morgen op ons diner! Je weet, dat je zei dat je zou komen, als je dit geld kreeg om je pak uit de bank te halen."

„Dat was ik glad vergeten", zei hij nederig. „Kijk, vanmorgen kwam de deurwaarder om beslag te leggen op Maria's

twee koeien en een kalf en.... Maria had geen geld om te betalen, zodat ik haar koeien heb losgekocht. Daar zijn de vijf dollar van de Transcontinental gebleven."

„Je komt dus niet?"

Hij keek naar zijn kleren.

„Ik kan niet."

Tranen van teleurstelling en verwijt glinsterden in haar blauwe ogen, maar zij zei niets.

„Het volgende jaar ga je met mij in Delmonico dineren", zei hij opgewekt, „of in Londen of Parijs, of waar je wilt. Ik weet het zeker!"

„Ik heb enige dagen geleden in de krant gelezen," zei ze eensklaps, „dat er bij de Railway Mail verschillende lui zijn benoemd. Jij stond nummer één, niet waar?"

Hij moest erkennen, dat er een oproeping voor hem was gekomen, maar dat hij de betrekking had geweigerd.

„Ik was zo zeker — ik ben zo zeker van mij zelf", besloot hij. „Over een jaar verdien ik meer dan een dozijn mannen bij de Railway Mail. Wacht maar, dan zal je het zien."

„O", was alles wat zij zei, toen hij zweeg.

Zij stond op en trok haar handschoenen aan.

„Ik moet nu heengaan, Martin. Arthur wacht op mij."

Hij nam haar in zijn armen en kuste haar, maar zij was een zeer passieve verloofde. Er was geen spanning in haar lichaam, zij sloeg haar armen niet om hem heen, en haar lippen beantwoordden de druk van de zijne niet.

Zij was boos op hem, dacht hij, toen hij van het hek terugkeerde. Maar waarom? Het was ongelukkig, dat er nu juist beslag op Maria's koeien was gelegd. Maar daar kon niemand wat aan doen. Het kwam geen ogenblik in hem op, dat hij anders gedaan kon hebben dan hij deed. Ja, een beetje zijn schuld was het wel; hij had de hem aangeboden betrekking

kunnen aannemen. En Wiki-Wiki was niet in haar smaak gevallen!

Boven aan de stoep keerde hij zich om, daar de brievenbesteller op zijn middagronde kwam. De altijd terugkerende spanning greep Martin weer aan, terwijl hij een pakje lange enveloppen aannam. Eén envelop was niet lang. Ze was kort en dun en op de buitenkant was het adres van de New York Outview. Hij wachtte even, voor hij de envelop openscheurde. Het kon niet zijn, dat ze iets aannamen. Hij had bij dien uitgever geen manuscript. Misschien — zijn hart stond bijna stil bij de gedachte — bestelden zij een artikel bij hem. Maar het volgende ogenblik verwierp hij dit denkbeeld als onmogelijk.

Het was een korte, vormelijke brief, getekend door den directeur, hem alleen vertellend dat een anonieme brief, welke zij hadden ontvangen, hierbij ingesloten was en dat hij verzekerd kon zijn, dat de redactie van de Outview nooit, onder welke omstandigheden ook, aandacht schonk aan ongetekende brieven.

Martin zag, dat de ingesloten brief met grove drukletters was geschreven. Het was een mengelmoes van lage beschuldigingen en een bewering dat de „zogenaamde" Martin Eden, die verhalen aan de tijdschriften verkocht, helemaal geen schrijver was en dat hij in werkelijkheid slechts oude verhalen uit oude tijdschriften stal, ze met de machine overschreef en ze uitgaf als zijn eigen werk. De envelop droeg het poststempel „San Leandro". Martin begreep onmiddellijk, wie de afzender was. Higginbotham's spelling, Higginbotham's eigenaardige uitdrukkingen, Higginbotham's gedachtengang, alles was zo helder als de dag. Martin zag in alles de grove kruideniershand van zijn zwager.

Maar waarom? vroeg hij zich telkens af. Wat had hij zijn

zwager Higginbotham gedaan? De hele zaak was zo gemeen, zo onredelijk. Er was geen verklaring voor. In de loop van de week werden een dozijn dergelijke brieven Martin toegezonden door verschillende tijdschriften.

Een ellendig gevoel van eenzaamheid overviel Martin Eden. Niemand begreep hem, niemand scheen van hem te houden, behalve Brissenden, en Brissenden was verdwenen, de hemel wist waarheen.

In de schemering ging Martin naar de comestibleswinkel en toen hij met zijn pak aan de arm huiswaarts keerde, zag hij dat aan de hoek der straat een electrische tram had gestopt, en bij het zien van een magere, bekende gestalte, sprong zijn hart op van plezier.

Het was Brissenden en in het vluchtige voorbijgaan zag Martin dat de zakken van de winterjas aan de ene kant uitpuilden van boeken, aan de andere van een fles whisky.

BRISSENDEN'S ZWANENZANG

Brissenden gaf geen verklaring van zijn lange afwezigheid, en Martin vroeg er ook niet naar. Hij was blij het magere gezicht van zijn vriend weer tegenover zich te zien door de stoom, die opsteeg uit een tumbler hete toddy.

„Ook ik ben aan het werk geweest", riep Brissenden uit, nadat hij het relaas had gehoord van Martin's arbeid.

Hij haalde een manuscript uit zijn binnenzak en reikte het Martin toe, die naar de titel keek en toen nieuwsgierig naar het gezicht van zijn vriend.

„Ja", zei Brissenden lachend, „zo is het. Een aardige titel, hè? Vertel mij eens hoe je er over denkt."

Martin's gezicht, dat eerst een rode kleur had gekregen,

verbleekte, terwijl hij verder las. Het was een volmaakt kunstwerk. De vorm zegevierde over de stof en werd op zo volmaakte wijze uitgedrukt, dat Martin's hoofd duizelde van verrukking. Het was een lang gedicht van zes- of zevenhonderd regels en het was een fantastisch, verbazend, bovenaards ding. Het was vreselijk, onmogelijk, en toch was het daar, neergekrabbeld op vellen wit papier met zwarte inkt. Het handelde over den mens en zijn ziele-zoekingen in haar hoogste streven, de afgronden der Ruimte peilend, ten einde enig spoor te vinden van het licht en de kleur, die ze verhelderen kon.

Het was een waanzinnige orgie der verbeelding, drinkend uit de schedel van een stervende, die half gesmoord snikte en wiens verzwakte hartklop wild trilde.

„Zo iets bestaat in de hele litteratuur niet!" zei Martin, toen hij eindelijk in staat was te spreken. „Het is een wonder — een wonder! Het is mij naar het hoofd gestegen. Ik ben er dronken van. Die grote, oneindig kleine vraag — ik kan ze niet uit mijn gedachten zetten. Die vragende, eeuwige, altijd weerkerende, zwakke, kleine, kermende stem van den mens klinkt nog steeds in mijn oren. Het is als de dodenmars van een mug te midden van het trompetten der olifanten en het brullen der leeuwen. Het is onverzadelijk van microscopische begeerte. Ik weet, dat ik mij als een dwaas gedraag, maar het ding is als een nachtmerrie voor mij. Je bent — ik weet niet wie je bent — je bent een wonder — ziedaar! Maar hoe doe je het? Hoe doe je het?"

Martin hield op met zijn lofzang, doch alleen maar om opnieuw los te barsten.

„Ik zal nooit weer schrijven. Ik ben een knoeier. Jij hebt mij het werk van den waren kunstenaar leren kennen. Genie! Dit is meer dan genie. Het is de waarheid, waanzinnig

geworden. Het is waar, man, elke regel is waar! Ik ben benieuwd of je dat zelf wel begrijpt, jij, dogmatist. De wetenschap kan je niet tegenspreken. Het is waarheid van den ziener, geperst uit het zware ijzer van de Kosmos en doorweven met machtige rhythmen van klank tot een weefsel van schittering en schoonheid. En nu zeg ik er geen woord meer van. Ik ben overweldigd, verpletterd. Laat mij trachten het voor je uit te geven!"

„Er is in het hele Christendom geen tijdschrift, dat het zou durven uitgeven — dat weet je zelf wel."

„Ik weet het volstrekt niet. Ik weet, dat er geen enkel tijdschrift is, dat er niet begerig naar zou grijpen. Zij krijgen zulke dingen niet elke dag. Dit is niet slechts „het" gedicht van het jaar, het is „het" gedicht der eeuw!"

„Ik zou je wel eens aan je woord willen houden."

„Och, word toch niet cynisch!" berispte Martin hem. „De redacties der tijdschriften zijn niet helemaal gek. Dat weet ik. En ik wil een weddenschap met je aangaan. Ik wil wedden om wat je wilt, dat „Ephemera" wordt aangenomen, zo niet de eerste keer, dan toch de tweede."

„Er is maar één ding dat mij belet de weddenschap met je aan te gaan. — Het ding is groot — het grootste dat ik ooit heb gemaakt. Dat weet ik. Het is mijn zwanenzang. Ik ben er allemachtig trots op. Ik aanbid het. Het is beter dan whisky. Het is hetgeen ik heb gedroomd — het grote, volmaakte — toen ik een eenvoudige jongeman was, met liefelijke illusies en reine idealen. En ik heb het gemaakt, nu, terwijl ik stervende ben, en ik wil het niet bezoedeld hebben en bevuild door een troep zwijnen. Neen! Ik wil de weddenschap niet aangaan! Het is van mij! Ik heb het gemaakt en ik heb het met jou gedeeld!

„Maar denk toch aan de rest van de wereld", wierp Martin

tegen. „De roeping der schoonheid is het schenken van vreugde."
„Het is mijn eigen schoonheid!"
„Wees niet egoïstisch!"
„Ik ben niet egoïstisch."
Brissenden glimlachte, zoals hij steeds deed wanneer hij in zijn schik was, bij de gedachte, welke zijn dunne lippen gingen uitspreken.
„Ik ben zo onzelfzuchtig als een uitgehongerd zwijn."
Vergeefs trachtte Martin hem van besluit te doen veranderen. Martin vertelde hem, dat zijn haat tegen de tijdschriften onzinnig, dweepziek was en zijn gedrag duizendmaal verachtelijker dan dat van den jongeling, die de tempel van Diana te Ephese verbrandde.
Onder die storm van verontwaardiging dronk Brissenden genoegelijk zijn toddy en gaf toe, dat alles wat de ander zei, waar was. Behalve dat wat de uitgevers betrof. Zijn haat tegenover hen kende geen grenzen en hij overtrof Martin nog in hardheid van termen, wanneer hij hen aan de kaak stelde.
„Ik wou, dat je het voor mij wilde typen", zei hij. „Je kunt het beter dan welke stenograaf ook. En nu wil ik je een goede raad geven."
Hij haalde een dik manuscript uit de buitenzak van zijn jas. „Hier is je „Shame of the Sun". Ik heb het gelezen, niet eens, maar twee of drie keer — het grootste compliment, dat ik je kan maken. Na hetgeen je hebt gezegd omtrent „Ephemera" moet ik zwijgen. Maar dat wil ik wel zeggen: als de „Shame of the Sun" wordt uitgegeven, zal het opgang maken. Het zal twistgesprekken uitlokken, die meer reclame voor je maken dan duizend advertenties."
Martin lachte.

„Ik veronderstel, dat je mij nu zult raden het een tijdschrift aan te bieden?"
„Zeer zeker! Bied het alleen eerste klas firma's aan. De een of andere „reader" van een uitgever is misschien krankzinnig of dronken genoeg om er een gunstig oordeel over te vellen. Jij hebt de boeken gelezen. De inhoud er van is gedistilleerd in de brouwketel van Martin Eden's geest en uitgestort in de „Shame of the Sun" en eenmaal zal Martin Eden beroemd worden en niet het kleinste deel van zijn beroemdheid zal rusten op dit werk. Je moet er dus een uitgever voor zien te krijgen — en hoe eerder hoe beter."
Brissenden ging die avond laat naar huis en juist toen hij op de eerste trede van de tram stond, keerde hij zich eensklaps tot Martin en stopte een dun gekreukeld stuk papier in zijn hand.
„Hier, pak aan!" zei hij. „Ik ben vandaag naar de wedrennen geweest en heb op het goede paard gewed."
De bel ging en de wagen reed weg, Martin verbaasd achterlatend, wat dat vieze, gekreukelde papiertje in zijn hand wel zou zijn.
In zijn kamer gekomen, zag hij dat het een bankbiljet van honderd dollar was.
Hij zag er volstrekt geen bezwaar in het te gebruiken. Hij wist dat zijn vriend altijd veel geld had en hij wist ook met volmaakte zekerheid, dat zijn succes hem in staat zou stellen het terug te betalen.
's Morgens betaalde hij al zijn rekeningen, gaf Maria drie maanden kamerhuur vooruit en loste ieder pand in de lommerd in.
Daarna kocht hij Marian's huwelijksgeschenk en eenvoudiger geschenken, geschikt voor Kerstmis, voor Ruth en Gertrude. En ten slotte nam hij voor het overschot dat hem restte, de

hele Silva-troep mee naar Oakland. Het was een winter later dan zijn belofte, maar hij had er aan voldaan, want alle Silva's, Maria inbegrepen, kregen een paar schoenen. Er waren ook trompetten, en poppen, en speelgoed van alle soorten, en pakjes, en dozen suikergoed, en noten, die de armen der Silva's boordevol maakten.

Met die hele troep achter zijn eigen en Maria's hielen, ging hij een banketbakkerswinkel binnen om de grootste suikerballen te kopen, die er ooit waren gemaakt, en op dit ogenblik ontmoette hij Ruth en haar moeder.

Mevrouw Morse vond het afschuwelijk. Zelfs Ruth was onaangenaam getroffen, want zij lette veel op het uiterlijk, en haar minnaar, vlak naast Maria aan het hoofd van dit leger Spaanse straatkinderen, was geen mooi gezicht.

Maar dat trof haar nog niet zo erg als hetgeen zij hield voor zijn gebrek aan trots en zelfrespect. Voorts — en dat was het ergste van alles — zag zij in het voorval een bewijs, dat hij nooit zijn werkmansafkomst zou kunnen verloochenen. Het feit zelf was al erg genoeg, maar het zo schaamteloos de wereld in het gezicht te slingeren — haar wereld — ging te ver.

Ofschoon haar verloving met Martin geheim was gehouden, had hun lange intimiteit toch aanleiding gegeven tot allerlei praatjes. En in de winkel, waar Martin met zijn gevolg kwam, waren heel wat kennissen geweest, die schuin naar hem keken.

Zij miste de brede kijk van Martin en kon zich niet boven haar omgeving verheffen. Zij was diep getroffen en haar gevoelige natuur trilde van schaamte. Daardoor was het ook, dat Martin, later op die dag bij haar komend, zijn geschenk in zijn zak hield, het geven uitstellend tot een betere gelegenheid. Ruth in tranen — hartstochtelijke, boze tranen — was een

openbaring voor hem. Het aanschouwen van haar lijden overtuigde hem, dat hij een beest was geweest, maar hij kon zich absoluut niet voorstellen waardoor. Het kwam niet in zijn hoofd op zich te schamen voor zijn kennissen en de Silva's meenemen op een Kerstfuif kon, naar het hem toescheen, in geen enkel opzicht gebrek aan respect tegenover Ruth bewijzen. Daarentegen zag hij Ruth's standpunt nadat zij het hem had uitgelegd, en hij beschouwde het als een vrouwelijke zwakheid, een eigenschap van alle, zelfs van de beste vrouwen.

DE FILOSOFEN VAN SAN FRANCISCO

„Ga mee — ik zal je je ware laten zien", zei Brissenden op een avond in Januari tot hem.
Zij hadden samen in San Francisco gedineerd en waren bij de pont om terug te keren naar Oakland, toen hij de gril kreeg Martin „je ware" te laten zien. Hij keerde zich om en holde langs de waterkant, een magere schaduw in een fladderende winterjas, met Martin, die zijn best deed hem bij te houden, achter zich. In een winkel kocht hij twee flessen oude port en, met één in elke hand, klom hij op een tram, op de voet gevolgd door Martin, beladen met verscheidene flessen whisky.
Als Ruth mij nu eens kon zien, dacht hij, terwijl hij verbaasd dacht wat „je ware" wel zou zijn.
„Misschien is er niemand", zei Brissenden, terwijl zij uitstapten en rechts afgingen naar het hartje van het werkmansghetto, zuidelijk van Market Street. „In welk geval je zult missen wat je al zo lang hebt gezocht."
„En wat drommel is dat?" vroeg Martin.

„Mannen — intelligente mannen — en niet de raaskallende nullen, waarmee je omging in dat koopmanshol. Je leest de boeken en je voelde je heel alleen. Welnu, ik zal je vanavond andere mannen laten zien, die boeken gelezen hebben, zodat je je nooit meer alleen zult voelen."
Aan het einde der straat gekomen, zei hij:
„Niet, dat ik mij bekommer om hun eindeloze discussies. Ik heb geen belangstelling voor boekenfilosofie. Maar je zult zien, dat die kerels intelligent zijn en geen bourgeois-zwijnen. Maar pas op, ze zullen je kortwieken bij elk onderwerp onder de zon."
Een poosje later hijgde hij, weerstand biedend aan Martin's pogingen om hem van de twee flessen te ontlasten:
„Ik hoop dat Norton er is. Norton is een idealist — een Harvardman. Ontzettend geheugen. Idealisme bracht hem tot filosofische anarchie, en zijn familie heeft hem verstoten. Vader is een spoorwegpresident, archi-millionnair, maar de zoon verhongert in Frisco, een anarchistisch blaadje redigerend tegen vijf en twintig dollar per maand."
Martin was niet goed bekend in San Francisco, en helemaal niet ten zuiden van Market. Hij had dus geen idee waar hij heengebracht werd.
„Ga voort", zei hij, „vertel mij te voren iets van hen. Wat doen zij voor de kost? Hoe komen zij daar?"
„Ik hoop dat Hamilton er is."
Brissenden bleef staan.
„Strawm-Hamilton is zijn naam — met een streepje er tussen, let wel — hij komt uit een oude zuidelijke familie. Hij is een landloper — de luiste man, dien ik ooit heb gekend, ofschoon hij klerk is, of liever als klerk niets doet, in een socialistische winkel, voor zes dollar per week. Maar hij is een geboren landloper. Kwam als landloper in de stad. Ik heb

hem de hele dag op een bank zien zitten, terwijl er geen hap over zijn lippen kwam, en 's avonds, toen ik hem uitnodigde met mij te gaan dineren — restaurant op twee pas afstand, zei hij: Te veel moeite, beste kerel, koop mij in plaats daarvan een pakje sigaretten. Hij was een Spenceriaan, zoals jij, tot Kreis hem tot het materialistisch monisme bekeerde. Norton is ook een monist — maar hij erkent alleen de geest. Hij kan Kreis en Hamilton lelijk op hun plaats zetten."

„Wie is Kreis?" vroeg Martin.

„Wij gaan juist naar zijn kamer. Vroeger professor — weggejaagd van de universiteit — gewone historie. Geest als een stalen knip. Tracht op alle wijzen zijn brood te verdienen. Ik weet, dat hij straatgoochelaar was, toen hij zonder geld zat.... Zonder beginselen. Zou een lijk zijn doodskleed ontstelen. Verschil tussen hem en de bourgeoisie is, dat hij steelt zonder er doekjes om te winden. Hij kan spreken over Nietzsche, of Schopenhauer, of Kant, of wat je wil — maar het enige waar hij om geeft, zelfs Mary niet uitgezonderd, is zijn monisme. Haeckel is zijn afgod. De eenige manier om hem te beledigen is Haeckel aan te vallen. Hier is de keet."

Brissenden liet zijn flessen op de trap rusten, voor hij naar boven klom.

Het was het gewone hoekhuis, twee verdiepingen met een kroeg en een kruidenierswinkel beneden.

„De troep woont hier — hebben de hele bovenverdieping in gebruik. Maar Kreis is de enige, die twee kamers heeft. Ga mee!"

Er brandde geen licht in het bovenportaal, maar Brissenden kende de weg in het donker. Hij bleef staan om met Martin te spreken.

„Er is een kerel — Stevens. Een theosoof. Ratelt maar voort,

als hij eenmaal aan de gang is. Is nu bordenwasser in een restaurant. Houdt van een goede sigaar. Ik heb hem zien dineren in een tien-cents gaarkeuken en vijftig cent zien betalen voor een sigaar, die hij daarna rookte. Ik heb er een paar in mijn zak voor hem, als hij mocht komen.
En dan is er een kerel — Parry — een Australiër, een statisticus en een wandelende encyclopedie. Vraag hem de graanuitvoer van Paraguay voor 1903, of het gewicht van Jimmy Britt, die vocht met Battling Nelson, enz., enz., en hij antwoordt met de snelheid van een automaat.
En dan is er Andy, een metselaar; heeft ideeën omtrent alles, een goed schaakspeler.
En een kerel, Harry, een bakker, vurig socialist en sterk vakverenigingsman. Herinner jij je de staking der koks en kellners? Hamilton was de man, die deze staking regelde — alles te voren beschikte — hier in de kamer van Kreis. Deed het alleen maar voor zijn plezier, was te lui om bij de vakvereniging te blijven. Toch had hij het ver kunnen brengen, als hij had gewild. Er zijn ontelbare mogelijkheden in dien man, als hij niet zo allesovertreffend lui was."
Brissenden liep voort in het duister, tot een lichtstreep de drempel van een deur aanwees. Hij klopte en er werd opengedaan en Martin drukte de hand van Kreis, een donkeren, knappen man met schitterend witte tanden, een neerhangende zwarte snor en grote, vurige, zwarte ogen.
Mary, een dikke, jonge blondine, was bezig borden te wassen in de kleine achterkamer, die als keuken en eetkamer dienst deed. De voorkamer diende als slaap- en huiskamer. De schone was hing aan de zoldering, maar zo laag, dat Martin eerst de twee mannen niet zag, die in een hoek zaten te praten. Zij begroetten Brissenden en de twee flessen met gejuich en na te zijn voorgesteld, wist Martin dat het Andy en Parry waren.

Hij voegde zich bij hen en luisterde vol aandacht naar de beschrijving van een bokswedstrijd, die Parry de vorige avond had gezien, terwijl Brissenden, in zijn element, zich verdiepte in het gereed maken van toddy en het ronddienen van wijn en whisky-en-soda.
Op zijn bevel: „Breng de troep hier!" vertrok Andy om de ronde te doen naar de kamers der huurders.
„Wij treffen het, dat de meesten hunner hier zijn", fluisterde Brissenden Martin toe. „Hier zijn Norton en Hamilton; ga mee ze goeiendag zeggen. Stevens is er niet, naar ik hoor. Ik zal ze op het chapiter van het monisme brengen, als ik kan. Wacht maar tot zij een paar glazen op hebben en warm worden."
Eerst was het gesprek van de hak op de tak springend. Niettemin moest Martin genieten van het vonken schieten van hun geest. Zij waren mannen met een eigen mening, ofschoon de meningen vaak met elkaar in botsing kwamen. En ofschoon zij geestig en kwiek waren, waren zij niet oppervlakkig. — Hij zag dadelijk — over welk onderwerp zij ook spraken — dat elke man zijn redenering op kennis baseerde en een scherp omlijnd begrip had van de maatschappij en de kosmos. Niemand fabriceerde hun meningen voor hen; zij waren allen in hun soort rebellen, en gemeenplaatsen kwamen niet over hun lippen.
Nooit had Martin bij de Morses zoveel onderwerpen horen bespreken. Het gesprek liep van mrs. Humphrey Ward's nieuwe boek naar het laatste stuk van Shaw, door de toekomst van het drama naar herinneringen aan Nat Goodwin. Zij twistten over de verkiezingen in Duitsland en Bebel's laatste speech. Zij kwamen op de plaatselijke politiek, de laatste plannen en schandaaltjes in de administratie der Arbeiderspartij en de dingen, die gedaan waren om de zeemansstaking op touw te zetten.

Martin was getroffen door de locale kennis, die zij bezaten. Zij wisten wat nooit in de kranten werd gedrukt — kenden de touwtjes en draden en de verborgen handen, die de poppen deden dansen.
Tot Martin's verbazing mengde zich Mary, het meisje, in het gesprek, een ontwikkeling tonend, zoals hij ze nooit had waargenomen bij de weinige vrouwen, die hij had ontmoet. Zij spraken samen over Swinburne en Rossetti, waarna zij hem buiten de grenzen van zijn kennis bracht op de zijpaden der Franse litteratuur. Zijn wraak kwam, toen zij Maeterlinck verdedigde, en hij bracht de zorgvuldig uitgewerkte thesis van „The Shame of the Sun" te berde.
Verscheidene mannen waren nog binnengekomen en de lucht was dik van tabaksrook, toen Brissenden de rode vlag zwaaide. „Hier is vers vlees voor je bijl, Kreis", zei hij, „een rooskleurige jongeling met een gloeiende liefde voor Spencer. Maak een Haeckeliet van hem.... als je kunt."
Kreis scheen wakker te worden en te trillen als een magnetisch metalen ding, terwijl Norton naar Martin keek, met een lieve, meisjesachtige glimlach, alsof hij wilde zeggen, dat hij flink beschermd zou worden.
Kreis viel direct op Martin aan, maar stap voor stap kwam Norton tussenbeide, tot hij en Kreis in een persoonlijk debat gewikkeld waren. Martin luisterde en had gaarne zijn ogen uitgewreven. Het was onmogelijk dat zo iets bestond, en zeker niet in het arbeiderskwartier van het ghetto. De boeken waren levend in deze mannen. Zij spraken met vuur en geestdrift, terwijl hun geest hen dronken maakte, zoals hij andere mannen dronken had gezien door drank of woede.
Wat hij hoorde was niet langer de filosofie van het droge, gedrukte woord, geschreven door mystieke half-goden als

Kant en Spencer. Het was levende wijsbegeerte, met warm, rood bloed, geïncarneerd in deze twee mannen.
Nu en dan wierpen andere mannen een woord er tussen en allen volgden het debat, terwijl de sigaretten in hun handen uitgingen, en met gespannen, levendige gezichten....
Maar het werd tijd om de laatste pont naar Oakland te pakken en Martin en Brissenden slopen de kamer uit, terwijl Norton nog sprak en Kreis en Hamilton wachtten, om als bloedhonden op hem aan te vallen, zodra hij zweeg.
„Je hebt mij een blik in een sprookjeswereld laten slaan", zei Martin op de stoompont. „Het maakt het leven de moeite waard, wanneer men dergelijke mensen ontmoet. Mijn geest is geheel in de war. Ik heb nooit te voren idealisme naar waarde geschat. Toch kan ik het niet aannemen. Ik weet, dat ik altijd een realist zal blijven. Ik ben nu eenmaal zo geschapen. Ik ben zo opgewonden als een kind na zijn eerste bezoek aan het circus. Ik zie, dat ik nog veel moet lezen. Een volgende keer wil ik zelf een woordje meespreken."
Maar Brissenden, die pijnlijk ademhaalde, was in slaap gevallen, zijn kin begraven in een cachenez en rustend op zijn ingevallen borst, zijn lichaam gewikkeld in de lange winterjas en trillend bij de beweging der schroefbladen.

IN DEBAT MET SOCIALISTEN

„Kom, laten wij naar de zaal gaan!"
Dat zei Brissenden, nog zwak door een bloedspuwing, die hij een halfuur geleden had gehad — de tweede in drie dagen. Hij had het whiskyglas in zijn hand en hij dronk het leeg, met bevende vingers.
„Wat heb ik met het socialisme te maken?" vroeg Martin.

„Buitenstaanders mogen speeches van vijf minuten houden", drong de zieke man aan. „Ga er heen en speech. Vertel hun waarom je van het socialisme niets wilt weten. Vertel hun wat je denkt van hen en hun ghetto-ethica. Gooi ze Nietzsche naar het hoofd en krijg een uitbrander voor je moeite. Maak ruzie met hen. Dat zal hun goed doen. Debat hebben ze nodig en jij ook. Kijk, ik zou je zo graag socialist zien, voor ik sterf. Het zal wijding aan je leven geven. Het is het enige, dat je zal redden in de tijd van teleurstelling, die voor jou zal komen."
„Ik kan maar nooit begrijpen, waarom jij socialist bent geworden", zei Martin peinzend. „Je hebt zo'n hekel aan het gepeupel. Ja, er is ook niets in het canaille, dat indruk maakt op je aesthetische ziel."
Hij wees met een beschuldigende vinger op het whiskyglas, dat de ander weer vulde.
„Het socialisme schijnt jou toch niet te redden."
„Ik ben zeer ziek", was het antwoord. „Met jou is het heel anders. Jij bent gezond en hebt veel waarvoor je kunt leven. Je moet op de een of andere wijze aan het leven gebonden worden. Je bent verbaasd, dat ik socialist ben geworden? Ik zal het je vertellen. Het is omdat het socialisme onvermijdelijk is; omdat het tegenwoordige verrotte, onzinnige stelsel niet kan blijven bestaan; omdat de tijd voorbij is voor de overheersers. De slaven willen het niet langer verdragen. Er zijn er te veel en gaandeweg zullen zij den overheerser van zijn hoge zetel trekken. Je kunt het niet ontwijken, en je zult de hele slavenmoraal te slikken krijgen. Het is geen smakelijk kostje, dat geef ik toe. Maar het is nu eenmaal gekookt en je moet het slikken of je wilt of niet. Je bent antediluviaans met je Nietzsche-ideeën. Het verleden is weg en de man, die zegt, dat de geschiedenis zich herhaalt, is een leugenaar. Het spreekt vanzelf, dat ik niet van het gepeupel houd, maar

wat kan ik er aan doen? Wij kunnen geen overheerser meer hebben, en alles is te verkiezen boven de slappe zwijnen, die thans het heft in handen hebben. Maar ga mee! Ik ben nu volgeladen en als ik hier langer blijf zitten, word ik dronken. En je weet wat de dokter zegt — die vervloekte dokter! Ik zal hem toch nog voor de gek houden".

Het was Zondagavond en zij vonden de kleine zaal volgepropt met de Oakland-socialisten, voornamelijk uit de arbeidersklasse.

De spreker, een verstandige Jood, verkreeg Martin's bewondering, ofschoon hij tevens zijn gevoel van tegenspraak prikkelde. De gebogen, smalle schouders van den man en zijn ingedrukte borst stempelden hem tot een echten zoon van het ghetto en vertelden Martin luid van de eeuwenlange strijd van de zwakke, ongelukkige slaven tegen de heerszuchtige handvol mannen, die hen onderdrukt hadden en die altijd over hen zouden blijven heersen. Dit verschrompelde schepsel was voor Martin een symbool. Hij was de figuur, die de hele massa ongelukkige zwakkelingen en minderwaardigen verpersoonlijkte: allen, die stierven volgens de biologische wetten van het leven. Zij waren de ongeschikten. Niettegenstaande hun slimme filosofie en hun mierachtige neiging tot coöperatie, verwierp de Natuur hen als uitzonderingsmensen. Uit het overvloedige zaad des levens, dat zij met gulle hand rondstrooide, koos zij alleen de allerbesten. Het was volgens dezelfde methode, dat de mensen — haar naäpend — rospaarden en komkommers kweekten.

Deze gedachten gingen door Martin's hoofd, toen Brissenden er op aandrong „hen er van langs te geven".

Hij gehoorzaamde de oproep, liep naar het podium, zoals de gewoonte was, en sprak den voorzitter toe.

Hij begon met zachte stem, weifelend, de ideeën rangschikkend,

welke in zijn hersens waren opgekomen, terwijl de Jood sprak. Op dergelijke vergaderingen was vijf minuten de tijd, welke voor elken spreker was aangewezen. Maar toen Martin's vijf minuten om waren, was hij in volle gang en was zijn aanval op hun leerstellingen nog maar half afgelopen. Hij had hun belangstelling opgewekt en de aanwezigen drongen eenstemmig bij den voorzitter er op aan, Martin's spreektijd te verlengen. Zij waardeerden hem als een tegenstander, hun intellect waardig, en zij luisterden gespannen, ieder woord volgend. Hij sprak met vuur en overtuiging, geen mooie woorden gebruikend bij zijn aanval op de slaven en hun moraal en tactiek, en eerlijk verklarend dat hij zijn toehoorders bedoelde met deze slaven. Hij haalde Spencer en Malthus aan en sprak over de biologische wet der ontwikkeling. En hij eindigde:

„Ik heb thans aangetoond, dat geen maatschappij van slaven kan blijven bestaan, omdat, uiteraard, zulk een maatschappij de wet der ontwikkeling te niet moet doen. Zodra een slavenmaatschappij is georganiseerd, begint zijn ondergang. Het is voor u gemakkelijk te spreken van het opheffen der wet van de ontwikkeling, maar waar is de nieuwe wet der ontwikkeling, die uw kracht zal handhaven? Formuleert ze! Is zij reeds geformuleerd? Verkondigt ze dan!"

Te midden van een woest geschreeuw nam Martin weer plaats. Wel twintig mannen waren opgesprongen en schreeuwden om het woord. En achtereenvolgens, aangemoedigd door luide toejuichingen, sprekend met vuur en geestdrift en opgewonden gebaren, beantwoordden zij de aanval.

Het was een rumoerige avond — maar het was intellectueel woest, een veldslag van ideeën. Sommigen dwaalden af, maar de meeste sprekers beantwoordden Martin direct. Zij bombardeerden hem met gedachten, die nieuw voor hem

waren, en leerden hem meningen kennen, niet omtrent nieuwe biologische wetten, maar omtrent nieuwe toepassingen van de oude wetten.

Toevallig was er een jong verslaggever onder het publiek, en hij was geen knap verslaggever. Hij was te dom om het debat te volgen. Hij voelde zich verheven boven die woordenrijke maniakken uit de arbeidersklasse. Hij had ook grote eerbied voor de hooggeplaatsten, die volkeren en kranten de wetten voorschreven. Hij begreep niet waarover werd gesproken. Dat was ook niet nodig. Woorden als „revolutie" gaven hem de grondslag voor een hele speech, die hij diezelfde avond nog opstelde. En daar Martin de grootste opwinding had veroorzaakt, legde hij al zijn woorden Martin in de mond en maakte hem tot den grootsten schreeuwer van de avond, zijn reactionnair individualisme vervormend tot het meest „rodehemdachtige" socialisme.

De verslaggever was een artist en met een dik penseel legde hij de locale kleur er op — mannen met lange haren en woeste ogen; neurasthenische en gedegenereerde typen; stemmen trillend van opwinding; opgeheven gebalde vuisten, en alles met een achtergrond van vloeken, kreten en het hese gebrom van woedende mannen.

DE GEVOLGEN VAN EEN INTERVIEW

De volgende morgen, toen Martin in zijn kamertje zat koffie te drinken, las hij het ochtendblad. Het was een nieuwe ervaring voor hem zijn naam vet gedrukt op de eerste bladzijde te zien, en hij was verbaasd te vernemen, dat hij de meest beruchte leider der Oakland-socialisten was. Hij las de woeste speech door, welke de verslaggever hem in de mond had gelegd, en ofschoon hij eerst woedend was om

dat maakwerk, wierp hij ten slotte de krant neer.
„Of de man was dronken, òf misdadig kwaadaardig", zei hij die middag tot Brissenden, op het bed zittend, terwijl zijn vriend slap op de enige stoel was neergevallen.
„Wat kan het je schelen?" vroeg Brissenden. „Je zult toch de goedkeuring niet verlangen van de bourgeoiszwijnen, die de krant lezen?"
Martin dacht een poosje na en zei toen:
„Neen, ik geef geen steek om hun goedkeuring. Maar toch kan daardoor mijn verhouding tot Ruth's familie ietwat lastig worden. Haar vader beweerde altijd, dat ik een socialist was en dit miserabele geschrijf zal hem in die mening versterken. Niet, dat ik iets om zijn mening geef — maar wat helpt het mij? Ik wil je voorlezen wat ik vandaag heb geschreven."
Hij was juist luid aan het voorlezen, toen Maria de deur opengooide en een jonge man binnenliet, die opgewekt om zich heen keek, de petroleumkachel en de keuken in de hoek al had opgemerkt, voor zijn blik op Martin viel.
„Ga zitten", zei Brissenden.
Martin maakte plaats voor het jongemens op het bed en wachtte, tot hij vertelde wat hij kwam doen.
„Ik heb u gisteravond horen spreken, mr. Eden, en ik ben gekomen om u te interviewen", begon hij.
Brissenden barstte in een hartelijke lach uit.
„Een broeder-socialist?" vroeg de reporter, met een snelle blik op Brissenden, welke de waarde schatte van dien geraamte-achtigen, stervenden man.
„En hij schreef dat verslag", zei Martin zacht. „Maar hij is nog slechts een jongen!"
„Waarom ransel je hem niet af?" vroeg Brissenden. „Ik zou duizend dollar geven, als ik voor vijf minuten mijn longen kon terug krijgen."

De verslaggever was ietwat verbluft door dat praten over hem, om hem heen en tot hem. Maar hij had een pluimpje gekregen voor zijn schitterende beschrijving van de socialistische vergadering en was er op uitgezonden om Martin Eden te interviewen, den leider van de georganiseerde bedreiging der maatschappij.

„U hebt er zeker niets tegen, dat uw portret gemaakt wordt, mr. Eden? Mijn fotograaf staat buiten, ziet u, en hij zegt dat het beter is u dadelijk te nemen, voor de zon weggaat. Dan kunnen wij het interview later hebben."

„Een fotograaf", zei Brissenden peinzend. „Ransel hem, Martin, ransel hem!"

„Ik geloof, dat ik oud word", was het antwoord. „Ik weet, dat ik het moest doen, maar ik heb er de moed niet toe. Het lijkt mij de moeite niet waard."

„Ter wille van zijn moeder", drong Brissenden aan.

„Dat zou een reden zijn", antwoordde Martin, „maar het schijnt de moeite niet waard genoeg lust daartoe bij mij op te wekken. Zie je, men heeft er lust toe nodig om iemand af te ranselen. Bovendien, wat heb ik er aan?"

„Zo is het — zo moet u het opvatten", zei de verslaggever luchtig, ofschoon hij al angstig naar de deur had gekeken.

„Maar het was niet waar, er was geen woord waar van hetgeen hij schreef", vervolgde Martin, nog steeds zijn aandacht op Brissenden gevestigd houdend.

„Het was maar een algemene beschrijving, ziet u", waagde de verslaggever op te merken, „en bovendien is het een goede reclame. Dat telt ook mee. Het was een gunst tegenover u."

„Het is een goede reclame, Martin, ouwe jongen", herhaalde Brissenden plechtig.

„En het was een gunst tegenover mij — stel je voor", was Martin's bijdrage.

„Laat eens kijken — waar bent u geboren, mijnheer Eden?" vroeg de verslaggever, een trek van afwachtende oplettendheid op zijn gezicht.
„Hij schrijft niets op", zei Brissenden. „Hij herinnert zich alles."
„Dat is mij voldoende."
De jongen deed zijn best er opgeruimd uit te zien.
„Geen behoorlijk verslaggever behoeft aantekeningen te maken."
„Dat was voldoende.... voor gisteravond."
Maar Brissenden was geen voorstander van kalmte en hij veranderde plotseling van houding.
„Martin, als jij hem niet afranselt, doe ik het zelf, al val ik het volgende ogenblik dood op de vloer. "
„Zou ik hem op zijn achterste geven?" vroeg Martin.
Brissenden dacht even na en knikte toen toestemmend.
Het volgende ogenblik zat Martin op de rand van het bed, met den jongen voorover op zijn knieën.
„Niet bijten", waarschuwde Martin, „of anders moet ik je in je gezicht slaan. Dat zou jammer zijn, want het is zo'n lief gezichtje."
Zijn opgeheven hand daalde neer en werd daarna opgeheven en viel weer neer in een snel en vast rhythme. De jongen vloekte en worstelde en trok, maar probeerde niet te bijten. Brissenden keek er ernstig naar, ofschoon hij eenmaal opgewonden werd en smeekte:
„Toe, laat ik hem éénmaal raken!"
„Jammer, dat mijn hand moe wordt", zei Martin, toen hij eindelijk ophield. „Er zit geen gevoel meer in."
Hij richtte den knaap op en wierp hem op het bed.
„Daarvoor zal ik je laten arresteren", zei deze tandenknarsend, terwijl tranen van jongensachtige verontwaardiging over zijn

gloeiende wangen rolden. „Je zult er voor boeten. Wacht maar!"

„Zo'n lief knaapje!" merkte Martin op. „Hij begrijpt niet, dat hij een verkeerde weg is opgegaan. Het is niet eerlijk, het is niet mannelijk, leugens te vertellen omtrent een medeschepsel, op de wijze, waarop hij het heeft gedaan. En hij weet het zelf niet."

„Hij is om informaties hier gekomen", zei Brissenden na een pauze.

„Ja, bij mij, van wien hij heeft kwaadgesproken en dien hij heeft beledigd. Mijn kruidenier zal mij ongetwijfeld crediet weigeren. Het ergste van alles is dat die arme jongen op deze weg zal voortgaan tot hij ontaardt in een eerste-klas journalist en dus in een eerste-klas schurk. "

„Maar zo ver is hij nog niet", zei Brissenden. „Wie weet of wij niet de nederige instrumenten kunnen zijn om hem te redden. Waarom heb je mij niet een keer bij hem gelaten? Ik had er zo graag aan meegedaan."

„Ik zal jelui allebei laten arresteren, gemene schurken", snikte de afgedwaalde ziel.

„Neen, zijn mondje is te zwak en te mooi."

Somber schudde Martin het hoofd.

„Ik vrees, dat ik voor niets mijn hand moe heb geslagen. Dat jongemens kan niet meer veranderen. Hij zal eenmaal een zeer groot en succesvol journalist worden. Hij heeft geen geweten. Dat alleen zal hem groot maken."

Daarmee ging de jongen de kamer uit, tot het laatst bevend van angst, dat Brissenden hem in de rug zou treffen met de fles, welke hij nog steeds in de hand hield.

In de krant van de volgende morgen las Martin heel wat, dat nieuw voor hem was. Volgens een interview, dat de reporter beweerde met hem gehad te hebben, zou hij gezegd

hebben: „Wij zijn de gezworen vijanden der maatschappij. Wij zijn geen anarchisten, wij zijn socialisten." Zijn gezicht werd beschreven als volstrekt onsymmetrisch, en nog vele tekenen van degeneratie werden opgegeven. Voornamelijk werd de aandacht gevestigd op zijn worg-handen en de woeste glans in zijn met bloed doorlopen ogen.
Hij vernam ook, dat hij elke avond tot de werklieden in het City Hall Park sprak en dat hij degene was, die onder de anarchisten en agitators, die de geest van het volk vergiftigden, het grootste publiek trok en de meest revolutionnaire speeches hield. De verslaggever gaf een nauwkeurige beschrijving van zijn armoedig kamertje, de petroleumkachel, de enige stoel en den geraamteachtigen landloper, die hem gezelschap hield en die er uitzag, alsof hij pas uit een twintigjarige hechtenis was ontslagen.
De jongen was heel ijverig geweest. Hij had overal in Martin's familiegeschiedenis gesnuffeld en een foto van Bernard Higginbotham's winkel gegeven, met Bernard Higginbotham zelf er voor. Dit heerschap werd beschreven als een intelligent, waardig man van zaken, die de socialistische ideeën van zijn zwager niet kon dulden en dien zwager zelf ook niet. Hij had Martin voorgesteld als een luien leegloper, die geen betrekking wilde aannemen, als ze hem werd aangeboden en die nog eens in de gevangenis zou eindigen.
Herman von Schmidt, Marian's man, was eveneens geïnterviewd. Hij had Martin het zwarte schaap van de familie genoemd en kwaad van hem gesproken. „Hij heeft getracht op mijn kosten te leven, maar daar heb ik snel en voorgoed een eind aan gemaakt", had Von Schmidt tot den reporter gezegd. „Hij zal nu wel niet zo gauw bij mij komen bedelen. Een man, die niet werkt, deugt niet, leer dat van mij."
Deze keer was Martin echt woedend. Brissenden beschouwde

de hele zaak als een goede grap, maar hij kon Martin niet troosten, die wist dat het niet gemakkelijk zou zijn Ruth alles uit te leggen. Wat haar vader betreft, hij wist dat hij zijn best zou doen het engagement te verbreken. Hoever dit zou gaan, zou hij diezelfde middag ondervinden.

De middagpost bracht hem een brief van Ruth. Martin opende hem met een voorgevoel van ongunstig nieuws en hij las hem, staande bij de open deur, nadat hij hem van den brievenbesteller had ontvangen. Terwijl hij las, zocht zijn hand werktuigelijk in zijn zak naar tabak en sigarettenpapier, zoals in de dagen dat hij nog rookte. Hij merkte niet dat zijn zak leeg was, of zelfs dat hij getast had naar de materialen om een sigaret te rollen.

Het was geen hartstochtelijke brief. Er was geen spoor van boosheid in. Maar van het eerste woord tot het laatste klonk een toon van teleurstelling en beledigd-zijn. Zij had wat beters van hem verwacht. Zij had gedacht, dat hij over zijn jeugdige wildheid heen zou zijn, dat haar liefde voor hem wel de moeite waard geweest zou zijn, hem in staat te stellen ernstig en behoorlijk te leven. En nu hadden haar vader en moeder haar beslist bevolen haar verloving te verbreken. Zij kon niet anders doen dan erkennen, dat zij gelijk hadden. Hun verbintenis zou nooit gelukkig kunnen zijn. Ze was al van den beginne treurig geweest. Slechts één gevoel van spijt uitte zich in de hele brief, en dat was bitter voor Martin. „Als je maar in een behoorlijke betrekking had willen gaan en had getracht iets van je zelf te maken," schreef zij, „maar dat mocht niet. Je vroeger leven was te wild en te woest geweest. Ik begrijp, dat het je schuld niet is. Je kon alleen maar handelen volgens je natuur en je vroegste training. Ik beschuldig je dus niet, Martin. Bedenk dat wel. Het was eenvoudig een vergissing. Zoals vader en moeder hebben

beweerd: wij waren niet voor elkaar geschapen en wij zouden beiden blij zijn, dat wij het niet te laat ontdekten...."
„Je behoeft niet te trachten mij te zien", eindigde zij, „het zou een ellendige ontmoeting zijn voor ons beiden, zowel als voor mijn moeder. Ik voel, dat ik haar reeds verdriet heb gedaan en dat het een hele tijd zal duren eer ik dit heb goedgemaakt."
Hij las de brief zorgvuldig nogmaals tot het einde, ging toen zitten en schreef een antwoord. Hij vertelde in korte trekken hetgeen hij op de socialistische vergadering had gezegd, er op wijzend, dat alles het tegenovergestelde was van hetgeen de krant hem in de mond had gelegd. Tegen het eind van de brief werd hij weer de hartstochtelijke minnaar, strijdend voor zijn liefde.
„Antwoord mij", smeekte hij, „en vertel mij in je antwoord slechts één ding: Heb je mij lief? Dat is alles — het antwoord op die ene vraag!"
Maar de volgende dag kwam er geen antwoord en de daaropvolgende dag ook niet. Voor het eerst in zijn leven leed Martin aan slapeloosheid. Driemaal ging hij naar de woning der Morses, maar hij werd weggestuurd door den knecht, die opendeed.
Brissenden lag ziek in zijn hotel, te zwak om op te staan, en ofschoon Martin hem vaak bezocht, viel hij hem niet lastig met zijn onaangenaamheden.
En Martin had een groot aantal onaangenaamheden. Het gevolg van de daad van den reporter was nog veel groter dan Martin verwacht had. De Portugese kruidenier weigerde hem verder crediet, terwijl de groenteman, die een Amerikaan was — iets waarop hij trots was — hem een landverrader had genoemd en geweigerd had verder met hem te maken te hebben — zijn vaderlandsliefde zo ver drijvend, dat hij

Martin's schuld uitwiste en hem verbood ooit te proberen om ze te betalen.
De verontwaardiging der hele buurt was door Martin's gedrag opgewekt. Niemand wilde iets te maken hebben met een socialistischen verrader.
De arme Maria was verschrikt en in twijfel, maar zij bleef hem trouw. De kinderen uit de buurt schreeuwden hem na: „Landloper! Schooier!"
Eens ontmoette Martin Gertrude op straat en vernam dat Bernard Higginbotham woedend op hem was, daar hij de familie door de modder had gehaald, en dat hij hem het huis had ontzegd.
„Waarom ga je toch hier niet vandaan, Martin?" had Gertrude gesmeekt. „Ga hier vandaan en zie ergens een betrekking te krijgen. Later, als alles vergeten is, kan je immers terugkeren!"
Martin schudde het hoofd, maar gaf haar geen verklaring. Hoe kon hij het haar ook verklaren? Hij schrikte terug voor de ontzettende intellectuele afgrond, die tussen hem en zijn familie gaapte. „Zoek een betrekking! Ga aan het werk!" Arme, domme slaven! Een betrekking was voor hen de gouden afgod, dien zij aanbaden.
Hij schudde nogmaals het hoofd, toen Gertrude hem geld aanbood, ofschoon hij wist, dat hij diezelfde dag nog naar den lommerdhouder moest gaan.
„Kom nu niet in Bernard's nabijheid", waarschuwde zij hem. „Over een paar maanden, als hij gekalmeerd is, kan je terugkomen en bij hem met de kar rijden. Wanneer je mij ooit mocht nodig hebben, laat mij dan maar roepen, en ik kom. Vergeet het niet!"
Hoorbaar schreiend ging zij heen en hij voelde een schok van verdriet bij het zien van haar zware lichaam en haar logge stap.

„LIED EN ZANG ZIJN SNEL VOORBIJ”

Elk manuscript dat Martin naar de uitgevers had gezonden lag nu, teruggekeerd, onder de tafel. Slechts één manuscript bleef de ronde doen: Brissenden's „Ephemera”.

Zijn rijwiel en zijn zwart costuum stonden weer in de lommerd, en de schrijfmachinefirma begon weer om geld te vragen. Maar zulke dingen konden hem niet meer schelen.

Hij moest zich opnieuw oriënteren en zolang hij dat niet had gedaan, moest zijn leven stilstaan.

Na verscheidene weken gebeurde datgene, waarop hij wachtte: hij ontmoette Ruth op straat. Wel is waar was zij vergezeld van haar broer Norman, en het was ook waar, dat zij trachtten hem over het hoofd te zien en dat Norman een poging deed om hem te wenken op zij te gaan.

„Als je mijn zuster tracht lastig te vallen, zal ik een agent roepen”, dreigde Norman. „Zij wenst niet met je te spreken en je aandringen is een belediging.”

„Als je op die manier voortgaat, zal je dien agent wel moeten roepen en dan komt je naam in de kranten”, antwoordde Martin grimmig. „En ga nu uit mijn weg en roep den agent, als je er lust in hebt. Ik wil met Ruth spreken!”

„Ik moet het van je eigen lippen horen”, zei hij tot haar. Zij was bleek en beefde, maar zij bleef staan en keek hem vragend aan.

„De vraag, die ik in mijn brief deed”, drong hij aan.

Norman maakte een ongeduldige beweging, maar Martin hield hem met een blik in bedwang.

Zij schudde het hoofd.

„Is dat alles met je eigen, vrije wil?” vroeg hij.

„Zo is het.”

Zij sprak met een zachte, vaste stem en met kalm overleg.

„Het is mijn eigen, vrije wil. Je hebt zoveel schande over mij gebracht, dat ik mij schaam mijn vrienden te ontmoeten. Ik weet, dat zij allen over mij praten. Dat is alles, wat ik je kan vertellen. Je hebt mij zeer ongelukkig gemaakt en ik verlang je nooit weer te zien."

„Vrienden! Praatjes! Valse verslagen in de krant! Zulke dingen zijn toch niet sterker dan liefde? Ik kan alleen maar geloven, dat je mij nooit hebt liefgehad."

Een blos verjoeg de bleekheid van haar gezicht.

„Na hetgeen er gebeurd is?" sprak zij zacht. „Martin, je weet niet wat je zegt. Ik ben geen laag schepsel!"

„Je ziet immers, dat ze niets met je te maken wil hebben", barstte Norman uit, met haar voortlopend.

Martin ging op zij en liet hen passeren, onwillekeurig in zijn zak voelend naar de tabak en het papier, die er niet waren. Het was een lange wandeling naar Noord-Oakland, maar pas toen hij de stoep opliep en zijn kamer binnentrad, wist hij dat hij ze had gemaakt. Hij zag dat hij op de rand van zijn bed zat en staarde om zich heen als een ontwaakte slaapwandelaar.

Het enige dat hij wist was, dat een periode van zijn leven was afgesloten.

Vijf dagen lang werkte hij aan het laatste manuscript, dat hij onder handen had, niemand ontvangend en zuinigjes etend. De ochtend van de zesde dag bracht de post hem een brief van den uitgever van de Parthenon. Een blik er op deed hem zien, dat „Ephemera" was aangenomen.

„Wij hebben het gedicht aan mr. Cartwright Bruce ter beoordeling toegezonden", schreef de redacteur, „en hij heeft zulk een gunstige recensie er van gegeven, dat wij het ons niet willen laten ontgaan. Als blijk hoe gaarne wij het gedicht willen opnemen, wil ik u vertellen, dat wij het voor

het Augustus-nummer bestemd hebben, daar ons Juli-nummer reeds gezet is. Weest u zo vriendelijk onze dank en de betuigingen van ons genoegen mr. Brissenden over te brengen. Zendt ons s.v.p. per omgaande zijn portret en zijn levensbeschrijving. Als ons honorarium niet voldoende is, weest u dan zo goed dadelijk te telegraferen wat u een behoorlijke prijs acht."

Daar zij driehonderd vijftig dollar als honorarium hadden aangeboden, vond Martin het niet nodig te telegraferen. Bovendien moest hij Brissenden's toestemming hebben.

Hij had dus toch gelijk gehad. Hier was een tijdschriftredacteur, die ware poëzie herkende, als hij ze zag. En de prijs was schitterend, zelfs al was hij voor „het gedicht van de eeuw".

Martin wist, dat Cartwright Bruce de enige criticus was, voor wiens oordeel Brissenden enig respect had.

Martin reed met de tram naar de benedenstad. Bij het hotel gekomen, liep hij snel naar Brissenden's kamer en kwam even haastig weer beneden. De kamer was leeg. Al de bagage was verdwenen.

„Heeft mr. Brissenden een adres achtergelaten?" vroeg hij den portier, die hem een ogenblik vreemd aankeek.

„Hebt u het niet gehoord?" vroeg deze.

Martin schudde het hoofd.

„Maar de kranten staan er vol van. Hij is dood in zijn bed gevonden. Zelfmoord. Heeft zich door het hoofd geschoten."

„Is hij al begraven?"

Martin scheen zijn eigen stem als die van een ander te horen, die van heel ver deze vraag deed.

„Neen. Het lijk is na de gerechtelijke schouwing naar het Oosten ingescheept. Rechtsgeleerden hebben, in opdracht van zijn familie, voor alles gezorgd."

„Ze hebben er nogal haast mee gemaakt, dat moet ik zeggen", vond Martin.
„O, niet zo erg. Het is vijf dagen geleden gebeurd."
„Vijf dagen geleden?"
„Ja, vijf dagen geleden."
„O", zei Martin.
Toen keerde hij zich om en ging heen.
Hij zond een telegram naar de Parthenon, dat zij maar met de publicatie moesten voortgaan.
Toen ging hij met de tram naar huis terug.
Eenmaal in zijn kamer gekomen, begon hij weer te schrijven. De dagen en nachten verliepen en hij bleef aan zijn tafel zitten en schreef. Hij ging nergens anders heen dan naar den lommerdhouder, nam geen lichaamsbeweging, at wanneer hij honger had en iets te koken vond — en deed het even kalm zonder eten, als hij niets had.
Toen kwam de dag, waarop zijn manuscript af was. De agent van de schrijfmachinefirma had de machine weggehaald. Met een gevoel van verlichting had hij hem de machine zien wegdragen — toen ging hij op zijn bed liggen. Hij was half bewusteloos van honger. In dertig uren was er geen voedsel over zijn lippen gekomen, maar daaraan dacht hij niet. Met gesloten ogen lag hij op zijn rug en dacht helemaal niet, terwijl hij half ijlend de regels van een gedicht mompelde, dat Brissenden zo vaak voor hem had opgezegd:

„Mijn taak is af....
Leg weg de luit.
Lied en zang zijn snel voorbij
Als de luchte schaduw, zwevend
Over 't purperen klaverveld.
Mijn taak is af....

Leg weg de luit.
Eens zong ik als de vroege vogel
Zingt in het bedauwde lover;
Thans zwijg ik stil.
Ik ben als 'n vermoeide lijster,
Want mijn stem is weg en dood;
Nooit meer zal mijn zang weerklinken.
Mijn taak is af....
Leg weg de luit."

Steunend sloot hij zijn ogen — en viel toen in slaap.

EEN HONDERDVOUDIG TERUGBETAALDE SCHULD

Die hele nacht bleef hij zwaar doorslapen en bewoog zich niet, voor hij gewekt werd door den brievenbesteller op zijn morgenronde. Martin voelde zich vermoeid en passief en las zonder belangstelling zijn brieven door. Een dunne envelop, van een tijdschrift, bevatte een cheque voor twee en twintig dollar. Hij had er al anderhalf jaar om gevraagd. Lusteloos keek hij naar het bedrag. De vroegere opwinding bij het ontvangen van een uitgevers-cheque was verdwenen. Deze cheque was niet, zoals de vroegere, vol beloften van de grote dingen, die komen zouden. Voor hem was het een cheque van twee en twintig dollar — dat was alles — en hij zou er eten voor kunnen kopen.
Dezelfde post bracht nog een cheque, afgezonden door een New Yorks weekblad, als betaling voor enige humoristische verzen, die maanden geleden waren aangenomen. Ze was voor tien dollar. Er kwam een idee in hem op, waarover hij kalm nadacht. Hij wist niet wat hij thans zou doen, en hij

voelde geen haast iets te doen. Maar in die tussentijd moest hij leven. Hij had ook een aantal schulden. Zou het niet een lonende geldbelegging zijn, postzegels te plakken op de talrijke manuscripten onder de tafel en ze opnieuw op reis te sturen? Een of twee er van zouden misschien aangenomen worden. Dat zou hem helpen leven.

Hij besloot daartoe en nadat hij de cheques aan de bank in Oakland had geïnd, kocht hij voor tien dollar postzegels. De gedachte nu naar huis te gaan en in zijn klein, bedompt kamertje eten te koken, stond hem tegen. Voor de eerste keer wilde hij niet bedenken, dat hij schulden had. Hij wist, dat hij op zijn kamer een flink ontbijt kon hebben voor vijftien of twintig cent. Maar in plaats daarvan ging hij naar het Forum Café en bestelde een maaltijd, die hem twee dollar kostte. Hij gaf den kellner een halve dollar fooi en betaalde vijftig cent voor een pakje Egyptische sigaretten. Het was de eerste keer dat hij rookte, sedert Ruth het hem had verboden. Maar hij zag geen enkele reden, waarom hij het nu niet zou doen, en bovendien, hij had er trek in.

En wat kon het geld hem schelen? Voor vijf cent had hij een pakje Durham en bruin papier voor veertig sigaretten kunnen hebben — maar wat deed dat er toe? Geld had nu geen betekenis meer voor hem, behalve die, dat hij er dingen voor kon kopen. Hij had zijn roer en zijn stuur verloren en behoefde niet naar een haven te gaan, terwijl rondzwalken het minst van het leven eiste, en het leven zelf deed hem pijn.

De dagen verliepen en hij sliep elke nacht acht uur. Hoewel hij nu, terwijl hij op meer cheques wachtte, in de Chinese restaurants at, waar maaltijden werden verkocht voor tien cent, werd zijn lichaam gevulder, evenals de kuilen in zijn wangen. Hij nam niet te weinig slaap, overwerkte zich niet en studeerde niet te veel. Hij schreef niets en de boeken bleven gesloten.

Hij wandelde veel buiten in de bergen en slenterde urenlang in de stille parken. Hij had geen vrienden of kennissen; hij zorgde ook niet voor nieuwe. Hij had er geen lust in. Hij wachtte op de een of andere aandrang — hij wist niet vanwaar die moest komen — die zijn stilstaand leven weer in beweging zou brengen. En intussen bleef zijn leven zonder veerkracht, zonder toekomstplannen, leeg en hol.
Eens ging hij naar San Francisco om de socialistische vrienden op te zoeken. Maar op het laatste ogenblik, toen hij op het portaal naar boven stond, keerde hij zich om en vluchtte weg door het drukke ghetto.
Hij schrikte bij het idee, weer over filosofie te horen debatteren. Het duurde niet lang, dat Martin de Chinese restaurants behoefde te bezoeken. Op hetzelfde ogenblik dat hij de strijd had opgegeven, was de stroom gekeerd. Maar hij was te laat gekomen. Zonder enige opwinding opende hij een dunne envelop van de Millennium, keek naar de cheque voor driehonderd dollar en zag dat het een betaling bij aanneming voor „Adventure" was. Alle schuld die hij in de hele wereld had — de lommerd met zijn woekerrente inbegrepen — bedroeg minder dan honderd dollar. En toen hij alles had afbetaald, had hij meer dan honderd dollar in zijn zak. Hij bestelde een mooi pak kleren bij den kleermaker en gebruikte zijn maaltijden in de beste restaurants der stad. Hij sliep nog in het kleine kamertje van Maria, maar het zien van zijn nieuwe kleren deed de kinderen in de buurt ophouden met hun geroep van: „Landloper! Schooier!"
„Wiki-Wiki", zijn verhaal uit Hawaï, werd door Warren's Monthly gekocht voor tweehonderd vijftig dollar. De Northern Review nam zijn studie „The Cradle of Beauty" en Mackintosh's Magazine nam de „Psalmist".
De uitgevers waren terug van hun zomervacantie en de

manuscripten werden snel behandeld. Maar Martin kon niet begrijpen door welke vreemde gril zij bezield werden, allen de dingen aan te nemen, welke zij twee jaar lang zo voortdurend geweigerd hadden. Niets van hetgeen hij had geschreven was ooit geplaatst. Hij was nergens buiten Oakland bekend en in Oakland was hij bij de weinigen, die dachten dat zij hem kenden, berucht als een woest socialist. Hij begreep dus niets van de plotselinge genietbaarheid van hetgeen hij had aangeboden. Het was alleen maar een spel van het noodlot.

Nadat het door een groot aantal uitgevers was geweigerd, had hij Brissenden's raad eindelijk gevolgd en „The Shame of the Sun" weer de ronde laten doen.

Na verscheidene weigeringen namen Singletree, Darnley en Co. het aan, volledige publicatie belovend. Toen Martin om een voorschot vroeg, schreven zij dat dit niet hun gewoonte was en dat zij betwijfelden of zijn boek wel duizend exemplaren zou halen. Martin berekende wat het boek volgens die standaard wel zou opbrengen. Dat zou honderd vijftig dollar zijn. „Adventure", een kwart van de lengte, had hem tweemaal zoveel van de Millennium opgebracht.

Hij schreef naar Darnley, Singletree en Co., dat hij hun alle rechten op „The Shame of the Sun" voor honderd dollar wilde afstaan, maar zij durfden het niet aan. Intussen was hij niet om geld verlegen, want verscheidene van zijn laatste verhalen waren aangenomen en betaald.

Hij had thans geen enkele schuld in de wereld en verscheidene honderden dollar op de bank.

„Overdue", door verscheidene tijdschriften geweigerd, kwam tot rust bij de Meredith—Lowell Company. Martin herinnerde zich de vijf dollar, die Gertrude hem had gegeven, en zijn besluit ze haar honderdvoudig terug te geven. Hij schreef

dus om een voorschot op zijn honorarium van vijfhonderd dollar. Tot zijn verrassing werd hem per kerende post een cheque voor dit bedrag en een contract toegezonden. Hij wisselde de chèque in tegen vijf-dollar goudstukken en telefoneerde Gertrude, dat hij haar verlangde te zien.
Zij kwam bij het huis, hijgend en buiten adem door de haast, die zij had gemaakt. Bevreesd voor onaangename dingen had zij de weinige dollars, die zij bezat, in haar handtasje gedaan. En zo zeker was zij dat een ongeluk haar broer had getroffen, dat zij snikkend in zijn armen viel, hem tegelijkertijd zwijgend het tasje toestekend.
„Ik zou zelf wel gekomen zijn", sprak hij, „maar ik had geen lust in ruzie met mijnheer Higginbotham, en dat zou er zeker van gekomen zijn."
„Na een tijdje zal alles wel in orde komen", verzekerde zij hem, terwijl zij zich afvroeg in welke moeilijkheden Martin wel zou zijn geraakt. „Maar je deed beter eerst voor een betrekking te zorgen en kalmer te worden. Bernard ziet graag, dat iemand eerlijk werk verricht. Dat gezeur in de kranten heeft hem helemaal ondersteboven gemaakt. Ik heb hem nooit te voren zo woest gezien."
„En toch ga ik nu geen betrekking zoeken", zei Martin glimlachend. „En dat kan je hem uit mijn naam vertellen. Ik heb geen betrekking nodig en hier is het bewijs er van." Hij liet de gouden stroom der honderd goudstukken in haar schoot lopen.
„Herinner je je het vijf-dollarstuk, dat je mij eens hebt gegeven, toen ik geen geld voor de tram had? Welnu, hier is het met nog negen en negentig broertjes van verschillende leeftijd, maar alle van dezelfde grootte."
Gertrude was verschrikt, toen zij bij hem kwam, maar nu was zij in panische schrik. Vol afschuw keek zij Martin aan

en haar zware benen krompen ineen onder de gouden stroom, alsof die haar brandde.
„Het is voor jou", zei hij lachend.
Zij barstte in tranen uit en begon te kermen:
„Mijn arme jongen, mijn arme jongen!"
Een ogenblik begreep hij haar niet. Toen gaf hij haar de brief van Meredith—Lowell. Met moeite las zij hem door, nu en dan ophoudend om haar ogen af te vegen, en toen ze klaar was, zei zij:
„En wil dat zeggen, dat je eerlijk aan al dat geld bent gekomen?"
„Eerlijker dan wanneer ik het in de loterij had gewonnen. Ik heb het verdiend!"
Langzamerhand keerde haar vertrouwen in hem terug en zij las de brief nogmaals zorgvuldig. Maar hij had lange tijd nodig om haar te doen begrijpen, dat het geld werkelijk van haar was en dat hij zelf het niet nodig had.
„Ik zal het voor je naar de bank brengen", zei zij ten slotte.
„Dat zal je niet. Het is van jou, je kunt er mee doen wat je wilt en als jij het niet wilt hebben, geef ik het Maria. Zij zal wel weten wat zij er mee moet doen. Ik zou je wel willen voorstellen er een meisje voor te huren en een lekker poosje rust te nemen."
„Ik zal Bernard alles er van vertellen", verklaarde zij, toen zij heenging.
Martin kromp ineen en begon toen te grinniken.
„Ja, doe dat", sprak hij, „dan zal hij mij misschien weer eens te eten vragen."
„Ja, dat zal hij zeker — dat zal hij stellig!" riep zij opgewonden uit, terwijl zij hem naar zich toe trok, hem kuste en omhelsde.

OUDE BEKENDEN

Op zekere dag bemerkte Martin, dat hij eenzaam was. Hij was krachtig en sterk en had niets te doen. Het ophouden met schrijven en studeren, de dood van Brissenden en de vervreemding van Ruth hadden een grote leegte in zijn leven gebracht; en zijn leven wilde niet beperkt zijn tot goed eten en drinken in de restaurants en het roken van Egyptische sigaretten. Het was waar, dat de Stille Zuidzee hem riep, maar hij had het gevoel dat het spel in de Verenigde Staten voor hem nog niet uit was.

Twee boeken zouden spoedig worden uitgegeven en hij had meer werken, die misschien konden uitkomen. Er kon geld uit geslagen worden, en hij zou wachten en een zakvol er van mee op reis nemen. Hij kende een dal en een golf in de Marquesas, die hij voor duizend Chileense dollars kon kopen. Het dal liep van de hoefvormige, door het land ingesloten golf tot de toppen van de duizelingwekkende, met wolken bedekte rotsen en was ongeveer 10,000 are groot. Het was vol tropische vruchten, wilde vogels, wilde zwijnen, terwijl hogerop, tussen de rotsen, wilde geiten woonden, dikwijls gejaagd door wilde honden.

De hele plek was wild. Geen menselijk wezen woonde er. En hij kon ze kopen voor duizend dollar.

Zover hij zich herinnerde, was de golf prachtig, met water, diep genoeg om het grootste schip te dragen. Hij zou een schoener kopen en in copra en parels tussen de eilanden gaan handelen. Hij zou een patriarchaal grashuis laten maken. Hij zou altijd open huis houden en ontvangen als een vorst.

En hij zou de boeken vergeten, welke hij had geopend, en de wereld, die een illusie was gebleken.

Om dit alles te doen moest hij in Californië wachten om de zak met goud te vullen. Het was reeds bezig te stromen. Als een der boeken „het deed", zou hij daardoor een hele stapel manuscripten verkopen. Hij kon ook de verhalen en gedichten tot een boek verzamelen en het dal en de golf en de schoener kopen.

Hij zou nooit weer schrijven. Daartoe was hij vast besloten. Maar in die tijd, terwijl hij op het verschijnen van zijn boeken wachtte, moest hij meer doen dan versuft en dom voortleven in de halve bedwelming, die hem had aangegrepen.

Op een Zondagmorgen zag hij, dat de metselaars-picnic die dag te Shell Mound Park zou plaats hebben en hij ging naar Shell Mound Park. Hij was te vaak in zijn vroeger leven naar arbeiders-picnics geweest om niet te weten hoe zij waren en toen hij het park binnenging, gevoelde hij een herleving van zijn vroegere gewaarwordingen. Zij waren toch zijn eigen soort, die arbeiders. Hij was onder hen geboren, hij had onder hen geleefd, en hoewel hij van hen was afgedwaald, was het prettig weer onder hen terug te komen.

„Nee, maar, daar heb je Mart", hoorde hij iemand zeggen. En in het volgende ogenblik werd een stevige hand op zijn schouder gelegd.

„Waar ben je al die tijd geweest? Naar zee? Ga mee wat drinken!"

Het was de oude menigte, waartussen hij zich bevond, met hier en daar een onbekend gezicht.

De mannen waren geen metselaars, maar zoals vroeger kwamen zij bij al de Zondag-picnics voor het dansen, het vechten en de pret. Martin dronk met hen en begon zich weer mens te voelen. Hij was dwaas, hen ooit te hebben verlaten, dacht hij. En hij wist zeker, dat zijn geluk groter zou zijn geweest, als hij onder hen was gebleven. En toch scheen

het bier hem niet zo lekker te smaken als vroeger. Brissenden had zijn smaak voor bier bedorven en hij vroeg zichzelf af of de boeken hem toch niet ten slotte ongeschikt hadden gemaakt voor die vrienden uit zijn jeugd. Hij besloot, daarvoor niet bedorven te zijn en ging naar de danstent. Jimmy, den loodgieter, ontmoette hij daar, in gezelschap van een rossig meisje, dat hem dadelijk voor Martin in de steek liet.
„Het is net als vroeger", verklaarde Jimmy zijn troepje, dat hem uitlachte, toen Martin en de blonde wegwalsten. „En het kan me niks bommen. Ik ben veel te blij, dat ik hem weerzie. Kijk ze walsen, hè? Als gesmeerd! Wie zou het de meid kwalijk nemen?"
Maar Martin bracht de blonde naar Jimmy terug, en met z'n drieën en een half dozijn vrienden keken zij naar de draaiende paren en lachten en schertsten met elkaar. Ieder was blij Martin weer te zien. Voor hen was er geen boek van hem uitgekomen, hij had in hun ogen geen fictieve waarde. Zij hielden van hem om hem zelf.
Hij gevoelde zich als een vorst, uit de verbanning teruggekeerd, en zijn eenzaam hart genoot van de vriendschap om hem heen. Hij maakte er een dolle dag van en was zo vrolijk mogelijk. Ook had hij geld in zijn zak en evenals vroeger, wanneer hij op betaaldag van zee terugkwam, liet hij de „duiten dansen".
Eens zag hij in de danszaal Lizzie Connolly in de armen van een jong werkman ronddraaien. En later, toen hij de tent rondliep, zag hij haar aan een tafeltje zitten. Verrassing en begroeting van weerskanten. Toen nam hij haar mee naar buiten waar zij rustig konden spreken, zonder de muziek te overschreeuwen. Van het ogenblik dat hij tot haar sprak, was zij de zijne. Hij wist het. Zij toonde het in de trotse nederigheid van haar blik, in elke liefkozende beweging

van haar fiere houding en in de wijze, waarop zij aan zijn lippen hing.

Zij was niet het jonge meisje, dat hij had gekend. Zij was thans een vrouw, en Martin zag, dat haar wilde, uitdagende schoonheid was toegenomen, niets van haar wildheid verliezend, terwijl de uitdagende houding en de gloed meer beheerst schenen.

„Een schoonheid! Een volmaakte schoonheid", mompelde hij bewonderend.

En hij wist, dat zij de zijne was, dat hij alleen maar behoefde te zeggen: Kom! en dat zij hem door de hele wereld zou volgen.

Juist terwijl hij dit dacht, kreeg hij een zware slag op zij tegen zijn hoofd, zodat hij bijna omviel. Het was een mannenvuist, maar de man was zo woest en haastig, dat de vuist juist de kaak miste, waarop ze was gemikt.

Wankelend keerde Martin zich om en hij zag de vuist weer zwaaiend op zich toekomen. Hij bukte en de vuist schoot langs hem zonder hem te raken, waardoor de man, die ze gezwaaid had, om zijn as draaide. Martin gaf hem een slag, die den man op de grond deed rollen, en vroeg zich verbaasd af, waarom die man zo woedend op hem was. Jimmy en de anderen van de troep kwamen aanhollen.

Martin trilde over zijn hele lichaam. Dat was de tijd van vroeger! Het dansen, het vechten en de pret! Terwijl hij zijn blik wakend op zijn tegenstander gericht hield, bemerkte hij hoe Lizzy met ingehouden adem toekeek, een hand tegen haar borst gedrukt, met gloeiende wangen en grote, verbaasde bewondering in haar blik. De man was weer overeind gekrabbeld en vocht om los te komen van de armen, die hem tegenhielden.

„Ze wachtte tot ik terugkwam", schreeuwde hij. „Ze wachtte

tot ik terugkwam en toen kwam die kwibus d'r tussen. Laat me los, zeg ik je! Ik zal hem op z'n snuit slaan!"
„Wat mankeert je?" vroeg Jimmy, die hielp den jongen man tegen te houden. „Die knui is Mart Eden. Hij is een taaie knokker, laat ik je dat vertellen, en hij vreet je met huid en haar op, als je met hem begint."
„Hij kan d'r zo maar niet van me aftroggelen", wierp de ander er tussen.
„Hij heeft met den Vliegenden Hollander geknokt en hem ken je", ging Jimmy voort. „En hij deed het in vijf rondjes. Je houdt het geen minuut tegen hem uit, zeg!"
Deze mededeling had een verzachtende uitwerking op den jongen man en hij mat Martin met een onderzoekende blik.
„Hij ziet d'r niet naar uit", zei hij spottend, maar de spot was heel gematigd.
„Dat dacht de Vliegende Hollander ook", verzekerde Jimmy hem. „Ga nou mee, d'r zijn nog zoveel meissies. Ga mee."
De jongeman liet zich wegleiden naar de danstent en de troep volgde hem.
„Wie is hij?" vroeg Martin Lizzie. „En wat is er eigenlijk aan de hand?"
„Och, hij is niemand", zei Lizzie; „ik loop tegenwoordig met hem. Ik voelde mij zo alleen. Maar jou heb ik nooit vergeten."
Haar stem daalde en zij keek strak voor zich uit.
„Ik wil hem elk ogenblik voor jou in de steek laten."
Martin keek naar haar afgewend gezicht, wetend dat hij slechts zijn hand behoefde uit te steken om haar te plukken, en hij dacht er over of er ten slotte wel enige waarde school in verfijnd grammaticaal Engels, en daardoor vergat hij haar te antwoorden.
„Je hebt hem flink geraakt", zei ze lachend.

„Toch is hij een kranige jongen", zei hij edelmoedig. „Als ze hem niet hadden weggehaald, zou ik mijn handen vol gehad hebben."
„Wie was die dame, met wie ik je die avond heb gezien?" vroeg zij plotseling.
„Och, een vriendin", was zijn antwoord.
„Het is al lang geleden", mompelde zij peinzend. „Het lijkt wel duizend jaar."
Maar Martin ging niet verder op de zaak in. Hij leidde het gesprek op andere wegen. Zij lunchten in het restaurant, waar hij wijn en dure delicatessen bestelde, en later danste hij met haar en met niemand anders, tot zij vermoeid was. Hij was een goed danser en zij draaide met hem rond in een hemel van verrukking, haar hoofd tegen zijn schouder, wensend dat dit eeuwig kon duren.
Later op de middag dwaalden zij tussen de bomen, waar zij op de goede, oude manier op de grond ging zitten, terwijl hij op zijn rug lag, zijn hoofd op haar schoot. Hier lag hij te sluimeren, terwijl zij zijn haar streelde, op zijn gesloten ogen neerkeek en hem zonder reserve liefhad. Plotseling opkijkend, las hij de tedere bekentenis op haar gelaat. Zij sloeg haar ogen neer; toen opende zij ze en keek uitdagend in de zijne.
„Ik ben al die tijd fatsoenlijk gebleven", sprak zij fluisterend.
En in Martin's hart kwam een grote verleiding. Het stond in zijn macht haar gelukkig te maken. Al was hem zelf het geluk ontzegd, waarom zou hij haar het geluk onthouden? Hij kon met haar trouwen en haar meenemen naar zijn groen ommuurd kasteel in de Marquesas. De wens dit te doen was heel sterk in hem, maar sterker was de drang in zijn natuur het niet te doen. Niettegenstaande zijn wil was hij nog steeds de Liefde getrouw. De vroegere dagen van vrijen

en losbandig leven waren voorbij. Hij kon ze niet terugroepen. Hij was veranderd — hoe zeer hij veranderd was, wist hij nu pas.

„Ik ben geen man om te trouwen, Lizzie", zei hij luchtig. De hand, die zijn haar streelde, weifelde even — maar ging toen weer rustig voort.

„O, hoe dan ook! Het kan mij niet schelen! Het kan mij niet schelen! Ik ben er trots op, je vriendin te zijn. Ik wil alles voor je doen, Martin. Zo ben ik eenmaal."

Martin ging overeind zitten. Hij nam haar hand in de zijne. Hij deed het kalm, met warmte, maar zonder hartstocht. En die warmte deed haar verkillen.

„Laten wij er niet meer over praten", sprak zij.

„Je bent een grote, edele vrouw", zei hij. „En ik moest er trots op zijn je te kennen. En dat ben ik ook! Je bent een lichtstraal voor mij in een zeer duistere wereld en ik moet eerlijk tegenover je zijn, zo eerlijk als jij tegenover mij bent geweest."

„Het kan mij niet schelen of je eerlijk tegenover mij bent of niet. Jij zou alles van mij gedaan kunnen krijgen. Je zou mij in de modder kunnen gooien en over mij heen kunnen lopen. Maar je bent de enige man, die dat zou kunnen", vervolgde zij, het hoofd wild achteroverwerpend. „Ik heb niet voor niets voor mij zelf gezorgd sinds ik een kind was."

„En juist daarom wil ik het niet doen", zei hij vriendelijk. „Je bent zo verheven en zo groot, dat je mij tot even grote fatsoenlijkheid dwingt. Ik trouw niet en — omgang met je hebben zonder trouwen wil ik niet, ofschoon ik dat vroeger wel heb gedaan. Het spijt me, dat ik je vandaag hier heb ontmoet. Maar er is nu niets aan te doen en ik had nooit kunnen denken, dat het zo zou gaan. Maar, zie hier, Lizzie, ik kan je nu niet zeggen, hoeveel ik van je houd. Ik bewonder

en acht je. Je bent heerlijk goed. Maar waartoe helpen woorden? En toch is er iets, dat ik voor jou zou willen doen. Je hebt een hard leven geleid — laat mij het gemakkelijk maken...."

Een licht van geluk kwam in haar ogen, maar verdween spoedig weer.

„Ik ben vrij zeker, dat ik spoedig een hele massa geld in handen zal krijgen — heel veel."

Op dat ogenblik gaf hij het idee van het dal en de golf en het grashuis en de witte, mooie schoener op. Wat kon het hem ook eigenlijk schelen! Hij kon immers als matroos dienst nemen, zoals hij reeds zo vaak had gedaan.

„Ik zou het jou willen geven. Er moet wel iets zijn, dat je graag zou willen. Misschien wil je studeren en stenograaf worden? Ik zou dat voor je in orde kunnen maken. Of misschien leven je vader en je moeder nog. Ik zou ze in een comestibleswinkel kunnen zetten, of zo iets. Zeg mij alles wat je wilt hebben en ik zal het je verschaffen."

Zij antwoordde niet, maar zat met droge ogen onbeweeglijk voor zich uit te staren. Het speet Martin, dat hij had gesproken. Wat hij haar had aangeboden scheen hem zulk klatergoud, vergeleken bij hetgeen zij voor hem had willen doen.

„Laten wij er niet meer over spreken", zei zij, met een snik in de stem, die zij in een kuch veranderde.

Zij stond op.

„Kom, laten we naar huis gaan, ik ben zo moe!"

Toen zij voor het huis stonden, waar Lizzie een kamertje had, zei Martin tot haar:

„Lizzie, word weer goed met hem."

Hij bedoelde den jongen man, wiens plaats hij bij het meisje had ingenomen.

„Dat kan ik.... nu.... niet", sprak zij.

„Och, kom", zei hij joviaal. „Het enige dat je behoeft te doen, is te fluiten en hij komt hard aanlopen."
„Zo bedoelde ik het niet", sprak zij eenvoudig.
En hij wist best wat zij had bedoeld.
Toen hij op het punt stond heen te gaan, leunde zij tegen hem aan, niet verleidelijk, maar nederig, treurig. Hij was diep getroffen. Hij sloeg zijn armen om haar heen en kuste haar en hij wist, dat op zijn lippen een kus rustte, zo eerlijk als iemand hem ooit had ontvangen.
„Mijn God", snikte zij, „ik zou voor je kunnen sterven! Ik zou voor je kunnen sterven!"
Eensklaps rukte zij zich van hem los en snelde de stoep op. De tranen kwamen hem in de ogen.
„Martin Eden", mompelde hij, „je bent geen beest en je bent een verduiveld armzalige Nietzsche-man. Je had haar getrouwd, als je kon en haar trillend hart met geluk vervuld. Maar je kunt het niet! En het is een verduivelde schande!"
Zijn treurigheid was niet zonder bitterheid, terwijl hij dat alles overdacht.

HET GOUD EN DE ROEM STROMEN TOE

„The Shame of the Sun" werd in October uitgegeven. Toen Martin het touw lossneed van het pak, dat hem was toegezonden, en het half dozijn presentexemplaren voor hem op tafel lag, greep een vreselijke treurigheid hem aan. Hij dacht aan de dolle verrukking, welke hij gevoeld zou hebben, als dit alles enige maanden vroeger was gebeurd, en hij vergeleek die verrukking bij de tegenwoordige koude onverschilligheid. Zijn boek — zijn eerste boek — en zijn pols had geen ogenblik sneller geklopt; hij was alleen maar treurig!

Het betekende thans zo weinig voor hem. Op zijn hoogst, dat het hem wat geld zou aanbrengen, en hij gaf niet om geld. Hij bracht een exemplaar naar Maria in de keuken.
„Dat heb ik geschreven", legde hij haar uit, om haar verbazing te doen bedaren. „Ik heb het hier in de kamer geschreven en ik geloof, dat de borden soep, die je mij hebt gegeven, heel wat er toe hebben bijgedragen. Houd het. Het is je eigendom. Bewaar het als een herinnering aan mij."
Hij deed het niet om te pochen; de enige aanleiding was, dat hij haar gelukkig wilde maken en trots, dat haar vertrouwen in hem niet misplaatst was geweest.
Even onverschillig als hij „The Shame of the Sun" had ontvangen, ontving hij de recensies er van, welke hij wekelijks van het persbureau kreeg. Het boek maakte opgang, dat was zeker. Dat betekende meer geld in de geldzak. Hij kon nu voor Lizzie zorgen, al zijn beloften vervullen en nog genoeg overhouden om de golf en het dal te kopen.
Singletree, Darnley en Co. hadden voorzichtig een eerste oplaag van vijftienhonderd exemplaren gemaakt, maar de eerste recensies hadden een tweede druk van tweemaal dit getal nodig gemaakt en voor deze was uitgekomen, was reeds een derde oplaag van vijfduizend besteld. Een Londense firma had per telegraaf condities gemaakt voor een Engelse uitgaaf, en kort daarna kwam het nieuws dat Franse, Duitse en Scandinavische vertalingen in bewerking waren.
„Dat is zeker wel een enige gebeurtenis", schreef Singletree, Darnley en Co. aan Martin. „Een critisch-filosofische studie, welke verkocht wordt als een roman. Ge hadt uw onderwerp niet beter kunnen kiezen en wij behoeven u niet te vertellen, dat wij het ijzer smeden, terwijl het heet is. Meer dan 40.000 exemplaren zijn reeds in de Verenigde Staten en Canada verkocht en een nieuwe oplaag van 20.000 is ter perse. Wij

hebben de grootste moeite om aan alle aanvragen te voldoen. Wij hebben dan ook ons best gedaan die aanvraag te helpen bevorderen. Wij hebben reeds voor 5000 dollar geadverteerd. Het boek zal alle records verbeteren.
Hierbij zenden wij u een contract in duplo voor uw volgend boek. Het zal u genoegen doen te zien, dat wij uw honorarium op 20 pCt. hebben gebracht, wat wel het hoogste is, dat enige uitgeversfirma kan geven. Als ons aanbod naar uw zin is, weest u dan zo vriendelijk op de opengebleven ruimte de titel van uw boek in te vullen. Wij maken geen voorwaarden omtrent de aard daarvan. Welk boek dan ook, over ieder onderwerp dat gij verkiest. Wanneer u reeds een gereed hebt, des te beter. Nu is de tijd om er mee voor de dag te komen. Het ijzer zou niet heter kunnen zijn.
Bij ontvangst van het getekende contract, zullen wij u een voorschot op uw honorarium zenden van 5000 dollar. U ziet, wij hebben vertrouwen in u en wij zullen dat zaakje groot opzetten. Wij zouden ook eens met u willen bespreken het aangaan van een contract voor de tijd van enige jaren — laten wij zeggen tien — gedurende welke wij het uitsluitend recht hebben in boekvorm alles uit te geven wat u produceert. Maar hierover later."
Martin legde de brief neer en maakte de berekening dat het product van 60.000 maal 15 cent, 9000 dollar was. Hij tekende het nieuwe contract, schreef „The Smoke of Joy" in de open ruimte en verzond het naar de uitgevers met de twintig schetsen, welke hij vroeger had geschreven. En per kerende post kwam Singletree, Darnley en Co.'s cheque voor vijfduizend dollar.
„Wil je vanmiddag om twee uur met mij naar de stad gaan, Maria?" zei Martin op de morgen, dat de cheque aankwam. „Of nog beter, kom tegen twee uur op de hoek

van de Veertiende Straat en Broadway. Ik zal naar je uitzien."
Op de afgesproken tijd was zij daar, maar schoenen was de enige oplossing, welke zij voor dit raadsel had kunnen vinden, en het was bepaald een teleurstelling voor haar, toen Martin langs een schoenwinkel liep en een kantoor van onroerende goederen binnenging. Wat daar gebeurde, bleef voor altijd een droom in haar herinnering. Deftige heren glimlachten haar genadig toe, terwijl zij met Martin en nog een heer spraken; de schrijfmachine tikte; handtekeningen werden gezet op een deftig uitziend document, en toen alles voorbij was en zij weer op het trottoir stond, zei haar huisheer tot haar:
„Ziezo, Maria, nu behoef je mij deze maand geen zeven en een halve dollar meer te betalen."
Maria was te verbluft om te spreken.
„Of de volgende, of de daarop volgende."
Zij dankte hem stamelend, alsof het een gunst van hem was. En pas toen zij thuiskwam en met haar eigen klasse sprak, en de Portugese kruidenier de zaak onderzocht, bleek het dat zij werkelijk de eigenares was geworden van het huisje, waarin zij woonde en waarvoor zij zo lang huur had betaald.
„Waarom koopt u nooit meer iets bij mij?" vroeg de Portugese kruidenier Martin die avond, uit zijn winkel komend om hem te begroeten, toen hij uit de tram stapte.
En Martin vertelde hem, dat hij niet meer zijn eigen potje kookte en ging met hem het huis in om een glas wijn te drinken. Hij proefde, dat het de beste wijn was, welke de winkelier in voorraad had.
„Maria", verklaarde Martin die avond, „ik ga je spoedig verlaten. En jij gaat hier ook vandaan. Je kan het huis verhuren en zelf huisjuffrouw worden. Je hebt een broer in San Leandro of Haywards, en hij heeft een melkzaak. Ik

wil, dat je al je wasgoed terugstuurt — ongewassen, let wel — en morgen naar San Leandro gaat, of naar Haywards, of waar het ook is, en dien broer van jou opzoekt. Zeg hem, dat hij bij mij moet komen. Ik ben in de Metropole, in Oakland. Hij zal wel een goede boerderij kennen, als hij ze ziet."

En zo werd Maria huiseigenares en bezitster van een boerderij, met twee knechts om het werk voor haar te doen en geld op de bank, dat steeds toenam, niettegenstaande al haar kinderen schoenen hadden en naar school gingen. Weinig mensen ontmoeten in het werkelijke leven den sprookjesprins, maar Maria, die hard gewerkt had en die nooit van sprookjesprinsen had gedroomd, had den hare onder haar dak in de vorm van een vroegeren knecht in een wasserij.

Intussen was de wereld begonnen te vragen: Wie is die Martin Eden? Hij had geweigerd zijn uitgevers enige inlichtingen te geven, maar de verslaggevers waren niet te ontkomen. Oakland was zijn eigen stad en de reporters snuffelden, tot zij verscheidene mensen vonden, die hen op de hoogte brachten. Al wat hij was en niet was, al wat hij had gedaan en niet had gedaan, werd het publiek voorgelegd, met kiekjes en portretten — welke laatste werden bezorgd door den fotograaf, bij wien Martin eens zijn portret had laten maken, en die ze dadelijk aan de markt bracht. Zo groot was zijn afkeer van de tijdschriften en de hele bourgeoismaatschappij, dat hij er zich openlijk tegen verzette, maar ten slotte gaf hij toe, daar hem dit gemakkelijker was. Alles was hem echter volkomen onverschillig.

Soms ontmoette hij Lizzie en blijkbaar betreurde zij, dat hij zo deftig was geworden. Dat vergrootte de afstand tussen hen beiden. Misschien was het wel in de hoop die afstand te verminderen, dat zij zijn raad opvolgde en de avondschool

bezocht en dat zij zich liet kleden door een knappe naaister, die ontzettend hoge prijzen vroeg. Van dag tot dag ging zij zichtbaar vooruit, tot Martin zichzelf afvroeg of hij wel goed handelde, want hij wist, dat al haar gewilligheid en ijver alleen ter wille van hem was. Zij trachtte zich in zijn ogen waardig te maken. Doch hij gaf haar geen hoop, maar behandelde haar op broederlijke wijze en bezocht haar zelden. Het geld stroomde hem toe, hij werd met roem overladen. Hij schitterde als een komeet aan de hemel der letterkunde, en de opgang, die hij maakte, liet hem koud.

Hij had het druk met het onderbrengen van al zijn manuscripten. Hij werd overstelpt met aanvragen van allerlei uitgevers. Zij vertelden hem, dat hij zijn eigen condities kon stellen, hetgeen hij ook deed, maar het was altijd voor werk, dat hij reeds gereed had. Hij weigerde beslist nieuw werk aan te nemen.

Martin uitte een zucht van verlichting, toen hij zijn laatste manuscript had verkocht. De golf en het dal en de schoener waren thans heel nabij.

Hij zuchtte diep en met grote voldoening. Hij was blij, dat zijn laatste manuscript was verkocht en dat hij weldra met dit alles niets meer te maken had.

ALLERLEI INVITATIES

Mr. Morse ontmoette Martin in de vestibule van het Hotel Metropole. Of hij toevallig er was, of dat hij was gekomen met het doel hem te dineren te vragen, wist Martin niet, ofschoon hij de eerste veronderstelling als waar aannam. Hoe het ook zij, hij was door mr. Morse te dineren gevraagd — door den vader van Ruth, die hem het huis had ontzegd en de verloving had verbroken.

Martin was niet boos. Hij toonde zelfs geen gekwetste trots. Hij verdroeg mr. Morse, zich al die tijd afvragend hoe men zich wel voelde, als men zich zo moest vernederen. Hij weigerde de uitnodiging zelfs niet. Hij stelde ze alleen maar in vage termen uit tot een onbepaalde tijd en vroeg naar de familie, voornamelijk naar mevrouw Morse en Ruth. Hij sprak haar naam zonder aarzelen uit, zeer natuurlijk, ofschoon hij inwendig verbaasd was geen trilling te gevoelen, geen versnelde polsslag als vanouds, geen warme bloedstroom, welke hem naar het hoofd steeg.

Hij had vele uitnodigingen voor diners gekregen, waarvan hij enkele aannam. Er waren personen, die zich alleen maar aan hem lieten voorstellen om hem te dineren te vragen. En hij bleef nadenken over het kleine ding, dat een groot ding werd.

Bernard Higginbotham inviteerde hem te dineren. Zijn bevreemding werd steeds groter. Hij herinnerde zich de dagen, waarin hij wanhopig honger leed, toen niemand hem te eten vroeg. Dat was de tijd, waarin hij eten nodig had en zwak en ziek werd door het gebrek daaraan. Waarin hij aan gewicht verloor doordat hij honger leed. Dat was de paradox er van.

Toen hij eten nodig had, gaf niemand het hem, en nu hij honderdduizend diners kon kopen en zijn eetlust verloor, werden hem van links en rechts diners aangeboden. Maar waarom? Er was niets rechtvaardigs in, geen verdienste van zijn kant. Hij was niet veranderd. Al het werk dat hij ooit had gedaan, was toen ook al af.

De heer en mevrouw Morse hadden hem veroordeeld als een luiaard en een leegloper en hadden door Ruth er op laten aandringen, dat hij als bediende op een kantoor ging. Bovendien hadden zij geweten, dat zijn werk toen al af was. Het

ene manuscript na het andere was hun door Ruth gebracht. Zij hadden ze gelezen. Het was hetzelfde werk, dat zijn naam in alle kranten had gebracht, en het was doordat zijn naam in alle kranten stond, dat zij hem geïnviteerd hadden.
En steeds werd het kleine ding dat hem kwelde groter. Hij was gezond en normaal, at regelmatig, sliep lang, en toch was het groeiende kleine ding een obsessie voor hem.
Gedaan werk!
Die woorden spookten door zijn hersens. Hij zat tegenover Bernard Higginbotham aan een zwaar Zondagsdiner boven Higginbotham's Verkoophuis en hij moest zijn uiterste best doen het niet uit te schreeuwen.
„Het werk was gedaan! En nu geef je mij te eten, terwijl je mij toen liet honger lijden. Je ontzegde mij je huis en hebt mij veroordeeld, omdat ik geen baantje wou aannemen. En het werk was al gedaan — alles gedaan. En nu, wanneer ik spreek, hang je aan mijn lippen en let vol eerbied op alles wat ik verkies te zeggen. Ik vertel je dat jouw partij verrot is en vol schurken, en in plaats van woest op te vliegen, stamel je en zegt dat er veel waars is in hetgeen ik zeg. En waarom? Omdat ik beroemd ben, omdat ik veel geld heb. Niet omdat ik Martin Eden ben, een aardige jongen en volstrekt geen dwaas. Ik kon je vertellen, dat de maan van een Edammer kaas is gemaakt, en je zou mij geloven — je zou ten minste doen alsof — omdat ik dollars bezit — stapels er van. En het was al zo lang gemaakt, het was gedaan werk, zeg ik je, toen je op mij spuwde als op het vuil onder je voet."
Maar Martin schreeuwde het niet uit. De gedachte knaagde aan zijn hersens, een onophoudelijke marteling, terwijl hij glimlachte en tolerant was. Toen hij zweeg, nam Bernard Higginbotham de leiding van het gesprek op zich. Ook hij was een succesvol man en hij was er trots op. Hij was self-made.

Niemand had hem geholpen. Hij was niemand iets schuldig. Hij deed zijn plicht als staatsburger en had een groot gezin. En dan was er Higginbotham's Verkoophuis, dat monument van zijn eigen vlijt en bekwaamheid. Hij hield van Higginbotham's Verkoophuis, zoals sommige mannen van hun vrouwen hielden. Hij opende zijn hart voor Martin en vertelde met hoeveel scherpzinnigheid hij die zaak had opgericht. En hij had nog meer plannen er mee, eerzuchtige plannen. De buurt groeide snel. De winkel was werkelijk te klein. Als hij meer ruimte had, zou hij in staat zijn een groot aantal werk- en geldsparende dingen aan te brengen. En hij zou het nog wel bereiken. Hij deed zijn uiterste best om het aangrenzende stuk grond te kopen en er nog een gebouw van twee verdiepingen neer te zetten. De bovenverdieping kon hij verhuren, en de hele benedenverdieping der beide gebouwen zou Higginbotham en Co's. Verkoophuis zijn. Zijn ogen glinsterden, terwijl hij sprak van het nieuwe reclamebord, dat dwars over de beide gebouwen zou lopen.

Martin vergat te luisteren. Het refrein: Gedaan werk! in zijn hersens, verdoofde het gebabbel van den ander. Het refrein maakte hem krankzinnig en hij trachtte er aan te ontkomen.

„Hoeveel zeg je, dat het zou kosten?" vroeg hij eensklaps.

Zijn zwager bleef midden in een zin steken. Hij had niet gezegd hoeveel het zou kosten. Maar hij wist het wel. Hij had het al zoveel malen uitgerekend.

„Zoals de prijs van het timmerhout nu is, kan ik er met vierduizend dollar komen."

„Het bord inbegrepen?"

„Daar heb ik niet op gerekend. Het moest er maar komen, als het gebouw er eenmaal stond.

„En de grond?"

„Nog drieduizend dollar."

Hij leunde voorover, likte zijn lippen af, opende en sloot zenuwachtig zijn vingers, terwijl hij Martin een cheque zag schrijven. Toen deze ze hem toereikte, keek Higginbotham naar het bedrag — zevenduizend dollar.

„Ik kan niet meer dan zes percent betalen", zei hij hees.

Martin wilde lachen, maar vroeg in plaats daarvan:

„Hoeveel zou dat zijn?"

„La'k eens kijken! zes percent — zes maal zeven — vierhonderd twintig."

„Dat zou vijf en dertig dollar per maand zijn, niet waar?"

Higginbotham knikte.

„Dan zullen wij, als je er niets tegen hebt, de volgende schikking maken."

Martin keek naar Gertrude.

„Jij kunt het hoofdkapitaal voor je zelf gebruiken, als je de vijf en dertig dollar per maand gebruikt om te laten koken, wassen en boenen. De zevenduizend dollar zijn voor jou, als je mij borg blijft dat Gertrude geen slavenwerk meer doet. Aangenomen?"

Mr. Higginbotham moest eens slikken. Dat zijn vrouw geen huiswerk meer zou doen, was een belediging voor zijn gierige aard. Het schitterende geschenk was het omhulsel van een pil — een bittere pil. Het martelde hem, dat zijn vrouw niet meer zou werken.

„Best", zei Martin, „ik zal de vijf en dertig dollar per maand betalen, en...."

Hij stak zijn hand uit naar de cheque. Maar Bernard Higginbotham legde zijn vingers er op en schreeuwde:

„Ik neem het aan! Ik neem het aan!"

Toen Martin op de tram stond, voelde hij zich ziek en vermoeid. Hij keek op naar het uithangbord.

„Zo'n zwijn", kreunde hij. „Zo'n zwijn! Zo'n zwijn!"

TE LAAT....

Op een dag kwam Kreis bij Martin, Kreis uit de kring der ware filosofen, en Martin hoorde vol verbazing naar de gloeiende bijzonderheden van een stelsel vol ideeën van luchtkastelen. Onder het uitleggen van zijn ideeën vond Kreis nog tijd om Martin te vertellen, dat hij diens „Shame of the Sun" een „stom ding" vond.

„Maar ik ben hier niet gekomen om over filosofie te zaniken", vervolgde Kreis. „Ik wou alleen maar weten of je duizend dollar in ons plan wilt steken."

„Neen, daar ben ik in elk geval niet „stom" genoeg voor", antwoordde Martin. „Maar ik zal je vertellen wat ik wel zal doen. Je hebt mij de heerlijkste avond van mijn leven bezorgd. Je hebt mij gegeven wat men niet voor geld kan kopen. Ik heb nu geld en het betekent voor mij niets. Ik wil je nu duizend dollar geven van hetgeen geen waarde voor mij heeft, in ruil voor datgene wat jij mij gaf en waarvan de waarde niet is te schatten. Jij hebt het geld nodig. Ik heb meer dan ik kan uitgeven. Jij kunt het gebruiken. Je bent er voor hier gekomen. Je behoeft het mij niet af te zetten. Hier, neem het!"

Kreis liet geen verbazing blijken. Hij vouwde de cheque op en stak ze in zijn zak.

„Op die voorwaarde wil ik je nog heel wat van die avonden bezorgen", zei hij.

„Te laat."

Martin schudde het hoofd.

„Die avond was enig voor mij. Ik was in het paradijs. Het is voor jou iets heel gewoons, dat weet ik. Maar dat was het voor mij niet. Mijn leven zal nooit weer zo'n hoogte bereiken. Ik heb genoeg van de filosofie. Ik verlang er nooit weer een woord over te horen."

„Dat is de eerste keer, dat ik een dollar met filosofie heb verdiend", merkte Kreis op, terwijl hij bij de deur bleef staan. En daarna was het weer uit.

Op zekere dag reed mevrouw Morse op straat langs Martin. Zij knikte en glimlachte. Hij glimlachte terug en nam zijn hoed af. Dit hele voorval deed hem niets. Een maand geleden had het hem doen walgen of had het hem nieuwsgierig gemaakt. Maar nu dacht hij er een ogenblik later niet meer aan.

De kranten berekenden wat Martin wel zou verdienen. Op de een of andere wijze was uitgelekt welke schitterende aanbiedingen zekere tijdschriften hem hadden gedaan en Oakland's geestelijken kwamen hem op vriendschappelijke wijze opzoeken, terwijl beroeps-bedelbrieven hem bestormden. Maar het ergst van allen waren de vrouwen.

Zijn portretten werden bij honderden verkocht en verschillende schrijvers beschreven zijn krachtig, gebronsd gelaat, zijn littekens, zijn brede schouders, zijn heldere, kalme ogen en de ietwat holle wangen, als bij een asceet.

Als hij dit las, dacht hij aan zijn wilde jeugd en glimlachte. Vaak zag hij vrouwen, die hem met begerige blikken aankeken, hem wilden hebben. Dan lachte hij. Dan dacht hij aan Brissenden's waarschuwing en lachte weer. De vrouwen zouden hem nooit tot ondergang brengen — dat was wel heel zeker. Deze periode was voorbij.

Eens, toen hij met Lizzie naar de avondschool liep, zag zij hoe een goedgeklede, mooie vrouw uit de bourgeoisie een blik op hem wierp. De blik was een weinig te lang, te speculatief. Lizzie begreep die blik dadelijk en richtte zich wild op.

Martin bemerkte het, zag de oorzaak er van, vertelde haar hoe zeer hij daaraan reeds gewend was en dat het hem volstrekt niet kon schelen.

„Het moest je wel kunnen schelen", antwoordde zij, met gloeiende ogen. „Je bent ziek, dat zeg ik je!"

„Nooit in mijn leven gezonder geweest. Ik weeg vijf pond meer dan ik ooit gedaan heb."

„Het is niet je lichaam, het zijn je hersens. Er is iets niet in orde met je denkmachine. Zelfs ik kan dat zien en ik ben toch niemand."

Peinzend liep hij naast haar.

„Ik zou alles willen doen om je er af te helpen", barstte zij plotseling los. „Het moest je wel kunnen schelen of een vrouw je zo aankeek of niet — een man als jij! Het is onnatuurlijk. Het kan gebeuren bij verwende ventjes. Maar dat is niets voor jou. Ik zou waarachtig blij zijn, als de rechte vrouw voor je kwam en je gelukkig maakte."

Toen hij Lizzie naar de avondschool had gebracht, keerde hij naar het Metropole Hotel terug.

In zijn kamer gekomen, viel hij neer in een grote rieten stoel en bleef strak voor zich uitstaren. Hij sluimerde niet en dacht ook niet. Zijn geest was leeg, behalve op de ogenblikken waarin ongewilde beelden vorm en kleur en schittering kregen vlak onder zijn oogleden. Hij zag deze beelden, maar hij was er zich nauwelijks van bewust — niet meer dan wanneer het dromen geweest waren. En toch sliep hij niet. Eens keek hij op zijn horloge. Het was precies acht uur. Hij had niets te doen en het was te vroeg om al naar bed te gaan. Toen werd zijn geest weer leeg en de beelden begonnen zich weer te vormen en te schitteren onder zijn oogleden. Er was niets duidelijks aan die beelden. Het waren altijd massa's bladeren en lage takken, doorstraald met gloeiende zonneschijn.

Een kloppen aan de deur deed hem opschrikken. Hij sliep niet en zijn geest bracht dadelijk verband tussen dit kloppen en een telegram of brief; of misschien bracht een der bedienden

het schone wasgoed binnen. Hij dacht aan Joe en vroeg zich af, waar die wel zou zijn, terwijl hij „binnen" riep.
Hij dacht nog over Joe en keerde zich niet om naar de deur. Hij hoorde hoe ze zacht werd dichtgedaan. Lange stilte. Hij vergat, dat er aan de deur was geklopt en zat nog steeds voor zich uit te staren, toen hij een vrouw hoorde snikken. Het was onwillekeurig, krampachtig, en weer bedwongen. Hij merkte dit op, terwijl hij zich omkeerde. Het volgende ogenblik was hij opgesprongen.
„Ruth!" riep hij uit, verbaasd en verschrikt.
Haar gezicht was bleek en gespannen. Zij stond vlak bij de deur, een hand tot steun er tegen en een hand tegen haar hart gedrukt. Klagend stak zij hem beide handen toe en liep hem te gemoet. Terwijl hij haar handen in de zijne nam en haar naar de rieten leuningstoel bracht, voelde hij hoe koud zij waren. Hij trok nog een stoel er naast en ging op de brede leuning er van zitten. Hij was te verward om te spreken. In zijn eigen geest was die zaak met Ruth gesloten en verzegeld. Hij had hetzelfde gevoel als hij gehad zou hebben, wanneer de Shelly Hot Springs Wasserij plotseling het Metropole Hotel was binnengekomen met de was van de hele week, waaraan hij moest beginnen. Verscheidene keren wilde hij beginnen te spreken en telkens weer weifelde hij.
„Niemand weet, dat ik hier ben", begon Ruth met zachte stem en een smekende glimlach.
„Wat zei je?" vroeg hij.
Hij was verbaasd door de klank van zijn eigen stem.
Zij herhaalde haar woorden.
„O", zei hij.
Toen vroeg hij zich verbaasd af wat hij nu wel moest zeggen.
„Ik zag je thuiskomen en heb enige ogenblikken gewacht."
„O", zei hij weer.

Hij was nooit zo sprakeloos geweest in zijn leven. Hij had beslist geen enkel idee in zijn hoofd. Hij voelde zich dom en onhandig, maar hij wist absoluut niets te zeggen. Het zou veel gemakkelijker geweest zijn, als de Wasserij was binnengekomen. Dan had hij zijn mouwen kunnen opstropen en aan het werk gaan.
„En toen ben je binnengekomen", zei hij ten slotte.
Zij knikte met een guitig gezichtje en maakte de das aan haar hals los.
„Ik zag je aan de overzijde van de straat, toen je met dat meisje liep."
„O, ja", zei hij, „ik bracht haar naar de avondschool."
„Wel, ben je niet blij, dat je mij ziet?" vroeg zij, na een lange pauze.
„Ja, ja", zei hij snel, „maar was het niet gewaagd van je, hier te komen?"
„Ik ben stil hierheen gegaan. Niemand weet, dat ik er ben. Ik wou je zien. Ik kwam je vertellen, dat ik heel dwaas ben geweest. Ik kwam, omdat ik niet langer kon wegblijven, omdat mijn hart mij dwong te gaan, omdat.... omdat ik wilde...."
Zij stond op uit haar stoel, liet een ogenblik haar handen op zijn schouders rusten en gleed toen in zijn armen. En op zijn goedige wijze, niet verlangend haar verdriet te doen, wetend dat hij haar daardoor zo diep zou beledigen als een vrouw maar beledigd kan worden, sloeg hij zijn armen om haar heen en hield haar tegen zich aan. Maar er was geen warmte in die omhelzing, geen liefkozing in die aanraking. Zij was in zijn armen gekomen en hij hield haar vast — dat was alles. Zij kroop tegen hem aan en toen, van houding veranderend, kwamen haar handen steeds hoger en bleven op zijn hals rusten. Maar zijn vlees was niet gloeiend onder

deze handen en hij voelde zich onaangenaam en onprettig.
„Waarom beef je zo?” vroeg hij. „Ben je koud? Zal ik de haard aansteken?”
Hij maakte een beweging om zich los te maken, maar zij hield hem steviger vast en trilde hevig.
„Het is alleen maar zenuwachtigheid”, sprak zij klappertandend. „Ik zal mij dadelijk bedwingen. Ziezo! Ik ben al beter.”
Langzaam verdween haar rilling. Hij bleef haar vasthouden, maar hij was niet meer verbaasd. Hij wist nu waarvoor zij was gekomen.
„Moeder wilde, dat ik met Charley Hapgood zou trouwen”, verklaarde zij.
„Charley Hapgood! De kerel, die altijd gemeenplaatsen gebruikt?” kermde Martin.
En toen voegde hij er bij:
„En nu, denk ik, wil je moeder dat je met mij trouwt.”
Hij zei dat niet in vragende vorm. Hij constateerde het als een zekerheid en nu begon voor zijn ogen al het geld te dansen, dat hij met zijn werk verdiende.
„Zij zal zich er niet tegen verzetten, dat weet ik zeker”, zei Ruth.
„Vindt zij nu, dat ik een behoorlijke partij ben?”
Ruth knikte.
„En toch ben ik geen zier beter dan toen zij onze verloving verbrak”, peinsde hij. „Ik ben volstrekt niet veranderd. Ik ben dezelfde Martin Eden — zelfs ben ik wat erger — ik rook thans. Ruik je het niet aan mijn adem?”
Als antwoord drukte zij haar vingers tegen zijn lippen, sierlijk en speels en in afwachting van de kus, die er altijd het gevolg van was geweest. Maar er volgde geen liefkozend antwoord van Martin’s lippen. Hij wachtte tot zij haar vingers had weggenomen en vervolgde toen:

„Ik ben niet veranderd. Ik heb geen betrekking. Ik zoek geen baantje. Bovendien zal ik nooit een betrekking zoeken. En ik geloof nog, dat Herbert Spencer een groot en edel man is en dat rechter Blount een stomme ezel is."
„Waarom heb je vaders uitnodiging niet aangenomen?" berispte zij hem.
„Zo, weet je dat ook al? Wie heeft hem gestuurd? Je moeder?"
Zij bleef zwijgen.
„Dan heeft zij hem gestuurd. Dat dacht ik wel. En nu heeft ze jou zeker ook hierheen gestuurd?"
„Niemand weet, dat ik hier ben", sprak zij tegen. „Denk je, dat mijn moeder dat goed zou vinden?"
„Zij zou goedvinden dat je met mij trouwt, dat is zeker."
Zij uitte een kreet van smart.
„O, Martin, wees toch niet zo wreed! Je hebt mij geen enkele maal gekust. Je bent zo ongevoelig als een steen. En bedenk toch wat ik heb durven doen!"
Rillend keek zij om zich heen, ofschoon haar blik half nieuwsgierig was.
„I k z o u v o o r j e k u n n e n s t e r v e n! I k z o u v o o r j e k u n n e n s t e r v e n!" hoorde hij weer in zijn verbeelding Lizzie zeggen.
„Waarom heb je het vroeger niet gedurfd?" vroeg hij streng. „Toen ik geen betrekking had? Toen ik stierf van honger? Toen ik als man precies zo was als nu, dezelfde kunstenaar, dezelfde Martin Eden? Dat is de vraag, die ik mij zelf heel wat dagen heb gesteld — niet alleen omtrent jou, maar omtrent iedereen. Kijk, ik ben niet veranderd, ofschoon mijn plotselinge blijkbare stijging in waarde mij dwingt mij zelf op dat punt gerust te stellen. Ik heb hetzelfde vlees op mijn beenderen, dezelfde tien vingers en tenen. Ik ben dezelfde. Ik heb geen nieuwe krachten of deugden gekregen. Mijn

hersens zijn dezelfde hersens van vroeger. Ik heb dezelfde persoonlijke waarde als vroeger, toen niemand mij wilde kennen. En wat mij het meest raadselachtig is: waarom willen zij mij thans kennen? Zij willen mij niet kennen om mij zelf, want mijn „zelf" is hetzelfde „zelf", dat zij vroeger niet wilden kennen. Dus moeten zij mij om iets anders willen kennen, om iets dat buiten mij staat, om iets dat niet „ik" is. Zal ik je vertellen wat dat iets is? Het is de naam, die ik thans heb gemaakt. Die naam ben ik niet. Die bestaat in de geest van anderen. En dan ook is het het geld, dat ik verdiend heb en dat ik nog verdien. Maar dat geld ben ik niet! Dat rust in de banken en in de zakken van Jan, Piet en Klaas. En daarom, om de beroemdheid en het geld verlang je thans naar mij."

„Je breekt mijn hart", snikte zij. „Je weet hoe lief ik je heb — dat ik hier ben, omdat ik je liefheb."

„Ik vrees, dat je mij niet goed begrijpt", zei hij vriendelijk. „Wat ik bedoel is: hoe komt het dat je nu zoveel meer van mij houdt dan je deed, toen je zwak genoeg was mij te verloochenen?"

„Vergeet en vergeef!" riep zij hartstochtelijk uit. „Ik heb je al die tijd liefgehad — herinner je dat! En ik ben nu hier in je armen."

„Ik vrees, dat ik een te goed koopman ben, loerend in de schalen, trachtend je liefde te wegen en na te gaan wat het voor een soort van ding is."

Zij rukte zich los uit zijn armen, ging overeind zitten en keek hem lang en onderzoekend aan. Zij stond op het punt te spreken, weifelde en veranderde van idee.

„Kijk", vervolgde hij, „het schijnt mij op de volgende wijze toe. Toen ik alles was wat ik nu ook ben, scheen niemand uit mijn eigen stand om mij te geven. Toen al mijn boeken

geschreven waren, scheen niemand, die de manuscripten gelezen had, ze goed te vinden. Integendeel, juist door hetgeen ik schreef scheen ik daden gedaan te hebben, die op z'n minst genomen schandelijk waren. „Zoek een baantje", zei elkeen."

Zij maakte een ontkennende beweging.

„Ja, ja," sprak hij, „behalve in jouw geval — jij zei mij, dat ik een „positie" moest zien te krijgen. Het gewone woord „baantje" hinderde je — zoals veel dat ik heb geschreven je gevoel kwetste. Het is ordinair. Maar ik verzeker je, dat het mij even gemeen in de oren klonk, toen iedereen het mij aanbeval, zoals men een immoreel schepsel aanbeveelt zich behoorlijk te gedragen. Maar om op ons onderwerp terug te komen. De publicatie van hetgeen ik had geschreven en de roem, die ik verwierf, maakten een verandering in de aard van je liefde. Martin Eden, met zijn werk geheel afgemaakt, wilde je niet trouwen. Je liefde voor hem was niet sterk genoeg om je in staat te stellen met hem te trouwen. Maar je liefde is nu sterk genoeg en ik kan niet nalaten tot de conclusie te komen, dat haar kracht komt uit de uitgave der boeken en de roem.... In jouw geval spreek ik niet over het geld, ofschoon ik zeker ben, dat het veel invloed heeft gehad op de verandering bij je vader en moeder. Het spreekt vanzelf, dat dit voor mij niet vleiend is. Maar het ergst van alles is, dat het mij doet twijfelen aan de liefde, de heilige liefde! Is de liefde zo grof, dat zij gevoed moet worden door publicatie en roem? Het lijkt wel zo. Ik heb er over nagedacht tot mijn hoofd duizelde."

„Arm, lief hoofd!"

Zij hief haar hand op en streelde zacht zijn haar.

„Laat het niet meer duizelen. Laten wij opnieuw beginnen. Ik heb je al die tijd liefgehad. Ik weet dat ik zwak was,

toen ik bezweek voor moeders wil. Ik had het niet moeten doen. Maar ik heb je zo vaak met grote menslievendheid horen spreken over de zwakheid en feilbaarheid van het menselijk geslacht. Strek die menslievendheid ook tot mij uit. Ik heb verkeerd gehandeld. Vergeef mij!"
„O, ik vergeef je", zei hij ongeduldig. „Het is gemakkelijk te vergeven, waar niets te vergeven is. Niets dat je hebt gedaan eist vergeving. Ieder handelt volgens zijn ideeën en meer kan niemand doen. Ik mag je evengoed vergiffenis vragen, omdat ik geen betrekking heb gezocht."
„Ik heb het goed bedoeld", wierp zij tegen. „Dat weet je. Ik had je niet kunnen liefhebben zonder het goed te menen."
„Zeker, maar je had mij vernietigd door je welmenendheid. Ja, ja!"
Hij hield haar tegenwerping tegen.
„Ja, je zou mijn schrijven en mijn loopbaan vernietigd hebben. Realisme is nodig voor mijn natuur, en de bourgeois haten realisme. De bourgeoisie is laf. Zij is bang voor het leven. En al je pogingen leidden er toe mij bevreesd te maken voor het leven. Je had mij willen in een vorm brengen. Je had mij willen persen in een klein hokje des levens, waar al de waarden van het leven onwerkelijk, vals en ordinair zijn."
Hij voelde, dat zij wilde tegenspreken.
„Ordinairheid — werkelijke ordinairheid — is de basis van bourgeois-beschaving en -verfijning. Zoals ik zeg, je wilde mij in een vorm persen, je wilde mij maken tot een van je eigen klasse, met je klasse-idealen, klasse-waarden en klasse-vooroordelen."
Treurig schudde hij het hoofd.
„En je begrijpt nu zelfs niet wat ik zeg. Mijn woorden hebben voor jou niet de betekenis, welke ik er aan wil geven.

Wat ik zeg is voor jou fantaseren. Maar voor mij is het levende werkelijkheid. Op z'n best ben je een weinig verbaasd, dat die ruwe jongen, opkruipend uit de modder van de afgrond, een oordeel durft uitspreken over jouw klasse en ze „ordinair" noemt."

Vermoeid liet zij haar hoofd tegen zijn schouder rusten en haar lichaam rilde opnieuw van zenuwachtigheid. Hij wachtte even tot zij zou spreken en vervolgde toen:

„En nu wil je onze liefde hernieuwen. Je wilt, dat wij trouwen. Je wilt mij hebben. En toch — luister goed — als mijn boeken niet waren aangenomen, zou ik dezelfde geweest zijn, die ik nu ben. En je zou zijn weggebleven. Het zijn alleen die vervloekte boeken...."

„Vloek niet", viel zij hem in de rede.

Haar verwijt deed hem schrikken. Hij barstte uit in een ruwe lach.

„Zo ben je nu", zei hij. „Op een ogenblik waarin je levensgeluk op het spel staat, ben je bang voor het leven en een gezonde vloek."

Zijn woorden deden haar de kinderachtigheid van haar daad begrijpen en toch vond zij, dat hij er onnodig veel gewicht aan hechtte en was dus boos. Zij zaten lange tijd stil bij elkaar, zij wanhopig denkend, hij peinzend over de liefde, die was heengegaan. Hij wist thans, dat hij haar nooit wezenlijk had liefgehad. Hij had een geïdealiseerde Ruth bemind, een etherisch meisje van zijn eigen schepping, de heldere, schitterende geest van zijn liefdedichten. De ware, bourgeoise Ruth, met al de bourgeois-gebreken, en met de hopeloze wrong der bourgeois-psychologie in haar geest, had hij nooit bemind.

Plotseling begon zij te spreken.

„Ik weet, dat veel van hetgeen je zegt, waar is. Ik ben bang geweest voor het leven. Ik heb je niet genoeg liefgehad. Ik

heb geleerd je beter te beminnen. Ik heb je lief om hetgeen je bent, om hetgeen je was, zelfs om de wijze waarop je bent geworden, die je bent. Ik heb je lief om het verschil tussen jou en hetgeen je mijn klasse noemt; om je meningen, die ik niet begrijp, maar die ik eenmaal hoop te begrijpen. Ik zal mijn best doen ze te leren begrijpen. En zelfs je roken en je vloeken — zij zijn een deel van jou en ik zal je er ook om liefhebben. Ik kan nog leren. In de laatste tien minuten heb ik veel geleerd. Dat ik hier heb durven komen is een bewijs van hetgeen ik al heb geleerd. O, Martin!"....

Zij snikte en leunde dichter tegen hem aan.

Voor de eerste keer werden zijn armen teder om haar heengeslagen en zij erkende dit met een blijde beweging en een stralend gezicht.

„Het is te laat", zei hij.

Hij herinnerde zich Lizzie's woorden.

„Ik ben ziek — o, niet mijn lichaam! Het is mijn ziel, mijn hersens. Het is alsof alles voor mij zijn waarde heeft verloren. Alles is mij onverschillig. Als je enige maanden geleden zo was geweest, zou het heel anders zijn geworden. Het is nu te laat."

„Het is niet te laat!" riep zij uit. „Ik zal het je bewijzen. Ik wil je laten zien, dat mijn liefde gegroeid is, dat ze meer voor mij is dan mijn klasse en dat ze mij meer is dan alles ter wereld. Al wat de bourgeoisie het hoogst stelt, wil ik in het gezicht slaan. Ik ben niet langer bang voor het leven. Ik wil mijn vader en moeder verlaten en mijn naam mag door mijn vrienden met slijk geworpen worden. Ik wil nu hier bij je komen, in vrije liefde, als je wilt, en ik zal blij en trots wezen met je te zijn. Als ik mijn liefde heb verraden, wil ik nu, ter wille van mijn liefde, alles verraden wat mij tot mijn vroeger verraad heeft gedwongen."

Zij stond voor hem met schitterende ogen.
„Ik wacht, Martin", fluisterde zij — „ik wacht tot je mij aanneemt. Zie mij aan!"
Het was schitterend, dacht hij, haar aanziende. Zij had alles goedgemaakt wat haar had ontbroken; zij was eindelijk opgestaan als een ware vrouw, staande boven de ijzeren wetten der bourgeois-conventie. Het was heerlijk, schitterend, dapper. En toch — wat scheelde hem? Hij trilde niet, werd niet getroffen door hetgeen zij had gedaan. Het was alleen maar intellectueel schitterend en prachtig. Zijn hart was niet ontroerd. Hij voelde volstrekt geen verlangen naar haar. Weer herinnerde hij zich Lizzie's woorden.
„Ik ben ziek, heel ziek," zei hij, met een wanhopig gebaar. „Hoe ziek ik ben, wist ik niet voor dit ogenblik. Er is iets uit mij verdwenen. Ik ben altijd onbevreesd geweest voor het leven, maar ik had nooit kunnen dromen, dat ik oververzadigd zou worden van het leven. Het leven heeft mij zo vervuld, dat ik niets meer verlang. Als er plaats was, zou ik je nu willen hebben. Je ziet hoe ziek ik ben."
Hij liet zijn hoofd achteroverleunen en sloot zijn ogen; en als een schreiend kind, dat zijn verdriet vergeet bij het kijken naar de zonnestralen, die door de betraande pupillen dringen, zo vergat Martin zijn ziekte, de tegenwoordigheid van Ruth, alles, bij het kijken naar het dichte gebladerte, vol hete zonneschijn, dat vorm aannam en gloeide achter zijn gesloten oogleden. Maar dat groene gebladerte gaf geen rust. Het zonlicht was te fel, te schitterend. Het deed hem pijn er naar te kijken, en toch keek hij — hij wist zelf niet waarom. Hij werd weer tot bewustzijn gebracht door het rammelen van de deurknop. Ruth stond bij de deur.
„Hoe moet ik hieruit komen?" vroeg zij half schreiend. „Ik ben bang."

„O, vergeef mij", riep hij uit en sprong op. „Ik ben niet goed, zie je. Ik vergat, dat je hier was."
Hij hield zijn hand aan zijn hoofd.
„Zie je, ik ben niet goed in orde. Ik zal je naar huis brengen. Wij kunnen door de dienstboden-uitgang het hotel verlaten. Niemand zal ons zien. Sla je voile neer en alles is in orde."
Zij hield zijn arm stevig vast, terwijl zij door de half verlichte gangen en op de smalle trappen liepen.
„Nu ben ik veilig", sprak zij, toen zij op het trottoir kwamen, op hetzelfde ogenblik pogend haar hand van zijn arm te nemen.
„Neen, neen, ik zal je thuisbrengen", antwoordde hij.
„O, alsjeblieft niet", wierp zij tegen. „Het is volstrekt niet nodig."
Weer probeerde zij haar hand weg te nemen. Hij werd een ogenblik nieuwsgierig. Nu het gevaar voorbij was, werd zij bang. Hij begreep de reden niet en schreef ze toe aan zenuwachtigheid. Hij hield dus de hand vast en begon met haar voort te wandelen. Halverwege de straat zag hij een man in een lange overjas een portiek binnensluipen. Hij wierp een blik naar binnen, terwijl zij langs gingen en herkende, niettegenstaande de opgeslagen kraag, Ruth's broer Norman. Gedurende de wandeling spraken Martin en Ruth zeer weinig samen. Zij was verpletterd. Hij was apathisch. Eens vertelde hij, dat hij vertrok naar de Stille Zuidzee, en eens vroeg zij hem haar te vergeven, dat zij bij hem was gekomen. En dat was alles. Het afscheid bij de deur was zeer conventioneel. Zij gaven elkaar de hand, zeiden goedenacht en hij nam zijn hoed af. De deur werd gesloten, hij stak een sigaret op en keerde terug naar zijn hotel. Toen hij langs de portiek kwam, waar hij Norman had zien binnensluipen, bleef hij staan en zei halfluid:

„Zij loog. Zij deed mij geloven, dat zij heel moedig was geweest en intussen wist zij al die tijd, dat de broer, die haar had gebracht, wachtte om haar terug te brengen." Hij barstte in lachen uit.
„O, die bourgeois! Toen ik arm was, was ik niet geschikt om met zijn zuster gezien te worden. Nu ik geld op de bank heb, brengt hij haar zelf bij mij."
Terwijl hij zich omkeerde om verder te gaan, hoorde hij een landloper, die hem bedelend vroeg:
„Zeg, m'neer, kan je me een paar centen geven om vannacht te slapen?"
Het was niet om deze woorden, dat hij den zwerver aankeek, maar om de stem. Het was Joe.
„Herinner je je de keer, toen wij bij Hot Springs afscheid van elkaar namen?" zei Joe. „Ik zei toen, dat wij elkaar nog eens zouden ontmoeten. Ik voelde het in mijn beenderen. En nou zijn wij hier!"
„Je ziet er goed uit", zei Martin bewonderend. „Je bent dikker geworden."
„Dat ben ik zeker."
Joe's gezicht straalde.
„Ik wist nooit wat leven was, voor ik landloper werd. Ik ben dertig pond zwaarder geworden en heb mij al die tijd best gevoeld. Vroeger werd ik door het harde werken bijna een geraamte. Landlopen is zeker goed voor mij."
„Maar toch bedelde je om centen voor een bed", berispte hem Martin. „En het is een koude avond."
„Och wat! Centen voor een bed!"
Joe stak zijn hand in zijn broekzak en haalde er een massa kleingeld uit.
„Dat is beter dan je dood werken, hè? Och, je zag er goed gekleed uit, daarom vroeg ik je om centen."

Martin lachte.
„Ja, daar heb je centen voor heel wat borrels", zei hij.
Joe liet het geld weer in zijn zak glijden.
„Niet voor mij", verklaarde hij. „Voor mij geen alcohol, ofschoon ik niets heb, dat het mij belet. Ik drink alleen, als ik er eens trek in heb. Ik ben maar één keer dronken geweest, sedert wij van elkaar zijn gegaan, en dat was nog doordat ik een lege maag had. Wanneer ik werk als een beest, drink ik als een beest. Wanneer ik leef als een mens, drink ik als een mens — een borrel nu en dan, als ik er behoefte aan heb, dat is alles."
Martin sprak met hem af, hem de volgende dag te ontmoeten, en ging verder naar het hotel. Hij bleef in de vestibule staan om na te zien, wanneer de stoomboten vertrokken. De „Mariposa" vertrok over vijf dagen naar Tahiti.
„Telefoneer morgen voor mij, dat ze een hut voor mij reserveren", zei hij tot den portier. „Geen dekhut, maar beneden, aan de buitenkant. Schrijf het op."
In zijn kamer gekomen, ging hij naar bed en sliep in als een kind. Hij sliep rustig acht uren achtereen. Hij droomde niet. Slaap was voor hem vergetelheid, en elke dag dat hij wakker werd, ontwaakte hij met tegenzin.
Het leven verveelde en plaagde hem en tijd was een kwelling.

HET DAL DER SCHADUWEN

„Zeg Joe", begroette hij zijn vroegeren makker de volgende morgen, „er is een Fransman in de Acht en twintigste Straat. Hij heeft een hoop duiten verdiend en keert nu naar Frankrijk terug. Hij heeft een keurige, goed ingerichte, kleine stoomwasserij. Als je wilt, kan je je hier vestigen. Hier, neem dit.

Koop er behoorlijke kleren voor en zorg dat je om tien uur aan het adres van dien man bent. Hij heeft die wasserij voor mij gezocht en hij zal ze je laten zien. Als je ze goed vindt en denkt dat ze de prijs waard is — twaalfduizend dollar — laat het mij dan weten, dan is ze van jou. Maak nu dat je wegkomt. Ik ben bezig. Ik zie je later wel."

„Zeg eens, Mart", zei de ander, woedend wordend, „ik ben vanmorgen hier gekomen om jou te bezoeken. Begrijp je! En niet om een wasserij te krijgen. Ik kom hier om een praatje met je te houden, ter wille van onze oude vriendschap, en je smijt mij een wasserij naar mijn hoofd. Ik zal je zeggen wat je kan doen — je kan met die wasserij naar de hel lopen."

Hij stond op het punt de kamer uit te hollen, toen Martin hem bij zijn schouder greep en hem omkeerde.

„Zeg eens, Joe, als je op die manier optreedt", zei hij, „stomp ik je op je kop. En omdat wij oude vrienden zijn, stomp ik heel hard. Begrepen? — Wil je dat?"

Joe trachtte hem van zich af te schudden en draaide en wrong om uit de greep van den ander los te komen. Eindelijk had Martin hem in een rieten stoel. Joe hijgde naar lucht, toen Martin hem losliet.

„Nu zullen wij een ogenblik spreken", zei Martin; „je moogt niet brutaal tegen mij worden. Ik wil, dat die wasserijkwestie het eerst uit de wereld is. Dan kan je hier komen en zoveel je wilt spreken over de oude tijd. Ik zeg je, dat ik veel te doen heb. Zie maar."

Een bediende was juist binnengekomen met de ochtendpost, een grote menigte brieven en tijdschriften.

„Hoe kan ik hier doorheen komen en met je praten? Ga jij dat nu met die wasserij in orde brengen; dan kunnen wij samen praten."

„Best", gaf Joe schoorvoetend toe.

Martin uitte een zucht van verlichting, toen de deur achter den wasman gesloten was. Hij werd bijna mensenschuw. Hij vond het iedere dag een marteling met iemand om te gaan. De moeite om een gesprek te voeren hinderde hem. Het maakte hem rusteloos en altijd zocht hij een excuus om zijn bezoekers weg te sturen.
Hij bleef een halfuur in zijn stoel liggen, niets doende, terwijl vage, half gevormde gedachten door zijn hoofd gingen.
Daarna zette hij zijn hoed op en ging naar een winkel, waar hij de hele verdere morgen bleef om geweren, ammunitie en visgereedschap te kopen. Hij was blij, dat hij weer naar zijn hotel kon gaan, met een gevoel van tevredenheid dat de gemakkelijke rieten stoel hem weer wachtte. En hij liet een zacht gekreun horen, toen hij, zijn kamer binnenkomend, Joe in de rieten stoel zag zitten.
Joe was verrukt door de wasserij. Alles was geregeld, en hij zou er de volgende dag bezit van nemen. Martin lag met gesloten ogen op zijn bed, terwijl de ander praatte. Martin's gedachten waren ver weg — wanneer hij werkelijk met bewustheid dacht. Slechts met de grootste inspanning antwoordde hij nu en dan.
„Bedenk wel, Joe", zei hij, „dat je de wasserij moet besturen volgens de regels, waarover je in Shelly Hot Springs hebt gesproken. Niet overwerken. Geen nachtwerk. Geen kinderen aan de mangel. Nergens kinderen. En behoorlijk loon."
Joe knikte en haalde zijn zakboek te voorschijn.
„Ziehier, ik heb vanmorgen die regels uitgewerkt. Wat dunk je er van?"
Hij las ze voor en Martin vond ze goed, tegelijkertijd wensend dat Joe nu eindelijk heen zou gaan.
Het was laat in de middag, toen hij wakker werd. Langzaam kwam het leven tot hem terug. Hij keek de kamer rond. Joe

was blijkbaar weggeslopen, nadat hij in slaap was gevallen. Dat was vriendelijk van Joe, dacht hij. Toen sloot hij zijn ogen en sliep weer in.
In de dagen, die volgden, was Joe te druk bezig met zijn wasserij om hem dikwijls lastig te vallen.
Eens ging hij een dokter raadplegen en liet hij zich onderzoeken. De dokter kon niets vinden. Zijn hart en longen waren uitstekend. Elk orgaan was normaal en werkte normaal. „U scheelt niets, mr. Eden", zei hij, — „u scheelt absoluut niets. Uw gezondheid is zo uitstekend mogelijk. Eerlijk gezegd, ik benijd u uw gezondheid. Ze is prachtig. Zie eens wat een borst! Daar en in uw maag ligt het geheim van uw opmerkelijk gestel. Lichamelijk bent u één op duizend — op tienduizend. Als u geen ongeluk overkomt, kunt u honderd jaar worden."
En Martin wist, dat Lizzie's diagnose juist was geweest. Lichamelijk was hij geheel gezond. Het was zijn „denkmachine", die in de war was, en de enige kans op beterschap daarvoor was zijn vertrek naar de Stille Zuidzee.
Het ellendige er van was, dat hij nu, op het punt van vertrekken, geen verlangen had, heen te gaan. De Stille Zuidzee trok hem al even weinig aan als de bourgeoisbeschaving. Er was niets aanlokkelijks in de gedachte aan zijn vertrek, terwijl het vertrekken zelf hem een onnodige vermoeienis leek. Hij zou zich veel beter gevoeld hebben, als hij reeds aan boord en onderweg was.
De laatste dag was een grote beproeving. Toen zij zijn vertrek in de krant gelezen hadden, kwamen Bernard Higginbotham, Gertrude en de hele familie hem goeiendag zeggen. Ook Herman von Schmidt en Marian kwamen. Van Lizzie Connolly nam hij haastig afscheid bij de deur der avondschool. In het hotel vond hij Joe, die de hele dag te druk bezig was geweest met zijn wasserij om eerder te komen.

Op het uur van vertrek zag hij van het dek der „Mariposa" hoe Lizzie Connolly wegschool tussen de menigte op de pier. „Neem haar mee", dacht hij. „Het is zo gemakkelijk om vriendelijk te zijn. Zij zal zo intens gelukkig zijn."
Een ogenblik kwam hij werkelijk in de verleiding en het volgende ogenblik werd het een obsessie. Hij werd half gek bij de gedachte er aan. Zijn vermoeide ziel verzette zich met alle macht er tegen. Kreunend keerde hij zich om.
„Och, man, je bent immers veel te ziek! Veel te ziek", mompelde hij.
Hij vluchtte naar zijn hut, waar hij bleef tot de stoomboot het dok uit was. In de eetzaal zag hij bij de lunch, dat hij de ereplaats naast den kapitein had. En weldra bemerkte hij, dat hij de „grote" man aan boord was. Maar er was nooit een minder gezellig „groot" man aan boord geweest. De middag bracht hij in een dekstoel door, met gesloten ogen, de meeste tijd sluimerend, en 's avonds ging hij vroeg naar bed.
Na de tweede dag kwamen al de passagiers, genezen van hun zeeziekte, te voorschijn, en hoe meer hij van de reizigers zag, des te meer afkeer kreeg hij van hen. En toch wist hij, dat hij hen verongelijkte. Het waren goede, vriendelijke mensen, dwong hij zichzelf te erkennen — goed en vriendelijk, als de hele bourgeoisie, met al de psychologische bekrompenheid en intellectuele oppervlakkigheid van hun soort.
Zij verveelden hem, als zij met hem spraken: hun kleine, oppervlakkige geesten waren zo leeg, terwijl de rumoerigheid der jongelui hem hinderde. Zij waren nooit rustig, onophoudelijk bezig spelletjes te doen, te wandelen, naar de verschansing te hollen onder luid geschreeuw, om te kijken naar de schildpadden en de eerste scholen vliegende vissen. Hij sliep veel. Na het ontbijt zocht hij zijn dekstoel op, met

een tijdschrift, dat hij nooit uitlas. De gedrukte bladzijden verveelden hem. Het verbaasde hem, dat er zoveel was waar men over schreef, en zich verbazend, viel hij in slaap. Als de gong hem voor de lunch wekte, was hij nijdig dat hij wakker moest worden. Het was niet aangenaam wakker te wezen.

Eens trachtte hij zich aan zijn lethargie te ontrukken en ging hij naar de bak bij de matrozen. Maar de soort der matrozen scheen veranderd sedert de dagen, dat hij in de bak had gewoond. Hij kon geen contact voelen met die bekrompen, beestachtige wezens. Hij was wanhopig. De meer ontwikkelden hadden Martin Eden niet om zijn zelfswil in hun kring opgenomen, en hij kon niet terugkeren tot zijn eigen klasse, die hem vroeger als een der haren had mogen lijden. Hij had geen voeling meer met hen. Hij kon hen evenmin verdragen als de domme eerste-klas passagiers en de welopgevoede jongelui.

Weer trachtte hij zich op te wekken en iets te vinden, dat hem op de een of andere wijze kon interesseren. Hij waagde het naar de onderofficierstafel te gaan en was blij, toen hij weer wegging. Hij sprak met een kwartiermeester buiten dienst, een intelligent man, die onmiddellijk begon over de socialistische propaganda en hem een bundel papieren en brochures in de hand drukte. Hij luisterde naar den man en terwijl hij luisterde, dacht hij vol verveling aan zijn eigen Nietzsche-filosofie. Welke waarde had die ten slotte? Maar zijn geest werd snel vermoeid en hij was blij, dat hij naar zijn stoel kon terugkeren om te slapen.

Hoe ellendig hij zich ook voelde op de boot, een nieuw gevoel van akeligheid maakte zich van hem meester. Als de boot Tahiti bereikte? Dan zou hij aan land moeten gaan. Hij zou passage moeten nemen op een schoener naar de

Marquesas; duizend en één dingen moeten doen, die hij afschuwelijk vond om aan te denken. Wanneer hij zijn uiterste best deed te denken, zag hij het grote gevaar, waarin hij verkeerde. Hij was in waarheid in het Dal der Schaduwen, en het gevaar school daarin, dat hij niet bang was. Als hij maar bang was, zou hij zich weer tot het leven wenden. Daar hij onbevreesd was, dreef hij steeds dieper naar de schaduwen. De oude bekende dingen des levens verrukten hem niet meer.

Eindelijk kon Martin niet meer slapen. Hij was doortrokken met slaap en moest dus wel wakker blijven en de witte gloed des levens verdragen. Rusteloos bewoog hij zich heen en weer. De lucht was klef en dik, de regenvlagen waren niet verfrissend.

Het leven deed hem pijn.

Hij liep het dek op en neer, tot ook dat hem te veel pijn deed. Toen ging hij in zijn stoel zitten, tot hij gedwongen was weer te gaan lopen.

Hij dwong zich eindelijk het tijdschrift uit te lezen en uit de bibliotheek der boot haalde hij enige delen verzen. Maar zij konden hem niet boeien, en weer begon hij heen en weer te lopen.

Na het eten bleef hij laat aan dek, maar dat hielp hem niet, want toen hij beneden kwam, kon hij niet slapen. Hij draaide het electrische licht op en trachtte te lezen. Een van de deeltjes was Swinburne. Hij bleef in bed liggen, de bladzijden doorlezend, tot hij plotseling bemerkte, dat hij met belangstelling las. Hij eindigde het couplet, trachtte verder te lezen, maar keerde tot het vorige terug. Hij liet het boek op zijn borst rusten en begon te denken. Dat was het — dat moest hij hebben! Vreemd, dat dit hem nooit te voren was ingevallen! Dat was dus de betekenis van alles! Hij was al die tijd deze kant

opgedreven en nu toonde Swinburne hem de gelukkige uitweg. Hij had rust nodig en hier wachtte hem rust. Hij keek naar het open venstertje. Ja, het was groot genoeg. Voor de eerste keer sedert weken voelde hij zich gelukkig. Eindelijk had hij het geneesmiddel voor zijn ziekte gevonden. Hij nam het boek weer op en las luid het couplet:

„Van te veel hoop des levens,
Van hoop en vrees verlost,
Danken wij van harte
De goden, wie z' ook zijn: Dat geen leven steeds kan duren,
Dat doden niet opstaan,
Dat zelfs de langste rivier
Eenmaal de veil'ge zee bereikt."

Weer keek hij naar het open raampje. Swinburne had hem de oplossing gegeven. Het leven was vreselijk — of liever, het was vreselijk geworden — iets ondraaglijks.
„Dat de doden niet opstaan."
Die regel vervulde hem met grote dankbaarheid. Het was het enige voldoende ding in het heelal. Als het leven een smartelijke vermoeidheid was geworden, was de dood gereed het te doen overgaan in eeuwigdurende slaap. Maar waarop zou hij nog langer wachten? Het was tijd om heen te gaan. Hij stond op en stak zijn hoofd buiten het raampje en keek neer op het melkachtige zog. De „Mariposa" was zwaar geladen en als hij aan zijn handen ging hangen, zouden zijn voeten het water raken. Hij kon geruisloos in het water glijden. Niemand zou het horen. Een spat schuim trof zijn gezicht. Het smaakte zout op zijn lippen en de smaak was lekker. Hij vroeg zich af, of hij niet een zwanenzang zou schrijven, maar lachend verjoeg hij de gedachte. Er

was geen tijd voor. Hij was te ongeduldig om heen te gaan. Het licht in zijn hut uitdraaiend, zodat het hem niet kon verraden, ging hij met zijn voeten naar voren het raampje uit. Toen zijn voeten het water raakten, liet hij los. Hij was in melkachtig, schuimend water. De „Mariposa" schoot als een muur, met hier en daar verlichte vensters, langs hem heen. Het schip ging snel. Bijna voor hij het wist, was het hem voorbij, terwijl hij zachtjes op het water dreef.

Een vliegende vis trof zijn blanke lichaam en hij lachte luid. De vis had een stuk van zijn vel afgeschaafd en de pijn herinnerde hem aan de reden waarom hij hier was. De lichten der „Mariposa" werden steeds flauwer en hier zwom hij vol zelfvertrouwen, alsof het zijn bedoeling was, naar het dichtstbijzijnde land te zwemmen, duizend mijlen of zo verwijderd. Het was het automatische levensinstinct. Hij hield op met zwemmen, maar zodra hij het water boven zijn mond voelde komen, sloeg hij zijn handen uit met een opwaartse beweging. De wil om te leven, dacht hij, en die gedachte ging vergezeld van een minachtende glimlach. Ja, hij had een wil — en die was sterk genoeg, dat hij hem zelf met een laatste inspanning kon vernietigen en dat hij kon ophouden te leven.

Hij nam een verticale houding aan. Hij keek op naar de heldere sterren en stiet tegelijkertijd de lucht uit zijn longen. Met snelle, krachtige slagen van handen en voeten lichtte hij zijn schouders en de helft van zijn borst uit het water. Dit was om vaart te krijgen voor het neerdalen. Toen zonk hij zonder enige beweging, een wit standbeeld, in zee. Hij haalde in het water diep adem, langzaam, als iemand die een bedwelmend middel gebruikt. Toen hij stikte, sloegen zijn handen en voeten onwillekeurig in het water op en neer en droegen hem naar de oppervlakte en naar het heldere schijnsel der sterren.

De wil om te leven, dacht hij vol minachting, vergeefs pogend de lucht niet in zijn barstende longen te ademen. Hij moest een nieuwe manier proberen. Hij vulde zijn longen met lucht — vulde ze geheel. Die voorraad zou hem op een hele diepte brengen. Met het hoofd naar voren zwom hij steeds dieper. Zijn ogen waren open en hij zag de spookachtige, fosforescerende sporen der wegvluchtende vliegende vissen.
Lager, steeds lager zwom hij, tot zijn armen en zijn benen vermoeid waren en zich nauwelijks meer bewogen. Hij wist dat hij heel diep was. De drukking op zijn trommelvliezen was pijnlijk en er was een gezoem in zijn hoofd. Zijn uithoudingsvermogen begon te verzwakken, maar hij dwong zijn armen en benen hem steeds dieper te brengen, tot zijn wil brak en de lucht in grote blazen uit zijn longen opsteeg. Toen kwamen pijn en verstikking. Die pijn was niet de dood, dacht hij, bij zijn verdwijnend bewustzijn. De dood deed geen pijn. Het was het leven — dat afschuwelijke, verstikkende gevoel. Het was de laatste slag, welke het leven hem kon toebrengen.
Wat was dat? Het leek wel een vuurtoren, maar hij was in zijn hersens — een schitterend, wit licht. Het gloeide al sneller en sneller.
Er was een lang, borrelend geluid, en het scheen hem, dat hij een eindeloze trap afviel. En ergens op de bodem viel hij in het duister. Dat wist hij nog. Hij was in het duister gevallen.
En op het ogenblik, dat hij dit wist — hield hij op met weten....